S. 1301A

DECURIÆ ANNORUM SECUNDÆ MISCELLANEORUM MEDICO-PHYSICORUM *Sive* EPHEMERIDUM GERMANICARUM ANNUS NONUS.

S.1301.A.9.

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ IMPERIALIS LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS NONUS,

ANNI M. DC. XC.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES
MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,
cum
APPENDICE,
Et Privilegio Sacræ Cæſareæ Majeſtatis.

NORIMBERGÆ,
Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.
Anno M. DC. XCI.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

COLLEGIUM
ACADEMIÆ
NATURÆ
CURIOSORUM.
L
NUNQUAM OTIOSUS
EPHEMERID. GERm. MEDICO-PHYSICAR. CURIOSORUM
ANIMALIA.
MINERALIA.
VEGETAB.
ANATOM.
CHYM.
BOTANICA.
DEC. II. AN: VIII.
GER MA NIA
Vienna
Bohemia
Francon
Noriberg
Misnia
Marchia

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

POTENTISSIMO
INVICTISSIMOQ.
IMPERATORI
LEOPOLDO,
SEMPER AUGUSTO,
PIO, JUSTO, FELICI,
ROMANORUM, GERMANORUM,
HUNGARORUM, BOHEMORUM, DALMATARUM, CROATORVM
ET SLAVORUM
REGI,
AUSTRIÆ SUPREMO DUCI
&c. &c. &c.

PATRI PATRIÆ
ARTIUM SCIENTIARUMQ.
PRÆSIDIO.

ANAΘHMATIKON.

NATVRA. RERVM. TRIPLICIS. PARENS. MVNDI.
TER. MAXIMO. IMPERANTIUM. LEOPOLDO.
SACRARE. PERGIT. HOS. SVI. FAVOS. REGNI.
ORBISQ. MAGNI. MVNERA. ET. DECVS. PARVI.
ORBIS. MONARCHAE. PROVIDA. MANV. APPENDIT.
QVAE. DVM. SERENVS. CAESARIS. PII. VVLTVS.
NVTV. BENIGNO. EST. PORRO. RECREATVRVS.
GAVDENS. IN. AVSVS. INCLVTOS. MAGIS. SVRGIT.
ET. ALTIORES. VSQ. ET. VSQ. PROGRESSVS.
IPSAMQ. SIC. PERENNITATIS. OPTATAM.
MENTE. AVGVRANTE. LAVREAM. SIBI. SPONDET.
SIC. SIC. TRIVMPHOS. PRAELIANTIS. AVGVSTI.
CVMVLENT. TRIVMPHI. SEMPER. ET. NOVIS. PALMIS.
VICTORIAM. FELICITAS. PREMAT. VICTRIX.
VT. POST. SVBACTOS. NVPER. AD. SAVVM. THRACAS.
RHENVM. CRVENTA. STRAGE. BARBARVS. SIGNET.
CELTA. ET. BICORNI. INCENDIARIOS. AESTVS.
RAPTVS. FLVENTO. MERGAT. HAVT. RESTINGVENDOS.

HOC. CVRIOSI. CAESARI. SVO. VOTVM.
ET. OMNIVM. ORE. SOLVIT. VNICO. PRAESES.

SERENISSIMO SACRI ROMANI IMPERII PRINCIPI ARCHICAMERARIO ET ELECTORI POTENTISSIMO

FRIDERICO, MARCHIONI BRANDENBURGICO, SUPREMO BORUSSIÆ PRINCIPI

Magdeburgi, Juliaci, Cliviæ, Montium, Stetini, Pomeraniæ, Caſſubiorum, Vandalorum, in Sileſia Crosnæ & Svibuſii Duci, Burggravio Norimbergenſi, Principi Halberſtadii, Mindæ & Caminæ, Comiti Hohenzolleræ, Marcæ, & Ravenspergæ, Domino Ravenſteinii, ut & clientelarum Lauenburgi & Butovii, &c. &c. &c.

DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME AC POTENTISSIME

PRINCEPS ELECTOR
DOMINE CLEMENTISSIME,

QUod dudum facere animus fuit, ejus nunc demum exequendi occaſionem capimus. Quæ enim ſingularis eſt TVA, DOMINE, in diſciplinas liberales omnes ac univerſum ſtudii literarum ambitum, tum præcipue in rerum naturalium doctrinam propenſio, eam certe jure quaſi hæreditario una cum cæteris animi plane Regii virtutibus ad TE pertinere ab exceſſu Divi FRIDERICI GVILIELMI, Parentis TVI, æqvum ſane eſt videri.

Quo

Quo quidem Summo ac Maximo Principe nemo facile fuit ad juvandos & promovendos hominum literatorum conatus magis quaſi à natura factus, nemo in cognoſcenda rerum omnium vi perſpicacior; nemo deniq; communitatis & Societatis noſtræ, quæ ad inſtitutum iſtud maxime eſt comparata, amantior, ſtudioſiorq;. Cujus rei illuſtre prorſus eſt documentum, quod obſervationes etiam quas in perquirendis eorum, quæ accidunt, cauſſis habuit admodum luculentas, nobis committere haut fuerit dedignatus Princeps tanti nominis ac virtutis. Eas ubi quinti in hac decuria anni faſtos retulimus, non potuimus nobis non impenſe de ea felicitate gratulari, qua commotus animus & perculſus majorem in modum memoriam facti adeo glorioſi ſervavit hactenus intemeratam, neq; quidquam habuit prius aut antiquius, quam ut ampliſſimæ gratiæ ſenſum quantum poſſet, aliqua ſaltem ratione declararet. Sed invida viris fortibus fortuna, quæ afflictis ILLVM Germaniæ rebus & humanis morte immatura præripuit, nobis pariter maximum in EO præſidium abſtulit, antequam cultus noſtri & obſequii religioſi

 publi-

publicum licuiſſet exponere monumentũ. Quod cum Nomini TVO transſcribere demum conſultum habuiſſemus, DOMINE, fatendum eſt ſuſpenſos nos aliquantum hæſiſſe intercepto tantisper ſubmiſſæ devotionis officio, quod parum videretur è decoro fore, ſi TE ſuſcipiendo avitarum ditionum imperio impeditum aut inter armorum ſtrepitus & in caſtris pro aſſerenda & vindicanda Germaniæ libertate ſtrenue depugnantem aliena & parum tempeſtiva ſcriptione accederemus moleſti interpellatores. Et hujus quidem metus non injuſta neq; vero abſimilis cauſſa diu nos retinuit, donec parendum nobis fuit tempori curaq; omnis & ſollicitudo abjicienda, quod præſens rerum ſtatus ac ratio opem ſalutarem & auxilium, diu porro ſit deſideratura, TVA autem Virtus plane incomparabilis ita ſit ſupergreſſa communem Principum conditionem, ut eadem dextra, qua gladium evibras arcesq; abs Imperii finibus latrones truculentos, literarum quoq; honorem ac dignitatem ſuſtentes, perfugiumq; his compares & firmum præſidium. Id quod nunc equidem apparet luculentiſſime ubi inter medias

etiam

etiam orbis bello commoti turbas novam adſignaſti Muſis, & quietam ſedem in Salinis Saxonicis, ſtabilita ibidem Academiâ, quæ & Doctoribus in quovis literarum genere celeberrimis, & locorum ſitu habituq; amœno, & morum diſciplina ad exactiſſimam vivendi normã inſtituta, & doctrinarum optimarum ſtudiis veræq; pietatis honore à peſſimorum hominum fraudibus & præſtigiis vindicato brevi eminebit inter cæteras literarii orbis reſpublicas. Quod ſapientiſſimum inſtitutum, cum TVIS auſpiciis, DOMINE, cœptum, perfectumq; nunc fere ſit provida cura & conſiliis Illuſtris DANQVELMANI, Maximi Prudentiſſimiq; rerum TVARVM Adminiſtri, qui tanquam alter Hercules Muſagetes & pacis & belli munera digerit, Muſisq; laborantibus ope & adjumento ſubvenit, easq; in portum & ſtationem tutiſſimam deducit; æquum ſane eſt prædicari à nobis & celebrari maximo opere facti præclari & glorioſiſſimi excellentiam. Id vero dum facimus, dignosq; pariter Virtute TVA & auſis ſucceſſus apprecamur, præſentes ſimul operarum noſtrarum ephemerides apud ſolium TVVM deponi-

mus, & Gratiæ Præſidiiq; TVI efflagitamus nobis perennitatem. Ita DEVS TE ſervet, PRINCIPVM OPTIME, univerſo Orbi ac Imperio, ſalutare ſidus ac diu fulgentiſſimum.

SERENISSIMÆ POTENTISSIMÆQ.
CELSITUDINI TVÆ

humillimis obſequiis devotiſſimi

Præſes, Director, Adjuncti, & Academici
ex S. R. I. ordine Naturæ Curioſorum.

CATA-

CATALOGUS ALPHABETICUS
Excellentiſſimorum VIRORUM
Qui pro Nono hoc Secundæ Ephemeridum Phyſico-Medicarum Decuriæ anno, Obſervationes communicarunt.

1. D. JOHANNES ACOLUTHUS, *Phyſicus, Uratislavienſis*, Academicus Curioſus.
2. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Phyſicus Hildesheimenſis*, Academicus Curioſus.
3. D. SYLVESTER SAMUEL ANHORNIUS, de Hartvviſs, *Archiater Sangallenſis*, Academicus Curioſus.
4. D. JOH. BURGIUS, *Phyſic. Uratislav.* Academicus Curioſus.
5. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, *Academiæ Tubingenſis Prof. Publ. Hortiq; Medici Inſpector*, Acad. Curioſ.
6. D. ANDREAS CLEYERUS, *Illuſtr. Societatis Indiæ Orientalis Proto-Medicus*, Academicus Curioſus.
7. D. DANIEL CRüGERUS, *Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Archiater & Poliater Stargardienſis*, Academicus Curioſ.
8. D. GEORGIUS TOBIAS DüRRIUS, *Sereniſſ. Elect. Palat. Conſil. Colleg. Med. Auguſt Vicarius*, Academ. Curioſus.
9. Dn. GEORGIUS CHRISTOPHORUS EIMMARTUS, *Mathematicus Norimbergenſis*.
10. D. JOHANN. MATTH. FABER, *Archiat. Duc. Würtemb. Phyſic. Heilbronn.* Academ. Curioſ.
11. D. GEORGIUS FRANCUS, *Seren. Electoris Saxonici aliorumq; Dnn. Electorum ac Principum Conſiliar. & Archiater. Profeſſor Publ. Wittenbergenſis, Academiæ Cæſareo-Leopold. Naturæ Curioſorum Adjunctus.*
12. D. GUSTAVUS FRIDERICUS GARLIEP, von der Mühle/ *Sereniſſ Elect. Brandenb. Archiater*, Academicus Curioſus.

13. Dn.

10. Dn. Lic. CHRISTIANUS FRIDERICUS GARMANNUS, *Phyſicus Chemnicenſis*, Academicus Curioſus.
11. D. MARCUS GERBEZIUS, *Practicus Labacenſis*, Academicus Curioſus.
12. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingenſis, & Phyſicus Ord. Ulmenſis*, Academicus Curioſus.
13. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Phyſicus Javera-Sileſius.*
14. D. JOH. GEORGIUS GRüBELIUS, *Seren. Viduæ Electoralis Saxonicæ quondam Archiater*, Academicus Curioſus.
15. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Practicus & Prof. Othinienſis in Dania*, Academicus Curioſus.
16. D. JOHANNES JACOBUS HARDERUS, *Profeſſor Publ. Baſileenſis, Sereniſſimi Principis Durlacenſis Archiater*, Academicus Curioſus.
17. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, *Profeſſor Publ. Regiomontanus*, Academicus Curioſus.
18. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *in Academia Altdorffina Profeſſor Publ.* Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Nat. Curioſor. Adjunctus,
19. Dn. JAC. AUGUSTINUS HüNERWOLFFIUS, *Med. Licent. & Phyſicus Arnſtadienſis*, Academicus Curioſus.
20. D. EMANUEL KöNIG, *Medicus Baſileenſis*, Academicus Curioſus.
21. THEODORUS CHRISTOPHORUS KRUGIUS, *Archiater Haſſ. Schmalkald.* Academ. Curioſus.
22. D. JOSEPHUS LANZONUS, *Medicus & Botanices Profeſſor Ferrarienſis*, Academicus Curioſus.
23. D. ADAMUS à LEBENWALDT, *Com. Pal. Cæſar. Inclyt Ducatus Styriæ Conſiliarius & Medicus*, Acad. Cæſ. Leopold. Nat. Cur. Adjunctus.
24. D. SAMUEL LEDELIUS, *Phyſicus Provincialis Görlicenſis*, Academicus Curioſus.

25. Dn.

25. Dn. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *J.U.D. Advocatus juratus Ducatuum Schvvidnicenſis & Javorenſis*, Academicus Curioſus.

26. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Phyſicus Nördlingenſis Ordinarius*, Academicus Curioſus.

27. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Phyſicus Norimbergenſis Ord.* Academicus Curioſus.

28. D. ANDREAS LÖW, *Phyſicus Poſonienſis.*

29. D. JOHANNES CHRISTIANUS MACKIUS, *Sereniſſ. Electoris Saxoniæ Medicus Provincialis & Primarius Schneebergenſis*, Academicus Curioſus.

30. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliarius & Archiater*, Academicus Curioſus.

31. D. JOH. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniſſ. Electoris Brandenburgici Aulæ Medicus.*

32. D. JOHANNES IGNATIUS MUSCHEL, de Moſchau, *Phyſicus Glacenſis*, Academicus Curioſus.

33. D. CAROLUS OFFREDI, *Medicus Patavinus.*

34. D. CHRISTIANUS FRANCISCUS PAULLINI, *Comes Palatinus Cæſar. Sereniſſ. Ducis Saxon. Jſenacenſis Medicus*, Academicus Curioſus.

35. D. DAVID REICH, *Practicus Vratislavienſis*, Academicus Curioſus.

36. D. SALOMON REISELIUS, *Conſiliarius & Archiater Ducalis Würtenbergicus*, Academicus Curioſus.

37. D. JOHANNES BAPTISTA SCARAMUCCIUS, *Medicus Primarius Sanogalliæ in Italia.*

38. D. GÜNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, *Univerſitatis Jenenſ. Prof. Publ.* Acad. Cæſ. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.

39. D. LUCAS SCHRÖCKIUS, Luc. Filius. *Sac. Cæſ. Majeſtatis Archiater, Com. Palat. Cæſar. Phyſicus Auguſtanus, Academ. Leopoldinæ Imp. Nat. Cur. Ephemeridum Director.*

40. D. JOH. GEORGIUS SOMMERUS, *Arnſtadio-Svvarzenburgicus.* Academicus Curioſus.

41. Dn. JOHANN. GEORGIUS THALNITSCHER, von Thallheim. J. V. D.

42. D. JOH. JACOBUS FRANCISCUS VICARIUS, *Excellent. Anterior. Auſtriæ Regiminis Phyſicus Clingnovienſis.*

43. D. JOHANNES GEORGIUS VOLKAMERUS, *Sacræ Cæſar. Majeſtatis Archiater, & Comes Palatinus Nobilis, Collegii Medici Norimbergenſis Senior Primarius perpetuus, Academiæ Leopold. Imperialis Naturæ Curioſorum Præſes.*

44. D. JOH. JACOBUS WAGNERUS, *Phyſicus Tigurinus,* Academicus Curioſus.

45. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Diverſorum Principum Archiater, Medicus Scaphuſanus,* Academicus Curioſus.

46. D. JACOBUS WOLFFIUS, *Univerſitatis Jenenſis Profeſſor Publicus,* Academiæ Cæſar. Leopold. Naturæ Curioſ. Adjunctus.

47. D. JOH. PAULUS WURFFBAIN, *Phyſic. Norimbergenſ. Ordin.* Academiæ Cæſar. Leopold. Naturæ Curioſ. Adjunctus.

48. D. THEODORUS ZWINGERUS, *Profeſſor Publ. Baſileenſis,* Academicus Curioſus.

CATA

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Anni IX. Ephemeridum Nat. Cur.

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

1. Octo ſeptimanarum puer obit Anaſarca. pag. 1

D. SAMUELIS LEDELII.

2. De vi Cupri cathartica. 3
3. De Mammillis absq; papillis. 5
4. Cogitationes & conceptus de Anima hominis. 6
5. Stupiditas & Impotentia. 12
6. Atrophiæ ſingulare genus. 13
7. Coitus Diabolicus nunquam eſt absq; veneficio. 15
8. Quartana in quotidianam tranſiens. 18

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

9. Anatome pueri tabidi. 20
10. Anatome profluvio ſanguinis per alvum, & cordis anxietate laborantis. 27
11. Anatome Apoplexia defuncti. 31
12. Anatome Monſtroſorum Ureterum. 37
13. Anatome Arthritici præ pinguedine mortui. 39
14. Anatome ex gangræna veſicæ defunctæ. 42

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

15. De binis Lapidibus ſubter utrumq; oculum cervi repertis. 45
16. De Piſis in ventriculo puellæ germinantibus. 47
17. Hypercatharſis ex eſu turionum ſambuci. 48
18. Terror variolas repellens. 49
19. Panis intritus cereviſiâ lethalis. 50
20. Ex potu frigido febris exitialis. 50
21. A balneo aquæ dulcis variolarum eruptio. 51
22. De repentina infantis morte ex gaudio. 52
23. Variolæ in fœtu. 54
24. Veſtes pelliceæ omnia contagia aliunde præ aliis tranſportare apta ſunt. 54

D. JOH. JACOBI WAGNERI.

25. Convulſio Clonica ſiniſtri prius, poſt verò dextri corporis lateris. 55
26. Barycoia ex immoderato & intempeſtivo ſternutatoriorum uſu. 56
27. Lepus Candidus. 57
28. Chelidonium Majus febrifugum. 59
29. Narciſſus albidus Medio-luteus Polyanthos & Laticaulis. 60

D. SALOMONIS REISELII.

30. Flos quaſi Solis Piro impreſſus. 61
31. Abſceſſus Epatis ingentis. 63
32. Alvi Obſtructio doloroſa, oleoſis & Mercurio ſoluta. 64
33. Hernia aquoſa ſeu Gelatinoſa transplantatione, ſeu translatione curata. 65
34. Thermarum & aquarum mineralium effectus aliquot rari medici. 68

D. SIGISMUNDI LEDELII.

35. Terrefactæ Matris Lac nocivum. 70

D. SAMUELIS LEDELII.

36. Sudor poſt mortem. 71
37. Menſtruatæ. 72

D. JOSEPHI LANZONI.

38. Partus mirabilis Scandiani editus. 26. Maji A. 1690. 73
39. Noxa ex frigidiſſimo potu. 77
40. Mira antipathia cum Pœonia. 77
41. Febrifugum pluries expertum. 78
42. De Alvo adſtricta. 78
43. Raucedinis Remedium. 79
44. De Rara cordis palpitatione. 79
45. Gulæ & Narium coalitus à variolis. 80
46. De Sternutatione cum ſingultu. 80
47. De Nummo deglutito & poſt 2. Menſes vomitu excluſo. 81
48. De Fluxu hepatico curato. 82
49. De Pure in coxæ tumore collecto, per alvum expurgato. 82
50. Partus quinq; puerorum. 83
51. De Inedia novem dierum in Muliere. 83
52. Sera Dentitio. 84
53. Dyſenteria aquæ frigidæ potu curata. 84
54. De Infidis experimentis Medicis. 86
55. De Fœmina tres Mammas habente. 87
56. De Liene eximiæ magnitudinis. 81

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

57. Vaſculum Vitreum Spiritu vini plenum, ſponte ruptum. 88
58. Volatilium externe adhibitorum Virtus. 90

D. MARCI GERBEZII.

59. Crocitatus Corvorum interitûs jumentorum præſagus. 91

60. Glires Ovibus infenſi. 95
61. Iſchuria inopinato terrore curata. 96
62. Quartana ſingulariter curata. 97
63. Plantago febrifuga. 100
64. Febris Maligna cum vomitu caſeoſo & convulſionibus Epilepticis curata. 101

D. EBERHARDI GOCKELII.

65. Muſcæ majoris ictus admiranda ſymptomata invehens. 106
66. Dæmonis fraudes in decipiendis hominibus exhibens. 108

D. THEODORI CHRISTOPHORI KRUGII.

67. De pereſo iterumq; conſolidato Inteſtino. 109

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

68. Diarrhœa XIII. Menſium, ſuccedente aſcite, caſu partim, partim arte curata. 110
69. De Avellanarum inſigni noxa. 111
70. De Trochlea Sclopeti in naſi & frontis ac utriusq; oculi interſtitium exploſâ ac per triennium ferè absq; inſigni ſanitatis diſpendio geſtata. 113
71. De Organo auditus lupini. 115

D. CHRISTIANI MENZELII.

72. De generatione Lapidum vulgo Bufonum & Echinometris. 118
73. De ſtella cadente meteoro. 120

D. JOHANNIS CHRISTIANI MENZELII.

74. De Lapidibus Serpentum ſic dictis. 122

D. AN-

D. ANDREÆ CLEYERI.

75. De Plantis Japanenſibus Din nan ſcho & Omodto. 126
76. De floribus Japanenſibus Vohsnoſana & Ghimi. 127
77. De Arboribus Japanenſibus Kutzinèsch & Tobera-Nocky. 227

D. JOH. PETRI ALBRECHT.

78. De periculoſa artuum in aqua frigida immerſione à febricitante quodam inſtituta. 128
79. De Peſſariorum uſu in immodicis uteri hæmorrhagiis. 130
80. De Lapidis Ætitis virtute contra abortum. 136
81. De Gutta Serena in Puerpera feliciter curata. 138
82. De Extraordinaria Vomitus diuturni cauſa. 140
83. De Pulverum cordialium effectu nonnunquam purgante. 142
84. De Sudore Sabuloſo. 144
85. De febre Maligna correpta concionatrice. 145
86. De Lachrymis lacteis, fluxuq́, oculorum chyloſo in infante recens nato. 148
87. De Lardo non ſine periculo faciei variolis laboranti, impoſito. 149
88. De Pediculis abortum præſagientibus. 151
89. De Metallorum Palingeneſia. 152

D. JOH. JACOBI HARDERI.

90. Sinus frontalis in vitulo. 155
91. Polypus gelatinæ ſimilis, Lien magnus &c. 155
92. Cor & Pericardium monſtroſa. 157
93. De Glande Sclopeto emiſſa pulmonis lobum alterum cum Oeſophago perforante, cui natura felicem medelam paravit. 158

D. JACOBI WOLFFII.

94. De Utero muliebri ex ſede ſua prolapſo & reſecto. 160

95. De Serpente minori poſt mithridatii uſum inſperatò admiſſum à puella per alvum ejecto. 162
96. De Oxyregmia, nec Alkalino Volatili ſpiritui, nec pulveribus præcipitantibus aſſumtis, aliis tamen fortaſſis rectius cedente, & de obſtinata quorundam opinione in volatilium ſalium vel ſpirituum uſu defixa. 165

Dn. Lic. JACOB. AUGUSTIN. HüNERWOLFFII.

97. De Euporiſto in Dyſtokia. 169
98. De fœmellis duabus monſtroſis. 170
99. De Ovario Hydropicæ monſtroſo. 171
100. De Puella mox à nativitate menſtruum paſſa. 172
101. De Urina Viſcida ductili. 173
102. De Arthritide Ptyalismo ſoluta. 173
103. De ſingultu promiſſione doni curato. 174
104. De fumo Nicotianeo, Ventriculi hoſte infeſto. 174
105. De Veneficio homerda & hyoſcyamo curato. 176
106. De Vera & ſuperſtitioſa incendiorum ſedatione. 177

D. JOH. GEORGII GRüBELII.

107. Fœtus in Utero matris variolis infectus & ſemiputridus excluſus, matre bene conſtituta & optimè ſe habente. 178
108. Excretio alvi inſenſibilis in febribus malignis non ſemper lethalis. 179
109. Urina cruenta ex ruptione arteriæ minoris in ſeptuagenario curata. 181
110. Lotium purulentum ex pleuritide. 182
111. Variolas ſuperveniens menſium fluxus non lethalis. 183
112. Convulſiones poſt variolarum eruptionem obortæ, non ſemper ſunt exitiales. 184
113. Dyſenteria Epidemica, cum petechiis atq; ſingultu conjuncta feliciterq; curata. 185

D. AN-

D. ANDREÆ LöW.

114. Chloroſis. 187
115. Uteri disrupti hiſtoria. 194
116. Secundinæ in Utero triduum retentæ, feliciſſimè tamen fruſtillatim excluſæ. 197
117. Fœtus quà caput monſtroſus. 200

D. ADAMI à LöWENWALDT.

118. Singularis Amnii cum fœtu cohæſio. 203
119. De Catarrho epidemico. 204

D. JOH. IGNATII MUSCHEL de Moſchau.

120. De Ala locuſtæ literis hebraicis decorata. 205

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

121. Lintea Lucida. 211
122. Semina Mori ſubventanea. 212
123. Cerinthe Tetraspermos. 214

Dn. ROSINI LENTILII.

124. Hæmorrhoidum in novem annorum puero fluxus. 215

D. SAMUELIS LEDELII.

125. Sudor lethalis. 217
126. Hæmorrhagia Uteri ſiſtitur purgante. 219
127. Quartanæ ſingularis cura. 220

D. EMANUELIS KöNIG.

128. Ulcus fiſtuloſum ani ſanatum. 222
129. Homo caudatus. 223

130 Phantaſia depravata periodica. 224
131. Veſicatoriorum in febri maligna abuſus. 225
132. Signorum cœleſtium certis corporis partibus dominantium veritas. 226
133. Hydrops poſt febrem malignam ſanatus. 227

D. THEODORI ZWINGERI.

134. Admirandi Partus Gemellarum vivarum umbilicotenus ſibi invicem connatarum. 228
135. Ciliorum Color nigerrimus ſubitò in album mutatus. 232
136. Hydrops ovarii Muliebris ſtupendus, in exenteratione mulieris cujusdam repertus. 234
137. Calculi & arenulæ copioſæ in ſecundinâ humanâ repertæ. 238

D. DANIELIS CRüGERI.

138. Gallinæ anxietatis remedium. 240
139. Lac Virginis illibatæ. 241
140. Fluxus hepaticus chronicus. 242
141. Hemicrania ſingulis diebus certa hora recurrens. 243
142. Motus Convulſivi horrendi ſingulis diebus recurrentes. 244

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

143. Animal in cochlea minuta depreſſa degens. 245
144. De nupero terræ motu. 246
145. Aves erectæ incedentes. 249
146. De Vivacitate Papilionum. 251
147. Muris Majoris monſtroſus partus. 254
148. Monſtrum Acephalum. 258
149. Uteri prolapſus manifeſtiſſimus & partus ex eo. 259

D. EMANUEL KöNIGII.

150. Epiſtola ad Ampliſſ. Graviſſ. Nobiliſſ. Dn. Franciſc. Ludov. d' Eſta-

vay

vay, Dominum de Mollondin olim Colonell. & Gubernator. Comitat. Neoburgici, nunc Senatorem Solodorenſem. De Elixire Sophorum. 260

D. DAVID REICH.

151. Mercurius in Sole viſus. 274

D. JOHANNIS BURGII.

Faſciculus Obſervationum Poſthumarum. 282
152. Opium in partu difficili feliciter exhibitum. 283
153. Clyſteris in mola ſalutaris efficacia. 285
154. Abſceſſus flatulentus in collo. 286
155. Luxatio Oſſis humeri ſurſum facta. 283
156. Experimentum circa Moxam. 290
157. De Pedum hydropicorum ſcarificatione & veſicatoriis. 292
158. Potus Aquæ in Hecticâ ſalutaris. 293
159. Venæſectionis utilitas & neceſſitas. 295

D. JOH. ACOLUTHI.

160. Graviſſima ex ſola cerebri concuſſione ſymptomata. 296
161. Magna capitis contuſio, absq; ullis ſymptomatibus. 299
162. Fiſtula pectoralis. 301
163. Iſchuria ex caſu ab alto. 302
164. Urina viſcida. 305
165. Inveteratus affectus Scorbuticus tandem Salivatione curatus. 306
166. Salivatio Mercurialis Epilepſiæ habitualis averrunca. 312

D. GEORGII HANNÆI.

167. Tuſſis moleſtiſſima lethalis. 314
168. Conceptio eluſa. 315
169. Cornu Anatinum. 316
170. Puerperium infelix, mirô ſecundatum modo. 317

D. JOSEPHI LANZONI.

171. De Vipera duplici capite prædita. 318
172. De Epilepſia Arthritide ſuperveniente fugata. 319
173. De Phrenitide vena jugulari ſecta, curata. 320

D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

174. Vulnus Capitis cum fractura cranii & fungo. 321

D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

175. De Ruſtica raucedinis à præcedente catarrho calido & acri provenientis cura. 333
176. De Ruſticis dyſenteriæ epidemicæ curis. 336

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

177. Noxa decubitus ſuper faſcem ſtraminis uvidi. 344
178. Pilorum Vomitus. 344
179. Aphonia periodica febre maligna ſolvitur, eaq́; ſublata revertitur. 345
180. Abſtinentia ſingularis à vino. 346
181. Febris maligna Anno ſuperiore crebra metaſtaſi in Eryſipelas terminata. 347
182. Laborantis petechiali febre juvenis, rara convaleſcentia. 348
183. Felis Sciurum lactans. 349
184. Auditus difficultas à nucleo ceraſi per 58. annos in aure latitante ſublata. 350

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

185. Recens ribeſium auri in utero impactum. 351
186. A fabis florentibus delirium vernale. 351
187. Urina valde glutinoſa. 352

188. Icterus ex Morſu ſciuri. 352
189. Ex voto caſtitatis delirium & ſumma ἀνορεξία. 353
190. Epilepſia à terrore & aqua curata. 353
191. Upupa anticolica. 354
192. Odontalgia ſolâ alapâ citò tutoq; curata. 354
193. Urina viridis in tertianario. 355
194. Ebrietas ſcarificatione ociùs diſcuſſa. 355
195. Mors ex inſomnio. 356
196. Reverentia erga patibulum in utero implantata. 357
197. Catelli in utero baubantes. 357
198. Macies à butyro. 358
199. Penis lunatus. 358

D. GEORGII FRANCI.

200. De Potus frigidi apud puerperas noxa. 359
201. De varia gravidarum malacia. 361
202. Vomitio plurimæ meracæq; bilis, cum capitis & oculorum immani dolore, Sacchariq; noxa. 362

D. EBERHARDI GOCKELII.

203. Horrenda ambuſtio à pulvere tormentario facta. 366

D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

204. De Diabete. 371

D. JOSEPHI LANZONI.

205. Ex fumo candelæ ſebaceæ mors. 377
206. De Squamula oſſis per nares excreta. 377
207. De fluxu menſium immodico, ſcabie ſuperveniente curato. 378
208. Mulieris gravidæ antipathia cum anguillis. 379
209. De Mortuo ex tertiana ſimplici. 380
210. De Stercoris excretione in mortuo. 380

D. CAROLI OFFREDI.

211. De Longævis. 381

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

212. De Sera dentitione. 384
213. Nimium menſtruorum profluvium à terrore. 385

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

214. Empyema periculoſiſſimum pleuritidi ſuccedens, curatum. 386
215. Ex hæmoptyſi Phthiſis curata. 389
216. Ulcus veſicæ amore proximi per ſuctionem maxime curatum. 393

D. THEODORI ZWINGERI.

217. Grando palpebræ Oculi feliciter diſcuſſus. 394
218. Anatome pueri Variolis Malignis extincti. 396

D. MICHAEL FRIDERICI LOCHNERI.

219. Infeliciſſima corpulentiæ nimiæ cura. 401
220. Ambræ gryſeæ fruſtum inſolitæ magnitudinis & ponderis. 404

D. DAVIDIS REICHII.

221. De contuſione Cranii ſine trepanatione curata. 405

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

222. De Amuleto contra dentium dolorem. 409
223. De Vulnere linguæ feliciter curato. 410
224. Sciagraphia notabilium in Anatome corporis feminini nuperrimâ viſorum. 411

Dn. GEORGII CHRISTOPHORI EIMMARTI.

225. Circa res Syderales nonnulla curioſa. 417

D. JOH. GEORGII THALNITSCHERI.

226. Te Terræ motu Labaci, Carnioliæ die 19. Febr. A. 1691. & ſubſequentibus duobus diebus tum ibidem iterato, tum & remotorum locorum obſervato. 423

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

227. De Hydrocephalo interno cum violentiſſima capitis tergum verſus retractione convulſiva. 427

228. De Epilepſia ſeu motibus convulſivis ſine viſus & auditus interceptione. 430

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

229. Grandines Pulmonum aliarumq; partium cum Phthiſi. 431

D. LUCÆ SCHRÖCKII Luc. Fil.

230. De Sutura cranii dehiſcente. 451

231. De Sanguine albo. 452

ADDENDA.

D. JOH. MATTH. FABRI.

Vermes in Ventriculis Lupinis. 455

Sonus Campanarum partum facilitans. 456

De ἰσχαίμοις extemporaneis. 456

Cetus Ambrophagus. 456

Vermis ab utero. 557

Tabacum fumandi modus novus. 458

Lapi-

Lapides Sileſiaci Violacei odoris. 459
Epilepſia è digito. 459
Mutata locorum ſituatio. 459
Saliva ad nauſeam usq; dulcis. 460
Cor in hypochondrio palpitans. 461
Gloſſopetræ. 461
Tubuli hepati bubuli impetriti. 462
Urinæ excretio poſt mortem. 462
Color plumarum Gallinacearum mutatus. 462
Puſtulæ toto corpore emergentes ab inſectis inviſibilibus. 463
Lintea noctu lucentia. 464
Lolium temulentum. 465
Ritus Obſtetricum ſuperſtitioſi. 466
Ruptura Lienis ab ictu lethalis. 466

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI NONI

OBSERVATIO I.

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

Octo Septimanarum Puer obit Anaſarcâ.

ADvocatorum noſtratium haud infimi filiolus feliciter natus, Tumorem ſatis notabilem in Capite poſt Aurem ſiniſtram, Verticem versùs adfert, quem Obſtetrix, vel quia Caput piloſum, & ita tectus, vel quia, *neſcio unde!* pro certiſſimo ſigno mortis haberet, leviter curat eòque leviùs, cùm totum Corpus puſtulis bulliſq;, quas *Phlyctænas* dicunt, ſimul ſcatere incepiſſet, quæ indeſinenti Infantis Motu & Linteaminum impactorum permutatione rumpebantur, ut tandem corpuſculum ſine Epidermide quaſi jaceret mortemq; omnes advocarent. Sed ab uſu Lactis medicati calidi crebriùs admoti cutaneum Vitium hoc tollitur, illô negli-

genter hactenùs habitô & tractatô Capitis Tumore interim accreſcente, ut tandem ad Ovi anſerini dimidiati magnitudinem prominentem Chirurgo monſtrare coacti, qui, Capillis deraſis, ipſam magis eſt admiratus, inq; tàm tenero Capite & ſuturis adhuc hiſcentibus, nihil ſupereſſe dixit, præter apertionem, quæ quò citior, eò felicior futura, me tamen ut Parentes vocarent jubens. Veni ego, vidi, obſtupui & purulentam materiam tactu notavi, ut facilè in Sectionem condeſcenderem, nec oppoſitam nobis tenerrimam ætatem (*erat enim vitæ dies XXVI,*) adeò metuerem. Sectione decenter peractâ materia purulenta cõfertim effluere incipiebat, cui uſitata opponebamus, ne unâ, ſed vicibus partitis auferretur: Poſt emiſſas drachmas octo vel decem ſequebatur albiſſimi Liquoris ad Lactis inſtar, cochlear unum & dein ſanguini incraſſato miſtũ Pus. In operatione hac Ejulatio filioli Parentibus Lachrymas largiſſimas provocabat, ſedſecuta à Dolore quies has illasq; ſiſtebat & abſtergebat, filiolô interea feliciter curatô. Accidit autem poſt hæc ut Septimanâ tertiâ ſubſequente Nutrix irâ ardens filiolum lactaret, ubi olim læſa Capitis pars cum facie & collo incipit intensè rubere, id quod pro Eryſipelate habentes demũ tertiô die per Chirurgum mihi indicant Conſiliumq; expetunt: Præſcribo bezoardica & rubedo à partibus jam dictis ad Pectus & ſub axillam, die ſeq. per Dorſum ad Nates pergit, poſt biduum inguina petit *in ſolo autem latere ſiniſtro hæcce mutatio contingebat)* ubi unicum diem durans evaneſcit, ſed inſimul Scrotum cum fiſtula, dein Abdomen, tandem Corpus totum cum facie omnibusq; artubus ad miraculum usq; intumeſcit, ita ut quinto die advocatus, mirari ipſiſſimamq; Anaſarcam admirari ſatis non potuerim, & cùm ne guttulam quidem adſumere vellet aut poſſet, ipſaq; Nutrix obſervâſſet Lac omne per dies duos vel tres ex ore refluxiſſe, DEO in precibus ſuis ut commendarent, Parentibus dixi, qui etiam circa illius noctis meridiem ſuffocatus obiit, ætatis ſuæ die quinquageſimo octavo.

[*A. 1690, d. 16. Junii Schneebergâ ad Exc. D. Clauderum miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO II.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Vi Cupri cathartica.

DIſcipuli & famuli qui apud fabros ærarios operam tractare incipiunt manuariam cum cupro, plerumq́; vomitant antequam adſveſcunt admittere ſubtilem Veneris pulverem, mediante inſpiratione abſorbendum: qui autem ventriculi ſunt robuſtioris, fluxum alvi patiuntur. In ſubſequentibus annis natura adſueſcit hisce moleculis, & amplius non laceſſitur: in aliis fluiditas alvi continuat, absque enormi tamen debilitate, pro diverſitate ſcilicet ſubjectorum. Ratio videtur, mea opinione, derivanda à ſale acido aperitivo, quod in cupro continetur. Secundum namq́; Theophraſtum cuprum conſtat ex Sulphure purpureo, Sale rubro & Mercurio citrino. Ruſtici noſtri, in oris inferioris Sileſiæ, ubi vixi, interdum loco purgantis hunc pulverem (den Kupffer Staub) aſſumebant in febribus putridis, & aliis ab infarctu ventriculi & viſcerum, ortum trahentibus morbis, operatio ſe exerebat vehementiſſima per utrumq́; guttur, ſi ita loqui licitum, & eſt medicina ſolis hisce ex ilice prognatis ruſticis relinquenda. Cæterum quadratus noſter faber ærarius Grunbergæ leniſſimo purgante copioſiſſimè evacuabatur, idq́; aſſeverabat plerisq; ſui generis & artis frequens eſſe: hinc certum eſt, Vitæ genus non ultimum ſubminiſtrare indicium diagnoſeos morbi, dum alii hisce utplurimùm, alii aliis morbis ſunt obnoxii, veluti (ut è multis pauciſſimos allegemus) piſtores, molitores, metallarii, Chymici, aſthmati & phthiſi: aurifices, figuli, Piſcatores, arthritidi: fabri ferrarii & alii malleatores, tormentorum exploſores, campanarum pulſatores difficultati auditus & ſurditati. Ergò Medicum oportet ſemper eſſe Argo oculatiorem.

SCHOLIUM.

HAnc in cupro purgandi potentiam Veteribus etiam cognitam fuiſſe ex *Dioſcoride* colligi poteſt, qui *lib. 5. de mat. med. cap. 47.* æs uſtum cum hydromelite potum aut cum melle linctum, vomitum ciere ſcripſit. Quam ſtomacho adverſam vim conſiderans *Joh. Crato* in epiſtola ad *Petr. Monavium* (vid. *Epiſt. med. à Laur. Scholzio collect. num. 179.*) pretioſos lapides &c. in ære non eſſe contundendos monuit, cùm ex eo perpetuò quid reſudet gemmisq; adhæreat, quæ inde malignitatem contrahant; idem manifeſtè adparere ſubjungit ex iis quæ in ære diutius remanent atq; poſtea eximuntur, tum etiam ex aquis in vaſis æneis deſtillatis; quod ipſum inſuper exemplo Medici cujusdam comprobat, qui Emulſionem margaritarum cuidam ægro fieri curaverat, quæ in mortario æneo parata tum ægro, tum deguſtanti Medico vomitum excitaverat. Me tamen à metu iſto circa medicamenta in mortariis æneis mundis confecta, crebrior ſimili modo paratarum Emulſionum aliorumve remediorum ſine ullo vomitus indicio adſumtorum experientia ſecurum eſſe jubet; & ſi quæ noxa exinde alicui contigerit, vel incuriæ pharmacopæi mortarium negligentiùs habentis, quæ inde æruginem, (ſpontè aliàs ſuâ non ita promtè exſudantem) medicamento dein communicandam contrahere valet, vel etiam particulis medicamenti acrioribus, quale ex. gr. margaritæ cum ſpiritu acidulo in ſalinam formam coagulatæ eſſe poſſent, quæ in cupreum corpus agere illudq; arrodere, & in vitriolicum quid, emeticâ ſuâ potentiâ paſſim notum, ſolvere apta ſunt, imputanda illa veniat. Idem de aquis in vaſe æneo deſtillatis dicendum; quæ vaſa nemo hucusq; in talem uſum commendare auſus eſt, ſtanno tamen obducta jure nemo rejiciet, in quibus nempe deſtillatas aquas toto die innoxias reperimus, & quarum ideo, ſi quæ ſimilis obſervetur, emeticam operationem ob ſtannum vetuſtate conſumtum accidere credibile eſt; quo de legi meretur obſervatio ab *Ott. Tackenio*

in

in *Hippocr. chim. cap. 19.* adnotata, ſimile quid de hiſtoria, quam *Joh. Rhodius. cent. 3. obſ. med. 95.* memorat, ſuſpicari licet, de hortulano à ciceribus vaſe æneo cum oleo & ſale coctis avideq; devoratis, vomitu alviq; dejectionibus miſerè confecto & tertio die extincto; ubi ſanè doctiſſimus author ſal æruginem elicuiſſe judicat, quæ rodendo hominem ſuſtulerit; quod autem ſubnectitur ex *Juſto Cnutio*, de Veſtalibus amplius triginta, quæ ab eſu oryzæ in vaſe æneo ſtanno recens obducto in diarrhœam cardialgiâ comitatam inciderunt, impuritatibus venenatis illapſis, vel vaſi non prius benè mundato adhærentibus potiùs, quàm ipſi vaſi æneo adſcribendum erit.

[*L. Schröck, fil.*]

OBSERVATIO III.
D. SAMUELIS LEDELII.
De
Mammillis absq; papillis.

NAturam ut in aliis, ita etiam circa ſtructuram mammarum ludere, præter Ephemerides Curioſorum Decuriæ nempe I. Anni 2. Obſervat. 72. cum Scholio, aliorum quoq; conteſtantur Obſervationes. Dictum Scholium loquitur de gemina Papilla, mea autem obſervatio de nulla. Degit hic loci mediæ ſortis fœmina, quæ nullas monſtrare poteſt Papillas in mammis: globoſitas ipſarum eſt laudabilis, at nullæ Papillæ, locus conſuetus veluti circello eſt notatus, nulla tamen protuberantia: lac monſtrat, licet inepta ſit ad lactandum, propterea etiam neceſſitate adacta cogitur exponere fœtus aliis ad alendum. Exprobrat hæc Obſervatio tacitè delictum illis mulierculis & Puerperis, quæ benè mammatæ & papillatæ, dum poſſunt, nolunt partus proprios alere, ſed aliis tanquam fœtus ſuppoſititios concredunt, ut delicatè vivere, Veneri litare, & genio indulgere queant.

OBSERVATIO IV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Cogitationes & conceptus de Anima hominis.

ESſe curioſum, & tamen de domicilio Curioſitatis, ejusq; præprimis inhabitatore & directore non eſſe ſollicitum & curioſum, videtur mihi imperfecta, fugitiva & fragilis curioſitas. In quam, quæſo, Creaturam cadit ſagax curioſitas, niſi in hominem? qua parte autem corporis homo eſt curioſus, niſi intellectu, illumq; dirigente Anima? Hæc cum ſit immaterialis & æterna, curioſitas circa eam ſat gravis eſt, & neceſſaria, & utilis, & delectabilis. Non enim in hac tantùm fragilitate ejus eſt exiſtentia, ſed & erit in infinita illa aut beatitudine, aut damnatione. Quidquid autem nobis deeſt intelligentiæ circa hæc ſacra, illud in vita æterna nos ex aſſe intellecturos, nobisq; pleniùs manifeſtatum iri, confidimus. Veluti autem ſtructura corporis humani eſt artificioſiſſima, utpote à Summo confecta Artifice: ita anima Rationalis eſt complementũ & divinæ pars auræ. Haud ſecus ac in inſtructiſſimis horologiis & Automatis omne complet punctum, exacta ponderum menſura, & inde ortum trahens perpetuum, ſic dictum mobile, & ſine hoc inutile eſſet opus, optimè licet fabricatum: parili modo pulcherrimum humani corporis ædificium, quid eſſet ſine Anima niſi pictura aut ſtatua formoſa, immobilis & inanis. Qua ratione verò corpus humanum animetur à Summo Creatore, id eſt de quo multi controverſantur & varias ſententias alunt. Ethnicorum indagatio, lumine tantùm Naturæ circumdata, nihil certi determinare poterat in hoc paſſu, hallucinabatur variè, & in tenebroſo atq; opaco oberrabat nemore, uti ipſorum ſcripta declarant. Nos Chriſticolæ ſumus feliciores, qui præter ductum Naturæ ex notitia Dei

noſtri,

noſtri, & ejus Verbo, Animam noſtram agnoſcimus, & ex Anima Deum. Chriſtianorum meditationes de Anima, ſi intra cancellos debitos ſe contineant, unicuiq; liberæ ſunt, ideo quæ mea, circa hoc nobile productum, ſit ſententia, candidè aperiam, Unicuiq; meliora docenti cedere paratus.

Puto Summum Jehovam omni Creaturæ Rationali Animam in opere generationis immediatè infundere, aut ſi mavis, inſpirare, uti Adamo in primæva Creatione factum. Modus tamen, cum momento temporis, ſoli Deo cognitus eſt, nec imbecillitati intellectus noſtri ſubjacet. Eſt autem hoc Omnipotenti facillimum, nec aggravat ipſum, ſingulas animas de novo creare, aut, ut ſubtiliùs dicam, auræ divinæ particulam fœtui communicare & inſpirare, quippe qui ex mera Gratia hominem propter ſemetipſum condidit, inq́; ejus uſum Univerſam hanc machinam exſtruxit, ea propter & ſummum hoc Regale, (ſi Politica Divinis applicare licitum,) ſibi ſoli reſervavit, utpote in quo omnis rei cardo conſiſtit.

Dum Deus Adamo Evam creatam adducit, hic in talia, eam amplexando, verba prorumpit: eſt os ex oſſibus meis, & caro de carne mea; non autem: Anima aut Spiritus de Spiritu meo. An itaq́; Deus Evæ animam, ut Adamo, inſpiraverit, vel digito divino coſtam tractando animaverit, liber ſcripturæ non exprimit. Exiſtimo tamen benè concludi; Deum Evæ novam inflaſſe animam & adhuc omnibus indere hominibus. Nonne Elihu apud Jobum cap. 33. v. 4. inquit: Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum Omnipotentis vivificavit me? Cui eſt ὁμόψυχος Zacharias cap. 12. v. 1. & fingens (formans) Spiritum hominis in interiori ejus. Concordat Paulus Actor. cap. 17. v. 25. Deus dat omnibus ζωὴν καὶ πνοὴν vitam, (Spiritum) inſpirationem & omnia (in univerſum.)

Ut ulterius progrediar, nonne plures coitus absq; imprægnatione inſtituuntur inter conjuges, præprimis in ſterili matrimonio, & tùm demũ homo naſcitur, quando noſtro creatori placet Animam creare & donare. Quis ſenio onuſtas fœminas

impræ-

impprægnari fecit contra ſuetum Naturæ ordinem, niſi ſolus Deus, qui pro ſuo lubitu animam creavit. Ergò palpamus, quod optimè ſtatuatur: nullam rationalem Creaturam exiſtere, niſi Deo ſpeciatim volente, & divinam manum adhibente. Et licet dicas, hæc eſſe ſingularia, eo ipſo tamen concedis & univerſalia, quippe plus virtutis & potentiæ indicat extraordinariè aliquid facere, quàm conſuetis liberum curſum relinquere. Animæ noſtræ ſunt in manu Dei, antequam orimur, juxta ipſius Dei effatum apud Jeremiam, cap. 1. v. 5.

In illicita Venere quoties accidit, ut ab unico congreſſu fœmina imprægnetur, in aliis multoties fiat commixtio absq; effectu, & tamen Deus ſuo tempore, pro divina ſua ſapientia, & citius & tardius humanam eludit ſagacitatem, inq; obſcuro peracta in apricum producit, fœtui animam largiens. Imò quam ſæpè Deus abortui obicem ponit in furtiva Venere tumidis, ita etiam, ut licet fortiſſima abortum provocantia adhibeant, nil noceant, id quod præter Ephemerides Curioſorum, quotidiana docet Experientia. Eſtnè hic ille Deus, qui innoteſcere facit infanticidia, etiam ſummè occultata? Ægyptiorum Obſtetricibus Exodi 1. v. 21. benedicebat, ob benè geſta circa negotium partus Iſraelitarum, idq; ob pretioſitatem animarum fœtibus ab ipſo inditarum.

Si anima lateret in ſemine, quod aliquorum videtur eſſe opinio, ſequeretur, multas animas perituras in tot vanis coitionibus, & aliis ſeminis excretionibus, quod tamen ſtatuere abſurdum eſt.

Dicis, ut candela ardens aliam accendit; ita anima præſens aliam veluti per traducem animat: ſed hoc ſtatuere, quid eſt niſi Deum arguere, quaſi circa hæc naturalium principaliſſima nullam gerat curam, quod tamen ejus Bonitati contrait. Simile autem eſt diſſimile, nil probans, ſed hoc potius emergit, quod Anima ſit materialis, quia mediante ſemine exiſteret, præterea anima eſſet inſeparabilis à corpore, id quod abſonum. Exinde elucet opus generationis utiq; poſſe continuari, licet

anima

anima rationalis abſit, quam Deus tamen juſto & ſuo tempore fœtui largitur.

Ex mente Doctiſſimi Sperlingii ita eſſet argumentandum: Uti in brutis Animæ non creantur, ita & in homine. Reſpondeo: homo eſt nobilior Creatura, & ad æternitatem condita, ergò in majore Dei Cura & Providentia. Nec hoc pacto confunditur Opus Generationis cum Creatione. Generatio ordine Naturæ procedit ex divina Diſpoſitione, hoc ſolo excepto, quod nobilioris, præſtantioris & rationalis Creaturæ nobiliorem partem de novo creare Deus ſibi ſoli reſervavit, veluti bonus Artifex, qui ipſe operi perfectiſſimo ultimam manum adhibet, & complendo abſolvit.

Si anima reſideret in ſemine, ſequeretur quod aut ſolus Vir animaret fœtum, aut ſola fæmina, aut uterq;. Vir mediante contagio ſpirituoſo uterum irrigat, & aura ſeminalis per ductum brevem ad ovarium usq; penetrat, & poſt aliquot dies ovum maturius in uterum prodire facit, ſicq; Anima una traduceretur in uterum. Hæc pro Viro. Quod ſola fæmina animam fœtui largiatur, inde videtur probandum, quia vir nil amplius efficit poſt ejaculationem ſeminis, ſed fæmina per plures menſes fœtum in utero fovet, & de propriis nutritionem & augmentationem ſuppeditat, & ex conſequenti animat. Quando verò tibi placet utrumq; parentem conjungere & inde tertium quid, nempe animæ rationalis primordia deducere, multùm errabis, quia ſic unum plus tribueret quàm alterum, & anima quoq; divideretur, præterea anima noſtra ejusdem eſſet commatis & æſtimii ut bruti anima, poſſetq; unusquisq; pro lubitu mediante coitione, ut bruta, producere ſibi ſimile, Deo ordinem Naturæ non interrumpente: quod hoc autem non procedat, clarum eſt, ut ſuprà innuimus. Audiamus Davidem Pſalm. 127. v. 4. Kinder ſind eine Gabe deß HErꝛn / und Leibes-Frucht iſt ein Geſchenck / nempe propter Animam rationalem. Deus enim, ut ens liberum, manus ſibi ligare non permittit circa hoc. Judico etiam inde eſſe quod Deus hominis occi-

ſionem ſeverè puniendam injungit, quia ipſe creat animas & ex ſingulari gratia & præſcientia fœtibus inſpirat. Nec ipſi eſt laborioſum myriades animarum omni momento creare, poetnti enim nil eſt impoſſibile. Hæc opinio abſorbet omnes difficultates, in quibus ſecus ſtatuentes irretitos invenimus.

JCTI capitaliter non puniunt procuratum abortum ante motum, wann es nicht zur Helfft. Vide Carpzov. Definit. Forenſ. part. 4. conſtitut. 4. Definit. 2. Inde hoc elicio pro mea ſententia ſtabilienda: Si anima mediante parentum ſemine in conceptione ſtatim adeſt, JCTI malè procedunt, quod abortus ante tempus motus procuratos non capitaliter puniunt, quia anima rationalis ineſt, licet ſe non ita oculariter exſerat. Qui dormientem occidit, nonnè pœna ordinaria afficitur? cur non & hic? aliter enim mihi hanc rem non imaginor. Sin vero JCTorum ſententia juſta eſt, meam confirmat opinionem, aut animam tùm nondum à Deo eſſe inditam, aut ad minimum ſe motu nondum exerere, & de exiſtentia atteſtari. Eſt certe res ſubtilis & multis ſpinis obſita. Nec attendo hic Sperlingium, qui dicit cap. 2. qu. 1. ſub finem Tractat. de Format. hominis in Utero: nemo unquam circa mediũ formationis tempus animæ poſuit natalitia. Verùm nec ego pono. Interim quia momentum illud, quo Deus animam fœtui indit, nobis eſt abſconditum, ideò, quod magis in ſenſus incurrit, apprehendimus, & tùm animam adeſſe ſtatuimus, dum motu ſe prodit, ulterius enim in hisce difficultatibus obnubilatus oculus noſtri intellectus evagari nequit.

Duo mihi obicem ponere videntur in ſtabilienda mea opinione, primum nempe, quod ſi animæ crearentur, ſimul peccatum originale introduceretur. Alterum damnati coitus, qui proh dolor! ſæpè occurrunt. Spero tamen utrumq; facile removeri poſſe. Quoad prius, ardua certè quæſtio eſt, & in Scholis Theologorum ſummè agitata, an Deus ſit autor peccati, quam etiam ex profeſſo Theologis decidendam relinquo, circa naturalia occupatus. Autumo tamen quod peccatum originale

nale ex parte utriusque contrahatur cùm corporis & animæ. Deus enim juſtè homini naturali ab Adamo deſcendenti, in ipſo momento creationis imputat peccatum originale. Poſſem prolixius deducere, ſed ne extra oleas.

Quoad poſterius, nodus Gordius ſe ſiſtit in hac quæſtione: an in damnato coitu Deus animam concedat rationalem fœtui humano à bruto excluſo, qualem legis Ephemerid. Curioſar. Dec. II. A. 7. Obſ. 171. Item in Phyſica Curioſa Schotti lib. 3. parte 1. capite 1. & ſequentibus, alibique. Notum apud nos eſt, quod nuper fama increbuit, ac ſi equa fœtus humanos edidiſſet. Huc trahere quoq; oportet qui ab incubis & ſuccubis progignuntur fœtus. Aſt Alexandri gladio hìc opus non erit, ſed bona ratione, ſcripturæ lumine irradiata. Quia omnes hi actus illiciti, abominabiles ſunt coram Deo, ne cogitandum quidem de præſentia pretioſiſſimæ animæ rationalis in his ſubjectis. Corpus monſtrant humano analogum, ſed anima brutali inſtructum, & ſæpè diabolus hìc ludit, præcipuè in incubis & ſuccubis, dum illud productum, ſi non ipſe diabolus eſt, tamen ejus phaſma eſt, aut ſuppoſititium, velut exempla loquuntur. Nec diu ſunt vivaces iſtiusmodi fœtus, niſi aniles quasdam fabulas velis admittere, & tales coitus plerumq; etiam ſunt absq; effectu. At ne prolixitati prolixitatem addam, exiſtimo ex his generalibus reliqua ſpecialia poſſe decidi, & pluribus tibi ſatisfaciet, ſi vis, Schottus Phyſic. Curioſ. Lib. 3. part. 1. cap. 5. §. 3. Ego finio huncce meum diſcurſum, cum acutiſſimo Anglo Ovveno:

Cœlitus orta mihi mens, non è corpore, nam ſi
Corpore cum reliquo mens oritur, moritur.

OBSERVATIO V.

D. SAMUELIS LEDELII.

Stupiditas & impotentia.

PErpetuam infantiam, cum loquela tamen, & aliquali intellectûs nota, ſiſtit Obſervatio 198. Dec. I. Ann. 5. Ephemerid. Curioſar. cui hoc longè miſerabilius exemplum ſubnecto. A nobili ortu ſata puella, poſt primam nativitatis horam usq; ad 12. ætatis annum, nec manus, nec pedes, nec linguam, ad loquendum, eundum, apprehendendum uſurpavit; quo collocarunt, aut ſedit, aut jacuit, quod ingeſſére, cepit & manducavit, nec ulla ad fuit intellectûs nota, nec proba nutritio, ſed ſceleti inſtar tenellum corpus oſtendit, aliquantulum tamen elongatum, ita, ut miſera hæc verè fuerit miſera, usq; dum fatis ceſſit. In utero ſtatim materno hocce ſubjectum circa principium nervorum, horumq; itum & reditum, multa irregularia, & à conſueta Naturæ via aberrantia contraxiſſe, conjectu facile, & ab effectu in propatulo eſt. Inde & Anima cum ſpiritibus debito officio fungi nequivere, ob inſtrumentorum inhabilitatem & ineptitudinem, quæ omnia culter Anatomicus, ſi poſt obitum fuiſſet admiſſus, per ſagacem mentem & manum, detegere potuiſſet. Multoties fuit quæſitum: An anima rationali ſit inſtructa hæcce puella? id quod ſemper & meritò affirmavi: quia in gremio Eccleſiæ à Parentibus Chriſtianis fuit prognata; & formam humani corporis perfectam commonſtravit, ideo de Anima rationali non dubitandum, licet ſe non exeruerit, ob cauſas modo denominatas. Putarunt aliqui fœtum fuiſſe ſuppoſititium, id quod ſubſequentibus rationibus removere ſtudui, quia non fuit vorax, nec inquietus, nec ſtercorarius, nec nimium clamoſus, nec pondere gravis, nec capitoſus, nec aſpectu horrendus, nec in infortunio lætus, hæc enim fœtui ſuppoſititio, conſueta eſſe, affirmantur. Quare autem ſummo Deo placuerit hoſce parentes

miſe-

miſerabili hacce creatura, contriſtari, noſtrum non eſt quærere, ſed præſtat ſacro ſilentio ejus majeſtatem venerari, & orare, ut nobis, & noſtris cum ſana mente ſanum corpus largiri, & conſervare velit.

OBSERVATIO VI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Atrophiæ ſingulare genus.

A Mœna Grunberga Sileſiorum, plurimis abundat vineis, & pulcherrimis eſt inſtructa arboribus frugiferis, etiam raris & delicatis. Incolarum aliquot haud leves inſumebant ſumptus, ut aliunde apportarentur ſurculi & arbuſculæ. Has furto ſurripiebant perſæpè vinitores, cum aliis malæ frugis, & uti fieri amat, quidam ob vindictæ cupiditatem, magica hos fures caſtigabant pœna, aridura nempe, aut exſiccatione totius corporis cum interitu. Hunc puniendi modum ſemper deteſtatus ſum, nec eſt Chriſtianum, ope diaboli Chriſtianum excruciare, imò ipſa vindicta ſummè à Deo eſt prohibita, ut nihil dicam de improportionabilitate ligni, arboris, fructuum, & ſi quid aliud, ad hominem, anima rationali inſtructum, & ad vitam æternam conditum. Sed quis impetum irati hominis facilè refrænare poterit? Triplex adducam exemplum, quod mihi illic loci obſervare licuit. Civis talis, levis ſortis, abſtulerat honoratiori viro plures arbuſculas, & hic ſummè exardeſcens ira, quia non ſemel, ſed aliquoties adfuerat, tali magica ipſum excipiebat pœna. Aderat conſumptio totalis, quæ indies augmentum capeſſebat, & hunc tandem ſpatio trium menſium, penitus aridum morti tradebat. Comedebat, bibebat, dormiebat, nec de ullo dolore ingemiſcebat, interim de die in diem vires decreſcebant, cum decreſcentia ſpirituum & vitæ. Interrogatus reſpondebat: Er wüſte nicht wie Ihm wäre/ nichts thäte Ihm weh/ nur ſo matt wäre er. Dabam plura remedia, quæ etiam adhibebat, & ſibi prodeſſe affir-

mabat, absq; tamen ullo notabili effectu. Diligentiſſimè inquiſivi quid cum ipſo actum fuerit, omni tamen meâ diligentiâ nihil expiſcari potui.

Alter erat vinitor, qui eodem furto ſe commaculaverat, quadratus & longioris ſtaturæ vir, hic diutius macerabatur, & demum expletis ſex menſibus ſuccumbebat. Præter languorem univerſalem de nullo conquerebatur ſymptomate, niſi quod interdum aliquid ſanguinis floridi excernebat per alvum. Exſiccatus obibat, nec medicamenta ipſum gratè reficientia, Fata ejus retardare poterant. Quid huic obvenerit, licet curioſus inquiſiverim, certò eruere nequivi, plurimi dicebant de veſtigiorum collectione, id quid mox explicabimus. Tertius Viri primarii vinitor, apud omnes ob furti vitium ſuſpectus, & malæ famæ homo, furtim decerpſerat elegantiſſimos vinearum fructus, cumq; ſæpiſſimè redeuntem è veſtigiis conſpexerat Dominus, ob iteratam malitiam hujus trifurciferi excandeſcens, extemplo juſſit ſuos colligere veſtigia in ſabulo relicta, & linteo excepta, (diaboli nomine, ita mihi referebat,) in camino ad ſuffumigandum ſuſpendere. En! ſtatim hic trium literarum homo corripitur colore cachectico, & anxius vineæ Domini domum non raro frequentat, qui videns pallorem faciei & labiorum, ita alloquitur; quid agis? quomodo vales? ſi virgo eſſes, putarem te laborare Chloroſi, admodum enim palles, & morbidam monſtras faciem. Ille ſemper regeſſit, benè habeo, nec mihi ulla ægritudo aut cauſa doloris. Tandem quia nimis crebrò ſe ſiſterat, Domino ſuſpicionem excitavit, qui rem non integram eſſe hariolatus, præproperè accedentem ſeveris indignabundus excipit verbis; dic mihi cur ita frequenter accurris? tu non ſine cauſa venis, quid aggravat cor? expectora te, meâ conjecturâ tu tibi malè conſcius! Stat meticuloſus, hæret anxiùs, & tandem lachrymabundus & ſingultiens, fatetur ſe eſſe furem, & poſt commiſſum furtum ſe morbidum extenuari, petere ergo ſe flexis genubus medelam, nec deſperare de reſtitutione, ſiquidem ipſi notum eſſet, quod moris ſit, iſtiusmodi ægritu-

ægritudinibus excruciari tales delinquentes. Dominus iratus, graviter ipſum objurgat, & talem furem domeſticum furca dignum exclamat, precibus tamen commotus, juſſit abire domum, & domeſticos linteo ſuſpenſa veſtigia camino eximere & neſcio quo loco abſcondere. Hoc facto, pedetentim delinquentis facies floridior extitit, & intervallo paucorum dierum, absq; ulla medicina, reconvaluit. Moris eſt ibi, facta eundo veſtigia in vinearum arena, baculo diſcutere, aut calceo explanare, ut tuti ſimus: quod autem hic nebulo non fecit, forteam factum ob nimiam feſtinationem, alias in hoc admodum ſunt curioſi, ſurreptores. An ſympathiæ, an moleculis exhalantibus, an ſuperiori cauſæ hoc ſit adſcribendum, penes te ſit judicare mi Lector, paucis egi de magicis hiſce attentatis in Tractatu de Centaurio minore, capite ultimo: hac vice enim in hunc opacum & craſſum lucum meare, mihi non vacat.

OBSERVATIO VII.
D. SAMUELIS LEDELII,
Coitus Diabolicus nunquam eſt absq; veneficio.

QUi ſuaveolentia tractavit, huic manus per aliquam temporis moram odoriferæ exiſtunt: ita mihi magica tractanti obvenit, ut nondum deſiſtere queam plura addere, quia etiam materia ſuaveolens eſt, Dei potentiam ſummam explicans, & ejus laudes narrans, diabolica verò attentata, luſus, mendacia & alia in apricum proferens. Animus humanus contemplationi alicujus rei nimium intentus & veluti immerſus, non facilè abſtrahitur aut avocatur, ſed altius penetrare diſcupit & abſtruſiora rimari allaborat. Verùm veluti in ſuaveolentibus per longiorem moram moleculæ odorem ſpirantes diſpalantur: pariter hîc Spiritus nimium intenti, tandem hebeſcunt & ſtupidi exiſtunt. Expendimus modò

magica quædam, & ulterius progredimur, dum autem plurima rimamur, plurima invenimus, quia multis difficultatibus & ſubtilitatibus referta eſt materia, quis enim omnes diaboli technas ediſcet? Ergò ſi non ubiq́; accuratiſſimè dixero, memet excuſabit, (ita ſpero,) quod harum rerum ſit ſubtiliſſima contemplatio. Multoties mihi ſcrupulum injecit Obſervatio 172. Decur. 2. Anni 6. Ephemeridum noſtrarum Curioſarum, quam exhibuit Theſeus meus Excellentiſſimus, Sagaciſſimus Clauderus, cumq́; unicuiq́; philoſophari liberum ſit, ideo ſpero non ægrè feret eruditiſſimus hic Vir, ſi diſſenſero amicabiliter ab ipſo, paratus tamē ſemper meliora docenti & dicenti aſſurgere. Concedit ibidem mulierem contractum libidinoſum cum diabolo iniviſſe, & quod tamen nulla veneficii opera exercuerit in fronte Obſervationis innuit. Ego autem ita concludo:

Si contractus libidinoſus hujus mulieris cum diabolo fuit certus, ſequitur quod non tantum ſaga fuerit, ſed &, ut reliquæ ſagæ, veneficii opera exercuerit, idq́; firmo ſubſequentibus rationibus ſat prægnantibus:

1. Quia, quicquid diabolus agit, illud omne in hominis pernitiem & interitum agit, ut malus ſpiritus.
2. Quia coitus eſt ſigillum quo obſignat ſibi veneficas, id quod præter plurimorum Autorum ſuffragia, omnes faſſæ fuerunt ſagæ, quotquot Grunbergæ fuerunt exuſtæ, quarum numerus non erat exiguus. Quamprimum enim pactum inivere, ſtatim coitio ſubſecuta.
3. Quia dum cum diabolo in forma molitoris fuit confabulata, certum eſt, ipſam non tantùm coitum celebraſſe, ſed & pactum veneficii cum ipſo iniiſſe.
4. Quia diabolus unicuiq́; ſagæ ad minimum unum ſpiritum adſociat, qui ex pacto cum ipſa opera carnis exercet, viſibili & inviſibili modo, uti hîc factum.
5. Quia hæc mulier fuit Venerea, ut Obſervatio loquitur, & diabolus ob concupiſcentiam veneream ad veneficium

plures

plures allicit fæminas quam mares, id quod præter quotidianam experientiam, Autores unanimiter confirmant, qui de maleficis ſcripſere.

6. Quia nulla videtur ratio, cur diabolus apud hanc vetulam incubum egerit, ulla absq; cauſa, ullo absq; præmio, quod ſemper eſt anima humana, ut de frequentia & longitudine temporis nil dicamus.

7. Quia Spiritus fuſtigationibus ſagas excipiunt, quæ ſegnes ſunt in nocendo hominibus & animalibus, id quod & hîc factum fuiſſe ob hanc cauſam, conjectu facile.

8. Quia falſum eſt, quod ipſam invitiſſimam ſpiritus traxerit ad coitionem. Nam ſpiritus nil niſi laborem habet ab hacce coitione, mulier autem delectationem, qualis qualis etiam ſit, quam procreare cogitur ſuo, & nobis non planè cognito modo. Sed hoc videtur ſubeſſe, quod recuſaverit amplexum, quia fortè cogitavit ſe ſubtrahere, hujus unguibus, metu conſcientiæ adacta, id quod etiam ut ſperamus, obtinuiſſet ex gratia Dei, modo delictum Paſtori animarum explicuiſſet.

9. Quia mendacium eſt quod dixit, ſemen ſemper extitiſſe calidum, & coitum admiſiſſe cum voluptate. Quoad hocce, notum eſt quod aliqualem ſentiant delectationem veneficæ à diaboli congreſſu, aliàs non appeterent: quoad illud autem, affirmatur ab omni ſagarũ turba, quod excretionem ſeminis ſemper ſentiant frigidam. Et rectè: Nam eo ipſo ſeparatur coitus corporeus ab incorporeo, ſecus ſi eſſet, ſpiritus poſſent generare ut homines.

Apparet ex Obſervatione, vafram hanc fuiſſe vetulam, dum falſa pro veris obtrudere non erubuit, ſeq; longè delicatius tractatam quam alias ſuccubas, affirmavit, & tamen pro pia & inculpata æſtimari voluit. Verùm ſi eqvuleum cum tædis ſulphureis ſenſiſſet, (quod jure guſtare debuiſſet ob damnatum per plures annos coitum,) certè longè aliter diſcurriſſet. Non enim novum eſt, has ſagas ſe pronunciare piiſſimas, puriſſimas,

usq; dum atrox tortura veritatem ipſis extorquet. Exemplum non admodum antiquum vidit Grunberga in tali verſutiſſima venefica, dicebat ſe puram ut Sol & Angeli, conciones ſumma devotione & lachrymis excipiebat, preces ardentes pro forma fundebat, & plura alia boni Chriſtiani munia obibat, quæ ob prolixitatem ſilentii peplo involvo, & tamen erat diabolus incarnatus. Tres habebat ſpiritus, & inter illos unum Eloquentiæ, omnes hos tamen, licet ſummo cum labore, expellebat tandem carnifex in locis piloſis deliteſcentes. Magiſtratui loci multas creavit curas & moleſtias, antequam confeſſa fuit, & bis eluſit Magiſtratum cum parata Executione. Tandem ſuperatis diaboli technis, meritas luit pœnas. Sed manum de tabula: Plura alio die, ſubnectam nunc Obſervationem practicam.

OBSERVATIO VIII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Quartana in quotidianam tranſiens.

JUvenis 24. fortè annorum, melancholico-ſcorbuticus, iter circa acceſſum autumni adoritur, viſitans aliquot Imperii civitates, dein Hamburgo excurrit in Hollandiam, & tandem per Marchiam patrios repetit lares. Uti ſolet, victus non ubiq; fuerat medicus, ſed fami accommodatus. Berolini corripitur febre ſcorbutica, paululum autem reſtitutus, iter inceptum proſequitur, & demum ad curæ complementum, memet adit. Do proficua, attamen remanebat debilitas ſtomachi, ideo & varia, ſæpè, ex improviſo, ipſum corripiebant ſymptomata, facilè medicamentis cedentia. Erroribus diætæ inhians aliquando poſt fortiorem commotionem, ſub ſole ſereno nimium excandeſcit, & ſitibundus lacte copiosè ſe infarcit. Quarto die poſt præter obſtructionem alvi, colicam ſentit ſcorbuticam, do purgans, cum nollet clyſma, & alvus obtemperabat cum melioratione. Sitis tamen continuabat, ut & laſſitu-

laſſitudo, quæ demulcebantur idoneis, tandem quarto iterum die poſt horrorem ſeſe manifeſtabat febris, hora 12. diurna invadens, cum horrore per horam, & calore per 6. horas durante. Corpus præparabam, evacuabam ἄνω καὶ κάτω, dabam ſudorifera, ſitim extinguentia, antifebrilia & quæ aliàs uſualia, ullo absq; emolumento. Quarto iterum die omnia pejora, accedebat etiam, in acceſſu febris, tuſſis ſat moleſta, dolor tergi, cardialgia, laſſitudo ſingularis artuum, noctes inquietæ, nulla cephalalgia tamen. Nec deerat obſtructio alvi, ideo, cum jam facilior eſſet, accerſebam clyſterem ſat acrem, & alvus 6. ſedibus ſe evacuabat, cum aliquali levamine. Corpore ſic à ſarcina morbifica paululum levato, meliora ſperabamus, verùm ſequenti die hora 7. matutina febris ægrotum de novo moleſtabat, cum omnibus ſupra ſignatis ſymptomatibus, & protrahebatur ad 14. dies, ſine interruptione quotidie accedens. Videbam, ob viſciditatem humorum, pertinacem morbum: quicquid enim dabam, ne minimam adferebat immutationem, febre tùm tremore & horrore, tùm calore ſtata hora ingruente, cum quotidiana virium imminutione. Re ad amuſſim examinata, animadvertebam, neo-Medicorum curam hic fruſtraneam eſſe, quæ fiebat alterantibus, præcipitantibus, ſudoriferis, ſpecificis, & neſcio, quibus: eapropter Antiquorum ſemitam calcabam, nec reformidabam tantopere à quibusdam deteſtata & proſcripta purgantia. Propinabam vinum purgans, conſtans è radic. cichor. ſummitat. centaur. min. fol. ſenn. cremor. tartar. & aliis, uti conſignavi Tractatus mei de Centaurio minore cap. XI. pag 264. A prima infuſione, alvo licet fluente, nullum auxilium, cum impatientia ægri. Materia excreta erat viſcida, jubebam ergò alteram infuſionem, dumq; ſtrenuè bibit, ſentit horroris & tremoris febrilis imminutionem, caloris remiſſionem. Pergimus, & indies morbi vires exiſtunt debiliores: tandem per tres dies, præter hocce vinum à meridie ad ℥iij. potandum, exhibeo bihorium ante conſuetum invaſionis tempus, pulverem antifebrilem, in dicto Tra-

ctatu de Centaurio, citato loco inveniendum. A prima doſi, ſtato tempore febrilis invaſionis, horret quidem leniter per totum corpus, at nulla amplius accurrit febris: ab altera doſi, nec horror accedebat, aggravabat tamen febre emaciatum, aliqualis laſſitudo artuum, febrili tempore: Poſt tertiam doſin nulla obſervabatur alteratio, ſed omnia apparebant tranquilla. Interim tertiam ebibebat infuſionem vini, quæ multum jam erat viribus orbata, & admittebat ſtomachica, cum aliis confortantibus mediis. Laſſitudinem artuum tollebam balneo formicarum. Leniſſimus vix aderat ſudor per totum morbi decurſum, nec à volatilibus excitari poterat, ob humores ſat craſſos, compactos & tenaces. Quis hos humores refractarios domaſſet neotericis, & curioſo hoc ſeculo accommodatis, ut putatur, medicamentis? Absq; exterminatione vix quenquam hoc potuiſſe, affirmare non dubito. Inde ego etiam deduco longinquitatem febrium intermittentium, quando in principio curationis focus earum relinquitur intactus. Nam ſalvo hoc, ægritudo haudquaquam cedit, ſed per medicamenta extirpationi non ſufficientia, veluti in centro detenta, & ad torporem redacta, facilè expergiſcitur, reviviſcit & vehementius furere incipit, usq; dum per longam temporis intercapedinem, vel bonitate Naturæ, vel vulgari aliquo, aut ſimplici medicamento ſuperatur. Sed quid nodum in ſcirpo quæro?

[*Gorlicio Luſator. Noribergam die 22. Junii A. 1690. miſſæ.*]

OBSERVATIO IX.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome Pueri tabidi.

ANno 1687. menſe Decembri quinquennem incîdi: jam per annum vitam miſerè traxerat, materq; paupercula tertiô ante ſupremum die ipſum aſportans in abdomine inferiori duos nodos palpandos præbuit: conjicie-

jiciebat ab eſu raparum crudarum immodico obſtructiones cœpiſſe.

Inciſo abdomine *Ventriculus* & *inteſtina* inflata; ſtagnante in cavitate abdominis aquâ ad libræ quantitatem.

Ligamentum Venæ umbilicalis cum ſuſpenſorio hepatis non erat umbilico colligatum connexumve; inde adeo umbilico ampla cavitas ſuberat: id quod à caſu mater diducebat.

Omenti membrana ſolum aderat, *nullo adipe* genuino inveſtita: circa divaricationes vaſorum *globuli ſcirrhoſi,* piſorum magnitudine, hinc inde conſpiciebantur.

Ad inteſtinorum autem *anfractus glandularum* tumidarum rigida ſpecies nos in ſtuporem dabat. Neq; ſolum glandularum *ſcirrhoſa* erat *facies,* ſed *& magnâ parte inteſtinorū tenuium. Alibi* ſcirrhus totum inteſtinorum latitudinem occuparat, vix tramite cibi commeatui relicto: *alibi* meſenterii ὄγκος ſcirrhoſus cum eisdem coaluerat: *alibi* exiguâ meſenterii particulâ, quæ ſ. n. ſe haberet, interjectâ, glandulis ſcirrhoſis, majoribus, minoribus obſepta erant inteſtina.

Colon, cum aliis inteſtinis comparatum non erat amplum.

Cæcum pennæ anſerinæ craſſitie, longitudine digiti, cum ſcirrho meſenterii concreverat.

Rectum nullo vitio erat infectum, atq; meſenterium hic locorum ſanum erat.

Cætera *Meſenterii* quanta quanta erant, nil niſi *ſcirrhus* erant, adſurgente tumore ad trium quatuorve digitorum transverſorum altitudinem. Neq; enim membranæ hic in duritiem obriguerant, ſed glandulæ intumeſcentes in molem vaſtam elatæ concreverant, atq; omnem illum ambitum, quo tenuia inteſtina ſ. n. meſenterio colligantur, tumido corpore, æqualis craſſitiei; oppleverant: quô fiebat, ut meſenterium vaſtitate corporis ipſum hepar adæquaret.

Monſtroſum Meſenterium domi accuratius explorans, vidi (1.) *membranas communes* multùm incraſſatas, unde in quatuor, & plures tunicas easdem erat divellere: (2.) *ſub* membranis

illis latebat *glandularum* iſtarum *conſtipatum agmen*; (3.) ita tamen ut *Meſentericorum ſanguineorum ductuum*, arteriarum æquè ac venarum, *trunci majores*, incisâ per medium mole, ſalvi comparerent, qui etiam ramos ſuos ſive divaricationes juſtâ ſerie ad inteſtina usq; dimittebant, *ſanguinem dilutum* diffundentes. (4) *Interſtitia* ſive inſulas, quibus lactea vaſa cum minutis ſanguineis reſident, *meræ glandulæ occuparant*: (5.) *Concurſum ramorum ſanguineorum* in medio meſenterii *denſiſſimæ membranæ tegebant*: nimirum ſubſtantia quædam ligamentoſa, mirum in modum albicans, digiti craſſitie & longitudine circa hunc coaluerat. (6.) *ſtilo & flatu in venas & arterias erat penetrare*, truncis ſatis amplis: (7.) *Venæ ſubſtratæ* erant *arteriis*: (8.) *Vaſa chylifera aut Lymphatica nulla*, utut quartâ à morte horâ iſta luſtrarem: (9.) *nullus corporis fœtor*; nulla putredinis nota: (10.) complures *glandulæ ex lacteo albicantem*, pauciſſimæ *ex livido carneum colorem* referebant.

Pancreas Aſellii cum *receptaculo chyli* in unum ſcirrhum abierat: Atq; *truncum venæ cavæ* harum glandularum ſcirrhoſa corpora per duorum articulorum longitudinem ita coarctarant, ut pennam anſerinam non admitteret, quando nec ſtilo mediocri ex hoc trunco ad Iliaca vaſa penetrare valerem, difficilem enim tranſitum compreſſio reddiderat. *Nullam* autem *cavitatem in receptaculo chyli deprehendi; Scirrhus ejus ex pluribus grandinibus* quaſi contextus apparebat: Idem receptaculum *capſulam atrabiliariam* extremitate alterâ attingebat, ut tamen emulgenti venæ liberum ad renem concedit aditum.

Ductûs thoracici veſtigia fruſtrà indagavimus: neq; fœtor diu immorari ſinebat.

Idem Scirrhus qui glandulas ad inteſtinorum anfractus, *qui* totum meſenterium cum receptaculo chyli & pancreate Aſellii induraverat, *alterum* quoque *pancreas* grandinibus minutis juſtô *durius reddiderat*, ut *ductus Virſungianus* minimus ægrè in eodem conſpiceretur; fermèq; in unam maſſam idem

cum

cum meſenterio coaluerat, particulâ extremâ tantum non lieni vitium inferens.

Vas venæ portæ, quod Pancreas ſubit, exiguum erat, pennæ anaticæ vix dum capax.

Reliqua viſcera, *hepar, lien, renes, capſulæ atrabiliariæ*, ſ. n. omnia: *Lien* palmæ latitudine, rhomboides, nullô ſcirrhô, exceptâ particulâ cui pancreas adhæſerat.

Hepar pariter à ſcirrho immune: *Veſica* tamen *fellis* oblonga & turgida, inciſa neutiquam fluidam bilem dabat, ſed viſcidam inſtar ſpermatis ranarum aut albuminis ovi cohærentem, ut divelli non poſſet, quin unâ parte dilapsâ dilaberetur & altera: In *ductum cyſticum* inquirenti nullus comparuit; cæca enim hâc parte veſica intus velum inſtar valvulæ obtenderat, nullumq; ſtilo aut flatui præbebat exitum.

Capſula atrabiliaria plana, tenuis, cucurbitæ ſeminis majoris magnitudine, nullâ cavitate, vaſis licet conſpicuis.

Thorax apertus dedit *pulmones* undiq; grandineos, inprimis ad bronchialia vaſa multitudo grandinum occurrebat: *dexter pulmo* cum pleura & ſterno coaluerat, imo lobo liberiori: atq; in dextrum latus molliùs æger incubuerat.

Cor patefactum in utroq; ventriculo *ſanguinem lotura carnium ſimilem* monſtrabat: coronariam verò nulla cinxerat pinguedo.

In *pericardio* parum ſeri animadvertimus.

Uſus ex anatome tabidi.

I. *Dari obſtructiones vaſorum meſentericorum*, ſanguineorum, chyliferorum ac lymphaticorum.

II. Καδδηφαγίαν utplurimum *vaſorum meſentericorum obſtructiones cauſari*, atq; hinc etiam obſtipationes alvi; ſiquidem à duris iſtis tumoribus tenuia inteſtina comprimi queunt, ut ægrè alimenti feces deſcendant: *Cæperit* autem *obſtructio*, hærente in orificiis horum illorum lacteorum chylo crudo:

glandu-

glandulas enim *albas ſcirrhoſas*, inteſtinorum tenuium latus obſidentes, orificiis occluſis lacteorum deputo:

III. *Aucta obſtructio* intensè calidis, ad quæ plebs recurrit; retulit enim mater ſpiritum vini ac frumenti cum piperatis, loco remedii datum atq; avidè abſumtum.

IV. *Quomodo interea temporis in hoc puero nutritio peracta*, memoratu dignum autumo. Neq; enim prorſus conſumtæ erant carnes, ſed pro modulo ætatis ſupererant, cum nec abdomen penitus eſſet collapſum. *Puto non ordinariâ viâ per receptaculum tranſiiſſe chylum*, obrigueratenim; aut exiguum fuerit quod clandeſtino commeatu illâc dilapſum fuerit. *An per vaſa lymphatica tranſiiſſe chylum dicamus*? verum difficile eſt concipere, quomodo occluſis orificiis lacteorum chylus ad vaſa lymphatica contendere potuerit. Neq; hactenus patefactæ ſunt viæ quibus lympha ab inteſtinis aveheretur; cum quod ſpecie lymphæ in vaſis meſenterii aliquando conſpicitur ſit chylus ſeroſus, vaſaq; ipſiſſima ſint chylifera ſive lactea. *Poſito* quoq; *quod peculiares lymphæ ab inteſtinis darentur viæ*, non tamen peculiare lymphæ foret receptaculum: excluderetur itaque à receptaculo indurato æquè quod lymphatica ac quod lactea aſportarent. *An vero dicamus nutritionem miſello obtigiſſe à reſiduo chylo*, quem provida natura à maſſa ſanguinea exceptũ per vaſa lymphatica aliquando peculiaribus, aliquando communibus chyli ductibus ad cor certo circuitu revehi curat Neq; enim dubium eſt amplius, patere lymphæ ſ. ſero chyloſo viam non unam ad Cor, præter illã quâ ex receptaculo chyli & ductu thoracico ad ſubclaviam transgreditur. Neq; vanus fuit *Bilſius in aſſerendo labyrintho* lymphæ, qualem in axillari Urſi diſcipulis commonſtravi, vas, inquam, lymphaticum, decurrens â tenuibus, quibus immerſum erat, atq; ſuperatis coſtis unô atq; altero gyro, quo in ſe redibat contortum, formatô, in axillarem amplo orificio hians; cujus ſceleton adhuc ſervamus: à reſiduo itaq; chylo forſitan ope lymphaticorum ſuſtentata fuerit flammula vitalis. Verum tamen cum multum comederit

puer,

puer, & pauca egeſſerit, *neceſſe eſt ut ex novè aſſumtis alimentis aliquid chyli ad cor tranſierit;* quænam igitur huic chylo viæ aſſignandæ ſint, in quæſtione adhuc erit poſitum? *Satius* igitur *erit aſſerere Venas Portæ meſeraicas officio advehendi chylum fuiſſe functas*: has enim patulas, has ſanguine diluto ſ. ſeroſo qualem & cor exhibuit, plenas offendimus. Neq; aberraverunt à vero Veteres, quando venas meſeraicas ſanguineas chyliferis accenſuêrunt, id quod pluribus argumentis, Excell. D. Mentzelii ingenio adjutus, in *Exercitat. de iis quæ contra peritiam Veterum anatom. afferuntur in ſpecie; c. III. à* §. *7. ad 15.* aſſerui.

V. *Stagnantes humores omnes tunicas glanduloſas poſſunt reddere;* neq; tamen propterea tunicæ ſ. n. erunt glanduloſæ, *ex injectionibus exemplum* ſumi poteſt, quæ quando varices aut aneuriſmata ſuâ violentiâ conciliant, laceratis tunicis tumores exſurgere videmus; liquore adacto vehementer, & deſubitò diverticula, in neſcio quibus capillaribus vaſis, quærente, aut illorum interſtitia inſtar gelatinæ adimplente, plexibus vaſorum diruptis. Quandoquidem autem in vivis corporibus illa vis non tanto impetu invadit partes, ſed ſucceſſione non interruptâ easdem urget; quando præterea tot & tantæ ſunt anaſtomoſes arteriarum & venarum mutuæ, & ſingularum inter ſe per minores ramos; præterquam quod ipſe affluxus ſucceſſivè ſibi alveum cavet, uti gutta in lapide, alio licet modo; *inde igitur parte aliquâ chyli allabentis in viis chyliferis hærente, contigit* novo chylo allapſo has vias magis atq; magis dilatatas fuiſſe, unde neceſſum fuit venulas & arteriolas vicinas fuiſſe conſtrictas, inde & ſanguinem in his interceptum atq; ſucceſſu temporis major atq; major extitit vaſorum chyliferorum elatio, quæ cum plexibus ſanguineorum aut lymphaticorum vicinis primùm in divaricationibus glandiforme corpus conſtituerunt; hinc etiam in aliis partibus quibuscunq; obliteratis pluribus ductibus, pauciſſimis ſalvis, qualicunq; incremento in tantam molem excreverunt, qualicunq; fomento in tantam duritiem obriguêrunt.

VI. Calori fortè adſcribendum, *quod in ſcirrhoſo iſto corpore non æquè ac in thorace fœtor*; iſtâ ratione, quâ calor, corpus condenſans, minus alieni humoris admitti fecit.

VII. *Glandulas livido-carnei coloris* vaſculis ſanguineis adſigno; *purè albicantes* lacteis ſive lymphaticis chyliferis qualibuscunq;.

VIII. *Vaſa ſanguinea majora illæſa* manſerunt, cum neq; ab arteriis neq; à venis obſtructio exorta fuerit; atq; cum ſanguis ad minima vaſa non digreſſus ſit, ob oppreſſionem à glandulis in Chyliferorum inſulis, majori copiâ ſanguis ramos majores ingreſſus, jugi commeatu eadem diſtenta conſervavit.

IX. *Bilem in veſicula à bile in poris ſunt qui illo diſtinguunt*, quod major in veſicula ipſius acrimonia à mora: an veritati hujus differentiæ & cauſæ dubium movebit illud, quod licet neutiquam craſſa in hoc noſtro fuerat veſicula, tamen bilis in illa non tinxerat adjacentes partes? an quoq; viſcoſitas bilis negabit acrimoniam?

X. *Quomodo cervix veſiculæ bilis, ſive etiam ductus cyſticus occludi potuit?* ob penuriam puto alimenti ultimi: deficiente enim copiâ ſanguinis, defecit & copia ſecernendorum: inde vaſa portæ in omento & pancreate adeò exilia; quippe parum habebant, quod ad hepar reveherent: quando autem vaſa portæ parum revehebant, minus adhuc poris biliariis ſecernendum tradebant: Pori itaq; biliarii ſ.n. conſtituti cum ſecernendæ per cholidochicum bili ſufficerent, non opus erat, ut aliquid ad veſiculam amandaretur: ſubſidente autem vel minimè turgente veſiculâ ductûs cyſtici munus ceſſavit: acceſſit tandem felli in veſicula à debili calore viſcoſitas, quæ ductum prorſus obſtruxit, laciniamq; ſolum reliquit indicem.

XI. *Pancreatis ſcirrhum* haud abſimili modo ad defectum alimenti ultimi refero, ſi non defectus caloris proximam tueatur cauſam.

XII. *In Pulmonibus grandines* ſolùm *bronchialibus connexas* fuiſſe, illisq; unicè incubuiſſe obſervavi: hisq; tribuo, quod tuſſicu-

tuſſicula ſine levamine aut exſcreatione ægrum affecit: ſiquidem partim corpore ſuo, partim ob obſtructionem denegato humore debito, bronchiorum motum reddiderunt difficilem.

XIII. *Grandines in Pulmonibus* credo generavit lymphaticus humor non expulſus: cur verò non eſt expulſus? factum id vitio materiæ; hæc viſcoſa evaſit, quâ ratione? quod ſanguine minus ſpirituoſo non potuerit miſceri aut dividi lympha per minima vaſcula, atq; ita nec propelli, ut juſtum circuitum ſubiiſſet, deficiente calido: derivandus autem ex defectu alimenti ultimi defectus ſpirituum & calidi nativi.

XIV. *Sanguis loturæ carnium ſimilis in ventriculis cordis,* teterrimus aſpectu, luridus; quis Veteribus crudus fuerit ſanguis exponit, ſatisq; caloris defectum arguit.

OBSERVATIO X.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome profluvio ſanguinis per alvum, & cordis anxietate laborantis.

ANno 1688. menſe Januario; Vir quadraginta circiter annorum, à quo, impulſu Soceri & Socrûs, uxor divortium fecerat, in morbum incidit. Ante annum de continuo ſanguinis per alvum profluvio cum lancinationibus graviſſimis conquerebatur: Cordis item crebris Syncopis ſe ita affligi referebat, ac ſi intus eſſet qui cor medium dirumperet: aderat præterea tuſſicula cum reſpiratione non prorſus liberâ, anhelitu ipſam ſæpius interrumpente; ſed & laſſitudine inter eundum, atq; teneſmis laborabat; ſalvo hactenus appetitu, cum cibum, qualiſcunq; ipſi à tenui fortunâ offerretur, validè appeteret & concoqueret; donec, ante aliquot ſeptimanas decumbens, & vires & appetitum perderet,

nihilq; ſolidi cibi aſſumens, potu tenuiſſimæ acidulæ cereviſiæ miſeram vitam ſuſtentans, deniq; hâc defungeretur.

Patefacto abdomine *Omentum*, minùs vivaci colore, à ſano declinabat; neq; erat idem ad umbilicum protenſum.

Meſenterium multâ pinguedine obſeptum luxuriabat ad vertebras lumbares, renesq; denſa abſcondebat: utut autem ſcirrhi nota non occurreret in iſtâ pinguedine, ſolito tamen aridior comparebat.

Pancreas totum ſcirrhoſum ſive grandineum.

Lien vaſtiſſimus, in hoc adulterini hepatis nomen merebatur, cum medium hepar magnitudine adæquaret: ſatis ſolidus, neq; à contactu diffluens: color quoq; non inſolens: à ſcirrho præterea immunis, niſi quod rari nodi hinc inde occurrerent.

Vena portæ amplo trunco ſub Pancreate ad hepar decurrebat: *vas breve* autem vix pollicis intercapedine à ventriculo dependebat.

Hepar pallido-flavo colore, magnitudine ſuâ ſibi conſtabat, nullo ſcirrhi vitio.

Veſica fellis ſubflavo-palleſcente colore, quo & viciniam tinxerat, juſti ovi magnitudine, citra ullam pinguedinem. Inciſa fluidam admodum ac dilutam ſubflavi palleſcentis coloris bilem fundebat: Proſequuturi *ductum ejus* ad duodenum, ſtili globo inter intrudendum multas aſperitates, *ad cervicem veſicæ*, in cyſtico occurrere advertimus. Inciſis his, patuit ductum decem & ſupra in ſe recurrentibus, partem cancellatis, circulis exaſperatum fuiſſe, nullâ valvulâ obviâ.

Cholidochicum quoq; *communem* incidimus, & duobus transverſis ab inſertione in duodenum digitis inſignem ramum ipſum ingredi obſervavimus, magnæ anſerinæ pennæ capaci orificio: ſtilum huic *ductui hepatico* ſive magis *biliario* inſerentes totum hepar eundem, ad limbum crepidinis usq; penetrare addidicimus. Diſſecantes autem ramum, ſecundum longitudinem ſtili, variè incumbentes *ramos venæ portæ*, eâdem

operâ

operâ deteximus; ex quibus alba ſive pallens ſanies, vix ad loturam carnium colore ſanguineo accedens, chyli aut ſeri diluti æmula, paſſim exſtillabat.

Inteſtina quoq;, *duodenum* præcipuè & *rectum* incidimus, ſicubi vaſa ſanguinea hiantia deprehenderemus; aſt fruſtra fuimus, licet mundiſſima inteſtina ac quaſi elota nil oculis ſubducere poſſent. Fuerunt autem inteſtina nec flatu turgida, nec aquâ ſtagnante humecta: *recto* extus ab utroq; latere multa ſ. n. pinguedo.

Ren ſiniſter cætera ſanus ad pelvim pinguedinis induratæ ſuſpicionem præbebat.

Thorace diviſo *Pericardium* craſſius, ſiniſtro latere pulmonum lobis & ſterno adhærebat, nil aquæ continens.

Cor magnum, ſitu ſ. n. pinguedine conſperſum: planum, non globoſum: alioquin longè vaſtius illo quod *in Spicilegio Cl. Kerckringii* eſt exſculptum, licet non tam amplis vaſis: *Ventriculus ſiniſter* polypoſum ſanguinem articuli longitudine *columellis* exterioris lateris innexum, aliosq; parvos polypos *aliis columellis* ſuſpenſos condiderat. Unus digiti & ultra longitudine *ad auriculam* radices fixerat, atq; *ex Pulmonali vena* protractus in lucem ejusdem longitudinis, diſparis tamen craſſitiei, ſanguinem concretum adhærentem oſtendit. *In dextro ventriculo ad columellas* lateris exterioris polypus latior, duorum digitorum transverſorum latitudine, comparuit.

Pulmones vaſti, lobis inſignibus, ſtigmatibus lividis hinc inde erant notati: *dexter pulmo* erat liber, in capite vero ſupremi lobi durities tactui occurrebat; *Siniſter* inferioribus lobis pleuræ & pericardio accreverat, ſuperioribus liberis. *Memorabilis unus* erat *lobus*, qui digitum ferè longus & latus parvo margine cum maiori cohærens, hinc pendulus, duabus extremitatibus ab oſſe ſterni ſuſpenſus erat: in inciſo aliorum vaſorum veſtigia deprehendimus, nulla autem bronchialium; exteriori autem facie & ſtigmatibus prorſus Pulmonibus congruebat.

Uſus ex anatome profluvio ſanguinis & Syncopa laborantis.

I. *Bilem infectam*, ſi abundat, *mentiri poſſe ſanguinis per alvum profluvium*, hæc hiſtoria ſatis demonſtrat.

II. *An lienis vaſtitas propter abundantiam ſeri bilioſi?* lienis autem vaſtitati vaſa portæ reſponderunt. Sanè ſeri bilioſi copiam arguunt rami venæ portæ in hepate, cum non purum ſed ſanioſum ſanguinem à liene revexiſſe deprehenſi ſint.

III. *Bilis ſeroſa* acrimoniâ magis efficax eſt, ut quæ partes vicinas tinxit.

IV. *Lancinationum & teneſmorum in inteſtinis cauſa* fuit bilis acrimonia.

V. *Pancreatis ſcirrhus;* an quod nimium ſeri ad hepar abiit? an quod in ſero latuit acidum?

VI. Graviſſimas *cordis ſyncopas à polypis* derivandas unà atteſtabitur *Obſervatio LXVI. Dec. II. An. V.* conf. quæ *l. c.* p. 141. *n. VI.* de cordis ruptura, admorſione, corroſione, adduximus.

VII. *Non eſſe ſ.n. hominibus accretos pulmones; neq; carere moleſtiâ iſtam accretionem in hominibus*, ſecus quàm in avibus contingit, hæc & quæ præceſſit hiſtoria contra *Helmontium*, qui in *Tr. Aſthma & Tuſſis n. 46. ſeqq.* Anatomicos perſtringere ſategit, liquidò declarabit.

VIII. *Conformatio Pulmonum ſingularis:* neq; thymo is lobus accenſendus venit.

OBSER-

OBSERVATIO XI.
D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
Anatome apoplexiâ defuncti.

ANno 1688. Menſe Martio: ex Gallis profugis quidam, ſpectans incendium in ſuburbio, ab intenſo frigore malè affectus, ubi domum rediit, ex vomitione in Paralyſin dextri lateris & motus convulſivos, demum in apoplexiam incidiſſe, atq; cum ſanguine vitam tandem effudiſſe, tradebatur.

Alter à morte erat dies, quando anatomen ſuſcipiebamus rogati, &*Oculi* corrugati licet adhuc virunculum, utut non tam clarè, nec tam magnum, conſpiciendum præbebant.

Abdomine diviſo: nulla *pinguedo*, ſub cute merus panniculus carnoſus, craſſus: *Peritonæi* duplex tunica:

Omenti nihil, præter exiguam membranæ araneoſæ portiunculam, rariſſimis in eadem pinguedinis arbuſculis, atq; vix partem, quæ colo proxima, involvendo tegebat, dependebat autem à medio colo, & à ventriculi parte quæ infra medium.

Inteſtina omnia tumida, inprimis portio recti ano imminens, inſtar coli turgeſcebat.

Cæcum contortum, meſenterio annatum.

Colon in ſiniſtro latere tumidum & reflexum: nullâ ad ipſum, vel ad rectum, pinguedine.

Oſtendi in hoc ſubjecto *ad inteſtinum rectum & colon* non ſolum ampliora ſed & numero plura *vaſa*, quàm *ad tenuia*, manifeſtò decurrere.

Meſenterii nulla pinguedo: duplici tunicâ ſubtili, intra quam vaſa decurrebant: in areolis veſtigia lacteorum deprehendebam.

Jejunum inteſtinum ſpontè ſuâ inflatum & verè jejunum, ad Solem obverſum memorabile ſpectaculum intuentibus offerebat, punctula enim tranſparebant, qualia in præparata

cute

cute balænæ, quam ſervo, certis orbibus quaſi concluſa atq; ita à ſe invicem ſeparata, citra ullam elationem. Animus erat incidere, atq; introſpicere eadem, aſt avocatus ad alia ipſorum non ſum recordatus amplius.

Pancreas ſ. n. infra mollitiem canini; neq; tamen ullâ duritie aut nodis ſcrupulum de ſcirrho injiciebat. Ex guſtantibus quidam *ſubacidum* arguebat; aſt cum vino corruptam linguam redarguerem, atq́; ipſe ſobrius guſtarem, *inſipido mucoſum* eſſe quod ſentiret lingua dijudicavi, illiq; aſſenſum præbuêrunt omnes, & is qui ex præconcepta opinione acidum imbiberat.

Ductum inquirens, minimum in extrema parte quâ Pancreas lieni cohæret manifeſtavi, ſtilum vero abinde propter crepidinem viſceris non potui in duodenum adigere penitus: tentavi igitur, ſi qua *ab orificio cholidochici ad pancreas* penetrare daretur, ſiquidem nullum peculiaris in duodenum hiatûs indicium aderat; aſt fruſtra fui: per minimum itaq; iſtum detectum ductum lac verſus inteſtinum injecimus, quod ex orificio cholidochici exiens aperuit cauſam negati aditûs, nimirum cum *Pancreatici ductûs orificium, propè adſitum iſti cholidochici orificio*, communi ambitu hiatûs, qui in duodeno extabat, comprehenderetur: latiori autem orificio cholidochici, ſtilus hoc facilius ingrediebatur, atque à pancreatico ſubinde aberrabat.

Hepar ſanum, mole parvum: vitulinum non adæquans.

Veſicula fellis magna, anatis ovum ſuperans; plena dilutâ, flavâ tamen bile, quæ & duodenum ſuo colore infecerat.

Ductus cyſticus notabilis, non ſolum *valvulis conniventibus* ſive aſperitatibus, quales ſupra decem erat numerare: hæ, quæ à duodeno immiſſum ſtilum non niſi ad declinationem ipſius difficulter intromittebant; ſed & *inſertione in Cholidochicum communem*, ad quem tanquam divaricatum vas, duobus digitis transverſis ab inſertione cholidochici in duodenum, recta decurrebat.

Choli-

Cholidochicum communem incidimus ad hepatis usq; confinia: verum nullus ad illum ramus deſcendit, ante ingreſſum in hepar.

Neq; ad *ductum cyſticum* ullus aliunde ramus divertebat.

Bilis cum lacte mixta promptè coiit, & croceum induxit colorem.

Duodenum apertum colluviem ſanioſam, æruginoſam, ſubnigro-flaveſcentem oſtendit, quâ & *Ventriculus* plenus erat; utut paulò ante mortem omnia evomuiſſet, nec quicquam poſtea ſumſerat.

Orificia vaſis brevis in Ventriculum hiantia indagavi, verùm nulla inveni.

Duodeni rugis *velum bombycinum* aberat; aberant & *vaſorum lacteorum villi* propenduli: glabra omnia, niſi ubi ſanioſa colluvies hæſerat.

Lien parvus, nihil vitii monſtravit, palmæ magnitudine & denſitate figura rhomboides, guſtui dicebatur *acidum* offerre: aſt ubi ipſe linguæ admovi, *ſubacerbum leniter adſtringens ex vitriolico* animadverti, ſuffragantibus cæteris: talemq; totius maſſæ ſanguineæ fuiſſe conjicio, lacti injectus lien nil coagulari fecit.

Receptaculi Chyli, ad ſiniſtri renis vas emulgens & adſitam cavæ portionem, *ſitus* manifeſtus.

Arteria aorta deſcendens ampla cavæ ad renes non erat ſubſtrata, ſed juxta ſita.

Capſulæ atrabiliariæ longitudine, latitudine, & cavitate inſignes: tres fermè articulos longæ, duos alicubi latæ; ſingulæ ſacculos offerebant geminos; cavitas amygdalæ, aut caſtaneæ erat capax, uti ſtilo ac flatu diſtenta promittebat. Manifeſtò quoq; verſus emulgentes venas ampla vaſa ab illis progrediebantur: vitio autem injicientis diruptæ hæc vaſa evadebant varicoſa.

Renes ſ. n. niſi quod nudi, omni faſciali pinguedine deſtituti,

 In

In anatome abdominis inferioris *parum ſanguinis*, vix duorum cochlearium, profuſum; macilento corpore, vaſisq; ſanguine parum turgentibus.

Thorace diſſecto *Pericardium* aquam effundebat.

Cor parvum, juſto ſitu; paucâ pinguedine conſperſum.

In arteria aorta ſanguis concreverat, altera parte carneâ æmulans polypum; duorum articulorum longitudine, craſſitie olorinam ſuperans.

Pulmo dexter, cum aſthmaticus toties de anhelatione conqueſtus fuerat, undiq;, ad dextrum inprimis latus, quod & paralyſi fuerat tactum, diaphragmati, pericardio, pleuræ, mediaſtino, &c. concreverat: *In ſupremo globo* tartarus multus, minutus licet & friabilis.

Ex quacunq; parte Pulmonum inciſorum *ſpumoſus ſanguis* erumpebat, & ad levem inciſionem illico ſpumeſcens prodibat: juſſi itaq; ut commoverent pulmones, ſi qua per os & nares prodiret; atq; dictum factum ex naribus magna copia ſpuma turgida aſſurrexit, ejecto prius ſanioſo muco albo.

Uſus ex anatome apoplexiâ defuncti.

I. Quid *obſtipatio poro̅rum ex frigore* in malè affecto corpore poſſit.

II. *Oculorum in morbo defunctis ſplendor*, ut imaginem quandam intuentibus reddat, oſtendit fallacem rationem præſagii de ſalute ægri ex oculorum fulgore. Id quod & *Plempius L. 4. Ophthalmogr. Probl. 68.* contra Plinium, Servium & Cardanum aſſerit; *falſum eſſe augurium, non timendi mortem in ægritudine, quamdiu oculorum pupillæ imaginem reddunt.* Alioquin *in fure* olim *cum* Exc. D. Starkio *tertio à ſuſpendio die*, rigentibus palpebris, *pupillas* tanto fulgore *illuſtres obſervavi*, ut vivam effigiem contemplantibus exhiberent. Inquiſivi *an* hoc *idioſyncraſiæ aut ſingulari conformationi* oculorum deberetur; *uti in Phocis* fulgurantes oculi debentur peculiari inter choroï-

deam

deam & amphibleſtroïdeam candidæ tunicæ, de qua *in Diſquiſ. de Phoca c. III.* §. 5. *& c. IV.* §. 6. à me quædam ſunt tradita: cum *in felibus & canibus* haud abſimilis tunica peculiarem fulgorem oculis conciliet: aſt nil quicquam ejusmodi anatome oculorum in lucem produxit. Sive itaq; *in vivacitatem furis* fulgor iſte oculorum referendus; ſive *lævor tunicarum* ſplendoris fuerit cauſa, lævoris autem cauſa fuerit extenſio tunicarum, extenſionis vero ſpirituum ob commotionem ex ſtrangulatione catervatim irruentium copia: qui ſpiritus quousq; fixi à frigore tunicis inhæſerunt *per biduum* nativum oculorum ſplendorem conſervarunt: ipſis vero à conclavis, aut adſtantium, calore alieno turbatis, ſubſidere bulbi, flacceſcere tunicæ; atq; diſperire fulgor inſolitus abeuntibus una ſpiritibus: notari tamen meretur quod *fur iſte* per vitam fuerit γελασῖνος, adeo ut nec coram judicio à riſu temperarit, quando ſua recenſeri ſcelera audivit. Atq; *ſplen* ipſum ridere fecit, ſi quid riſus hujus viſceris magnitudini debetur, vaſtus enim erat, & in lobos diviſus, hepatis alteram partem adæquans.

III. *Peritonæum ſimpliciſſimam tunicarum* credidit *Galenus*; tamen ipſam diviſibilem exhibui ſæpius.

IV. *Pinguedo defecit*, nullâ abundantiâ ultimi alimenti generoſi.

V. *Vulnera tenuibus inteſtinis inflicta* periculoſiora habentur illis quæ *craſſis*; hâc ratione, quod plura ſanguinea vaſa ad tenuia ferri credantur. Huic rationi noſtra obſervatio dubium movet: neq; idioſyncraſiæ in hoc noſtro illud adſcribendum puto.

VI. *Puncta in jejuno* orificiis lacteorum aut meſeraicorum adſigno: neq;, quod cum pace Viri dixero, *Levvenhoekio* fidem habeo, quando Argo oculatior oculorũ aciem microſcopiis in tantum intendit, ut *lacteorum* in inteſtina propendulas fibras *tubulos cœcos* dignoſcere queat. Ratione quidem perſpicio, dubitari poſſe, *annon inſtar villorum laneorum lactea velo bombycino immerſa chylum imbibant*, atq; ſic nec cœcis tubulis opus

 eſſet:

eſſet: oculis vero illud perſpici poſſe, hoc eſt quod nego. *Orbes punctorum in hoc inteſtino*, fortè pro conjecturâ noſtrâ facerent; ſi non, quando duodenum inciſum, & velo bombycino & villis deſtitutum, prorſus glabrum invenerimus, jejunum quoq; intus eodem modo ſe habuiſſe dicendum: ita ſtigmata hæc, abſterſis aut abruptis fibrarum propendularum villis, ductuum patulorum memoriam ingererent.

VII. *Pancreatis munus* eſſe ſ. n. *mucoſum* ſ. pituitoſum *ſeparare* atq; in inteſtina per ductum proprium exonerare, cum *Herophilo* aſſero: quâ de re *in Exercit. de Veterum peritia anatom. in ſpecie*, ſuo loco.

VIII. *Pancreatici ductûs* in duodenum *inſertio* ſingularis.

IX. *Bilem excitaſſe vomitiones*, copiâ in ventriculum regurgitante: *eandem* bilis copiam inteſtina, duodenum & jejunum, abſterſiſſe, *lancinationumq; cauſam extitiſſe*.

X. *Ductûs cyſtici aſperitates* loco valvularum conniventium.

XI. *Veſiculam bilis ex abundantia humoris naſci* ductûs cyſtici in cholidochicum inſertio ſubinnuit.

XII. *Non ſemper* extra hepar *ramos cholidochico, nedum ductui cyſtico*, inſeri.

XIII. *Vitriolicum* illud *acerbum in Liene*, adeoq; in totâ maſſa ſanguinea & bile, *motuum convulſivorum* fuerit *cauſa*.

XIV. *Capſularum atrabiliarium amplitudo* ex abundantia ſeri, ſive bilioſi, ſive lixivioſi, ſive acidi, incertum: certum tamen ſegregationi humoris â dulcedine ſanguinis alieni has capſulas inſervire.

XV. *Polypus Cordis* ex acerbo in ſanguine.

XVI. *Accretio Pulmonum* vix ſine aliqua noxâ ſubjecti.

XVII. *Pulmones* quoq; *obnoxios eſſe tartaro ſive calculo*.

XVIII. *Spuma Epilepticorum* ab agitatione ſanguinis in pulmonibus. Nimirum quando vaſa ſanguinea ruentem cum impetu ad Pulmones ſanguinem ſuetâ ſucceſſione ad cor aman-

amandare nequeunt, hic in veſicularum cribris diverticula quærit, in quibus compreſſus ob turbatum & violentum ſanguinis novi affluxum ſpumeſcit, ſpumæq; ſpecie vaſorum bronchialium poros ſubintrat, atq; per arteriam aſperam adactus per os & nares eâdem ſpecie expellitur.

OBSERVATIO XII,

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI,

Anatome Monſtroſorum Ureterum.

PUellam trimeſtrem peremtoria epilepſia proſtraverat, ſecans, dum vaſorum ſpermaticorum turbatas origines, difficilemq; aditum admiror, verſus Renem ſiniſtrum progrediens in *monſtroſos geminos ureteres* incido; *Alter*, inflatus, pennam anatis mediocrem æquabat; *alter* vero ubi gracileſcebat ad anſerinam accedebat, verùm ubi ampliſſimus erat, veſicam mentiebatur. *Neq; magnitudine ſolum differebant, ſed & inſertione*? minor ſublimiorem renis locum occuparat; major inferiorem: *Sed & Renis pars ſuperior*, cui minor erat inſertus, *diſcrepabat ab inferiori*: *Minor* enim *Ureter hanc partem permeabat* inſtar venæ emulgentis, ut ſtilus per ipſum inſertus ad extimiorem tunicam capitulo viam inveniret, adeò in profundum parenchyma penetrabat, *neq; ullibi pelvim* canalium ad ipſum concurſus excavarat, *neq; carunculis aut hiatibus* hæc pars erat diſtincta, ſed ſolida, ſui per omnia ſimilis. *In parte* vero *inferiori* ejusdem Renis *Ureter major*, ſibi geminam quaſi *pelvim* efformaverat, capaciſſimam, quæ veſicæ illi reſponderet: atq; hujus partis *carunculæ* manifeſtò in pelvim hiabant. Ut illuſtriora omnia redderemus, *arteriam emulgentem* contemplati ſumus, cujus *geminum ramum* deprehendimus: *per illum, qui ad ſuperiorem partem tendebat*, aqua injecta hanc partem ſolùm ingrediebatur, atq; ex hâc parte ſolùm per venam emulgentem protrudebat ſanguinem, ut prorſus alberet, inferiori parte nativum ruborem retinente: *ligatâ venâ emulgente*, ad

injectionem aqua ſolùm intravit minorem ureterem, neutiquam autem majorem. Sed & *diſſecta utraq; pars reni;* monſtravit injectione ſolùm ad ſuperiorem partem aquam fuiſſe adactam; mollities autem utriusq; partis eadem erat. In *alterum ramum arteriæ emulgentis* ſiphonem immittere noluimus, cum periculum eſſet ne contrectationibus illis ureterum ſpecies corrumperetur, quam nos ſculpturâ æternitati conſecrare meditabamur. *Vid. Tabula.* I.

Uſus ex monſtroſorum Ureterum anatome.

I. *Singularis conformatio Ureterum.*

II. *Singularis conformatio Renum.*

III. *Singularis ramorum arteriæ emulgentis diſtributio:* geminas arterias emulgentes ex aorta ad unius ejusdemq; Renis, ſed non unas easdemq; partes, tendentes, quâq; in ſuâ parte ſuo fungente munere, dedimus *in Obſervat. XXII. An. VII. Decur. II. n. V. p. 50. 51.* In hoc ſubjecto diverſis ramis ejusdem arteriæ in diverſis *partibus, ſuo quisq; functus* eſt munere.

Fig. I.

Explicatio Figuræ I.

Puellæ trimeſtris ren, gemino, alteroq; monſtroſo Uretere inſtructus.

a a a a a Ureteris minoris progreſſus & inſertio.

b b b b b. Ureteris monſtroſi progreſſus & inſertio.

c c c. Pars renis albicans, cui minor Ureter inſertus erat, poſt injectionem per propriam arteriam emulgentem.

d d d Pars renis rubens, quam monſtroſus Ureter alveo ſuo ingrediebatur, in qua parte non tentata eſt injectio.

e f Progreſſus utriusq; Ureteris ad Veſicam.

Narciſsus albidus medioluteus polyanthos et laticaulis.

Dec. II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

OBSERVATIO XIII.
D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
Anatome Arthritici præ pinguedine mortui.

A. C. Vir quinquagenarius, temperamenti ſanguinei, præpinguis, per viginti annos arthriticus, nodoſus, præſertim quoad ulnas, ex quibus ſæpe tartarum inſtar gypſi concreti expreſſit; contracto ex morte filii mœrore, deficiente exercitatione corporis, deſubitò, arthritide ipſum deſtituente, cum anguſtiis pectoris per biduum conflictatus, expiravit: idem nephriticus fuerat.

Abdomen aperturi *umbilicum* adeo depreſſum invenimus, ut acu filum per ipſum trajici nequiret.

Pinguedo autem enormis omnes abdominis muſculos obtexerat, ſex transverſorum digitorum altitudine & ſupra; ideòq; Muſculi exiles apparebant.

Lineam albam pinguedo ita emolliverat ut ægrè dignoſci poſſet:

Intus quoq; loco *Peritonæi* omnem cavitatem pinguedo inveſtierat, digiti transverſi altitudine, neq; alia niſi pinguedinis propria membrana conſpici poterat.

Omentum non incumbebat inteſtinis tenuibus, neq; ad umbilicum ſe extenderat: laciniis autem pinguibus ſibi invicem incumbentibus SSS. præſentabat, ut ſebaceum videri poſſet, trium digitorum transverſorum altitudine; membranei nihil ſeorſim comparebat: ex medio ventriculo dependens colon prorſus occultabat.

Pariter inſolita pinguedo colum & rectum cinxerat, ut difficulter in lucem protraherentur, cum vaſa ſpermatica ſimilem in modum adipe iſto eſſent involuta.

Cæcum etiam pinguedo complectebatur: duris fecibus repletum.

Meſen-

Meſenterium quantum quantum nil niſi pinguedo erat.

Exemtis inteſtinis locus *veſicularum ſpermaticarum* merâ pinguedine obſeſſus erat.

Præ aliis partibus *Renes* ſtupendâ pinguedine erant ſepulti: atq; educti Struthionis ovum ſuperabant: etenim *Faſciæ* pinguedo diſſecta tres transverſos digitos ſuperabat undiq; circum circa.

Ipſum *corpus Renum* exiguum: *ſiniſter ren* diviſus minimi digiti craſſitiem vix accedebat, amplâ pelvi, carunculis hiantibus: ex canalibus æquè ac carunculis parum ſabuli exprimebatur. *Dextri renis* parenchyma craſſius, pelvis minor, carunculis æque hiantibus.

Tunicam nitidam *renum propriam* corruperat pinguedinis humiditas; unde aſperior ſuperficies: & pingues particulæ ipſi parenchymati hinc inde immerſæ erant, à faſcia renali eò usq; protenſæ.

Ureterum notabilis craſſities, notabilior amplitudo; manubrium incurvum cultri anatomici ex pelvi per ureterem trajicere poteram: adeoq; amygdala aut oliva citra negotium per eundem propelli potuiſſet.

Veſica oſſi pubis prætenſa nil vitii monſtrabat, nullo intus calculo; ſabulo pauco.

Hepar per omnia ſanum: inciſum floridum fundebat ſanguinem, exiguâ licet quantitate, non erat vaſtum; *Suſpenſorii* ſummas partes pinguedo tegebat.

Veſicula fellis pinguedine obducta erat; alicubi tunicâ transparente: *bilis* fluida & flava.

Lien palmari latitudine: rhomboides ventriculo adnatus.

Pancreas pinguedine obrutum: cætera ſanum.

In Thorace *Pericardium* nullam fundebat aquam.

Cor vaſtum, pinguedine obſitum.

Pulmones expanſi, tumentes, albi: ſpumâ ex ore defuncti prodeunte.

Uſus

Uſus ex Anatome Arthritici præ pinguedine mortui.

I. *Pinguedo* ex abundantia ultimi alimenti generoſi: tale alimentum præbet ſanguis dulcis, qualis eſt illorum, qui ſecundum excellentiam dicuntur temperamenti ſanguinei.

II. Quod ſi vero *pinguedo eſt argumentum dulcis ſanguinis, quî factum ut hic evaſerit arthriticus?* arthritidis enim origo ab acrimonia cujuscunq; humoris potius arceſſenda veniet, an acrimoniâ laboraſſe dicendus, antequam pingueſceret, ex diæta aulica? atq; iſta prioris ætatis acrimonia fermentum ſuum tendinibus circa artus impreſſerit. Mitior ſanè huic noſtro extitit arthritis, non tam intenſis doloribus; neq; tamdiu eundem affligens; id quod bonitati temperamenti adſcribendum.

III. *Arthritidis & Nephritidis connubium.*

IV. *Quod Ureteres à crebro calculorum commeatu expandantur:* unde noſter jocari ſolebat; ſeſe, modò ex parenchymate eſſent egreſſi, titillationem tantum perſentiſcere ad deſcenſum eorundem in ureteres: facilèq; eosdem veſica excrevit.

V. *Cœci inteſtini* aliquem eſſe *uſum.*

VI. Quomodo *ſuffocatio à pinguis ſanguinis congelatione* Obſerv.XXXIII. An.VII. Dec. II. ediſſerat; inprimis agitatione corporis deficiente.

VII. *Vaſa in obeſis minus ampla eſſe, minusq; continere ſanguinis;* adeoq; *obeſos potentiâ eſſe frigidos*: in hâc anatome ad crebras inſectiones vix aliquot cochlearia cruoris in cavitate deprehendimus.

OBSERVATIO XIV.

D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Anatome ex gangræna veſicæ defunctæ.

A. C. Matrona ſexaginta annorum, per viginti annos vidua, ſanguinei temperamenti, cum mœrore & indignatione animi per unum atq; alterum annũ conflictata, à deambulationibus & viſitationibus ſolitis amicorum abſtinere, ſedentariam ſolitudinem quærere, lacrymis & gemitibus ſe fatigare; exin dolores ad os ſacrum ſentire, colicisq; paſſionibus affligi, aliquando & ſtranguriâ; ac ſemeſtre ſpatium tumore pedum inſuper laborare: magis inde corpus motu deſtitui, ipſa mœrori crebrius indulgere, ingraveſcente ad os ſacrum malo; calculos etiam ad viciorum & piſorum magnitudinem cum ſabulo egerere: tandem ante trimeſtre ſpatium viribus fatiſcere: appetitu debilitato, ſtranguriæ cruciatus intendi, accedente & teneſmo, non exeuntibus amplius calculis; ſabuli parum cum fœtido & purulento muco ſolum cum urina excernebatur. Supremo menſe micturitio cum intolerabilibus doloribus miſeram urgere: diarrhœâque ingruente, viribus collapſis, placidè ſomni ſpecie exhalavit animam.

Inciſo Abdomine *ſub cute*, rugoſâ aliquantum, *pinguedo*, ſ. n. quoad colorem, conſiſtentiam, & quantitatem.

Omentum quod ullam partem inteſtinorum, à ventriculo curtum pendulum, obtexiſſet, nullum: raræ ſolum ventriculo & colo intertextæ tunicæ animadvertebantur, quodcunq; autem omenti ſupererat, nullo vitio laborabat.

Neque *reliqua per totum abdomen ac thoracem pinguedo* ullo modo erat vitiata: ſuſpenſorio hepatis ad cartilaginem enſiformem inſignis maſſa adipoſa adnata erat.

Renum

Renum faſcia ſ. n. *Siniſter* vero *ex renibus* diſſectus in caruncul is grana, papaveris ac milii magnitudine, exhibuit: & propè pelvim arenulæ concretæ in ductibus hærebant, nullo memorabili calculo obvio, ne in ureteribus quidem, quippe nec hos inexploratos dimiſimus.

Dexter Ren Major erat ac globoſior, nihil ſabuli, nihil calculorum in hoc: purulenti quidpiam ex carunculis & ductibus ad preſſionem exſudabat.

Ad *veſicam* digreſſus, dum ipſam ab Utero ſeparare & digitis blandè avellere intendo, ruptam inopinatò inter ſeparandum adverto. Admiratus rupturam in cavitatem introſpicio, atque illico vitium in oculos incurrit, quod potiſſimum mortis fuit cauſa. Nempe *intus tota veſicæ tunica, cum illâ urethræ, nigredine obducta erat*, indicio gangrænæ manifeſto: indeq; adeo corroſa quaſi facilè inter avellendum eſt divulſa. *Non* tamen *prorſus exulcerata erat interior veſicæ tunica*, vaſa ſolum nigra in ipſa prominentia aliquam inæqualitatem offerebant. *Integram Urethram* cum vagina *non eduximus*, adeoq; an in his partibus fuerit eroſio, atteſtari nequimus. *Sabuli* autem *parum in veſica* aderat, parum etiam urinæ, cum diarrhœa præceſſiſſet. Quando autem *in ſitu ſuo* erat *veſica*, rugoſam ipſam & contractam ad magnitudinem pomi conſpeximus: neq; fundus ad os pubis erat revinctus, ſed laxior ſive liberior ab hoc propendebat.

Urethra, ad quam ſecando ulterius non lubebat progredi, tam *ampla* erat, ut manubrium cultri anatomici incurvum promtè trajici poſſet; unde præter nigredinem aliud ejus vitium colligere licet.

Hepar ſanum: neq; ſcirrhus adfuit, utut propterea non uno in loco illud dividerem, inprimis cum propter bilem in veſica poros biliarios obſtructos ſcirrhum intuliſſe ſuſpicarer: verùm nullum ſcirrhum, nulla obſtructa vaſa adverti.

Veſica fellis bilem continebat craſſam & nigram inſtar Rob ceraſorum nigrorum, cum calculis minutis nigerrimis: eaq; propter conjiciebã poros cholidochicos obſtructionem paſſos.

 Oblitus

Oblitus fui intrudere ſtilum in ductum cyſticum; utut certus ſim ipſum fuiſſe occluſum aut prorſus obliteratum, cum nulla fluida in veſicula eſſet bilis.

Pancreas totum ſcirrhoſum.

Lien ſ. n. per omnia.

In Thorace *Pulmones* etiam ſ. n.

Cor parvum.

Partes Genitales: *Uterus* magnitudine eâdem quâ in juvenculis.

Tubæ Fallopianæ carneum foliaceum ornamentum exhibebant: amplæ erant.

Uteri inciſi *cavitas* avellanæ vix capax: interiori ſuperficie ex rubro ſubfuſcâ.

Orificium Uteri apertum prorſus, absq; rugis: caruncula inſtar operculi ex tenui collo ipſi in ſuperiori parte adhærebat.

Teſtes parvi: vix avellanæ magnitudine: in altero erat cavitas, tunicâ albâ ſuccincta, piſi minoris capax, absq; ullo humore, reliqua omnis teſtium ſubſtantia tantum membranea erat, nullâ parte glandulosâ, aut veſiculari.

Uſus ex anatome defunctæ gangræna veſicæ.

I. Quid *mœror & indignatio animi* poſſit.

II. *Bilis, in veſica, & Pancreatis vitium* acido adſigno.

III. Acido item adſigno *gangrænam in veſica urinæ.*

IV. Licet pori biliarii non fuerint obſtructi, credibile tamen, bilem in illis acido fuiſſe inquinatam, unde *teneſmus & lancinationes in inteſtinis.*

[*Miſſa ad D. Wurffbainium. Noribergam d. 18. Octobr. 1690.*]

OBSER-

OBSERVATIO XV.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
De
Binis lapidibus ſubter utrumque oculum cervi repertis.

MIrum quidem, ſed non rarum eſt, imò plurimorum Autorum ſcripta loquuntur, dari animalia lapidea, arbores, ligna, partesq; animalium ſaxeas, pulmonem item, hepar, renes, inteſtina lapidibus referta; imò lapides in cerebro, ventriculo, umbilico, lingua, veſica urinaria, cyſtide fellea, utero aliisq; corporis partibus naſci.

His addo, quod ante paucos annos venator quidam Comitum Schvvarzburgicorum ſubter utrumq; oculum cervi lapidem rotundum, mediæ avellanæ magnitudinis caſu invenerit, mihiq; obtulerit. Et quia *Ariſtoteles* ſcribit ὅλος ἔλαφος θηράπιμα ἐστὶ, prætereaq; lapides in ventriculo caprarum Indicarum cervorumq; noſtratium reperti communi commendatione vim alexipharmacam promittunt, igitur etiam horum lapidum cervinorum operationis periculum feci, inq; iis effectum ſudoriferum verè deprehendi, nullus dubitans reſidere in iisdem etiam vires capitis affectibus medendi, totumq; nervoſum genus confortandi, quia horum locus natalitius ſpiritibus animalibus continuò quaſi alluitur, æquè ac os cordis cervi in officina ſpirituum vitalium ex concurſu arteriarum, uti *Hoffmannus in Schröd.* loquitur, natum, in paſſionibus cordis, vr. gr. palpitatione, cardialgia, melancholia, prægnantium & fœtuum debilitate &c. ſalutare ſalutatur remedium.

SCHOLIUM.

LApides hos ex lympha, quam oculos circumſtantes glandulæ plorare ſolent, ortum traxiſſe, veriſimile videtur; non ſecus ac arenulas per oculos egreſſas memorat *Matthias Untzerus, lib.1. de nephrit. cap.24. & 27.* atq; ex ægilope oculi in muliere calculos fuiſſe eductos, in *Zodiaco medico Gall. Ann. I. mens. Sept. obſ. 2.* recenſetur. Ut lachrymas illas petrefactas taceam, quarum *ibid. menſ. Mart. obſ. 8.* mentio fit, cum easdem fuiſſe fictitias, ex *loc. cit.* nec non *menſ. Jun. obſ. 1.* colligere liceat. Cæterùm quis commentum de lapide in oculis cervorum, in ſenecta, ex lachrymis ipſorum concreſcente non legit? Qualem prolixè deſcribit *Jul. Cæſ. Scaliger de ſubtilit. exercit. 112.* quem tamen ex cervo non fuiſſe ſuſpicari quis poſſet; & fabulam ſubeſſe jam quondam *Petr. Andr. Matthiolus comment. in lib. 5. Dioſc. cap. 73.* ſtatuiſſe videtur. Illæ certè ſordes, lachrymæ cervi vulgò dictæ, impropriiſſimè lapidis nomen apud nonnullos obtinent, cum ſint humor conſiſtentiâ, uti benè deſcribit *Johann. Schröderus in Pharmacop. med. chim.* cereus, pilis immixtis refertus; quod ſordidum & ferè hircum olens remedii genus ideo, inter tot præſtantiora parabilioraq; alexipharmaca, non immeritò ex ſua pharmacopoeia exeſſe voluit Exc. *D. Daniel Ludovici* in *pharm. mod. ſec. applic.*

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XVI.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
De
Piſis in ventriculo puellæ germinantibus.

POſtquam puella noſtras ſex annorum, aliquot piſa non manſa degluciverat, incidit paulô pòſt in ingentem ventriculi dolorem, hypochondriorum anguſtiam, ſalivationem continuam, appetitum dejectum ipſamq́; atrophiam. Hisce malis mater puellæ obviam itura, multa tentabat remedia domeſtica, ſed conatu irrito, demum ego in conſilium vocatus exhibui vomitorium, cujus motu piſa integra & inter ſeſe germinando convoluta evomebantur ex voto.

Hac cauſa remota, ſtomachicisq; roborantibus, aperientibus & digerentibus adhibitis, actiones partium chyli elaborationi & diſtributioni deſtinatarum naturales per DEI gratiam redibant, diſparentibus ventriculi dolore, omnibusq; aliis ſymptomatibus, quæ perſona etiam nunc pancraticè viget, quatuor ſanarum prolium mater.

SCHOLIUM.

AD finem huic Obſervationem *Auctor Novellar. Reip. liter.* recenſet, quam etiam *Acta Eruditorum Lipſienſia, A.1686. M. Majo* exhibent, de granis nempe avenæ in ſtomacho germinantibus, quæ ab humore viſcoſo vel pituitoſo ibidem detenta fuiſſe, & ita imbibito humore germinare potuiſſe, benè concluditur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XVII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Hypercatharſis ex eſu turionum ſambuci.

DUo fratres cælibes ætatis præter propter triginta annorum, duram Euclionis vitam degentes, ineunte vere loco purgantis turiones ſambuci largius ingerentes, incidebant poſt copioſos vomitus in hypercatharſin, & ex ea in extremam virium dejectionem, pallorem & maciem, poſteà meum conſilium deſiderabant, quibus, annuente DEO, ſtomachicis, theriacalibus, nervinis & reſumtivis priſtinus reddebatur vigor.

SCHOLIUM.

POſt eosdem julos ſambuci crudos verno tempore comeſtos cuidam quadragies alvum fuiſſe ſolutam, hunc ipſum verò poſtea comatoſum concidiſſe, in *Act. med. Hafniens. Th. Bartholini Volum. I. obſ. 79.* habetur, & *D. Simon Paulli claſſ. 2. Quadripart. botan. tit. Sambuci*, aliquoties ſe advertiſſe teſtatur, ut, qui bellè valuerint, mox ab eſu cymarum iſtarum ſibimet febres, quas hoc remedii genere præcavere voluerant, aliaq; ſymptomata accerſiverint. Videlicet Sambucum gaudere ſulphure quodam nauſeabundo, vitriolico, ingrato, unde quoad ſuccum & alia tum purget tum vomitum moveat, Nobiliſs. *D. Georg. Wolffg. Wedelius lib. 2. de medic. facult. Sect. 1. cap. 7.* obſervat; hinc etiam ſambucum ſtomacho infeſtum, & gravia odore folia ejus pronunciavit *Dioſcorides lib. 4. de mat. med. cap. 168. & D. Caſp. Hoffmannus de medicam. offic. lib. 1. cap. 32.* in ipſo etiam acinorum ſucco denſato vim fauces & palatum exulcerantem notavit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO XVIII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Terror variolas repellens.

UTi ſanguis quavis externa perfrigeratione, puta aëre, aqua, aut potu frigido affatim hauſto à partibus exterioribus ad interiora recurrit; ita etiam animi terrore ſanguis ex partibus exterioribus cum aliis vitiis in cute hærentibus itidem verſus cor & alias partes principes repellitur; cujus rei verum effectum ſequens obſervatio demonſtrat.

Puellæ quinque annorum variolarum jam tum erumpentium floſculis hinc inde conſperſæ terror incutitur, ex eoq; momento variolæ iterum diſparent. In hoc præcipiti periculo mulieres plebejæ ad ſubſidium medicum impetrandum negligentiores nihil egerunt, donec malignum variolarum miaſma cor, ceu vitæ fortalitium, clandeſtino regreſſu repetiverat, & exinde epileptico inſultu adjutum puellæ vitam expugnaverat.

SCHOLIUM.

IN Variolis à frigore externo admiſſo diſparentibus non fieri humorum iſtorum in cute ſtagnantium repulſionem, ſed ſanguinem jam antea ad coagulationem pronum magis tantùm condenſari, ut ita vel mortem ægro inferat, vel particulas acidas in cutem deponere nequeat, illis interea particulis, quæ variolas conſtituebant, transſpirantibus, nonneminem Scriptorum recentiorum haud incelebrem ſtatuere legimus. Quamvis autem ex hac quoq; hypotheſi, terror quomodo variolas letales efficere queat, deducere quis facilè poſſet, & ſanguinis in motu à frigore & terrore impedimentum ſummè nocivum contingere negare nolim, ſeri tamen in cute ſtagnantis tunc nullum fieri unà regreſſum, haud adeò promtum eſt concipere; frigus enim externum admiſſum, fibrillas nerveas cutis, ſicq; ejus poros conſtringendo, ſeroſi humoris exhala-

tioni, & quidem tam celeri, qualis hîc in repentina illa variolarum diſparentia concipi deberet, quam maximè obſtat; nec deficiente interno expellente principio (ſanguine nempe in vaſis ſtagnante) idem morbificus humor facilè evacuari poteſt; quin & ob ſuam craſſitiem, unde tandem in cruſtas variolæ faceſſunt, ad inſenſibilem transſpirationem ineptus cenſetur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO XIX.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Panis intritus cereviſiâ lethalis.

PRioris argumenti ferè eſt exemplum Matronæ genere & virtute Nobiliſſimæ febre petechiali laborantis, hæc dum in ipſo morbi ſtatu petechiis optimè efflorefcentibus, omni cordis anxietate libera eſſet, incidit in appetitum panem cereviſiâ intritum edendi, hoc Maritus extemplò optimè præparatum offert, ægra juſtò ſecurior, hoc alimento actu frigido ſe plus juſto replet, ſed ecce, paulô pòſt, oritur horror, cordis anxietas & calor æſtuans, ſimulque maculæ in cute diſparent, quarum expulſio, quamvis multis tentaretur remediis, in caſſum tamen omnia fiebant, & morbus antea optimè ſuccedens, nunc unico & grandi quidem errore in flebilem deſinebat eventum.

OBSERVATIO XX.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Ex potu frigido febris exitialis.

DUm Jenæ ſtudiis vacarem, accidebat in duobus Studioſis poſt citatiorem curſum calore æſtuantibus, hi ut ſitim reſtinguerent, alter cereviſia Numburgenſi, alter ipſo lacte ſe replebat, quia autem ſanguis & ſpiritus tum temporis ad externa eſſent diſperſi, emergebat in utroque

febris

febris ardens, quæ, obſtantibus licet diverſis Medicis & remediis, nihilominus morbus triſti fato naturam in utroque individuo ſuperabat.

OBSERVATIO XXI.

D. JOH. GEORGII SOMMERI.

A balneo aquæ dulcis variolarum eruptio.

PRæcedentibus obſervationibus concinnam addere libet ſequentem: nempe Nobiliſſima quædam matrona de Marſchall calidæ & ſiccæ conſtitutionis, tertia vice prægnans, omni variolarum metu libera, queritur de artuum dolore, cui poſtquam inter alia balneum aquæ dulcis cum herbis nervinis præſcribo, ecce, poſt balneum tota cutis variolarum efflorescentiis erat ſuffuſa, quâ viâ nunc fractâ, inter ulteriora expellentia omnia ex voto ad felicem morbi diſpulſionem ſe componebant. Hîc oritur quæſtio, annon in ſubjectis ſiccioribus, & aliis, qui in hac expulſione tardiores eſſe ſolent, Medico liceat tale balneum humectans ordinare, dando ſimul interna expellentia & omnem perfrigerationem præcavendo.

SCHOLIUM.

UTi quæſtioni huic affirmando reſpondere nullus dubitarem, præcipuè cum motum ſanguinis in iſtam quaſi deſpumeſcentiam tum deducti haud retardet: ita tamen cautelam de dandis ſimul internis expellentibus dictis, & omni perfrigeratione præcavenda, quam maximè eſſe obſervandam judicarem; procurando etiam ne balneum juſto calidius ſit, & ſanguinem in efferveſcentia tum conſtitutum magis incaleſcere, non ſine ægri periculo & graviorum ſymptomatum metu, faciat. Huc quadrat, quod *D. Franc. de le Böe Sylvius Prax. med. lib. 4. tract. de morb. infant. cap. 9.* §. *76.* memorat; conſueviſſe nimirum aliquos, non ſine optato ſucceſſu, quò faciem à multitudi-

titudine variolarum liberent, illasq; ad pedes derivent, ut in lac bubulum calens infantium pedes immergant, & quidem cum primum erumpere incipiunt variolæ. Sed experimentum hoc admodum eſſe infidum, & faciem non tantùm non à variolis præſervaſſe, ſed potiùs has in majori, quàm aliis in partibus, copiâ ibidem prodiiſſe, *D. Isbrand. de Diemerbræck tract. de variol. & morbill. hiſt. 15.* binis exemplis oſtendit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO XXII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI,
De
Repentina infantis morte ex gaudio.

UTi quidam adulti ex nimio gaudio apoplexiâ, alii vertigine, aliique ſine ullius morbi nota citò & citra ſpem animam exſpirarunt, (qua de re inter alios multa exempla vide ſis apud *Joh. Raviſ. Textorem in Theatro Hiſtor. Poët. libr. 2. cap. 87. & Chriſt. Ad. Ruperti Diſſertationes mixtas lib. 9. cap. 12.*) ita longè facilius infans à ſimili mentis labore, ſeu intenſo gaudii motu vita poteſt deficere: quale exemplum ante paucos annos hic locorum accidit, ubi mater quædam infanti quatuor menſium in menſa jacenti, animi delectationis cauſa baſia figebat & titillatione amicabilique alloquutione intenſum riſum concitabat, ex quo infans ſub ſpirituum diſſolutione repentina in ſeſe quaſi corruens, levi epilepſia ſuperveniente, animulam poſt paucas horas cœlo reddidit.

Hosce vitæ infantum ſcopulos ut vitent matres temerariæ, hodogetem etiam *Foreſtus lib. 28. de morbis mul. obſerv. 82.* ſe offert, ita admonens: *Cæterum præcox illis* (infantibus) *riſus atque celerrimus, lacrymave ante quadrageſimum ſolem maxima ex parte haud quaquam conceduntur.*

SCHO-

SCHOLIUM.

UTi ex continuis animi pathematibus remiſſioribus, v. gr. timiditate, triſtitia, curis & ſimilibus homo ſenſim in ſpirituum vitalium decrementum poteſt delabi; ita eadem pathemata confertim, aut ex improviſo, aut immodico motu oborta hominem unico quaſi ictu poſſunt reddere exanimem. Sic quidam ſubitò terrore, alii magno perculſi metu mortui, alii anxiis curis unicâ nocte cani facti.

Si autem remiſſiores animi affectus tantas in natura turbas dare valent, quid ſperandum de ira, quam *Rolfincius Conſil. Medic.* p. m. 715. *infernalem Megæram nominat, quæ ſuam dum exerit rabiem, furioſæ bilis commotione totum corpus concutit ſanguinemque unâ cum aliis humoribus conturbat*, quam tamen *Galenus* à lethifero effectu repentino abſolvit, dum *lib. 2. de cauſ. ſymptomatum* ſcribit: *irâ nunquam quenquam eſſe* (citò) *mortuum, gaudio autem non paucos.* Diſparis hujus effectus cauſam ſequentem indicare non abſurdum videtur, quod ſcilicet ſub motu iræ ſanguis quidem ex corde exturbatur, ſed eadem commotione ſimul verſus cor in gyrum agitatus continuò recurrit, & ita cor expellendo & recipiendo ſanguinem, nunquam ſpiritibus in totum deſtituitur: In gaudio autem intenſo ſpiritus confertim diſſipantur, corq; ita motrice animâ deſtitutum actutum ſuffocatur, id quod tamen non univerſaliter de omnibus individuis, ſed de mollioribus animis & corporibus ſaltim intelligendum eſſe ſuadet ratio.

OBSERVATIO XXIII.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Variolæ in fœtu.

NObiliſſima quædam Conjux ſeptimo menſe prægnans variolis quaſi tecta poſt periculoſum alvi fluxum & alia ſymptomata per DEI gratiam feliciter reconvaleſcebat, & poſtea juſto tempore filio ſano ex voto domum beabat. Ubi notandum, quod filius hic non paucis veſtigiis variolarum inſignitus comparuerit, qui nunc in virum adolevit robuſtum.

OBSERVATIO XXIV.
D. JOH. GEORGII SOMMERI.
Veſtes pelliceæ omnia contagia aliunde præ aliis transportare apta ſunt.

CUm aliquando tempore hyberno ad virginem Nobilem de Griesheim variolis in pago decumbentem vocarer, & veſte pellicea indutus iter ingrederer, ſequentique die nive & ventis frigidis probè perſpiratus reverterer, ecce, eadem nocte filiolus meus, 15. menſium crebris ejulationibus inquietam tranſigebat noctem, ſequenti die jungebatur calor p. n. & tertio die calor intenſior, adeò, ut demum ipſa epilepſia ſuboreretur, poſt cujus paroxyſmi violentiam fractam variolarum eruptio hinc inde in corpore in oculos incurrebat, variolæque in hoc individuo in copia ulterius ſuccreſcebant, quamvis annum ante & poſt illud tempus ne unicum hoc morbo decumbentem ægrum in urbe invenire licuerit. Ex quo clarum fit, omnis generis contagia veſtibus pelliceis præ aliis de loco & perſona transportari poſſe ad alias.

[*Arnſtadio Noribergam A. 1690. 1. Decembr. miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXV.

D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI,

Convulſio clonica, ſiniſtri priùs, poſt verò dextri corporis lateris.

A. M DC XC. m. Aprili, P. C. puer IX. annum ætatis agens, convulſionibus clonicis totius ſiniſtri lateris correptus fuit, ita ut lateris illius partes, oculus, labia, brachium atq; femur variis motibus ac agitationibus percuterentur: lingua quoq; nunquam non inæqualiter movebatur, ac ſi quid maſticaret; & præterquam quòd brachium invitâ ejus contractione & extenſione jactitabatur, digitiq; continuò agitabantur, manum quoq; perpetuò fricare cogebatur; firmo quoq; talo inſiſtere haud poterat, ſed ſtans hinc inde corpus reclinare ſolebat: agitationes autem hæ absq; ullo dolore ac ratione integrè perſtante fiebant. Quandoquidem autem Convulſio hæc clonica, ſeu inæqualis membrorum motus, cum Epilepſia quoad radicem magnam identitatem habeat, utpote ab impetuoſo & inordinato ſpirituum animalium per nervos muſculosq; influxu, propter irritationem ex acido vitioſo, ortus, hinc etiam ant-epilepticis medicamentis affectus hic potiſſimùm expugnatus fuit: præmittebantur autem internè ſudorifera, ut *Mixtur. Diaph. ſimpl.* doſi iterata, quò acidum corrigatur & per ſudorem evacuetur; ſubſequebatur uſus *Aquæ Ant. Epilept. Langii*, in Aq. appropriatis, quæ partes nervoſas corroboraret: externè verò nucha, ſpina dorſi, humerusq; *Spiritu Ceraſ. nigr. & Juniperi*, addito *Ol. Succini* fricabantur: atq; his medicamentis brevi priſtinam ſanitatem recuperavit. Verùm circa medium menſis Junii alterum corporis latus, dextrum nempe, ſanô jam ſiniſtrô exiſtente, eundem in modum motibus convulſivis correptum fuit, vehementioraq; ſymptomata oborta fuére: prioribus itaq; medicamen-

camentis per integrum menſem in uſum atq; ſubſidium à me revocatis, divina benedictione, motus hi inordinati atq; involuntarii ceſſârunt, atq; puer integræ ſanitati reſtitutus fuit.

OBSERVATIO XXVI.

D. JOH. JACOBI WAGNERI.

Barycoia ex immoderato & intempeſtivo ſternutatoriorum uſu.

MAgnus hodierno die pulverum ſternutatoriorum, aquarum quoq; naſalium, uti Fl. Anthos, quam vulgò Aquam Reginæ Hungariæ appellant, abuſus, paſſim gliſcit: atq; hinc ex nimia ſternutatione ſymptomata etiam haud contemnenda nonnunquam pullulant, uti hæmorrhagia narium immodica, inflammationes oculorum, odoris ſenſus deperditus, aliaq;. Nuper vir quidam literatus, Dn. R. W. plethoricus, boniq; corporis habitus, LV. annorum, ex floribus lilior. convall. majorana, aliisq; acribus vegetabilibus, ſal volatile & aliquid olei ſibi combinatum gerentibus, pulverem ſternutatorium confecerat, quo præter neceſſitatem & intempeſtivè crebro uſus fuit; exinde fibræ nerveæ, membranæ ſeu tunicæ narium, à dura matre derivatæ, ſpiritus animales in nervos paris quinti exploſi diaphragma & muſculi thoracis contracti fuerunt, ut non ſolùm crebra validaq; ſternutatio ſubſecuta, ſed & ſpiritus iidem in nervum acuſticum præter modum exploſi ſint, ac aërem auris interiorem ita commoverint, ut tympanum auris dextræ nimium dilatatum ac flaccidum, indeq; auditus ex ea parte penè omnimodè abolitus fuerit, ita ut hactenus priſtinus auditus vigor, nullis medicamentis adhibitis reſtitui potuerit, maximo cum incommodo ſuo. Alii cautiùs hinc mercari diſcant.

OBSER-

OBSERVATIO XXVII.
D. JOH. JACOBI WAGNERI.
Lepus candidus

ANno M DC XC. d. 14. Martii ex Glaronenſium regione, *Lepus candidus*, Alpium Helveticarum incola, dono mihi miſſus eſt. Lepus hic candore ſuo vel ipſam nivem ſuperabat, niſi quòd ſummi pili apicum aurium nigri, & in dorſi medio pili, pollicis longitudine & latitudine, rutili fuerint. Magnitudine leporibus rutilis communibus, & montanis fuſcis, minor fuit. Abdomine ejus aperto *Ventriculus* in ſiniſtro hypochondrio jacens, primo intuitu ſimplex, oblongus, carinæ adinſtar incurvatus, duplici tamen ſinu ſeu loculamento diſtinctus fuit, quorum alterum herbis ſucculentis ac comminutis inſtar pultis, alterum verò circa pylorum, contentis magis exſuccis, diſtentum fuit; tunicæ etiam illius tenuiores, hujus autem craſſiores videbantur. *Inteſtinum cæcum* quoq; longum, ampliſſimum & vaſtiſſimum ei adhæſit, quod alium ventriculum mentiebatur. Maſculus cùm fuerit, *partium* quoq; *genitalium* ſtructurâ, ſexui huic convenienti, probè maſculeq; fuit inſtructus. *Penis* erat nervoſus, acuminatus, dodranteus, anum verſus reflexus. *Teſtes* ſupra penem in inguinibus ſub pelle erant poſiti, quæ ita diſtenta fuit ac ſi ſcroto amplo incluſi fuiſſent: quilibet horum teſtium longitudine digiti indicis, & pollice duplô craſſior fuit, pondere Drachmarum V. iisq; cæteræ partes ad ſeminis productionem inſervientes, uti Vaſa ſpermatica, Pampiniformia, Epididymes, Paraſtatæ &c. annexæ fuêre.

SCHOLION.

CErtum hoc Leporum Alpinorum genus æſtivo tempore rutileſcere, hyemali autem albeſcere: illaq; ipſa macula dorſi rutila, ſupra commemoratus indicio fuit, leporem hunc prio-

priorem albedinem ſuam in rufam commutare incepiſſe. Porrò cauſa albedinis horum pilorum neq; *Nix* eſt; nive enim Lepores hi non nutriuntur, uti nonnulli ſibi falsò perſuaſum habent; nix quoq; leporibus pro alimento inſerviendi apta non eſt; nemo quoq; dixerit ea animalia nivibus veſci, quæ tempore hyemali pilos atq; plumas mutant ac albeſcunt, uti Muſtelæ alpinæ, Lagopedes &c. neq; *Phantaſia* ſeu *Imaginatio* matricum ex aſpectu nivis, albedinis hujus eſt cauſa; cùm color ab animalibus per phantaſiam fœtui impreſſus permanens ſit, non autem mutabilis uti horum leporum; & eadem mutatio coloris circa alia quoq; animalia alpina apud nos accidat, quæ à phantaſia minimè provenit: neq; *Sulphur album depuratum* & *exaltatum* albedinis hujus cauſam cenſemus, uti nonnulli Chymici exiſtimant, atq; hinc Sulphur *magnum* hujus *Univerſi pictorem* appellant: multa enim dantur corpora alba quæ nec quicquam ſulphurei in ſeſe continent, uti ipſa nix, fl. tulipæ albæ, ſambuci, roſæ &c. ſæpè quoq; in equorum tergoribus videmus iſtas partes, quas ephippium excoriavit, poſtmodum pilos albos emittere, nemo tamen ſibi perſuaderi patietur hoc ex ſulphure exaltato provenire: *Frigus* verò *intenſum* potiſſima hujus albedinis eſt cauſa; media enim hyeme pili hi leporini omnimodè candent, liqueſcente verò nive rutileſcere incipiunt: ſola proinde texturæ pilorum à frigore fit mutatio, & albedo à poſitu minutarum partium dependet; horum enim pilorum candidiſſimorum ſuperficies *innumeris quaſi ſuperficieculis aſperatur, quæ cùm ſpecularis quaſi ſint naturæ, eum inſuper in modum ſunt poſitæ, ut, aliis hac, aliis illac ſpectantibus, radios tamen lucis in eos incidentes non verſus ſe invicem, ſed extrorſum, oculum ſpectatoris versùm reflectant*, uti Nobiliſs. Robertus Boyle, Experim. *Hiſtor. Colorum Parte II. cap. 1. §. 3. p. m. 37.* per varia experimenta, optimè ratiocinatur. Ita oſſa rigida hyeme ſub dio, nivi atq; frigori expoſita, candidiora redduntur, hac quoq; ratione nitidiora & elegantiora ſceleta exſtruuntur. Tandem illud ſanè mirum, in Leporibus candidis pilos tantùm apicum

aurium,

aurium, in Muſtelis alpinis ſolùm apicem caudæ in Lagopedibus verò duas ſaltem extremas pennas remiges alarum media hyeme nigreſcere, uti hæc jam ſæpè à me obſervata fuére.

OBSERVATIO XXVIII.
D. JOH. JACOBI WAGNERI.
Chelidonium majus febrifugum.

BEnignum Univerſi hujus Creatorem atq; Moderatorem unicuiq; regioni ſatis ſuperq́ue proſpexiſſe, ut, dum diverſis morbis incolæ conflictarentur, domeſticis quoq; auxiliis refocillarentur, multi magni Viri hactenus fidem fecerunt. Quis igitur in dubium vocaret, aut Germaniæ, aut etiam Helvetiæ noſtræ ea munera denegata, neq; his terris ſua pharmaca neceſſaria innaſci? Opus proinde minimè eſſet ad Exterorum, Indorum atq; Arabum, confugere remedia, cùm ſimilia & æquè præſtantia in medio noſtrûm Altiſſimus collocâris. Noſtrarum autem cumprimis eſto partium, ne in talibus medicamentis inveſtigandis ſegnes nos præbeamus, ſed ut dives ac præpotens Naturæ regnum magis magisq́; ſcrutemur, & quæ ad utilitatem noſtram faciunt, exactiùs exploremus. Experientiâ autem multiplici hactenus planum factum, plantas domeſticas ritè adhibitas uſum quoq; Exoticarum feliciter præſtare: ita Sambucus vicaria eſt Sennæ; Lapathum domeſticum Rhabarbari; Iris Jalappæ; Tithymalus Scammonei; Angelica Coſti; Scordium & Pulegium Dictamni Creticæ; Ligna Fraxini & Buxi Guajaci; Lig. Juniperi & Rad. Cariophyllatæ Ligni Saſſafras; Pentaphyllum, Fumaria, Chamædrys & Rad. Tormentillæ Radicis Chinæ; Cortex Fraxini, Fl. Centaur. min. & Radix Gentianæ Radicis Chinæ Chinæ; Betonica, Veronica & Rosmarinum Herbæ Thée; Lanugo Artemiſiæ & pulvis Rad. Ranunculi nemoroſi Moxæ Sinenſium; Carduus benedictus, Carlina & Angelica Radicis Contrayervæ; Betula & ejus ſuccus Ligni Nephritici; Terebinthina Balſami Peru-

viani ſeu Tolutani; Oleum Abiegnum, aliâs Templinum dictum Opobalſami &c. atq; talia innumera quotidie in lucem proveniunt in uſum commodumq́; generis humani: ô quàm beati eſſemus ſi bona noſtra, quæ coràm cernimus, noſſemus! Siſto hîc novum Febrifugum, *Chelidonium majus*, quod cæteroquin plurimis opitulatur morbis, ſed *Febrifugum* id eſſe, à nemine, quod ego quidem ſciam, annotatum: præmiſſo nempe Emetico, ſucci herbæ hujus expreſſi guttæ tres vel quatuor aliquot cochlearibus vini albi commiſceantur, vel etiam portio quædam infuſi radicis, ante paroxyſmum, in febribus intermittentibus, exhibeatur, ægerq́; in lecto ad ſudorem ſeſe componat, eumq; promoveat, & ſi opus ſit ſecundò aſſumat, ſic in poſterum à paroxyſmis febrilibus immunis erit, uti multis experimentis hactenus exploratum: quandoquidem enim planta hæc ſale volatili acri ſic prædita, quæ non ſolùm vim habet abſtergendi quaſcunq; ſordes in ventriculo detentas, ſed inſuper etiam ſudorem cieat, hinc malignitatem quoq́; febrilem per ſudorem expellit.

OBSERVATIO XXIX.

D. JOH. JACOBI WAGNERI.

Narciſſus albidus Medioluteus Polyanthos & Laticaulis.

PLantas quandoq; luxuriare, majorem ſolito florum copiam, latioremq́; caulem (unde & herbarum faſciatarum nomen obtinuerunt) proferre, conſtat: circa *Betam*, *Cichoreum*, aliasq; plantas id à nobis obſervatum. Præterita quoq; æſtate hujus M DC XC. anni *Hemerocallem*, ſeu *Lilium montanum flore purpuraſcente punctatum*, in ſummitate caulis ſui faſciati XXXVII. liliis reflexis inſtar candelabrorum lychnuchi penſilis, egregiè ſuperbientem conſpeximus. Haud minùs jucundus dignusq́; viſu fuit *Narciſſus albidus medioluteus, foliis acutioribus*, XII. elegantibus floribus conſtans, caulique

lato

lato ſeu faſciato innixus, qui A. M DC LXXXIX. Weiningæ pago uno milliari Tiguro diſtante, in horto Nobiliſſimi loci illius Toparchæ productus fuit: ejus quoq; figuram oculis ſubjicere operæ pretium duxi.

Fig. II.

[Tiguro Auguſtam Vind. 1690. 6. Decembr. miſſæ.]

OBSERVATIO XXX.
D. SALOMONIS REISELII.
Flos quaſi Solis piro impreſſus.

Pirum hiemale ejus ſpeciei, quam nominant Reiſenecker ſive Reichenecker crevit Stutgardiæ A. 1690. altero latere punicei coloris intermixtis punctis viridibus copioſiſſimis, altero viridis diſtincti obſcurioribus punctis, forma fere ovali. Hoc oſtendit in medio punicei lateris figuram quandam anguſto circulo croceo crenato ſignatam, quaſi foliolis aut radiis, nec tamen exactè diſtinctam, depreſſius aliquo modo in piri rotundo aliàs latere ſedentem, qui cumulum caliculorum purpureorum pallidis cirrhis ſeu ciliis ornatorum intus habet veluti heliotropium, chamomilla aut ſimiles flores, intra petala ſua hemisphærium ſeu diſcum plenum floſculis erigens. Hi floſculi primùm, cum decerperetur pirum, non omnes explicati aut aperti, ſed intra nodos ſuos, quos alabaſtros Junius appellat, adhuc hærentes obſervati ſunt à Genero meo Dn. Joh. Jacobo Bachmanno Med. D. qui mihi obtulit, ſed demum à diebus aliquot, die nempe 25. Septembris, laterales inprimis effloruiſſe viſi ſunt, cum jam flaccidum quodammodo eſſet pirum. Qui Naturæ luſus fortaſſe cum Curioſorum oculos & meditationes excitare ſufficiat, in eorum gratiam ſignavi figuram III. quæ erectum notat pirum cum flore ſuo & maculis & umbilico & petiolo.

IVam quæ jacentis piri latus inferius rotundum, ſuperius

depreſſum cum flore ſuo erectisq; capſulis & cirrhis repræſentat.

V. VI. VII. caliculos tres microſcopio examinatos deſignat, quorum prior in Fig. III. cirrhis ſuis ſeu pilis armatus eſt, velut oculus ciliis aut humor cryſtallinus ciliaribus fibris, & illis quidem ordinatis hîc, cum plures à digitorum ſcrutantium aliave preſſione ſint diſperſi, confuſi & inordinati, qualis eſt figura IV. V. verò in capſula floſculum adhuc concluſum, ſive alabaſtrum notat. Circa harum primarum figurarum delineationem notandum, quod maculæ dictæ virides in puniceo colore, difficillimè potuerint exprimi per vulgarem ſignandi primùm, hinc in æs incidendi modum. Quod ſi quis eo fuiſſet uſus modo, quem die Schwartze Kunſt dicunt, à Ludovico de Siegen invento & publicato primùm in Icone Auguſti Imp. Ferdinandi III. hinc à præſtantiſſimis Artificibus & Curioſis in majorem perfectionem eductus, inter quos ipſe Princeps Palatinus Rupertus, Illuſtriſſimus Theod. Caſparus de Fürſtenberg, Vaillant, Schenck, Heiſs & alii excellunt, & quo expreſſit quartam partem taleoli, caulis minoris Cardui communis transverſim ſecti Clariſſ. Nehemias Grevv M. D. & Societatis Regiæ Angl. Socius Ideæ Hiſtoricæ Phytologicæ Theoriæ Vegetationis Truncorum Tab. XVI. fig. 26. quam vide ſis in Append. Anni IX. & X. Eph. Nat. Cur. accuratiùs potuiſſent exprimi iſtæ maculæ.

Fig. III. IV. V. VI. VII.

OBSER-

OBSERVATIO XXXI.

D. SALOMONIS REISELII.

Abſceſſus epatis ingentis.

Eques Evocatus ad cuſtodiam corporis Sereniſſimi Ducis Würtenbergici circiter quadragenarius Anno 1680. menſe medio Octobri æſtuat & uritur circa præcordia intolerabiliter, juvatur ſpermate ceti cum oleo amgyd. d. & Syr. papav. ſimpl. dato. Sed redit poſt excandeſcentiam inquies ſumma, quæ opiatis ſiſtitur & ſero lactis, cum naſturtio aquatico quodammodo corrigitur; hinc dolor dextri lateris cum tenſione illius regionis angit: poſtea ex uſu continuato ſeri lactis herboſi poſt copioſum fluxum alvi & purulentum quaſi, tumor & dolor evaneſcunt, unde ſcirrhum jecoris & apoſtema pronunciavi. Medio verò Novembri iterum ardor intenſus invaſit in abdomine cum rubra urina ardente, unde emulſio frigida & Cholagogum leve datum. Aſt paulò poſt Icterus acceſſit cum fæcibus alvi pallidis, pedibus tumentibus; aucto quoque tumore circa jecoris regionem & diſpnœâ, obiit 23. Novembris.

Aperto cadavere omentum integrum & obeſum turgidis venis impletum, ſtomachus valde inflatus, jecur immenſum libras decem pendens, extùs albis globis ſeu glandulis hinc inde ſcatens, intùs plenum pure ultra menſuram. Veſicula fellea pure ipſo non bile impleta. Pancreas ſanum. Lien brevis ſed magnus. Renes ſani, ſed ureter dexter inferiùs ſanguine coagulato tectus, cùm & ibi apparerent membranæ & partes vicinæ cruentæ. Pulmones à magnitudine jecoris compreſſi, lividi & affixi coſtis. In dextro inguine hernia apparuit valde extenſo proceſſu, & ſubtus in ſcroto translucidus mollis tumor, ut hydrocelen judicarem, ſed qui diſſectus non erat ſeri liquidi collectio, nec carnoſa concretio, ſed veluti coagulum ſeri ſcroto firmiſſimè adhærens.

Durum

Durum quid inſuper ſupra ſiniſtrum inguen verſus veſicam tangebatur, quod in alio tale quid in ſe patiente alius pro uretere tumente & auctore putabat, ſed poſt ſectionem colon inteſtino recto proximum, tenue quidem, aſt duriuſculum & carnoſum agnoſcebatur.

OBSERVATIO XXXII.

D. SALOMONIS REISELII.

Alvi obſtructio doloroſa oleoſis & Mercurio ſoluta.

VIr juvenis obeſus viginti annorum, poſtquam cucumeres aceto conditos affatim comediſſet & ſimul ſpiras, quæ non bene excoctæ fuerant, devoraſſet, 2. Martii 1683. tormina circa umbilicum cum obſtructione alvi ingentia ſenſit, unde ſperma ceti cum ol. amygd. ſumſit, facto quoq; Enemate abſtergente, & noctu laud. opiati gr. ij. in Emulſione per duas vices ſine juvamine. 3. repetitum oleum cum ſyr. alth. datis quoq; Clyſteribus necdum juvit. 4. oleo olivarum in magna quantitate, cum Glyſtere ex lacte, hauſto, dolores adhuc non remiſerunt, hinc laud. op. gr. ij. cum Extr. caſtor. & pap. err. granis aliquot ſumſit: Et cum nihil juvaretur, Mercurii vivi uncias quatuor ebibit. Dolores tamen usq; ad mediam noctem duravere: poſtea quievit & excrevit bis multa liquida cum levamine. Itaq; ad evacuationem omnimodam per oleoſa emollitarum fæcum ſyrupi de manna & roſat. ſol. ãã. ℥ij. præſcriptæ. Priusquam verò ſumeret, perrexit dejicere; ſumſit tamen me inſcio ſyrupos: unde vel quinquageſies ſoluta alvus usq; ad meridiem, ſine tamen torminibus, aut inſequente ullo ſymptomate vel imbecillitate. An Mercurius cum fæcibus excretus fuerit, ego in primis dejectionibus non potui invenire: in reliquis adſtantes propter maximum fœtorem non inquiſiverunt. Senſit verò aliquid longius-

giuſculi exiviſſe, quod forte ſpiræ fruſtum fuiſſe credebat, ægrotus. Mercurius adeò vivus innoxiè ſumi poteſt, quicquid alii opponant.

OBSERVATIO XXXIII.

D. SALOMONIS REISELII.

Hernia aquoſa ſeu gelatinoſa transplantatione ſeu translatione curata.

HErniam aquoſam ſeu Hydrocelen definit Sennertus, tumore Scroti ab aqua in eo collecta: noviſſimè Alex. Pfiſterus in Diſputat. Inaug. de Hydro-Sarcocele Anno 1689. habitâ, tumore aquoſo, tactu modò duro, modò molli, pellucido, modò ſcrotum occupante, modò tunicas teſticulorum diſtendente, non rarò folliculis interſtincto. Cui, ubi aqua in ſcroto continetur, vocatur *hydrops ſcroti*: intra tunicam verò erythroiden & albugineam *hydrocele* nuncupatur. Ubi novam appellationem hydropis ſcroti convenientem quidem laudo: pro hydrocele verò vel *Orchocelen*, vel *teſticuli hydropem* eligerem. Cæterum quod novo nomine *Herniam Gelatinoſam* dixerim perſuaſus ſum pluribus exemplis gelatinæ tam in integro adhuc, quam aperto ſcroto inventæ, quæ & ego ipſe, & mecum alii Medici, & Celetomi notarunt. De ſero enim coagulato & coagulabili ſequitur proximè Obſervatio noſtra.

Occurrit autem mihi intra duos annos exemplum geminum collectionis ſeu tumoris ejusmodi translucidi in duorum puerorum ſcroto, quam ſectione unica & evacuatione ſeroſi humoris curandam Celetomi ſuadebant & ſperabant.

Aſt in uno nobiliſſimo puerulo menſium aliquot, ſectionem tentare noluimus, cum & tumor non tam magnus eſſet, atq; puerulus valde delicatus; & timendum, ne teſticulus læderetur. Applicatum ergo cataplasma reſolvens & illitum oleum

è lateribus per longum tempus, ſed fruſtra. Hinc electá curâ magneticâ limax ruber affrictus ſurſum verſus, alligatus per 24. horas, deniq; in fumo ſuſpenſus, idq; tertiâ vice per tres ſeptimanas; unde ſenſim evaſit ſine ullis tumoris reliquiis, quod adhuc, dum hæc ſcriberem, menſe Novembri, obſervavi. Alter puer ſeptennis poſt Febrem quotidianam non verè continuam nec malignam valde, ſed remittentem & fere nocte quavis recurrentem ſubito invenit ſcrotum inflatum, veſicam tenuiſſimam & pellucidam cum facie quoq; inflata. Cujus ſectionem, qua ſerum illicò effluxurum credebatur, cum parentes timerent, applicatum eſt, ſpiritu vini per aliquod tempus cum linteolis impoſito, una cum pulvere diaphoretico-diuretico, Cataplasma ex chamæmelo aliisq; reſolventibus, illitum quoq; oleum lumbricorum ſine decremento. Tandem urina ovi evacuati teſtæ immiſſa fumo ſuſpenſa fuit. Unde tumor ſenſim mollior, ſerum hinc inde quaſi in globos tenaces & congelatos collectum, paulatim diminutum fuit, ut dexter teſticulus ſolus Auguſti fine hujus anni 1690. adhuc tumeret, ſiniſtro contrà naturaliter manente & parvo. Talem transplantationem, ſeu rectiùs translationem ſeu transpoſitionem Georgius Francus Excell. Argus noſter Ephem. Nat. Cur. Anni IV. & V. obſ. 102. cum D. Geudelin Practico Argentoratenſi feliciſſimo multoties expertam citat. Alium verò modum veræ transplantationis in plantam ſcilicet, ſymphytum aut ceraſum arborem refert Illuſtris Th. Bartholinus Diſſert. Epiſtolicæ eruditiſſimæ de Transplantatione Morborum PSto. ex Andreæ Tentzelii Medicina Diaſtatica, ſeu Commentario in librum tertium Theophr. Paracelſi, in qua de Transplantatione Morborum ex principiis Paracelſi fusè agit, beneficio Mumiæ eſſentialis ex Aſtris promotæ: quam Hermannus Grube Commentationi ſuæ de Arcanis Medicorum non arcanis præfert. Ita novi herniam inguinalem in binis pueris Telephio applicato & ad creſcendum terræ immiſſo curatam & transplantatam, quod verò per annos aliquot diligenter colendum, & ab injuriis præſervandum

dum fuit. Videturq; huic plantæ ab uſu diu cognito & experto nomen **Knaben-kraut** datum fuiſſe. Alius quoq; herniæ translationis Magicæ, magneticæ an ſuperſtitioſæ nimis modus relatus eſt mihi, qua quidem curatus eſt puerulus, ego verò nollem uti. Puerulus ſcilicet hic ante ſolem orientem totus nudus certo etiam, niſi fallor, die, per quercum juniorem in medio fiſſam & dilatatam ter in nomine Trinitatis tractus fuit ſine ullo alio impoſito unguento, emplaſtro aut ſubligaculo: niſi quod cura hæc poſt annum repetunda fuerit, quia quercu illa læſa hernia repullulavit.

Porrò de Transplantatione hac morborum videatur ſupra laudati Herm. Grube Analyſis nova, in qua variam vocis hujus acceptionem innuit, quarum magneticam incertam & dignam quæ foro exulet Medicorum, judicat: Superſtitioſam, riſu excipiendam: Contagioſa verò & hæreditaria, itemq; transfuſoria in Schola Medicorum quo ſenſu mereatur admitti, uberius oſtendit.

Sed & Guilhelmus Maxuellus M. D. Scoto-Britannus edente Georgio Franco Medicinam Magneticam ſcripſit, qui lib. 3. cap. 9. de Transplantatione, deq; variis modis, quibus perficitur, conſulatur.

Tandem noſter Dn. Georg. Caſp. Kirchmaier. P. P. A. 1684. Diſſertationem Epiſtolicam edidit de Paſſionum Animi & Corporis morborum traduce, varia primò exempla Virorum fide dignorum producens, Veritatem Traducis monſtrat; Transplantationis nomen ad morbos impropriè trahi, præ quo *Traducem*, latinam vocem eligi poſſe: in Epicriſi, quando nec promiſcuè omnibus fidem adhibendam, nec cum Kirchero omninò falſam & rogo mulctandam ſentit, concludit cum D. Joh. Chriſtoph. Fromanno in Tractatu de Faſcinatione p. 1021. § 46. Morborum transplantatoriam curam non eſſe ſimpliciter è cenſu naturalium proſcribendam.

Qui Fromannus cum in praxis ſuæ annis viginti non niſi tert transplantatoriæ effectum experiri potuerit; Ego duo ex-

empla noviſſimè conſpecta in conſenſum & confirmationem producere auſus ſum.

OBSERVATIO XXXIV.

D. SALOMONIS REISELII.

Thermarum & aquarum mineralium effectus aliquot rari Medici.

PRæter mirandos phyſicos effectus ſi quis in omnibus morbis decantatos à Thermis & aquis mineralibus profectos enumeret, videbit illos tot & tantos eſſe, ut non niſi ab Univerſali quodam Spiritu productos judicandum ſit, etiamſi à tot ſulphuris, aluminis, vitrioli Martis, ſalis, boli &c. partibus ſaltim proveniſſe vel demonſtratum vel creditum fuerit. Nolo itaq; aperiendi, adſtringendi, maturandi, diſcutiendi, calefaciendi, abſtergendi vires denuò laudare. Hac vice aliquot ſolùm medicas raras operationes referam, quas vel ipſe vidi, vel à balneantibus audivi, judicium verò de iis ſuſpendo, & aliis inquirendum relinquo.

Mulieri Convulſæ potius quam Epilepticæ per multum tempus, contra Medicorum plurium ſpem & conſilium juvamen tantum acceſſit ab inſeſſionibus aliquot Thermarum Ferinarum Würtenbergenſium Wildbad dictarum, ut dejectis fæcibus copioſis atris non tantum bene tulerit plures inſeſſus, ſed & à Convulſionibus libera, fere quovis anno uſum illum, repetat. His thermis alia planè paretica poſt aliquot annorum uſum ita reſtituta fuit, ut & ambulare & domeſticos labores recurvis tamen digitis faceret, dum in ipſo balneo ſentiebat ſub pedum unguibus exire flavum humorem; Ibidem anus quædam mictione cruenta doloroſâ per plures annos fatigata tamdiu doloribus vacua fuit, quamdiu inſedit: à quo tamen dolore penitus non liberata eſt, quoniam morbus ſedem fixit in dextro hypochondrio, qui ſi non per urinam aut alvum ali-

quan-

quando repurgetur, vel capitis dolores cum febrili turbatione, vel articulorum producit ex regurgitatione fomitis.

In Thermis Zellenſibus Phthiſicæ mulieris moleſtiſſima tuſſis ſedabatur toties, quoties calorem balnearum patiebatur, me quidem diſſuadente, quoniam non reſtituebatur, ſed domum rediens conſumta periit.

Illud verò ſpectaculum in pluribus thermis eveniſſe hiſtoriæ teſtantur, quod aliquando corpus ægræ & potiſſimum fœmininæ grave aliàs non patiantur ſubmergi, aut ſubſidere usq; ad fundum, etiamſi preſſum ab aliis, ſed extollant & ſuſpendant, quod ideò mali ominis credunt. Unde verò iſta levitas & ad tempus ſubmergendi impoſſibilitas acceſſerit, nolo definire.

In thermis dictis Zellenſibus raucedinem pertinaciſſimam in Pareticis aliquibus balneator ipſe correctam fuiſſe brevi tempore, mihi retulit.

Addo deniq; quod Hanovienſis quidam civis hæmorrhoidum copioſiſſimo fluxu diu cruciatus, tandem ad minerales quasdam ſulphureas prope Francofurtum ſitas, quas Faulwaſſer dicunt, tanquam ad aſylum acceſſit, manus lavit & bibit claras quidem, ſed illicò turbatas vidit, quod ſolemne illi eſſe volunt, ſi quis acceſſerit lethali morbo oppreſſus, quem fayh appellant, id eſt morti deſtinatum, ſeu proximum. Neq; deeſſe ratio videtur. Effundunt enim morboſa & cadaveroſa corpora talia effluvia, quæ aêrem & aquam atq; omnia liquida inficiunt, brutorum magis ſagacium quam hominum nares feriunt & irritant. Cognoſco Theologum qui quoties ægrum viſitavit lethaliter decumbentem vel ante plusculos dies, toties divinavit ex odore cadaveroſo ſibi admodum moleſto, ipſum brevi moriturum.

Audivi ipſe vulturem non ſolum clamore inhiaſſe prædæ Dyſenterici agonizantis, ſed & advolantem feneſtras rumpere voluiſſe in cubiculo, ubi decumbebat æger miſer, cui adſtabam. Hoc ipſo anno canis ululatu ſuo terribili veſperi funus prædixit

dixit & conclamavit viro octagenario vicino, qui tota vitâ incolumis, ultimo die negotiis domeſticis vacans, noctu Apoplexiâ fortiſſimâ ſubitò correptus defunctus eſt.

[*A.1690. 10.d. Decembr. Stuttgardiâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO XXXV.
D. SIGISMUNDI LEDELII.
Terrefactæ matris Lac nocivum.

FUit hic faber tignarius, C. H. qui novam domum ædificando, & tectum parando, caſu improviſo in terram decidit, & tantam læſionem paſſus fuit, quæ ipſi effluxis nonnullis diebus, mortem acceleravit. Conjux ipſius, honeſta fæmina, & liberorum meorum per certum temporis intervallum fida adſiſtrix, tum temporis mater filioli ante 6. Septimanas & aliquot dies nati, dolendum infortunium percipiens, perterrefacta neſcit quid agat: Inter has autem anxietates filium mammillis admovit & lactavit, ſenſit autem, poſt tres vel quatuor dies, dum vires aliquantisper recolligit, dictum natum non tam vegetum, uti antea fuit, & creſcentibus ipſius ætatis menſibus amiſſæ ſanitatis tantum incrementum, ut memoratus ægrotus filius, multis Medicamentis ſine omni fructu adhibitis, jam ætatis 21. annum adimplens, neq; poſſit loqui, neq; pedes, manus verò difficulter movere, & pauca animalis rationalis ſigna exhibeat, & ita membris ferè omnibus concretis (gantz zuſammen gewachſen) vivat miſerrimè. Multi, quos mater conſuluit, Medici putarunt: Lac maternum per nimium terrorem turbatum & corruptum cauſam fuiſſe hujus fortiſſimi Affectus Apoplectici. Deus, Optimus Medicus, exaudiat afflictæ matris preces & concedat commiſeratione digno homini beatum ex hac vita exitum.

[*Jauroviâ d.16. Dec. A.1690. Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXXVI.
D. SAMUELIS LEDELII.
Sudor poſt mortem.

LAticem talem fluxiſſe è corpore demortui, jamdudum obſervavi & annotavi, id quod & tùm temporis Curioſis Vratislavienſibus communicavi, qui ob raritatem moti, Ephemeridibus inſerere non dubitarunt. Extat Decur. I. Ann. 3. & eſt Obſervatio 83. Poſtea ſimile quid obſervavit Excellentiſſ. Frommannus ejusdem Decuriæ Anni 6. Obſ. 185. conſignatum, ubi etiam laborioſus eſt in reddenda ratione rarioris hujus ſudoris, qui videatur loco notato, ſi libet. Hac vice gemino alio confirmabo Obſervationem exemplo. Hoc ipſo Anno 1690. in æſtate, uſuram vitæ claudebat Neonetkoviæ propè Grunbergam ruſticus 78. annorum, Neu Chriſtoph dictus, qui dum vivebat, ſemper roſea erat facie. Prodromum mortis habebat, hemiplexiam, qua detentus decubuit ſex menſes, & finitis his, vivere deſiit. Statim ab obitu adfuit ſudor per triduum, quo completo, inditus loculo terræ mandabatur. Guttulæ tàm copioſè ſtillarunt, ut niſi linteo abſtergerentur, ſpontè profluxerint absq; intermiſſione. Nobilis Primarius hujus Ducatus, inter diſcurſus idem de propria filiola confirmabat, quod dum æſtivo tempore obierit; cuſtodes corporis ſudorem animadverterint, ipſiq; judicarint, putantes, daß Mägdlein wäre hinbrütig und nicht todt/ id quod ipſum commoverit, ut diſtulerit funerationem per diem. Verùm cum nec vita redierit, nec ſtillicidium ſudoris intermiſerit, demum cryptæ avitæ inſerere juſſerit, nobiliſſima matre pauco tempore interjecto, etiam obeunte, & ipſam inſequente.

OBSER-

OBSERVATIO XXXVII.
D. SAMUELIS LEDELII.
Menſtruatæ.

SAnguini menſtruo ſunt qui plures adſcribunt noxios effectus, ſunt & vice verſa qui omni noxa vacuam eſſe hanc menſtruæ evacuationis materiam pronunciant. Uti in hoc paſſu unicuiq; ſuam relinquo ſententiam, ita puto cachecticorum florem menſtruum non penitus eſſe innoxium, ſanorum autem inculpabilem. Menſtruata quæ amygdalas dulces, ut & mala armeniaca in vinea mea Grunbergenſi olim decerpſerat, utramq; arborem reliquerat arefactam, nullam enim aliam ariduræ cauſam admittebat vinitor, niſi hancce, idq; ſe experientia edoctum ſeriò confirmabat. Quod tamen unicuiq; arbori noxam affricare queat talis impura, dubito. Arbores robuſtioris quæ ſunt conſtitutionis, facilè evitabunt & ſuperabunt talia miaſmata; quæ autem tenerioris ſunt ſortis, & ſucci ſubtilioris, veluti utraq; ſuprà notata eſt arbor, facilius ad internecionem redigi queunt. Frigus paululum intenſius facilè lædit haſce, nec omnis tellus iis eſt accommodata, & requirunt præter ſolem continuum, ſabulum optimæ notæ, aut terram dulcem non nimis craſſam ſed poroſam, id quod huic rei intentus multoties Grünebergæ obſervavi. An effluvia è menſtruatæ corpore dum motu in decerpendo per poros corporis eliciuntur, & mediante aëre ambiente arboribus hiſce communicantur, aliquam fermentationem ſucci arborei excitare, & veluti effluvia improportionata aut venenata corpori humano communicata, œconomiam omnem penitus turbare & tollere queant, ſagacioribus examinandum relinquo. Aliud jam ſubjungo. Menſtruo fluxu deturpata ſi accedat ad corpus mortui; ſtatim fluxum deſinere animadvertet, ſi vulgo credendum. Ancilla menſtruata, demortuam hoc anno Dominam, lavabat & purgabat, fluxusq; ſtatim intermittebat, nec

huc

huc usq; rediit. Hoc num ſit perpetuæ veritatis decidere ob penuriam experientiæ, nolo. Uti autem contagium non omnes aſtantes lædit, ſed diſpoſitos: ita hic quoq; fieri, videtur rationi conſonum, niſi alia eruenda ratio in hoc caſu, alteratio nempe, & archæi microcoſmici conſternatio, humorum commotio, & quæ alia.

[*Gorlicio Luſ. d. 29. Decembr. 1690. Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO XXXVIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Partus mirabilis Scandiani editus 26. Maji A. 1690.

Quam hic ſiſto obſervationem curioſam, Exc. D. Antonius Valſienerius, Medicus, ut Nobiliſſimis noſtris Dnn. Collegis innoteſceret, communicavit, quam etiam propriis ejus verbis exhibeo. Mulier annorum 47. temperamenti melancholici, ferè ſemper erumpentibus menſtruis dolori dexterum hypochondrium lancinanti obnoxia, non ſine flatu, & interdum vomitu, quam ipſa ſibi duriorem moleſtiam declinatura ſponte movebat, Viro ſeptuagenario nupta quatuor fæmellas, atq; unicum marem, ſpatio novem annorum, enixa eſt. Dum autem hunc poſtremum fœtum, tenerem nimis, & imbecillem conſtitutionis, cum magno propriæ valetudinis detrimento lactabat, oborta in fauces ſalſo-acri diſtillatione, & multis per imum ventrem doloribus, præterito proximè Februario menſes illi omninò defecerunt, aliàs etiam tempore lactationis, quanquam minori rivo, prodire aſſueti; quamobrem ſe gravidam eſſe juramento credidit. Verum menſe Martio iterum aliquid ex utero fluxit, & veteri dolori hypochondria, plusquam aſſueverat, vellicanti cordis oppreſſio, flatus, inappetentia, ſitis, ſtypticitas, vigiliæ, ac acidiſſimæ materiæ vomitus ſeſe comites adjunxere, excitatâ inſuper

febriculâ, quæ cum urinis ſubobſcurè rubentibus horis veſpertinis invaleſcebat. Vigeſima ſexta ejusdem menſis acceſſit Medicus, qui propter fruſtula ſanguinis ex utero quotidie decidentia nequaquam illam utero gerere rationabiliter arbitratus, leves primò purgationes, poſtea pharmaca humectantia, & vehementer aperientia ipſi præbuit, ac venam pedis ſecari juſſit. Cum tamen memorata ſymptomata nihilominus inſævirent, & extillare ſanguis ab utero non deſineret, vigeſima ſecunda Aprilis habita fuit cum altero Medico conſultatio, qui omnibus ritè perpenſis ſuccorum acrimoniam, atque acorem accuſavit, & cachexiam inſtare portendit. Ejus conſilio ſecta iterum vena pedis, medicamenta acidum infringentia, atq; abſorbentia largè aſſumpta, & die nona menſis Maji ſanguis ad quatuor uncias ex manu detractus. Die X. fluxus ex utero major, & fractarum virium imbecillitas, recenſitis ſymptomatibus perpetuò ſequentibus, die 21. gravem vomitum multi ſanguinis excretio ſecuta, & per quatuor circiter horas multa de patientis ſalute trepidatio; reſurgentibus tamen viribus viſa ſunt ipſa mala deficere, & parcius fluente ſanguine per quinque dies minus turbida rerum facies. Jam nox diei vigeſimæ ſextæ adoleverat, cum ferocientibus iterum ſymptomatibus magno niſu ovatum corpus ſuis tunicis involutum, & ovo anſerino magnitudine proximum, ex utero expulit, quam expulſionem ingens, ac mira veſicularum multitudo immediatè ſecuta eſt. Membranæ corpus illud continentes teneræ, ac fragiles; iis recluſis non diſtincta humani corpuſculi figura, ſed rudis, & obſcura moles apparuit, illis deſtituta machinamentis, quibus divinum hoc opus confici, ac exornari conſuevit. Non caput, non brachia, non crura dignoſceres, ſed truncum tantummodo negligenter intextum, quem ex viſcerum inchoatâ quadam, & informi ſtructurâ ruditer vixiſſe deprehendebatur. Cæteris viſceribus minus imperfectum cor erat, ejus tamen magnitudo grandior, quam parvi, & gracillimi corporis menſura requireret. Sacculi duo membranei valdè laxi, ac in

ſe

ſe concidentes pro pulmonibus habiti ſunt, nec aorta defuit, ac vena cava, quæ ſurculos hàc illac per thoracem emitteret. Hepar in abdomine obſcurè ſanguineum, ſine lobis & figura hepatis, & pancreas, ac lien binas glandularum maſſulas referebant, quas non naturæ ſolertia, ſed fortuita quædam, atq; inconſulta congeries excitaſſe videbatur. Ventriculus, & inteſtina paululum rubeſcebant, & tum ipſa, tum moles univerſa tenuiter admodum, ac molliter contexta fuerant, ut quamvis odorem nullum putredinis exſpirarent, ferro tamen vel leviſſimè contacta diſſolverentur, ac fluerent, quæ inter manus tabeſcendi facilitas obſtitit, quin reliquas fœtus indigeſti, ac mirabilis latebras minutius inſpicerem.

Intentis deinde ad ova, ſeu veſiculas oculis, tam ingens earum multitudo, tam denſa implicatio viſa eſt, ut nequaquam exactè numerari potuerint. Cum tamen ſextam ex illis partem numeraverim, quæ ad mille circiter globulos aſcendebat, fas mihi ſit arbitrari univerſum acervum ſex millia veſicularum continuiſſe. Non communi aliquo trunco gaudebant, ex quo propagines tenui, ac vario filo veſiculas eleganter ſuſtentaturæ progrederentur, ſed rude, ac nullo conſilio digeſtum rete conſpiciebatur, quod varios hinc inde non unius tenuitatis, aut longitudinis ſurculos emittebat. An elegantiorem in utero formam habuerit per exeundi labores, & obſtetricis contrectationem poſtea corruptam, ignoro; multas ex illis unicus ramus ſuſpendebat, aliæ racematim diſpoſitæ, aliæ longo limite unum latus inſequebantur, omnes tamen pedunculo fultæ, quo ſuo veluti ſtipiti inſertæ manebant. Diſpar illarum magnitudo, graciliores milium, grandiores pilam ſclopetariam referebant, illæ cæteris rotundiores, niſi mollis, ac tenera, quâ velabantur, cuticula, quacumque de cauſa comprimerentur, orbem ſuum amitteret. Aqua quam continebant, guſtu judice omnis expers ſaporis, ſoliquè expoſita nitoris non admodum limpidi judicabatur: nec omninò fluxibilem illam dixiſſes, ſed aliquanto communi aquâ lentiorem, ovi tamen albu-

mine magis fugacem. Cum alkali commixta non efferveſcebat, nec coagulabatur cum acidis. Veſiculæ in aquam collectim, aut ſigillatim conjectæ, fundum petebant. Si decoqueres igni, multum ſuæ molis amittebant in ſe ſe concidentes, ac macriores redditæ, cumque tunica illarum arctior fieret, craſſior evadebat, & concluſus latex non viſcidior, ſed albidior apparuit, ideoq; ex tunicâ vulneratâ, tanquam arctiori, & per calorem contracta, liquor expreſſus ad aliquam diſtantiam exſiliebat, nec poſt coctionem amplius diaphanæ, ſed remiſsè albeſcentes conſpiciebantur. Propter ſubjecti albedinem vix plura detexi microſcopio, quàm ſimplici oculo videram: illud tantummodo patuit, ramoſas nempè propagines, quibus veſiculæ annectebantur, nihil aliud eſſe, quàm tubulos, qui humorem ad veſiculas deferebant: vaſa ſanguiflua nulla ſe ſe viſui obtulerunt, quanquam penè me vaſis ſpecie deceperit tenuiſſimè protenſum ſanguinis veſtigium, quod acrius intuenti poſtea compertum, minima enim ſanguinis portio tunicæ veſiculoſæ rugis detenta venulas mentiebatur; tunica ipſa fibris longitudinalibus, & alterius generis decenter contexta, non ſecus ac in veſicæ ſtructurâ fieri conſuevit. Relictas per aliquot dies in nudâ menſâ veſiculas nulla putredo fœdavit, colorem tamen glaucum, ac obſcurum induerunt, & liquore, quem continebant, per poros exſudante, paulatim inaruere, non ſine aliquâ odoris gravitate, quæ adſtantium nares acido halitu vellicabat.

An hydatides, an Regneri de Graaf ova illa ſint, an genus aliquod Hydropis ab Aëtio memoratum, an aliquid aliud adhuc medicis irrepertum, aliàs peculiari diſceptatione diſquiram, & rudem ſententiam meam amico cupidè ac perhumaniter expectanti detegere non verebor.

Poſt eorum exitum, quæ inconditè ſuperiùs retuli, duravit ſanguinis expurgatio non ſine patientis levamine, & quinque tranſactis diebus placenta nullo fœtore polluta paulatim, ac per fragmenta defluxit. Lochia quoque feliciter prodiere, à quibus ægra ſe in priſtinæ valetudinis lætitiam ſenſim recepit.

OBSER-

OBSERVATIO XXXIX.
D. JOSEPHI LANZONI.
Noxa ex frigidiſſimo potu.

MErcator quidam Ferrarienſis, annorum 40. temperiei calidæ ac ſiccæ, menſe Julio Anni 1690. incidit in febrem tertianam ſimplicem, quæ cum magno vomitu ac frigore invadebat, dolore capitis, ac calore, ſitiq; intolerabili ſubſequentibus. Tranſiens autem per viam Medicus quidam, aſinus togâ indutus, ſine methodo medicinam faciens, vocatur ad ægrum, ſtatimq; jubet, ut magnam quantitatem aquæ gelidæ bibat, inſcius illius, quod circa hanc rem ſcripſere Foreſtus, Fabricius Hildanus, Poterius & alii multi. Aſt bibita hac aqua, æger dolore in ventre maximo affectus, totus frigefactus eſt. Me itaq; vocant in conſilium Parentes, quem morientem jam jam conſpicio, id quod etiam poſt ſex horas factum eſt. Pro remediis ergò ad Sacramenta confugiendum eſſe decrevi.

OBSERVATIO XL.
D. JOSEPHI LANZONI.
Mira antipathia cum Pæonia.

MIlitem juvenem novi annorum 26. qui Pæoniæ odorem aſpectumq; nullo pacto ferre poteſt, ac niſi diffugiat, ſyncope ſudoribusq; frigidis corripitur.

OBSERVATIO XLI.
D. JOSEPHI LANZONI.
Febrifugum pluries expertum.

D. N. N. quartanâ laborabat vehementi, ac poſt ſeptimam acceſſionem exhibui ſequentem pulverem, & febris abiit; quem poſtea pulverem ſæpè, & in tertianis, quartanis, erraticis, ac aliis febribus intermittentibus feliciter ſum expertus, ejus autem deſcriptio hæc eſt. ℞. Salis Abſinthii pulv. crem. tartari ãã ʒij. chinæ chinæ ℥ß. ſandal. rubr. ʒj. ſpirit. vitriol. rectific. ℥ß. Hunc ſpiritum affunde guttatim, pulverem miſcendo ſpatula lignea, inde lento igne exſicca & pulveriza, doſisq; ſit ʒß. ad ʒj. in Aqua cardui benedicti vel abſinthii.

OBSERVATIO XLII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Alvo adſtricta.

JUvenis quidam 27. annorum bilioſo præditus temperamento, alvo ſemper eſt adſtricta, quam duarum hebdomadarum ſpatio ſemel tantum exonerat. Oſſa prunorum deglutita plurima etiam per ſedes non dejicit, nil tamen per hoc incommodi ſentit, valetudineq; ſemper utitur integra, nec, poſtquam ipſum ego cognoſco, niſi tertiana ſimplici, ac brevi ægrotantem eum ſcio. Porrò vir honeſtus annorum 48. de proſtrato appetitu laterisq; doloribus ſollicitus opem petebat; interrogatus utrum alvi fæces quotidie exoneraret, reſpondit à decem jam diebus nihil quidem ſe excreviſſe ſed iſtam cunctationem ſibi perpetuam ab infantia fuiſſe, ſine ſalutis diſpendio, neq; enim hactenus, niſi octavo, aut nono, quandoque etiam duodecimo die ventris onus ſe depoſuiſſe.

Inter-

Interrogatus: an capitis dolorem paſſus fuerit, reſpondit, nihil tale unquam ſe perſenſiſſe.

OBSERVATIO XLIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Raucedinis remedium.

RAucedo malum eſt non tam periculoſum, quàm admodum moleſtum, & frequenter accidit, quando membrana, quæ laryngem ac aſperam arteriam inveſtit, præter naturam afficitur, exaſperatur, & inæqualis redditur, ita ſcribente D. Sim Schultzio in Ephem. Cur. Dec. I. Ann. 3. quod utplurimum à nimia humiditate hoc vocis organum irrigante accidit; quo in caſu commendantur varia à Scriptoribus medicis, & præcipuè Syrupus de Eryſimo Lobelii. Quod me attinet, affirmare verè poſſum, Reverendum D. Franciſcum Suzium, Sacerdotem Ferrarienſem, pluribus in vanum tentatis auxiliis, à raucedine liberatum eſſe, ſumendo quavis veſperi pulv. oculor. cancr. ad ℈j. & hoc per tres vices adhibito remedio rectè convaluiſſe.

OBSERVATIO XLIV.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Rara cordis palpitatione.

CIvis Ferrariæ annorum 31. gracilis corporis habitus, temperiei calidæ & ſiccæ, per multum tempus laboravit cordis continua palpitatione, cujus remedium unica fuit ſanguinis miſſio. Verùm ſymptomate recrudeſcente tandem ſyncope correptus interiit. Aperto cadavere, cor maximum in mole apparuit, ſolum unam continens cavitatem, ſeu ventriculum plenum ſanguine nigerrimo; cordis corpus autem erat emaciatum, arteriæ præ pondere elon-

gatæ

gatæ & conniventes, ita ut cruor ſpirituoſus motu cordis amplius non potuerit expelli ad arterias; & loco alterius ventriculi vena cava aſcendens in ingentem elevata tumorem.

OBSERVATIO XLV.
D. JOSEPHI LANZONI.
Gulæ & Narium coalitus à variolis.

CUm Anno 1688. variolæ multum hîc Ferrariæ graſſarentur, id mihi obſervatu dignum accidit, quod filiolo D. N. N. œſophagus à variolis ita coaluerit, ut denegato cibi potusq; per illum tranſitu, miſero puero fame & ſiti miſerrimè non ſine magno parentum luctu pereundum fuerit. Sic pariter in Puella coalitum à variolis relictum narium, ſectione à Chirurgo feliciter inſtituta, vidi eodem Anno, ſublatum.

OBSERVATIO XLVI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Sternutatione cum ſingultu.

NObilis Virgo annorum 23. feliciter debellatâ tertianâ febri, ſingultum vehementer moleſtum experta non ita pridem eſt, in quo tollendo operam perdimus quotquot Medici à Patre rogati conſilia dedimus; inuſitatam enim faciem induit ſingultus miſerè tenellum corpus excrucians, & vix deglutitioni tempus indulſit. Quandoq; ceſſare videbatur, ſed ſingulari metaſtaſi ſuccedebat Sternutatio perenni motu ægram exagitans, tamq; vehemens, ut lecto excuteretur, nî ab aſtantibus impedita fuiſſet. Vitium in œſophago hærere tuberculo quodam impedito ſuſpicio fuit, quia, quæ exhibebantur, difficulter deglutiebantur. Sternutatio verò unde? Divinare non facile fuit: An vermes in abdomine? aliquid

aliquid hos contribuiſſe inficiari non auſim; magni illi ſatis per enemata expurgati; omnibus tentatis nihil profecimus, quanquam Pharmacopœorum officinas evacuaverimus; hinc aliquot menſes ſunt protracti inter has pœnas; leniri ſubinde malum videbatur, ſed recurrebat, donec tandem corpore prorſus expurgato, variisq; tum Galenicis, tum Chimicis medicamentis præparato, ſolo ſpiritu vini exhibito à muliercula convaluit, & nunc ſana vivit; unde benè Proverbium ait: Beata vetula quæ venit in fine morbi.

OBSERVATIO XLVII.
D. JOSEPHI LANZONI.

De

Nummo deglutito & poſt duos menſes vomitu excluſo.

ADoleſcens quidam pauperculus victum labore quæritans nummum argenteum in ore ſervavit, donec neceſſariam confeciſſet operam; aſt inter labores fortè in fauces decidit nummus, & in medio gutturis hæſit magno cum dolore, ſputo cruento, & difficultate deglutitionis rerum ſolidarum; ita per multum tempus affectus, ſenſim in ventriculo delapſo nummo, nihil inde incommodi ſenſit; tandem 60. transactis diebus, inter labores artis ſuæ, nato ſponte vomitu, & tuſſi valida excrevit nummum ærugine, ut mihi oſtenſus fuit, obductum.

OBSERVATIO XLVIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Fluxu hepatico curato.

NObilis mulier per totum ferè vitæ ſuæ curriculum fluxu hepatico vexata, tandem remediis multis fruſtra tentatis, uſu aquæ cichorei curata fuit; poſt multos menſes eodem fluxu denuò laborans, ab eodem etiam remedio levamen accepit, adeò ut adhuc plenaria ſalute fruatur; ſumebat autem aquam dictam cichorei ſtillatitiam quovis die ad uncias viginti.

OBSERVATIO XLIX.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Pure in coxa tumore collecto, per alvum expurgato.

MIles quidam annorum 35. temperie calida ac ſicca præditus in tertianam febrem incidit, poſt cujus ſeptimam tumor apparuit in coxa dextera, magno cum dolore, duritie, ac magnitudine, adeò ut indies magis magisq; increſceret. Emollientibus adhibitis remediis, tandem ad ſuppurationem venit; quare Chirurgus eum aperire mane ſequenti decreverat; verùm æger medio noctis maximos ſtimulos alvum exonerandi ſenſit, & cum ter id ſucceſſiſſet, dolor & tumor ferè diſparuerunt. Adveniens etiam Chirurgus vidit omninò detumefactam coxam, & inſpecto excrementorũ vaſe, puris concocti magnam quantitatem admiratus eſt; ſicq; miles ſanus evaſit. Per quas autem vias puris hujus tranſitus ad alvum fuerit factus, nullus adhuc ſcit; hæc enim ſunt illa naturæ arcana, quæ me cogunt dicere: hoc unum ſcio, quod nihil ſcio.

OBSER-

OBSERVATIO L.
D. JOSEPHI LANZONI.
Partus quinque puerorum.

DE tali partu mentionem facit Aul. Gellius lib. 10. cap. 2. Noct. Attic. Et Sacerdos elapſis diebus juratò edixit, ſe Imolæ vidiſſe fœminam quandam annorum 35. uxorem cujusdam Barbitonſoris, quæ Anno 1688. quinq; filios peperit, qui pauco temporis intervallo obierunt, quos eodem fato paulò poſt mater inſecuta fuerat. Et ego quondam Comaclenſem mulierem, atq; aliam Ferrarienſem vidi, quæ tres gnatos uno partu peperere.

OBSERVATIO LI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Inedia novem dierum in muliere.

ANno 1690. M. Julio acceſſi, vocatus à Parentibus, ad mulierem quandam annorum circiter 32. temperie calidâ ac humidâ præditam, quæ paroxyſmis ſævis tentata hyſtericis, ſpatio dierum novem ſine ſenſu ac motu ferè mortua videbatur; id autem mirum fuit viſum, ipſam ſine alimento ſuperſtitem, ſolo olei ſuccini odore ad ſe tandem rediiſſe; modò verò ſana conſervatur, nullumq; poſt aſſumptum ſequentem bolum, ſenſit amplius hyſtericæ paſſionis impetum. Bolus autem talis fuit: ℞. Pulv. caſtor. gr. vij. Salis artemis. ℈ß. Conſerv. Boragin. q. ſ. M. F. Bolus auratus, & cum juſculo calido ſumatur jejuno ſtomacho. Hinc & Monialem quandam 22. annorum iſto Bolo ab Epilepſia uterina liberatam vidi, ut & Puellam 17. annor. in Conventu S. Margaritæ ab hyſterica paſſione per eundem reſtitutam.

OBSERVATIO LII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Sera dentitio.

VIdi cujusdam Pharmacopolæ filium, qui non niſi poſt ſeptimum ætatis annum dentes emiſit, & primò loqui incepit, adeo ut omnes prius crederent, eum eſſe mutũ. Econtra Mercatoris alicujus Ferrarienſis gnatum vidi, qui natus fuit habens quatuor dentes valde viſibiles.

OBSERVATIO LIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Dyſenteria aquæ frigidæ potu curata.

OPtimis remediis nil proficientibus, interdum ſimplex aliquod & vulgare præſidium deſperatos curare morbos, Medicorum hiſtoriæ demonſtrant. Hinc Vir quadragenarius Ferrarienſis optimi habitus Menſe Septembri Anno 1690. poſtquam æſtate præcedente fuiſſet multum exercitatus in Venatione, incidit in febrem continuam cum forti dyſenteria, ita ut nil conducentibus medicinis lege artis à me exhibitis, jamjam mortem expectaret. Inter autem cruciatus, qui ægrum noſtrum tormentaverant, ſitis inexplebilis eminebat, ita ut loqui ferè haud poſſet. Petiit igitur, ut in tot languorum copia permitterem, ut ſitim longo hauſto Aquæ Nocerianæ frigidæ extinguere poſſet, ſicq; enim poſtea contentum ſe mori jurabat; quare permiſi, ut Aquam ad plures cyathos biberet, ceu optaverat; poſt quam aſſumptionem remiſſa non tantum eſt febris, ſed & cruciatus, alvi dejectiones cruentæ, & ſitis; ſicq; ceſſantibus pravis ſymptomatibus, paulatim & morbus ceſſavit, ipſeq; contra omnium ſpem evaſit.

SCHO-

SCHOLIUM.

DEſperatæ dyſenteriæ, frigidæ potu, cauſam nempe morbificam ab inteſtinis abluente ejusq́; acrimoniam retundente, curatæ obſervatio legi meretur apud *Isbr. de Diemerbræck n. 29. obſerv.* Ubi in adnotatione eandem curandi notitiam *Aetio* etiam, *Celſo*, & *Paulo Æginetæ* adſtruit. Hinc ipſas quoq; acidulas propinare nonnulli haud dubitarunt; quale exemplum, felicem conſilio obtinente ſucceſſum, Exc. *D. Joh. Jac. Waldſchmid* in *Ephem. his, Dec. I. Ann. II. obſ. 212.* & *Ann. III. obſ. 272.* Illuſtr. *D. Paul. de Sorbait* exhibuerunt. Sed cautè hîc eſſe procedendum Medico, non eſt dubium, & inprimis in morbi principio non eſſe propinandas, ſi copia peccantium humorum adſit, tum alii, tum Nob. *D. Joſeph. Lanzonus*, obſervationis hujus autor, in *Animadverſ. med. 146.* admonet. Quamvis *D. Melch. Sebizio Diſſ. 2. de acidul. ſect. 2. poſit. 41.* earum potum omnino rejicere placuerit, rationibus tamen, quæ producuntur, non omni ex parte ſatisfacientibus. Malè autem quandoq; cedere tum acidularum potum, prælaudatus *D. Waldſchmidius* in ægro quodam, qui, refragante ipſo, clam illas biberat, & fluxu irritato intra paucos dies mortuus fuerat; tum alios quoq; potus frigidos, Monialis, cujus Exc. *D. Car. Joſeph. Müllerus* in *Eph. cit. Dec. II. Ann. VI. obſ. 161.* meminit, experta fuit, quæ ab intemperato frigidæ potu ſpinæ dorſi contractionem & incurvationem ſubiit. Majorem parit admirationem, & minorem hinc apud nos ſuſcipiendam imitationem Indorum cura, qui in hoc aliisq́; morbis lavationem in aqua frigida ſuadent, quo remedii etiam genere, fluxu hoc deſperatè laborantem ſe curatum fuiſſe Nob. *D. Joh. Otto Helbigius Eph. noſtr. Dec. I. Ann. X. obſ. 194.* ſcribit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LIV.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Infidis experimentis medicis.

PLuries expertus fui, nullius efficaciæ eſſe remedium hoc à multis præſcriptum ad inhibendum ſomnum; videlicet cor corvi geſtatum; nam multos lethargicos vidi, qui hoc adhibito remedio nil opis ſenſerunt. Pariter vanum eſſe remedium contra febres intermittentes, præſcriptum à Longino in ſuo Trino magico, nempe cor turturis vivum, calensq́; comeſtum; expertus fui ter in diverſis hominibus febri tertiana & quartana affectis; hi enim tali aſſumto, nihilominus febricitarunt. Nugas eſſe novi notatas in Kiranid. cap. de hirund. dicit enim hic Liber, comeſtas hirundines ſanare epilepſiam. Duos enim epilepticos juſſi ut aſſiduè ederent hirundines, at ſine ullo levamine. Fabula eſt, quam multi narrant, ſcilicet ſanguinem leporis calidum inunctum podagricos pedes perfectè curare; contrarium enim uſus evicit. Fel & ſanguis agniculi tanquam verum præſidium ab Agyrta contra epilepſiam venditabatur; hoc autem bis à me in duobus experto, falſum eſſe inveni. Cor vulturis in pelle ligatum, omnes fluxus ſanguinis ſiſtere, apud multos legi; at dictis facta non reſpondent, pluries enim in hæmorrhoidali ac menſtruo nimio fluxu præſidium hoc nullum dedit levamen. Fœmina quædam docuit juvenem, ut amaretur à dilecta muliere, debere ipſi porrigere amaſiæ neſcienti aſſata interiora cornicis comedenda; ſed inde non tantum mulier eum non dilexit, ſed odio percita, eum ſemper fugiens, à tali dilectione omninò abhorruit.

OBSER-

OBSERVATIO LV.
D. JOSEPHI LANZONI
De
Fœmina tres mammas habente.

CLariſs. Cabrolius obſervavit in quadam muliere quatuor mammas; totidem quoq; vidit Joh. Faber, quæ lac omnes habebant. Tres mammas ſe vidiſſe in quadam fœmina juravit Joh. Walæus, & tres pariter Ol. Borrichius, ac Gerh. Blaſius. Egoq; A. 1690. vidi hic Ferrariæ uxorem fabri lignarii tres mammas habentem, ex quarum una nunquam lac effluxiſſe dicebat.

SCHOLIUM.

SI cui plura tribus mammis inſtructarum feminarum exempla ſcire lubeat, præter recenſitas à citatis Autoribus, tales inveniet à *D. Th. Bartholino* notatas in *Ephem. his, Dec. I. Ann. II. obſ. 72.* mulierem nempe tertiâ mammâ in dorſo præditam; porrò *Volum. 3. Act. med. Hafn. obſ. 93.* feminam, præter dextram, duas in ſiniſtra pectoris parte mammas, ambas lactiferas habentem; & *cent. 4. Epiſt. med. 38.* ex *D. Olai Borrichii* teſtimonio, Lunæburgenſem feminam, itidem tribus mammis, duabus nempe in ſiniſtro latere conſpicuam, quæ omnes lacte turgidæ, & alendis infantibus aſſuetæ fuerunt; quæ etiam femina bis pepererat, altero nixu gemellos, altero tres virgunculas, quarum uni, ut genitrici, tres quoq; diſtinctæ mammæ adparuerint. Quibus jungatur Exc. *D. Steph. Blancartus part. 2. Collect. phyſ. med. obſ. 49.* feminæ Amſtelodamenſi tres, duas nempe in dextra parte eſſe referens.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LVI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Liene eximiæ magnitudinis.

MUltos fuiſſe maximo donatos Liene narrant Hippocrates, Bartholinus, Foreſtus, Sennertus, Blaſius, Smetius, Columbus, Donatus, Veſalius, Horſtius, Kerckringius, Cabrolius, Hellvvigius, aliiq; plures Authores. Quibus nunc addo, vidiſſe me A. 1685. in publico Ferrarienſi Anatomico Theatro in cujusdam Militis cadavere lienem eximiæ magnitudinis, quem à me ponderatum inveni octo libras æquare; cum autem eſſet diſſectus, optimæ conditionis ac ſubſtantiæ eſt repertus, quod non parvæ admirationis fuit cauſa.

[*Ferrariâ A. 1691. M. Januar. Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO LVII.
D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.
Vaſculum vitreum ſpiritu Nitri plenum ſponte ruptum.

OBſervatio 147. quam Excell. DD. Gabr. Clauderus Ephemer. Decur. Secund. Annô IV. exhibuit, in memoriam mihi revocat ſimile quidem ſponte fracti vitri infortunium, ſed quod diverſæ ejusdem eventus circumſtantiæ diſſimile efficiunt. Nimirum aſſervabam in reliquô medicaminum apparatu lagenam vitream ſpiritus Nitri, quô jam ſemel ad confectionem Magiſterii Cornu Cervi abſtractitii uſus fueram, libris circiter tribus collotenus repletam, idq; à tempore haud adeò brevi, nec in locô vel radiis Solis vel alii calori expoſito. Sed quid fit? exoritur quadam die fragor ſubita-

ſubitaneus vitri diſſilientis ad aures in vicino hypocauſtô tùm meas tùm aliorũ clarè ſatis penetrans. Quô auditô protinus ego accurrens invenio modò dictum Spiritus Nitri receptaculum vitreum confractum, collum ejus abruptum, omnisq; contenti liquoris jacturam. Cum verò nulla hujus inſperati casûs externa cauſa tunc reperiri poſſet, jure meritoq; exinde collegi, quod moleculæ ſubtiles ſpiritus hujus continuò effumantes id effecerint, adeoq; ſatius fuiſſet, earum actioni aliquod majus in vitro ſpatium reliquiſſe. Sæpiusculè inveniuntur in vitris arenulæ, è quarum latere vel unô vel pluribus tenuiſſimæ & breves fiſſuræ facile exoriuntur. Cum ergo è tali liquidô valde ſpirituoſo & volatili effluvia ſubtiliſſima continuò evehantur à ſubintrante Aurâ Æthereâ concomitante pariter ac impellente commota: fieri vix poteſt, quin per tales rimulas exiles ſenſim aliquid exhalet, donec vel magis elongentur & dilatentur, vel potiùs reſiſtentia interni aëris in vitrô firmiſſimè obturatô concluſi eousq; minuatur, ut preſſio circumquaque incumbentis Atmoſphæræ eam ſuperet, adeoq; in momento quô æquilibrium hocce tollitur, vitrum ſubitò frangatur. D. Barnerus quidem Chym. Philoſ. P. 1. C. 6. p. m. 86. cauſam hujus phænomeni ſolummodô in eroſionem à ſpiritibus acidis retulit, ſi longiori tempore unô in vaſe aſſerventur: Sed dubito, an in vitris probè excoctis & non adeò tenuibus hoc valdè metuendum ſit, cùm & ego ſæpius per plures annos ſpiritûs acidos ſine damno vel periculô unô in vitrô ſervaverim.

OBSERVATIO LVIII.
D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.
Volatilium externè adhibitorum virtus.

NOtatu digniſſima omninò ſunt, quæ celebratiſſimus Lipſienſium Practicus B. D. Ettmüllerus Diſſertat. de Virtut. Opii Diaphor. C.2. §.21. & C. 3. §. 13. de medicamentorum diverſis in caſibus præcordiis applicatorum efficaciâ, tum ê doctiſſimi Fernelii, tum propriæ experientiæ penu deprompſit. Ad aliena jam non ulterius progrediar exempla, cum nec mihi defuerint in Praxi ad majorem hujus Effati confirmationem apprimè facientia. Anno 1681. Menſ. April. me Fœmina quædam Nobilis adibat conſilium petitura antiquartium. Per anni tres quadrantes variis jam medicamentis alibi fuerat vexata, eô quidem ſucceſſu, ut febris primò in duplicem tandem mutaretur, menſes obſtruerentur & ventriculus nauſeabundus omnia reſpueret medicamenta interna. Quamvis verò Ægræ ſatis ſuperq; oſtenderem, quod curatio pertinaciſſimi hujus morbi à ſolis, quæ unicè urgebat, præſidiis externis ſperari minimè poſſet, adeoq; omnia, quæ ex Artis præſcriptô requirebantur, præcipuè interna ordinarem: Omnibus tamen domi ſepoſitis poſteà nil niſi externum, quem ipſi unâ cùm aliis commendaveram, liquorem penetranti primùm ex Alcali quadam volatili Eſſ. Camph. & Oleo Caryophyll. compoſitum, atq; mane & veſperi inprimis ante ingruentem paroxyſmum febrilem ſcrobiculô cordis adhibitâ ſimul frictione diligenter illinendum, uſurpavit, idq; quam feliciſſimè. Cùm enim medicamenti hujus uſum per octiduum circiter continuaſſet, præter omnem expectationem meam à febri diuturnâ evaſit libera atq; immunis.

Anno 1689. M. Novembr. Illuſtr. C. ab H. Oeconomiæ Præfectus

fectus febri correptus petechiali graviſſimè decumbebat, ſymptomatū multitudinē ex morbi in principio neglectu & macularum hinc proveniente, modò eruptione, modò cum ſummis anxietatibus ad interiora receſſu. Dùm ergò ſic juſtò diutius protrahitur morbus & tuſſis accedit humida, ſubitò tandem exoritur dolor rodens isq; atrociſſimus in Hypochondrio ſiniſtrô cum tumore ibidem durô pugni magnitudinem æquante, & expectoratio, quæ adfuit, ſupprimitur. Inter remedia tùm internè tum externè ad doloris atq; tumoris diſcuſſionem adhibita vix præſentius attulit levamen, quam liquor quidam volatilis mihi in Praxi familiariſſimus & Nervinus volatilis appellatus, qui ex Alcali volatili, Spiritu Apoplect. Eſſent. Caſt. & Camph. conſtat. Nam tumor emolliebatur & vagabundus jam verſus inguen jam umbilicū verſus declinabat; quod verò palmariū erat, ſputum anteà ſuppreſſum redibat, idq;, ut ipſe confitebatur, ex profundô tumoris anteà narrati per Tuſſim accerſendum, ac medicamenti volatilis externè adhibiti odore pariter atq; ſapore imbutum.

[*Javerâ 1691. d. 5. Januar. Auguſtam Vind. miſſæ.*]

OBSERVATIO LIX. D. MARCI GERBEZII.

Crocitatus corvorum interitûs jumentorum præſagus.

AVes Carnivoras à longinquo etiam demortua cadavera acuto ſuo odoratu perſentiſcere ad eorumq; paſcua advolare, rarum quidem non eſt, ſi id, quod quotidie cum domeſticis ex quocunq; caſu demortuis animalibus, quocunq; loco depoſitis contingit, quòd mox nimirum uno alteróve poſt eorum eductionem die tot ininvitatos hoſpites canes, corvos, picas, corniceſq; ibidem conſpicimus, conſideremus. Imò Aquilas aliquando ex Italia planè in Afri-

cam ad cadavera transvolâſſe ſcribitur. Quod proculdubio totum effluviis putridis, ex talibus cadaveribus exhalantibus, & mediante aëre ſeu vento ad talium avium nares delatis venit adſcribendum. Quòd quid ſimile tamen in viventibus adhuc animalibus contingat, pro rariori habendum. Contigit id tamen primò elapſo Aprili apud dilectiſſimum Socerum meum Dominum Kraa. Quodam nimirum mane ingens corvorum caterva armentorum ſtabula circumvolitare, tectisq; ipſis præter morem inſidere viſitur, atq; locum illum inſolitis hactenus crocitatibus per plures dies conſequenter implere: quod tanquam inſolitum admirati quidem fuêre domeſtici, quòd tamen, quidnam portenderet, neſcirent, neglexerunt. Aſt quid fit? aliquot poſt dies bovem, qui tunc temporis, dum corvi triſtem næniam ipſi decantarent adhuc ſanus erat, adeò, ut ſi neceſſitas id exegiſſet, etiam jugo ſubdi potuerit, ægrotum in ſtabulo conſpiciunt, paucis verò poſt diebus planè mortuum, quem eductum & corvi ſequebantur, neq; amplius rediêre, donec rurſus aliquot poſt ſeptimanas equus quidam idem fatum experturus ægrotare ceperit, quo educto pariter & ipſi evanuêre. Dum verò aliquot alii equi conſequenter contagioſo quopiam morbo der Wurm vulgò dicto laborarent; neque tamen interierint, nihil ſimile obſervatum. Hinc quis meritò quæreret, undénam hoc? quòd corvi vivum adhuc illum equum tum bovem præſagierint interiturum, & bovem quidem adhuc ſanum; & cur non advolârint etiam cæteris equis eodem malo detentis? Cui equidem reſpondendum puto, id ob eadem, quæ ex cadaveribus emitti, & dictas aves canesq; ad ſe allicere ſolent, effluvia contingere. Etſi enim bos ille ſanus quidem pro tunc videbatur, talis tamen re ipsâ non erat: quòd verò non tam citò ſuccubuerit, id ejusdem robori, morbo facilè non cedenti, venit adſcribendum. Unde eum putrida corpuſcula exhalâſſe, eisdemq; vicinum aërem impleviſſe, atq; ſic corvos ſimili eſcæ jugiter inhiantes ad locum ſibi vicinum allicuiſſe, probabile eſt. Idem puta cum majori vigore de equo,

utpote

utpote jam actu &ad ſenſum ægrotante. Quòd ad cæteros equos verò pari contagio infectos idem ipſum factum non ſit, probabile eſt eorum effluvia tam copioſa, tamq; penetrantia, aut admodum corrupta non fuiſſe, quò corvorum odoratum adeò, & in tantam diſtantiam ferire potuiſſent, quemadmodum id quidem concipere facile eſt, quandoquidem indubium eſt, quòd, quo quid vicinius eſt ſuo interitui quemadmodum dictus equus, qui poſtmodum interiit, tantò magis putridum & corruptum adeoq; etiam graviorem, & perceptibiliorem fœtorem, ſimilia animantia verò ſuaviſſimum odorem de ſe emittere.

SCHOLIUM.

CORvos morientium quoq; hominum fœtidum ſentire odorem, atq; ob id ſuper tectum infirmorum volitare & crocitare, cum aliis *Jul. Cæſ. Baricellus in Hort. genial.* enarrat. Quin & ægrotos morituros exhalaſſe terreum odorem, Medicisq; infauſtum prognoſticum ſic edicendi anſam dediſſe conſtat; quale quid inprimis Exc. *Dn. Garmannus in Ephem. noſtr. Dec. I. Ann. I. obſ. 144.* recenſuit. Magna in odorando canum ſagacitas effecit, ut eidem cauſâ adſcriberetur, quod ejulatu funera prædicere ſæpè obſerventur, dum cadaveroſum odorem naribus ſuis hauſerunt, talisq; prædæ deſiderio capti clamores iſtos excitarunt. Quamvis autem mira odoratus præſtantia denegari eis haud debeat, aliam tamen abſtruſiorem quandoq; ſubeſſe cauſam exiſtimo; cùm, ſi effluvia morientium eosdem ad prædam imminentem allicere queant, mirum videri poſſit, quòd non potiùs jam defunctorum ædes & viciniam clamoribus iſtis impleant, effluviis nempe cadaveroſis tum majori in copia exhalantibus; id quod tamen me obſervaſſe non recordor. Imò cadaveroſi cibi deſiderium querulos hos clamores excitare, canicula illa fortè dubium reddet, cujus *Ol. Borrichius* in *Act. Med. Hafn. Barthol. Vol 5 obſ. 48.* meminit, quæ dubio procul à domino ſuo benè nutrita, multoties tamen latratu no-

ꝺturno ægrorum mortem hac ratione denunciare conſueverat. Quin ſola iſta ad nænias has ſi cauſa impellat canes, mirum, quòd non frequentiſſimè, ſecus ac fieri notatur, ante cauponas, ferinæ aliarumq́; variarum carnium, ſæpe ad putredinem jam multùm inclinantium copiâ inſtructas, & nidore iſto vicinum aërem implentes, eosdem non minus decantent. Accedit, quòd non tam circa ædes agonizantium, quàm proximè agnatorum ſic ejulare canes ſæpe deprehenderim; qua ratione inprimis Matronæ cæteroquin ſanæ, partus tamen difficultate intra breve temporis ſpatium ſuccumbentis, & jamjam agonizantis obitum canem majorem ignotum, illius ſorori, remotiori paulò in platea habitanti, ululatu ſuo quaſi prædixiſſe ſcio; & haud paucos ante annos in mea vicinia alium mediocris ſtaturæ canem Viri, quantum ex actionum integritate colligere dabatur, ſani, apoplexiam fortiſſimam letaliter tum paſſi, inſtantem mortem ante ædes Nob. Soceri ſui ſimili ratione indicaſſe, audivi. Mihi, ſalva aliorum ſententiâ, veriſimile videtur, malos genios ſic ludere canesq́; impellere, cum terrere homines triſtibus iſtis ſpiritibus quam maximè ſit volupe, cauſarumq́; phyſicarum, mortis imminentis indicia ſuppeditantium, tot annorum decurſu exquiſita ſit comparata cognitio; caninam autem formam illos exiſtimare, ideoq́; ſæpius in eadem comparere; quin & alia, in cauſis naturalibus non facilè deducenda portenta, cumprimis ſtrepitoſa ruinarum phantaſmata, vulgarium etiam hominum inſtantem mortem denunciaſſe, quis neſcit? Nec bonos genios huc trahendos eſſe arbitror, tum alias ob cauſas, tum quòd portenta ejusmodi quandoq; maximè fallant; quale & ipſe aliquando in familia mea, cum ægrotam apoplexiâ graviſſimâ oppreſſam plures mecum brevi morituram crederent, notavi, eâdem tamen poſt triennium demum ex novo inſultu apoplectico vitâ defunctâ.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO LX.
D. MARCI GERBEZII.
Glires ovibus infenſi.

JAm dicto caſu non minus curioſum erat videre, quod elapſo ejusdem anni menſe Martio, quædam oves veſperi ſaniſſimæ ad Ovile fuerint compulſæ, manè verò earum aliquot ſine labris ſuperioribus cum prominentibus nudis dentibus, imò & cum profundè erosâ ad radicem caudâ fuerint conſpectæ. Interrogabatur inter paſtores & Ruſticos de cauſa, qui omnes uno ore reſponderunt id ipſis fuiſſe factum à gliribus: Neq; id quidem rarum eſſe, ſed frequenter contingere, quemadmodum etiam porcis faginatis, quos quandoq; valdè profundè exeſos conſpicere eſt: Neq; malum hoc eſſe emendabile, quàm vel per dictarum Ovium divenditionem, vel in alium locum à gliribus tutiorem transpoſitionem. De porcis rem ego admodum non mirabar, utpote quibus & cutem ſcio eſſe admodum pruriginoſam, ut ad quemlibet blandiorem contactum præ dulcedine mox in terram ſeſe provolvant, & quaſi conſopiantur, & lardum ſub eâdem inſenſibile; ſed mirabar potius, quòd oves idem ipſum à gliribus patiantur. Niſi idem fortè ſit & ipſis circa memoratas partes pruritus, aut inſenſibilitas? parceat B. L. me iſthæc tam levia Ephemeridibus Nat. Cur. inſerere. Naturæ enim Curioſi ſumus, & hæc ad naturalia quoque pertinent.

SCHOLIUM.

QUamvis glirem frugum & leguminum peſtem ac perniciem benè vocet *Caſp. Schvvenckfeldius in Theriotroph. Sileſ. pag. 115.* carnibus tamen non minus infeſtum eſſe conſtat; quo de in *Zoologiâ phyſ. Joh. Sperlingii cap. 25.* ſcribitur, eundem nempe fructibus arborum veſci, ſed maximè appetere ova atq; gallinas; unde has conquirat, inventasq; trucidet, occisâ autem

unâ

unâ non devoret ſtatim prædam quam nactus eſt, ſed inquirat altius; quotquot verò repererit, jugulet ac recondat; nullâ demum ſuperſtite, devorare incipiat ac replere ventrem. Sed hominem etiam adortum fuiſſe, Hafniæ celeberr. *D. Thomas Bartholinus* obſervavit, infantis nempe viginti hebdomadas nati, inq; cunis ſecurè dormientis, parentibus interea in vicino lecto decumbentibus, & omnibus aliis ad quietem compoſitis, irrumpentem clam glirem, ſicut ex repertis excrementis conjiciebatur, totam faciem carne omni rodendo nudaſſe, referens, ut biduo interjecto miſerè diem ſuum clauſerit; vid. *cent. 4. hiſt. anat. 61.*

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LXI.

D. MARCI GERBEZII.

Iſchuria inopinato terrore curata.

QUòd melancholicus quiſpiam eò phantaſiæ deductus fuerit, ut ſi urinam emitteret, univerſum Mundum diluvio ſe perditurum putaverit, excitato tandem ab aſtuto quodam Medico in vicinia ingente in cumulo quodam ſtramineo incendio, atq; phantaſtâ illo, quatenus cum urina ſua tantæ neceſſitati ſuccurreret, eo usq; ut eam emitteret, compulſo â diuturna tandem Iſchuria, diſcuſſo unâ & dicto phantaſmate, fuerit liberatus, curioſum quid, & propterea à quàm plurimis Medicis in ſuis ſcriptis memoratum eſt, ſed jam valde antiquum. Novius verò, quòd eodem remedio, incendio ſcilicet non quidem ſtudiò, ſicut in caſu priore, ſed fortuitò in ſuburbiis Labacenſibus ante annos exorto ſimile malum, Iſchuria ſcilicet, quâ Illuſtriſſ. quidam Comes tunc per plures dies detinebatur, fuerit feliciter percurata. Uſurpabantur verò pro ea expugnanda antecedenter quàm plurima ex arte à variis in Conſilium advocatis Medicis, ſed omnia fruſtra. Quid verò fit? inexpectatò campanæ incendiariæ ſonus percipitur,

pitur, & ſimul ab Illuſtriſſimo Domino patiente tum fortè è ſomno evigilante, in proxima vicinia ingens incendium conſpicitur: qui proinde præ terrore mox è lecto, quem per plures tamen jamdies conſtanter cuſtodierat, proſilit, ad urinam inſolito modo ſtimulatur, atq; ex inſperato ingentem ejusdem quantitatem emittit, remedio profectò aliis quidem infelici, ſibi tamen fauſtiſſimo! Ecce! quid non valeant vehementes & improviſi animi motus, frequentius quidem nocendo, quandoq; tamen & ſaltem per accidens conferendo. Succeſſum probare licebit & in aliis ſimilibus caſibus, ubi circumſtantiæ id admittent.

OBSERVATIO LXII.
D. MARCI GERBEZII.
Quartana ſingulariter curata.

QUantum ſimplicium medicamentorum uſus moderno quidem tempore utplurimum jam exoletus, olim verò receptiſſimus in percurandis etiam contumaciſſimis morbis, & ubi cum compoſitis vix aliquid perficitur, valeat, præſens hiſtoria fortè non tam curioſa, quàm ridicula nos luce meridiana clariùs edocet. Senicula 69. annum agens cognomine Plechanin, matrona honeſta, & adhuc ſat vegata, circa finem elapſi veris in quartanam febrim inciderat, eâq; affligebatur per aliquot ſeptimanas conſequenter, tandem verò quid facto opus, quò ab ea liberaretur, me conſulit. Ego quòd aliunde ſcirem fœminam medicamentorum præcipuè compoſitorum, & ignotorum uſum valde abhorrere, aliàs etiam recordarer, duas ancillas ſuaſo à me centaureo min. cum aliquot foliolis, ne potus nimis amarus evaderet, cardui ben. infuſi in vino diu continuato potu elapsâ anni 1689. æſtate à ſimili quartana liberatas, idem ipſum vinum centaureatum & ipſi ſuaſi, ſed ut biberet de eo tam diu & quotidie mane, præaſſumptis aliquot juris cujuspiam cochlearibus, donec

febris ceſſaret, ceſſaturam verò infallibiliter, præſertim ſi inſuper paroxyſmi ſaltem die nihil, donec is prætereat, comederit. Quid fit? Illa amplectitur conſilium, bibit de dicto vino medicato quotidie, & intra paucos dies à febre libera evadit. Aſt fortè vivendi regulâ minùs ritè obſervatâ, poſt tres vel quatuor ſeptimanas rurſus recidit, reaſſumpto verô dicto vinô, & corpore per radicem jalapp. ex proprio conſilio ſumptæ expurgato rurſus liberatur, & perſeverat ſic à febre libera usq; ad initium autumni. Tandem verò rurſus recidit, recurritq; quidem rurſus ad idem ipſum vinum medicatum, tanquam ad ſacram anchoram, verùm priſtino ejusdem effectu per aliquot ſeptimanas fruſtratur, adeò ut tota viribus deſtituta ferè de recuperanda ſanitate deſperaret: juxta illud: la febre quartana alli gioveni è ſana, alli vechi ſuona la campana, quod præſertim quidem de autumnali, & in hyemem perſeverante tanquam diuturna, conſequenter periculoſiore videtur eſſe accipiendum. Æſtivæ quartanæ plerumq; breves ſunt: autumnales verò longæ, & maximè, quæ ad hyemem pertingunt. Hipp. 2. aph. 25. Quæ verò miſeros non edocet omni lege exempta neceſſitas! ſiquidem dicta patiens ſemper in principio paroxyſmi horrore oſſa ei quaſi confringente vel maximè torqueretur (quemadmodū vulgus etiam cōmuniter tunc ſolùm ſe febricitare exiſtimat, cum horrore, rigorevé cruciatur) cogitare apud ſe cepit, dummodo à frigore illo liberaretur, ſe id ſubſequi ſolitum æſtum jam facilè toleraturam. Et fortuitò ipſi incidit modus ille noſtratûm Ruſticorum, quo ineunte paroxyſmo febrili in fornacem prius utcunq; calefactam recipere ſeſe ſolent, atq; ſic rigorem illum, ſeu frigus febrile fugare, quemadmodum id illis ſæpenumero etiam oborto deſuper in fine paroxyſmi copioſe ſudore feliciter ſuccedit: præoptavit tamen prius balnei alicujus caliditatem experiri: quem in finem conquirit varias herbas, feminis aliàs in conficiendis balneis conſuetas, ut chamomillam, origanum, ſideritidem, abrotanum, quas aquæ communi incoquit, vasq; ad id paratum cum ſimili

aqua

aqua ad medietatem ferè implet, in idq; ſe ineunte paroxyſmo, & horrore jam jam ſpinam dorſi adoriente collotenus immergit, in eoq; tam calidè, quàm ferre poterat, tam diu reſidet, donec eundem jam in totum evanuiſſe putaret, & vires ulterius balnei calori ferendo jam impares ſentiret: inde ad lectum tranſlata, probè contecta, & tota ſudore diffluens obdormit, experrecta verò ſe jam à paroxyſmo liberam advertit. Alterâ die ad me joci gratiâ id enarratura venit, recenſetq; totum ridiculæ ſuæ curæ ſucceſſum, & quid de ea ſentirem, quidve ulteriùs ſibi agendum foret, quò à febre tandem liberaretur, exiſtimarem, explorat. Super quæ ſubriſi quidem, repoſui ei tamen fortè curam iſtam, etſi aliàs ridiculam, propter elicitum tamen tum in balneo, tum poſtea in lecto ſudorem ei fore proficuam. Pro majore ſecuritate tamen fore conſultum, ut dictum vinum medicatum adhuc ſaltem donec aliqui paroxyſmi pertranſirent, quotidiè more hactenus ſolito biberet, neq; eâdem die, quâ paroxyſmus venire deberet, quicquam de eſculentis, donec paroxyſmi tempus pertranſierit, aſſumeret. Cum quo Conſilio diſceſſit illa, neq; rediit, niſi poſt aliquot ſeptimanas, retulitq; ſe ab eo tempore, quo balneaverat, nullum amplius paroxyſmum ſenſiſſe, ſed ſolùm unâ aut alterâ vice aliquam quaſi ejus admonitionem cum ſiti ſolitò majore, neq; tamen quicquam bibiſſe, jam aliquoties verò planè nihil. Ecce quàm ridiculè fuit ſenicula hæc à tam gravi febre ſenibus aliàs plerumq; fatali, & quæ communiter medicorum opprobrium eſſe cenſetur, liberata: Quamvis ego curationem hanc non tam dicto balneo, quàm potius memorato vino medicato adſcribendam putem. Quale ſi quis efficacius reddere vellet, poſſet pro centaureo minori & carduo benedicto aliquid de chamædri febrifuga aliis dicta, addere. Imò ut ſimul laxaret, ſaltem aliquando aliquid de foliis ſennæ & rad. polypodii. Eſt amarus quidem, ut fateor hic potus, & propter tam diuturnam continuationem minus gratus; verùm enim verò, ſi utilitatem, quam exinde conſequimur, conſideres, pro-

fectò non amarus, ſed dulcis erit, neque ejusdem diuturnus uſus talis apparebit.

OBSERVATIO LXIII.

D. MARCI GERBEZII.

Plantago febrifuga.

IN plantagine jam olim febres fugandi virtutem agnovit Dioſcorides l. 2. c. 114. dum dicit: Creduntur poſtremò plantaginis integræ radices tres in vini cyathis tribus, & pari aquæ potæ tertianas, quatuor verò quartanas febres ſolvere. Sed vix credent id illi, qui omnia compoſitis ſolùm percurari vanè arbitrantur. Rem ita tamen ſe habere, habeo ex fide digniſſima Illuſtriſſima quadam Matrona, quæ cum dicta herba ſe quotannis quàm plurimos febricitantes tertianarios liberare pro certo mihi aſſeverat. Accipit illa verò non quamcunq; plantaginem, ſed acutam illam ſeu anguſtifoliam in arenoſis collibus creſcentem. Neque radices ſaltem tres, uti præſcribit Dioſcorides, ſed 5, 6, 9, usq; ad 11. cum foliolis duobus vel tribus minimis, ligat in petia, & infundit per noctem in aceti cyathum unum, exprimit, & ineunte paroxyſmo febrili expreſſum acetum propinat. Repetere ſe id dicit rarò ſæpiùs, & febris infallibiliter ceſſat. Quod ipſum licet probare & in quartanis, ſed poſtquam ea jam per plures ſeptimanas duravit, adeoq; materia peccans jam nonnihil digeſta eſt. Licet id etiam repetere ad placitum.

OBSER-

OBSERVATIO LXIV.
D. MARCI GERBEZII.

Febris maligna cum vomitu caſeoſo, & convulſionibus epilepticis curata.

AD initium præterlapſi Octobris anni 1690. eram vocatus in abſentia Domini ordinarii Aulæ Auerſpergicæ Medici Domini Caſpari Coruſii Collegæ & Amici mei honorandi, ad Virginem Natione Corintham ætatis 21. circiter anni, temperamenti ſanguinei, habitûs floridi, obeſam, & plethoricam, febre malignâ, quam intra paucum tempus in eadem aula, octo vel novem ex ejus ſervitio non obſtante diligenti Domini Ordinarii circa eos habitâ curâ, ſibi funeſtam experti erant, detentam. Erat verò jam morbi dies, quâ primùm eam adivi, duodecima, & reperi eam ſub crepuſculo ejusdem diei quaſi altum dormientem, totam largiſſimo ſudore perfuſam cum labiis & ore nigerrimis, dentibusq; atrophlegmate, quod pro malo habet 4. aph. 53. Hipp. obductis, manibus verò pedibusq; totis rigidis & inflexibilibus ad intrò non nihil contortis, cum pulſu frequente quidem valdè, & inæquali, non tamen duro, qualis in præſentia convulſionum eſſe communiter ſolet, ſed molliuſculo, & utcunq; mediocri. Excitari tamen nullatenus poterat, multò minùs eo veſpere aliquid ſumere, unde circa eam agenda in craſtinum diſtuli, quò fortè ad ſe rediret, aut ſaltem aliqualiter mutaretur. Suſcitanti interea mihi ex adſtantibus de hactenus actis tum ex parte ægræ, tum ex parte Domini Medici ordinarii, referebatur eam ex peregrinatione quadam reducem extraordinarium in toto corpore æſtum perſenſiſſe cum capitis dolore gravativo, & ſiti intolerabili, quæ tamen omnia facto pedibus itineri, & exinde conſecutæ laſſitudini adſcribebat; quò ſitim tamen falleret, feciſſe in penario, ubi inter cætera victualia quoque lac aſſervabatur,

batur aliquot largiſſimos lactis hauſtus, inde poſt meridiem incepiſſe præter prædicta conqueri de ventriculi inflatione, & dolore quodam tenſivo, tandem etiam de nauſea, ultimatim verò ſub veſperam eam etiam multùm phlegmaticæ & bilioſæ materiæ, unà cum aliquot ferè mediam ſpithamam longis, & binos digitos craſſis phlegmate flaveſcente obductis fruſtis veri caſei evomuiſſe, deſuper verò habuiſſe noctem inquietam, & inſomnem. Quod videns alterâ die Medicus, atq; ægram adhuc de nauſea, & ſtomachi dolorifica inflatione conquerentem audiens, ei mox vomitorium aliquod in potione præſcripſerit, quo accepto rurſus ferè tantundem caſei fuit rejectum; poſt quod melius quidem ſe quoad ventriculum & cordis anxietates habuiſſe ægram, calorem tamen nihilo fuiſſe factum mitiorem. Inſuper ei fuiſſe ſectam venam, clyſteres binos applicatos, & alia quæpiam, quæ ſe ſpecificare non poſſe aſſerebant. Quibus perceptis receſſi, &, quò ſic eam usq; ad meum reditum ſinerent, juſſi. Mane altero, quod decimus tertius morbi dies erat, redux ægram quidem jam excitatam reperi, aſt totam confuſam, & torvè nos adſtantes, unum poſt alterum, quaſi noſcere nos vellet, benè verò non poſſet, ſpectitantem, præ linguæ verò tumore, & oris ariditate prunella vulgò dicta, nihil intelligibile ad interrogata reſpondentem: Juſculum tamen, quod rectè tunc ei adferri curaveram, non repudiantem, quod pro bono, pulſu aliàs molliuſculo, & non admodum exili exiſtente, habui, experientiâ edoctus, tales quantumcunq; malè ſe habeant, non facilè interire. Et proinde ejus curam etiam tantò confidentiùs aggreſſus ſum. Atq; cùm aliis remediis jam pro tunc amplius locus non daretur, quàm alexipharmacis, vires, roborantibus, & externis tum per clyſteres, tum veſicatoria à capite revellentibus, hiſce ſaltem inſiſtendum ferventiùs eſſe duxi, juſſiq;, ut quoad cibum aliud ipſi non præberetur, quàm jura pullorum, vel caponum, panatellæ, cremor hordei, vel etiam pomum ſi cuperet aſſum. Quoad potum verò aqua cum radice Scorzon. CC. viſco querc. & modico ſem. coriandri de-

cocta,

cocta, quam tamen vel cum additione lap. prunellæ, vel Spir. vitrioli ad gratiam acidulare liceat, imò proſit. Cæterum verò mox talis pulvis Epileptico-alexipharmacus porrigeretur: ℞. ſpec. de hyacinth. ʒj. flor. Nitri. Mynſ. ℈ij. pulv. epilept. March. ℈j. lap. Bezoard. or. gr. v. M. f. pulvis, dividatur in 4. partes æq. quarum una detur ſubitò ex tali vehiculo: ℞. aq. Scorzon. galeg. ceraſ. nigr. ãã. ℥ij. ſyr. acetoſ. citr. ℥ß. M. Pro viribus roborandis ei præterea frequenter de tali mixtura cochleatim propinaretur. ℞. aq. cord. Hercul. Sax. 2dæ ℥iß. meliſſ. ceraſ. nigr. totius citr. ãã. ℥j. confect. alkerm. incompl. ʒß. man. Chr. perl. ʒj. pulv. epil. March. ʒß. ſmaragd. præp. coral. rub. præp. unic. ver. ãã. ℈ß. fol. Auri num. j. M. detur ad vitrum pro uſu præfato. Pro oris humectatione etiam, & nigredinis illius abſterſione de tali mucilagine frequentiſſimè aliquid ori inderetur: ℞. mucilag. ſem. pſyll. & cydon. aq. ſemperv. & aq. prunel. ãã. ℥ij. extract. diamor. uſit. ʒvj. lap. prunell. ʒj. detur ut ſupra. Et loco ejus aliquando caſtaneæ magnitudine de butyro recenti inſulſo; & cum modico nitri præp. permiſto, abſterſâ ſemper deſuper cum dentiſcalpio linguâ. Quibus pro interim ſic ordinatis receſſi, atq; verſus veſperam redux ægram ab uſu unius pulverum præſcriptorum egregiè ſudâſſe inaudivi, paulò poſt tamen ab ejusdem ſumptione nova in eundem ſtatum ſimilem heſterno recidiſſe. Quare commendavi, ut eo adhuc veſpere quatuor ſat magna veſicatoria cruribus & brachiis applicarentur, quod etiam factum fuit. Decima quartâ morbi die mane rurſus quadamtenus præſentiorem ſibi, tametſi totam confuſam reperi, & quamvis de applicatis ſibi veſicatoriis nihil hactenus ſciverit, ad eorum tamen apertionem maximè ejulavit. Extraxerant verò ferè ad ℔ß. ſeri flavo-vireſcentis; quibus uti decet religatis offerebatur ægræ juſculum, quod etiam libenter aſſumpſit, poſt aliquod intervallum verò rurſus una doſis de ſuprà ordinatis pulviſculis. Paulò pòſt in tantas convulſiones cum horribili ejulatu incidit, ut è lectô ferè dejiceretur, cum ſubſequente inexcitabili quaſi veterno, quem etſi per varia, ut acria, qualis

erat

erat ruta cum aceto contrita naribus ſuppoſita, extremorum frictiones, acres clyſteres per inferiora pluries injectos &c. diſcutere, & interumpere conabamur nihilo tamen plus non effecimus. Imò ſi ægra multùm inquietabatur, novis convulſionibus prehendebatur, ut propterea eam conſultius ſibi ſinere quàm turbare fuerit. Atq; ſic permanſit, absq; eo, quòd vel momento ad ſe rediret, aut excitaretur, usq; in tertiam diem, quæ erat morbi dies 17. continuo ferè ſudore nunc magis nunc minus diffluens. Quæ perſpiciens tandē ferè de reconvaleſcentia deſperaveram, non capiens, qualiter natura tam gravia accidentia tamdiu perferre poſſet. Contigit tamen, ut dictâ die 17. verſus autoram ægra rurſus ad ſe nonnihil redierit, & loqui intelligibilius, ore nimirum per toties etiam vi infuſam memoratam mucilaginem rurſus quodammodo humectato, inceperit, unde de novo melius ſperare cepiſſem, niſi novo timori mihi fuiſſent locutiones ejusdem adeò perturbatæ, & communiter morti vicinis uſitatæ, nempe de veſtium mutatione, itineribus, neſcio quò inſtituendis &c. Juſſi tamen ut præſcriptis inſiſterent; atq; ſi ægra aſſumere poſſit, de ordinatis pulviſculis bis de die ei porrigerent, cum frequentioribus juſculorum reſtaurativorum ſorbillationibus, pro viribus rurſus quodammodo reſtaurandis. Quibus etiam usq; ad 21. morbi diem ſic adminiſtratis tantùm effectum fuit, ut ægra indies præſentior ſibi fieri, cibum appetere, & melius ſe habere quoad omnia ceperit, exceptâ ſolâ, de qua adhuc maximè conquerebatur, corporis laſſitudine, & quaſi concuſſa eſſet atq; tota confracta, dolore, ut propterea nec nimiùm movere ſe poſſet, & præcipuè quidem lumbos ſibi & fœmur dextrum dolere. Quoad quæ proinde; ut eam etiam conſolarer, dixi ipſi iſtam laſſitudinem, & totius corporis dolorem à perpeſſo tam gravi, & diuturno morbo procedere, & utrumque (ſi Deus volet) cum indies accreſcentibus viribus brevi tranſiturum; Lumborum verò tam atrocem dolorem ex tam diuturno ſupino decubitu fuiſſe ortum, ad inunctionem verò unguenti refrig. Gal. & roſacei

ſimili-

ſimiliter mox receſſurum. Sed quid fit? dum Miniſtra eam cum dictis unguentis illinire vellet, lumborum regionem in variis locis nigram, adeoq; gangrænoſam, & ipſum femur dextrum cum tribus puſtulis ſat magnis pariter nigris conſpicit, & propterea inunctionem usq; in meum reditum differt. Ego vero quod abraſæ Epidermidi gangrænam ſucceſſiſſe judicarem, mox Chirurgum Dominum Hermannum Elke advocari curavi, atq; hoc negotium totum ipſi commiſi, mihi ulterius nihil reſervans, quàm ut ægra adhuc ſemel à morbi reliquiis, quæ aliâs in corpore relictæ, teſte Hipp. 2. aph. 12. recidivas facere conſueverunt, ritè expurgaretur, quod etiam mox poſterâ die factum eſt, & ægra recuperatis ſenſim viribus (laus ſupremo Archiatro DEO!) præter omnium ſpem convaluit quàm feliciſſimè.

Unde nunc clarè, ut ſcholii loco aliquid adjiciam, apparet, ægros morbis acutis detentos, quantumcunq; etiam periculosè ſeſe habentes, non facilè eſſe ſine remediis, tanquam deploratos relinquendos, neque de vita eorum facilè deſperandum, præſertim ſi juvenes illi ſint, & ad tactum non valdè aridi, cum pulſu non admodum exili & duro, ſed potius molliuſculo & quaſi undoſo, neq; cibum omnino averſentur. Sic dicta ægra plura in ſe habuit, quæ me ab aſſumenda jam tam tardè, duodecimâ ſcilicet morbi die, ejusdem curâ merito abſterrere debuiſſent: præterquam nimirum quòd morbo laboraverit acuto, adeoq; teſte Hipp. 2. aph. 19. periculoſo, & ratione ſalutis & mortis incertæ prædictionis, inſuper delirabat, convellebatur, & lentoribus dentes obductos habebat, quorum primum pro malo ſigno habetur ab eodem Hipp. 2. aph. 33. imo 4. aph. 50. planè pro lethali; ſecundum damnatur non ſolùm 2. aph. 24. verùm etiam 4. aph. 66. tertium verò 4. aph. 53. Et quod exitum adhuc magis dubium reddebat, erat id, quòd eâdem febre intra paucum tempus eorum, uti ſuperius dixi, aliquot in eâdem aula, qui tamen æq; juvenes & robuſti erant, ac iſta patiens, interierint, quod præter iſta mala ſigna tamen, memorata

bona, & non facilè fallentia ſigna adfuerint, de ejusdem ſalute ſtatim deſperare non poteram. Etſi Machaon noſter primus febres has ejus genii eſſe dicat, ut, dum maximè blandiuntur, noceant, & dum maximè nocent, decipiant, adeoq; eis fidendum nunquam eſſe.

Apparet denique & lac non vanè jam olim febricitantibus ab Hippocrate fuiſſe prohibitum. Neq; hoc quidem ſolùm propterea, quòd facilè in nidorem & bilem convertatur, verùm etiam quòd ab acido pancreatico in talibus ſolito acidiore, & ex inteſtino duodeno ad ventriculum regurgitante facilè in caſeum coaguletur, qui poſtea ſit majorum obſtructionum cauſa.

[Labaco 9. Januarii 1691. Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO LXV.
D. EBERHARDI GOCKELII.

Muſcæ majoris ictus admiranda ſymptomata invehens.

ANno 1690. Agnes Petrinin, puella undecim annorum, militis cujusdam filia admirandis ſymptomatibus (non ſine Satanicæ Colluſionis ſuſpicione) divexata fuit; Cujus venter inſtar tympani inflatus erat, qui, æquè ac pedes continuò movebatur atq; tremebat, totumq; corpus ſæpius repentino motu cõcutiebatur, ac inter ructus porci quaſi grunnitus audiebatur. Ad hæc perſæpè materia flatulenta in abdomine oberrabat, quæ ut patienti videbatur, nunc vocis cujusdam animalis in corpore deliteſcentis, nunc fiſtulæ ſonum de ſe edebat, ſiq; caput per aſcenſum petebat collum cum capite mirum in modum, non ſine evidenti delirio, inflectebatur. In affectus principio ſingultu ſaltem cum ventris inflatione corripiebatur, qui, quoniam hoc malum à Dæmone, vel ſagis aut veneficis illatum eſſe ſuſpicabatur, ſpiritualibus remediis

per

per Sacerdotem quendam adhibitis, per tres ſeptimanas ſopitus, poſtea verò majori cum impetu reverſus eſt. Hæc patiens, quæ curæ meæ in noſtro Xenodochio demandabatur, mihi referebat, quod priori anno, tempore meſſis in campo labori incumbens, à muſca grandiori ac inſolitæ magnitudinis in dextro denudato crure ſupra genu, ac ſimul etiam in illo ipſo pede infra genu, duobus ictibus percuſſa fuerit, à quo ſtatim tempore miſerandum huncce affectum perſentire cœperit.

Ex qua cauſa Curationem ad veneni per muſcæ ictum illati expulſionem & eradicationem direxi, atq; ſequentia remedia adhibui. 1. ad vitioſos humores à corpore expurgandos. ℞. Syr. Emet. Angel. Salæ ℨvj. d. pro doſi unâ. Et, ℞. Herb. Abſynth. Card. bened. Centaur. minor. Menth. crisp. Meliſſ. Puleg. Origan. āā. pj. Rad. Enul. Calam. arom. Fœnic. Caryophyllat. āā. ℨij. Rhabarb. ver. ℨiij. Fol. Sen. el. ſ. ſt. ℨvj. Agar. troch. Gialapp. Polypod. quercin. Cinnam. opt. āā. ℨij. Crem. Tartar. ℨjß. Sem. Anis. Fœnic. Carvi āā. ℨß. M. & conciſ. f. cum Syndon. alb. nodulus cum ℔iiij. vini albi infundendus, cujus quotidiè manè jejuno ſtomacho ℥v. hauriantur. 2. Ad ſingultum tollendum. ℞. Theriac. cœleſt. gr. iiij. Extr. Laud. Opiat. inc. gr. j. f. pill. num. v. una vice deglutiendæ. Externè, ℞. Ol. abſynth. menth. crisp. maſtich. āā. ℨij. nuciſt. rec. expr. ℈j. Ceræ parum, f. unguentum ſtomachale.

In eundem etiam finem Cataplaſma contra ſingultum Mynſichti regioni ventriculi fuit applicatum. 3. Ad malignitatem eradicandam, ſimulq; flatus diſcutiendos. ℞. Rob. Juniper. Theriac. Androm. āā. ℥j. Electuar. Diaſcord. Fracaſtor. Conſerv. Menth. āā. ℥ß. Philon. Rom. ℨij. Brod. Zingib. ℨvj. M. f. Electuarium, cujus de die ſæpius avellanæ quantitas ſumatur. De reliquo Diæta conveniens fuit obſervata. Quibus adhibitis remediis præfata Patiens per Dei gratiam priſtinæ ſanitati fuit reſtituta.

OBSERVATIO LXVI.
D. EBERHARDI GOCKELII.

Dæmonis fraudes, in decipiendis ac obſidendis hominibus, exhibens.

ANno 1690. tempore vernale, lanii cujusdam filia viginti annorum, ex Diœceſi Heidelbergenſi oriunda, Ulmam veniebat, quæ variis prodigioſis geſtibus corpus hinc inde agitabat, dulciſſimumq; nomen Jeſu nec audire, multò minus ore proferre vel recitare volebat, & quoties dicti beatiſſimi nominis mentio fiebat, totum caput horrendum in modum vibrando, quatiendo, & abnegando movebat, atq; diſtorquebat, ac inſtar canis latrabat, hocq; Salvatoris nomen ore ſuo exprimere pertinaciſſimè recuſabat, tandem verò aliquoties ſeriò monita & increpata, non ſine horrore ac pavore anxia voce proferebat, ac ſimul juſſa orationem dominicam titubante lingua recitabat.

In cauſam hujus mali mihi inquirenti, per intervalla ſibi conſcia, referebat, quod ante ſemeſtre vittam cum inhærente cacodæmone pro dimidio floreno emerit, ac inter alia certo quodam tempore ipſi imago alicujus albi ac nitidi coloris viri cum pileo plumis ornato comparuerit, à quo tempore hiſce tentationibus, animiq; ſimul ac corporis cruciatibus infeſtata fuerit.

Quibus auditis, dubitatum eſt, an hic affectus obſeſſio ſatanica corporalis vel ſpiritualis dicenda ſit? an ab actibus venereis illicitis, & congreſſu forſan cum dæmone virum mentiente, vel à malo hypochondriaco cum colluſione diabolica provenerit? quod perſpicacioribus Viris judicandum relinquo.

Hæc fœmina fruſtra prius uſurpatis mihiq; recenſitis remediis, cum apud nos verbo Dei, dictisq; S. Scripturæ conſolatoriis, nec non aſſiduis prælectis precibus erecta ac roborata fuiſſet,

fuiſſet; & inſuper præparato prius corpore emeticum quoddam pharmacum bibiſſet, aliquoties fortiſſimis egerendi conatibus tentata, tandem cum aliqua portione ſanguinis duabus vicibus, & quidem primâ duos, poſtea unum, ſicq; tres nigro colore tinctos ſcarrabæos evomuit, quibus egeſtis, unico hebdomadis ſpatio ab hoc miſerrimo & deteſtando malo feliciter liberata, priſtinæq; ſanitati reſtituta fuit.

[*Miſſa Noribergam 1691. d. 23. Januar. ad D. Wurffbainium.*]

OBSERVATIO LXVII.

D. THEODORI CHRISTOPHORI KRUGII.

De

Pereſo iterumq; conſolidato inteſtino.

MAtrona quædam non infimæ ſortis quinquaginta annorum à longo tempore herniâ inguinali dextrâ laborans, incidit in morbum iliacum cum febre continua, aſt curatur feliciter ab hoc morbo, ita ut iterum omnibus functionibus ſuis incumberet, remanente tamen hernioſo tumore, quem paulò poſt magis magisq; dolentem & indies rubentem tandem gangrænâ, (ob intempeſtivam enim verecundiam nolebat Chirurgum opportuno adhuc tempore admittere) correptum ſentit, evenit hæc lerna malorum, multis ſtipata truculentiſſimis ſymptomatibus, omnis judicii & verecundiæ illuſio, hinc adhibita opera Chirurgica neceſſe erat ſecundum artem & debitis applicatis hunc tumorem ad ſuppurationem ducere, quo facto & tumore aperto, reperitur aliquot poſt dies in vulnere vermis ſeu lumbricus magnus & oblongus, hinc ſtatim de pereſo à lumbrico inteſtino ſuſpicio oriebatur, præprimis cum altero die ex eodem vulnere liquor oleaginoſus in ſat magna copia emanaret, & quod hic non ex omento aut aliis partibus adjacentibus prout reliqui adſtantes & Medici & Chirurgi judicabant, rejiceretur, ex conſilio ſumſit ægra alimentum tinctum & medicamentum cum balſamo

ſulphuris terebinthinato permixtum, aſt poſt parci temporis intervallum liquor ex ſupra dicto vulnere emanabat eodem colore & odore juxta aſſumtorum naturam præditus, evidentiſſimo exemplo, inteſtinum eſſe pereſum & perforatum, cum & tandem cum fœtore feces liquidiores effluerent. Adhibitis hinc in- & externis remediis ſic dictis vulnerariis & quiete, dicta ægra jam melius incepit vivere, dum non ſolùm vulnus ad conſolidationem laudabiliorem vergit, & licet ægra benè ingerat, digerat & egerat, amplius tamen nec chyli, nec fæcum quid obſervatur, quod ex inteſtinis aut ſupra dicto vulnere emanet, ſic ut mox ægræ in integrum reſtitutæ ſpes affulgeat.

[*A. 1691. 5. Febr. per Exc. D. Fehrium Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LXVIII.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

Diarrhœa XIII. menſium, ſuccedente aſcite, caſu partim, partim arte curata.

CUm Anno 1662. ſub finem menſis Decembris, in vicariam meam Patriam Dantiscum reverſus, praxi me devoverem, primus qui curæ meæ ſubmittebatur Sutor erat, isq; veteramentarius, vir ſtatæ ætatis, triginta ſex fortè annorum, conſtitutionis, dum valeret, athleticæ, ſed cum ipſum adirem exhauſtus, planè atq; exſanguis. Hic anno præcedente feſtum Nativitatis Dominicæ inter gaudia transacturus, à ſuo, cui antea operam locaverat, uti vocant opifices, Magiſtro, ad epulas invitatus, finitâ cœnâ, cum temporis fallendi ergo chartis luſoriis de juglandibus certarent, joci gratiâ, quas lucratus erat, omnes ſucceſſivè devoraverat, ſed magno ſuæ valetudinis diſpendio; Cum enim cereviſiæ Dantiscanæ fortioris, craſſæ illius & fæculentæ largiores aliquot hauſtus ſuperbibiſſet, eâdem nocte in diarrhœam incidit admodum violentam, adeo ut viginti quatuor horarum ſpatio octogies

gies dejiceret: Humorum autem ac virium jacturam, ſtrenuâ ejusdem cereviſiæ ingurgitatione, cum indies ſarcire ſtuderet, continuata fuit illa diarrhœa integros duodecim menſes; donec amicorum hortatu partim, partim commiſeratione motus, quòd omnem ſuam ſubſtantiam per utrumq; guttur helluo transmiſiſſet, viribus æq; ac ære omni exhauſtũ curandum ſuſciperem. Secedebat tunc ſingulis diebus & noctibus quinquagies, nec alia ſupererat indicatio, quam remediis ad id aptis immanem illum alvi fluxum ſedare, id quod DEO clementer ſecundante intra triduum ex parte præſtitum, ita ut plus quinque vicibus non dejiceret: Sed ecce! ceſſante alvi fluxu ille jam helluationi aſſuetus, non ceſſabat more ſolito potum largiſſimè ingerere. Fiebat id me inſcio, ideò nec prohibente, ſed intra paucos dies tumor abdominis ac pedum immanis diætæ hoc delictum ſatis manifeſtè prodebat, obluctabar quantum poteram remediis viſcera roborantibus, diaphoreticis, ſudoriferis, diureticis, ſed fruſtra, ſuperabat enim omnium remediorum virtutem ingeſti humoris copia, nec aſſueta largioribus hauſtibus gula, continuâ ſiti ſtimulata diſſueſcere tam properè ac coërceri poterat: Eò ergò res brevi deducebatur, ut pedibus & abdomine im̃enſum tumentibus decumbere ampliùs reſpirationis causâ nequiret; ſed in lecto erectus, exporrectis & propendentibus in pavimentum pedibus, dies noctesq; tranſigere cogeretur. Spes erat in anguſto, remediũ præter paracenteſin, eamq; dubii admodum eventûs, ob labefactata tanto temporis intervallo diurnis nocturnisq; potationibus viſcera, nullum. Hanc & æger admittere detrectabat, & ego urgere non audebam. Quid fit? Dum ita funeſtum uterq; præſtolamur eventum, ecce! cattella domeſtica ædis illius, cujus cellæ, more urbis illius, æger hic erat inquilinus, ante morbum eidem familiaris, per apertam fortè fortuna januam in hypocauſtum irrepit, utroq; pede anteriori in pedes ægri nudos abblanditura inſilit, ac unguibus cuticulam tumore immani diſtentam adeoq; tenuiſſimam plurimis hinc inde vulnuſculis ſauciat, unde

copio-

copioſum erumpens ſerum, paucorum dierum ſpatio omnem exhaurit laticem hydropicum. Interea ſtrenuè mihi in præcavendâ inflammatione ac gangrænâ, atq; roborandis viſceribus dies noctesq; deſudandum erat. Nec deerat Divina gratia, nam intra duos forte menſes & dimidium ab inceptâ curatione integræ valetudini reſtituebatur, & ſacras ædes, imò animi etiam causâ campos inviſere poſſet; at ob tanti temporis decubitum continuum, labefactato muſculorum ſpinæ dorſi tono, non erectus, ſed ſilicernii inſtar cernuus diu incedere cogeretur.

OBSERVATIO LXIX.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Avellanarum inſigni noxâ.

PRæcedens obſervatio quâ eſum juglandium immoderatum, hauſtâ deſuper cereviſiâ fortiori, noxius deprehenſus, in memoriam mihi revocat aliam, ex ore ipſius patientis hauſtam, de nimio avellanarum nucum eſu admodum nocivo. Cum Anno prædicto 1662. Patriam maternam Guſtrovium Megapolitanorum ac degentes ibi cognatos inviſerem, diverti in ædibus ſpectati illîc Viri Senatorii ordinis, Auguſti Schneideri; è conjugio, in quo cum conſobrinâ meâ vivebat, affinis. Is, alia inter colloquia, referebat, ſe ante annos circiter duodecim ex eſu nimio nucum avellanarum, ſubſequente cereviſiæ Guſtrovienſis fortioris, quam Knieſenack vocant, potu paulò largiori, incidiſſe in diarrhœam, indeq; in dolorem acerrimum ac tumorem partium poſteriorum excoctioni dicatarum, qui à balneatore imperito ac ſuccedente etiam febri, à medico poſtea vocato negligentiùs tractati, ex inflammatione gravi in gangrænam ac ſphacelum degeneraverunt, adeò ut à ſuccedente in curam Chirurgo Roſtochienſi, ſatis illic celebri, affine ſuo, Petro Retſchero, aliquot pondo carnis

corruptæ

corruptæ ſectione auferendæ, atq; inteſtinum rectum aliquousq; ab omni carne circumjacente denudandum fuerit. Curatus tandem poſt exantlatos atrociſſimos cruciatus, relictâ exiguâ fiſtulâ, cum torpore quodam ſphincteris ani, in ævum incurabili.

OBSERVATIO LXX.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Trochleâ ſclopeti in naſi & frontis ac utriusque oculi interſtitium exploſâ, ac per triennium ferè absq; inſigni ſanitatis diſpendio geſtatâ.

ANalogas huic obſervationi plures tam inter Medicorum aliorum obſervationes, quàm in Ephemeridibus Illuſtris noſtri Collegii dari nullus dubito, haud tamen & hanc ingratam fore ſpero, unâ fortè aut alterâ circumſtantiâ ab illis diverſam, quæ cum proximè præcedentem prima occaſione in memoriam mihi revocarem, ſpontè ſe ſuggeſſit, ab eodem authore Viro fide digno mihi relata. Inviſerat ille aliquot retrò annis à prænominatâ ærâ, fratrem ſuum Germanum Joannem, ſi rectè memini, Schneiderum, fortalitii Megapolitani, cui nomen Dömitz Gubernatorem. Hîc ergo alias inter animi recreationes ac temporis impendia fratrem diſpatiatum educit in circum jacentes fortalitio campos armatus ſclopeto exiguo, quo cùm obviam fortè aviculam petit, trochlea, quâ poſtica ſclopeti extremitas obturatur, (die Schwantz-Schraube vulgò audit) quâ de causâ quove caſu ignoratur, retrò excuſſa, medium inter utriusq; oculi ut & naſi & frontis interſtitium ſubintrat, illumq; humiſternit. Frater inopinato fratris caſu attonitus primùm, ubi paululum reſum-

ſiſſet animum, affusâ faciei frigidâ jacentem â lipothymiâ excitat, erigit, ac domum reducit. Vulnus ſub fronte nec adeo magnum aut lædenti proportionatum, nec grave aliquod ſymptoma præter dolores nonnullos paulò acriores, aliquod grave inducens, ſuſpicionem hærentis illic cochleæ initio diluit. Advocatus tamen Chirurgus ille cujus in præcedenti obſervatione mentio facta. Ille exploratorio ſtylo tangit equidem duritiem, ac hærere illic quicquam ferrei judicat, ſed nil minus quam cochleam ſuſpicatur. Cum autem illud eximendi nulla ſpes eſſet, nec vulnus magni videretur momenti, brevi hoc conſolidat, & ad cicatricem deducit. Nec æger incommodi majoris quicquam patitur, præter pondus aliquod, ac perpetuam quaſi gravedinem, quibus cerebrum obſtructum & gravatum videbatur, ac aêris atq; odorum admiſſione privatum, adeo ut aperto ore plerumq; dormire cogeretur. Transegit hoc ſtatu aliàs ſatis vegetus ferè triennium, cum Roſtochium tranſiens, ad Chirurgi ſupradicti tonſtrinam barbæ radendæ causâ divertit, dumq; in hâc tonſor occupatur, hîcq; reſupinato capite novaculæ guttur ſubmittit, ex improviſo trochlea è cavitate, cui hactenus inhæſerat, in Epiglottidem irruit ac ſuffocationem minatur, unde, tonſore ab opere tantisper ceſſante, ille per os eam pyreo adhuc pulvere ſqualentem ejicit, pauco aliquo muco purulento ſubſequente; Aër autem, quâ datâ portâ per nares tanto cum impetu irrumpit ut viſum ipſi fuerit, ac ſi procella quædam caput ac cranium penetraret, quâ tamen paulatim ſedatâ, ille per plures annos ſalvus vixit, & incolumis.

OBSERVATIO LXXI.

D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Organo auditus Lupini.

QUi Philoſophos inter modernos animalia, bruta præſertim pro meris habent automatis, atq; animâ & ſenſu carere volunt, adeoq; inanimata non ſine contradictione in adjecto, animalia faciunt, ſuo, per me licet, indulgeant genio & ingenio, nemini hoc nomine dicam ſcribam; ſed hâc conditione, ut & mihi ignoſcant, nec eandem ſcribent, ſi huic ipſorum effato hactenus non ſubſcribam. Præter enim quod ipſorum ſpeculationes ingenioſè ſane ac ſubtiles, ut & demonſtrationes è matheſi & ſtaticâ petitæ, ſpecioſæ admodum primâ fronte, mihi nondum ſatisfaciant, nec ab omni ſcrupulo me liberent, talia in animantibus tamq; manifeſta, tum ab aliis, tum â me ipſo ſingularis aſtutiæ, quæ maximam, ratiocinii, qualiscunq; tandem, analogiam habet, obſervata ſnut ſpecimina, ut ſenſu carere mihi videatur, qui ſenſum ipſis omnem, ratione, qui ſagacitatem, rationis æmulam denegare præſumſerit. E pluribus unicum in medium proferam de Lupo exemplum, cujus ipſe cum aliis & arbiter fui, & ſententiæ ob perpetratum non ſine inſigni verſutia ſcelus in delinquentem latæ executor. Lupum pullum A. 1663. nutriverat catenæ alligatum in horto ſuburbano integrum ferè annum, Aurifaber Gedani opulentus, cui nomen Johannes Pohlman. Hic cum paulatim adoleſceret prædo nativus, cum ætate indolem induere ac tandẽ prodere cœpit. Alimentorum enim, quæ indies ipſi præbebantur, portione non contentus, aliunde ejus copiam ſibi majorem parare attentavit, eatenus, in hoſpitem ſuum ac Dominum gratus, quod anſeribus anatibus, gallopavonibus, gallinis aliisq; altilibus, quæ ſociæ ipſi erant & familiares, parceret, nec quicquam damni illis inferret; ſed cantu fortè ac clamore

more de vicinis catus, inde ſibi prædã quæreret ac peteret. Verùm, quâ ratione, dixeris, catenæ alligatus? En ingenium, ut ita loquar, de die nullâ quaſi de re ſollicitus, quietus in loco ſibi deſtinato hærebat, noctu millum, ſingulari artificio exuere ac potitâ prædâ rurſus induere didicerat. Vinculis ſic liber parato ſibi ſubter ſæpimento exitu in vicinas cohortes diu graſſabatur. Vicini damnum quidem ac cohortalium ſuarum detrimentum quotidianum ſentiebant, de prædone autem illo, quod millo & catenâ coërcitum ſcirent ac quotidie viderent, ſecuri, hunc furem ſubolere nullatenus poterant. Donec ingraveſcente damno excubias agere inciperent, ac tandem in recenti facinore prædonem hunc verſipellem unâ alterâve vice deprehenderent, ſicq; quo artificio millum exueret, rurſusq; indueret propriis uſurparent oculis Re tunc ad Dominum delata & de noxâ illatâ querelâ inſtitutâ, damnum hîc vicinis, fortè & cum auctario, refundere coactus, facinoroſum hunc amicorum nonnullorum judicio ſiſtebat, qui unanimi ſententia novaculæ illum anatomicæ adjudicabant. Cujus ſententiæ executio cum mihi ac duobus aliis medicis adminiſtris deferretur, varia in opere notatu non indigna occurrerunt, circa ventriculum, inteſtinum tam ileon quàm cæcum & colon, circa dentium ſtructuram & incrementum, vaſa lactea & lymphatica, ductum pancreaticum & thoracicum, pulmonum cordis ac humorum in vaſis motum, tunc obſervata & à me partim, partim à ſociis notata. Præ cæteris autem organum auditûs mihi, per otium accuratius examinandum ceſſit: Id verò cum tentarem maximam difficultatem in ſeparandis ejus partibus inveni, adeo ut, cum nulla commiſſurarum ullatenus dividi poſſet, tam validè enim & firmiter in ferâ tam juvene coaluerant, cuneo ferreo acuto medium oſſis petroſi, ne oſcula auditus læderem, findere, adeoq; concham ipſam frangere cogerer: Quo facto inſolitum quid in conchâ, ac hactenus, aliorum in quadrupedum organis non inventum mihi occurrit, ſeptum nimirum haud procul à tympano illud cingens, atq; à conchæ reliqua cavitate diſtin-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Organum auditus Lupinum.

Fig. 8. ad p. 117.

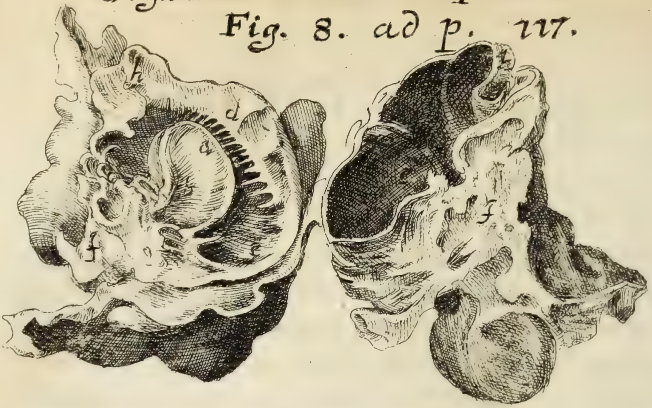
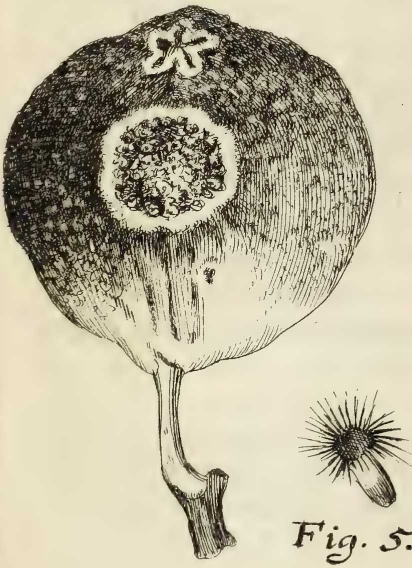

Fig. 3. ad pag. 62. Fig. 4.

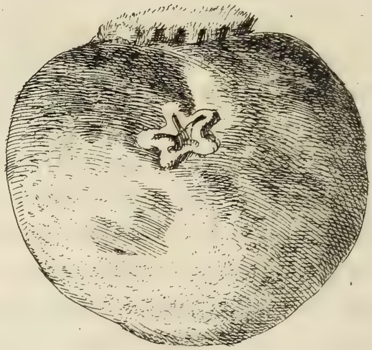

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 7.

Annus IX.

diſtinguens, supernâ orâ innumeris pinnulis ordine initio & ſigillatim diſpoſitis, mox vero confertim aculeorum inſtar erinacei prominentibus munitum, cujus cum uſum indagarem, cogitanti mihi ſuſpicio nata, ſeptum hoc fortaſſis in cauſâ eſſe, quod Lupi Tympanorum ſonum ferre non poſſint, ſed, fame licet, rabidi, ſolo hujus fragore à gregibus arceri ac fugari poſſint; Dum enim ſonus ille ſatis validus patulam auris Lupinæ cavitatem ſubintrat, ac tympanum (proportione ad humanum exactâ valdè magnum liberè ferit, reciprocatur fragor ille inter ſpicula ſepimenti illius tenuiſſima, ac inter illa in conchâ adeo reduplicatur, ut ferendo horrendo illi ſono non ſit Lupi ſenſorium aliâs, ut apparet, ſatis delicatum, ideoq; illum fugere cogatur, quantum poteſt. Subjeci accuratioris intellectus & conſiderationis ergo ſchema ad vivum delineatum, cujus

a. notat tympanum valde capax, & ſpatioſum.
b. malleum in ſitu ſuo naturali tympani membranæ tenuis admodum & delicatè adhuc cohærens.
c. ſtapedem in ſitu naturali, reliquis oſſiculis, in eadem innominato, ſub oſſe petroſo latentibus.
d. d. ſepimentum, tympanum inter & conchæ parietes ſitum, altitudine tympanum ſuperans, concham illic in duas quaſi partes diſpeſcens, & diverſis diſcriminibus in cellulas, quaſi plures diſtinguens, pinnulis ſupernè ſubtiliſſimis ſtipatum.
e. Conchæ in duas partes diffracti parietes.
f. Os petroſum per medium fractum.
g. Septi prædicti in altera conchæ medietate continuatio.
h. locus, in quo ſeptum illud frangendo diſcontinuatum.

Fig. VIII.

[*Berolino Noribergam A. 1691. 27. Febr. miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.
De
Generatione lapidum vulgo Bufonum in Echinometris.

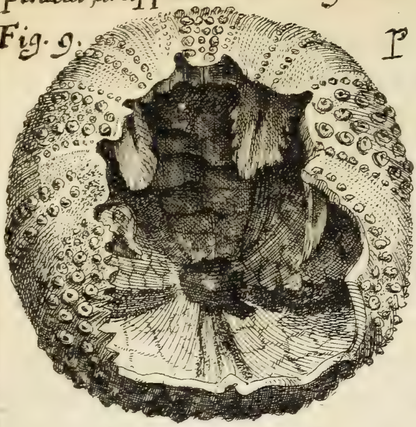
CIrcumferuntur paſſim lapides, qui impropriè Germanis Krötteſteine vocantur, quòd à bufonibus magnis & veteribus eructari, aut quocunq; modo provenire putentur: Horum figura plerumq; eſt rotunda, diverſæ magnitudinis, quandoq; ovalis, ſæpius conica, ovi inſtar per medium diſſecti, quinq; ſtriis vel punctorum lineis æqualiter figurâ pentagonicâ diſtinctis conſpicua. Quidam eorum figuras teſtudinum cheloniis aſſimilant, unde ipſis *Chelonitides* dicuntur, quod teſtudines nuper ex ovis excluſas & in lapidē converſas ineptè credant. Sic vocatur quædam eorum ſpecies *Ovum anguinum*, quod à ſerpentibus confletur, *Brontia*, quod tonitru, *Ombria*, quòd imbribus detrudatur, & quæ ſuperſtitio, Ignorantiæ mater alia atq; alia nomina invenit. Verùm ut brevibus proferam, quod ſentio, hunc lapidem eſſe fœtum *Echinometræ*, *Echini marini*, *Spatagi*, *Briſſi* & horum generum, in quorum teſtarum cavitatibus generetur lapis iſte, per alicujus limi aut materiæ lapideſcentis accretionem, adjuvante præſertim viſciditate inſecti demortui in teſta ſua, ſalvis aliorum judiciis, firmiter mihi perſuadeo: ita ut hic lapis à loco ſuo natali meâ ſententiâ non abſurdè appellari poſſit *Echinitis*, *Echinometritis*, *Spatagitis*, *Briſſitis &c.* Uti enim *Conchitides* Patriam ſibi vendicant concharum aut cochlearum cavitates, cum ſceleta vel putamina eorum nuda & vermibus ſuis orbata limoſam & lapideſcentem materiam diu in ſe retinuêre, quæ tandem per annos & ſecula duriſſimi lapidis conſtantiam acquiſivit, & deniq: conſumptâ putredine vel diuturna calcinatione conchæ vel cochleæ ſubſtantiâ formam conchylii internam cum omnibus lineamen-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Echinometræ testa resu=
pinata ut appareat interior facies.

Fig. 9.

p. 119.

Echinometra maris Baltici
è purpureo et ſpadiceo variegata.

Fig. 10.

Echinometritis
pars ſuperior.

Fig. 11.

Aculei Echinometræ
digiti Dño Rumphio
dicti.

Fig. 12.

justæ magnitudinis.

neamentis tanquam Ectypum exprimit. De horum lapidum figuris eleganter ligno exſculptis, conſule Joh. de Laêt, de lapidibus, l. 2. c. 29. p. m. 191. & ſeq. Eodem planè modô accidit, cum Echinitidibus noſtris, vulgò Bufonum lapidibus, hi enim ſuorum Archetyporum, qui ſunt Echinorum marinorum teſtæ, Ectypos exactè præſentant. Nam, ut notum ex Aldrovando, Gesnero, de Boet, de Laet, Boccone & aliis Litographis, nec non ipsâ experientiâ, lapides hi, Echinometritides omnes cujuscunque ſint magnitudinis & figuræ: (ut ſuperiùs notatum) in ſuperficie ſua oſtendunt, quinq; ſtrias vel punctorum ordines, æqualiter inter ſe diſtantes, inſtar figuræ quinquangularis, nunc ab apice ſummo, tanquam ſuperiore axe, ad inferiorem excurrentes, quales viſuntur in cavitatibus teſtarum Echinometrarum, nunc in medio lapidis corpore ſubſiſtentes, uti conſpiciuntur in putaminibus ſpatagorum, ab antiquis ita nominatorum. Vide figuras ſtructuræ interioris harum teſtarum cum appoſitis lapidibus, ab Excel. D.D. Gabrliep, Collega meo Clariſs. penicillo Apellineo delineatis. Exſtant quoq; horum figuræ, eleganter ligno exſculptæ nomine Brontii, Ombriæ & aliarum vocum apud Auctores, præſertim Joh. de Laet, Gerhardum &c. Hi lapides in teſtis Echinometrarum variarum geniti, quandoq; teſtas ſuas vel integras vel caſu fractas & particulatim retinent, unde à quibusdam pro Echinometris petrificatis & in lapidem converſis habentur, ut apparet apud Aldrovandum de Echinis marinis, inprimis apud Curioſiſſimum Bocconem in tractatu dicto Recherches & obſervations naturelles p.m. 296. 298. &c. Etſi autem petrificationem variarum rerum & ſic quoq; echinorum marinorum negare nolim, cùm ſc. res animata cum omnibus ſuis internis & externis partibus à cauſa lapidifica in duritiem lapidis vertitur; tamen pace horum Virorum ſtatuerem quoque petrificationem echinorum marinorum contingere tum demum, cùm echini inſecto (quod de genere polypi & ſtellæ marinæ eſſe arbitror & per ſe aliàs uti reliqua marina inſecta, gelatinoſum vel viſcoſum

corpus

corpus obtinet, ſicuti in littoribus maris Baltici paſſim videre licet) interemto vel aliàs mortuo, materia limoſa lapidifica varia in æquore ſalſo contenta ſeſe paulatim inſinuat teſtis echinometrarum tanquam nudis ſceletis vel corticibus & inibi colligitur, paulatim condenſatur & per aliquot ſecula tandem, pro materiæ conditione in duriſſimum lapidem concreſcit, qui ratione vel viſciditatis materiæ vel ſiccitatis ejusdem, teſtas Echinorum marinorũ vel retinet totaliter, vel ex parte, cujus exemplaria habui, & adhuc retineo & apud Bocconem l. c. p. 298. & alios exſtant: vel deniq; teſta penitus recedit, à materia lapidis ſicca, & relinquit veſtigia formæ ſui Archetypi, (quam habebat in convexitate ſua;) lapidi impreſſa. Ob cognationem materiæ depingi curavi echinometram obſcurè purpurei vel caſtanei coloris, quæ reperiuntur in mari Baltico: Item Clar. Rumphii ſpinas majores & minores, lapidem echinometrarum, quas mihi transmiſit, ex Inſula Ambona, omnes tamen in apice triquetras & petrificatas, quas Auctor digitos echinorum vocat. Item ejusdem Cl. Rumphii Nautili genus nondum ab Auctoribus deſcriptum, quod colore, magnitudine, ſtriis craſſioribus & latiore corpore à vulgari differt.

Fig. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI.

OBSERVATIO LXXIII.

D. CHRISTIANI MENTZELII,

De

Stella cadente meteoro.

Quoniam præcedente obſervatione mentio fuit facta ſtellarum marinarum, quòd inſecta Echinorum marinorum ex figura pentagonea & ſubſtantiæ viſciditate ad ſtellas marinas proximè accedere conjectura ſit, incidit in memoriam meteorum, vulgò ſtella cadens dictum, cujus ſubſtantiæ experimentum, cùm ipſemet habeam, enarrare

Spatagus resupinatus
ut ejus interior appareat structura.

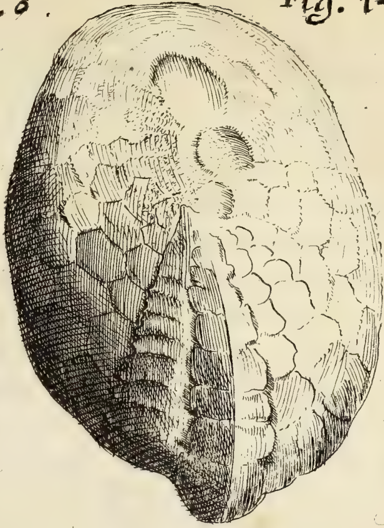
Spatagites pronus.

p. 120.

Fig. 13.

Fig. 14.

Spatagites supinus.

Fig. 15.

Nautilis species nondum descripta, â Dño Rumphio miſsa.

Fig. 16.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

rare ſequenti modo vel juratò, (ſi opus eſſet) poſſem. Anno 1652. cùm eſſem in Italia & peregrinarer Romam & Neapolim verſus, menſe Majo, atq; Siennâ egreſſus cum meis Itinerum comitibus, veſperi circa occaſum Solis (quò noctu æſtum ſolis diurnum evitaremus) iter inſtituiſſemus & media nocte ſereniſſima aſtrisq; æthere prælustri, tacente lunâ, placatis ventis, (niſi quod aura Eteſiarum quâcunq; ſuavior, ex arboretis Aurantiarum procul diſſitis, odorem florum aurantiarum obviam nobis ſpiraret, omnesq; corporis ſpiritus recrearet,) viam noſtram inter ericeta proſequeremur; ecce ignis ex æthere clarior heſpero, ſive phosphoro, vulgô ſtella cadens, nobis iter facientibus non procul (circiter decem paſſus) ſiniſtrorſum avia apparebat, ſplendorem ſuum cum terrore omnium in terram usq; ſervans. Ego tunc temporis non, qualis nunc incedo, limacum greſſu, ſed, ne longius à comitibus deviarem, ternis damarum (paulò tamen tardioribus) ſaltibus, oculis ſine momento attentis in locum ipſum, in quem ceciderat meteorum, me confero, ibiq; perluſtrans latè circumjacentia loca nihil quicquam ſeſe oculis meis ſiſtebat, niſi ante pedes meos materia quædam diaphana, gelatinæ, vitri, aquæ aut potius ſtellæ marinæ inſtar ab aſtrorum luminibus reſplendens. Hanc ego volâ manûs tactu frigidam & viſcoſam comprehendebam, & in ſtrophiolum mecum collectum meum in proximum diverſorium portabam, ubi eam chartæ involutam aſſervavi, donec conſumta humiditate contractior & lapilli aut pruni exſiccati inſtar dura evaderet. Hanc filius meus, Aulæ Electoralis Medicus adhuc poſſidet. Quæ igitur & qualis materia ſit in medium relinquo, & me ſapientiorum judiciis ſubmitto. Eo tempore quò colligebam materiam, eam cum ſtellis marinis, quas in littoribus Boruſſiæ, Holſatiæ, Maris Baltici vidi, & inſtar gelatinæ pellucidæ collegi, ſæpe comparationem hujus meteori, cum ſtellarum quarundam marinarum materia inſtitui, licet generationem harum rerum diverſam ſtatuam. Sunt qui exinde, reſolutâ prius materia in 4. ſua elementa, opus illud philoſo-

loſophicum magnum & univerſale conficere allaborant. Verùm tales, ut in aliis multis, ſic in hac quoq; materia operam ſæpe perdunt. Meteorum hoc caſu extinguibile eſt, caduca res exiſtens, cæteris terrenis nihil univerſalius aut præſtantius quid poſſidet, nihil participat de aſtris vel ſtellis cœli, ſive fixis ſive mobilibus. Caducarum rerum extinguibilis memoria eſt. Quærenda nobis fixiora, quæ cœlum ſpectant, beatorum nempe diverſoria æterna.

[*A. 1691. d. 28. Febr. Berolino Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LXXIV.

D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De

Lapidibus Serpentum ſic dictis.

INter varia & ſuperſtitioſa amuleta, quibus nimis credulus & vitæ longioris avidus vulgus decipitur, non infimum locum obtinent, hoc ſeculo ex India Orientali, præſertim ex Regno Quamſy in China apportati lapides, qui in capite ſerpentum à Luſitanis Cobras de Cabelo dictorum, generari creduntur & quibus virtutem & vim extrahendi venenum, morſu vel puncturâ venenatorum animalium, vel etiam ſagittis aut aliis toxico infectis armis, corpori humano inflictum, adſcribunt. Lapides hi, variæ ſunt magnitudinis, rariſſimè groſſum ſuperantes, mox rotundi, mox ovales, mox etiam angurales & inæquales, incerti ponderis, nunquam adſcendentes ad drachmam unam, maximè leves, utplurimùm nigri coloris ſplendentis, in ambitu nonnulli cinerei ſunt, alii verò ejusdem coloris maculam ab uno latere præſertim, alii etiam ab utroq; habent, alii deniq; ab uno latere plane ſunt cinerei ab altero verò nigri & ſplendentes. Ex India Orientali apportantur inprimis à Patribus Soc. Jeſu, qui illos in Italia magno vendunt pretio, illorumq; virtutem & uſum ſummopere deprædicant, uti id etiam videri

poteſt,

poteſt, ex ſequentibus verbis Italicis, quæ in ſchedula impreſſa unà cum lapide venundant. La pietra di Cobra, cioè di ſerpente, ſervi per le morſicature d' animali velenoſi è ferite d' arme velenoſe; & per le febri maligne, faciendo nel braccio una picola ferita con una ſpilla che faccia ſangue; onde ſubitò ſi attacca de ſe ſteſſa ſenza altera legatura; e ſi laſcia ſtare ſin che ſi diſatache; e poi ſi lava nel latte, e ſi aſſiuga, e di novo ſi applica e torna ad attaccare, è ciò fa in quanto trueria veleno, e ſemper che ſi disattacca ſi deve lavare e riattaccar à attacando piu pietre piu preſto ſi cava il veleno. Habent itaq; hi lapides ſuos Fautores lucrum exinde quærentes, hos & alios; Sic Clar. D. D. Cleyerus in Eph. G. N. C. D. 2. A. 2. Obſ. 7. de Serpente magno Ind. Or. Urobubalum deglutiente, Exemplum adducit, ubi lapis ſerpentum ſic dictus, fruſtra adhibitis multis alexipharmacis, vulneri appoſitus, ſtatim venenum extraxerit; Sic etiam in Actis Philoſ. Anglicanis Ann. 1665. menſ. Novembris p. 173. item in Itinerario Indico Domini de Tavernier l. 2. c. 24. p. m. 144. vires eorum magnis encomiis deſcribuntur & pro veriſſimis antidotis habentur; e contra apud Fr. Redum in Experimentis rerum naturalium p. 4. & ſeqq. videbis illos maximè vituperari, & licet varia ab Illo inſtituta fuerint experimenta, omnia tamen optato & promiſſo caruêre effectu, hinc non immeritò multi jam illorum per orbem celebratam virtutem in dubium trahunt, imò prorſus negant. Cùm verò ante annum & quod excurrit, à Clariſſ. D. D. Cleyero, ſupremi Judicii, quod eſt Bataviæ, in Inſula Java majori Aſſeſſore &c. inter alia curioſa & exotica, nonnulli horum lapidum Domino Parenti meo & mihi transmiſſi fuerint, placuit illos ad lapidem lydium paululum examinare & Curioſis mentem meam, quid de virtute horum lapidum ſentiendum ſit, aperire. *Primùm*, itaq; pro certo accepi lapides hos in nullo quopiam ſerpentum capite generari, ſed factitios eſſe, atq; à Patribus Soc. Jeſ. in Regno Quamſy in China degentibus (aut ut etiam nonnulli exiſtimant ab ejusdem Regni Eremitis & Idololatris Jogui in India

dictis) ex variis ſpeciebus, quas nemini aperiunt, ſed tanquam ſummum arcanum ſibi ſervant, præparari, & ab Illis in confinibus Regionibus ad vendendos exponi, aut etiam ex India Or. in Europam revertentibus Patribus pro viatico tradi, qui illos in itinere ſub nomine lapidum è certi generis venenoſorum ſerpentum capitibus, ut ſic pretium adaugeant, vendunt; imò ſi quis ſolummodo eorum texturam, formam & figuram accuratè inſpiciat, facilè mecum fatebitur, illos minimè opus naturæ, ſed potius artis eſſe. *Secundò*, Perſuaderi nequeo, quod dicti lapides, aliquam virtutem poſſideant, venenum, præſertim ſi maſſam ſanguineam jam ſubintraverit, è corpore humano extrahendi; notum enim ſatis, nullam dari in rerum natura attractionem, ſed omnem motum fieri per preſſionem, hinc etiam illis pura, quam vulgus credit, attractio tribui nequit, niſi ſtatuere velis eôdem modô venenum è corpore humano ad illos pelli, quô ferrum ad magnetem; Sed nec & hoc fieri, varia à Clariſſ. Fr. Redo inſtituta teſtantur experimenta, imò nullum videbis motum aut acceſſionem, ſi cuicumq; veneno, Mercurio ſublimato &c. admoveas lapides, ſed omnia in ſtatu ſuo naturali quieſcunt. Fateor quidem, illos promtiſſimè ſauciato corpori ſive ſanguinolento vulneri adhærere, ſed idem quoq; faciunt, ſi manui aut cuicunq; corporis parti, parum madefactæ, admoveantur; ſic linguæ, ſi parum apprimantur, tàm firmiter adhærent, ut ægrè illos dimovere queas, unde & adhæſio hæc, minimè tribui poteſt veneno, in vulnere ſive corpore latitanti, ſed potius humori ſive liquido, quod illicò ſe inſinuat eorum poris nimis laxioribus, & cum cute illos connectit: Si enim guttam unam atq; alteram aquæ aut alterius liquoris lapidi ſuperfundas, illa promtè & in momento ferè poris ſe inſinuabit lapisq; mox ſiccus erit, quemadmodum in bolis & terris quibusvis ſigillatis videre eſt, unde non immeritò ſtatuendum, maximum horum lapidum ingrediens eſſe, terram quandam ſubtilem, cum quibusdam aromaticis & alcalicis ſpeciebus mixtam & in fornace ſummè exſiccatam ſive

coctam:

coctam: omnes enim bolorum & terrarum ſigillatarum habent proprietates; in ore maſticata pars quædam horum lapidum ſalivam viſcoſitate quâdam inficit, in aqua, oleo aut quovis liquore immiſſa non ſolvitur, nec liquorem ullo colore colorat, ſed ſtatim fundum petit, in igne detenta, minimè comburitur, nec immutatur, niſi quod ſuperficies ejus parùm albida fiat; omnes liquores ut jam dictum promtè imbibit & cuicunq; corporis parti madidæ adhæret; quæ omnia præſtant boli & quævis terræ ſigillatæ; Minimè verò credendum, ac ſi ex pura terra conſtarent hi lapides, ſed compoſiti ſunt etiam ex aromaticis & alcalicis, uti ſuperius annotavi, quod concludendum partim ex ſapore non nihil aromatico, partim etiam ex odore; in aqua enim calida ſoluti, aromaticum & ſubtilem ſpirant odorem; Alcalicæ autem eſſe naturæ, ſive ex alcalicis ingredientibus etiam conſtare, videmus, ſi immittantur cuivis ſpiritui acido v. g. Spir. Vitrioli, Nitri, Sulphuris per camp. &c. tunc in momento effervеſcunt, & magnam excitant ebullitionem; ſecus autem hoc fit, ſi immittantur oleo Tartari per deliq. aut alio cuivis liquori alcalico. *Tertiò*, Non poſſum non quin lapidibus hisce noſtris (licet in prioribus prorſus impoſſibile eſſe dixerim, illos, venenum è corpore mediante attractione poſſe eliminare) aliquam tribuam virtutem, infringendi venenum, præſertim ſi illud acidæ ſit naturæ, in labiis vulnerum adhuc hæreat, lapisq; antequam venenum circumjacentes partes aggreſſum ſit, aut maſſæ ſanguineæ ſe inſinuaverit, vulneri ſubitò apponatur, tunc enim quia lapis eſt alcalicæ naturæ, effluvia ipſius, ſive materia ſubtilis, quæ per illius poros tranſit, cum veneno in labiis vulnerum hærente fermentationem & ſic per conſequens motum excitat, unde partim à fermentatione venenum quodammodò infringitur, partim etiam in poros patulos lapidis impellitur, & ſic impeditur, quò minus corpori damnum afferre poſſit. Quod verò lapidibus hisce, præter ſuperius enarratam virtutem extrahendi venenum è corpore ſive vulnere, etiam tribuatur extractio

caloris in febribus malignis & vis mitigandi dolores capitis & arthriticorum, illud nunquam verum reperi, licet ſæpius periculum fecerim; Podagrico cuidam aliquando dedi lapidem hunc, ut illum per noctem ligaturâ quadam parti dolenti applicaret, quod etiam factum, ſed nullum inde ſenſit levamen, dolores potius exinde exacerbati fuerunt, & veſicula quædam, forſan ab impedita tranſpiratione excitata fuit. Atq; hæc, ſalvis meliùs ſentientium judiciis, de lapidibus vulgò ſerpentum, breviter in medium proferre placuit.

[*A. 1691. d. 28. Febr. Berolino Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LXXV.

D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Plantis Japanenſibus Din nanſcho & Omodto.

SPecies & Dracunculi majoris ſive Serpentariæ, in omnibus enim Serpentariæ ſimilis eſt, exceptis foliis, qui trifolium referunt. Japanenſes ipſi adſcribunt virtutem frigefaciendi & humectandi, hinc etiam radicem ambuſtis locis imponere ſolent.

Omodto, eſt ſpecies plantaginis aquaticæ, multùm in paludoſis & aquoſis locis reperitur. Folia habet ſimilia foliis tuliparum in Europa creſcentium. Semen, quod milio turcico ſimile eſt, brevi pediculo ſtatim ex radice emergit. Radix fibroſa adnatis gaudet tuberculis purpureis.

Fig. XVII. XVIII.

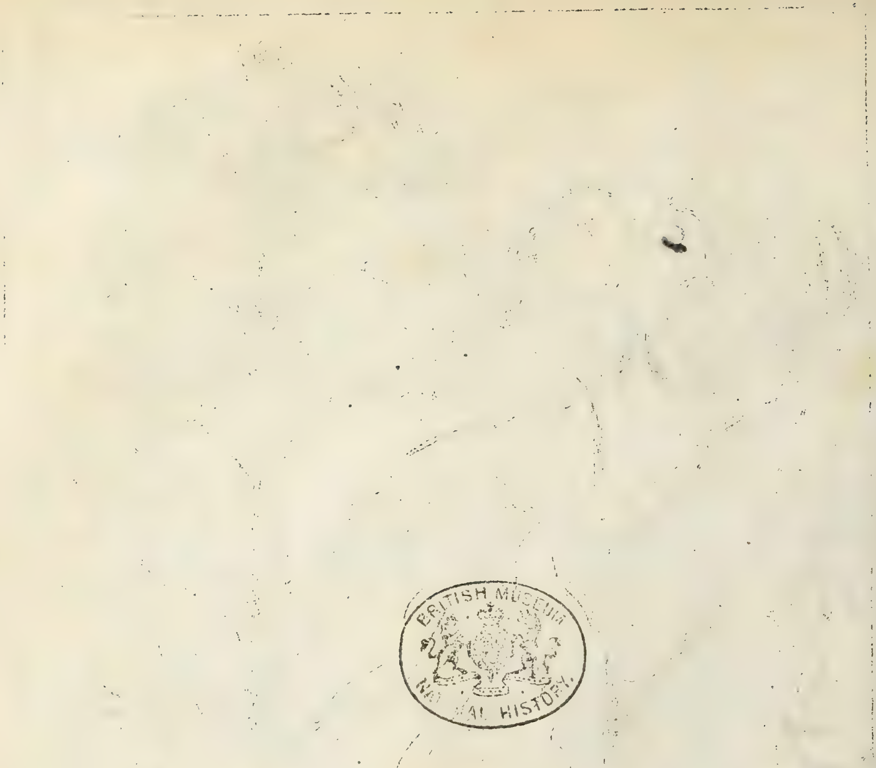
OBSER-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

スイセザウ
キセド
Dinnan
Scho
Omodto
Fig. 17.
p. 126.
Fig. 18.
p. 126.

Ghimi
sive
Musme Juri
Fig. 20.
p. 127.
Vohsnofana
Fig. 19.
p. 127.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

OBSERVATIO LXXVI.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Floribus Japanienſibus Vohsnoſana & Ghimi.

VOhsnoſana, Latino idiomate vocari poteſt Flos ſtellaris, nam Vohs Japanenſibus dicitur ſtella & ſana, flos. Copioſè reperitur, in udis locis Regni Japan, ubi flores dulcem ſpirantes odorem profert luteos, cum caulibus cavis & foliis tactu mollibus. Succus expreſſus refrigerat, Japanenſes florem hunc ad uſum medicum adhibere ignorant.

Ghimi, vocatur etiam ab Incolis Regni Japan Musme Juri. Species eſt Lilii perſici, lateritii coloris, caule tenui, folia proferens itidem tenuia. Japanenſes foliis & cepis veſcuntur, & ornamenti gratia, copioſè in Hortis ſuis colunt & plantant.

Fig. XIX. XX.

OBSERVATIO LXXVII.
D. ANDREÆ CLEYERI.
De
Arboribus Japanenſibus Kutzinèsch & Tobera-Nocky.

KUtzinèſch, Arbor eſt vaſta & craſſa, tàm hyeme quàm æſtate, viridis; Folia ipſius ex albo cinericant. Flores, ſuavem cum dulcedine quadam ſpirantes odorem, ſimiles ſunt Narciſſis in Europa creſcentibus, ſive floribus, qui in Inſula Java dicuntur Kætzbiering. Fructus ſive potius ſemen valdè ſimile eſt mespilis, niſi quod ſit luteum.

Fructum

Fructum hunc cum alumine contuſum Japanenſes coquunt, & tunicas, quibus infantes & pueri induuntur, eô colorant. Ex ligno arboris hujus tigna in ædificiis ſuis faciunt, illoq; ad navigia conſtruenda & ad ignem culinarem utuntur.

Tobera-Nocky latinè vocatur Arbor fœtida, quoniam hujus arboris, lignum, folia, & fructus valdè fœtent & merdam olent. Folia quæ aliquantulum ſunt firma, ineunte hyeme decidunt & tempore veris cum floribus rurſus emergunt. Lignũ ſolummodò ad comburendum uſurpatur. Arbores hæ in Regno Japan copiosè creſcunt in montibus & ſcopulis.

Fig. XXI. XXII.

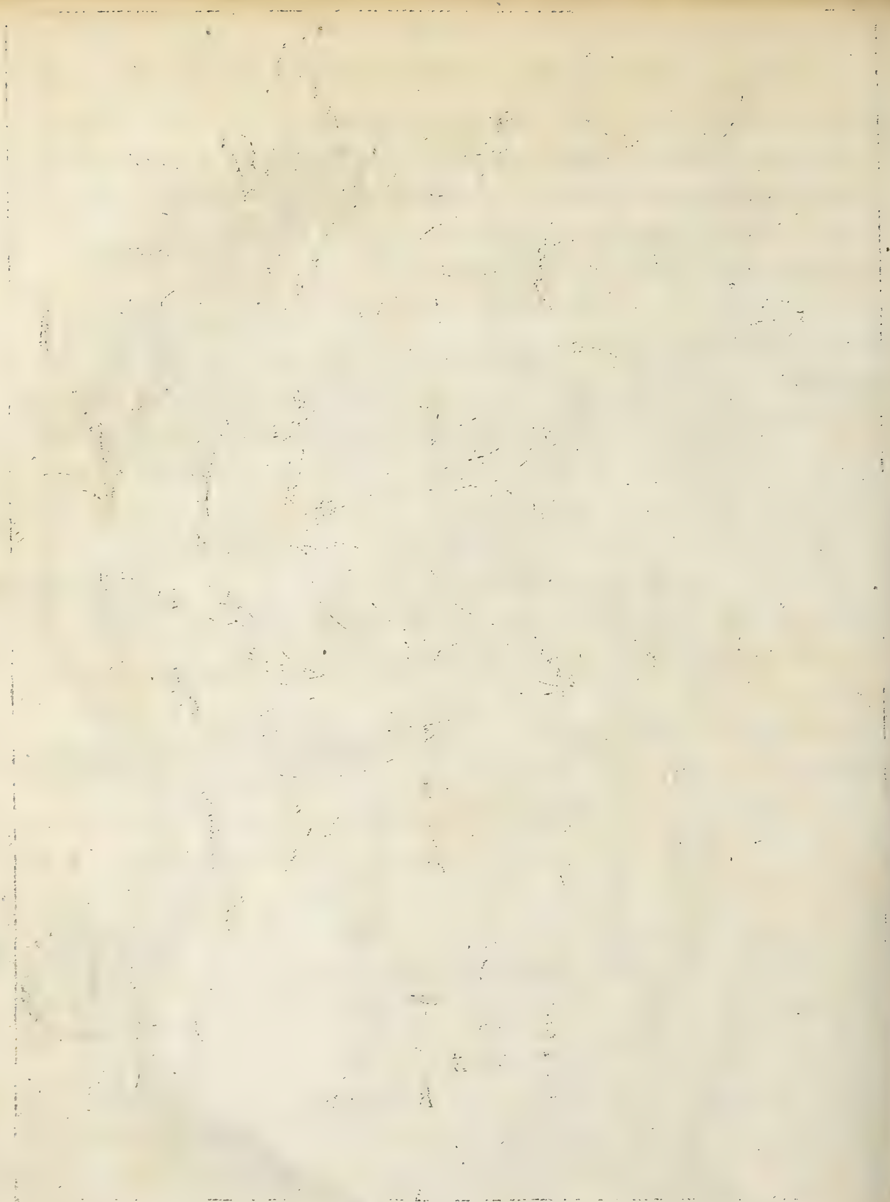
[Berolino A. 1691. d. 28. Febr. à Nob. D. D. Mentzelio Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO LXXVIII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Periculoſa artuum in aqua frigida immerſione à febricitante quodam inſtituta.

MEntionem facit Celeberrimus D. *Hannemannus*, Amicus ac Collega honorandus *Miſcell. Dec. 2 An. 6. Obſ. 69.* Viri cujusdam febre ardente laborantis, qui regulari medendi methodo relictâ, corpus denudatum lodici in aquam frigidam intincto involvit, aſſumtôq; inſuper cyatho ſpiritu Vini repletô priſtinam recuperavit valetudinem. *An forſan errorem per aquæ frigidæ* applicationem commiſſum evacuata poſtea ſpiritus vini quantitas emendârit, utpote quem liquorem in febribus non adeò exitialem exiſtere, Anni præteriti Obſervatione 168. prolixiùs declaravi, inquirendi jam non eſt animus, veritati enim conſentaneum videtur impeditam

Dec. II.

peditam à frigida aqua transſpirationem humoresq; aliquatenus incraſſatos virtute ſpiritus vini attenuante ad priſtinum ſtatum redactos eſſe, ipſamq; hæmatocycloſin tardiorem antea redditam, ſanitatis vigorem recuperâſſe. Similiter forſan ſe res habet cum Braſilianis Americæ incolis, quorum his verbis *Eraſmus Franciſci* in dem Neupolirten Kunſt-und Sitten-Spiegel ausländiſcher Völcker/ pag. 1227. meminit. Stöſſet den Braſilianern ein Fieber an/ ſo tauchen ſie den Patienten/ wenn es Jhn am hefftigſten plaget/ in das kälteſte Waſſer/ und baden Jhn weidlich ab/ hernach wird Er gezwungen/ um ein ſtarckes Feuer bey 2. Stunde hin und wieder zu lauffen. Endlich bringt man Jhn in ein Schlaff-Netz/ und läſſet Jhn ausruhen: hiedurch werden ihrer viele geſund/ ꝛc. Cæterùm ſicuti talis curandi methodus, uti doctiſſimè laudatus ſupra *D. Hannemannus* innuit, plus mali ſæpius, quàm boni continet, ſic non omnibus æquè feliciter cadere temeritatem inconſultam, ſuô exemplô aliquot abhinc annis docebat juvenis quidam N. de P. Erat hic 26. annorum, robuſtus, corpore ſolidô & ſucci-plenô præditus; Unde, cum febris tertianæ intermittentis aliquot ſuſtinuiſſet paroxyſmos, ſuis viribus nimium fidens, in quarto (ni fallor) conflictu, cùm corpus febrili calore ſummopere exæſtuaret, lecto ſe ſubducens culinam ingrediebatur pedes atq; manus denudatos vaſis aquâ frigidiſſimâ repletis immergens easq; in illa ultra integram horam detinens. Suaviſſimum verò, ubi initiò ipſi accidit hocce refrigerium, ſic paulo poſt, quanta gaudii commutatio facta eſt in luctum! Vix enim lectum repetierat, cùm membra frigidæ immiſſa undæ, omni motui privata conſpicerentur. Terminus paroxyſmi, qui aliàs ſextâ vel ſeptimâ horâ cum ſudore ad tempus intermiſſionem à febre ægroto indulſerat, non amplius in conſpectum veniebat, & ut paucis multa dicam, ægrotus ex parte jam paralyticus factus, non amplius tertianâ intermittente, ſed febre continuâ malignâ ad aliquot ſeptimanas detinebatur ita, ut deliriô, atrociſſimis convulſionibus, aliisq; periculi plenis ſymptomatibus de ipſa periclitaretur vita, quam tamen, Divinâ

adſpirante gratiâ, virtute ſalutarium medicaminum ex tot anguſtiis tantoq; emergens periculo ſervavit ſanam ac integram, ſic, ut poſtea proſperrimâ utens valetudine facilè concederet, cauta conſilia cum ratione conjuncta temeritati longè anteferenda eſſe, præcipuè ſi de hominis vita agatur, utpotè quæ ſemel erepta nunquam amplius redimitur.

OBSERVATIO LXXIX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Peſſariorum uſu egregio in immodicis uteri hæmorrhagiis.

SI menſes ſtatô tempore & legitimâ menſurâ effluunt, mulierum corpora bene habere, notum eſt; Si verò menſtruum hocce profluvium vel ſuppreſſum ſit, vel uberius prodeat in conſpectum, quot inde mala propullulent, quotidiana loquitur experientia, ſic, ut tales mulieres non malam, ſed peſſimas imò miſerrimas ſeptimanas ſuſtinere, jure dicere poſſim. Hinc rectè Excell. *D. Dolæus Encyclopæd. Med. Libr. 5. cap. 3.* qualis ſanguis menſtruus, talem affirmat eſſe mulierum ſanitatem. De nimio menſium fluxu, ut quæ titulus obſervationis promittit, exſolvam, ſequentes ſiſto hiſtorias. I. Honeſta quædam matrona G. C. L. cùm per aliquot menſes tributum lunare non reddidiſſet, gravidam ſe eſſe autumans, ideoq; omnem medicamentorum uſum negligens in ſubitaneam uteri hæmorrhagiam incurrebat, eamq; tam vehementem, ut propter magnam ſpirituum cum ſanguine profuſionem frequentibus animi deliquiis corriperetur. Facti abortus nullum aderat indicium, ſed ſanguinem ſolum eumq; purum ac floridum uberiori copiâ excernebat; neq; ceſſavit hæc nectaris vitalis ex matricis climate rejectatio ante decimam quintam, quæ inſequebatur, ſeptimanam, quâ tandem contumax

tumax ejus effluxus, quô dicta matrona fermè contabuerat, victas dabat manus. Interea verbis effari nequeo, quantâ dexteritate optima ac heroica plane medicamenta, ſub quorum dominio aliàs tales ſanguinis effuſiones evaneſcere ac ſuccumbere feliciter ſolent, ægrotæ noſtræ fuerint porrecta, quibus tamen, cùm nihil quicquam perfici poſſet illaq; interea magis magisq; redderetur calamitoſâ, duro nodo durum quærendum cuneum putavi: Sequentia igitur in pharmacopolio noſtro meô juſſu parata ſunt medicamina:

(1.) ℞. Aq. plantag.
Sperm. Ran. āā. ℥jv. In his mixtis ſolve
Alum. crud.
Vitriol. Goslar. āā. q. ſ. ad ſaporem fortiter adſtringentem. D. S.
Euſſerliche Mixtur.

(2.) ℞. Pulv. Rad. Biſtort.
Conſol. maj.
Tormentill.
Gallar. a. ʒiij.
Suc. Acat.
Sang. Drac.
Thur. Maſtich. āā. ʒij. Mixta excipiantur Album.

Ovor. & Mucilag. Tragacanth. c. Aqu. fol. querc. factâ, fiantque peſſaria ſynd. rubr. obduc. D. cum annexis filis. Quibus impetratis modum iisdem utendi talem injunxi: In portione mixturæ ſuper carbonibus ignitis calefacta unum peſſariorum per quadrantem horæ detineatur, calidumq; ſic vaginæ uteri quousq; fieri poteſt injectum, ibidem per tres horas inhæreſcat, quibus præterlapſis eximatur, & vel novâ mixturæ portione imprægnatum denuò immittatur, vel recens peſſarium hujus loco ſubſtituatur ad aliquot horas, vel tamdiu in pudendis relinquendum, donec acrimonia aut vellicatio quædam in iisdem percipiatur. Vix precibus impetrare potui, ut

verecunda Matrona, cujus animum & timor & pudor intempeſtivis valde onerabant ſcrupulis, hocce conſilium amplecteretur: Interim perpendens, inutilem eſſe pudorem, ubi neceſſitas urget, ſedulò tandem meis monitis locũ dabat, cujus quoq; facti illam poſtea non pœnituit: Nam ablato primô peſſariô ſanguis ſimul egrediens craſſioris compactiorisq; texturæ formam bonô omine induerat, qui poſtea, quoties aliud eximebatur peſſarium, grumoſior apparebat. Qui paulatim poſtea minori copia prodiens, intra paucos dies continuatô diligenter peſſariorum uſu fluxus ſui ferociam totaliter non ſine matronæ gaudio deponens; quod ut perpetuum eſſet, neq; ullum recidivæ pertimeſcendum foret periculum, illa peſſos dictô modô, etiamſi nihil cruoris uterus amplius emitteret, conſtanter per aliquot ſeptimanas (me etiam inſcio) geſtavit, inſimulq; utens decoctis traumaticis aliisq; internis curam ex voto abſolvit, de novo poſtea imprægnata debitô partus tempore marito ſiſtens filiolum ſanũ optimoq; corporis habitu præditum.

II. Paulo poſt, cùm hæc facta eſſent, aliæ duæ fœminæ (quarum altera illuſtriore loco nata in Ducatu Grubenhagenſi ſedem ac domicilium ſuum habet, altera verò hic loci æditui cujusdam uxor eſt) meas in ſimili morbo pulſabant fores, quô hæc per aliquot menſes, illa fermè per quatuor annos, datis exiguis admodum fluxus intervallis, miſerrimè excruciata erat. Implorantibus igitur meam opem vix quicquam remediorum propoſui, quod non ab aliis Medicis, quanquam incaſsùm, oblatum jam antea fuiſſet. Hinc tot fruſtra adhibitis, peſſariorum memoratorum cum mixtura uſum, ut admitterent, autor fui, fœminarumq; obſequiô meo favente conſilio, brevi & hæ morbi victoriam cecinêre: Et ſic ab illo tempore in hunc usq; diem plurimas morbô tam gravi ac diuturno nonnunquam fermè conſumtas, aliis medicamentis nihil quicquã auxilii afferentibus, citò, tutò ac jucundè per Dei gratiam priſtinæ reſtitui ſanitati, teſtariq; poſſum, nunquam dicta peſſaria cum mixtura uſurpata expectationem meam, fefelliſſe, niſi in ſub-

jectis

jectis annoſioribus, quorum vaſa, uti benè à Neotericis annotatum eſt, temporis diuturnitate calloſiora reddita omnem poſtea adſtrictionem repudiant.

SCHOLIUM.

PESSARIORUM, quæ aliàs non ineptè ſuppoſitoria uterina vocant, inſignis uſus in multis morbis, qui partibus generationi dicatis in ſexu ſequiori familiares eſſe ſolent, innotuit à plurimis ſeculis ita, ut nihil novi me in ſcenam producere, quilibet, qui unquam in libris medicorum perluſtrandis operam navavit, facilè perſpiciat. Interim cùm multæ fœminæ usq; adeò verecundæ ac pudibundæ ſint, ut vel ad ſolam hujus remedii mentionem terrore perfundantur ejusq; uſum non niſi difficulter admittant, inde forſan factum eſt, ut paulatim in deſuetudinem abierit: Aſt cum indulgendum pudori ita ſit, ut interim morbi medela non negligatur, ego quidem, qui toties plus, quàm aliis medicamentis in uteri præprimis nimia hæmorrhagia peſſorum intruſione effici expertus ſum, non poſſum, quin ſedulò eorum uſum commendem: Sicuti enim in fluxu narium cruento, ſtypticum aliquod aluminoſum aut vitriolicum externè adhibitum non rarò totam abſolvit curam, quid vetat, quò minùs ſimili modô uteri ejectiones cruentas compeſcere annitamur? Hinc eſt, quòd peſſi ex ſtercore ſuillo confecti decoctoq; Aluminis inebriati ab aliis in hoc caſu tantopere deprædicentur. *Vid. D. Dolæi Encyclop. l.c. pag. 898.*

Dicis verò, menſtruam eluviem per uterum naturaliter, non verò per vaginam expurgari, ideoq; peſſaria in tali caſu vix quicquam prodeſſe, cùm non ad aperta venarum orificia pertingant. *Reſp.* Non me latet *Regnerum de Graff. Libr. de Mulier. Organ. Cap. 9.* cum aliis hanc de profluvio mulierum menſtruali fovere ſententiam, cui tamen Magnificus Academiæ noſtræ *Celſus in Schol. ad Obſ. 141. Hellvvigii* doctiſſimè contradixit, cum quo & alii hodie faciunt (*Vid. Dolæus l.c. lib. 5. cap. 3. §. 3. Bonet. Anatom. pract. Lib. 3. Sect. 35. Obſ. 1. & acutiſſimi Domini Geu-*

deri Diatrib. de Fermentis Cap. 12. pag. m. 262.) qui vaſa hypogaſtrica etiam ad cervicem & vaginam uteri deferri hincq; geſtationis tempore non rarò mulieres ſine ulla noxa fluxum menſtruum pati, tum rationibus, tum exemplis probant. Si verò cujusdam animus adhuc in contrariam diſtrahatur ſententiam, cogitet ille, quoties intempeſtivus uteri fluxus vel ſola aceti in regione ſupra lumbari applicatione, vel pediluviis ex aceto paratis & talibus externis juſto celeriorem ſanguinis motum ſufflaminantibus curatus fuerit: Quod cùm à nemine negatum iri credam, facilè exinde apparet, in hiſtoriis memorata peſſaria, quoniam propiùs, ad partem affectam efficaciam medicinalem deferunt, citiùs ac felicius curationem aggredi mulierumq; ſaluti ſubvenire poſſe.

Sed dicat forſan alius, mixturam quâ imbuuntur tales peſſi, nimis acrem, auſteram proptereaq; verendum eſſe, ne vel ratione acrimoniæ in partibus generationi inſervientibus pariat exulcerationes, vel auſteritate acidâ ſanguinem ita grumoſum reddat figatq;, ut rugis vaginæ fortiter impactus novas creet moleſtias, vel etiam in vaſis circumjacentibus cum ſanitatis diſpendio motus ſui jacturam patiatur.

Ad prius objectionis membrum reſpondeo, ſine ulla vanitate me poſſe affirmare, etiamſi toties dictam mixturam cum peſſariis in uſum vocaverim, id ſemper ſine ullo ſanitatis detrimento factum eſſe, nulliusq; me fœminæ recordari, quæ exin„ de aliquô affecta fuerit damno. Fateor quidem nonnullas „ paulò poſt injectos peſſos, de acrimonia ac exigua mordaci„ tate, quam in vagina perceperunt, querelas inſtituiſſe, quæ „ tamen immerſis iisdem in lacte atq; iterum locis muliebribus „ inditis facilè evanuerunt. Potiùs aſſerere queo, quoties peſſaria exitum ſanguinis, quem venarum ora copiosè fundebant, extemplò non repreſſerint, tum demum morbi contumaciam feliciter ſublatam eſſe, cum major Vitrioli & Aluminis quantitas in aquis diſſolveretur; Quæ quanquam ſæpius tanta eſſet, ut linguæ acerrimum ſenſum imprimeret, ſine ulla tamen moleſtia

leſtia à fœminis utplurimùm tolerari potuit: Cujus forſan rei hæc eſt ratio, quòd in talibus, tum à ſanguine vaginæ ſuperficiem continuò illinente, tum etiam à ſucco illo, quem hujus loci glandulæ continuo plorant, quiq; olim pro materia ſeminali habebatur, tum deniq; ab ipſis peſſariorum particulis mucilaginoſis, vis acrimoniæ in mixtura latitantis coërceatur obtundaturq; ita, ut hæ mulierum partes ſine ulla inſequente earum læſione ejus impreſſiones facilè ferant. Circa poſterius “ objectionis membrum non diu moror: Talia enim ſympto- “ mata traumaticis & balſamicis, qualia ſunt mumia, ſperma “ ceti, ocul. 69. &c. ipſisq; decoctis, quæ ad ſanguinis grumo- “ ſitates tollendas commendari ſolent, facilè præcaveri poſſe, etiam tyrones medicinæ norunt.

Non immeritò etiam hic loci quæritur, an in virginibus peſſariorum uſus concedendus? Negativam forſan darent nonnulli, putantes religionem eſſe, ſi talia virginalibus clauſtris ſubdantur propter metum, ne hymen, membranula illa transverſim ſupra urethram extenſa, ex cujus ruptione primus congreſſus acerrimus accidit, violenter & cum dolore disrumpatur. Lubens hac vice quæſtionem præteriens, an revera talis membrana in medio perforata in ſinu virginum muliebri detur, & annon potiùs membranoſæ illæ corrugationes ſive inæqualitates (quas carunculas myrtiformes dicunt) vel etiam ipſa vaginæ uteri coarctatio pro hymene ſit habenda? brevibus ſaltem, ut priori ſatisfaciam quæſtioni, ſuſpicor ipſa peſſaria in hæmorrhagiis virginum uterinis, vel propterea tutò adhiberi poſſe, quoniam tum temporis, dictæ partes, quæ hymenis nomine vulgò inſigniuntur, à copioſo ſanguine delibutæ ita relaxantur, ut peſſorum intruſionem facili negotiô admittant. Hinc rectè *Regnerus de Graff l. c. p. 55.* contra eos, qui ex præſentia hujus membranæ infallibiles virginitatis notas deſumunt, diſputans, *fieri poteſt, inquit, ut menſes fluant, vel paucis ante diebus fluxerint, ex quo genitales partes humectari & relaxari contingit, ſic ut minimò negotiô & nullo fere dolore dilatentur cedantq; ſubeunti*

mentulæ

mentulæ potiùs, quàm dilacerentur. Quibus poſitis, quid obſtat, quò minùs eædem partes, ut antea dictum, à ſanguine tantâ copiâ in vaginæ margines irruente eandem affectionem patiantur, ſic ut peſſulis liberiorem tranſitum concedant. Quanquam & hoc reticendum non eſt, raró admodum inſignes uteri hæmorrhagias virginibus accidere, cujusmodi exempla, ut ingenuè fatear, in tota mea praxi rariſſimè obſervare licuit: Ad minimùm ſi tale quid videre contigit, factum id eſt ut plurimum in perſonis, de quibus non temerè aliud quid ſuſpicari potui, quod tamen citra ullius perſonæ diffamationem ſcriptum volo.

OBSERVATIO LXXX.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Lapidis Ætitis virtute contra abortum.

Quartus jam agitur menſis, quô noſtram Hildeſiam attingebat *Excellentiſſimus Dominus D. Schellhammerus, Helmſtadienſis quondam nunc verò Jenenſis Academiæ Profeſſor digniſſimus:* Uti verò adhuc doleo, propter feſtinationem, quam alia negotia laudato Viro imperabant, parùm temporis ad diuturniores collocutiones, mecum inſtituendas ipſi fuiſſe, ſic inter ſermones ſuaviſſimos, quibus tantillum illud temporis mecum tranſigebat fortè mentio de lapidis Ætitis contra abortum virtute incidebat: Rogabat me Collega honorandus, ut, quæ tunc ex ore meo audiiſſet proximi anni miſcellaneis insererem publiciq; juris facerem: Cui deſiderio eò lubentiùs morem gero, tum ut videat Vir doctiſſimus, quanti ipſum faciam, tum ut curioſus Lector perſpiciat, citra meritum multa ab antiquis tradita pro fabulis anilibus haberi.

Uxor Præfecti cujusdam D. B, cum aliquot vicibus abortum, non obſtantibus contra hunc datis remediis, perpeſſa fuiſſet, de novo imprægnata, ac valde metuens, ne ante conſuetum

tum & lege naturæ confirmatum tempus fœtum iterum abjiceret, remedia idonea ex me quærebat, quibus auxiliantibus longius ſpatium omnimodamq; ſui in utero maturationem exſpectare ille poſſet. Promtè ipſi adfui, venæſectione aliisq; efficacibus remediis intempeſtivi fœtus excluſionem maſculè aliàs declinantibus ejusdem conſervationem tentans: Aſt incaſſum omnia facta ſunt ſicq; infelix Matrona ſpe ſuâ dejecta eſt, ut quartô geſtationis menſe, fœtum ê gremio ſuo elabi mœſta iterùm videret. Septimâ igitur vice, cùm ſe rurſus gravidam ſentiret, locô aliorum medicaminum lapidem Ætiten ſindoni rubræ incluſum meô juſſu de collo ſuſpendit, ſic, ut nudam pectoris partem inter mammillas attingeret: Geſtavit hunc in nonum usq; ingravidationis menſem, de omni abortionis periculo ſecura. Sed quid fit? Abſoluto ordinariô partus naturalis terminô, ingruentibusq; doloribus fœtus in lucem emiſſionem præcedentibus, per aliquot dies omnis labor omnisq; pariendi conatus erat fruſtraneus, ſic ut miſera in vitæ diſcrimine poſita meum iterùm imploraret auxilium. Citò igitur cùm me ad ipſam contuliſſem, omnibus circumſtantiis bene examinatis alligatum adhuc amuleti ratione lapidem Ætiten deq; collo ſuſpenſum deprehendi, hinc juſſi, ut obſtetrix eundem extemplò, ſolutô ejus filô cruri parturientis in alterutro latere alligaret; unde factum ut finitô vix unius horæ ſpatiô mater laborioſi nixus puerperiô admodum enervata fœtum maſculum optimâ ſanitate in hoc usq; tempus fruentem ederet in lucem, adq; paucos redactam familiam ab interitu ſic vindicaret.

Lubet aliam ſimilis farinæ hisce annectere obſervatiunculam. Vix tempus bimeſtre præteriit, cùm Generoſa ac illuſtri ſtirpe orta Matrona de L. uterô gravis huc loci appelleret ipſoq; adventûs die, quô ſcilicet in curru iter ſex milliarium confecerat, ſtillicidium ſanguinis ex utero cum doloribus in regione lumbari ſentiret. Ego in conſilium vocatus non neglectis aliis, lapidis Ætitis, quem à memorata Præfecti fœmina haud infructuoſè geſtatum ſciebam, appenſionem commen-

 davi;

davi; quô factô à ſanguinis ſtillicidio in 14. tum diem libera permanſit, quô demum ſanguis de novo in conſpectum veniens intolerabilesq; dolores parturientibus familiares imminentem abortum indicabant, qui tamen factus non eſt, donec die ſequenti, cùm fœtum nullô modô conſervari poſſe viderem, prædictum abjiceret amuletum; Ubi verum deprehendi, abortum à cauſâ violenta, ut ictu, caſu, corporis immodica concuſſione, per hunc lapidem vix præcaveri poſſe, ſicuti beatus *D. Bauſchius Schediasm. de Ætit. cap. 5.* doctiſſimè innuit, ubi, quid de hiſce Ætitis viribus doctiores ſentiant, pluribus oſtendit.

OBSERVATIO LXXXI.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Gutta ſerena in puerpera feliciter curata.

QUam de fœmina quadã *B. Sennertus Prax. lib. 1. p. m. 853.* ſiſtit obſervationem, quæ poſt conceptionem occæcata ad tempus usq; partus ita permanſit, in memoriam illa revocat ſubitaneam viſûs in puerpera abolitionẽ, quæ hic loci ante aliquot annos accidit; quale exemplum, cum nullibi niſi apud *Tulpium lib. 1. Obſ. cap. 10.* me legiſſe recorder, non indignum judicavi, ut Curioſorum oculis ſiſterem.

Uxor ſcil. Domini B. H. Chirurgi hujus loci dexterrimi probitatem & ingenuitatem præ ſe ferentis, cùm novem lunæ curſibus exactè maturuiſſet fœtus, quem utero gerebat, partu non adeò laborioſô filiolum omnibus numeris abſolutum vitali exponebat auræ, ipſaq; mater primam puerperii ſeptimanam bellè & inoffensâ valetudine tranſigebat: Quâ præterlapsâ viſio obſcurari cœpit inſequente ſubitô omnimodâ utriusq; oculi cœcitate. Tam atroci malô conterritus maritus, meas ingre-

ingreditur ædes obnixè rogitans, ut ipſius uxori in tanta calamitate conſtitutæ meô auxiliô præſto eſſe velim. Comitem me igitur ei junxi & inſtitutô examine de omnibus, viſum quidem in uxore abolitum, nil vero vitii oculos accuratè inſpiciens in iisdem deprehendi, unde pro Amauroſi, quam aliis guttam ſerenam vocare placet, hunc morbum habui. Feci propterea, quod potui, præmiſſisq; univerſalibus poſtea ſpecificis volatilibus, aperitivis, de obſtruentibus nervi optici vel ſaltem ejus filamentorum obſtructiones, ſi quæ fortè adeſſent, reſerantibus, vel ſi forſan humores extravaſati eadem comprimendo cæcitatis culpam ſuſtinerent, ſelectioribus diſcutientibus curationem aggreſſus ſum: Externè verò veſicatoriorum, cucupharum, imò ipſorum Sternutatoriorũ, quæ (monente ſic acutiſſimô *D. Theodoro Craanen Praxi Med. Reform. cap. 30.*) in hoc caſu omni ſuſpicione carent, cum graviora evenire nequeant, quàm ipſa cœcitas, uſum non neglexi. Diligenter igitur & indefeſsô ſtudiô, cum medicamenta uſurparet dicta fœmina, curæ ſucceſſus tam felix fuit, ut poſt aliquot ſeptimanas recuperatâ gratiſſimi luminis uſurâ perniciofiſſimam evaderet cœcitatem verumq; eſſe, ſuô teſtaretur exemplô, amauroſin ſubitò factam citò quoq; non rarò perire: Quòd cùm contingit, uti in dicto exemplo, vix mihi perſuadere poſſum, nervos opticos à materia quadam viſcida obſtructiones pati, cùm tum demùm diuturniorem, magis deſperatam ſæpiusq; vix ſuperabilem eſſe putem: Quin potiùs filamentorum, vel ipſorum nervorum opticorum ab extravaſato in ipſo partûs labore ſanguine aut lympha magis magisq; accumulata, compreſſionem in cauſa fuiſſe, ut defectu ſpirituum oculorum lux ad tempus exſtincta ſit, plura ſunt, quæ me credere cogunt. Sanguinis autem extravaſationem in partu nonnunquam fieri poſſe, exinde ſuſpicor, quòd non ſemel ex parturientium naribus in ipſo partûs nixu ejus portiunculam promanâſſe viderim: Quid verè obſtat, quò minùs ſimile quid in ipſo cerebro propter ſummos conatus ac labores, quibus fœtus ex utero quaſi exprimendus eſt, contingere queat.

OBSERVATIO LXXXII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Extraordinaria Vomitus diuturni cauſa.

TAntum nos in curando, quantum in cognoſcendo valere, veriſſimum quidem eſt: Aſt utinam multa intelligentiæ noſtræ vim notionemq; non fugerent, quæ ſæpius in ægrotorum corporibus occultata ita latent, ut omnem ingenii humani aciem eludentia de ſui præſentiâ nil quicquam moveant ſuſpicionis! Feliciùs ſic dubio procul plurimi ægroti ſublevarentur ex ſuis ærumnis: Quod uti plura, quæſublimioris medicinæ Antiſtites ſuis ſcriptis inſeruerunt, teſtantur exempla, ſic ex enarratione ſequentis hiſtoriæ itidem luculenter apparebit. Uxor civis Hildesheimenſis M. B. jam per octodecim dies de anorexia, amaroq; oris ſapore conqueſta fuerat, cùm ad eandem opis ferendæ gratiâ accerſerer, præſensque non ſolùm querelas de dictis ſymptomatibus, ſed inſuper ex ejus ore audirem, quòd non tantùm totô morbi tempore à prandio æque ac cœna tam liquida, quàm eſculenta verùm quoq; aliàs materiam viſcidam amaramq; frequenter evomiſſet; qui crebri vomendi impetus in ſextam usq; ſeptimanam continuabant. Omnia quidem ex arte adminiſtrabantur, ſed morbô omnem induſtriam eludente, de recuperanda ſanitate ſpes fermè vacillabat, idq; eò magis, quoniam à propinatis quibuslibet medicamentis fibræ interioris ventriculi tunicæ magis irritari inq; ſpasmos emeticos agi videbantur, ſic, ut quicquid medelæ locô ingereretur, indignabundus ſtomachus per vomitum ſubitò iterùm ſuô ejiceret domiciliô. Fateor modò ſuſpicionem calculi renum, modò pylori ab aliqua cauſa præternaturali occluſi, modò aliarum rerum, quæ ad inducendos

dos enormes vomitus ponderis non parum obtinere ſolent, fuiſſe obortam, ad quos tamen in hac perſona talia ſuum ſymbolum contuliſſe exitus edocuit. Nam collabentibus magis magisq; viribus, corporeq; ob inopiam alimenti ad extremam maciem redactô vomitum tandem vomitu curare tentavi: Neq; tamen ſtibialia fortiora in hunc finem, ne animam vomitu continuo enervata mulier ſimul exſpueret, in uſum vocare placuit, ſed ut methodô tutiſſimâ rem ipſam aggrederer, ſingulis tribus horis Olei Amygdalarum dulcium tria cochlearia calidè aſſumenda ægrotæ exhibui, quæ etiamſi paulò poſt aſſumtionem ventriculus ſemper redderet, tamen me jubente, in ejus uſu perſtitit tamdiu, donec tertiô demum die tria grandia fruſta (quorum quodlibet fermè exigui pomi Borſtorffiani magnitudinem æquabat) mucô fœtidiſſimô obducta vomitû rejiceret, quæ improportionata illa irritamenta fuerant ſtomachum mole ſuâ laceſſentia inq; contractiones excretorias tamdiu urgentia. Ejectas maſſas examini ſubjiciens, vidi eas antea in ſtomacho cohæſiſſe unamq; maſſam conſtituiſſe, id quod veſtigia recenter factæ ſeparationis partis unius ab altera indigitabant; Cui negotio forſan oleum amygdalarum virtute ſuâ emolliente plurimùm inſervierat. Internam maſſarum ſubſtantiam luſtrans, deprehendi, eam nihil aliud eſſe, quam farciminis infumati quod noſtrates eine Mettwurſt vocant portiunculas incoctas, crudas & fortiter compactas, ita, ut vix baculis ab invicem ſeparari poſſent. Juramenti inſtar, quod mirum, ægrota mihi aſſeverabat, intra 24. hebdomadas ſe illius farciminis nil quicquam comediſſe. Cæterùm vix ſtomachus crudô hocce eduliô purgatus erat, cùm vomituum enormium nixus extemplò ceſſarent ipſaq; ægrota paulatim ad ſanitatem rediret exoptatiſſimam.

SCHOLIUM.

MIhi valde adhuc juveni cum ſingulo mane nauſea quædam & ad vomendum proclivitas eſſet moleſta, ex celeberrimi Rolfincii, cui domeſticus tum adhærebam, conſilio, vomitorium ſumſi, quo ejeci mox fruſtum Salmonis, ante menſem avidius devorati.

[*D. D. Günth. Chriſtoph. Schelhammerus.*]

OBSERVATIO LXXXIII.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Pulverum cordialium effectu nonnunquam purgante.

N. N. Paſtor Eccleſiæ temperamenti calidi & ſicci, cujus ſanguinem particulis acidis, ſulphureis ac ſalſis abundare, vel ipſe rubor cum tuberculis naſum ipſamq; faciem ita defœdantibus, ac ſi guttis roſeis conſperſa eſſent, præteritô annô meas intrabat ædes, ſummopere de inſigni cordis palpitatione, laſſitudine corporis viriumq; jacturâ indies incrementum ſumente conquerens. Ex omnibus circumſtantiis concludere facilè erat, morbô hypochondriacô cum ſcorbuto conjunctô hunc virum laborare, idq; ideò agendum putavi, ut corpus acribus, acidis & vitioſis aliis humoribus liberarem ſanguinisq; mixturam ad meliorem motum redigerem. Sed antequam manus operi admoverem, obnixè Dominus Paſtor rogabat, ut parcus admodum in ordinariis medicamentis eſſem, præprimis verò nulla ipſi porrigerem purgantia, quorum uſum nunquam ſibi profuiſſe experientiâ edoctus, affirmabat. Cùm igitur relictis iis, quæ per alvum ſe expedire atq; ab impuritatum ſarcina corpus liberare ſolent, pulverem ſaltem cordialem Dorncreilii additis paucis Cinna-

Cinnabaris Antimonii granis ordinâſſem, poſt aliquot dies per nuntium mihi ſignificat, ſe ab aſſumto pulvere toties dejeciſſe tamq; defatigatum eſſe, ut, ſi diutius in ejus uſu perſiſtat, metus ſit, ne in ipſius vitæ periculum incurrat, ſummopere mihi exprobrans, quòd ejus petitioni tam parùm detuliſſem, cùm tamen expreſsè mihi antea dixiſſet, ex purgantibus ſemper ſe malè habuiſſe, nimiasq; excretiones ex eorum uſu, quam blanda etiam ordinata fuerint, nunquam non expertum fuiſſe. Nuntium igitur cum alio medicamento ex Aqua Menth. Theriacal. Diaſcord. Frac. Confect. de hyacinth. & talibus concinnato ad dictum Paſtorem remiſi, ſeparatimq; ſolum pulverem cordialem Dorncreilii ſine additione Cinnabaris ei transferendum vel propterea tradidi, ut certus eſſem, an culpa effectus cathartici in Cinnabarim ſit rejicienda. Uſurpavit mixturam cum proſperrimo ſucceſſu ægrotus ita, ut frequentes ejectiones ceſſarent; Quæ tamen præterlapſis aliquot diebus, cùm me ſuadente, pulvere cordiali uteretur, ita recruduerunt, ut reiteratione mixturæ ſummopere opus haberet, cujus beneficiô etiam egerendi frequens deſiderium iterùm evanuit. Cum poſtea, quicquid vel ſub ſpirituum, tincturarum, vel extractorum &c. forma ipſi porrigeretur, eundem effectum cacatorium ſiſteret, nolui tenerum hocce corpus plurimis medicamentis excruciare, ſed potiùs, ut in externorum uſu acquieſceret, ſedulus fui ſuaſor, quoad interna monens, optimum ejus medicamentum futurum, ſi nullô medicamentô, ſed ejus locô, niſi ſumma neceſſitas aliud requirat, optimô vitæ regimine uteretur. De Abſorbentibus, quâ ratione alvum nonnunquam laxent, doctiſſimus diſſerit *Dolæus Ephem. Dec. 2. An. 7 Obſ. 131.* In ſpecie legi quoq; meretur, de pulveris cujusdam, quem Cinnabaris Antimonii ingreditur, effectu purgante Obſervatio Clariſs. Domini *Johannis Helfrici Jungken in Not. ad Comment. Joh. Agricol. in Popp. Part. 2. Cap. 2. pag. m. 77.* Diſcimus interim ex adducta Obſervatione, non ſatis eſſe (monente ſic *Ballonio apud Bonet. Labyr. Med. Extric. pag. 3. §. 8.* confuſam animô tenere medendi

medendi effigiem, niſi quâ ratione huic, aut illi in ſpecie ſecundum peculiarem cujuslibet conſtitutionem medicina facienda ſit, intelligatur.

OBSERVATIO LXXXIV.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Sudore Sabuloſo.

VEtulam quandam viduam M. D. vultu membrisq; ad venuſtatem parum compoſitam, morumq; urbanitate non adeò limatam quondam hic loci juvenis 27. annorum (om haer Gelleken, niet om haer Velleken, ut Batavi loquuntur) ſibi ſponſam elegerat. Nuptiis certi dies definiebantur, quibus in lætitia finitis cæteri, qui inſequebantur, perpetuis rixis ac altercationibus conſumti ſunt. Neq; tantùm maledicis verbis ſed verberibus vetula cum juvene marito quotidie concertabat; Qui contra parùm uxoris ingratæ cervicibus parcens repetitis ictibus non rarò in eam deſæviebat. Inter ærumnas igitur ac miſerias durante infelici hocce matrimoniô ad aliquot ânnos, vetula tandem priſtinæ libertatis jacturâ factâ maritiq; imperio ſuccumbens arcanô animi & paulò poſt manifeſtô ſatis corporis morbô quatiebatur, ſic ut fermè biennium variis accidentium generibus in lecto detineretur, quæ inter primaria erant tumor abdominis aſciticus & procidentia ani cum fluxu hæmorrhoidum. Uti verò rarò iis, quibus animus pacatus & tranquillus non eſt, corporis medicamenta proſunt, ſic in hac muliere idem evenit, quæ tandem tum animi tum corporis ægrotationibus magis magisq; contabeſcens, tædioſam cum morte commutavit vitam. Notandum verò id eſt, cujus gratiâ præprimis hanc Obſervationem ſiſto, quòd tribus ejus obitum præcedentibus menſibus, effuſiſſimum ſæpius ex poris corporis emiſerit ſudorem, eumq; non quidem aquoſum, ſed modò viſcidum ac pinguem inſtar

ſevi,

ſevi, modò arenoſum. Quod ne gratis dixiſſe videar, ſanctè teſtor, ſæpe vetulæ maritum, me præſente, erumpentem ſudorem acie cultri abraſiſſe eumq; in calidam aquam injeciſſe, ubi ſtatim ſabulum interdum rubrum, aliàs flavum vaſculi fundum petiiſſe obſervavimus, propriisq; id ipſum manibus palpavimus: Quòd verò, cùm faceremus, illud intra pugillos detentum paulatim diſſolvebatur: Hinc non potui non pro tartaro aut ſabulo ſcorbutico in venis & ipſo ſanguine generato haſce arenulas habere. Similes hiſtorias ex *Horſtio, Schneidero*, & aliis tradit *Bonet. Anat. pract. Sect. 24. Libr. 3.* §. 4. ubi induſtrio quondam Philoſophiæ naturalis Profeſſori *D. Sperlingio* in morbo, qui demùm ipſi lethalis exſtitit, idem accidiſſe, poſtq; ſudorem copioſas arenulas cuti in diverſis partibus adhæſiſſe, legitur. Plura exempla de ſabuloſo ſudore, ſuppeditat Clariſs. *D. Paullini Ephem. Dec. 2. An. 6. Appendic. Obſ. 1. & An. 5. Append. Obſerv. 85.*

OBSERVATIO LXXXV.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Febre malignâ correpta Concionatrice.

CUm haud ita pridem *Ephem. An. 7. Dec. 2. Obſervationem 144* Nobiliſs. Domini *D. Heintkenii*, quæ epilepticum concionatorem exhibet legerem, jucundas mihi illa dabat recordationes ſimilis ferme hiſtoriæ, quam ante triennium hic loci accidiſſe memini. Virgo quædam N. S. annorum fortè 23. graviſſimâ febre malignâ laborabat. Mater, cui res anguſta domi curtaq; ſupellex morbo periculoſiſſimo filiæ nihil remedii oppoſuerat, quæ tamen ægrotæ ſtatu ſemper in deterius vergente, decimò tertiô morbi die me accerſi curavit. Adfui & inveni illam in tanta mentis alienatione conſtitutam, ut ſibi in templo concionandi munus injunctum eſſe

firmiter crederet: Unde etiam nullis in contrarium factis perſuaſionibus locum dans, in futilem quandam ac deformem loquacitatem incidebat, inani citra delectum congeſtâ vocum turbâ auditorum aures onerans, ac modò de inferno, modò de cœlo ſermones contexens, modò etiam dictionibus inquinatiſſimis utens, ac ut ſues in cœno & luto, ſic in orationis ſordibus hærens. Poſt meum acceſſum, cùm mater eam hôc modô compellaret: En! dilecta filia, medicum Tibi ſiſto, quem toties deſiderâſti (ſed malè hæc poſt vulneratam cauſam remedium quærebat) qui brevi priſtinæ Te reddet ſanitati &c. Illa fœdiſſimis detonans verbis, ac præterea fortiſſimô colapho in vultum matris deſæviens, abi, dicebat, in malam crucem, ſceleſta meretrix, perpetuos Tibi Deus det cruciatus quæ miniſtræ Verbi divini in publica concione obloqui audes &c. Neq; propiùs eam accedere lubebat, metuens ne ab inſana mente capta concionatrice ſimili modô exciperer, à quo propoſito tamen cum ab aliis adſtantibus in lecto detenta impediretur, egoq; ſudorem frigidum ac pulſum fermè deficientem ſentirem, prædixi, finitâ concione & finem vitæ inſtare. Dictum quoq; factum: Nam cùm aliquot horas concionando tranſegiſſet, viribus contritis linguâq; paulatim deficiente, fatis conceſſit.

Huc illa referenda eſt Obſervatio, quam *Dec.2. An.5. n.52.* de fœmina quadam communicat Celeberrimus *D. Hannemannus*, quæ febre malignâ affecta in ipſo delirio primò meditatas cantilenas dulci melodiâ canebat. Cæterùm verbis exprimere nequeo, quantam delirii varietatem in ejusmodi morbis acutis ſæpe expertus ſim. Quartus jam agitur annus, cùm uxor chariſſimi mei Fratris *D. Joachimi Henrici* Albrecht Conſulatus munere hîc loci fungentis in febrem acutiſſimam ſummô deliriô ſtipatam incideret. Inter alia abſurda & incongrua phantasmata menti oblata & hoc numerandum erat, quod ſibi imaginaretur, ſe vaſa, ſive ollas fictiles in culina ædium mearum confregiſſe: Quoties igitur ipſam inviſebam, toties obnixè rogabat, ut commiſſum errorem in diffringendis fictilibus ipſi

condo-

condonarem. Hanc occaſionem tum temporis utiliter arripiens, ſimulabam, ac ſi omnia vera eſſent, quæ diceret, non parùm impudens factum exaggerans promittensq;, ſi à continuis ſermonibus deſiſteret, ſeq; per aliquot horas quieta ad ſomnum componeret, me ad ignoſcendum futurum propenſum: Sin minus; culpam admiſſam non tam facilè me condonaturum eſſe. Paruit illa meis monitis, atq; cùm per aliquot noctes nihil ſomni cepiſſet, jam ad evitandam meam indignationem molliſſimis plumis corpus tranquillè immergens ſuavi obruta ſomnô imminentem noctem exegit pacatiſſimam, paulatimq; priſtinæ ſanitatis recuperavit vigorem. Longè periculoſior delirii ſpecies in milite quodam olim à me obſervata eſt, qui febre malignâ cum delirio correptus, abſentibus aliis, forfice jugulum ſibi præſcindere allaborabat, vulnereq; haud exiguô collo jam inflictô ipsâ ſe privâſſet vitâ, niſi opportunè propinquorum aliqui accurriſſent delirantis conatibus reſiſtentes. Ex hoc ſanitati poſtea reddito ſæpius quæſivi, anne ex inflicto vulnere dolorem percepiſſet? Sed ille nec facti ſe recordari, nec de doloris ſenſu quicquam narrare poſſe, conſtanter aſſeverabat. Sic ſcilicet æternæ veritatis eſt Hippocraticum illud effatum: Qui dolorem non ſentiunt, illis mens laborat. Cæterùm de cauſis delirii in febribus malignis, quomodo nimirum ex ſanguine præter naturam fervente concitatiùs & ſecundum inæqualem ſuam intemperiem valdè inæqualiter erumpentes ſpiritus animales in multos & varios, cerebri poros ſine ordine & regimine mittantur, varias hinc, diverſas confuſas ac perturbatas in mente paſſiones ac imaginationes excitantes, h. e. ægros delirare facientes, eleganter differentem, vid. Excellent. ac judicioſum *D. Laurentium Donckers in Ideâ febr. petechial. cap. 6.*

OBSERVATIO LXXXVI.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Lachrymis lacteis fluxuq; oculorum chyloſo in infante recens nato.

INitiò hujus anni Uxor Viri plurimùm Reverendi N. B. Paſtoris ad S. P. vigilantiſſimi felici partu filiolum in lucem edebat quoad omnes corporis partes optimâ ſanitate præditum, niſi quod in vertice capitis ad ſiniſtram tumor ſolidus & quaſi carnoſus inſtar ovi anſerini conſpiceretur, absq; tamen ullo rubore ullisq; ſignis futuræ ſuppurationis: Ab obſtetrice filioli caput in ipſo partu rudiùs contrectante, illum originem duxiſſe ſuſpicabar. Interim etiamſi impoſitione vini calidi cum linteis huic tumori proſpicerem, autumans inde eundem diſſipatum iri, parùm tamen finem aſſecutus ſum, dictô tumore in eodem ſtatu conſtanter, permanente. Dum hæc ita fiebant, ſeptimô, ni fallor, à partu die oculorum defluxionem incidiſſe videbatur infans, ſic, ut ſordibus glutinoſis quandoq; palpebræ arctè admodum cohæreſcerent, quam moleſtiam impatienter ferens, frequentioribus ſe dabat lachrymis, quæ initiò quidem aquoſæ, poſtea verò per aliquot ſeptimanas ratione coloris & conſiſtentiæ lacteæ obſervabantur: imò ſucceſſu temporis cum palpebras regionemq; ſub cantho majori leniter comprimeremus, lactea hæc materia copioſè effluxit. Suſpicio quidem in exulcerationem glandularum lachrymalium cadebat, quam tamen fruſtraneam eſſe, humoris propullulantis nullis puris qualitatibus præditi externa facies lacti omninò conformis docebat: Accedebat, quòd nec febriculæ ſymptomaticæ ullum veſtigium deprehenderetur, ſed filiolus durante hocce lacteô oculorum fluxu quoad cætera ſatis ſanus exiſteret, niſi quod propter frequentiorem oculorum agglutinationem miſera-

miſerabiles ploratus nonnunquam ederet. Hic rerum ſtatus igitur, internè ſaltem talibus, quæ lactis congrumationem ac aceſcentem familiaremq; infantibus epilepſiam impedire, valent; externè verò Infusô Croci metallorum cum Aq. fœnicul. & talibus concinnatô ſæpius de die adhibitô in tantum ſucceſſu temporis mutatus eſt, ut paulatim nullô in oculis vel palpebris vitiô relictô, priſtinam filiolus recuperaret ſanitatem. Sed, quod notandum, quò magis lacteus ac chyloſus hicce oculorum fluxus ceſſabat, eò magis tumor in vertice capitis diminuebatur, cujus quoq; totalem ablationem, cùm nihil amplius lactei humoris glandulæ lachrymales plorârent, conſpeximus. Sed quænam hujus rei ratio? Nutrimentum certè chyloſum ex matris mammis exſuctum ad verticis tumorem appellens ibidemq; propter poros ac canaliculos obſtructos, compreſſos minusq; pervios, ingreſſum non inveniens, per metaſtaſin ad glandulas oculorum demigrâſſe videtur. Sed ſi hoc, per quas vias hæc translatio facta eſt? cur non ſtatim à partu lachrymarum lactearum in conſpectum venit effluvium? De quibus meæ tenuitatis mihi conſcius, malo tacere, quàm probabilibus ſaltem conjecturis Curioſi Lectoris animum implicare.

OBSERVATIO LXXXVII.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Lardo non ſine periculo faciei variolis laboranti impoſito.

CUm formoſa facies muta ſit quaſi recommendatio, virgoq; eleganti vultu prædita abundè jam dotata videatur, vitio quis verteret matribus honeſtis, ſi in variolis peſſimâ ſæpè fœditate filiarum formas deturpantibus de conſervando tanto theſauro valdoperè ſint ſollicitæ, inq; eum finem ſelectiora nonnunquam offerant remedia. Sed caveant:

veant tales, ne perpetuando fragili bono curioſiùs invigilantes, ipſas in vitæ periculum præcipitent filias. Parùm abfuit, quin tale quid hiſce diebus accidiſſet filiæ Viri N. N. in quam variolarum confluentium peſſimæq; indolis virus tantâ acerbitate deſæviebat, ut facies tota iisdem obſita & obducta deformi ſpectaculô videretur. Cùm igitur ab uſurpatis Bezoardicis & aliis, quæ in hoc morbo conducere ſolent, mediocriter haberet, egoq; per aliquot dies aliis impeditus negotiis, eam viſitare non poſſem, poſtea & quidem nonô variolarum die revertens, ipſam inveni in ſummas anguſtias redactam: Tenebatur quippe febre ardentiſſimâ cum delirio & ſumma reſpirandi difficultate. Neſciens unde tantum repentini periculi ipſi acceſſiſſet, faciemq; ipſam inſpiciens nec crudas, nec maturas, nec exſiccatas variolas in eadem reperire licuit, à quibus tam libera ac nitida erat, ac ſi nunquam hôcce morbi genere laboràſſet. Quærenti mihi ex ancilla adſtante, unde tam ſubitanea eſſet mutatio? hæc monſtrabat larvam ex panno confectam laridoq; interius obductam, quâ dies noctesq; in mea abſentia faciem puellæ contectam fuiſſe affirmabat. Mirabar inconſultam hominum audaciam atq; omnibus viribus allaborans, ut innocentem puellam ex periculi fluctibus extricarem, tandem, Deô annuente, prudenter & cautè adminiſtratis feci, ut ſanitate reſtauratâ in portu navigaret, hunc demum ex commiſſo errore fructum reportans, ut facies, quæ dubio procul plura aliàs variolarum veſtigia retinuiſſet, non adeò deformaretur, ſed venuſtô aſpectu oculis ſatis gratioſô iterùm incederet. Aſt quis tanti pœnitere emet? Quis ad fugacem conſervandam formoſitatem ſe & vitam ſuam in diſcrimen offeret? Fugiendum eſt (docente Tullio lib. 1. Offic) ne offeramus nos periculis ſine cauſâ, quô nihil eſſe poteſt ſtultius.

Non poſſum, quin hic loci mentionem faciam tutioris remedii, cujus nuper generoſa quædam Matrona variolis decumbens me faciebat participem. Laminas, dicebat, ferreas ignitas ſæpius de die faciei è propinquo, quando variolæ matureſcunt

ſcunt, admovendas eſſe, ita, ut facies bene incaleſcat, ſic enim fieri, ut nullæ fermè à variolis foſſulæ relinquantur; id quod ex narratione Sereniſſimi cujusdam Principis ex Italia reducis habebat, qui Venetiis cum fructu vilioris hujus remedii effectum, non ſemel viderat ſaluberrimum; Cujus quoq; dicta Matrona cum tribus filiabus variolis copioſiſſimis tum temporis correptis egregium edebat ſpecimen, quæ omnes faciei venuſtatem ſolô ferro ignitô conſervârunt. Effectus ratio dubio procul in exſiccatione celeriori materiæ in variolis latitantis conſiſtit, quæ quô citiùs contingit, eò minùs humor acris texturam cutis corrodere deformesq; foveolas fabricari poteſt.

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

De

Pediculis abortum præſagientibus.

PEdiculorum, quibus variæ corporis partes non rarò in prædam cedunt, abundantiam phthiſicorum mortem imminentem denuntiare, teſtis eſt ſupra laudatus *D. Dolæus Encyclop. Med. lib. 2. pag. 299.* In moribundis & defunctis eosdem fugam capeſſere, ipſe non ſemel vidi. De talibus verò, cùm ex principiis naturalibus rationes facilè ſuppeditari queant, non tanta admirandi anſa datur. Eſt autem non ſaltem mirabile, ſed prodigio fermè ſimile illud, quod hiſce diebus in Clariſſimi Domini Præfecti Schladenſis D. S. uxore obſervare licuit. Hæc aliquot liberorum mater quidem facta feliciter, aliquoties tamen & quidem ter abortum perpeſſa eſt. Nonâ, ni fallor, jam vice uterum gerens, erga me triſtis conquerebatur de inſtante abortu, dicens, ſe quidem certò ſcire, hunc fore inevitabilem, ut tamen nihil ad conſervandum fœtum neglexiſſe videatur, meo ſe relinquere arbitrio, ſi medicinam ipſi factitare velim. Ego nullum ſignum deprehendens, quibus aliàs abortum imminere probabiliter concluditur, quæ-

ſivi

ſivi tandem ex illà, quidnam eſſet illud, quô tam certum de immaturi fœtus excluſione formare poſſet augurium? Prophetas, regerebat, tibi ſiſto pediculos: Scias enim, nunquam me in ulla corporis parte illa animalcula deprehendiſſe, quoties gravida ad naturalem partus terminum, fœtum utero geſtavi; quæ tamen numeroſa caput occupare ſolent, cùm fœtus intempeſtivè edendus eſt. Fruſtra autem, ut hoc dixiſſe non videretur, iteratis juramentis non tantum rem haud aliter ſe habere, verùm etiam vaticinium à pediculorum præſentia deſumtum: tertiâ jam vice ſe ipſum approbâſſe affirmabat, vix dubitans, cùm iterùm ingratos illos hoſpites in capite alat, quartâ jam vice ſe ſimile fatum experturam eſſe. Erexi ejus animum, quantum potui, pluribus oſtendens, nihil periculi in tali caſu pediculos portendere poſſe: Quibus omnibus verò, cùm conceptam ſemel de iis opinionem ipſi excutere non poſſem, nonnullisq; medicamentis ejus deſiderio ex parte ſatisfeciſſem, inter ſpem & metum conſtitutam dimiſi etiam atq; etiam petens, ut de eventu me certiorem faciat, de quo cum Excellentiſs. Dominis Collegis forſan ſequenti annô, ſi Deus vitam largiatur, communicandi dabitur occaſio.

OBSERVATIO LXXXIX.
D. JOH. PETRI ALBRECHTI.
De
Metallorum Palingeneſia.

VIx mihi perſuadeo, quendam dari, qui exhauſtas venas metallicas poſt aliquod temporis intervallum fœcundas iterùm reddi metallisq; repleri poſſe, in dubium vocet, cùm tum rationibus phyſicis, tum experientia illud perſpicuum fiat. Klufft und Gänge (ſunt verba *Nobiliſſ. Domini* Löhn-Eiſen/ in dem Bericht von den Bergwercken/ *p.20.*) haben noch heute zu Tage ihre Sahmhaffte Art/ die GOtt durch ſein Sprechen in die Erde geſchaffen hat / daraus Er natürlicher Weiſe

noch

noch täglich Ertz wachſen läſſet: Denn GOtt hat im Anfange nicht alles Ertz geſchaffen / wie Er auch nicht alles Korn und Früchte auf einmahl wachſen laſſen/ beſondern muß die Erde noch jährlich zu gelegener Zeit ihre Früchte heraus geben/ ꝛc. Wer deß Samens viel hätte/ der könte reich werden ꝛc. Uti autem probabile eſt, ſeminale illud principium metallicum contineri à particulis ſulphureis, ſalinis & mercurialibus ex profundo terræ fumorum unctuoſorum inſtar (German. die Witterung vocant) beneficio ignis ſubterranei elevatis, quæ ſucceſſu temporis humidum aliquod viſcoſum conſtituunt, poſtea à materia quadam terreſtri aut lapidoſa interceptum in verum metallum abiens; Sic datis talibus aliisq; concurrentibus principiis non rarò in fodinis, quis metallorum defectum novâ generatione denuò reſarciri poſſe inficiabitur? In Inſula Sardinia (referente ſic *Bernard. Cæſ. Mineralog. Lib. 5. part. 2. cap. 5. p. m. 620.*) eſt locus, ubi ferrum foditur, qui tametſi valde excavetur, nihilominus tempore repletur idem ferreâ ſcaturigine, perinde ac ſi nunquã fuiſſet defoſſum: Et quanquam profundiſſimum in modum excavatæ ſint foveæ, poſt annos tamen iterum replentur. Plura Exempla videantur apud *Sennertum de Chym. conſenſ. & Diſſenſ. cum Galen. & Ariſtotel. Cap. 9. Georg. Agricol. de Ortu & Cauſ. ſubterraneor. lib. 5. Johann. Mattheſ. Sarept. Concion. 3.* & alios, qui omnes unô ore confitentur, cuniculos (die Stollen) interdum in anguſtum ita venire, ut aliquâ ſui parte nullum, aut admodum difficilem præbeant tranſitum, cùm tamen eos ſatis latè ſoleant agere foſſores, ne tranſituros impediant. In tales autem anguſtias eos acceſſione novæ materiæ mineralis eſſe redactos, experientia docuit. Quæ omnia, quanquam liquidò ita conſtent, ut ſuperfluum judicem de re apertiſſimâ plura afferre, non poſſum tamen, quin in rei veritatem non ſemper obvium teſtimonium Curioſorum oculis ſiſtam. Accidit nimirum non ita pridem, cùm Reverendiſſimo ac Celſiſſimo EPISCOPO HILDESHEIMENSI, Domino meo Clementiſſimo adeſſem, ut de Mineralibus atq; Metallis ſermo incideret, Monſtravit mihi tum temporis

poris Princeps ut omnibus virtutum numeris abſolutiſſimus, ſic in perveſtigandis rei metallicæ arcanis verſatiſſimus, aliquot maſſas mineræ cupri, quas nuper ex ſuis æriſodinis in Archi-epiſcopatu Colonienſi ſitis, obtinuerat: Inter quas duæ præprimis admodum curioſæ erant veritatem palingeneſiæ metallorum ad oculum exprimentes. Altera enim maſſa duo ferramenta (Schleiß-Eiſen vel Schlegel.) Altera ipſum malleum (Hand-Pauſchel / Feuſtel/) continebat, quibus æris minera tam arctè adhærebat, ut ſine ferreorum inſtrumentorum læſione ab his non ſeparari poſſet. Suſpicatus ſum initiò, à foſſoribus ferramenta, quibus duriſſimas venas ſic findere ſolent, ut rimis ſatiſcant, fruſtraneo conatu in has adacta ibiq; relicta poſt aliquot annos cum portione materiæ metallicæ iis adhærente ab aliis exſciſſa eſſe: Sed malleus ſeparatim eſfloreſcente metallo conſpicuus, qui propter extremitatem utrimq; obtuſam venis, quâ violentiâ etiam uſus fuiſſet foſſor, intrudi non potuit, contrarium edocuit. Quod idem altera maſſa egregiè præſtitit; quippe ferramentorũ (*Vid.Fig.XXIII.Lit.A,B.*) quæ continebat, extremitates omni terrâ metallica denudatæ erant, partibus ſaltem obtuſis eidem totaliter immerſis. Accedebat, quod Celſiſſimus Prineeps, dicta inſtrumenta in fodinarum fundo liberè jacentia à foſſoribus inventa eſſe aſſereret. Imò oculorum acies rem ipſam comprobabat ita, ut contiguitatem æris cum inſtrumentis arctiſſimam deprehendere liceret, nullumq; dubium eſſet, illa à foſſoribus in fodinis quondam relicta cum terra metallica noviter ibi generata paulatim in unam compagem concreviſſe. Dictas maſſas ſicuti ſæpius non ſine delectatione oculis meis luſtravi, ſic, poſteaquam Reverendiſſimus Princeps me iisdem clementiſſimè donavit, illas inter rariora mea ſervans cuilibet monſtrare poſſum.

Fig. XXIII. & XXIV.

Expli-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig. 23. ad pag. 155.

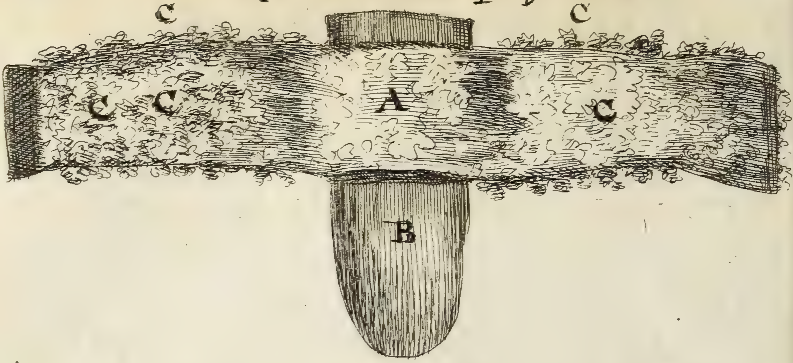
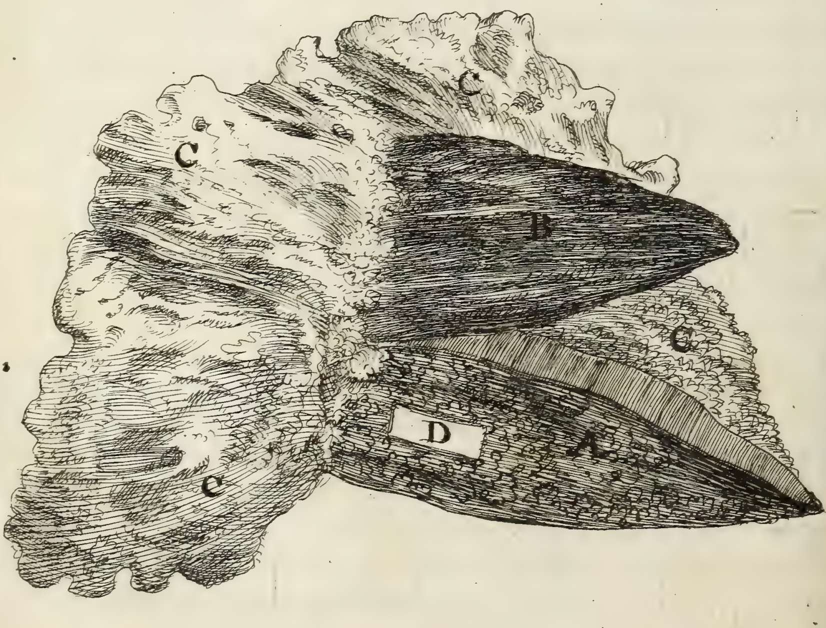

Fig. 24. ad pag. 155.

Annus IX.

Explicatio figurarum.

FIG. XXIII. & FIG. XXIV.

A. Ferramentum primum.
B. Ferramentum ſecundum.
C. Materia metallica ferramentis adnata eorumq; extremitates obtuſas maxime tegens.
D. Foramen ferramenti primi pro ſtylo infigendo.

A. Malleus ab Agricola dictus Malleorum minorum maximus. Ein Peuſchel zu einer Hand.
B. Foramen cum parte manubrii rubigine obſiti.
C. Efflore ſcens materia metallica.

OBSERVATIO XC.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Sinus frontales in vitulo.

SInus frontales in fœtu vitulino veſiculas ſeu folliculos continebant, texturæ valde tenuis, innumeris intertextis vaſculis ſanguiferis, humor, quo turgebant, colore & conſiſtentia ſimilis erat illi, cui innatabat fœtus, jam ad partum maturus: in tunica allantoide ejusdem fœtus reperiebantur ſcybala duo magnitudine inſtar ovi columbini, colore ſubcineritio, conſiſtentia ſatis dura.

OBSERVATIO XCI.

D. JOH, JACOBI HARDERI.

Polypus gelatinæ ſimilis. Lien magnus &c.

D. 22. Apr, 1689. in ſectione fabri lignarii 25. circiter annorum, poſtquam per aliquot menſes febri quartanâ laboravit, tandem ſuffocatus obiit, reperimus in cerebro vaſa ſanguifera coagulato ſanguine turgida, cũ lympha admodum tenaci, anfractibus cerebri infixa: in ventricu-

triculis cerebri quantitas ſeri ſatis ingens, nonnihil ſanguine tincti fluctuabat. Sinus frontales ambo erant conſpicui. Quorum uterq; per duo diverſa foramina flatum ad nares permittebant, in thorace pulmones undiquaq; ita firmiter adnati erant tam pleuræ, quam diaphragmati, ut vix absq; parenchymatis dilaceratione inde ſeparari potuerint: coloris erant ſubcineritii, ad medium usq; parenchymatis exſangues, cultro vero profundius adacto, ſanguinem inſtar loturæ carnis fundebant. In dextro cordis thalamo (auriculâ vacuâ exiſtente) reperiebatur polypus ſatis ingens, cujus conſiſtentia nihil aliud erat, quam lympha coagulata, inſtar gelatinæ pellucidæ diverſos ſurculos in arteriam pulmonalem ſatis profunde extendens, in ſiniſtro ventriculo ejusmodi coagulum quoq; videbamus, ſed quantitate multo minori. In abdomine ventriculum cum inteſtinis omni muco ſpoliatum conſpiciebamus: cum nonnullâ inflammatione tunicæ interioris: pancreas erat ſatis induratum: ductus ejus multum patulus, ex quo à latere facilis aditus erat ad ductum hepaticum, via autem ad veſiculam bilariam plane occluſa erat, per corpuſcula calloſa exterius hinc inde circumpoſita. Meſenterii glandulæ paſſim ſcyrrhoſæ apparebant. Hepar magnitudine & ſubſtantia naturaliter conſtitutum, color autem erat ſubpallidus. Lien ſubniger, in tantam excrevit molem, ut ultra tres libras penderet, & figuram fere quadratam referret, parenchymate ſatis ſolido, nulla p. n. duritie apparente.

OBSER-

OBSERVATIO XCII.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Cor & Pericardium monſtroſa. &c.

ANno 1687. d. 24. Decembris deceſſit in noſocomio Cæmentarius viginti & aliquot annorum, qui tribus ante obitum ſeptimanis febre continua cum dolore pleuritico correptus fuit, quibus dolor capitis, ſitis, vigiliæ, deliria, pulſus inæqualis, & biduo ultimo, ſopor ſupervenit, quem mors excepit: Cadavere cultro anatomico ſubjecto, prava detecta fuit viſcerum conſtitutio, omento exiſtente putrido, quod ea regione qua ventriculo adhærebat, Scirrhum ingentem, materiam caſeoſam continentem fovebat: peritonæum, ventriculus, inteſtina, atq; veſica frequentibus atris maculis erant conſita, glandulæq; innumeræ vix alias conſpicuæ horrorem nigrore ſuo fere incutiebant: Hepar parte gibbâ tenaciter adhæſit diaphragmati, & parte concavâ, membranâ tenaci erat obductum, inq; partibus penitioribus aliquot fovebat vomicas. Lien ventriculo arcte adeò adhærebat, ut unum cum eo viſcus conſtituere videretur, ſatis alias ſanus, licet fere globoſus. Inteſtinum cœcum inciſum, totum erat glanduloſum; reliqua etiam inteſtinorum interior facies glandulas ſuas facile prodebat. Venæ cavæ truncus deſcendens ea erat amplitudine, ut imperito inteſtini ſpecie facilè impoſuiſſet. Venæ ſpermaticæ admodum luxuriabant; in ſiniſtro quidem latere ramos tres emittebat emulgens; in dextro autem rami duo ex emulgente, & ſpatio duorum digitorum transverſorum ſub hac, ramus inſignis è cava prodibat. In thorace pulmones ob creberrimas maculas omnino fere livebant atq; inciſi nigricabant, preſſi pus viſcidum emittentes, cæterum utrinq; adnati: intra pleuram & dextri lateris coſtas lympha gelatinam referens copioſe erat congeſta: Pericardium & cor erant monſtroſa: *Illud*, craſſum, & diaphragmati ubiq; fere adhæ-

rens, intùs hiſpidum, & velut holoſerico obductum: Hoc cum auriculis ſuis lymphâ quoq; correctâ & craſſâ erat circumdatum, quâ corticis in morem illud ambientis detractâ auriculæ & vaſa cordis admodum ampla conſpiciebantur: Mucro cordis admodum erat latus, inq; ventriculo utroq; continebatur polypus. Foramen ovale ut in infantibus patebat.

Præprimis etiam attentionem noſtram meruit ductus pancreaticus cum bilioſo junctus, ejus papilla inferiore, præ aliquali duritie ſtylum non admittente.

OBSERVATIO XCIII.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
De
Glande ſclopeto emiſſa pulmonis lobum alterum cum œſophago perforante, cui naturâ felicem medelam paravit.

JUvenis robuſtus 22. annos natus, temperamento calido & humido, cum in Pedemontio pro Deo ſtrenue pugnaret, ultimo conflictus die, qui erat 14. 24. Aprilis 1686. à milite Gallo glande in ipſum è ſclopeto emiſſa à tergo circa 10. & 11. thoracis vertebram vulneratus, concidit: vulneri hæmorrhagiâ nullâ superveniente, ſcalpello id fuit ampliatum, at præter expectationem neq; glans neq; ſanguis prodiit, hanc cum jubente Chirurgo æger tuſſiendo expellere conaretur, nil niſi oryzæ, cujus cochlearia aliquot in prandio aſſumſerat, grana aliquot expulit, quibus viſis Chirurgus impoſito vulneri emplaſtro, ægrum velut moribundum reliquit; at occluſum id fuit atq; æger præter omnium expectationem brevi convaluit, tantasq; in carcere, pane licet & aqua nutritus, recuperavit vires, ut menſe Februario 1687. immenſo urgente frigore,

per

per altiſſimas nives horridum cum fidelibus aliis in Helvetiam ſuſceperit & feliciſſime ſuperaverit iter: Hinc munia quævis ruſtica alacriter obiit, usq; dum ſub finem menſis Septembris vindemiantem & aliquot dierum ſpatio onera ſolito graviora humeris geſtantem primò ſpirandi difficultas prehenderit, cui brevi febris continua acuta ſupervenit, urgentibus, ſiti, oris amarore, deliriis, vigiliis, dolore capitis & pectoris; ſeptimo demum morbi die, qui erat 1. Octobris, ad ægrum vocatus fuit Clariſſ. D. D. Veſtenius, cujus exteriora frigebant, interiora urebantur, pulſu exiſtente dicroto, oculisq; rubentibus; convenientibus adhibitis remediis prædicta ſymptomata intra biduum ſaltem non penitus evanuerant: recte enim ratiocinabatur æger, interdiu vigilabat, noctu dormiebat, oblata alimenta ſolus absq; ullius adſtantis miniſterio aſſumebat, ſitis mitior erat, dolor capitis atq; oculorum rubor evanuerant; ſola pectoris anguſtia in eodem perſiſtebat, dum tandem circa veſperam d. 7. Octobris novus ſubortus rigor cum ſubſequentibus ſymptomatibus quam antea gravioribus (irritis medicamentis quibuscunq;) vires ſenſim fregerit, ut h. 7. veſp. d. 10. Octobris piè in Domino expiraverit. Cadaver intolerabiliter pene fœtens, in dorſo, brachiorum & pedum poſterioribus admodum livebat, anterioribus & latere utroq; maculis hinc inde conſitis, omentum intus computruerat, Lien tumebat cum duritie & livore, hepar hinc inde livebat, in pulmonis lobo dextro externa & anterior quidem facies maculis liventibus plurimis erat conſperſa, at interior & poſterior tota livebat: Lobus ſiniſter pleuræ, diaphragmati & mediaſtino circumquaq; erat adnatus, ut non niſi magna vi avelli potuerit; duorum ſupra hujus apicem digitorum ſpatio in ipſa pulmonis ſubſtantia hærebat glans plumbea pendens ℥iiß, quam natura propria tunica inveſtierat. Vulnus exterius cicatrice, interius adnato pulmone erat occluſum, quo avulſo vulneris locum conſpicere facilimum erat: at de vulnere œſophagi veſtigium nusquam apparebat.

[Baſileâ Auguſtam Vind. 1691. d. 12. Martii miſſæ.]

OBSER-

OBSERVATIO XCIV.
D. JACOBI WOLFFII.
De
Utero muliebri ex ſua ſede prolapſo & reſecto.

QUòd juxta tritum illud (in communi vita æquè, ac in medicina maximè notum)

Accidat in puncto, quod non ſperatur in anno:

id innotuit pluribus Anno 1684. cum in Octobri *Tit. Dominus Lic. Chriſt. Wilhelmus* Förſter meditaretur in hac Academia Jenenſi edere atq; habere ſuam Diſputationem inauguralem de procidentia uteri. De hujus materiæ verò veritate in diverſas abibant ſententias: nonnulli, quod non nimis mirabar, quia pondera quæpiam adſunt, quæ diffidere quadantenus de iis jubent. Notæ quippe ſunt hiſtoriæ aſſeverantes, quòd neq; uterus prolapſus nec reſectus fuerit, licet alii prius ſtatuerint. Exploratè quippe poſtea innotuit, quod mulieribus iſtiusmodi, miſeris putatis, neq; uterus, neq; concipiendi aut generandi facultas defuerit; de quo, præter autorum collecta loca reperienda apud *Matth. Moronum* (*in directorio medico pract. p. m. 485.*) & in fine hujus obſervationis alleganda adhuc, alii autores videri poſſunt. Inter modernos medicos Celebris *Theod. Kerckringius. in ſpicilegio anatom. 20. p. 48.* ejusmodi procidentiam uteri impoſſibilem colligit à ſitu & connexione ipſius arvi genitalis, atq; ideò aliis etiam ſuam hanc opinionem autor ſeriò perſuadere ſatagit. Verùm religio mihi eſt, ſive omni ſive nulli illorum ſententiæ accedere; proinde verum magis, quam virum, ſequi decet;

Nec verbis opus eſt, cùm res & facta loquantur.

Annô verò ſuperiùs dictô cauponis uxoris, in pago (Wigendorff dicto & uno milliari à Jena diſtante) uterus ex ſua ſede dejectus dependit, quod malum duravit antea per plures annos. Cùm verò demum illo tempore ex nigro colore, aliisq; indiciis pravis corruptus ac inutilis amplius appareret uterus, & mulier ipſa, licet admodum infirma deſideraret anceps remedium & ſectionem à Chirurgo, ſine qua mortem brevi ea metuebat, quam etiam ſymptomata gravia minari proximè videbantur; hinc Medicorum ſuffragiô & canone illo: quod uterus ſit

Enſe reſcindendus, ne pars ſincera trahatur.

permotus Chirurgus peritus Dominus Reiffenbergerus, ſectione dictum uterum demit, & exiguam ab operatione ortam hæmorrhagiam, facilè ſuppreſſit, nec alia mala magna poſtea ſequi iſthæc obſervavit. Mulier illa etiamnum incolumis vivit, ſed ſine conceptionis & generationis effectu & organo ſive cauſa. Cæterùm qui adhuc de dictis ambigit, ei dubium eximent fortaſſis de hac hiſtoria, uterus ille adhuc aſſervatus, mulier ipſa, & alia plura exempla atque teſtimonia (videlicet quod ex ſua ſede prolabi & reſecari poſſit uterus, & quidem citra vitæ jacturam) collecta ex *Miſcell. Acad. Leopold. Imper. apud Th. Bonetum, in Medicina Septentrional. part. 2. lib. 4. ſect. 1. obſ. 23. 30. 31. 32. 33. 36.* His jungantur laudata noſtra *Miſcellan. Acad. Cur. Dec. 2. Ann. 6. p. 181.* aliiq; autores & peculiares diſſertationes de hac materia in Academiis conſcriptæ & editæ.

OBSERVATIO XCV.
D. JACOBI WOLFFII.
De
Serpente minori, poſt mithridatii uſum inſperatò admiſſum, à puella per alvum ejecto.

NOn deſunt exempla in hiſtoriis medicis conſignata, quæ ſerpentes ab hominibus variô modô rejectos eſſe teſtantur. Terna verò præcipuè cauſa videtur inviſorum iſtorum inſectorum in hominibus exiſtentium: quando nimirum (1. ſeminium vel ovula ſerpentum in potu, aliave ratione prius ab hominibus fuerunt in corpus admiſſa; de quo videtur agere *Joh. Rudolphus Camerarius in Sylloge memorab. medic. cent. 17. partic. 64. p. m. 1410.* Memorat quippe autor, ſuâq; experientiâ confirmat duos ſerpentulos poſt uſum purgantis cujuspiam potionis puellam quondam excreviſſe, quos ex potu aqua paluſtris priùs ortos concludit ille. Plura de ſerpentibus & inſectis excretis ex utero & ventriculo, poſtquam priùs impuræ aquæ & inſectorum ſemine conſpurcatæ potus fuit aſſumtus à dictis perſonis; de quo ex aliis allegata proſtant in *Kergeri Tr. de fermentatione p. 55.* Non audeo curioſis perſuadere, ut credant facilè capillos muliebres animatos reddi, & in formas, ſerpentes optimè referentes, immutari; quod in corpore ab iis aſſumtis crinibus pariter metuendum eſſe dicit *Petr. Borellus cent. 1. obſ. med. 23.* Quæ fallacia verò compoſitionis in iſta metamorphoſi (ſi vera fuit) latuerit, ratione originis vel cauſæ inquirant curioſi. Admodùm verò dubito, quòd poſteri vel ſexus fœmineus Evæ ὀφιγενὴς dictâ ratione exiſtat, & quidem ideò fortè, quia prima illa infelix mater à ſerpente, horrendam meta-

metamorphoſin aſſumente miſerè decepta & cum univerſi mundi incolis ſive poſteris ſuis illa ineffabilem in calamitatem præceps data eſt. Quòd capillos autem pueruli ſubinde devoraverint, minimè inauditum eſt, ſi capilli modò admitterent metamorphoſin iſtam ſine fallacia quapiam antea indicata, non admodum impoſſibilis eſſet focus vel nidus ſerpentum in hominibus conſtituendus ſive admittendus. (2.) Conſtat, ſerpentes per os hominis aliaq; loca magis patula irrepere poſſe, quemadmodum de iis per os dormientis hominis irrepentibus & in ſtomacho atq; inteſtinis poſtea commorantibus, imò propterea morientibus hominibus, iterum legendus eſt *Camerarius l.c. partic. 61.* Signa illius mali vel præſentium ſerpentum indicat idem autor *l. a part. 62.* cui addatur *Borellus cent. 3. obſ. 31. & Joh. Dan. Major in Diſſert. epiſtolica de cancris & ſerpentibus petrefactis p. 60.* (3.) Nota quoq; ſunt exempla de iis, qui præſtigiarum, Magorum vel ſagarum aut glaucomatum Satanæ adminiculo ſerpentes è corpore ejeciſſe putati ſunt, qui tamen vix in corpore prius commorati fuerunt. Non immunis omninò horum poſteriorum videtur hiſtoria (quæ fortaſſis ab *Excell. Frommanno Coburgi priùs obſervata & evulgata eſt*) *in Th. Boneti Medicin. ſeptentr. l. 3. ſect. 12. cap. 14. p. 584.* Dicta hæc hiſtoria videtur ferè etiam alterutrius prioris ſpeciei vel rationis particeps. Ad deſignatarum illarum trium ſpecierum claſſem verò quam ſit referenda ſequens hiſtoria, nobis non libet nec licet jam accuratè definire. Anno præterito 1690. d. 5. Jan. Jenæ piſtoris C. H. in platea Salana habitantis filiola luſit in inferiori domus parte cum aliis liberis & ſuis germanis, cum hi ex ſuæ dictæ ſororis ano abſervarent vermem craſſiorem, nec antea talem viſum, prorepentem dependere, patrem advocarunt ad illud inſolitum minusq; viſum ſpectaculum; parens gnarus alioquin lumbricorum humanorum vel puerilium, nihil miraculi vel inſoliti præſumens, ſprevit hos priùs & acceſſum detrectavit; tandem verò crebriùs advocatus in pa-

vimento conſpexit delapſum ex ano vermem inſueti aſpectus, perterritus quadantenus ille propter veſperam imminentem texit vermem modiô vel vaſe quopiam, & ſequenti die preſſum ac enectum reperit ſerpentem minorem ac tenerum coloris obſcuri ſerpentini, longitudine quartam ulnæ partem excedentem, & craſſitie duos lumbricos æquantem, qui etiamnum à naturæ & Meditrinæ myſta Jenæ in balſamico pellucido liquore conſpiciendus aſſervatur. Ex puella verò caſu expulſi ſerpentis rationem parentes tribuerunt mithridatio ſex nummis empto, & in uſum medicinæ domeſticæ repoſito, quod puella illa quinq; annorum, dulcedine aliquali ipſius allecta, omne aſſumſit ſine juſſu aut præſcitu parentum. Qua ratione vel modo verò in puella illa ſerpens hic ortus fuerit, vel latuerit, non ſatis liquet. Suſpicio de aqua facilè obvia, cui ova ſerpentum admiſta fuerint, non adeò locum invenit, cùm ſerpentes rariùs reperiantur prope urbem hanc: quod in os irrepſerit, ſi forte in loco herboſo aut horto dormiviſſet puella, conjecturæ relinquendum eſt; ſive an ſerpentis domeſtici fuerit pullus (von Hauß⸗Adern/ cujus mirificæ ſæpe fabulæ, relationes, deſcriptiones aut interpretationes inter plebejos volvuntur) præſides & aſſeſſores Philoſophiæ meditentur ac definiant. Cæterùm infinita fere exempla & teſtimonia de ſerpentibus ab hominibus variô modô excretis ex *Moroni directorio p.m. 147. 148. 446. 466.* aliorumq; autorum locis innoteſcent.

OBSERVATIO XCVI.

D. JACOBI WOLFFII.

De

Oxyregmia, nec Alkalino volatili ſpiritui, nec pulveribus præcipitantibus aſſumptis, aliis tamen fortaſſis rectius cedente; & de obſtinata quorundam opinione in volatilium ſalium vel ſpirituum uſu defixa.

IGnotum eſſe minimè arbitror, etiamſi mea hæc ſilerent, quantum hactenus deſudarint Medici in doctrina ſalium, & quanta commoda iidem promoverint uſu præſertim ſalium atq; ſpirituum volatilium, Alkalinorum vulgò dictorum. Verùm utrum non ſimul multa mala ægris eâ ipſa doctrinâ ſint illata, poſteriores cogitationes vel experientia multos forſan practicos ipſos, ſive alios ſpectatores aut animadverſores docuerunt: ſuſpicor autem propter doctrinam hanc ſalium præteritis luſtris effervèſcentem, nec ſatis fundatam aut ritè applicatam multis vitam præcipitem, vel mortem præcocem acceleraſſe volatilium uſum. Qua in re ſuperſedeo ſuſpiciones aut obſervationes meas revelare. Ut alia plura ſilentiô jam præteream, nullus dubito, quin luſtris aliquot præteritis multi indulgentes nimium doctrinæ ſalium nondum ſatis fundatæ aut abſolutæ, in mox memorandis, facile decepti & falſi fuerint aliosq; fefellerint pariter, quia ad pauca juxta tritum illud reſpexerunt. Auctores & Fautores doctrinæ ſalium verò febres malignas, peſtem, inflammationem, calorem, exanthemata, puſtulas, ulcera, aliosq; morbos plures ad acidam cauſam referentes, in curatione illorum commendabant alcalina volatilia.

Proinde ſi quis fortaſſis præceptis, vel præconceptis opinionibus ejusmodi imbutus variolas in motum abunde redactas & ex corpore pulſas auſus eſt curare volatilibus, aut auderet ampliùs, atque ita malum finem aut effectum promoveret, videlicet majorem motum humorum, & hunc comitantia ſymptomata atq; mortem; quid rogo & hujusmodi curatione ſentiendum eſt? Contraria contrariis, atq; ideò variolas acido ex fonte profluentes curandas eſſe alcalinis, videlicet ſpiritu C.C. aliisq; ſimilibus, ſine hæſitatione crediderunt fortaſſis illi acidi hoſtes & alcalium Patroni. Statuerunt præterea illi ex effato *1. Aph. 21.* iſta in curatione naturam eò ducendam, quò vergat: Verùm uti ante dictum hos ad pauca reſpicientes facilè falli, & alios iterum eos fallere in propatulo eſt. Videntur pene illi in curatione iſtiusmodi incauta iſtud agere, quod indicatur in *Ovid. lib. de Ponto:*

Acer & ad palmæ cum ſis curſurus honores
Si tamen horteris, fortius ibit equus.

Verùm immemores illi contraindicantium, vel naturæ (cui omne nimium & violentum & inimicum) & nautæ prudentis ſunt, utpote qui contrahere, nec expandere vela, & lento remigio ſtudere ſolet, ſi ſcopulos habet oppoſitos, aliaq; offendicula, ſive pericula citato curſui navis noxia; auriga peritus pariter habenas equorum non relaxat, ſed ſi in declivibus vel præcipitibus locis exiſtit, equorum & currus curſum moderatur, ne in pericula facilè præſumenda labatur.

Quocirca in dictarum variolarum curatione alia rectiùs medicamenta, Bezoartica, terrea, conſolidantia & nimium fluxiles humores leniter temperantia, uti & opiata quadantenus addita, nec progreſſui variolarum adverſa, eligenda & adhibenda ſunt, cujus conditionis fortaſſis eſt liquor ille beati *Waldſchmidii*, de quo, (quia ignarus ſum compoſitionis illius & experientiæ de ipſius effectu) nihil certi effari valeo; non dubito tamen penitùs de ſimili medicamento, ſalubrem in variolis curandis

randis

randis ſucceſſum conferente, ſed de hac materia alio loco imposterum uberius fortaſſis acturus ſum. De minùs bono verò ubivis volatilium iſtiusmodi medicamentorum uſu, ſi commodum eſt, videantur nonnulla *in Frid. Hoffmanni clave Schröderi p. 666. & Excell. Frid. Hoffmanni (prioris filii) de acido & viſcido c. 5. p. 20. &c.* His addantur *Acta Philoſoph. medic. Danica Anni 1671. 1672. obſ. 113. p. 268. &c. Theoph. Boneti medic. Septentr. Tom. 2. l. 8. part. 4. ſ. 7. obſ. 14. Melch. Frideric.* Geüdern / in heilſamen mediciniſchen Lebens-Mitteln. *Miſcell. Acad. Leopold. Imperial. Dec. 2. Ann. 5. & quidem appendicis. p. 156.*

Reminiſcor verò viri cujuspiam (ante decennium alioquin propter praxin medicam, manſuetudinem & libertatem non incelebris) qui alcalium uſui & commendationi admodum indulgebat, & ea panaceæ inſtar ferè, contra communem vel univerſalem hoſtem & cauſam morborum tantùm non omnium reputata, nimirum acidum, laudabat, illaq; etiam lautioris & mediæ conditionis viris quibusdam ſuadebat. Hi quippe viri pro acido in corpore accuſato, & ὀξυρεγμία, ſive ructibus acidis præſertim ſupprimendis lixivium cineris juniperini largiter aſſumebant; verùm valetudinis & corporis deteriorem præſentiſcentes ſtatum, ſeponere largum iſtum, imò omnem uſum cogebantur. Dicti illi viri porrò ex thermarum uſu ſuaſo levamen nullum perſenſerunt. Ipſe etiam Doctor iſte horum medicamentorum uſu in ſemet ructus acidos compeſcere nitebatur, illo modô priùs, & poſtea uſu ſpirit. Salis Armoniaci, cujus vel ℥ß. per diem in potu ordinario aſſumebat; ſed refractarium magis & deterius malum cum virium languore, oriri inde videbatur, nec tamen à methodo incepta deſiſtebat. Noluit ille amicis monitis alius cujuspiam auſcultare & curationis ſtylum vel ſcopum invertere, ſive mutare, & martialia acidiuscula e. g. mixturam ſimplicem, tincturam bezoarticam, ſpiritus acido dulces minerales, aromatica, pulveres ſtomachicos ex iisdem paratos, theriacalia aut opiata experiri & admittere; prior enim opinio & favor in alcalina, uti

& canon

& canon ille medicus *qui contraria curanda eſſe vult,*) nimis altas radices in ipſius animo egerant. Scribit *Gabelchoverus cent. 4. obſ. 83. p. 105. 107.* quod ructus acidos corrigat acetum ſcilliticum. Nihil ampliùs jam monebo, quod ſcorbuto alioquin opponant, nonnulli quidam Medici acida quædam, licet morbum illum cum ſua ſymptomatum caterva ex acido fonte multi permanere arbitrentur. De dicta verò ὀξυρεγμία, cur alcalinis iſtis adhibitis minus, imò poſtea nec lactis lunæ, ſive cretæ largô uſu continuatô ſublata fuerit, meditationes vel opiniones meas peculiares tacitè foveo. Multi præterea Medici ſine dubio in curationibus quibusdam (minùs intentioni ſuæ reſpondentibus) perſeverant, nec eas mutant *propter. 2. Aph. 52.* qui vult, ut ſi omnia ſecundum rationem facienti non ſuccedunt, non ſit transeundum ad aliud, manente eô, quod ab initio viſum. Verùm oracula fida ſæpe ſilent in curationibus ejusmodi morborum, utrum in verum ſcopum eæ directæ ſint. Jam verò in locum illum Hippocratis ſuperſedeo commentationem aut exceptiones præferre; paucæ enim regulæ, juxta tritum illud, ſunt tam firmæ, quæ non patiantur exceptionem. Suadet autem alius canon practicus vel regula medendi, quod in praxi ad juvantia & lædentia ſit reſpiciendum, qui canon cæca in experientia fundatus, oculatam theoriam longè ſuperare ſæpe videtur. Medicum ϛοχαϛμὸν vix ex medicina expungere licebit. Ut demum & hoc præmiſſis addam, nuper obſervavi caſu in viro quopiam oxyregmiam deſiiſſe à ſpiritus naſturtii uſu modico, alii fini deſtinato, qui ſpiritus poſtea pluries eundem conſtitit effectum, nec dubito alium ſpiritum vini vel frumenti ſimiliter ructus acidos correcturum, quod quivis facilè in affectu illo occurrente experiri poteſt. Deniq; curioſi inquirant, an ratione acidi vel alcali ſpiritus iſtiusmodi inflammabiles ſuam illam operationem edant!

[Jenâ Noribergam A 1691. d. 14. Martii miſſa.]

OBSERVATIO XCVII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Euporiſto in Dyſtokia.

DUra vox ab ævo fertur condito, quæ Creatoris eſt, & omne genus ferit mortalium, labora. Hinc coloni, imperioſâ excitati inediâ, bibentes jactant. Alii manus operi imponunt, alii, ut victitent. Artifices non ſine labore ſuô ſe tuentur & conſervant ingeniô. Imò certè ipſa vita noſtra incipit à labore, & dolore durô, quô ſexus imprimis, Deô ſic ordinante, angitur fœmininus. In hoc, licet haud rarò naturâ ſopitâ impoſſibile videatur, ejusdem ex voto reſerare clauſtra; attamen hoc, Deô benedicente, non ſine dulci parturientium ſolatio præſtitimus iterum atq; iterum levis impenſæ medicamentô. Matrona nobilis multô ſudore & dolore partûs fruſtrà noctes dieſq; defatigata, me ſuaſore bis utebatur pulvere tali, non quidem admirabili, ſecundo eventu: ℞. Myrrhæ Troglodyt. ℈j. Borac. Venet. Croci Orient. āā. ℈ß. Oleum ſuccini gutt. iij. M. D. in vino. Lætam fecit eadem medicina cauponis conjugem, partu remorante quadriduum. Fabri lignarii puerperæ ſextô die ſuccurrimus feliciter eodem pulvere. Piſtoris uxorem in hoc labore præduro ex fati faucibus laudatô ereptam vidimus euporiſtô. Villica in partu difficillimo à gemellis jucundè liberata fuit eôdem. Plura adderem, niſi tædium pararent, exempla. Cùm hæc ſcriberem, me juſſit vocare operarii primâ vice parturiens conjux, quæ graviter quartum usq; ad diem laboravit incaſſum: veni, & hunc pulverem propinavi in aqua pulegii; ſed ægra jam annum trigeſimum egreſſa, ob partium genitalium anguſtiam, non oppidò inde enixa eſt: juſſi ergò, ut urgentibus doloribus acclamarent ipſi præſentes in adjutorium mulieres; conatus tamen ſemper fuerunt irriti. De novo partes ſuas peregit puer-

pera, ſed pariter ſine effectu, unde exclamavit: Fräule ich kan nicht mehr! Obſtetrices verò iterum injungentes laborem, puſillâ & flebili voce hunc inter allocuta eſt puerpera: Habt Ihrs nicht bald beym Oehrle? Datur ergò pulvis noſter myrrhatus, parum in pondere auctus, in aqua pulegii, & imperatur decumbenti, ut nihil operis adeò laudabilis intermittat: & ita tandem puerulus, inter mortuos relatus, ruptis angiportis abſcedit commodâ manuductione ſalvus & incolumis. Ad ejusmodi exempla monui obſtetrices, ne ante maturum tempus ad pariendum incitent mulieres, quia notum, ejusmodi feſtinationes ſæpè operantibus fuiſſe funeſtas. Pagani mulier in vicinia, conſiliis paganis contenta, ad partûs laborem ineptô incitatur tempore, & fœtus, brachiô primùm prodiens, trahitur, idq; vi à mulierculis avellitur, remanente in utero infantili truncô. Quidam verò Medicus paganus in auxilium vocatus, manum indoctam miſit in uterum parturientis, non ſine maximo ejus cruciatu, ut auditô ejulatu miſerrimô ille abſtinere coactus fuerit ab opere. Pulverem non nemo noſtrum ante hanc tragœdiam ſuadebat; Sed ſpretô hôc, nocte inertem ſequente torturam, ſpontè cadaveroſa uteri excernuntur retenta, atq; ſtatim matris in æternam clauduntur lumina noctem.

OBSERVATIO XCVIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,

De

Fœmellis duabus monſtroſis.

IMaginatio caſum facit, in proverbio eſt; Talem caſum deflevit nuper villicus quidam Holtzhuſæ, cujus uxor gravida, equini cadaveris exta effuſa viſu prehendens, attonuit, imumq́; ventrem manu attigit, unde fœtus fœminini ſexûs dextrô tempore editus, tumorem in abdomine caput ipſius magnitudine ſuperantem geſſit, quem tenuiſſima membrana

alba

alba obtexit, transparentibus inteſtinis; membrana autem alterô die poſt natalem viruit cum fœtore abominando, fœtu ſuccumbente tertiô die fato. Corpuſculum (doleo) mihi non tàm licuit interius cultellô examinare, quàm exterius pictum exhibere Fig. XXV. Alius horribilis caſus in prægnante contigit Arnſtadii, quæ leporem & pullos gallinaceos ad verua præparans, & ſimul peregrinum in fronte ſexûs ſequioris ornatum, (Fontange) vittasq; pendulas intentis oculis contemplans, puellam peperit mortuam, absq; calvaria & fronte, membranis cerebri criſtæ inſtar erectis rubentibus, cum ſacco de occipite pendente carnoſo, oculis prominentibus, aure ſiniſtrâ orbiculari, labiô leporino, palatum etiam & narem dextram deturpante, collô tumente, foramine pectoris parvô & rotundo, corde ex eo pendente foras nudo & bifidô, hepate informi & ventriculô vaſtô ſubjacentibus, inteſtinis ſuper ſciſſuram in hypogaſtrio dextro non perviam oberrantibus, digitis partim mutilatis, partim recurvis unguiculis adnatis. Humatio autem monſtri feſtinata eripuit mihi pariter occaſionem accuratè perluſtrandi internam partium cum externis connexionem. Fig. XXVI.

Fig. XXV. XXVI.

OBSERVATIO XCIX.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Ovario Hydropicæ monſtroſo.

ANna Maria Babſtin, perpetuo ſubjecta ſervitio, arreptâ occaſione furtim concumbit cum juvene operario, êq; illo gravida ſuô tempore enititur puellam; poſtea verò juvenis ab hac ſua ſe avellit amaſia, datq; terga. Infelix mater rebus nunc omnibus egens, quamvis operoſa, ſe tamen cum fœtu vix miſereq; ſuſtentabat, cibi operoſi ventri-

culo & toti erant onus, pocula fauce arenti tracta viſceribus reliquis ſqualentes imprimebant maculas, & undoſa veſtigia, ſupervenientе hydropiſi. Hæc primùm ob ſummam fœminæ pauperiem neglecta, altius deinceps radicata, nullâ potuit humana induſtriâ removeri, aut rapax fatum tardari. Exhalatâ, itaq; animâ, & depletô abdomine hydropicô, quod duarum ulnarum in ambitu, continebat duodecim cantharos, ſive 48. libras limpidi ſeri, tumor remanſit in inguine duriſſimus, de quo patiens in vita diu queſta eſt graviter, & vanas, ut ſolet vulgus, concepit opiniones: removemus tegumenta, & uterum ſuo in loco admodum exilem lit. A. deprehendimus: ovarium verò ſive teſtes, & tubas Fallopianas, glandulis & hydatidibus in- & extra, ita refertas & compactas, ut partes has invicem diſcernere nemo valuerit. Siniſtri lateris moles lit. B. tres plenas pependit libras civiles. Dextrum corpus conglomeratum lit. C. materiam fudit pultaceam albam ſine fœtore, & decem ponderavit uncias.

Fig. XXVII.

OBSERVATIO C.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,

De

Puella, mox à nativitate menſtruum paſſa.

MEnſes ab ipſo nativitatis die, inq; tenera ætate fluentes, notantur Obſerv. 114. Dec. 1. Ann. 3. & Obſerv. 78. Dec. 2. Ann. 5. Ephem. Comis & urbana quædam fœmina, à marito caſtra ſequenre, gravida hîc relicta, pedibus prodeuntem peperit filiolam, quæ quinq; dies cum ingenti vagitu per uterum excrevit ſanguinem; poſtea verò deſiit hic fluxus, & commodior venit filiolæ quies. Ex hac imposterum quid fiat, videbimus.

OBSER-

Fig. 25. ad p. 171.

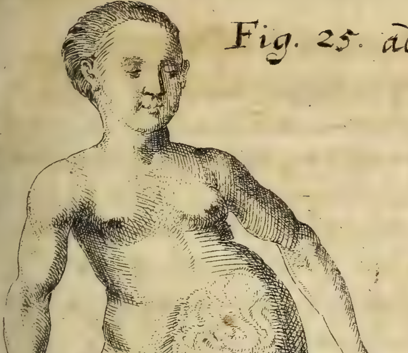

Fig. 26. ad p. 171.

Fig. 27. ad pag. 172.

OBSERVATIO CI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII

De

Urina viſcida ductili.

MIctus urinæ craſſæ, glutinoſæ, ſpermatis ranarum inſtar congelatæ pellucidæ, inq; fila quaſi ductilis ſupra notati ſunt. Poſtremum confirmat Caſpar Armknecht/ ex arte lanio Arnſtadii, qui ipsô pauperior Irô, ſenili confectus marasmo per duos menſes ante obitum eminxit ferè absq; dolore urinam adeò viſcidam, ut ab ejus conjuge ex uno cameræ angulo in alterum reſticulæ inſtar trahi potuerit ſine labore.

OBSERVATIO CII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII

De

Arthritide ptyalismô ſoluta.

PLaudit arthriticus, ſi per *διάλυσιν* materia cedit dolorifica, ut firmô iterum ſtare poſſit talo, ſive hæc ſpontè fiat à natura laudabili, ſive arte per diaphoretica, diuretica, aut diſcutientia topica, ab ejus miniſtro medico. Sperat arthriticus, ſi per *πεπασμὸν*, vel *ἐπιπωρισμὸν* finiuntur tormenta, fluente quaſi, vel ſtante & lapidescente materiâ vitiosâ. Deſperat idem, ſi per *μετάστασιν* tortor intrò cedit, & loca occupat nobiliora, de quo itinere ſtatuq; vario periculoſo vid. Obſerv. 42. ſcholiumq; à noſtro Celſo additum Dec. 2. Ann. 6. Ephem. Alias inſuper vias indociles currit arthriticus latex. Sic in Septuagenario Arnſtadii, materiæ morbificæ ad fauces & palatum notavi *μετάστασιν*, ſubſecutô ptyaliſmo, haud dubiè à ſalibus volatilibus frequenter in uſum vocatis, ſalutari. Durabat ex-

cretio hæc ſalivalis ultra quatuordecim dies, cum deglutiendi, non autem reſpirandi difficultate,

OBSERVATIO CIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Singultu, promiſſione doni curato.

PUeri ſolent ſæpè ſe cibis ita ingurgitare, ut ventres ipſorum crepent, oraq; ſingultu concutiente ſonent. Quod igitur hîc remedium? Mirum ejusmodi poſſe verba ſanare: mi fili, fac iterum ex te ut audiam ſingultum, & habebis hoc vel illud donum. Juviſſe hæc ſæpe numero obſervavi non ſine delectamento. Quæ ratio? Gaudiô forſan, dum cupide dona capiunt pueri, ſpiritus in ventriculum vellicatum influentes abripiuntur aliò, ſufflaminatô ſingultu. Infantum ſingultus oſtenſis virgis, ſolisq; comminationibus ſubitò curatos meminit D. D. Albrecht Obſerv. 15. Dec. 2. Ann. 6. Ephem. n.

OBSERVATIO CIV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Fumo Nicotianeo, ventriculi hoſte infeſto.

PAnis & aqua naturæ ſatisfaciunt. Nicotiana hâc laude caret. Imitatoribus enim Indorum, commeſtâ hâc famem ac ſitim ſedantium, viresq; ad dies aliquot ſuſtentantium, turba ingens & confuſio ventris non ſemel utroq; ſupra infra ſolutô gutture paratur. Non aliter evenit illis, qui hauriunt, & improvidè illum deglutiunt fumum. Si ergò juxta clariſſimum Sylvium reliquiæ alimentorum, & ſalivæ

ſalivæ continuò deglutitæ particulæ plus fermentatæ, halitu ſubacido gratoq; ſiniſtrum ventriculi orificium blandè afficiunt, famemq; excitant: ſalivæ verò plus à ciniflonibus tabacariis exſpuitur, quàm par eſt, ejusq; locô frigidus in ventrem deſcendit potus: quis inde non advertit, humore fermentali deficiente, roboreq; nervorum à ſexto pari diminuto, ventriculum langueſcere ſenſim, & perire famem. Nobilis quidam perſuaſione ſodalium ταβακικαπνοφιλῶν commotus, fumum ore excipiebat unô & altero tubulo, primumque nihil adverſi percipiebat: ideoq; atris ejusmodi nebulis velatus & confiſus, immoderatè ſugebat, ſed tali eventu, ut labefactato, ceu dictum, ventriculô, omnem abdicaret cibum. Miſſis autem ejusmodi deliciis fumoſis, refocillatô ventriculi fermentô, edendi appetens, denuò digerebat cibaria. Mercator peregrinans, & nubilâ tempeſtate corpori conſulens aſſueſcit illi fumo, ejusq; ventriculus deſueſcit concoquere alimenta; hinc perpetuâ conflictatus cardialgiâ, tubulis tabacariis valedicit, & ventriculus placatur cibo recuperatis viribus. Quidam Juris candidatus Nicotianam potabilem, Bontekoe duce, magna in laude ponebat, & poſt cœnam ſæpè aliquot exhauriebat tubulos, ſub ſpe ſecuturi ſomni quieti, largô ſalivæ decurrente fluvio: ventriculus verò pariter ſtupefactus & iners renuebat poſtea quævis eſculenta. Abrogat fiſtulam fumoſam vir bonus, & res capeſſit iterum cibarias. Nonne ergò nocumenta documenta?

OBSER-

OBSERVATIO CV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Veneficio homerdâ & hyoſcyamô curato.

PUer ruſticus annorum tredecim, in pago Bôsleben, ab incunabilis ſanus, derepentè proſternebatur humi, horridè convulſus, & ita ſe à ſpectro, æthiope palliato, ad ſe rediens, vexari dicebat, quia ab avia obſtetrice in patris, filii, & ſpiritus infernalis nomine baptizatus erat. Proinde juſſit generoſus & ſtrenuus Dominus Joh. Heinrich von Schwartzenfelß/ loci præfati judex, puerum, ejus parentes, & vicinos examinare. Sed puer ſtatim poſt obitum inopinatum aviæ, quacum ante cubuerat, quæq; lac propinaverat, ſæpius vidit æthiopem, mortem ipſi minitantem, & quatuor alias perſonas in veſtibus albis, trucem iſtum retrudentes. Nemo autem ſpectrum, vel quicquam mali advertit, ſcivitq; alius. Hinc ex ſententia Dominorum Scabinorum Jenenſium etiam Medici de morbo expetitur judicium, quod ipſe adductus præbui ex ſignis & circumſtantiis certus, ex veneficio eſſe malum. Confirmabar in hoc, quia puer muſcam grandem verſicolorem ἄνω excernebat, & oppidò ab omni cruciatu liberabatur, poſtquam excrementa alvi propria, ſuaſu peregrini cujusdam viri, in aceto diſſoluta bibiſſet, & fumum ex foliis hyoſcyami graveolentibus accenſis corpore excepiſſet. Extra dubium cœna ejusmodi dapalis, & ſuffimentum, Tartari præſagum, ſupplicibus peractis precibus, inſolentem excuſſerunt Cacodæmonem, juvante Deô.

OBSER-

OBSERVATIO CVI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De

Vera & ſuperſtitioſa Incendiorum ſedatione.

VIr generoſus aliquando mihi narravit, incendia domorum non inhiberi poſſe certius, quàm ſi quis velociter circumequitaret flammam, inq; eam projiceret ovum gallinaceum, in quo inſcripta ſunt literis inverſis hæc verba: Chriſtus JEſus unſere Gerechtigkeit. Hoc ipſi ſæpè ceſſit feliciter. Proxima verò flamma equitem inſequitur inſtar ignis fatui, ejusq; tergo inſilit, ut velis nautarum Helena, ſed cum læſione corporis, haud dubiè etiam animæ, quia ſic nomine Chriſti talis abutitur ad ſui gloriam, atq; ſeductionem Cacodæmoni aperit feneſtram. Alii conſiliô deceptoris ejusdem pane domeſticô injectô cum murmure pariter tentant ſedare flammam. Perverſum genus hominum, Cingari, vendunt radicem ceræ nigræ impreſſam, domorum trabibus includendam contra incendia, quæ filicis eſt, & à vulgo vocatur JEſus-Chriſt-Wurzel / quia in illa per medium ſectâ viſuntur etiam tales literæ, vel numerus c1. 1ɔ. vid. Georg. Hieron. Welſchii Hecatoſt. 1. Obſerv. 82. Memini tamen quòd viderim, neq; occultatam hanc radicem, neq; injectum igni panem, neq; etiam circumvolantem equô citatô virum ad votum compeſcuiſſe flammas. Solus enim imperat elementis, qui fecit ea Dominus. Simia verò Creatoris, & illuſor generis humani in perniciem nonnunquam permiſſus, eadem placat, commovet, turbat, ſummaq; imis miſcet. Ad Altiſſimum ergò mentes & ſuſpiria, à quo verum nobis venit auxilium, & legitima poteſtas.

OBSERVATIO CVII.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Fœtus in utero matris variolis infectus & ſemiputridus excluſus, matre benè conſtitutâ & optimè ſe habente.

GRavidam mulierem variolis aut ullô morbi acuti genere laborare funeſtum eſſe non Hippocratis tantum lib. 5. aphor. 31. ſed & multorum illius aſſeclarum firmum aſſertum eſt, variisq; ab autoribus ſatis comprobatum exemplis. Hanc verò regulam non eſſe generalem, ſed ſuam pati exceptionem, caſus me confirmavit ſequens: Conſulis mulier nomine Sclaparia annor. 22. ſatis nitida & valida ſexq; menſes jam tùm gravida Neoſtadii ad Orilam annô 1682. d. 21. Octobris variolis laborare incipit, quæ bene ſe habens inq; hypocauſto calido hinc & inde obambulans parum de variolis fuit ſollicita. Sparſim enim & non cumulatè prodibant in corpore, neq; magnam illi creabant moleſtiam. Cui ob corporis animiq; vigorem pauca medicamenta expellentia & confortantia à me fuerunt præſcripta, cùm nec ullum ſymptoma urgens in illa animadverteretur, variolæq; apparerent albæ, molles, diſtinctæ ſatisq; ſalutares. Ad harum tamen expulſionem melius promovendam fœtumq; corroborandum tinctura bezoardica Michaëlis cum tinctura coralliorum permixta in aqua expulſiva quotidie aliquoties illi fuit adhibita, quâ feliciter uſurpatâ nihil ulterius incommodi per totum morbi decurſum perſenſit patiens neq; à variolis, neq; à motu fœtus inordinato, qui aliàs tali in caſu ſatis eſt frequens, in patiente erat metuendus. His itaq; feliciſſimè expulſis atq; profligatis ecce! præter omnium ſpem hæc patiens poſt trimeſtre

ſpatium parturit fœtum mortuum variolis infectum & ſemiputridum feliciſſimè, cui naſus erat abolitus aliæq; faciei partes adeò corruptæ, ut aliis hominibus pro more recepto non conſpiciendum expoſuerint illius parentes, cujus partum feliciſſimum ne ullum quidem vehemens comitatum fuit ſymptoma, quod planè aliquid ſingulare fereq; admirandum eſt; admirabilius verò, quod tam diu fœtum in utero mortuum & ſemiputridum ſine ullâ ferè moleſtiâ & affectu præternaturali retinuerit, illumq; conſuetô partus tempore tàm feliciter & absq; ullô ſanitatis detrimentô pepererit. Ita punctum eſt, quod vivimus, vel punctô minus, & tamen mundus in unius hominis gratiam factus videtur odiô in ipſum planus, ut per ea perniciem creet, per quæ nos tuetur & ſuſtinet. Vix enim concepti & inchoati hominis ſigna ſunt mille matris tædia, & ſæpe uterus ei pro tumulo eſt, dum vel abortus cauſa fit odor à lucernarum extinctu, vel ab extra vagantibus variolis vitæ imminet fœtui periculum, quod noſtro jam nominato accidit.

OBSERVATIO CVIII.
D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.
Excretio alvi inſenſibilis in febribus malignis non ſemper lethalis.

SPonſus quidam Cizæ 32. annorum 8. Jan. 1686. febre corripitur malignâ, ad quam curandam Medicus ibidem aulicus ſatisq; celebris ſtatim requiritur, qui varia per aliquot dies absq; effectu & ſine ulla febris remiſſione præſcripſit remedia, unde patientis mater, illius loci obſtetrix, d. 17. Januarii clàm ſuum ad me quærit refugium, maximè conquerens de exhauſtis filii ſui unici viribus ejusq; febris ardentis triſtiſſimo eventu. Huic ut auxiliatrices manus porrigerem per Dei miſericordiam illa me rogabat, inſuper addens,

 ſibi

ſibi impoſſibile eſſe, tam acerbam filii ſui unici mortem domi intueri, nihilq; ulterius remedii ex effato medici prioris adhibere, qui omnia irrita atq; fruſtranea eſſe prædixerit. Meis igitur medicamentis pro more medicorum ibi medicamenta ſua liberè diſpenſantium, ut pro viribus ſuccurrerem, ſollicitabat. Cui reſponſum dedi, me illi libentiſſimè gratificaturum, aſt quia alterius medici curæ ſe clanculum immiſcere prohibitum eſſet partim, partim febris maligna in ἀκμῂ jam videretur eſſe poſita, parumq; ſalutis ſpei juxta medici prognoſticon ſupereſſet, ob id me excuſatum haberet, rogabam, quâ ipsâ tamen excuſatione nihil ab illa impetrare poteram. Illius igitur ut & patientis amaſiæ precibus aſſiduis commotus varia illi bezoardica cum cordialibus permixta dedi, quorum tamen ope febris vehementia minimè fuit mitigata, ſed adeò aucta, ut res penitus videretur eſſe conclamata. Vigeſimô enim ſecundô Januarii adeò debilis viribusq; videbatur privatus, ut alvi excrementa ſine ſenſu excreverit, floccos legerit, vixq; reſpirare potuerit, quæ omnia totius planè naturæ proſtrationem, nilq; remedii ulterius reliquum eſſe ſatis demonſtrabant. Nihilominus tamen cum, teſte Celſo, longè melius ſit anceps experiri remedium quàm nullum, talemq; ſine remedio relinquere non ſit Chriſtianum, Dei auxilio firmiter innixus, ſequentem illi præſcripſi potiunculam:

℞. Aq. flor. ſambuci ℥iv.
Tincturæ corall. flor. aquileg. an. ʒiß.
Mixtur. ſimpl. ſ. camph. ʒj.
Eſſent. conſolid. major. ʒiß.
Syrup. ribium ℥j. M.

Hâc aliquoties cochleatim aſſumtâ vires fuerunt reſtauratæ, febris malignæ ferocia mitigata, patiensq; Deo benedicente, ſanitatem recuperavit priſtinam, citiusq; matris ſuæ mortem fuit expertus, quàm ſibi imaginari potuit. Hæc enim die vigeſimô Januarii eâdem febre à filio ſuo infecta & aëri frigido ſe exponens d. 22. Januarii à catarrho ſuffocativo interiit. Ita

mortis

mortis eſt conſuetudo, hujus ſaltem vellicare aurem; alterius verò totam appetere cutim.

OBSERVATIO CIX.
D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.
Urina cruenta ex ruptione arteriæ minoris in ſeptuagenario curata.

VIr ſeptuagenarius Scholæ Neoſtadienſis ad Orilam Collega tertius, domeſticis rebus addictus, tempore meſſis exſpatiatur in agrum, obq; rem nimis anguſtam domi ſuum frumentum in faſciculos colligare nititur. Hâc re aliquandiu feliciter peractâ tandem in arteriæ minoris ruptionem incidit, adeò, ut tres dies nil niſi ſanguinem floridum excreverit. Cujus rei inopinatus caſus inſignem illi attulit mœrorem, neſciens quid conſilii ſit capiendum in re tam deſperata & ſibi inaudita. Unde d. 26. Decembr. 1675. venit ad me periculum vitæ imminens avertendi ſeq; curationi meæ ſubjiciendi causâ. Cujus deſiderio ut ſatisfacerem, vulnerariam & conſolidantem illi mox præſcripſi potionem, quâ incaſſum adhibitâ aliam eamq; magis conſolidantem adhibere juſſi ſequentem:

℞. Aq. burſæ paſtor. veron.
flor. bellid. conſolid. major. an. ℥ij.
Croci martis adſtring.
Ocul. cancr. contuſ. an. ʒß.
Syrup. de ſucco veron. ſcabioſ. an. ℥ß.

Miſce, quâ in 4. doſes divisâ & aſſumptâ urina cruenta ſtatim emanſit, ſenex decrepitus non parum fuit exhilaratus, neq; unquam recidivam fuit expertus.

OBSERVATIO CX.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Lotium purulentum ex pleuritide.

CUm Neoſtadium ad Orilam Medicus eſſem provincialis, ruſticus quidam ex avenæ mole attollenda rupturam alicujus venæ in pectore paſſus, mox pectoris anguſtias, tuſſim, lipothymias, exſcreationes ſanguinolentas, difficilem reſpirationem, glandulas in collo intumeſcentes aliaque plura perſenſit ſymptomata, quæ malè relata ad territorii Præfectum, ſuſpicionem peſtis illi præbuerunt non minimam, quæ annô eodem ſcilicet 1679. hinc inde graſſari, totasq; pervagari urbes pagosq; incepit. Præfectus ergo nimis timidus hæc percipiens absq; recognitione morbi & cauſæ ruſticum totâ ſuâ cum familiâ in ſylvam pellere, ibiq; tamdiu commorari mandat, quamdiu illius morbi ſtatus non mutaretur in melius. Præterlapſis verò diebus 23. ruſtici mulier contra mandatum ex ſylva cum mariti urina, quæ penitus purulenta erat mihiq; talis nunquam antea viſa, horâ 5. matutinâ venit ad me, ſciſcitans ex inſtinctu alicujus Advocati, an maritus contagioſo aliquô laboraret morbô. Nil enim remedii, ſed ſchedulam ſaltem de morbô, an contagioſus eſſet, deſiderabat? De hujus ergò purulentæ urinæ cauſa ſollicitus quæro, quale morbi fuerit initium & quamdiu duraverit. Tres, inquit, uxor, jam ſunt ſeptimanæ, ubi hanc pectoris rupturam ex avena attollenda maritus meus perſenſit, & ex qua ſucceſſu temporis indies fuit imbecillior factus. Cognitâ ergò jam cauſâ, naturæ conatum maximè laudabilem in hac purulenta materia pectoris expellenda concluſi, qui ægrotus faciliimè potuiſſet à malo ſuo liberari, ſi modò in hypocauſtum calidum fuiſſet portatus, remediisq; neceſſariis, ut meum erat conſiliũ, inſtructus. Aſt ſatis diu hic à Præfecto & medicaſtro quodam naſutulo contra mandatum & conſcientiam ſuam falcem in alienam meſ-

ſem

ſem immittente in ſylva retentus, nullisq; validis medicamentis munitus, ibidem vitam cum morte permutare coactus fuit. O felicem, qui alienis ſuam non immaculat conſcientiam peccatis, neq; falcem mittit in alienam meſſem!

OBSERVATIO CXI.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Variolas ſuperveniens menſium fluxus non lethalis.

SPonſa quædam 17. annorum plethorica & benè morata d. 25. Februarii 1682. Neoſtadii ad Orilam corripitur variolis, ad quarum expulſionem tinctura bezoardica Mich. optimo cum ſucceſſu uſurpata fuit ab illius parentibus. Hæc licet benè ſe haberet, noluerunt tamen in hôc ſatis periculosô affectu filiam ſuam unicam atq; chariſſimam ſine Medici conſilio relinquere. Inde meum expoſcit mater conſilium, mihiq; illius ſtatum optimè recenſet, cui rebus ſic ſtantibus nihil mali metuendum eſſe dixi, niſi alia eaq; periculoſa illi acciderent ſymptomata. Sed d. 27. Februarii ſatis hilaris & re quaſi benè ſe habente iterum ad me redit, menſiumq; fluxum variolas superveniſſe refert, quâ re maximè perterritus parum ſpei reconvaleſcentiæ ſupereſſe illi prædixi. Naturam enim duabus expulſionibus variolarum ſcilicet atq; menſium ſimul non ſufficientem eſſe, hocq; ſub onere utplurimùm ſuccumbere retuli. Unde alium Medicum, ut mecum traherent in conſilium, mihi pergratum fore dixi, verùm hoc illa planè recuſans nihil ſe diffidentiæ in me habere retulit, ſi modò Deo nihil aliud placeret, mihiq; ſoli hanc illam curandi ſpartam reliquit. Hanc ergò ſponſam quotidiè viſi, hanc illam ſemper optimo in ſtatu inveni, nihilq; remedii extra tincturam cum coralliorum tinctura permixtam præſcripſi, donec d. 5. Martii obſtructione alvi ſe ſex dies laborare recenſuit, cui ſuppoſito-

rium

rium aliquod præſcripſi, quod ſuum probè præſtitit officium, neq; talem, qualem de virgine quadâm inſciô medicô ſuppoſitorium adhibente annotavit Lang. Miſcel. Curioſ. med. p. m. 136. excitavit tragœdiam. Inde paucis diebus hanc ſponſam ſanam, vigentem maximeq́; florentem vidi, præter meam aliorumq; authorum in hoc caſu peſſima quæq; prænunciantium intentionem. Ergò non ſemper exitiale conſtituit ſignum hic menſium fluxus ob motum naturæ à retro labente materia impeditum, ſed nonnunquam ſalutem affert patientibus deſperatis & prognoſtico relictis, quod experta fuit ſponſa hæc formoſa beneq́; educata.

OBSERVATIO CXII.

D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.

Convulſiones poſt variolarum eruptionem obortæ non ſemper exitiales.

CONvulſiones ab initio & ante variolarum eruptionem adeò periculoſas non eſſe, cum tempus antecedens criſeos ſemper gravius eſſe ſoleat; poſt plenariam verò excretionem ſignum eſſe funeſtum, plurimi autores aſſerunt. Hoc tamen ſuas patitur exceptiones, inter quas ſequens experientia jure optimo erit numeranda. Cùm enim annô 1689. hîc Dreſdæ variolæ admodum eſſent epidemicæ atq; malignæ, inter alios etiam non pepercerunt Paſtoris primarii filiolæ 8. annos natæ & ſatis formoſæ, quam cùm d. 5. Auguſti invaſiſſent, quartô die quidem cum alvi fluxu ſatis copioſæ prodierunt, & præſcriptis quibusdam expellentibus, cordialibus atq; cephalicis ſatis floridæ apparuerunt, ut nemo quicquam ſiniſtri exinde hariolari potuerit, quam filiolam manè valenten inveni. Inſidias verò ſtruere hunc morbum patientibus & hæc filiola ſatis fuit experta. De hujus enim ſanitate cùm fermè eſſem ſecurus, præter opinionem prædictus

Paſtor

Paſtor ſuam ad me mittit ancillam, amicè petens, ut mox ad patientem maximè debilem & epilepſiâ laborantem venirem, quam cùm viſitarem, eandem morti proximam ſæviſſimisq; convulſionibus affectam reperi, & verſipellem atq; ancipitem morbum ſatis admirari non poteram? Ne verò quicquam intermitterem, quod ad illius ſanitatem aliquid conducere poſſet, mox ſequentem illi præſcripſi tincturam antiepilepticam & cordialem:

℞. Tincturæ Solis Lipſienſ. ℈ij.
corall. Eſſent. lapid. bez. an. ʒß.

Hâc aliquoties ad 20. guttas adhibitâ motus convulſivi remiſerunt, ſenſus aboliti redierunt, ſtatusq; triſtiſſimus, Deo annuente, converſus fuit in lætiſſimum, quô in læto dein permanſit patiens.

OBSERVATIO CXIII.
D. JOHANNIS GEORGII GRüBELII.
Dyſenteria epidemica cum petechiis atq; ſingultu conjuncta feliciter curata.

DYſenteriam epidemicam cruentam, cumq; febri junctam eſſe periculoſiorem, quàm quæ eſt ſine febri; periculoſiſſimam verò illam, quæ petechias habet comites, quæq; cum ſingultu eſt conjuncta, cum periculum ſubſit, ne ipſe ſtomachus ſit affectus, nemo erit facilè, qui trahet in dubium. Tot enim tantisq; hoſtibus circumvallata natura ſufficienter reſiſtere non poteſt, nec mirum, ſi in tali acerrimo conflictu penitus ſuccumbat. Aſt, Deo benedicente, victoriam reportaſſe juvenem quendam tot hoſtibus diris circumdatum recordor. Hic enim nomine Weiſe annorum 17. cùm d. 11. Septembris 1688. hìc Dreſdæ ex errore diætæ incidiſſet in dyſenteriam, ſibi ipſi, ut putabat, optimè conſulere nitens die 12. Septembr. pilulas purgantes cephalicas aſſumſit,

quibus dyſenteria adeò fuit irritata, ut meum implorare conſilium fuerit coactus. Huic ergò varia anti dyſenterica, cordialia atq; ſudorifera à me fuerunt præſcripta, quorum longam ſeriem hîc recenſere non erit opus, ſed omnia videbantur eſſe irrita atq; fruſtranea, neq; meæ ſatisfaciebant expectationi. Inde aliquid monſtri alere hunc affectum non fruſtrà fui auguratus. Adhibitis enim bezoardicis & confortantibus quibusdam, ecce! die ſeptimô alius patienti ſtruens inſidias ſe prodidit hoſtis, qui nos non parum deterruit, dum maculæ in toto corpore apparebant rubeo nigricantes, quas nauſea inſolita, inquietudo maxima, anxietas, ſingultus continuus aliaq; comitabantur ſymptomata. Hunc verò probæ indolis juvenem ut ex orci quaſi faucibus eriperem, die 20. Septembris hunc cum maximô emolumento præſcripſi bolum Regi Poloniæ quondam à Clariſſimo D. D. Cnœffelio in dyſenteria maligna ordinatum, qui exoptatam attulit ſanitatem, cujus ingredientia ſunt ſequentia:

℞. Conſerv. roſar. veter. ℥iß.
Pulver. Pannon. rubr. ℈j.
terræ Jappon. gr. v.
Laudan. opiat. gr. j. M. f. Bolus.

Reiteratô igitur hôc bolo ſæpius, & cum julebo confortante adhibitô, petechiæ quidem in dyſenteria aliàs minus uſitatæ, & ob id à plurimis practicis in dyſenteriæ tractatione exceptô celeberrimô D. D. Ettmüllero Prax. p. m. 109. penitus omiſſæ, ad decimum quartum morti diem conſtantes permanſerunt more febrium malignarum, ſed cum non minori patientis commodo, utpote qui præter omnium ſpem & expectationem ab hiſce diris hoſtibus ſuis liberatus, adhuc ſanus vivit lætusq;.

[Jena Norimbergam per Dn. D. Wolffium d. 14. Martii 1691. miſſa.]

OBSERVATIO CXIV.
D. ANDREÆ LöW.
Chloroſis.

EA ſequioris ſexûs eſt conditio, ut natura, tanquam ſingulari privilegiô, illum eximiâ electaq; corporum, inprimis faciei, ſpecie ac pulchritudine, cum coloris quadam ſuavitate, quâ nos antecellat, donare dignata fuerit: ea tamen ſimul ſors, ut non ſolùm morbos, quos viri, ſæpe idem ſexus perferre, ſed & longè vehementiores, qui particulares, noſtroq; ſexui ignoti, & formoſas puellas venuſtâ ſuâ facie privant, ſuſtinere cogatur. Cauſa ſine dubio in utero quærenda, utpote cujus imperium, ſecundum Helmont. Catarrh. deliram. §. 61. p. m. 429. item de Ideis morb. §. 2. p. m. 512. eſt in totum corpus, agendi vis maxima, obedientia viciſſim ab aliis viſceribus ipſi præſtanda ſumma. Unde laceſſitus tragoedias dominii ſui maximas concitat, morbos infinitos ferè fabricat, ſumma imis miſcet, ut vix viventes à mortuis diſcerni poſſint: imò virgines, quæ formæ pulchritudine fuére venerabiles, nunc defœdatæ, & quà faciem, labia, quaſi mortuæ videantur, pereant ſæpe, niſi matrimonium ineant ac pariant; aut ſummô labore & obſequiô curam proſequantur tædioſiſſimam. Confirmat hoc Virgo 17. annorum, habitûs tenerioris, temperamenti ſeroſioris, menſium, etiam primorum, expers: cujus facies, priusquam attigit annos pubertatis, roſeô genarum labiorumq; rubore floruit ſemper; nunc jam tres annos cachectica, velut exſanguis; pallet, ſubalbida, vireſcens, plumbea, tumida exſiſtit, cor, ad motum ferè quemvis, contremiſcit, laſſitudine & ambulandi quâdam difficultate, in primis in aſcenſu ſcalarum, vel choreis, illibatum hoc virgineum corpus diſpnœâ vix non opprimitur, ſtomachus cibos nauſeat, pedes œdemate notantur, tota machina gravis & iners, accedit capitis dolor, ſitis non naturalis, tenſiones hypochondriorum, eſus

cumini aliarumq; rerum abſurdarum immodicus. Parentes & Medicus Ordinarius, præſtò quidem fuerunt, ſuppetias laturi, quò infringeretur arte ſymptomatum horum vehementia: unde ſategerunt noxiam hanc materiam educere Purgationibus & Venæſectionibus reiteratis, Medicamentis Emmenagogis fortioribus, ad triennium ferè integrum, adhibitis: ſymptomatibus verò omnibus inde ſemper exaſperatis, atq; imminente jam vehementiori ab incluſo ſpiritu diſpnœâ, animi deliquiis, præcordiorum anguſtia, palpitatione, tinnitu aurium, nec non obortô ſummô ciborum faſtidiô, ventriculi dolore, faciei pedumq; tumore, urinâ apparente turbulentâ, albâ, floris lactis inſtar; meum tandem implorârunt auxilium. Inveteratum, imò radicatum hoc malum, viſcerum texturam jam immutatam, viresq; collapſas, animadvertens, Medicamentis digeſtivis, aperientibus, quæ terreô alcalinô ſuô principiô acidum vitioſum ſaturant, abſorbent, ſpirituoſis verò, ſulphureis, nec non aromaticis, ſalſis acribus ſuis particulis oſcula vaſorum reſerant, humores craſſos, tenaces, viſcidos incidunt, attenuant, fundunt, eos in celeriorem motũ citant, viſcerumq; tonum roborant, contra horum ſymptomatum gravitatem contendens, propoſui pulveres ex croco Martis ſacchar. ſulphurat. cachectic. Q. ſtomachal. ſpec. diajov. fec. bryon. cum granis aliquot diagrydii ſulphurati & ol. cinnam. vel meliſſ. vel mac. vel elæoſacch. citr. permiſtos, tinct. ſal. tartar. eſſent. myrrh. caſtor. tinct. Mart. aperitiv. aliaq;, per aliquot ſeptimanas ſumenda, quolibet octiduô aquam laxativam Mannag. cum crem. tart. & elix. uterin. Cr. interponens. Sed ne hæc quidem medicamenta à tanta morbi vi virginem vindicare potuerunt; quin potiùs, eſu abſurdorum jam neglectô, relictâ tamen morbi cauſsâ, increſcere malum videbatur. Affulgente igitur exiguâ ſanitatis ſpe, decrevi tandem vehementi huic morbo ſuccurrere remediô æquè vehementi, atq; ad Martialem, ceu ultimum inveterati hujus morbi remedium, devenire curam, ratus hac ratione, ſi chalybs cum humectantibus miſceatur, virtute ſulphuris ſui,

non

non ſolùm obſtructiones vaſorum recludi ac reſerari; ſed &, quà partes vitriolicas, humores viſcidos, tenaces, feculentos abſorberi, præcipitari, atq; per urinam & alvum evacuari: tonum verò viſcerum roborari. Unde autor ſuaſorq; fui Aquæ Martialis, quæ præparanda ſequenti modô: ℞. Limat. Marc. ℔j. affund. ſpir. ſulph. gutt. xxv. roris majal. deſtill. ℔ij. ſtet per 24. horas, coletur. Cura hæc menſtrua, inchoanda ab aqua laxativa, ſuperiùs deſcripta, poſterô die Aqu. Martial. ℥iij. manè ſumendæ, ſicq; ſemel in die, per 14. dies continuandæ, reliquis duabus ſeptimanis harum uſus duplicandus, atq; manè, & à meridie ℥iij. cum aqua cinnamon. vel alia, adhibendæ, obſervatô blandô corporis motu, nec non ſingulis hebdomadibus interpoſitô medicamentô purgante. Quorum omnium legitimô menſtruô uſu Virgo noſtra, periculis ac ærumnis defuncta, quibus per triennium fuerat afflicta, recuperavit non modò exoptatum faciei ruborem, ſed & priſtinam ſanitatem. Ne verò ex leviſſimo errore in graviora incideret ſymptomata, utpote menſibus adhuc deſtituta, & à morbo hoc in latebris viſcerum reliquiæ recidivas conciliare quirent, eam ad Thermas ablegavi Badavino-Auſtriacas, quippe quæ valentes non ſolùm humectare, ſed & ſubtilitate ſuâ penetrante calefaciente, quod reliquum eſt vitioſum, attenuare, vaſa viſcerum ab infarctu etiam ſubtiliori, liberare, circularem motum promovere, materiam adhuc reſtitantem vitioſam particulis ſuis, blandè humectantibus, ſulphureis, calidis, per cutis ſpiracula, jam reſerata, educere, viſcerum tonum roborare, emollire, juſtaq; fœminarum ſuppreſſa provocare. Quâ thermali curâ, ex ordine & præſcripto, per menſem ſuſceptâ, & abſolutâ, non tantùm confirmatâ, ſed & eleganti, roſeô floridoq; faciei colore, lunaris tamen tributi immunis adhuc, in priſtinum ſanitatis ſtatum reſtituta rediit. Eâdem curâ virgines aliquot cachecticas, Chloroſi laborantes, cum aſpectu deformi, appetitu depravatô, v. gr. frumenti, tritici, avenæ, &c. alias, cum olfactu depravato, odorem ſolùm corii, rerum obſoletarum, ceræ, camphoræ, &c. avidè de-

ſiderantes, res verò abſurdas ad devorandum non appetentes, imò ſolitum Lunæ tributum toto morbi tempore ritè perſolventes, DEO benedicente, feliciter reſtitui. In cauſſis hujus affectûs evolvendis omnes omninò ferè ſcriptores in varias atq; diverſas abierunt ſententias: quorum pleriq; in ſuppreſſos menſes, ex quorum reſtagnantium aceſcentia omnia ſymptomata deducere ſatagunt, cauſſam rejiciunt. Quidam in uſu rerum, nutriendo corpori minimè, aut non ſatis convenientium, & acidum obtundentium, atq; in auſterum mutantium, unô verbô, in eſu rerum abſurdarum, vel appetitu depravato, quærunt vitium. Circumſtantias verò omnes probè mecum penſitandô, & obſervandô, Chloroſi ſæpe virgines, lunare debitum exactè ſolventes, miſerè tentari, & ſupervenientibus graviſſimis ſymptomatibus vix non opprimi: alias toto vitæ ſuæ decurſu menſes nunquam vidiſſe, non tamen in Chloroſin incidiſſe: imò virginem noſtram, graviter moleſtiſſimô hoc morbô decumbentem, & ferè languore confectam, fruſtraneâ quoq; ſpe menſium fluxum, quem arte nullâ provocare potuimus, exſpectantem, feliciter enavigâſſe periculoſam charybdim, & ad ſanitatem coloremq; faciei perveniſſe priſtinum: proſtare inſuper exempla morbô virgineô laborantium, quæ nunquam appetitu depravatô corripiebantur, multò minùs eſum rerum abſurdarum deſiderabant; ſed ſolùm odore corii, camphoræ, ceræ, rerum obſoletarum, delectabantur, teſtibus Thonerô, Obſ. Med. 10. l. 3. p. m. 188. Salmuth. Obſ. Med. 63. Cent. 2. p. 89. Borellô, Hiſt. & Obſ. Med. Phyſ. 2. Cent. 4. p. 281. induci nondum potui, ut horum ſententiis ſubſcriberem. Quinimò firmiter mihi perſuadeo, ſalvô tamen aliorum judiciô, colorem hujus Noſtræ nativum, in p. n. lividum ac vireſcentem mutatum, quem graviſſima comitantur ſymptomata, ortum ſuum trahere ex liquore ſeminali, in orificio uteri interno glanduloſo, vel etiam racemis vaginalibus retento, alterato, corrupto, qui turgeſcens ſanguini communicatus, fermenti inſtar, maſſam inficit ſanguineam, unde reliqua in tenerum

corpus

corpus redundant ſymptomata. In hac perſtare ſententia, ſuadet non ſolùm autoritas, atq; experientia Virorum inuſitatæ eruditionis, atq; judicii ſummi, Ettmülleri, Oper. Pract. p. m. 566. Mich. Bernhard. Valentini, Append. Ann. 2 Dec. 2. M. A. N. C. p. m. 461. ſequ. vel Boneti, Med. Septentr. Collatit. part. 2. p. m. 4. Waldſchmidt, Prax. Med. p. m. 234. Roſini Lentilii, obſ. 158. M. A. N. C. Dec. 2. An. 4. p. m. 303. Sed & ratio. Certum enim (1) ex amore ſolo in Virginibus Febrem albã hanc proficiſci, teſte Panarolô, Pentecoſt. 3. Obſ. Med. 14. p. 73. (2.) Curari ſæpiſſime matrimoniô, quod omnes omnino Practici confirmant, ipſeq; ſummus in Medicina Dictator, Hippocrates, L. de Morb. Virgin. tom. 2. p. m. 357. monet, virgines, hoc morbô afflictas, ut quamprimùm viris cohabitent, ac copulentur: & ingenuè fatetur Vir gravi ſummoq; judiciô, Joh. Langius, in doctiſſima ſua Epiſtola 22. L. 1. p. m. 93. ſe hoc remediô in virginei hujus morbi cura nunquam falſum, aut ſpe fuiſſe fruſtratum: rationem hujus medelæ reddit Joh. de Muralto, Obſ. 10. Dec. 2. Ann. 8. M. A. N. C. p. m. 41. deſumptam à ſemine virili, ſopitum uteri fermentum exſuſcitante, totius corporis meatus amplificante, humores uteri, vaſa inebriantes, reſolvente, totumq; corporis ſtatum immutante. Videmus (3.) morbum hunc contingere viduis, extra viri conſortium viventibus, in primis virginibus nubilibus, viroq; maturis. Quo tempore cùm jam ipſis apta ſit corporis figura, ac compoſitio membrorum, mammæq; ſororiantes appareant turgidulæ, accingit ſeſe natura ad futurum generationis opus, producendô jam liquorem ſeminalem, atq; uterô vim quandam immutandi ſanguinem largiendô; ex qua, ceu è vivido fermento, principia activa ſoboleſcunt, quæ ſanguini & ſpiritibus mixta, eosdem in majorem efferveſcentiæ & exaltationis gradum evehunt: unde calore, ſenſim ac ſenſim acriori exſiſtente, nec non ſpiritibus, ab æthere peregrino ſufficienter irradiatis, viſcera poriq; corporis, etiam glandularum omnium, ſtabiliuntur firmiter, ad transmittendum non ſingulas, ſed certas ſolùm humorum particulas. Quæ cauſa eſt,

quòd

quòd inter ſe partes omnes cum quodam lepore conſentiant, ſitq́; excellens muliebris formæ pulchritudo, quâ delectet oculosq́; moveat. Sin liquor hic ſeminalis, ſive udor lymphaticus, laſciviæ fœmininæ autor, in glandulis vaginæ uteri, ſive racemis vaginalibus, vel aliis in locis, generationi dicatis, abundans ſtagnat, atq; in orgaſmum & efferveſcentiam, actus, ulteriorem corruptionis notam ſubit, ſuæ fracedinis fermentô circulantes liquores coagulandô pervertit, qui craſſi, lenti, viſcidi, tenaces redditi, motum ſanguinis circularem, nec non inteſtinum retardant, vitiant, partes ſulphureas, volatiles, balſamicas, oleoſas, in primis aêreas, ſpirituoſas, ſubjugant, evolutioni ſpirituum vitalium ſufficienti obicem ponunt. Unde maſſa ſanguinea, principiis activis deſtituta, acidis verò, terreſtribus, pituitoſis, ſalſis abundans, ventriculorum cavitates ſubintrans, cor ad ſui vibrationem ſtimulat frequentem. Sed nec tum facilè rarefieri, aut ſponte turgeſcere apta nata, multò minùs calori vitali, per totum corpus diffundendo, ſufficiens, quin potiùs gravis, & ſegnis, merâ cordis & partium impellentium operâ circumducitur: inde ſpiratio difficilis, palpitatio cordis. Ad partes, defecationi dicatas, devolutus idem ſanguis aquoſus, viſcidus, limoſitatem, quâ fermenta viſcerum deſtruit, in illis deponit ſuam, &, quia ſæpe ineptus ad fermentationem concipiendam in certa Lunæ phaſi, ob ſpirituum animalium paucitatem, vel ſui viſciditatem, atq; circa glandulas porosq; non ſolùm teſtium, ſed & uteri ſubſiſtit, accidit, ut dulcedine ſuâ magis magisq́; privetur, aliud contrarium ſal recipiat, & veluti in coagulum abeat: regurgitans hinc in ſua vaſa, lentô gradu procedit, ad alia membra per venas remeat, viſcera obruit, obſtructiones non ſolùm menſium, frequentes; ſed & ſcirrhos, tenſiones, inflationes hypochondriorum, aliaq́; ſymptomata, poſt ſe relinquit. Separatione igitur humorum excrementitiorum interceptâ, motuq́; ſanguinis imminutô, non mirum, unà cum humoribus nutrientibus, ex vaſis in partes nutriendas deponi excrementa, quæ, ſecundùm Benjam. Broeckhuyſen

Oeco-

Oeconom. Animal, art. 60. p. m. 139. ſuâ craſſitie, vel ramoſitate, dum aliæ ſanguinis particulæ ſubtiliores delabuntur, adhærent firmiſſimè. Unde, cùm color à fluidis, ſeu humoribus, teſte Hippocrate, Galenô, ſit arceſſendus, ſi bene in maſſa ſanguinea mixti, bonum quoq; ad cutem delati referunt colorem: ſin variè ac vitioſè pro varia ac vitioſa ſua miſcela motuq; in partes, inprimis faciei, nec non varia ipſarum partium diſpoſitione, variè partes tingunt. Sanguis itaq; in hoc affectu aquoſus, craſſus, lentus, ſpiritibus exhauſtus, tardiori motu ex canalibus, ſeu vaſculis, cutem, inprimis faciei, inveſtientibus, egrediens, ibiq; paulò diutius ſubſiſtens, aquoſitatem lentoremq; deponit ſuum, qui ichoreſcens, & in vappam degenerans ſpiſſeſcit, papillisq; nerveis inſidendô, vividum venuſtumq; faciei virginum colorem pallidâ, ſubflavâ, vireſcente, luridâ ſuffuſione commaculat. Appetitum rerum abſurdarum depravatum hujus morbi non eſſe cauſſam, quin potiùs conſequens, ſeu productum, & ſæpenumero ſupervenire, ſuperiùs demonſtravi: malum tamen hoc ab ingeſtione ciborum rerumq; alienarum foveri, prolongari, obſtructiones inde cumulari, viſcera, primæ & ſecundæ coctioni deſtinata, lædi, extra controverſiam. Supponendum autem ex Phyſiologicis, lympham, cum ſanguine per corpus fluctuantem, in glandulis determinatis ſeparari, atq; in ſtomachicis, pro conſtituendo ventriculi fermento, per glanduloſam ſtomachi tunicam tranſudandô infundi ventriculo; quæ ſi malè conſtituta, atq; vitiô liquoris ſeminalis retenti, corrupti, imprægnata, ſicuti in aliis locis latitantia viſcerum fermenta, vel ſpiritus, ita in ventriculo humorem fermentantem peregrinis ſuis ideis alterat, qui eaſdem, ſæpe etiam ſine ulla ſenſatione moleſta, ſpiritibus animalibus & cerebro, mediante plexu nervoſô, communicat. Unde ex mala cerebri diſpoſitione ſpirituumq; pravô motu ortô, pravum exſurgit judicium, phantaſia dementata, in rerum abſurdarum fertur deſiderium, partes, aſſumptioni alimentorum deſtinatæ, in motus trahuntur ſpontaneos, ad appetenda atq; devoranda penitus

nitus inuſitata, à phantaſia, vel pravo judicio determinata. Quanquam non negandum, ſæpe mirum hoc rerum alienarum deſiderium à primo ſenſorio, ex ſolius imaginationis errore, ad primas vias, cibis aſſumendis, vel ad partes, olfactui aut ſapori, dicatas, interdum ab his ad illud exporrigi: ſemper tamen utraq; conſpirare, adeoq́; maximam vim eſſe ſpiritibus in humores vitales, & his in illos, atq; ſimile hîc occurrere, quod in turgeſcentia & appetentia venerea obſervatur, illum ſcil. modò à membrorum genitalium titillatione exorientem, ad cerebrum propagari, modò ex objecti amabilis conſpectu, aut reminiſcentia, ad genitalia devolvi: probabile igitur cùm cibum appetere ventriculi, eum verò eligere, rejicere, resq́; abſurdas determinare ſit cerebri, vel mentis, malè circa objecta oblata dijudicantis, cerebrum unà cum ventriculo hîc ſimul affici. Legi hac de re meretur Joh. Matthæi, Cent. difficult. Med. quæſt. 51. p.m. 183. Bohn. Oeconom. Animal. progymn. 8. p. m. 126. Isbrand. Diemerbrœk, Anatom. L. 1. p.m. 29. 30. Ettmüller. Oper. Pract. p.m. 101. Præterea mentem æquè atq; ventriculum hîc laborare, & adeſſe ἀῤῥωϛίαν τῆς διανοίας, evincit cura, quæ ſuadet, illis aut ſubtrahi res abſurdas atq; inſuetas, aut, ſi impoſſibile, ſolidæ rationis ope, appetitus hujus motûs perverſos everti.

OBSERVATIO CXV.

D. ANDREÆ LöW.

Uteri diſrupti Hiſtoria.

AUrifabri cujusdam conjux, tenella, cùm quartâ vice uterum geſtâſſet, nunquam autem vivum fœtum excludere potuiſſet; ſed ſemper laborioſiſſimos partus experiri debuiſſet, & jam ad legitimum parturiendi tempus usq; perveniſſet, incurrit in ingentes continuosq́; dolores & ardores circa umbilicum, ad hypogaſtria tendentes, ut ſeſe continuò incurvare debuerit; dolores hos vilipendens, neq; pro veris, partum aliàs antecedentibus reputans, elapsô triduô tandem ad partum ſeſe accinxit difficillimum. Ubi

acce-

accedentibus doloribus, & ad parturiendum conatibus maximis, aqua ſtatim, quæ fœtum comitari ſolet, effluxit copioſiſſima, malum utiq; indicium: quô tempore inter vehementiſſimos dolores fragor audiebatur ingens, ſine dubio uteri, tum temporis diffracti, ſignum; & fœtus paulò pòſt brachium ſiniſtrum porrexit foràs, unà cum parte funiculi umbilicalis. Quorum repoſitionem licèt obſtetrix aliquoties tentaverit, ob repletionem tamen, anguſtiam & ſitum perverſum, effectui hoc dare nequivit. Hinc prævidendô periculum, vivum quidem fœtum, ſed debiliſſimum ex pulſu & funiculo prædixit, mox tamen ſuffocandum; cùm diu in tali ſtatu vivere ſit impoſſibile. Dictum factum. Mater mox horroribus circa uterum ſe corripi conqueſta, mortem jam ſubſecutam confirmavit. Ob longam autem moram dolores, ad pariendum neceſſarii, ceſſârunt planè; peſſimum ſanè ſignum, teſte Blancardô, in Chirurg. p. 123. vires penitus defecerunt, ut pulſus matris vix perſentiri potuerit, ſubſequente ſiti inexplebili. Adhibita quidem jam varia ſunt, tam interna, quàm externa, fomentationes, inunctiones, aliaq;, quibus conjunxi quoq; clyſteres & ſpec. emoll. carminat. cum ol. momordicæ &c. item internis pulver. ad partum Auguſt. borracen, aloên ſuccoterinam, crocum, trochiſcos de myrrha, potiones confortantes, pellentes, &c. Fruſtra tamen operam ſumpſimus, cùm nec ullus redierit dolor; multò minùs conatus, ad parturiendum ſummè aliàs neceſſarius. Quapropter rebus jam omnibus ac remediis naturalibus diffidentes, ac deſperantes, imò putredinem, inflammationes, febres, convulſiones, ob fœtum mortuum, metuentes, (de ardore enim ſummo jam eſt conqueſta) & videntes, omne genus medicamentorum jam incaſſum adhiberi, conſentientibus maritô & parturiente, ad operationem tandem manualem chirurgicam devenimus. Ubi primò paratô decubitu ac poſitu, brachium, quod jam 30. horas prominuit foràs, Chirurgus repoſuit; deinceps fœtum ad ſitum naturalem debitum ac convenientem, pro partu, vel extractione, locare tentavit. Sed

nec hac ratione operatio ex voto ſucceſſit; quin potiùs, immiſſis licèt digitis in os infantis maxillam extraxerit inferiorem, facies & caput, partim ob magnitudinem, partim ob alias cauſſas, reniti videbantur, donec, accedentibus lipothymiis & convulſionibus, parturiens deceſſerit. Abdomine apertô, fœtum mortuum totum, extra uterum jacentem, & jam ferè gangrænoſum, nullâ membranâ, aut velamine cinctum, vaſis tamen umbilicalibus placentæ etiamnum affixis, ſupra inteſtina, cum pedibus ad latus dextrum, cum capite ad ſiniſtrum; uterum verò versùs cervicem ſiniſtri lateris ita perforatum, ut fermè pugnus intromitti potuerit; cujus tamen fundus diſſectus trium transverſorum digitorum craſſitiem ſuperavit, quorſum ſpectavit caput infantis cum ſecundinis: fœtum quoq; magnitudine uterum ſexies ſuperâſſe, deprehendimus. Sic alia mulier honeſta, ſummè gravida, parturientium doloribus tres dies noctesq; continuò miſerè cruciata, ab obſtetrice, partum inſtare animadvertente, laborum indefeſſorum admonita, eas ſtrenuè ſuſcepit, ad mortem usq;, & licèt medicamenta, fœtum pellentia, nec non roborantia, juſtô ordine propinata fuerint; nihilo tamen felicior fuit ægra; quin periére dolores, & poſt illos vita. Cadavere apertô, invenimus ſitum fœtûs non bene conſtitutum, ſiniſtrum nempe brachium, exarticulatum quaſi & inflexum, extrorſùm ſpectâſſe, reliquam ſituationem bonam, uteri ſubſtantiam, in ſiniſtro latere uteri fundi duobus in locis rimas ſat grandes egiſſe, per quas pars quædam cranii prominuit, cranium fœtûs totum confractum, interiùs ſerô & ſanguine turgidum, atq; mirè expanſum, invenimus. Ex quibus haud difficile eſt deducere, cauſſas hujus partûs difficillimi & impoſſibilis. Uteri diſrupti à partu difficili, & fœtûs, extra uterum inventi, exempla vid. apud Hildan. Cent. 1 obſ. 64. p. m. 79. Wedel. Exercit. Philolog. Dec. 1. p. 7. Bonet. Sepluchret. Anat. pag. 1198. ſequ. Bonet. Medic. Septentr. Collatit. part. 2. p. 82. ſequ. Thom Barthol. de inſolit. partûs humani viis, cap. 11, p. 105. ſequ. Stalpart. van der Wiel, Cent. 1. obſ. 66. p. 285. ſequ.

ſequ. item Cent. poſter. part. prior. Obſ. 30. p. 315. ſequ. Roonhuyſen Hiſtoriſche Heil-Curen/ Lib. 2. obſ. 1. p. m. 61. in primis verò p. 70. 71. ſequ. M. A. N. C. ann. 2. dec. 1. obſ. 254. p. m. 378.

OBSERVATIO CXVI.
Dr ANDREÆ LöW.

Secundinæ, in utero triduum retentæ, feliciſſimè tamen fruſtulatim excluſæ.

UTerum omnium morborum cauſſam, lib. 2. de morb. mul. tom. 2. p. m. 526. §. 1. veriſſimè ſcripſit Magnus Medicinæ Parens, Hippocrates. Si enim morbos ſaltem, ante & poſt partum evenientes, intueamur, uterum autorem horum malorum, imò fœminam, propter uterum, morbis & periculis ferè innumeris obnoxiam, pronunciabimus. Inter infinitas haſce ærumnas, aliis ſilentio involvendis, ſaltem ſecundinæ nobis exempli locô ſint, quæ, ſecundùm Hippocratem, lib. de morb. mul. Involucra membranea; & in fœtûs uſum, nempe idoneum fœtui alimentum ut præbeant, & ab utero accipiant, teſte Blancard. Anat. Reform. part. 2. p. 180. fabrefactæ, ſi fœtum vel præcedunt, vel eum præeuntem non è veſtigio ſequuntur; ſed in utero, propter firmiorem adhæſionem, vel arctam orificii uteri clauſuram, aliasq; ob cauſſas, retinentur, ex facili in putredinem abeunt, unde, teſte Coô de morb. mul. lib. 1. tom. 2. n. 77. §. 4. p. m. 462. venter fit durus & magnus, eumq; detinet frigus & febris acuta, dolor per totum corpus, & ventris maximè partem eam, quæ eſt infra umbilicum, & gravitas fit in uteris, & tormen, velut fœtus inſit. Quapropter ſi non maturè remedium adhibetur, ſuperveniunt ſyncope, & convulſiones, febres malignæ, uteri corruptelæ, mors ipſa. Secundinæ enim niſi excludantur, vel illico, vel ante nonam diem, dictitante Heurniô Comment. in Aphor. Hippocr. 49. ſect. 5. plerumq; enecare, &, quod mirandum, periculoſiora re-

ra retentæ, fœtu mortuô, excitare ſolent ſymptomata, teſte Burnetô, Theſaur. Pract. part. 2. p. m. 550. Sorbait. Medic. Pract. p. m. 246. Ettmüller. Oper. p. m. 600. de regim. puerperar. In tempore igitur ſuccurrendum, ne quid monſtri in utero alere retentæ ſecundinæ, miſerrimamq; in primis in laborioſo partu, viribus, jam deſtitutam, in vitæ diſcrimen præcipitare poſſint. Horum ſymptomatum ſyndromen & atrociam videre & obſervare mihi licuit in Magnifica quadam Perſona, tres menſes gravida, & abortum paſſa, altero tamen die ſecundinas feliciter excludente. Quinimo in fœmina quadam honeſta, melancholico-hypochondriaca, quæ jam aliquot liberorum mater, ſemper tamen plurimum moleſtiarum à ſecundinis perpeſſa; nunc verò robuſtum enixa eſt fœtum vivum, ſecundinas in utero relictas animadverti. Obſtetrix ipſi in opere hoc ſtrenuè aſſiſtens, eamq; laborum & conatuum frequentium admonens, & membranas cum placenta utero firmiùs adhærere, ut impoſſibile eſſet, licèt aliquoties, ſed fruſtra, tentaverit, eam illico citra noxam ſeparare, ſentiens, imò metuens, ne coarctatô denuo uteri orificiô, earum egreſſus omnino impediretur, & exinde lethalis matri conciliaretur putredo, præeunte Ettmüllerô Inſtit. Med. Phyſiol. p. m. 42. cap. 24. §. 6. reſecuit funiculum, ſeparatumq; filô alligavit femori, ne intrò recipi, ac ſecundinarum excluſio impediri poſſet. Puerpera poſt partum, in lucem editum, de doloribus acerbis, ardore urinæ, & lancinatione hypogaſtrii ſumma, quale exemplum referunt Miſcell. A. N. C. ann. 15. obſ. 35. p. 63. conqueſta, meum, primò adhuc à partu die, imploravit auxilium. Ubi non ſolùm ſecundinas retentas, lochia jam prodeuntia, imò multum cum partu ſanguinis exiiſſe; ſed & calorem ſummum, ſitim immodicam, vires penitus à laboribus proſtratas, dolorem capitis, vigilias, lipothymias frequentes, alvi obſtructionem, comperiens, vires in primis conſervandas, ex Dolæi Encyclop. p. 957. ſecundinas quantocyùs expellendas, ſymptomata mitiganda, ratus, præſcripſi ſtatim aquam perlatam c. confect. alkerm. incompl. &c.

pro

pro reſtauratione virium : pulveres quoq; pellentes, ſimulq; confortantes, ex trochiſc. de myrrh. ſuccin. alb. borrac. caſtor. ſpec. diajov. Mynſ. croc. pulv. alexit. aur. Sp. Analept. unicorn. mar. &c. Externè fomentationes cum ſternutamentis, pellem leporinam, à Muralto laudatam, ſuper uterum ponendam. Quibus adhibitis, ingentem incurrit hæmorrhagiam uteri, ut metuendum fuerit, ne vires penitus ſuccumberent. Mutatô hinc conſiliô, exceptô ſolô clyſtere retentô, ex lacte vaccino, & ſaccharo paratô, & cum euphoria applicatô, ſola ferè Confortantia ex pulv. aureo, analept. pulv. epilept. unicor. mar. ſuccin. lap. canc. corn. cerv. præpar. balſam. cordial. in uſum vocantes, imò obſervantes, nullis pellentibus fortioribus rem eſſe tractandam, ſed potiùs naturæ corroborandæ opus hoc eſſe committendum; id, per DEI Gratiam, effecimus, ut tertiô à partu die, obſtetrice quoq; collaborante, & quotidie particulam umbilici, filo alligatam, leniter, haud ſine ſucceſſu, (molis enim carneæ & ſecundinarum fruſta abſcedentia aliquoties eduxit) trahente, fruſtulatim ſecundinæ, fœtidum ac putridum ferè jam odorem ſpirantes, & nigrâ quaſi putrilagine obductæ, omnes exierint. Excluſô hac ratione morbi fomite, lochiis quoq; bene fluentibus, ſymptomatibus, v. g. coloribus p. n. ſiti, viriũ proſtrationi &c. ex ſuis fontibus, v. g. emulſionibus ex ſem. 4. frig. amygdal. cum aquis refrigerantibus, paratis, ſpec. de gemm. frig. cum confortant. mixtis, obviam ivimus, & ſic fœminam, in ultimis ferè conſtitutam, per DEI Gratiam, à præſente mortis periculo vindicavimus. Secundinarum retentarum in utero ultra menſem &c. ex M. A. N. C. allegat hiſtorias Bonet. Med. Sept. Collat. part. 2. p. 112. ſequ. obſ. 6. 7. 8 9. ad quartum verò diem retentas, & poſt aſſumptum Decoctum Pellens Laxativum, fruſtulatim excluſas, vid. ap. Diemerbrœck, Obſ. 41. p. m. 48. Secundinas retentas ad quindecim dies, deinde fruſtatim putridas & corruptas eductas, refert Sorbait, Med. Pract. p. 246. Tulpius, obſ. Med. l. 4. c. 42. p. 343. Petr. Foreſtus, obſ. 79. 80. Libr. 28. p. 763. ſequ. Lælius à Fonte, Conſultat. Medic.

118.

118. p. 633. ſequ. Anton. de Heyde, Experiment. circa ſangu. miſſ. Centur. obſervat. Med. 41. p. m. 103. aliisq́;. Sic ſecundinarum, retentarum jam ſeptimô die lethalium, exemplum adfert Timæus, Caſ. Med. l. 4. Caſ. 27. p. m. 225. Verzaſcha, obſ. Med. 27. p. 69. ſecundinas ſternutatoriô expulſas, ſcribit. Secundinas autem retentas, feliciter manuali operatione extractas, refert Muraltus in Colleg. Anatom. p. m. 643. 227. Barbette, Chirurg. p. m. 143. cap. 23.

OBSERVATIO CXVII.
D. ANDREÆ Löw.
Fœtus, quà caput, monſtroſus.

Quòd ſi verum, Naturæ perfectionem conſiſtere in accurata proportione & ſimilitudine uniuscujusq; rei in ſuo genere; haud difficile erit, concludere, maximam Naturæ imperfectionem & vitia in aberrationibus & monſtris deprehendi variis. Natura quidem etſi intenta ſemper ad operationes, & formationes, perfectè edendas; in opere tamen ſuo à variis objectis nonnunquam impeditur, ut, denegatis neceſſariis ad formationem requiſitis, vel iisdem depravatis, à recta formatione aberrare, & extraneum quid monſtroſumq́; producere debeat. Non jam exponam, quot modis, & quomodo, id poſſit fieri; recenſebo ſaltem caſum, qui hìc Poſonii, 13. Febr. 1690. contigit. Fœmina in ſuburbio, menſem jam poſt ingravidationem octavum emenſa, absq; ſingulari dolore peperit puellum, quà caput & faciem monſtroſum mortuum. Caput mole quadam, totam ſyncipitis & occipitis circumferentiam obſidente, & figuram veſicæ cujusdam repræſentante, fuit onuſtum. Excreſcentia hæc duplô major puelli capite, non admodum rotunda, ſed parumper angulosa, tactu mollis, ſtrias formavit ex rubronigricantes, lividas. Quam cùm aperuiſſemus, deprehendimus eam digiti craſſitiem ferè æquantem, carnoſam, ac parenchymaticam, duram piamq́;

matrem

Ala Locuſtæ.

Fig. 29. ad pag. 211.

Fig. 28. ad pag. 200.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

matrem ipſi quaſi adnatum; interiùs verò ad minimum libras duas humoris ſeroſi & rubicundi, loturæ carnium inſtar, continentem: cum humore hoc effluxit ſimul cerebrum, tactui cedens, & in putredinem jam abiens, nullumq́; veſtigium medullæ, multò minùs nervorum, relinquens. Superius, cranium totum ferè abfuit, in fronte & occipite oſſicula quædam, ſed minutiſſima, & admodum mollia, apparuére. Occipitis pars infima, & radix hujus excreſcentiæ piloſa, aures, oculi in orbita bene diſpoſiti, ſuperiora oris labia, cum palato, ad nares usq; fiſſa & bifurcata, labiorum leporinorum inſtar: inferiora verò labia, ut & reliqua membra externa, bene ac naturaliter fuére conformata, exceptis quibusdam partibus brachiorum pedumq;, quorum cuticula, ſine dubio ab acrimonia humorum, in utero exſiſtentium, excoriata, & indice manûs dextræ, qui in fine metacarpi incipiens, & in longum naturaliter procedens, circa medietatem terminavit in longiſſimum, ſeu medium digitum, cui ita ſeſe inſinuavit, firmiſſimeq́; inhæſit, ut ne minimum extenſionis veſtigium notari potuerit. Cauſſa monſtroſæ hujus efformationis in obſcuro utiq; eſt. Si conjecturæ locus, ex matris impreſſione forti phænomenon hoc deducerem. Prægnantem enim operari per multam apprehenſionem, atq; fœtum nonnunquam transformare omnino, imò ab humana natura in belluinam transfigurare, jamdudum expoſuit Magnus ille per Ignem Philoſophus, Helmont. tit. Virt. Magn. Verb. ac Rer. p. m. 763. & quàm varias & innumeras, easq́; ſummè mirabiles, diſpergat operationes Imaginatio gravidæ, tempore formationis fœtûs, ut & viſô objectô quodam, & conſideratè perſpectô, fœtui imprimat characterem, formamq́; rei conceptæ ſimillimam, innumera ferè Obſervationum & Hiſtoriarum nos edocent monumenta. Scilicet quamprimùm prægnans circa objectum aliquod, probè conſiderandum & conſpiciendum, occupatur, mens ejus avidiſſimè concipiens Imaginationem, ex aſpectu prædicti objecti conquaſſata & terrefacta, vel ad majorem hujus rei conſiderationem

 tracta,

tracta, radiationibus ſpirituum mox ſimilem jungit imaginem, quæ totum corpus matris cum appendice, id eſt, fœtu, fulminis inſtar, permeantes, modificatæ, id, quod per Imaginationem fortem oblatum fuit, repræſentant, fœtusq; utero matris incluſo, modificationes ſuas imprimunt, prouti ingenioſiſſimè id demonſtrat Theod. Craanen, tract. de Homine, p.751. Waldſchmidt, Epiſt. 2. ad Dolæum, p.m.92. Lucas Tozzi, Medic. Theoret. cap. de monſtroſ. & maculoſ. fœtibus, p. m. 43. ſequ. in primis Thomas Fienus, de viribus Imaginationis, per totum ferè tractatum. Unde firmiter mihi perſuadeo, & hîc prægnantem mole quâdam elatâ capitiq; impoſitâ, quam ſine dubio cum admiratione, vel indignatione, vidit, notabiliter fuiſſe commotam; ſpiritus verò, à mente ſimili ideâ atq; figurâ imprægnatos & modificatos, celeri curſu rarioris corporis Noſtri poros, & domum, aliàs vacuam, nunc verò à fœtu poſſeſſam & ampliatam, penetraſſe, ibiq; tenello hoſpiti ſtabulanti, ob mollitiem & flexibilitatem ſuarum partium, modificationes determinatas, vel imaginationem, quam ſecum tulerunt radiationes ſpirituum, & figuram conceptæ molis impreſſiſſe ſimilem. Adeoq; & hîc, ſecundùm Tulpium, Obſ. Med. l.3. c.29. p.229. apparet imperveſtigabilis DEI Potentia, cui æquè facile eſt, hominem immutare, ac formare. Oris leporini, ex matris imaginatione contracti, exemplum refert Anton. de Heyde, Obſ. Med. 42. p. m. 105. Caput infantis monſtrum Hagendorn, Hiſtor. Med. Phyſ. 1. Cent. 1. p. m. 1.

[Poſonio Auguſtam Vind. 1691. d. 20. Martii miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXVIII.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Singularis Amnii cum fœtu cohæſio.

SCriptum mihi eſt à Viro fide digno in Diœceſi Salisburgenſi natum fuiſſe infantem, cui membrana amnios per totum caput, faciem, usq; ad pectus arctè conjuncta fuit; dum circa os & labia ſecaretur, infans linguam exporrexit & per unum diem vixit. Dicant jam Medici, quomodo fœtus in utero per os nutriatur & reſpiret?

OBSERVATIO CXIX.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
De
Catarrho epidemio.

APud nos in Styria, nuperum atrociſſimum hyemale frigus, & terra copioſis nivibus ſepulta à Sole martiali repentè reſolutis, Catarrhum epidemicum attulerunt, cum periculo ſuffocationis, & tuſſi ferina, ejiciendo materiam purulentam, ſanguineam, ſanioſam, fœtidam, cum calore febrili, ſiti intenſa, nauſea carnium; quæ omnia à corpuſculis nitroſis ex nivibus exhalatis originem duxiſſe ſuſpicabar, quæ halitu & per poros in corpus attracta œconomiam animalem perturbarunt; ipſe ego in catarrhali hoc Theatro Tragœdum egi; & nihil magis proficuum reperi quàm alexipharmaca temperata.

[*Leobio Auguſtam Vind. A. 1691. d. 3. April. miſſæ.*]

OBSERVATIO CXX.
D. JOH. IGNATII MUSCHEL de Moſchau.
De
Ala locuſtæ literis hebraicis decorata.

ANnno 1690. circa finem Auguſti, oſtendit mihi Dominus Carolus Leon in nigra aquila habitans, alam locuſtæ literis hebraicis decoratam, quam ex Hungaria miſit Prænob. Dominus Valentinus ab Engelſtein/ affinis præfati Domini Caroli Leon, cum hac relatione: quòd locuſtarum ſimilibus alis præditarum circa regionem Segedin fuerit ingens multitudo per aëra volans, ipſos Solis radios impediens, nec non omne gramen, & folium arboris depaſcens. Dictam alam cum ſuis characteribus quantum potui figurâ expreſſi, fuit autem dicta ala aliquantulum minor quam figura monſtrat. Literæ utcunq; fuerunt agnoſcibiles, quamvis una vel altera aliqualiter deformis erat, lineæ fuerunt duæ, ſuperior habebat characteres minores, ſed nigriores, inferior majores, ſed minus nigras, ala fuit quaſi diaphana, & literæ opacæ, ala ſuper chartam poſita monſtrabat literas coloris fuſci, qualem habent caſtaneæ. Literæ lineæ inferioris circa finem non erant tam perfectè opacæ, quam circa initium, econtra erant majores, & quaſi punctatim expreſſæ, tres literæ præ cæteris difformes erant, Mem, Kuph primum, & Schin. Mem videbatur magis repræſentare Mem clauſum, quam apertum. ipſius Kuph linea deorſum pergens modicè adhuc ſurſum extendi deſiderabat, Schin infra quaſi acuminatum fuit, cum potius ibi ad figuram circularem accedere deberet. Literæ in dicta ala perfectis characteribus ſic exprimendæ ſunt:

,,, צ מאצור ייי , , , .

,,, צעה וקשן יזק

Conſi-

Conſideratâ ſtructurâ, & ſitu literarum ad interpretationem progredior, quia autem literæ carent punctis, ſeu vocalibus, idcirco prius inſiſtendo fundamentis linguæ ſanctæ punctandæ ſunt hoc modo: מַאֲצוּר צִעֶה וְקָשׁוּ יָדִק literæ propoſitæ quatuor vocabula ſignificativa formant, primum: מאצור deducitur à radice אצר, cujus ſignificatio eſt theſaurizare, vel theſaurum colligere, eſtq; præfixum מ nota participii, & ſi loco ו eſſet י, tunc eſſet participium Benoni maſculinum in Hiphil, & ſi מ abeſſet, tunc eſſet participium Paul in Kal. Quapropter cum participet de utroq;, erit formæ mixtæ ex participio Paul in Kal, & participio Benoni in Hiphil. ſcio quidem, quod Hebræi grammatici de forma mixta nihil tradant, nihilominus tamen illa manifeſtè demonſtrabilis eſt ex ſacro textu, nam illud Danielis 8. verſ. 8. אַרְבַּע מַלְכֻיוֹת מִגּוֹי יַעֲמֹדְנָה hoc eſt, quatuor regna de gente ſtabunt: monſtrat formam mixtam, quia יעמדנה eſt mixtum ex maſculino & fœminino, nam יעמדו eſt maſculinum, & תעמדנה eſt fœmininum, ubi terminatio ex fœminino deſumitur, & characteriſticum ex maſculino. Similiter Ezechielis 9. verſ. 8. וַיְהִי כְּהַכּוֹתָם וְנֵאשֲׁאַר אֲנִי hoc eſt, & fuit ſecundum percutere eos, & remanens ego: monſtrat formam mixtam, quia נאשאר eſt mixtum ex participio Niphal, & futuro Niphal: nam futurum eſt: אשאר, & participium eſt: נשאר, quapropter ſenſus interpretari poſſet: remanens fui & ero. Rurſus manifeſte apparet forma mixta in nomine Dei, quod Græci τὸ ὄνομα τȣ͂ Θεȣ͂ τετραγράμματον, Hebræi vero שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת appellant, eſt enim forma ejus, futuri, præteriti, & præſentis temporis, nam הָיָה ſignificat: fuit. הֹוֶה ſignificat: eſt, eo quod ſit participium præſentis temporis יִהְיֶה ſignificat: erit. Hæc tertia vocabula ſi ſibi ipſis ſuperponantur contingent ſe in omnibus ה, & י medianum abſorbebitur per ו remanente י primo, conſtituentq; hoc nomen DEI mirabile יְהֹוָה Hoc nomen aſſumit vocalem Kametz ex præterito, Cholem ex participio, Scheva ex futuro, petit enim

præfixum י ex natura ſua Scheva, mutatum autem fuit in Chirek ob aliud ſequens Scheva, ne duo Schevajim in vocis principio contra naturam linguæ concurrant, nunc autem in nomine DEI ה priore, aliam vocalem acquirente, ſecundum morem linguæ ſanctæ Scheva ſub י redit, ex quibus patet, quod hoc DEI nomen ſit præ cæteris maximum, eo quod ipſam Divinam eſſentiam exprimat, nimirum ipſius eſſe omni tempore.

Patet igitur ex allatis formam mixtam in lingua ſancta non eſſe fictitiam, ſed uſualem, & ex multis locis ſacræ ſcripturæ demonſtrabilem, & licet plura ad formæ mixtæ probam adduci poſſent, lubens prætereo, quia non ſunt hujus fori.

Redeundo nunc ad noſtrum propoſitum quia vocabulum מאצור eſt formæ mixtæ, idcirco ejus ſignificatio duplex ſeu mixta eſt, & quidem, ſi ſumatur ut participium in Hiphil, erit ſignificatio iſta: Theſaurizare faciens, ſeu faciens colligere theſaurum, quatenus autem eſt participium in Kal, erit ſignificatio iſta: Colligens theſaurum, ſeu theſaurizans.

Secundum vocabulum צעה à radice צָעָה, cujus ſignificatio eſt peregrinari, exulantem eſſe, ſi punctetur hoc modo: צֹעֶה erit dictæ radicis participium Benoni, ſeu præſentis temporis.

Tertium vocabulum וקשן à radice קָשָׁה, cujus ſignificatio eſt: durum eſſe, unde nomen קָשֶׁה durus, vel induratus, hujus numerus pluralis eſt: קָשִׁים, vel more chaldaico: קָשִׁין & י excidente קָשִׁן. præfixum ו ſignificat conjunctionem: et.

Rara ſunt vocabula quæ in plurali habent ן loco ם, interim tamen idem vocabulum in ן & ם, occurrit Proverb. 31. verſ. 3. & 4.

אַל תִּתֵּן לַנָּשִׁים חֵילֶךָ וּדְרָכֶיךָ לַמְחוֹת מְלָכִין׃
אַל לַמְלָכִים לְמוֹאֵל אַל לַמְלָכִים שְׁתוֹ יָיִן׃

hoc eſt: non dabis fœminis robur tuum, & vias tuas ad delere reges. Non regibus Lemoel, non regibus bibere vinum.

In

In iſto textu prima vice occurrit מלכין, reliquis duabus vicibus מלכים. Præterea etiam raro litera י excidit ex plurali, nihilominus tamen occurrit idem vocabulum ſine י Deuteronom. 32. verſu 33. חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם hoc eſt. Venenum Draconum vinum eorum, & pſalmo 148. verſ. 7. occurrit cum י. הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים hoc eſt, laudate Dominum de terra Dracones. Unde licet in ala locuſtæ vocabulum קָשִׁין Kaſin, loco קָשִׁים Kaſim ſumatur, tamen non deflectit ideo à lingua ſancta, quemadmodum allati textus ſcripturæ probant.

Quartum vocabulum יזק à radice זקק, cujus ſignificatio eſt fundere, effundere, liquefacere dictum vocabulum eſt temporis futuri, tertiæ perſonæ maſculinæ in Kal, quapropter ſignificat: effundet. Idem vocabulum etiam ex chaldaico vocabulo נזק deduci poteſt, quod ſignificat damno afficere.

Si itaq; quatuor vocabula, quæ modo ſigillatim ex ſuis radicibus deduxi, ſimul conſiderentur, facient hunc ſenſum: Theſaurizare faciens exulantem, & induratos effundet. Retuli ſuperius, quod primum vocabulum ſit formæ mixtæ, adeoq; duplicem habeat interpretationem, quapropter altera interpretatio erit in hunc modum: Theſaurizans exulantem, & induratos effundet.

Hucusq; interpretationem protuli manifeſtam, & ex ipſis vocabulorum radicibus demonſtrabilem, nunc pauca dicam de reliquis characteribus, & maculis in ala locuſtæ repertis, & primo quidem occurrunt tria י poſt vocabulum מאצור hoc modo: מאצור ייי, certum autem eſt, quod nullum vocabulum in lingua ſancta contineat tantum tria י. quapropter interpretatio ex vocabulorum abbreviationibus, quarum maximam lingua ſancta habet abundantiam, quærenda eſt, in ſacro textu abbreviatio quidem nulla occurrit, fortè ideo, ne occaſio malæ interpretationis futura eſſet, in aliis autem libris hebraicis, ut retuli, maxima eſt abundantia. Maſorethæ dictas abbreviationes רָאשֵׁי תֵּיבוֹת id eſt capita dictionum appellant,

eo

eo quod abbreviationes utplurimum tantum primam literam habeant: exempli gratia per hanc literam א׳ denotatur vocabulum אָמַר hoc eſt: dixit. rurſus per has literas ז״ל denotantur duo vocabula זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה hoc eſt: memoria ejus ſit in benedictione; rurſus nomen Dei tetragrammaton variis abbreviationibus ſcribitur, vel per duo י hoc modo: י״, vel per tria hoc modo: ייי ſimiliter per tria in tali ſitu: י״י quare patet quod per tria י poſt vocabulum מאצור denotetur nomen Dei tetragrammaton.

Rurſus poſt has literas מאצור ייי ſequuntur tria י hoc modo: ‚ ‚ ‚ מאצורייי ubi ſpecialis conſiderationis eſt, quod dicta tria י extra ſitum ordinarium ſint poſita, nam litera י, quæ brevior eſt, quam reliquæ literæ, ſemper reperitur ſuperius ità, ut cum ſummitatibus reliquarum literarum conſtituat lineam rectam, hic autem dicta tria י conſtituunt cum baſibus reliquarum literarum rectam lineam, ſecundo ſunt dicta tria י ampliori ſpatio à ſe invicem remota.

Rationem cur dicta tria י infernè poſita ſint, conjicio eſſe hanc: quia immediatè præceſſit nomen DEI, etiam per ſolum י expreſſum, unde cum iſta tria י aliud quid à Deo diſtinctum exprimere videantur ad diſtinctionem infernè poſita ſunt. Hæc ratio exigua & inſufficiens videbitur multis ſed illis, qui linguæ ſanctæ exiguam habent notitiam, habet enim lingua ſancta hoc peculiare, ut ſubinde per extraordinariam ſituationem literarum aliquid ſignificet, nam Iſaiæ 9. verſ. 7. occurrit in medio vocis ם mem clauſum hoc modo: לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה hoc eſt: ad multiplicandum principatum: & tamen mem clauſum præciſè locum habet in fine vocabuli, quapropter ſecundum omnes interpretes ſpecialiter aliquid per mem clauſum in medio vocis poſitum denotatur, & quidem ſecundum communem ſententiam denotatur hoc: quod tempus, quo prophetia compleri debebat, occultum eſſe debuerit, donec illa compleatur, per clauſuram enim occultatio, & per aperturam manifeſtatio commodè exprimitur. Redeundo

undo nunc ad præfata tria י, quæ præter ſituationem infra, etiam amplius ſpatium à ſe invicem conſiderandum exhibent, cujus rationem judico eſſe, quod ſingula י integrum denotent vocabulum, & quidem unum idemq; ter repetitum, habent enim Hebræi in uſu ut pleonaſticè idem nomen bis, & ſubinde ter repetant ad oſtendendam emphaſim & certitudinem, veluti patet Jerem. 22. v. 29. terra, terra, terra, audi verbum Domini. Quod ſi tria dicta י fuiſſent conjuncta, tunc tantum unicum vocabulum eſſe, ſignum fuiſſet: nam Maſorethæ quando per abbreviationem ſcribunt vocabulum סְתוּמָה ſcribunt per unam literam hoc modo ס, vel per tres hoc modo: ססס, ſimiliter quando per abbreviationem ſcribunt vocabulum: פְּתוּחָה ſcribunt per unam literam hoc modo: פ, vel per tres hoc modo: פפפ: quare patet, quod tres ſimiles literæ conjunctæ unum idemq; denotent vocabulum. Ex dictis patet, quod præfata tria י denotent idem vocabulum ter eſſe repetendum, & indicari diverſum quid ſeu diſtinctum à DEo, quid autem ſignificet, difficile eſt, ut determinetur, ſi tamen conſiderentur antecedentia, & conſequentia, conjicio, quod per primam literam ſui nominis ſpecificetur, exulans, cujus mentionem faciunt vocabula ſuperius ex radicibus deducta, quia autem ſunt multa nomina à י incipientia, exempli gratia: Joannes, Jeremias, Jacobus, Joſephus &c. idcirco nihil certi in hoc paſſu determinari poteſt. Rurſus in linea prima occurrunt ſtatim in principio tria י infernè ſituata prorſus eodem modo; quemadmodum tria י, de quibus modò inſinuatum eſt, infernè ſituata ſunt, hac tantum intercedente differentia, quod tria י in principio lineæ ſituata, ſint conjuncta, illa vero notabili ſpatio à ſe invicem remota. Præterea immediatè poſt dicta tria י in principio lineæ ſequitur litera צ.

Si igitur conſiderentur dicta, facilè patet, quod præfata tria י ſpecificent eundem exulantem, per primam literam, hac conditione, ut vocabulum indicatum tantum ſemel ponatur.

Litera צ commodè repræſentare poteſt nomen צַדִּיק

 id eſt

id eſt: Juſtus; nam ſi DEus exulanti tantam faciat gratiam, quemadmodum ſenſus vocabulorum oſtendit, neceſſario aliquid in exulante reperiri debet, quod Divinæ Majeſtati placeat, nihil autem DEO magis placet, quam juſtitia hominis, ità ut paſſim electi vocentur juſti, quapropter litera צ nihil aliud indicare videtur, quam nomen צַדִּיק hoc eſt: Juſtus.

Rurſus occurrunt tres maculæ conjunctæ infernè ſituatæ in principio ſecundæ lineæ, quæ vix ad aliam literam præterquam ad י reduci poſſunt. Interpretationẽ quod attinet, fateor illam difficilem eſſe valde, interim tamen conſiderando totum ſenſum omnium vocabulorum ſimul ſumptorum, conjicio, quòd exprimatur vocabulum יָדוֹ id eſt manu ſua, vel à manu ſua, nam commodè exilium exulantis manui DEI adſcribitur, ſiquidem omne malum, ſi contingat homini peccatori manui DEI punientis, ſi verò contingat homini juſto, manui DEI tentantis & probantis adſcribitur.

Patet igitur ex dictis, quod inter vocabula expoſita quatuor habeant interpretationem certam, duo conjecturalem, unum probabilem, & unum dubiam ſeu indeterminatam.

Ut ſenſus expoſitorum vocabulorum perfectè pateat, aſſumamus loco indeterminati determinatum, ſitq; exempli gratia nomen exulantis Jacob, erit ſenſus hebraicus totaliter expreſſus iſte:

יַעֲקֹב צַדִּיק מַאֲצוּר יְהוָה יַעֲקֹב יַעֲקֹב יָדוֹ צֹעֶה
וְקָשִׁין יָזֹק

Jaacob tzaddik maatzur Adonai Jaacob Jaacob Jaacob Jado tzohe vekaſchin Jazok. hoc eſt Jacobus eſt Juſtus, theſaurizare faciens eſt Dominus Jacobum, Jacobum, Jacobum, à manu ſua (nimirum Domini) exulantem, & induratos effundet.

Similiter ſingulis nominibus à י incipientibus præfatus textus applicari poteſt, quemadmodum modò applicui nomini Jacob.

Et hæc de interpretatione ſufficiant. Cæterum diſcutere, utrum miraculosè, an naturaliter characteres iſti in alâ locuſtæ

pro-

producti ſint, non eſt neceſſe, cum pro & contra diſceptatio inſtitui poſſit.

Fig. XXIX.

[A. 1691. d. 3. April. per Exc. D. à Lebenvvaldt Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO CXXI.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

Lintea Lucida.

JUvenis, cujus Anno proximo mentionem feci, ſplendet adhuc. Qui enim Menſe Majo præterito promiſerat, ſe quid porrò circa induſia ſua lucentia futurum ſit, ſignificaturum, referebat nuper, necdum ceſſare lucidum illud phænomenon, ſed per ipſam æſtatem continuaſſe, quamvis multò debilius, & minus obſervatum ob noctium brevitatem: Poſtquam autem cum Autumno intentius frigus rediiſſet, præprimis eo, quo ante annum cœperat, Novembri Menſe, intenſum quoq; fuiſſe fulgorem ſuum, adeò quidem, ut hac hyeme adeò acri notabiliter major ſit, quàm fuerit præteritâ. Confimabat inſuper primâ vice olim recenſita phænomena, ſimili ratione hoc anno recurrentia, repetebat induſia adhuc eſſe, quæ luceant, non quamdiu in ciſtâ, ſed poſtquam ipſa geſtaverit, nec niſi frictione aut concuſſione fuerint agitata; Addebat aliquoties, nunc etiam capillos ſcintillas ejicere, præprimis poſtquam caput lixivio mundari curaſſet, quo tempore ſtridorem & alliſionem quaſi quandam, blandam tamen, in faciem perceperit, & cùm in pectine mundando occuparetur, numeroſas itidem ſcintillas mirabundus conſpexerit. His omninò & iſtud addendum, inſignem continuò in hoc juvene ad ſudores eſſe facilitatem, adeò ut vel hâc ſævâ hyeme, corpore toto tecto, ſe mox fortiter ſudare potuiſſe ipſe retulerit, ut & hoc, neminem in ſua eſſe vel fuiſſe familiâ, de quo ſibi conſtet, quod quicquam tale notaverit. His tandem omnibus ſuperaddidit

addidit Autopſiam, & primò de die in obſcurâ camerâ ſcintillas quasdam monſtravit, mihi quidem minores & pauciores viſas, quàm ipſe à ſe conſpici aſſerebat, at de nocte magnam ſanè & copioſam lucem his oculis ſubjecit, ſolâ brachii frictione, quam fulgurationem compararem cum illâ, quâ parvæ ſæpè & inconſpicuæ phoſphori ſeu Noctilucæ reliquiæ manibus adhærentes ſolâ frictione excitantur, dilatantur, ut vibratorio more radient, niſi in noſtro caſu tum ſimul ſtridorem quendam ſive quaſſationem quaſi percipere licuiſſet, & omnia celerius, magis pallidè & tenuius peragi viſa fuiſſent.

OBSERVATIO CXXII.
D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
Semina Mori ſubventanea.

MOrus Nigra, jam vetuſta Arbor, quæ nuperis annis nullo fructuum proventu ſe commendârat, cùm præteritô vere præter morem ſuum inſignem illorum copiam promitteret, ad ſui accuratiorem obſervationem nos invitavit. Comparebant Baccarum quàm plurimarum rudimenta initio Junii, quarum ſingulis granis ſeu ſquamis partialibus inſidebant binæ parvulæ tubæ contortæ à Malpighio delineatæ, ſive ſtamina alba, incurva ſine pulverulentis illis, qui in aliarum plantarum floribus occurrere ſolent, apicibus, quibus ſimilia vide ſis ſupra: Mercurialis ſemina teſticulata: Cùm ad plenam maturitatem pervenirent nigræ baccæ, in ſemina eorumq́; plantulas inquirendum duxi, & facilè quidem deprehendi in ſingulis intra ſquamas illas ſucco turgidas, è quibus ſingula grana conſtant, duriuſculum vaſculum, magnitudine ferè & figurâ acini, cujus ſuperior ſubrotunda portio minus ſolida ſquamarum membranis cohærebat; Verùm omnia & ſingula, quæ maximo numero, toties repetita vice, aperui, erant caſſa & inania, adeoq́; in cavitate vacuâ præter minimum corrugatum & exſiccatum granulum informe,

informe, vix conſpicuum, nil continebant; Nec unicum occurrit, quod aliter formatum fuerit, aut viſibile ſemen quale ſub oſſeo nucleo foveri Laud. Autor ſcribit, & depingit, oculis unquā exhibuerit. Hinc etiam Baccæ omnes ſeu (arbori diutius adhærentes) ſeu mox deciduæ ſenſim exſiccatæ aut putredine corruptæ fuerunt, absq; ullo unquam manifeſtato ſemine, absq; ullâ in cortice iſto concluſa plantulâ, farinacea ſeu cartilaginosâ, prout aliàs fieri ſolet, ſubſtantiâ.

Cùm itaq; illa ſint in Animali Regno Ova ſubventanea, Hypenemia, Zephyria, quæ ab Avibus fœmellis pariuntur vi ipſarum propriâ & ſolâ, absq; præcedaneâ compreſſione & fœcundatione à Gallo factâ, per conſequens principio genitali carent, in Cicatriculâ fœtûs rudimenta non æquè obtinent, unde nec pullus inde excludi poteſt: Eodem jure ſemina iſta, quæ cum ovis aliàs comparari notum eſt, ſubventanea forte non immeritò dixerim. Ex unâ parte non erat alia tum in Horto ſive viciniâ Mori arbor, quæ Amentaceis floribus prædità fuiſſet, ex alterâ autem hæc ſola & unica, ſingula ſua grana proferebat caſſa, nullâ plantulâ ſeminali ullibi conſpicuâ, unde certè nec novus fœtus ex illo ovo ſubventaneo ſperandus: Equidem Malpighius iſtum florem, quem longè ab utero ſemovit Natura, quod nullum poſt ſe relinquat ſemen, ſubventaneo ovo comparat: Potiori jure ex dictis fundamentis nomen hoc ſalvo Aliorum judicio tribui videtur inanibus illis baccarum veſiculis, ſalvari quoq; poterit Cl. Raji locatio, qui dubitabundus arboribus, quarum fructus à floribus ſejuncti, accenſuit morum.

OBSERVATIO CXXIII.
D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
Cerinthe Tetraspermos.

DIſpermos hactenus habita fuit Cerinthe, & Aſperifoliis, Tetraspermis quidem, ob analogam tamen quandam ſeminum nuditatem & ſitum, floris figuram, foliorum ordinem annumerata; unde Cl. Botanicus Rajus Ipſi ſemina aſſignat bina, quæ unicuiq; flori ſuccedunt, lævia, per maturitatem nigra, quo à reliquis omnibus differat hoc plantarum genus, cùm ſemina aliàs formâ ſuâ & matricibus adnaſcendi modo cum reliquis convenirent, citat è Cluſio ſimilitudinem, quam habent cum ſeminibus Echii, Ciceres Arietini, aut Borraginis, ex. J. Bauhino pulpam eorum internam albam.

Quod ergò hunc ſingularem ſeceſſum plantæ hujus à reliquis omnibus affinibus concernit, notum equidem eſt, non raró contingere, quod hæc vel illa pars extraordinariè vel deficiat vel alio modo variet; e. g. in Aſperifoliis aliis plenus quatuor ſeminum nudorum numerus non ſemper adeſt, ſed eorum quædam in ipsâ quaſi infantiâ contabeſcunt, & ad perfectionem cum ſociis non perveniunt, ut ſic ex accidenti duo, triavé ſolùm conſpici poſſint in tali caſu ſemina: At verò ſedulâ inſtitutâ inquiſitione hoc Cerinthi applicari non potuit, quin potius deprehenſum, ſi à ſimili cauſa unum defecerit ſemen, reliquum ſupereſſe ſolum, vegetum & perfectum, unicum, nunquam tria, vel quatuor. Hâc autem ratione licet Avtopſia difficultatem non removerit, mox tamen aliud magis congruum obtulit; Scilicet comparebat in ipſo externo ſeminis cortice linea quædam, quæ ſingula grana bipartiri videbatur, ut quatuor ferè faceret ſemina, bina quidem utrinq; juncta.

Hanc primò puram conjecturam facile vel firmandam vel relegandam vidimus per anatomen, quærendo, quot ſint & quales

quales ſeminales plantulæ, ſeu recentes in ſingulis ſeminibus incluſi fœtus; Hi autem ſub uno ſolitario ſemine mox comparebant bini, in diſtinctis ſuis & cortice intermedio quaſi pariete ſeparatis cellulis, in quibus ſingulis erant foliola duo craſſa, alba, cum radicula, nuda quidem & absq; ullâ farinâ, cortici ſuo craſſo incluſa. Sic ergò quatuor innotuerunt ſemina verè talia, è quibus etiam quatuor prodituras plantas ſpes erat; Quod ipſum cùm ad confirmationem maximè neceſſarium videretur, terræ ea committenda duxi, & quæ præſtò erant ſemina ſpeciei illius flore flavo folio maculato ſelegi, tria integra, totidemq; dimidiata, quibus ſc. unam ſeminalem plantulam ita abſtuleram, ut ſocia in ſuâ cellula manſerit illæſa.

Modus germinationis obſervatus fuit talis. Eruperunt utraq; ſemina eodem fere tempore, conſpiciebatur primum in ſummo terræ nigricans & ſplendens cortex, quem elevabat ſubſequens caulis candidus & tener, cujus duo foliola intra cavum ſui corticis adhuc occultabantur, ipsâ quidem ſeminis baſi, quâ olim maternæ adhæſerat plantæ, ſupremum occupante locum, inferiorem autem acuminato corticis apice, ſciſſo & caulem ſtringente. Tale ſemen ſeu potius ſeminis involucrum, galeæ inſtar plantulæ ſuæ inſidens, à latere monſtrabat nec dum quicquam mutatam cellulam ſuam, prius inanitam, adeoq; ex omnibus ſatis granis dimidiatis unicam prodeuntem plantulam his oculis exhibebat. Integra poſtmodum contemplatur, video erumpentes & proximè ſibi adſtantes binas plantulas, quarum una viridis, binis craſſiusculis, ſubrotundis foliolis conſtabat, cum parvulà quoq; ad foliolorum concurſum gemmulâ, altera autem minor adhuc & galeata corticis cellulæ ita includebatur, ut ſecunda cavitas eſſet vacua, & rejectum ejus quaſi operculum juxta vicinam plantulam ſupra terram jaceret: Radices intra terram deſcendentes usq; vicinæ, diſtinctæ tamen non minus ac folia confirmabant, ex uno externo integro ſemine binas fuiſſe enatas plantulas. Ut curioſitatem continuarem, porrò dextrè & leniter intra Terram

quæſivi,

quæſivi, & reperi plantulam teneram jam perfectam & excluſam, & ſemen proximè ejus ſummo adjacens, cum hiante & vacuâ cellula: Intra ſecundam autem cellulam latebat adhuc quieta plantula, humiditate tamen jam turgentior, & ad proximè quoq; inſtituendam perruptionem diſpoſita.

Tetraſpermos itaq; ex his obſervationibus evincitur Cerinthē, & cum Aſperifoliis in numero ſeminum conveniens, figura tamen nonnihil differens, cùm in binis cellulis ſub unius ſeminis Schemate binas monſtret plantulas, quas reliquæ ſpecies Aſperifolia medio in ſingulis etiam diſtinctis corticibus magis ſeparatas concludunt.

[*A.1691. d.5. April. Tubingâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CXXIV.

Dn. ROSINI LENTILII.

Hæmorrhoidum in novem annorum Puero fluxus.

ILluſtriſſimi cujusdam Baronis novem annorum filiolus, pallida facie, habitus macri, jam eſt aliquoties hæmorrhoidum fluxum paſſus, hæreditate, nî fallor paterna, qua haut raro malorum prius, quam bonorum paternorum hæredes fieri ſolemus, id mali ſibi adſciſcens. Quamvis igitur Illuſtri noſtro Argo puerili ætati hæmorrhoidum fluxus planè denegandus non videatur, obſervationes tamen eſſe rariores, idem rectiſſime aſſerit, in Diſp. de hæmorrh. hab. Heidelb. 1672. num. 20. Id epimetri loco tantum addo, Illuſtriſſ. Filioli hujus Parenti, hæmorrhidum nimio fluxu per tempus bene longum vexatiſſimo, ſic ut viribus eſſet multum exhauſtus, nil æq; meo conſilio profuiſſe, quam grana granatorum ſucculenta frequenter maſticata, quorum uſus ipſi nunc eſt creberrimus. vid. Act. Med. Hafn. vol. 1. obſ. 51. Mirum quoq; ſanguinem hæmorrhoidalem in fruſta pugni magnitudine concreſcere

poſſe,

poſſe, dum ſupprimuntur, quod in Paſtore quodam plus vice ſimplici me vidiſſe recordor: Siquidem arteriæ hæmorrhoidales extenſionis tantæ capaces nullatenus videntur, & alia cavitas deſit; nam neq; cœcæ hæmorrhoides in tantos tumores excreſcunt. Id enim obſervatum velim, nullo vel ante vel in egeſtione iſtius ſanguinis, dolore notabili Paſtorem illum fuiſſe cruciatum.

[*Nerolingâ 1690. d. 14. Novembr. Auguſtam Vind. miſſa.*]

SCHOLIUM.

Hæmorrhoidum fluxus quia rarius puerilem ætatem adficit, ab *Hippocrate Coac. prænot. aph. 512.* inter illos fuit relatus morbos, qui ante pubertatem non oriuntur. Non quod non omnis ætatis (uti *Foëſius* in *Comment.* notat) homines iis ægrotent, ſed quod frequentius tantùm pubertatem egreſſis eveniant. Vid. Excell. *D. Joh. Chriſtian. Frommannus tract. de hæmorrh. part. 1. probl. 27.* ubi Tubicinis cujusdam filiolum duorum annorum hæmorrhoidibus fluentibus & cæcis laborantem deſcribit; pluresq; alios *Dan. Men. Matthiæ in obſ. med. num. 14.* memorat.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CXXV.
D. SAMUELIS LEDELII.
Sudor lethalis.

AUreum eſt dicterium, ne quid nimis! Multorum ea eſt opinio, quod omnes morbos Sudor queat diſpellere, id tamen non eſt Univerſale, veluti quotidiana loquitur experientia. Magni nominis Medicus Baroni 18. annorum porrigit medicamentum ſudoriferum, cum juſſu, ut per 6. horas ſudori litaret. Parens juſſa exequi jubet, ubi autem per bihorium ſudavit, adſunt deliquia animi, cum virium

labefactatione. Indicatur parenti, hic tamen tanto Medico obtemperandum eſſe ſtatuit. Sudori immerſus juvenis petit, aut potum frigidum, ad reſtaurandas vires, aut finem ſudoris, alias ſibi eſſe moriendum gemebundus & ſummè debilis exclamat. Utrumq; denegatur, & ſic inter adſtantium manus, cum diffuſione & annihilatione ſpirituum, animam exhalat.

Virgo 13. annorum magni Generalis filia, â Formatrice morum, vetula Gallicana, ſub lecto ad ſudorem cogitur, & inter deliquia animi mortuis etiam aſſociatur.

Obeſa Conſulis uxor in certo loco, eodem modo à Medico ad ſudandum impellitur, ſubſequente morte.

Bothia Grünbergæ nulla arte ad ſudorem erat diſponenda & prius vitam extorſiſſes, quam undam: erat parvæ ſtaturæ cum fuſca facie.

Nobili cuidam, in Ducatu noſtro, conſilio medico præſum, qui ægerrimè ad ſudorem redigitur, idq; fieri ſtatuo, ob viſciditatem lymphæ, pororumq; exiguitatem, aut glandularum cutanearum ſingularem ſtructuram.

In ſtupha mortem inveniſſe Landgravium Haſſiæ, leges apud Rollfincium, Ordin. & Method. Medic. Special. Commentat. libr. 6. Sect. 1. cap. 11.

Eſt in Praxi magni momenti, hoc obſervare, ne ægrotos cogas ad hoc vel illud medicamentum. Novi medicos, qui absq; ſelectu plerisq; unum idemq; exhibent medicamentum, ut pilulas auri, panaceas &c. renitente licet Natura, & ſic non miniſtrant Naturæ, ut ejus miniſtri, ſed excruciant eandem. Sudorem utiq; in morbis malignis, ubi vitæ imminet periculum cogere fas eſt, id tamen etiam fas eſt, ut fiat cum prudentia medica, remediorumq; convenientia.

Optimæ notæ Practicos in Praxi hallucinari, nihil novi eſt, quia etiam hic optimè cogitata haud rarò peſſimè cadunt, ob diverſitatem ſubjectorum, eorumq; idioſyncraſiam. Ergò opus eſſet, ut Medicus non geminam Jani haberet faciem, ſed triplicem, quo videret & præterita, & præſentia, & futura, nec

unquam

unquam Medicina erit absque errore & delicto, quousque homo.

OBSERVATIO CXXVI.
D. SAMUELIS LEDELII.
Hæmorrhagia uteri ſiſtitur purgante.

NObiliſſima à St. in Pr. tum 54. annorum, tenera & ſcorbutica, adhuc patiebatur fluxum uterinum ſingulo menſe. Aliquando tanto cum impetu proſiliebat ſanguis, ut mortem minaretur, eludebatq; omnium Medicamentorum vires. In tantis anguſtiis conſtitutus, conſilium in arena capiebam, & quia ſciebam ipſam abundare ſero ſat acri, (fueram enim per aliquot annos ibi Medicus & proinde ejus temperies mihi non erat incognita, ideò, quia aderat obſtructio alvi quatriduana, mittebam potionem leniter purgantem. Poſtquam ebiberat, intra 4. horas, 5. lenes ſubrepſerant alvi ſolutiones, cum ſumma debilitate. Eapropter celerè me accerſebant traha miſſa, cumq; ſalutabam, gemebunda voce narrabat medicamentum contrarium edidiſſe effectum, dumq; putaſſet, quod eſſet ſtipticum, ſenſiſſet evacuatorium, & ſic jam mortem inſtare. Erigebam autem bonis verbis, & quia ſanguinis fluxus ſubſtiterat, læto animo eſſe jubebam, & jam nil niſi confortantia reſtare, explicabam, ſtatimq; propinabam. Sic feliciter hac vice cum ſanitate rediit in gratiam.

Pannificis uxori Grunbergæ in eodem fluxu copioſo dabam Pulverem purgantem, cum fluxus intermiſſione. Idem allegat Bonetus, quod nempe hæmorrhagiam pertinacem cohibuerit purgante, Medicin. Septentrional. Collatit. lib. 1. Section. 24. cap. 32.

OBSERVATIO CXXVII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Quartanæ ſingularis cura.

ILluſtr. Dn. Dn. G. M. de H. Dn. in M. B. & P. C. C. febre quartanâ ultrà annum fuerat conſtanter excruciatus, cumq́; ad ſuum Clementiſſ. Dn. officii cauſa vocabatur, plures habebat compatientes ob moleſtiſſimum hunc affectum, quippe qui de ipſius laude dignis qualitatibus bene ſentiebant, & ut hominem ſub ſigno Solis natum, vel communiter loquendo, ceu Jovialiſtam ſummo favore proſequebantur. Eapropter & varia fuêre recommendata remedia, variiq; Medici, ut fieri moris eſt. Omnibus autem in caſſum adhibitis, tandem ſuaſu nonnullorum admiſit applicationem allii contuſi ad articulum ſupremum, medii digiti, dextræ manus. Hoc adhibito, ſummos inter dolores apertura facta eſt, in dicto loco manus, cum ploratu materiæ ſeroſæ, hacq́; fluente obtinuit liberationem à quartana. Adfuit tamen, ob inflammationem inſignem, metus abſciſſionis manus, ni præcellens Medicus & laborioſus & indefeſſus Chirurgus, mediante divina benedictione, imminenti periculo, gravioribusq́; ſymptomatibus obviam iviſſent, generoſiſſimis internis & externis remediis.

SCHOLIUM.

FEbrem quartanam morbum eſſe refractarium & longiſſimum, novit Medicus, novit ægrotus. Hiſtoriæ medicæ teſtantur eam per triginta tres Annos duraſſe, uti legere eſt Obſervat. Medic. rarar. Johann. Wieri, libro 1. de Quartana. Varia itaq́; acceſſuntur remedia, interna & externa, quæ interdum fortuitò proſunt, interdum à poſteriori cognoſcuntur, quod prodeſſe potuerint. Et tale hoc etiam eſt remedium. Allium abundat ſale volatili, ſat acri, non tamen penitus excocto aut

depu-

depurato, ideo & pluribus nauſeam excitat ejus odor ingratus & agreſtis. Topicum hocce inſtar veſicatorii, potuit iſthoc modo, ex mente mea, ſalubre exiſtere, dum, ut relatio habet, corpus Illuſtriſſ. hujus quartanarii à plurimis Medicorum plurium medicamentis ſatis fuit expurgatum, & ad hocce locale benè diſpoſitum. Præterea Natura per annum hoc morbo laceſſita, admonita ſui officii, poſt introductum dolorem ab applicato contuſo allio, (quo ipſo particulæ acutæ explicatæ, eò fortius & promptius pupugerunt, & fluxum concitarunt,) excitata, omne miaſma febrificum ad hunc dolentem locum protruſit, mediantéq; lympha copioſius reſtagnante, & quidem illa ſat acri & erodente, prout hiſtoria explicat, exturbavit, & ſic febrem radicitus extirpavit. Quicquid enim miaſmatis febrilis adhuc hæſit aut in plicis ventriculi, aut vaſis meſenterii, aut inteſtinis, lympha, ſanguine, (pro tuo lubitu,) illud omne, ob ſummum dolorem, huic parti eroſæ, mediante circulatione fuit communicatum. Quis hic non videt duro nodo durum fuiſſe quæſitum cuneum? idq; quotidie in Praxi medica obvenit, audacesq; perſæpè fortuna adjuvat. Memini ruſticum Grunbergenſem tertianam intermittentem annuam depuliſſe grillo aliquoties in cereviſia calida diſſoluto & epoto. An per urinam egerit, uti Excellent. D. D. Hagendorn, Compater & Amicus honoratiſſ. hanc virtutem iis ineſſe credit, Ephemerid. Curioſ. Dec. 1. Ann. 9. Obſerv. 72. cuilibet liberum erit ſtatuere.

Waltheri medici Grunbergenſis vidua, dolores dentium ſopiebat, alligato allio contuſo ad cubitum, & inde excitata veſica. Puto quod à marito habuerit, qui Francofurti ad Viadrum ſuo tempore ſtuduit, & fortean à Profeſſoribus tùm ibi docentibus hauſit, uti me confirmat in opinione Obſervatio 160. Anni 5. Decur. 2. Ephemer. Curioſ. amiciſſimi Domini Poliſii.

Qui dolorem pedis ſcorbuticum perferre cogebatur in Rotenburg, propè Grunbergam, æderituus, ſuaſu ſartoris pedem dolentem fricabat, raphano ruſticano inciſo, & aceto immerſo,

cum remiſſione dolorum & reconvaleſcentia, aliisſat idoneis abſq; utilitate adhibitis. Salem autem raphani hujus per poros pedis, mediante fricatione, ſeſe inſinuaſſe, ſalemq; ſcorbuticum in lympha deliteſcentem diſſolviſſe, & ad feriendum inidoneum reddidiſſe, veroſimile videtur.

[Noribergam Gorlicio d. 17. April. 1691. miſſa.]

OBSERVATIO CXXVIII.

D. EMANUELIS KöNIG.

Ulcus fiſtuloſum ani ſanatum.

VIr quadraginta ſex annorum, temperamenti atrabilarii, ſedentariam agens vitam inſigni dolore cum magno pruritu circa anum corripitur; Chirurgum hinc conſulens varia anodyna & epiceraſtica ſibi applicari paſſus eſt, quia tamen ſecius animadverſum apoſtema maturum eſſe, hoc deinde à naturâ magis quàm arte aperto, difficiliorem conſolidationem & curationem exhibebat, dum ulcus cuniculos ageret & aquoſus ichor, in preſſione ulceris, inde proveniret, imò & ſucceſſivè ſtercora emplaſtris adhærerent. Ex medicamentis, decocto hordei, evacuationibus mitioribus, abſtergentibus aliisq; præmiſſis, ſequens inprimis profuit. Parabatur peſſarium tantum, quantum foramen fiſtulæ permittebat ex aloê, maſtiche, thure cum melle roſaceo, hocq; inungebatur balſamo, ſulphuris cum oleo lini parato & in Select. Remed. è triplici Regno juxta Ludovic. deſcripto; quocum deligatio indies bis inſtituebatur. Poſt aliquot hebdomadas minor fiſtula conſpiciebatur, nihilque ſtercoris egrediebatur, tandem fiſtula ad perfectam conſolidationem pervenit.

OBSER-

OBSERVATIO CXXIX.
D. EMANUELIS KöNIG.
Homo caudatus.

STephanus Blancardus, Practicus Amſtelodamenſis, refert in Collectaneis Phyſico-Medicis Part. II. Ann. 1681. p. 290. ſe ante aliquot annos Virum vidiſſe, cui ab oſſe ſacro propenderit cauda ſpithamæ circiter longitudine; Idem nos in puero cujusdam Jurium Doctoris in viciniâ noſtrâ degentis obſervaſſe & vidiſſe meminimus, cui ſimiliter ſed ſpithamæ dimidiæ ſaltem longitudine, cauda ab oſſe coccygis elongebatur. Prout verò Equis ad ornatum quandoq; cauda abſcinditur & hæmorrhagia ſubſequens cauterio actuali inhibetur, ita quoq; poterit ejusmodi malo & incommodo (nam ob ſtercorum inhibitam faciliorem ejectionem ſummopere fœtuit puer) abſciſſione mederi, etſi periculum ob ſyſtema generis nervoſi facilè inde ſummopere concitatum, non leve ſit, unde loci cauterii alia mitiora ſanguinem ſiſtentia, quæ nullum ſpirituum per medullam ſpinalem ad cerebrum recurſum violentum, convulſionum auctorem, inducerent, ſuadenda forent ex quibus nominare licet Spiritum vini, de quo notabilia ſunt verba Ampliſſimi Bohnii in Programm. Nob. Hœniſii ad nos transmiſſo: Interdum quæ rationi minus quadrare videntur & theoriam noſtram præjudiciis implicatam, ſuperant, ſola experientia practica patefacit & confirmat; dum ex. gr. vix ullius ſcriptoris auctoritate innoteſcit, ſpiritum vini hæmorrhagias ſiſtere, neq; hoc ſibi ulla poteſt perſuadere ratio, in liquore hoc particulas ſalino-ſulphureas, non terreas volatiles, non fixas, ſolventes & attenuantes, non adſtrictorias concipiens, quibus ſanguinem potius exagitet & ad fervorem magis diſponat; cùm nihilominus me multifaria docuerit Experientia, in Brutis non tantum horumq́; arteriis pariter & venis inciſis, ſed in vulneribus quoq; vaſorum humanorum (modo per

ſitûs

ſitûs rationem hunc liquorem commodè admittant) reliquos liquores ſtipticos quosvis dictum ſpiritum rectificatum, & cum linteis ſub levi compreſſione applicatum æquare, ſi non ſuperare. Quare & dum hic ſpiritus cum ſpiritu ſalis armoniaci in offam albam coagulatur, non mirum, ipſum nimium, quam par eſt, vel per ſe, vel in Eſſentiis medicinalibus aſſumptum, nocere, & ad hydropem diſponere, dum non ſaltem glandulas nimium exiccat, ſanguinem torret, ſed & ſpiritus animales ſalinæ proſapiæ figit & coagulat, unde varii morbi ex neceſſitate reſultant.

OBSERVATIO CXXX.
D. EMANUELIS KöNIG.
Phantaſia depravata periodica.

LAudatus Blancardus refert de quadam perſonâ Alcmarienſi, quod dum aliquid in terram cadere & ſtrepitum edere audiret, in eas cogitationes inciderit, mortem ſibi inſtare; Revocat hoc nobis in memoriam quod Celeberrimus Joh. Caſparus Bauhinus Promotor noſter retulit de fœmina quadam noſtrate, quòd, dum die Martis campanæ ad frequentandam tum temporis concionem ſonarent, melancholica reddita fuerit, cum tanta phantaſiæ depravatione, ut pertinaciter ſibi imaginata ſit, campanam ideo ſonare, quod à carnifice in locum ſupplicii decollandorum ducenda ſit, id quod ſingulis ſeptimanis, ut, tum hora ordinaria eſt prædictæ concionis, quamprimum campana iſthæc pulſatur, ſtatis horis accidit. Ex quo certè inferre quis poſſet, non humorum ſaltem certos dari in quosdam motus, periodos, ſed & ſpirituum, ut, dum ſæpius in unam Stationem ordinabantur, ex conſuetudine idem iis cum ſimili idearum formatione, contingat; Horas planetarias, dum talibus horis certus quidam Planeta ſeu Mars ſit, primam diei iſtius horam gubernans, ſeu alius, dominari dicitur in ſubſidium accerſere velle, nobis incongruum

videtur,

videtur, dum ex variâ dierum brevitate & longitudine, hora prædicta, quâ ejusmodi cogitationum recurſus contigit, ſummopere variat, hinc ad dyſcraſiam ſanguinis peculiarem hoc potius referri merebitur, dum tum temporis certæ particulæ ſanguinis acido-terreæ ſpirituum luciditatem volatilem figunt, in motu ſiſtunt, ut minus liberè ſe expandentes triſtitiam ejusmodi nebuloſam melancholiamq; inducant. Et quia ejusmodi depravata phantaſia eſt velut peculiaris quædam inebriatio mentis, conferri huic obſervationi meretur illa, quam Cl. D. Petrus Rommelius in Ann. VII. Dec. II. Ephem. p. 396. refert de crapulâ & vomitu non niſi eadem numero horâ, quâ crapula cœperat, deſinente.

OBSERVATIO CXXXI.
D. EMANUELIS KöNIG.
Veſicatoriorum in febri malignâ abuſus.

IN Italiâ non ſaltem, ſed & Germaniâ ſatis uſitatum eſt promiſcuè Febre malignâ laborantibus in pedibus Veſicatoria applicare, ut eſt, vel vulgare Veſicatorium ex Cantharidibus, fermento & aceto, vel mitius Horſtianum aut Ludovicianum; Verùm inſigniter & graviter hac in re peccari aliquot exempla heic Baſileæ docuêre, dum in iis quæ deliriis, vigiliis & inquietudinibus plurimum infeſtarentur; hæc applicata fuere inſigni cum corporis carnificinâ, intenſiſſimo dolore, ardore ſummo, ac ſi pars igne æthneo torreretur, capitis incendio, & tandem etiam ſupervenientibus convulſionibus epilepticis, imò morte ipſa. Hac in re conſentientem habemus Clariſſ. Auguſt Thonerum Obſerv. Medicin. Libr. 1. Obſerv. XX. ubi ſibi relatione Chirurgorum innotuiſſe refert, ferè omnes, quibus in febribus continuis malignis paſſim graſſantibus cum dolore capitis & deliriis infeſtus, Veſicatoria applicata fuere, in tumbam ſepulchralem præcipitatos fuiſſe, adducitq; præpri-

mis exemplum cujusdam fœminæ Ulmenſis plethoricæ, ſanguineæ, quæ febri continua afflicta, ſuaſu Medici Junioris, Veſicatoria ſibi applicari paſſa eſt; ſed proh Deum immortalem, exclamat, quid contigit? Veſicatorio cervici admoto, aliquantò temporis ſpatio pòſt, ipſa ægra vociferari & quiritari cœpit de ingenti capitis dolore & incendio, & poſtridie ſupervenientibus convulſionibus epilepticis, vitam cum morte commutavit. Aureum hinc monitum ejusdem Thonneri eſt, Veſicatoria tum ſaltem proficua fore, quando his febribus lethargus, aut ſopor ſupervenit, ad excitandum & materiam à capite revellendam, vel potius, ut Simon Pauli de Febr. malign. Digreſs. loquitur, incidendum & attenuandum ſanguinem viſcoſum & glutinoſum, qui ex diſſipatione partium ſeroſarum à calore & nimiâ fermentatione talis reſultat, ſicq; etiam ſpiritus animales in cerebro huic inviſcati meliùs extricari poſſint, expanſionesq; debitas peragere.

OBSERVATIO CXXXII.

D. EMANUELIS KöNIG.

Signorum cœleſtium certis corporis partibus dominantium veritas.

SApientis eſſe, aſtra ſuſpicere non deſpicere, Saturni tardigradi planetæ præterito anno ſignum ſcorpii virulenti peragrantis exemplo præprimis ſiſtit Excellent. D. Joh. Matth. Faber Archiater Ducalis Wirtembergicus in Vindiciis Aſtrologicis, uti triſtiſſimam faciem vinearum hortorumq; gelu vernali exuſtorum, Martii inprimis menſis decurſu cujus introitum ☍♄♀ exitum Eclipſ. ☽ viſibilis Luminaribus æquinoctialia puncta tenentibus, Dyſenteriam item malignam, tum temporis longè lateq; graſſantem, juxta Deum aſtra regentem, Saturno maligno in venenato ſigno ♏. commoranti planetæ attribuit. Scorpium verò ano & pudendis domi-

dominari, & ſi domui quintæ Thematũ genethliacorum is præſideat, ad morbos harum partium plurimùm diſponere, quidam celebris heic Aſtrologus collegit ex Themate genethliaco Johannis Baſilii Magni Ducis Moſcoviæ, nati anno 1530. d. 25. Aug. hor. 10. min. 45. hic crudeliſſimus Tyrannus filium ſuum Johannem manu propriâ occidit anno 1582. inde animi mœrore fatum accelerans, putreſcentibus pudendis & viſceribus, miſerabili reboatu animam efflavit. Hujus nativitatis thema ſi quis contempletur, reperitur, ſcorpium dominari domui quintæ, quæ eſt morborum, & è regione in domo duodecimâ Saturnum aſpectu maligno Oppoſitionis conſtitutum eſſe. Reliqua membra quæ ſignificent Zodiaci ſigna patet ex vulgari & in omnibus fere calendariis propoſitâ diſtributione membrorum corporis humani à capite ad calcem juxta ordinem ſignorum, ubi admiratione dignum eſſe dicit Origanus Ephemer. Introduct. Part. III. Cap. 12. prognoſtica reſpondere eventui, cùm iſtius diſtributionis cauſa ignota ſit, niſi antiquitatis veneratio huc accerſatur, uti aliàs quoad diſtributionem Urbium ſic ſentit Megerlinus Tract. de Comet. 1664. viſo. Planetas ſimiliter certis membris præeſſe, eorumq; infirmitates oſtendere ſentiunt Aſtrologi, præſertim ſi unà conſideretur natura ſignorum, locus cœli, aſpectus ad luminaria & planetas maleficos, ſic quoad Lunam regentem & ſignificantem cerebrum, ventriculum horumq; morbos referre poſſumus, quæ nobis retulit laudatus Aſtrologus Megerlinus, de Franciſco Bacono Verulamio Magno Brittaniæ Cancellario, quod lumen lunare tam fortiter ſenſerit, ut quotieſcunq; Eclipſis Lunaris incideret, ipſo hujus rei licet ignaro, ille itidem in ſyncopen eclipticam inciderit & non niſi cum reſtituto paulatim lunari lumine priſtino vigori reſtitutus fuerit, idq; ideo, quia Luna in forti loco thematis ſui genethliaci conſtituta fuerit, referente Guilhelmo Ravvley, Sic quod Marinus refert Aſtrolog. Gallicæ p. m. 330. de figurâ genethliacâ Zagachriſti Principis Abyſſinorum, quod Mars in domo tertiâ in Geminis & Dominus Domûs octavæ

 nimi-

nimirum Scorpius mortem ipſi extra patriam protenderit, obſervavimus ſimiliter in defuncti Fratris themate, qui ex ſimili conſtitutione ſiderum extra patriam obiit: pariter notavimus cum eodem Morino & Cardano, quod ii quibus malefici in domo tertiâ Fratrum ſcilicet, conſtituti ſunt, poſt mortem ſuorum fratrum ſupervixerint.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. EMANUELIS KöNIG.

Hydrops poſt febrem malignam ſanatus.

JUvenis octodecim annorum, poſt febrem malignam convaleſcens, inſigniter abdomen ſibi tumere animadvertit cum fluctuatione, dum ſe ex uno latere in aliud converteret; A Medico ordinario derelictus curæ meæ ſe commiſit: In cauſas inquirens hauſtus immodicos aquæ frigidæ, quales in febribus iſtis ad modum Italorum Florentinorum aquam Piſanam maxime extollentium, ſummopere Medicus commendabat, in causâ eſſe comperi; hinc ad coagulum glandularum meſenterii reſpiciens & ſanguinis vappiditatem brevi ſanationem felicem obtinui binis purgantibus ex Jalappâ, Tartar. vitriol. Cinam. & pulvere ex Ocul. cancr. Lumbric. terreſtr. Sal. abſynth. ad octo doſes: Decoctoq; radicis Vincetoxici. Ex diureſi copiosâ integrè reſtitutus eſt. Uti verò hic hydrops contigit ex febri continua: ita ex febri intermittente haud ita pridem Molitorem perfectè nos reſtituiſſe referre poſſumus ſequenti Infuſo: ℞. *Raſur. lign. Juniper. odoratiſſ.* ℔ß. *Limat. chalyb.* ℥iij. *Tart. crud. Nitr. crud.* ā̄ā. ℥j. *Rad. Helen.* ℥ß. *leviſt. ireos noſtr.* ℥iij. *Herb. agrimon, cardui bened. fragar. marrub. alb. ſummit. centaur. min.* Mj. *Caryophyll.* ʒij. *ſem. fœnicul.* ℥ß. *Inciſ. contuſ. affund. Menſ. duas Vini alb. veter.* Occaſione pulveris lumbricorum terreſtrium, ceu ingredientis pulveris antedicti & egregii glandula-

dularum deobſtruentis, referre poſſumus, quod nobis retulit Ampliſſimus Senator Solodurenſis, ſe dum pulverem antarthriticum Wepferi, cujus & ingrediens ſunt Lumbrici, parare curaſſet & per annum aſſervaſſet, obſervaſſe Lumbricos regeneratos, dum ſcilicet, ovula, quibus plurimi ſcatent lumbrici, ut ex eorum Anatome apud Williſium de Anim. Brut. videre eſt, denuo animata fuêre.

[*Baſilea Auguſtam Vindel. 1691. d. 24. April. miſſæ.*]

OBSERVATIO CXXXIV.

D. THEODORI ZWINGERI.

HISTORIA

Admirandi Partûs Gemellarum Vivarum, umbilicotenus ſibi invicem connatarum.

C*Lariſſ. Dn. D. Emanuel König, Collegii Curioſi Avicenna, Epher. Colleg. Nat. Curioſ. Decuriæ II. Ann. octavo* inſeri quidem curavit Hiſtoriam miri partûs Gemellarum, ſibi invicem adnatarum, ſed quia ipſemet in conſilium non adhibitus eſt, dum de modo ſeparationis deliberabatur, placuit eandem ab ipſo Gemellarum ſeparatore *Dn. D. Fatio*, conſcriptam, ſequentibusq; verbis mihi traditam, communicare.

Clementia Meinin/ Uxor *Martini* Deſerichs/ ex pago Hutſingen / Ditionis Epiſcopalis Baſilienſis, 42. circiter annorum, cùm antea duos mares & fœmellam unam diſtinctis vicibus peperiſſet, ac jam quartò, ſine tamen magno incommodo uterum ferret, d. 14. 24. Novembr. 1689. parturientium doloribus iterum correpta fuit, & poſtquam totus parturiendi actus non ultra duas horas durâſſet, tandem Gemellas ſibi invicem umbilicotenus cohærentes ſtupendo modo enixa eſt, etſi ſitus il-

rarum ad faciliorem partum minimè accommodatus eſſet, altera enim ſitu naturali, capite ſcil. deorſum, & facie ad poſteriora reclinatâ, altera verò ſitu omninò præternaturali ac periculoſo, recurvato nempe capite & reliquo corpore, nata eſt, uti patet ex Figur I. Iconis appoſitæ. Pater vivas ac vegetas haſce gemellas ſacro Baptiſmatis fonte ſtatim initiari, & alteram *Eliſabetham*, alteram verô *Catharinam* nuncupari curavit. Poſtridiè Gemellas Baſileam ad ædes *Dn. Samuelis* Braun/ *Chirurgi haud inexperti* portavit, ipſiusq; Chirurgicam opem implorans: Hic verò rei novitate & difficultate nonnihil perterritus, me quoq; in conſilium vocavit, cumq; hinc præſens omnia, uti decet & par eſt, perpendiſſem, conſultum duxi ob rei gravitatem & raritatem adhuc alios accerſere Medicos, quapropter *Prænobilem noſtrum Archiatrum Dn. D. Nicolaum Eglingerum*, ut & *viros Excellentiſſ. D. Theodorum Zuingerum, Phyſic. Profeſſorem Acutiſſ. Dn. D. Franciſcum Platerum*, & *Dn. D. Fridericum Bauhinum, Practicos Experientiſſ.* vocari curavi, quibus præſentibus, cùm ſingula adcuratè contemplati eſſemus, apparuit coalitus à Cartilagine Xyphoide oſſis ſterni ad Regionem usq; umbilicalem ſe extendens, & unius pollicis craſſitiem, unius & dimidii latitudinem, ac in circuitu quinq; pollices adæquans & complectens: mediâ ac infimâ parte verò hujus connexûs conſpiciebatur portio funiculi umbilicalis utriq; Gemellæ communis, præternaturaliter craſſi, & ab imperitâ obſtetrice duarum Spithamarum longitudine deſciſſi, filoq; conſtricti, quæ tamen obſtetricis inertia non parum nobis profuit, in quantum hinc eò melius & adcuratiùs ſingula explorare ac perſpicere licuit: nam reperiebamus porrò in medio hujus inteſtinuli interſtitium quaſi inviſibile, quo mediante vaſa umbilicalia erant diſtincta, uti Figura 27. anni præcedent. tabul. æneæ fol. 306. illius Iconis repræſentat insuper ligamenta umbilicalia arctiſſimè uniebantur, & collachrymantibus Gemellis craſſa ac tumida apparebant, inter hæc verò & concretas cartilagines imperceptibilis ferè aderat Iſthmus. Omnibus itaque circumſtantiis debitè examinatis ac

perpen-

perpenſis, cùm de modo, quo ſeparatio harum, cæterùm ſatis formoſarum Gemellarum, tutò inſtitui poſſet, amicè contuliſſemus, concluſum fuit, (prædicto ancipiti eventu) umbilicalia vaſa communi hoc fune contenta primùm ſeparare, ſeparata ad hæmorrhagiam præcavendam decenter conſtringere, poſtea in jecto per exiguum hunc iſthmum laqueo ſericeo partem inferiorem coaleſcentiæ, ad funiculum usq; conſtringendo gradatim ac ſenſim dividere, & tandem factâ hâc diviſione, reliquam cartilaginem coalitam ſcalpello diſſecare. Quocirca eo ipſo momento operi manum admovi, & quidem primò remotis utrinq; vaſis umbilicalibus, funiculi interſtitium duabus acubus, duplici filo ſericeo & incerato inſtructis, perforavi, dupliciq; ligaturâ ad majorem ſecuritatem conſtrinxi; poſtea acum ancipitem, incurvatam ſubgrandem, ac laqueo ſericeo ſextuplici inſtructam, tam per præfatum Iſthmum, quàm funis Interſtitium, propè coalitum, cautè trajeci, trinaq; circumvolutione vinculum optimè trajectum, relictis ejus extremitatibus, firmavi, ac ſenſim (factâ prius levi ſcarificatione partis ligatæ, impoſitoq; interdum vulneri à ligaturâ inflicto, unguento digeſtivo & applicato fotu anodyno) validiùs ſtrinxi, miſerrimisq; his Gemellis quandoq; cochleare unum vel alterum Mixturæ ſpasmodico-cardiacæ exhiberi curavi; quibus omnibus Deus ita benedixit, ut intra nonum diem, recedentibus vinculis, pars ita ligata absq; ullo ſymptomate diviſa fuerit. Abſoluto hinc majoris momenti negotio, ſupererat adhuc diſſectio reſiduæ coaleſcentiæ, quam etiam die *23. Nov. 3. Dec.* in præſentiâ *Virorum Ampliſſ. Nobiliſſ. & Prudentiſſ. Dn. Emanuelis Socini Civitatis Baſil. Conſul. Graviſſ. Dn. Chriſtophori Burcardi, Tribuni Plebis Spectatiſſ. Dn. Danielis Burcardi, Senatoris Prudentiſſ.* & ſupra memoratorum Clariſſ. aliorumq; Medicorum & Chirurgorum, ſcalpello ſemifalcato vel in momento feliciter perfeci, quâ peractâ ſanguinem ex diſſectis venulis & arteriolis (quas Figur. 29. l.c. videndas exhibet) proſilientem medicaminum adſtringentium, plumaceolis ex linteo concerpto

paratis

paratis impoſitorum, & emplaſtri glutinantis, idoneæq; faſcinationis beneficio compeſcuimus. Poſtridie cùm res eſſet in vado, Gemellas hucusq; ſolo lacte vaccino ptiſanâ diluto nutritas Gemelliparæ noſtræ uberibus applicari juſſi, quæ etiam magnâ cum aviditate arripuerunt; hoc verò & reliquo curationis tempore ulcera digerentibus, mundificantibus & exiccantibus remediis tractavimus, quibus etiam intra decem dierum ſpatium conſolidata fuerunt, ita ut ſingulari Dei miſericordiâ Gemellæ iſtæ mirando prorſus modo in lucem editæ, unâ cum Matre etiamnum, ſemeſtri poſt partum, optimâ fruantur valetudine, nutriantur, & augeantur.

OBSERVATIO CXXXVI.
D. THEODORI ZWINGERI.

Ciliorum Color Nigerrimus ſubitò in album mutatus.

Filiola Civis Noſtratis honeſtiſſimi, ciliis dotata nigerrimis, cùm annum ætatis ſeptimum evaſiſſet, à Parentibus in Gallicam Scholam, cujusmodi apud nos inſtitutas habent ſermonis iſtius Præceptores, miſſa, aliquandiu eam frequentavit: accidit verò tum, ut matutinis horis iſtuc abeuntem Vetula quædam in viâ offenderet, blandè alloqueretur, ac inter loquendum puellæ frontem manu tangeret, quaſi crines incomptè circumvolitantes in ordinem redactura. Filiola hinc ab eâdem dimiſſa in Scholam pergit, ac ibidem paulò pòſt dolorem palpebræ ſiniſtræ prurientem inopinatò percipit, qui tamen frictione tantillum continuatâ ceſſavit, ſed inſimul eodem momento, qui ciliorum color nigerrimus antea fuit, candidiſſimus à circumſtantibus eſt obſervatus. Finitis informationis horis filiola, nil præterea mali perſentiens, domum revertitur, ciliaq; in dextrâ palpebrâ nigerrima, in ſiniſtrâ autem candidiſſima Parentibus monſtrat, remq;, ut acta

eſt,

eſt, exponit. Parentes inde deformitatem Filiæ dilectæ accedere notantes, remedia hinc illinc quærunt, audiunt, inveniunt varia, quibus diverſus ille ciliorum color, oculos intuentium offendens emendari poſſet; eorum aliqua per aliquantillum tempus nigrorem cilio reddebant, ſed albedo redibat brevi; tandem pili aliquoties planè evellebantur, nunquam tamen niſi candidi iterum ſuccreſcebant, ut ſic conſultum duxerint Parentes, rem Naturæ permittere. Filia jam decimum ſeptimum ætatis annum egreſſa eſt, diverſo illo ciliorum colore ſemper manente.

Ἐπίκρισις.

NIl equidem novi eſt ejusmodi diſcoloratio capillorum: exempla habentur, quibus vel unicâ nocte pili ſunt redditi cani, à mœrore dicunt atq; triſtitiâ, aliis à gaudio, à terrore quoq; proveniſſe; remotam ſic indigitantes cauſſam; quæ enim proxima ſit, quisq; fiendi modus, obſcurum certè, arduumq; explicatu. Ex quo microſcopia ſunt inventa, & in uſum multiplicem à Naturæ ruſpatoribus tracta, pili deprehenſi ſunt canaliculi, ſucco aliquo pleni, è conulis glanduloſis cutis efflo-reſcentes, qui pro variâ ſucci contenti texturâ variaq; hinc radiorum luminarium reflexione, diverſum nanciſcuntur colorem, de quâ re peculiare extat caput in tractatu celeberrimi *Gliſſonii de Ventriculo & Inteſtinis*, ubi prolixè admodum gradus colorum deſcribit, & cauſſas eorum ex diversâ mixtione nigri, rubri, flavi, albi &c. derivat. Sed quâ ratione color cilii nigerrimus in Filiolâ iſtâ, tam ſubitò in candidum mutari potuerit, meritò quæritur? Parentes aliæq; ſuperſtitioſæ femellæ, ab incantatione id factũ fuiſſe, primitùs contendebant: ſed ex levi pruriente dolore, mutationem illam prægreſſo, argumentari probabiliter licet, particulas quasdam ſalino-acres, ad ciliorum radices delapſas, eorũ oſtiola arrodendo aliter ſubitò configurâſſe, ut ita peregrinæ particulæ in canaliculos piloſos irrepentes, molecularum ſucci ibi contenti ſitum proxinùs muta-

rent, ſicq; reflexionem radiorum luminarium aliter omninò determinarent. Similis mutatio confeſtim quoq; contingit in diverſorum liquorum commixtione; non niſi à ſitu particularum mutato deducenda; quemadmodum id pluribus experimentis demonſtravit *Illuſt. Boyle in tractatu de Coloribus* & alibi. Adcuratiùs qui rem expoſitam cupit, pro ſuo, quo etiam abundat, ſenſu ſcrutabitur, & ſi quid hanc in rem, æquè ac in alias abſtruſas, pulchrè, ſolidè, profundè meditatus eſt, candido nobiſcum animo communicare dignetur, enixè rogito: ego autem aliquantillâ diſtrictus praxi medicâ, plura ſubinde obſervo naturæ elegantia phænomena, quorum cauſſas, omnem ſenſuum aciem procul fugientes, nec mente ſemper, attentè licèt meditando, examinando, ruminando aſſequi vacat. Usque adeo bonum & utile foret, ſi alii quidem in Praxi multùm verſantes Medici, rariores ſuas obſervationes fideliter communicarent; alii verò ſibimet plus relicti, phænomenorum talium genuinas rationes, ex optimis principiis phyſico-mechanicis ſtudiosè erutas, in publicum ederent.

OBSERVATIO CXXXVI.

D. THEODORI ZWINGERI.

Hydrops Ovarii Muliebris ſtupendus, in exenteratione mulieris cujusdam repertus.

MUlier annos nata 42. ab ineunte ancillans non ſine caſtitatis teſtimonio, nupſit anno ætatis vigeſimo Viro robuſto, operario, cui curta fuerat domi ſupellex, ita ut pro infimæ ſortis hominum more, victu non niſi exiguo & craſſo uti cogeretur. Secundo Matrimonii anno, cùm Peſtis heic Baſileæ graſſaretur, ipſamet ſimul hâc Lue correpta fuit, ſed bubone critico in inguine dextro formato, rupto atq; ſanato inde liberata, paulò pòſt deprehendit, crus

dextrum

dextrum à digitis pedis ad iſchium usq; intumeſcere: neglexit tumorem, quoad nullam ex eo moleſtiam inſignem perciperet; imò quamvis pes ille ad ſtupendam paulatim molem excreſceret, non majori tamen cum difficultate eodem incedebat, obambulabat, quàm ſano pede; abdomen quoq; ſenſim increvit, & obeſitatis ſpecie impoſuit; inprimis, quia munia ſua qualiacunq; ſine moleſtiâ notabili ſatis alacriter expedire poterat. Viginti annorum ſpatio ternum concepit fœtum, facilè tulit, ſed juſto partûs tempore ſingulos magnis cum cruciatibus enixa eſt mortuos; ab ultimo tamen partu, qui triennio ante obitum contigerat pejus habere, laſſa reddi, variisq; ſumptomatibus affligi cœpit. Quod notatu dignum, jam à decennio ante obitum, per periodos incertas, hinc inde è cute integrâ pedis tumentis, potiſſimum tamen in natibus, inguine, femore & ſurâ ſerum copiosè, ad menſuram ſæpiùs integram, ceu ex fonte quodam exilivit, ſine ullius tamen foraminis veſtigio; ſed cum pruritu & excoriatione vicinæ cuticulæ, acrimoniam humoris arguente. Ab hoc pedis œdematoſi fluxu multùm ſemper alleviata, agiliorq; in ſuis operibus reddita, & ubi diu cunctaretur nova ſeri fluxio, malè habuit. Menſes ordinatè & naturaliter ſatis apparuerunt, usq; ad auſpicia anni 1685. quo tempore retardari cœperunt, fœminæq; ingravidationis ſuſpicionem movere; ſed poſt aliquot menſium ſpatium recurrerunt, ac integris aliquot ſeptimanis durârunt, poſtea ſubſtiterunt per ſemeſtre, iterumq; ſed inordinatè aç parcè redierunt; inter hæc verò abdomem increſcere, appetitus minui, reſpiratio nonnihil offendi cœperunt, ut ſibi hinc miſera firmiter perſuaderet, fœtum in utero latere, eoq; id magis, quod ſentiret quendam in abdomine motum, haud abſimilem embryonis motui, qui tamen non niſi fluctuatio fuit aquarum. Toto hoc tempore Lympha è cruris fontibus parùm admodum & rarò fluxit, hinc non abdomen ſaltem valdopere, ſed & pes ſiniſter, hactenus ſanus, intumuerunt, ſimulq; manifeſta hydropis indicia præbuerunt. Quapropter ordinata tam varia & anti-

hydropica, quorum nulla alia viſa eſt efficacia, niſi quod ſemel inde ſerum è cute cruris dextri, nullibi ulcerati, copioſiſſimè manârit, & Ægræ levamen per aliquot hebdomadas attulerit. Frequentiſſimum poſtea Teneſmum & egerendi conatum in Vaginâ perſenſit, dum pudenda ſimul ſeroſo humore tumefacta erant, pondusq; aliquod in cavitatem vaginæ propendere perciperet, propterea fœtum prodire conantem ſibi imaginata, aliquoties obſtetricem accerſit, cujus conſilio atq; ope, quidquid ad egerendum tantopere ſollicitabat, fortiter eniteretur; ſed irriti fuere conatus, dum nihil planè excernere poterat. Ex quo venter intumuit, adpetitus quidem imminutus, ſed nunquam planè abolitus fuit, nec unquam ſitis notabilem moleſtiam creavit; aſt reſpirandi difficultas quotidie augebatur: Tandem viribus, longitudine mali exhauſtis, ſpiritibusq; animalibus indies magis ac magis conſumptis, ſuccubuit, & D. 20. April. 1687. mane ante ſolis ortum placidè exſpiravit, poſtquam triduo ante obitum, pes dexter plus mediâ parte detumuerat.

Sectio Cadaveris aliquot pòſt horis inſtituta, ubi primùm adparuit venter infimus mirum quantum tumidus & expanſus; dextrum verò crus longè minus fuit, quàm per plures antea annos extitit: Subiit tum cogitatio, Paracentheſin ante cadaveris apertionem præſentibus aliquot Æſculapii Filiis monſtrare, factum id ſtatim à Clariſſ. Dn. D. Joh. Fatio, ope acuum, quibus inſtructus fuit, novarum Lugdunenſium, ſed, quod mirati ſumus, ſine effluxu vel unius guttulæ ſeri, unde ſtatim augurabamur, inuſitatum aliquod phænomenon in abdomine latitare. Hinc abdominis integumenta tam communia, quàm propria, quæ ſingula tenuia ſatis, validè expanſa, emaciata, ac ſine ullo intercutaneo ſero (ſicut in Aſciticis obſervari ſolet) extiterunt, à ſe invicem dividebantur. Quo cautè peracto, moles jam ingens in conſpectum venit, non dura illa, ſed ad tactum mollis, livida, utrem aquâ repletum referens; nondum hanc molem apertam volebamus, priusquam abdominis

viſcera

viſcera ab eâdem huc illuc preſſa examinavimus; iſtam ergo fluctuante humore turgentem ad latus removimus, hincq; primùm inteſtina quidem ſurſum verſus diaphragma protruſa vidimus, vacua prorſus, cæterùm ſana; quibus dilatatis & explicatis, omentum omni pinguedine deſtitutum in tranſitu notavimus; in menſeterio autem glandulæ extiterunt, nonnihil tumidæ & induratæ, ſed paucæ admodum. Ventriculus fuit vacuus & valde compreſſus: reliqua viſcera ſingula ſana prorſus comparuerunt, neq; gangrænâ, neq; ulceratione, nec ſcirrhoſitate ullâ inquinata. In ſolo Hypogaſtrio malum hæſit, ingens illud, & ſpectatores ſingulos ad ſtuporem rapiens; Saccus fuit ampliſſimus, quem non ex utero, naturalem magnitudinem atq; figuram habente, ſed ex teſticulo dextro enatum, perſpicuè & clariſſimè conſpeximus: ſiniſter enim teſticulus ſive ovarium cum ſuâ Tubâ, quoad magnitudinem, figuram atq; ſoliditatem rectè ſe habebat: Loco dextri autem Ovarii ſaccus ille ſive Uter exiſtebat, quem adcuratiùs examinando, duplici ac utraq; craſsâ & tenaci membranâ undiq; dotatum notavimus, quibus adapertis tunicis ſerum flavidiuſculum guſtu acre, & 60. libras pondere ſuperans, effluxit, in fundo hujus Utris corpus reperimus magis ſolidum, matricem verſus ſitum, quod magnitudinem & craſſitiem humanæ ſecundinæ propemodum ſuâ mole exæquabat, figurâ teſticuli præditum, neque, adcuratiùs conſiderando & inſpiciendo, aliud quid eſſe comperimus, quàm dextrum Ovarium, in miram magnitudinem excretũ, cujus tunicæ ſuperficiales à cumulatione Lymphæ extravaſatæ inſigniter expanſæ utrem illũ ſtupendum formabant: Subſtantia hujus corrupti & intumefacti ovarii interior variis omnino coloribus apparuit; in ſuperficie plures cõſpeximus protuberantias, ceu ovorũ ſublatentium veſtigia: aliquibus in locis ulcuſcula notavimus aperta, & in ſacci cavitatem hiantia, plura verò in ovario latentia, poſt ejus diſſectionem reperimus, quæ non erant niſi loculi ovorum corruptorum, ſaniem continentia heic lividam, illîc albam, alibi

 flave-

flaveſcentem &c. modò viſcidam, modò limpidam & tenuem, nullibi fœtentem. Sed & plurima ſimul ovula deteximus, magnitudine differentia, quorum maximum exæquabat nucis avellanæ quantitatem; ſingula liquamen continuerunt, quod coctum albuminis inſtar concreſcebat; tuba hujus ovarii monſtroſi planè fuit obliterata. In Cavo abdominis ne guttula quidem ſeri extravaſati obſervata: ſic & in Thoracis viſceribus nullam prorſus labem deprehendimus. Cerebrum non luſtravimus, ceu cujus malè affecti nulla vivens indicia præbuit.

OBSERVATIO CXXXVII.
D. THEODORI ZWINGERI.

Calculi & Arenulæ copioſæ in ſecundinâ humanâ repertæ.

FOemina juvenis formoſa, ſtaturæ egregiæ, annum vigeſimum quartum nondum egreſſa, nephriticâ matre oriunda, poſtquam biennii circiter ſpatio cum Marito Mercatore, & Cive noſtrate famigeratiſſ. ἄτεκνος vixiſſet, concepit tandem, totoq; graviditatis tempore, cùm bellè ſe haberet, victu minus laudabili, fructuum inprimis crudorum eſu, quin & acetariis maximè oblectabatur. Abſoluto hinc prægnationis tempore, quo Autumnus Anni 1686. primordia ſimul capiebat, partûs dolores negotia Gravidæ faceſſere inchoant, ſub quorum magnâ acerbitate decem plus horas durante convulſiones parturientem affligunt, quibus vix ceſſantibus filiolum enititur vivum, vegetum, & in hunc usq; diem ſuperſtitem.

Secundinæ fœtum ſecutæ non adeo difficulter, quas ad examen vocatas obſervavi hinc inde aſperas, ceu arenâ conſperſas, quâ re inſolitâ commotus easdem diſſeco, vaſorum ramificationes proſequor, & hinc inde in venulis, credebam & vaſis Lymphaticis, particulas ſabuloſas, duras, aſperas, pluribusq;

busq; in locis exiguos calculos friabiles, ex arenulis concretos reperi, per totam ſecundinæ molem diſperſos. Puerpera verò nunquam adhuc, ut retulit, nephritidem paſſa eſt.

SCHOLIUM.

AN ab aliis ſimile quid in Secundinis humanis viſum fuerit, ego quidem neſcio: in plerisq; tamen Machinæ noſtræ partibus calculos fuiſſe repertos, Obſervationes abundè teſtantur, ceu id egregiè demonſtravit *Excellentiſſ. Noſter Argus Dn. D. Francus, Archiater Saxonicus celeberrimus*, in Diſſertatione lectu digniſſ. quam de *Calculis Microcoſmi* conſcripſit, & publici juris fecit. Nuper etiam Bernæ Helvetiorum, in Noſodochio mihi monſtrata eſt Fœmina quadragenaria, quæ jam à pluribus annis per Vomitum, Alvum, & Urinæ vias, ſingulis ſex, vel ſeptem circiter hebdomadis, non ſine horrendis torminibus, quandoque & convulſivis motibus excernit, majores, minores calculos, intermedio tempore benè ſatis habens, vividi ac floridi faciei coloris, non macilenta, appetitu gaudens bono. Calculorum ejusmodi exempla mecum liberaliter & amicè communicavit *Vir Nobiliſſ. & Experientiſſ. Dn. D. Stekius, Bernenſium Inclyt. Civitatis Poliater Excellentiſſ.* Plures quoq; ad Viros per Europam celeberrimos transmiſſi ſunt ab *Excellentiſſ. & Experientiſſ. Dn. Doctore Sigismundo König, Archiatro Bernenſi celeberrimo.*

[*Baſileâ Noribergam A. 1691. d. 24. Martii miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVIII.
D. DANIELIS CRüGERI.
Gallinæ anxietatis remedium.

NUper febres malignæ petechiales hic graſſabantur, cum ſummis cordis anxietatibus. Vocatus igitur noctu ad Advocatum quendam qui anxietatibus fermè necabatur, cum difficili reſpiratione, exhibui internè Aquæ theriacalis frigidæ Riverii ℥iij. Externè impoſui cordi gallinam in ventre deplumatam & ecce paulo poſt moriebatur, applicabatur & alia, & illa moriebatur, tertia admovebatur, quæ quidem non moriebatur ſed admodum debilis removebatur. Simile quid obſervavi poſtea in uxore viri cujusdam maximè Reverendi; ita ut hoc exemplo pateat revera actuale venenum cor in febribus malignis infeſtare, illudq; gallinarum auxilio poſſe evocari cum proximi emolumento.

SCHOLIUM.

DIſſectas gallinas & adhuc calentes adpoſitas ſerpentium morſibus auxiliari, ſi itendidem aliæ ſufficiantur, *Dioſcorides lib. 2. de mat. med. cap. 43.* ſcribit. Earundem etiam viventium deplumatum anum, demorſis partibus, à Medicis adplicari notat in *Comment. P. A. Matthiolus*, attrahere ſic eas cucurbitularum modo in ſe venenum, addens, quô mox interficiantur. Eadem ratione ex anthracibus & bubonibus venenum extrahere, *lib. 5. Pharmacop. claſſ. 2. cap. 55. Joh Schröderus* tradit. Uti verò vis illa attractoria difficultate non caret, ita quidquid hîc agere poſſunt, non aliter quàm blando ſuo & ſpirituoſo calore fibrillas à morſu ſerpentum convulſas demulcendo id præſtare mihi videntur; unde nempe ille â tenſione iſta præternaturali ceſſantes & relaxatæ venenum, quod in ſinum ſuum receperant, denuo effluere permittant. Prout

etiam

etiam in anthracibus & bubonibus ſtagnantes ibi humores in fluorem redigendo prodeſſe poſſunt, cujus veneni ſic reſoluti particula gallinæ dein communicata interficere eandem valet. Sic etiam in continuis & malignis febribus, ubi delirium imminet, aut agrypnia laborant ægri, gallinas viventes diſcerptas plantis pedum adplicari notum eſt; id quod revulſionis gratiâ fieri, quondam fuit creditum; aſt inſignem ſic cauſæ fallaciam committi, *Sim. Paulli Digreſſ. de febr. malign.* §. *62.* objicit, & rectius in ſanguinis febrili calore gravioris lentiorisq; facti, unde liberè circulari nequeat, à ſalibus ſubtilibus & volatilibus, quibus pollent, attenuatione, liquefactione & fuſione cauſam quærit, ex qua libera ſanguinis circulatio reſtituatur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CXXXIX.
D. DANIELIS CRüGERI.
Lac Virginis illibatæ.

VOcatus ſum nuper ad mulierem quandam infantem ſexus fœminei lactantem, ut infantem hanc curarem, quæ & ipſa lac copioſum in mammis habebat; mammæ hujus infantis pomum Borsdorfianum magnitudine adæquabant, ê quibus ſponte ſua quotidie lac promanabat, imò ſi ſubſiſteret, coacti ſunt illud exprimere, & quidem ad ℥iij. vel ℥iiij; infans erat 18. Septimanarum, imò mater ſæpius lac in adſtantium faciem petulanter ejaculabatur.

OBSERVATIO CXL.
D. DANIELIS CRüGERI.
Fluxus hepaticus chronicus.

NObilis quidam à Devviz in expugnatione urbis Budæ correptus eſt dyſenteria, quæ quidem in tantum curata erat, ut dolores remitterent, fluxus tamen ſanguineus ad tres annos cum dimidio duravit, ita, ut intra 24. horas 6. vel 7. cogeretur alvum dejicere, ſemper fecibus ſanguine tinctis prodeuntibus hoc temporis ſpatio, tum Altorffii, tum in diverſis Imperii civitatibus magnis ſumptibus curatus quidem, ſed non ſanatus eſt, idcirco bello valedicens tanquam deſperans domum rediit, ad mortem ſe & extrema præparaturus quieti ſe dedit, in eum tamen lactis curam proponentis conſilium auſcultans, annuit. Idcircò, ut per 4. ſeptimanas nihil niſi lacte cum pane triticio veſceretur, injunxi, ſimulq; quotidie Clyſterem ex ſymphyto, tormentilla, malva & aliis adhiberet: interdum etiam Clyſterem cum capite vervecis decoquendum mandavi. Durante tamen lactis cura etiam ſæpius oryzam cum lacte coctam, item panicum mola comminutum & cùm lacte coctum ſumpſit, & hunc pulverem: ℞. coralliorum rubr. præp. cryſtall. foſſilis, raſur. ebor. ā. ℥ß, Smaragd. præp. ℈ij. M. F. Pulv. de quo detur ter de die ℈j.

Peracta hac cura omninò curatus videbatur, verùm poſt tres ſeptimanas, dejectiones ter intra 24. horas rediere, ſed cum pauco ſanguine ferme ad ℥ß. Idcirco propoſui Tincturam coralliorum cum ſucco citri factam Riverii, ſeu potiùs diſſolutionem, de quâ quatuor cochlearia bis de die ſumpſit. Item decoctum radic. tormentillæ & ſymphyti, addito hepate vituli, præſcripſi, tùm exiccatum hepar lupi ſæpiùs aſſumpſit, clyſteribus ſimul adhibitis, & per 14. dies veſperi ſumpſit laudani opiati Sennerti gr. iiij. ſic perfectè curatus eſt. Diætam tamen ex oryza & panico continuavit, potus tamen jam non

erat

erat lac, ſed cereviſia tenuis inter prandendum & cœnandum, aliàs hauriebat decoctum hepatis vituli cum radic. tormentillæ & ſymphyt. factum.

OBSERVATIO CXLI.

D. DANIELIS CRüGERI.

Hemicrania ſingulis diebus certâ horâ recurrens.

VIrgo quædam hora 10. promeridiana quotidie ſæviſſimo & acutiſſimo corripiebatur dolore capitis, in dextro latere & quidem tantum in una plaga magnitudinem thaleri æquante ſuper oculum dextrum, durante ad horas 6. tanta cum vehementia, ut in lipothymiam incideret, & odoriferis cordialibus refocillari opus haberet; Remittente verò dolore iterum ſurgebat, oculus tamen ſimul dexter, durante dolore, rubore ſuffundebatur. Methodicè curam inſtitui, purgavi corpus, vena ut tunderetur curavi, veſicatorium nuchæ adhibui, aſt omnia fruſtra, tandem in ipſo paroxyſmo hirudines quatuor ipſi parti dolenti applicari juſſi; Et ecce! dolores nunquam redierunt. Eodem remedio Conſiliarius quidam, cui multum negotii hic affectus faceſſerat per multas ſeptimanas, curatus eſt. Doctor quidam juris celeberrimus eodem affectu correptus, præmiſſis univerſalibus & veſicatorio in nucha, item cucurbitulis in dorſo, tandem unicâ cucurbitulâ ipſi loco affecto in paroxyſmo adhibitâ, ab hoc affectu liberatus eſt.

OBSERVATIO CXLII.

D. DANIELIS CRüGERI.

Motus Convulſivi horrendi ſingulis diebus recurrentes.

VIrgo quædam 12. annorum ſingulis diebus motibus convulſivis à manè ad veſperam ſe extendentibus corripiebatur, qui ad aliquot ſeptimanas duraverunt; Multi adſtantium obſeſſionem autumarunt, quoniam mox ridebat, mox vociferabatur, mox plorabat atq; mirè diſtorquebatur; noctu dormiebat, cibus & potus ab aliis ori ingerebantur, quoniam motus manuum convulſivus de die continuus manuum miniſterium, impediebat. Præmiſſa purgatione, quæ ſingulis ſeptimanis repetebatur, deportabatur ſemel de die in ſemicupium vel ſtupham humidam, ut ſudor provocaretur lapidibus ignitis injectis in decoctum herbarum, ut per exhalationes aquæ pori aperirentur, duabus autem antè horis ſumſit ʒj. vel ʒiß. de Electuario ſequente: ℞. theriacæ, mithridat. ã. ʒvj. trochiſc. viperar. ℈j. cranii human. ʒiß. radic. pœon, ℥ß. viſci quern. ʒij. ſyrup. betonic. q. ſ. F. Electuar. Veſperi horâ quartâ aſſumpſit pulverem Dravvizii ʒj. pondere, quem & Thonerus habet, de convulſionibus epilepticis p. 91. & eſt ſequens: ℞. radic. vincetoxic. ſuccis. enulæ. pœoniæ maris, caryophyllat. ã. ℥jß. bacc. lauri ʒß. anthos. ſerpill. ſalviæ ã. gr: xv. M. F. Pulv. Bis de die propinata eſt aqua noſtra ciconiæ ad cochlearia duo vel tria; quæ multum profuit. His remediis intra quatuor ſeptimanas perfectè curata eſt, aquæ deſcriptio hæc eſt:

℞. Ciconiæ inciſæ mundatæ N. j. radic. pœon. maris ℥vj. valerian. ℥iiij. viſci querni ℥v. rutæ M. v. verben. Miiij. betonic. hyſſop. ſalviæ ã Miij. vini albi q. ſ. deſtillentur. Hæc aqua ſola in epilepſia valde efficax, cum hâc etiam interdum prædicta remedia aſſumpſit.

[*Stargardiâ Noribergam A. 1691. M. April. miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.
D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Animal in cochlea minuta depreſſa degens.

ANte biennium vel triennium cochleæ depreſſæ fecimus mentionem ejusq; tum majus quoddam genus delineatum deſcriptumve dedimus. Eſt autem & aliud terreſtre minimum, piſum vix æquans latitudine & malvæ repentis flore minore ſemen exactè æquans, tam latitudine quàm craſſitie, duplici tantum aut triplici conſtans gyro, teſta ita tenui, ut lucem transmittat, vulgo obvium, & hic, & in Saxonia inferiori. Hoc cujus animalis ſit domicilium, vere elapſo licuit, cognoſcere. Cum enim 6 Martii primo mane, Anemones prima folia è terra prorumpentia contemplarer, talem cochleam forte conſpexi, è qua animalculum prodibat coloris cinerei, & in dorſo nigricantis corniculis binis in poſticâ capitis parte inſtructum, quæ exſerere & ſubtrahere pro arbitrio poterat. Primum anteriorem corporis partem exſerebat, mox & poſteriorem, cochleæ vulgaris formam exactiſſimè referens. Teſta in medio corporis inhærente. Hoc intuens, prorepere, & iter facere video, & portare domicilium ſuum, quod expedite erigebat in altum, ut veli inſtar elevatum eſſet, ne in obvia è latere eminentia folia impingeret, mox onere ſic erecto ferendo fortaſſis impar, demittebat in dorſum, & ſcuti in modum rejecti in humeros portabat. Sic procedebat verſus plantulas novellas, quibus ſe applicabat; non tamen eſcam ex iis capiendi, quantum licuit obſervare, ſed forte humidum ex heſterna irrigatione nocturnaq; exhalatione inhærens, depaſcendi gratia. Et cum accideret caſu fortuito, ut inter binas proximè ſibi adſtantes, incedens negligenter, domunculam

 ad

ad illas offenderet, progredique amplius non poſſet, ſic primum elongare corpus & totis viribus attrahere, mox ſentiens ſe implicatam, redire in ſe, & verſus domum ſuam connitens, circum plantulam ſe applicare, qua domicilium expediret, quod cum minus ſuccederet, tum vero elevans & ita dirigens, ut dorſi longitudini reſponderet, per illas anguſtias elabebatur. Niſi me fallit animus ex ſolo humido terræ hæc vivit, per viginti enim dies in hypocauſto ſervaveram, antequam ullius plantulæ veſtigium apparuit, vixerat tamen interea, & ſalva nitensq; apparebat. Hæ etſi minutiæ, quia tamen & hic Dii ſunt, ſecundum illud Pythagoræ, & multi quidem vulgo teſtas deſcribunt, animalia, in iis viventia attingunt pauci, literarum monumentis inſerere placuit. Divinum Numen in his minimis ſuis etiam glorificandum, ac laudibus celebrandum rati.

OBSERVATIO CXLIV.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De

Nupero Terræ motu.

NOn dubito fore permultos, qui de ingenti illo naturæ miraculo, quo longiſſimo tractu terra nuper contremuit, ad Te, Vir Illuſtris, perſcribant, potuiſſemq; in tanto eruditorum numero, cultius iſta exponentium quieſcere, niſi viderer mihi aliquid obſervaſſe, quod ab aliis fortaſſis non æquè notatum fuit.

Non igitur commemorabo, quod vulgi hodie fieri notum: in alto habitantes multo apertius, terræ propiores minus illum percepiſſe, & altam ſatis turrim templo oppidano contiguam ita fuiſſe commotam, ut ſtantes in remotiore loco eum de latere in latus moveri, oculis obſervaverint: Neq; mirabor, per tantum terræ tractum univerſam puta ferè Germaniæ

niæ latitudinem, & longitudinem dimidiam malum hoc excurriſſe, idq; eodem momento hìc in Thuringia & Viennæ Auſtriæ & alibi fuiſſe obſervatum, quod profundius latenti & ex alto agenti cauſæ adſcribendum venit; quæ magni ejusmodi ſpatii fundamenta quaſſarit: Hoc unum tantum eruditorum ingeniis penſitandum proponam, quod nunquam antea memini notatum fuiſſe, ſcilicet hic Jenæ non per univerſum oppidum æquè perceptum fuiſſe, terram moveri, ſed variis in locis atq; plateis, haud parum diſſitis. Primum in inferiore urbis parte, trans forum, in parte vero hujus ſuperiore nulla domus titubavit. Altius deinde aſcendente clivo, cui templum imminet & turris, de qua dixi, quammaximè. Dehinc ulterius & recta, & ad latus utrumq; perceptum eſt, reliquæ urbis partes fere intactæ. Neq; tamen ædes vicinæ pariter omnes, commotæ ſunt; nec eadem in linea contiguè adjacentes, nec è regione ſitæ, ſic in platea Jenenſium dicta Eccleſiaſtis venerabilis domus ita jactata, ut januæ excuſſis repagulis aperirentur è regione, vix octo paſſibus diſtans domicilium nihil paſſum eſt. Idem illic loci, ubi tum eram, amici conviva, obſervatum eſt, nos enim, in tertia licet contignatione ædium, nihil percepimus, domus è regione ad 6. paſſus diſtans contremuit. In domicilio quod nunc inhabito, nemo quicquam obſervavit, cum ad viginti paſſus ex altero plateæ latere manifeſtus motus eſſet; Imò quod magis mirabile, in eadem contignatione ex una parte magnarum ædium exiſtentes ſenſere, è regione, in altera degentes quieti, omniumq; rerum ignari fuerunt.

Hoc ita & ipſe perſenſi, & ab aliis quamplurimis accepi. An decepti ſimus, patebit, ſi quid alibi contigerit: habebis Vir illuſtris, forte habebis ex variis relationibus compertum. Quod ſi certum experimentum deprehendetur, cogitandum erit, qui fieri poſſit, ut tanto, quo diximus tractu, concuſſo, non tamen omnes partes commotæ ſint, ſed quaſi radiis immiſſis aliquæ tantum. An graviori pondere & lapidea ſtructura terræ firmius incumbentia minus emoveri contigit? an terra non

omnis

omnis, ſed per partes, emiſſis quaſi è motus centro radiorum in morem recta linea vaporibus id accidiſſe putandum? Tuum eſto judicium atq; eorum, qui me plus ſapiunt: mihi enim N. L.

SCHOLIUM.

TErræmotus, qui nuper longè lateq; Germaniam concuſſit, etiam Auguſtæ Vind. fuit obſervatus, non æque tamen ab omnibus incolis. Tantus alicubi fuit deprehenſus, ut etiam campanas in turribus nonnullis ad ſonitus compulerit. Et quidem tam in Urbe colli inſidente, quàm in depreſſiore ſuburbii parte fuit perceptus. Ego ipſe, qui tum, vicino aëre interea aliis ex cauſis ſtrepitoſo, inter libros meos hærebam, nec etiam mei domeſtici, nil quidquam perſenſimus: id quod & alii plurimi Concivium meorum teſtabantur: cum tamen in domo non admodum à mea remota, tantus fuerit motus, ut etiam aqua in ciſterna areæ capaciori fluctuaret & pars ejus exinde excuteretur. Utrum aliis rebus ſtudioſius intenti motitationem illam non perſenterimus, an verò non æquè omnes partes Urbis concuſſerit, dicere vix audeo; quamvis poſterius magis arrideat. Hoc ſcio, in turrì noſtra præalta, Curiæ vicina, quam den Perlach-Thurn adpellamus, tantum & ibi motum fuiſſe, ut etiam campana horas aliàs indicans, aliquot pulſibus ſonum edidiſſe fuerit audita, cum tamen in vicinia, nuptiales inter feſtivitates, convivæ, honoratioris conditionis, nondum à Baccho tum inebriati, pauciſſimi motum illum perſenſiſſent, niſi quòd unus alterve Vinum in vitris nonnihil fluctuare deprehenderit. Non dubito tamen, ut innui, quin major hîc quàm illîc terræ concuſſio acciderit; id quod fortè fundamentis ædium firmioribus vel laxioribus &c. quin & qualitati ædium, arctius laxiusve ex lignis, lateribus &c. coagmentatis, quin & cellis ſubterraneis profundioribus, amplioribus &c. aut etiam ipſi terræ hîc illicve in rimas & cavernas magis minusve excavatæ, aut ad impetum irruentis aëris facilius vel minus

cedenti

cedenti adſcribendum erit. Quæ omnia tamen exactè determinare admodum difficile, nî planè impoſſibile eſſe, judico.

Celſus.

OBSERVATIO CXLV.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Aves erectæ incedentes.

BIennium eſt, quod Amicus, cujus humanitati plurimum debeo, avium aquaticarum genus ad me miſit, ſub anatis columbæq; Grœnlandicæ nomine, quod cum deſcriptum à naturalium rerum enarratoribus nondum viderim, paucis depingere lubet. Una earum columbam magnitudine parum ſuperat, collo eſt perbrevi, duorum puta digitorum latitudinis, capite non multum à columbino diverſo, roſtro vero duplo longiore, admodùm acuminato, in extremo nigricante, plumis nigricantibus in dorſo, ſub ventre griſeis, pedibus palmatis, unguibus reflexis, ſatis longis & curvis, cauda exigua, vel potius nulla, alis breviſſimis. Altera ejusdem generis, ſed major, ut inter columbam & anatem mediæ magnitudinis appareat, capite, collo & reliquis corporis partibus priori ſimilis, niſi quod alæ nonnihil latiores longiusq; expanſæ, plumis ex griſeo & fuſco miſtis eleganter variatis. Utrumq; hoc genus in eo maximè à reliquis avibus diverſum, quod pedes breviſſimos, &, non niſi tibia ac extremo pede conſtantes oculis offert, femoris oſſe intra corpus abdito, nec niſi genu & pede extremo conſpicuis. Præterea non ſub ventre eos producentes habet, ſed ad extremum corporis prope anum, ex quo colligitur, erecto corpore hominis inſtar incedere, non ut reliquæ volucres prono. Neq; volantes valere pernicitate, ſed alas potius ad curſum, quam ad volatum datas eſſe; In hoc igitur cum Magellanicis anſeribus convenit, quos Pinguien vo-

cant Americanarum rerum ſcriptores, niſi quod has noſtras aquaticas, illas terreſtres eſſe compertum ſit. Hoc ipſo porrò anno currente binas alias aquaticas aves dono accepi, hîc terrarum captas, nec his multum diſſimiles, duplo tamen majores, ita ut anatum majorum magnitudinem explerent, collo prælongô, duodecim puta digitorum aut unciarum 10. pedibus non palmatis quidem, ſed fiſſis, cæterum tamen latiſſimis digitis & membranaceis fere, mediæ enim inter membranam & cornu erant materiæ, nigricantibus lamellis articulatim coëuntibus, iisq; ternis in pede ſingulo inſtructæ, brevibus, ut prioribus iſtis, ad podicem genubus proximè corpori adſtantibus, tertio oſſe, itidem inter cutim & muſculos abdominis abdito. In his verò ſingulare, quod pes poſtremus & flecti antrorſum poterat, ut in eo conſiſterent, ambulantes, & retrorſum ultra extenſionem ſolitam prorſus etiam reflecti, tibiâ verò ita circumrotari, ut nobis brachium, quem in finem etiam cutis crura inveſtiens, lamellata ſupernè, ſubtus verò membranacea, ut hinc cedere in ſe & colligi, illinc verò extendi poſſit. Quæ omnia apparent avi, ad natandi commoditatem data, ut quaſi remis & flexis & retractis & circumactis ſe poſſit agere & provehi. Dorſum nigrum, pectus venterq; totus argentei coloris, collum ſpadicei, auri inſtar reſplendens, roſtrum ad extremum nigrum, & caput verſus ejusdem cum colli pennis coloris. Alæ perpuſillæ, in extremis atris, in medio albicantibus pennis; In capite criſta parva ſplendentium ad ſolem pennarum. Et hanc incedere erectam inſtar hominis ex dictis patet; & confirmabant, qui viventem viderant, ſimul aſſerebant curſus eſſe celerrimi, ſed volatus non alti. Hoc, in tam ponderoſi corporis ave, & alarum huic elevando minime ſufficientium ſtructura, mirum videri non debet; Illud autem alterum difficilius creditu: nam brevibus & non niſi ad genu exertis pedibus, femoribusq; impeditis celeriter currere poſſe vix videtur: Nec poſſent, niſi alarum motu ſeſe adjuvarent. Quod idem & de Pinguien narrant Scriptores. Caro nigricans &,

ſapo-

Dec. II.

ſapore non admodum grato, piſcem enim refert, nec differt aſſa ab anguilla fumo indurata. Vox eſt non anatum ſtridula, ſed inſtar dulcis fiſtulæ (*wie eine Hohlflöthe*) qui noverant, Schwanen-Enten appellabant. Variis in locis per Germaniam occurrunt ſuperiore & inferiore Saxonia. Has autem omnes ex colymborum genere eſſe apparet. Vide Aldrovandi Epitomatorem Jonſtonium de Avibus IV, 8. Pictor ſatis egregie expreſſit has ultimas, ſed majores quam conveniebat.

Fig. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII.

OBSERVATIO CXLVI.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De

Vivacitate Papilionum.

QUamvis ex omni animalium genere nullum inſectis vilius magisq; abjectum habeatur, cum tamen in ſuo genere non minus cæteris ſint perfecta, & omnibus numeris abſoluta, non minus jucunda, quæ circa eorum vitam moresq; ſpeculantur, iis, quæ in majoribus occurrunt, videri debent, quod in minimis iſtis maxima naturæ vis ac providentia, ſummaq; potentia & ſapientia Creatoris eluceſcat. In his Papilionum ſunt genera, quæ flores infeſtant, ex quorum, cœliq; rorido ſucco nutriri, eoq; deficiente pereundum ipſis eſſe, vulgo perſuaſum eſt, quod tamen fortaſſis haut ita eſt certum, aut commune omnibus, ut nihil objici queat. Cum enim Helmſtadiô, Jenam adveniens autumno ædes conduxiſſem, quas nunc inhabito, nihil quidem iſtis menſibus, in iisdem obſervavi papilionum: at hyeme appropinquante, quo tempore in hypocauſta includimur, fornacibus inſtructa, cum calefieri ex more juberem muſeum, idque ultra modum, eorum vitio, quibus foci cura demandata erat, incaleſceret, unus

 ex

ex genere mediocrium, & maximè his oris familiarium croceis alis, nigricantibus oculis diſtinctis, qui usq; adhuc latuerat; mox alio quoq; conclavi calefacto, in quo cibum capio, bini alii ſe oſtenderunt: unus nonnihil conſumtus & viribus imbecillior videbatur, quem ex muſeo, ubi videram in hoc, alteri vicinum, advolaſſe ſuſpicatus ſum: alter alacris & corpore ſuccipleno. Hi, quoties æſtuat nonnihil ex nimio foco aër triclinii, lætabundi circa feneſtras volare & illis adhærere, progredi; at ubi refrigeatur nonnihil, quieti ſe dare, & alicubi hærere immobiles obſervati ſunt. Et hos quidem non per unum aut alterum diem, non hebdomadas, ſed integros menſes non ſine contemplatione jucunda vidi continuatum: Atq; nunc adeo etiam medio Februarii quo hæc ſcribo, ambo adhuc vivunt, idq;, quod obſervare potui, ſine omni cibo; ſaltim ſine illo quo ſe ſuſtentant æſtivis menſibus: neq; enim flores nec quicquam humidi, obſervatur præterquam, & illi à feneſtris nunquam abſcedunt, ſed jugiter iis adhærent. Semel tamen in iisdem collocatum vitrum aquâ plenum erat, in quo inciderat veſperi vel noctu unus eorum, Eum mane extraxi totum rigidum atq; immobilem, mortuumq; arbitratus, depoſui, verum aëre calefacto, revixit. Interim diſſimulandum non eſt, illum, qui valebat corpore præ altero, me vidiſſe excrementa ſemel excludentem, minio-colori perſimilia; Virga autem miniata ibi appenſa ad feneſtram ſervabatur. Ab illa utrum quid ceperit & verterit in cibum, neſcio: non tamen videtur veroſimile, nec enim poſtea eâ remota vivere deſiit. Hæc transmittere ad Ill. Societatem, placuit, quod non poſtremum ex miraculis naturæ hoc eſſe exiſtimaverim, animalcula iſta ſine ullo alimento non tantum diu adeo ſubſiſtere, verum etiam excitari calore, eoq; ad æſtivi ſolis ardorem generi ſuo accommodato, accedente, perinde atq; illo tempore excitari torpentes: mox eo recedente, in priſtinum veluti ſoporem recidere, neq; moveri, niſi tacta aut afflata calido ſpiritu, ubi pedum, capitis & alarum motu vitam integram ſupereſſe produnt.

dunt. Ex quibus apparet, quam ſit verum calorem vitæ eſſe, ſi non datorem præcipuum, tamen & Spiritus, vitæ auctoris, proximum inſtrumentum, quo deſtitutus, vix quidem ipſe videatur vivere; licetq; inde colligere, quam neceſſario ſapientiq conſilio internum & innatum nobis calorem natura conceſſerit. Prætereà mirum ampliùs videri non debet, Aureliani factam erucam, ſine ullo alimento per dies aliquot ſuſtentari, quibus completis lætus ac vegetus papilio avolat, poſtquam ex his, & aliis etiam animantibus ac feris, viperis maximè ſerpentibusq; diu ſine cibo ſuſtentare vitam, ſatis hodie exploratum eſt.

P. S. Octiduum poſtquam hæc ſcripſeram, frigoris tandem inclementia (quod à Solſtitio usq; firmiter ſteterat) remittit; Hic ego die ſereno ſoleq; lætius cubiculum irradiante, video papilionem meum advolantem & neſcio quo angulo, & feneſtram petentem. Nunquam videram ante alacriorem, ut nunc, plane expectarem vere proximo eum videre avolantem, aëremq; repetentem, ſed me fefellit expectatio: Ecce enim poſt triduum aut quatriduum video papyro ibi forte collocato inſidentem, tango leviter: nihil movetur. Removeo, non tantum immobilis eſt, ſed plane rigidus. Apprehendo itaq;, aridum invenio, ut pedes ſtatim vitri inſtar diſſilirent, paucis: jam non extinctus modo, ſed calore illo ſolis prorſus conſumtus erat; ſine dubio defectu humidi, quod nullum amplius ad vitreos orbes inveniebatur, quo tempore hyberno madentibus, perpetuo vixerat ſolo. Jamq; apparet, ex halitibus ad eos concreſcentibus, eum unice vitam ſuſtentaſſe. Ex illo tempore alter etiam non amplius apparuit.

OBSERVATIO CXLVII.
D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.
Muris majoris monſtroſus partus.

VEtus traditio eſt hic in Germania de rege murium domeſticorum majorum; Habere nempe hæc animalia, quibus in locis commode poſſunt degere, reges ſuos, proprii generis, ſed longe aliter fictos atq; vulgares, nec hos procedere è regia ſua, ſed ubi opus à miniſtris portari, & unum ex iis ſolii ſpeciem habere, cui inſideat: ubi hic talis rex, ibi ingentem plerumq; eſſe numerum eorum, & periculoſum irritare, animoſos enim impetum facere in inimicos, nec fugere, ſed ſtare velut in acie, defendere ac tueri pro viribus regem ſuum. Hæc fabulæ ſimilia, etſi à fide dignis majoribus meis narrata, nunquam mihi perſuadere ſum paſſus. Interim aliquid ſubeſſe veritatis, quamvis, ut fieri ſolet, res in majorem ſpeciem additamentis extollatur, non videtur negandum. In fidem hujus rei, quid hic nuper compertum ſit, breviter enarrabo. In ædibus viri dignitate conſpicui, ſub menſa cibis præparandis dicata in culina auditus diu fuit frequens horum animalium ſibilus: viſa etiam nonnulla ſubinde ire atq; redire, non ſine horrore eorum, qui cibis præparandis erant deſtinati, cùm nullibi ingratiores poſſint hoſpites iſti accedere, quod & ſurripiunt cibaria, & venenati eſſe nonnullis creduntur; Cœptum eſt igitur conſilium, in locum, ubi degerent, ſub pavimento aquam bullientem infundere, ſicq; eos exterminare. Quod ubi factum, quatuor eorum foras magno impetu & clamore erumpunt. At miſeranda ejulatio, plures ſubeſſe prodit. Una ancilla animoſior, remoto latere, forcipe majori arripit unum qui apparebat proditurus, ſed ejus caudam avulſam ſolam educit: Repetit, & magna vi educit ingens monſtrum: Quatuordecim mures majores, omnes juſta

ſtatura

ſtatura parte poſtica invicem cohærentes, ingentem edentes clamorem; viventes, ſpirantesq;. In medio caudis inſtar comæ Megæræ alicujus aut capitis Meduſæ intricatis & contortis. Hoc progredi neutiquam poterat, in circulum enim pectora & capita diſponebantur. Enecatum atq; in locum abjectum eſt, unde repetere non licuit, alias quovis pretio conduxiſſem, qui illud mihi reduxiſſet in lucem. Narravit autem hæc mihi ipſe ædium dominus, vir integerrimus; & cujus fides extra dubitationis aleam longè poſita eſt. Non dubium, quatuor illos priores hoc monſtrum alimentis allatis ſuſtentaſſe. Et forte multò plures adfuere. Quomodo enim quatuor iſti quatuordecim ventres potuiſſent implere, ipſiq; ſimul ſubſiſtere? Simile quid, ſed multo memorabilius abhinc annis aliquot Vinariæ antiqua illa Ducum & Electorum Saxoniæ ſedi compertum, à viris fide dignis & oculatis teſtibus accepi: Submola aquaria cum collabantem & ruinam minantem reparare inſtrueret Dominus, totum exercitum horum murium repente ex veteri muro erupiſſe. Quatuor ex iſtis monſtrum ſimile, aliter tamen fabrefactum portaſſe, quibus hoc pulcre ad id accommodatis inſederit. Omnibus non ſine periculo fugatis atq; dilapſis, ultimo quatuor iſtos dejeciſſe, nobile, ſi Diis placet, hoc onus ſuum, reliquosq; ſecutos. Id quod conſpiciente ingenti habitantium numero contigit. Quibus omnibus patet, non rejicienda ſtatim omnia, quæ in natura fabuloſa videntur. Neq; enim falſum eſſe talia monſtra inter hos mures generari, ex dictis conſtare poteſt: Nec dubium, admiratione captos inſolitæ ſpeciei, illa ab iis adamari, foveri, cibariq;. Neq; illud abſurdum ſolum inſtar alios formari, ſeq; illi ſubſternere; Fieri enim poteſt, ut in juvenibus à pondere incumbente, dorſum deprimatur, oſſaq; deformentur, in ſimilitudinem ejus, quod aptè poſſit inſidere. Non tamen ſemper ejusdem eſſe generis talia, docet noſtrarum hiſtoriarum diſcrepantia. Et nunc diſcere averem à naturalium rerum antiſtite quodam, Quomodo ortum putet hoc noſtrum, partúne editum naturali,

in æquivoca generatione productum: Audio enim nonnullos egregios Viros, & inter alios celeberrimum Sturmium aſſervare mures dimidios, quorum altera pars lignum adhuc eſt; Quod num verum ſit, publicè ſciri forte referret. Itaq; obnixè rogatum cuperem, ut, quid huic rei ſubſit, nobis impertire ne gravetur.

SCHOLIUM.

Helianth. I. Acad. Præſid.

DUm paulò altius perſcrutarer hæc, quæ ad finem ſuæ obſervationis addidiſſet diſertiſſimus Dn. Schelhammerus, memoriam denuò refricuit fabellæ, ne dixerim, Altdorffii quondam ſparſæ, de muribus inibi obſervatis in tabulato hypocauſti vetuſti pariete innatis. Meum proinde fuit Excell. Dn. Sturmium amicè monere, ut ſi quid eâ de re haberet certi, nobiſcum haud gravatim communicare vellet. Fuêre, qui uberius hiſtoriam facti voluêre ſcriptis divulgare ſuis, ſed difficultate rei abſterriti, & veritate ejus minus expertâ imperfectum reliquêre, quem tentavêre conatum. Hinc oblata tali occaſione Curioſiſſimum noſtrum Sturmium, Profeſſorem Altdorffinum pro ſolita, quâ iſtum veneror amicitiâ Judicem volui veriſſimum, Cenſoremq; digniſſimum, brevi exorare ſchedulâ, ut de hiſce quid ſentiendum eſſet monſtris, benignè nobiſcum communicaret. Huic meo petito illicò morem geſſit Vir humaniſſimus hoc transmiſſo epiſtolio:

P P. Rectè ad manus meas pervenit ſchedula Tua, quâ Schelhammerum Noſtrum, Virum celeberrimum, murium ligneorum, quos Altorfium noſtrum alere vetus eſt traditio, & hac occaſione mei quoq; mentionem injeciſſe ſignificas, inſimul rogitans, ut, ſi quid in eam rem habeam, quod monuiſſe poſſit operæ pretium videri, id Te, illumq; ne celem; rem ita facturus & Tibi & Illi gratiſſimam. Ego

verò,

verò, qui nihil habeo antiquius quam Tibi undecunque meum probare obſequium, eâ qua par eſt ingenuitate fideq; Tibi teſtor, in hunc usq; diem quidem per ora plurimorum, etiam non ex vulgo hominum, circumvolitare traditionem illam ſuprà commemoratam, de muribus in Alumneo Collegii noſtri gigni ac reperiri ſolitis, qui parte corporis anteriore, ſive unâ carneam, oſſeam &c. verbo, ſolitam & ordinariam ſubſtantiam, animalemq; ſtructuram evidenter exhibeant, alterâ verò poſticâ toti lignei ſint, ê putri quippe ligno prognati ac tum, cum tales cernuntur, adhuc imperfecti & ſemi elaborati; ſed totam hanc narrationẽ non niſi nugas eſſe & aniles fabulas. Inquiſivimus noſter D. Hoffmannus Junior & ego, ſeorſim uterq;, & alter altero inſcio; inſpectavimus intentis oculis & luſtravimus circumſpectè oblatas ex ejusmodi muribus partes, uti credebantur, lignoſas; agnovimus uterq; excreſcentias illas ſubalbidas, quæ forinſecus illis adhærebant, ad interiora neutiquam penetrare, ſed extimam tantùm cutem attingere; vidimus diſtinctiſſimè, adhibitis etiam certitudinis majoris ergò microſcopiis, id quod in credulorum oculis lignum utrumq; mentiebatur, quidvis aliud quâm lignum eſſe; judicavimus deniq; & agnovimus appendices iſtas candicantes ex putredine quadam enatas quidem, ſed in parte hac aut illa jam geniti perfectiq; animalis obortâ, non in ligno, tanquam ejus gignendi demum materia, antegreſſa: Verbo, cenſuimus unanimiter, ſcabiei & ſuppurationis quoddam genus id eſſe, quod induratum poſtea, ligni putridi ſpeciem oculo fugitivo & negligentiori ingerere poterat, ſolo illo infirmiſſimo notatæ obiter duritiei & offerentis ſeſe promptè coloris candicantis argumento. Hæc ſunt, quæ circa Altdorfina iſta ζωόξυλα, Scholaſticorum σιδηρόξυλα, nihilomagis poſſibilia, monenda duxi. Tu, Fautor optime, pro dexteritate tua iſthæc boni conſule & perge favere

Celeberrimi Tui nominis

Cultori indefeſſo

J. Chr. Sturmio.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHEL-HAMMERI.

Monſtrum acephalum.

ANno 1690. 25. Oct. Magdeburgi pauperis nautæ uxor manè, delineatum hîc craſſum & pingue monſtrum peperit, poſtquam ante bihorium benè formatam, ſed teneram & macilentam puellam excluſiſſet. Cum die 27. in Senatus, Domini Phyſici multorumq; aliorum præſentia illud viſitaretur, admodum tumidum mox poſt partum fuiſſe referebatur. Per pudenda & umbilicum ſenſim aquoſa ſtillabat materia, cumprimis ubi comprimebatur. In dextro brachio duo appendices viſebantur inſtar digitorum; in ſiniſtro autem, quod dextro triplo major erat, loco manus pes urſinus tribus unguibus inſtructus comparebat; ſingulos autem pedes tantùm quatuor digiti inſtruebant. In pectore nullum ſternum, coſtæ tamen ex utraq; parte una cum diaphragmate aderant; quin & cor atq; pulmones deerant. In abdomine ventriculus, hepar, lien, inteſtina, renes & veſica planè naturalia erant, ſicut & ſpina dorſi, vertebræ & oſſa in pedibus. Venis & arteriis deſtituebatur, ſicq; nec gutta ſanguinis viſebatur. Caro non carni ſimilis, ſed inſtar aquoſæ pinguedinis vel molliuſculi porcini lardi erat, atq; compreſſa inſtar aquæ diffluebat.

Fig. XXXIV.

Duos etiam ante menſes præceſſerat hoc monſtrum partus deformis vivæ & altero demum die demortuæ puellæ, quam Sutoris uxor hìc excluſerat, benè quidem formatam, niſi quòd in latere dextro ferè usq; ad oculum dextrum labium eſſet fiſſum, gingiva craſſa exiſtente: In fronte autem caro rubra ornamentum illud muliebre, fontange dictum referens, & in utroq;

Fig. 34
ad pag. 258

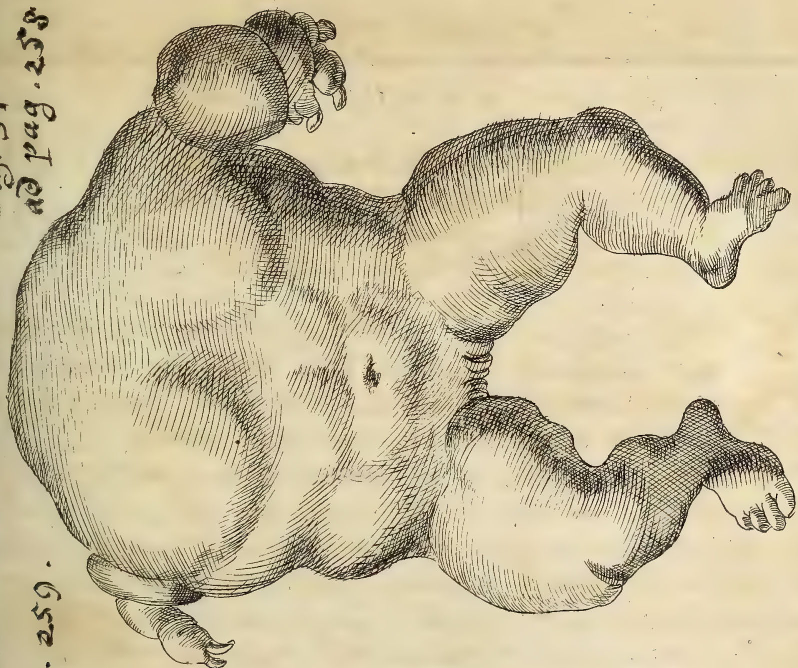
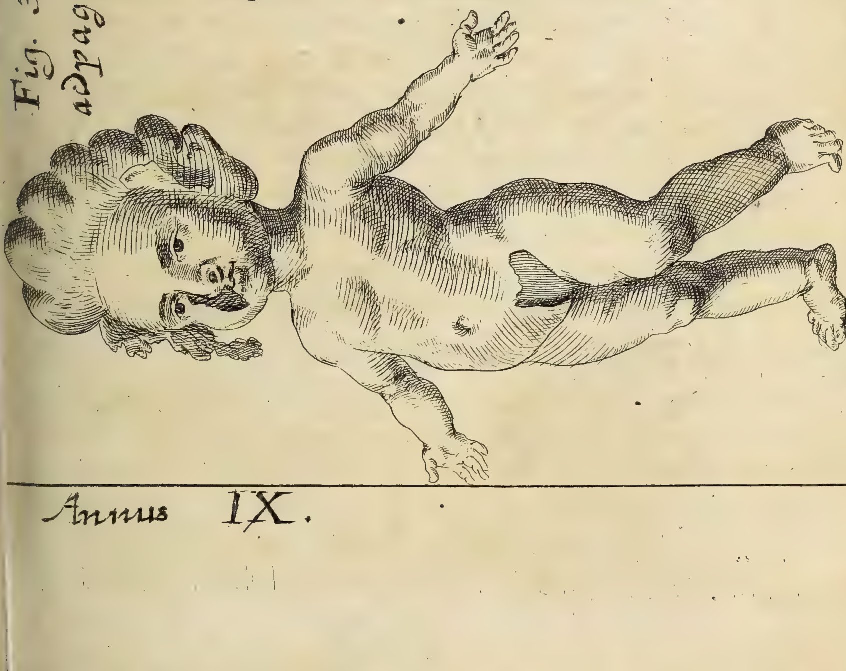

Fig. 35
ad pag. 259

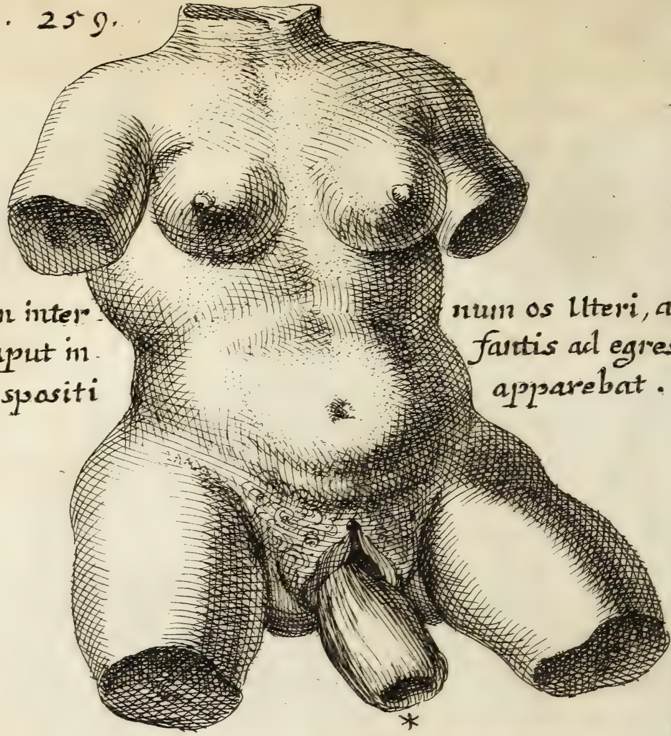

Annus IX.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

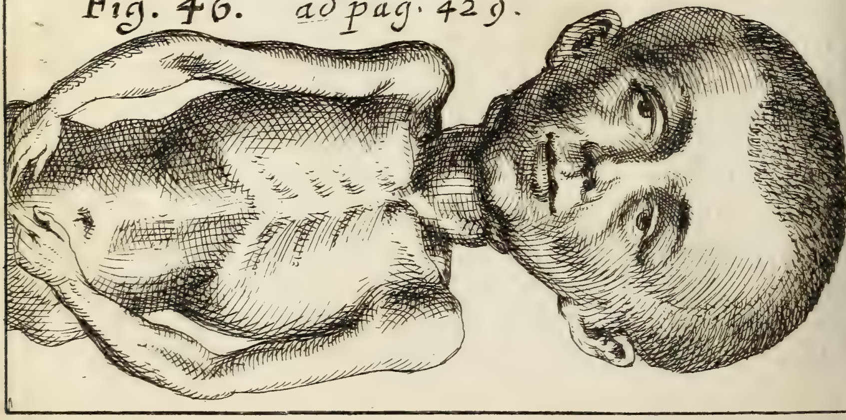
BRITISH
NATURAL

ad pag. 259.

* apertum inter- num os Uteri, ad
quod caput in- fantis ad egres-
sum dispositi apparebat.

Fig. 46. ad pag. 429.

troq; capitis latere caro criſpa comparebat, non inconcinnè capillitium criſpum muliebre referens.

Fig. XXXV.

OBSERVATIO CXLIX.

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Uteri prolapſus manifeſtiſſimus & partus ex eo conſummatus.

ANno elapſo die 7. Decembris ad puerperam, quæ de uteri prolapſu prægnans etiam diu erat conqueſta, acceſſitus, obſtetrice turbata, quod videret extra corpus propendere aliud corpus ipſi ignotum, totum uterum vagina inverſa prolapſum vidi, qui rigidus inſtar penis tenſi atq; erecti è corpore propendebat. Embryo enim latebat intus in ipſa uteri cavitate, quæ ſub inverſa vagina extabat. Os uteri internum hiabat, & caput infantis detegebatur, ut conſpici poſſet dimidii thaleri magnitudine. Obſtetrix, quid ageret, neſcia, me monitore retro pellebat uteri internum hoc os, & immiſſo inter illud, caputve digito, ſenſim totum denudatum, ampliabat; mox repellendo, renitentis infantis caput detegebat, eo modo quo penis glandem ſolemus detegere. Sic ille ex ergaſtulo ſuo ſalvus me inſpiciente, & tenuem membranam uteri collum referens mirante prodibat. Nullus uteri motus obſervabatur, nec puerpera dolores parturientis ſentiebat, aut conatum edebat ullum, ſed merè paſſivè ſe habebat. Hæc ego hisce oculis meis vidi, & totum infantem extra corpus cum utero prolapſum in vagina hæſiſſe, certiſſimus ſum: Quicquid etiam contradicant, rideant, nugentur aliqui, qui uteri corpus extra vulvam excidere poſſe negant, intelligendo facientes, ut nihil intelligant. Qui ſi legerunt doctiſſimi Garnieri, Phyſici Hamburgenſis primarii ſcripta de hac re contra juniorem quendam medicum edita, neq; tamen

agnoſcunt errorem ſuum, cæcos eſſe oportet. Adeant igitur & Ruyſchii obſervationes nuper editas, & audeant deinceps contra tam claram naturæ vocem hiſcere, ſi viri ſint. Imo abeant & diſcant ſapere, tandemq; huic ephemeræ opinioni ſuæ ultimum dicant vale.

OBSERVATIO CL.

D. EMANUELIS KöNIG.

De

Elixire Sophorum.

Epiſtola ad Ampliſſ. Graviſſ. Nobiliſſ. Dn. Franciſc. Ludov. d' Eſtavay Dominum de Mollondin, olim Colonell. & Gubernatorem Comitat. Neoburgici, nunc Senatorem Solodorenſem &c.

Quinq; præcipuè ſunt obſervanda in compoſitione Elixiris Sophorum ſeu medicinæ in his terris ſummæ; *Primum* eſt, ut componatur Elixir ex corporibus & ſpiritibus in unũ proportionabiliter conjunctis & per nigredinem ad verũ album tendentibus, ſub quo finaliter immutabilis rubedo continetur, tunc enim dicitur æs noſtrum, noſtra compoſitio & noſtrum elixir; *Secundum* verò eſt, quod corpora calcinentur, & à naturâ metallica deſtruantur & tunc apud Philoſophos ſublimantur & lavantur, ut perfectiora & ſubtiliora inveniantur ad Elixir componendum; & ſimiliter ſpiritus ſublimantur & lavantur & vivificantur iteratis vicibus, deinde cum corporibus conjunguntur, ut ſic ad perfectiorem albedinem perveniatur: tunc ſi componatur Elixir, debet ex tribus conſtare ſcilicet corpore mortificato, & ex anima, & ex ſpiritu, & quando hæc tria in unum cõjunguntur, revivificant corpus mortuum, ſi per bonum regimen & ad temporis quantitatem perducantur; & ſic ſublimatum corpus & glorificatum, penetrat corpus glorificando & perpetuando. Opus ſci-

licet

licet Philoſophicum nil eſt aliud quàm corporis & ſpiritus vera & inſeparabilis conjunctio, & glorioſa corporis cum ſpiritu reſurrectio, & in cœlum velut adſcenſio, poſtquam ſcilicet prius ſpiritus corpus flagellavit, contrivit & tanquam ignis infernalis combuſſit & in cineres mortuos per pœnitentiam redegit. *Tertiò*, regatur Elixir calore ſolis pro ejus putrefactione, nam nunquam corpus glorificatum erit, nec ſuſcipiet animam & ſpiritum, niſi poſt putredinem. In opere philoſophico ait Setonius in ingenioſiſſimâ ſuâ parabolâ, mater hujus rei eſt reaffuſa toties aqua metallica & quicquid ex ea naſcitur, more vermium per putrefactionem naſcitur, ideò Philoſophi Phœnicem & Salamandram crearunt. Si enim è duorum corporum corruptione fieret, eſſet res morti obnoxia, at quia ſe tantum revivificat, deſtructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile: alterandum ſcilicet corpus auri, & ejus partes à ſe invicem minutiſſimè divellendæ, ut aliter invertantur, dislocentur & compages auri arcta diſſolvatur, vinculaq; ejus & carceres, quibus captivum detinetur, paſſivumq; ſaltem redditur, deſtruantur, id quod ingenioſum, ſed patientem requirit artificem: Quare & *quartò*, convertenda elementa in unum alterius eorum; & cavendum, ne fugiant, nec comburantur per nimium calorem, quoniam, ſi comburerentur, gaudium omne periret, materiâ ſcilicet vitrificata, unde deinceps inſolubilis amplius redderetur; Cum calidum in frigidum & ſiccum in humidum permutatum erit, ſecuritas erit in opere, ſcopus ſcilicet eſt humidum ſicco unire unione firmâ, dum acidum & alcali utrumq; fixum & volatile in chao antimonii ope ignis externi excitato archæo, continuo motu, in orbem vertuntur, ac ſe mutuo amplexa in unum corpus coëunt; Alcali verò volatile ſeu ſpiritus dat fuſionem, alcali fixum ſeu anima Tincturam, & ideo ſi Elixir non funditur, caret ſpiritu, ſi non tingit, caret animâ: Elixiri namq; perfecto quinque inſunt propriæ & neceſſariæ qualitates, ut ſit futile, permanens, penetrans, tingens & multiplicans: Tincturam & fixationem ait *Eſpagnetus Arcan. Herm. Philoſ. op.* §. *CXXV. p. m.* 75.

 à fer-

à fermento, penetrationem à ſulphure attenuato, & in minutiſſimos atomos diviſo; fuſionem à mercurio ſalificato, qui medium eſt conjungendi tincturas, fermenti nempe & ſulphuris; multiplicativam verò virtutem à ſumma denſitate auri & ſpiritu ſummi penetrativo & agili mutuatur. Sciendum verò quod licèt corpus reducatur in aquam limpidiſſimam, non tamen ſit propterea liquefactum, quousq; per regimen decens ad nigredinem perveniat, hæc enim non niſi per diutinam ſpiritûs & corporis luctam longum & durum certamen apparet, evaporat enim ſæpius ſpiritus antequam compacto nimis corpori ſe immiſcere poſſit, hoc verò dum tandem obtinebitur & Corvus enaſcetur, certum emortui Draconis erit indicium. *Quintò*, converſis elementis, mutatâ ſcilicet aquâ in terram (vis ſcilicet ejus integra eſt, dum in terram fuerit converſum, inquit *Hermes*, unde deinde colores in vitrificatione emergentes etiam reſultant) Mercurius ſæpius ſuper terram calcinatam & putrefactam erit reducendus & reimbibitio decens peragenda, hic enim cùm aurum gravitate æquet vel ſaltem proximè ad ejus gravitatem accedat, permanentem auro ſubtilitatem inducet, duritiem ejus penitus franget, ſuperabit, futileq; reddet, ut non amplius reconcentrari ullo modo poſſit; Hoc verò non obtinebitur, niſi diutinâ contritione cum aquâ, multiplici enim ſaltem & alternâ ſolutionis & coagulationis reiteratione nota extenſa totumq; opus abſolvitur & non niſi potûs ſuavitate terra emollita eum intra ſua viſcera ſuſceptum ſiſtet: Fundamentum verò hujus philoſophici Operis & veræ ſolutionis eſt v.g. Unio *Sulphuris communis* cum *oleo deſtillato*, dum nempe hæc invicem ſolvuntur & ſæpius per retortam lento calore abſtrahuntur & cohobantur (ceu & *Philaletha* inquit; opus Philoſophicum non niſi cohobationem eſſe duarum naturarum, unius ſuper aliam, ut virtus digeſta cum non digeſto extrahatur) idq; toties repetitur, donec ſolvens & ſolutum adeo ſint unita, ut nullâ arte à ſe invicem amplius ſeparari poſſint, ſulphurq; (non minus ſic & aurum) ad fundum & radicem internam ſit

reclu-

recluſum, adeo ut ſulphur hocce ſolutum & volatiliſatum (pariter & aurũ, ut corporale fit ſpirituale & mercurius, ut ſpiritualis, fit corporalis; oportet nimirum toties facere fixum volatile & volatile fixum, quousq; totum figatur & fluat; Spiritus in corpus eſt vertendus & corpus in ſpiritum & rurſus ſpiritus in corpus & tunc facta eſt amicitia inter frigidum & calidum & inter calidum & ſiccum, elementaq; propè converſa erunt, ut dictum) multò majorem habeat virtutem in medicinâ quàm prius, idq; ex ſolutione eſſentiali, quâ Aurum in ſulphur philoſophicum & terram ſubtiliſſimam ex calcinatione ſummè calidam & ſiccam, in cujus ventre ignis naturæ abunde multiplicatur, occultatur, reducitur, & cum ſuo ſimili mercuriali miro artificio unitur, hæc enim præcipua proprietas eſt, quâ eſſentialis & naturæ conveniens ſolutio à corroſivâ ſolutione diſtinguitur, quòd nempe corroſiva ſint rurſus ſeparabilia, eſſentiale verò ſolvens nullatenus, ſed cum auro ſolâ digeſtione & prægreſſâ debitâ reactione coagulationem fixam & fuſilem ſuſcipiat, formamq; ipſi novam attribuat, quæ ipſi juxta gradus ſubtiliationis factæ congruit, fixitatem enim ex propriâ ſubſtantiâ obtinet, ſed ſubtilitatem & penetrantiam tali arte adquirit; hinc namq; Veteres Philoſophi dixerunt, *Natura naturâ gaudet: Natura naturam vincit, permutat, emendat:* Simile ſimili gaudet: Ex quo quid conſtat, ex eo nutritur; hoc verò fit in connubio omnium naturaliſſimo auri & mercurii ſophici, quo aurum à naturâ in duriſſimâ coagulatione metallicâ conſtitutum à ſuo ſimili ſolvitur, præparatur, volatiliſatur, ut rarũ, leve & ſpongioſum fiat, omnesq; ejus atomi à mercurio ritè inflentur, ſicq; tandem Tinctura ex eo obtineri poſſit & extrorſum ejus interius verti; Etſi verò duo perfecta metalla Aurum & Argentum ulteriore perfectione egere minimè videantur, dum eorum animæ jam ſatis ſunt perfectæ & ſuam perfectionem ante manum artificis à naturâ ejusq; coctione ſint aſſecuta, non tamen obſtat, ait eleganter *Poleman. de Myſt. Sulph. Phil. Cap. IX.* quo minus talis à naturâ perfecta Tinctura

vel

vel anima auri & argenti perfectior fieri, & in plusquam perfectionis ſtatum poni poſſit; hoc enim pretioſæ arti Chemicæ non eſt impoſſibile, quod libri ſapientum abundè teſtantur; Interea nihilominus ſuſpicari quis poſſet, nec ignem, nec mercurium aurum plusquamperfectum, ſed ſolum perfectionem ejus ſummam manifeſtare partes ejus ſummè compactas, ab aëre preſſas in libertatem vindicando non ſecus, ac dum Crocus ſolvitur, is non amplius arte excoquitur, ſed ſolùm extenditur, & in aquâ tinctura ejus diſtribuitur, ceu & denuo in Fermentatione tingendum, cum ſole & lunâ Elixir album & rubeum, poſtquam mercurius eorum tincturam prius ſuſcepit, quo ſuſceptam poſtea aliis comunicare poſſit; Hoc verò non opus, ut in ventriculo humano vim ſuam diffundere poſſit, ipſum calefaciendo, illuminando ejus archæũ, & hinc corpus univerſum irradiando, omnem acrimoniam lymphæ temperando, & impuritates quasvis à ſanguine ſequeſtrando, quia enim Ignem ejusmodi ſulphur vocare licet, etiam virtutes ſuas exerere per calefactionem dici poteſt & victoriosè in humidum noſtrum radicale agere, nihilq; eo ad vitam longam eſſe benignius, ceu, de ſulphure vitrioli cum ſale mirabili Glauberi elicito, aliàs hoc prædicatur. Ne verò circa multiplicationem aliquid intactum relinquatur, dicendum erit, ex primo Philoſophorum ſulphure aliud nobilius adhuc gigni poſſe, dum ſubtiliorem conſiſtentiam aſſumet, quotiescunq; enim novâ reſolutione per mercurium in mercurium ſubtiliantur, totiescunq; novam & ſubtiliorem formam acquirent, juxta quam ejusmodi maſſa metallica & materia tincturæ reſtringitur, ſubtiliatur, & penetrans redditur, unde fit, ut ob frequentiorem penetrationem & ſubtiliationem ſemper plus intimiusq; metallorum poros ſubire, particulasq; eorum tingere poſſit, atq; ita in multiplicativâ vi in qualitate & quantitate augeatur, non ſecus ac Vini ſpiritus, quo plus deſtillatur hoc, ſubtilior redditur, pariter namq; ex phyſico & Lulliano Vino habebitur ſpiritus tingens rectificatus metallicus, dum ſubtiliatione & penetratione mercurialis ſubſtantiæ

auri

aurihoc ſummè ſubtiliatum acquirit formam, aliam nempe majoris ſubtilitatis, quam voce *ſolutionis* omnes Philoſophi indigitant & inculcant, unde dein ſequitur *Coagulatio*, motus ſcilicet naturæ, ut in omnibus generationibus is animadvertitur, de liquido ad ſolidum, quod fit, dum ſubtilis gravisq; metallica terra, evaporantibus particulis acido-terreis mercurialibus, remanet, & repetitâ calcinatione inductaq; hinc ſufficienti ſalificatione, materia fuſilis decenterq; emollita, & in ſtatum quendam medium reducta, obtinetur. Quopacto autem motus naturalium fiat de liquido ad ſolidum, patet ex principiis corporum omnium, quæ *Kunckelius Obſerv. Chym p. 57.* Aquam, Salem & Terram ſtatuit, ex quibus Aqua eſt primamateria, generationis omnium corporum, Terra verò ultima annumeratis etiam ipſis quoq; gemmis, Sal verò medium & vinculum omnium rerum, imò in eo eſſe ſemen mixti, ab eoq; haberi mixti peculiarem partium organi ſationem, & conſequenter firmitatem & conſiſtentiam (unde & mercurio vulgi ejusq; particulis divulſis invicem in projectione erit inſtar fibularum aut vinculorum) doctè ſtatuit *de Lanis Magiſt. Nat. & Art.* Hoc ſal, licet in igne fluat, aquam tamen ſuam, ex quâ etiam ortum fuit, retinet, & quamdiu in igne eſt, pelluciditatem, quæ aliàs in Vitro ab aquâ & ſale proficiſcitur; hinc namq; nobilitas Elixiris noſtri arcani arcanorum, medicinæ in his terræ ſummæ & typi glorificationis quondam noſtræ reſultat, dum aqua talis ſeu humidum radicale mixturæ auri & mercurii in cineribus eorum occultum inſeparabile eſt, & in nobile iſtud corpus diaphanum quaſi æthereum & glorificatum reduci poteſt: Quia igitur ex aquâ ſal & terra proficiſcuntur & ex hac monade oriuntur omnia, cunctisq; in rebus trinitas hæc cernitur indiſſolubilis (cujus fortè cauſa, aperto ore profitetur *Kunckelius*, verum Chymicum & Naturæ indagatorem multa facilius repræſentare & credere poſſe quàm multos nonnunquam Theologos, etiam quoad articulos fidei Chriſtianæ) & ex hiſce tribus, ut aquâ, ſale & terrâ omnis colorum, ſaporum, odorum, vene-

noſitatis & ſalubritatis varietas, quam vel artificis manus variâ & diversâ commixtione & ſubtilitate, vel etiam ipſa Natura ex ſe peperit, exoritur, jubet etiam ingeniosè, quoad Elixiris Sophorum compoſitionem, ex primâ materiâ primò Aquam conficere, dein ſal & terram, & tum deinceps ſemper naturam ducem ſequi, ſcilicet poſt ſolutionem (inter quæ tamen non eſt differentia temporis) coagulare, de liquido in ſolidum tendere, idq; calore non frigore mediante, qui enim ſcit congelare aquam calido, ait *Setonius Tract. V.* & ſpiritum cum eâ jungere, certè rem inveniet millies pretioſiorem auro & argento & omni re, dum nempe ad imitationem Naturæ ſpiritus igneus tenuiſſimus & colorificus materiam ad mutuam unionem & plexum diſponit; hinc & prout Kunckelius de terrâ docet, ipſam ex aqua & ſale generatam nunquam dein amplius in aquam ad ultimum reſolvi poſſe, ſuamq; aquam & ſal, ad extremum usq; ultimi judicii diem, inſeparabiliter atq; indiſſolubiliter retinere, dicendum etiam erit de noſtro Elixire ſophorum, dum illud terra fieri jubetur conſiſtentiæ ſcilicet fuſibilis, etiam cum his terreis particulis colligari & firmiter implicari partes ſalinas & aqueas radicales, cum terrâ ſcilicet auri (ſeparatione enim citatus Auctor deprehendit unam marcam auri tres circiter uncias terræ mortuæ albæ habere, quâ ſine additione ſalis irreducibilis eſt, vitrumq; reddit lactei coloris, reliquum verò ex additione alcali maximam partem mercurium eſſe, exceptâ exiguâ quadã portione terræ rubræ, quæ ſal volatile cum acido verius dici poteſt) immiſceri intimè partes terreas, aqueas ſalinas, graves, calcinatas mercurii, adeo, ut omnibus auri ſic recluſi poris adhæreant & nullatenus ab invicem divelli poſſint, ſic etiam, ut dum igne liquantur, ſolvatur quidem nexus unius partis compoſitæ ex terreo ſalino & aqueo, quo illa pars uniebatur, alteri ſimiliter compoſitæ, verùm non poſſunt ſingulas iſtas partes ulterius ita dividere, ut aqueum ſalinum ſeparetur à terreo horum amborum ſic commixtoriè, & cum ipſo igne poſſint avolare; Hinc & cum non facilè adhæreant avolangi-

lantibus corpuſculis igneis, Fixæ perſiſtunt, hujusq; nomine gaudent, ſed inſimul etiam ſpirituales appellantur, quia partes auri ſummè attenuatæ ſunt & invicem diviſæ, nulloq; nexu cohærentes, dum huc illuc agitantur ab interſperſis igneis corpuſculis ipſum corpus ſic diviſum & agitatum, fuſibile dicitur à *Philoſophis*; perfectio namq; Elixiris, ut jam dictum, conſiſtit in ſtrictâ humidi & ſicci unione & indiſſolubili aquæ ſalis & terræ matrimonio, ita, ut hæc nusquam ſeparentur, ſed ſiccum modico calore fluat in humidum ad omnem ignis preſſuram permanens, ſignumq; perfectionis eſt, ſi tantillum illius ſupra laminam ferream aut æneam candentem injectum ſine fumo illicò fluat, qualis fuſio perſiſtit, quamdiu ab ignearum particularum ingreſſu materia rareſcit, nec rurſus denſatur complicaturq; niſi ignis particulas ſufficienti impetu agitans ab illis ſeparetur & avolet, impar verò omninò ad ullas ceu graviores elevandas. Sicuti autem tali Elixire hæc tria principia perfectiſſimo & omnium abſolutiſſimo modo combinata ſunt ita, ut concentrata magnetica, velut virtus mineralium, juxta Baſilium Valent. dici mereatur, methodo velut analyticâ eluceſcent metallorum hinc perfectionem ſuam mendicantium compoſitiones (nam prout Elixir per repetitas ſolutiones & coagulationes de ſpiſſitudine auri ad tenuitatem & ſpiritualitatem naturamq; ſubtiliſſimam deducitur, ita è converſo per proportionatam projectionem, de tenuitate & ſpiritualitate ad corporis groſſi, naturam quoq; accedet ob partes mercuriales groſſas, quibus inſeparabiliter ex magnetiſmo incorporatur) generetur enim in terræ viſceribus materia mercurii, primum ens metallorum influentia aſtrorum bene collecta & coctione coadunata, ad hanc terra acido conjuncta concurret & accedet, hæc juxta variam proportionem conjuncta, æqualiterq; vel minus æqualiter admixta, pro frigoris & caloris operationibus metallum, vel ductile vel friabile conſtituent, nam putrefactio, digeſtio & fermentatio non minus ac in magno opere Philoſophico, hîc facient omnia, & prout hæc ipſa corpora primùm

inæqualiter ab aquâ generantur, ita calor ſubterraneus ſuo fungetur munere, Gur enim Helmontio ita dictum,& a Mathesio in Sareptâ præprimis obſervatum inde emerget, quia verò ſic aqua terram ſuam (ut in viſcoſitatibus Lapidibus in aquâ adhærentibus animadvertere eſt) per calorem adventitium in nimiâ copia uno loco dimiſit, in hocce *Gur* ob fermentationem acidum progignetur & ex materia tali arctius ſibi firmiusq; juncta, ſimul metalli quondã genus efformabitur, imò etiam ſæpius varia eorum genera in uno quartario vel Lapide, prout hæc materia Gur nominata æqualiter vel inæqualiter componitur, celeriusq; vel tardius concreſcit, haud ſecus ac in corpore humano ſe cum ſanguine humano ejusq; liquore nutritio ſe habet, in quo tum ſanguis jam coagulatus, caro ſcilicet, tum fluidus adhuc reperitur, & prout diverſis quis ciborum potûsq; generibus utitur naturamq; ſuam aſſuefacit, varia etiam ſanguinis & lymphæ diſſimilitudo animadvertitur, ſubinde calore, ſubinde frigore, viciſſim prædominantibus; Ipſe verò calor & frigus, juxta ingenioſiſſimum *Kunckelium*, pugna eſt illa inter acidum & volatile, quæ in Fermentatione inæqualiter prædominantur, unde Tumores, Tubera aliaque id genus incommodorum oriuntur, unde & fieri nequit, ut æqualitas ulla, verùm mixtura quædam ſemper & inæqualitas tam in terrâ, quàm in ipſis quoq; hominibus inveniatur. Exinde etiam ex æqualitate ſcilicet & inæqualitate ſalis acidi volatilis & terræ varii Colores reſultant, prout experimentis circa Tincturam Veneris, modo viridem, modo cæruleam, modo rubram, prout variâ ſalis acidi, muriatici, volatilis affuſione pateſcit, unde varia præcipitatur terra & quantum in ſpiritibus terræ ſit, deprehenditur, patetq; à ſale contrario ſemper colorem mutari absq; ſulphuris adminiculo, adeò, ut ex ternario hoc volatilis acidi & terræ variè inter ſe differentium varii colores appareant, non ſecus, ac apud *Svventerũ in deliciis Mathem.* novem perſonæ multoties ſedes mutant, ut nullus eorum in priſtinam redeat. *Rubet* verò tinctura & velut Rex coronam pretioſiſſimis Rubinis contextam gerit, quia partes

auri

auri mercuriales ramoſæ optimè digeſtæ & terrâ albâ vitreâ immixtæ tinctæq; portione illâ terræ rubræ, quam in auro ex anatome ceperit *Kunckelius*, partibus hiſce ſalinis acidis ſummopere augentur, & hæ compage iſtâ particularum ramoſarum diſſolutâ, per omnes partes ſe diffundunt, adeò ut hic Color à Sale & terrâ, quâ ſummopere turget ex calcinationibus toties repetitis extraverſa omnino ſit derivandus, unde prout in mineris mercurius colorum varietatem accipit à ſale acido & volatico & inæquali digeſtione, etiam à Tincturâ hac tingi poterit in aurum, mercurius enim (qui aliàs ſuum ſal volatile primum creſcens, inſipidum & inodorum in aquâ & aëre latitans & aquam mediante aliquâ generatâ terrâ ſubtili perlatâ obtinet) ſal libenter amplectitur, & facilè per acidum coagulatur ut in *Cinnabari vulgari, Turbith, præcipitato rubro & coagulato cum tincturâ ſmiridis & viridis æris* patet, neque enim ullum ſal volatile acido è diametro oppoſitum fluxum & volubilitatem ipſi adimere valet, quia, ut dictum, aqua ejus tantum ſalis ſubtilis volatilis poſſidet, quantum retinere & ſolvere poteſt, adeo ut homogeneum ſuum, non amplius recipiat; unde & notanter laudatus Philoſophus Chymicus fatetur, nullo ſale quicquam mercurio fixitatis extorqueri poſſe, ut in metallum (in aurum nempe & argentum facilius, quàm in imperfectam quandam naturam adducitur) abeat, niſi fortè ſalis metallorum id fiat adjumento; ſciendum enim ex *Hollando Oper. Miner. Cap. XLIII.* non eſſe certiorem aut breviorem viam ac rationem quàm operari in ſale metallorum, omne ſal metalli eſſe Elixir, & omne ſecretum conſiſtere in ſale & oleo metallorum per reverberationem educendo, unde tantopere à ſapientibus eſt abſconditum & quamvis juxta eundem *Cap. 88.* cùm ſal aut terra metallorũ cum oleo ipſorum ſunt educta ex metallis uſtione ignis, mercurius ejus aut aër videatur ſeparari à terrâ & oleo, hincq; omnem ingreſſionem quæ expetitur (juxta illud aër ingreſſum, dat, ignis tincturã, Oleum liqueſcere facit, terra fixat) aufferri diutinâ ignis uſtione, nihilominus ſatis aëris remanet

 in

in igne,quantum ei ſufficere poſſit, quin elementa ita conglutinata ſunt,ut nunquam à ſe invicem ſeparari poſſint,quin permiſta inter ſe maneant, & quinta eſſentia metalli,quæ incombuſtibilis eſt, ſe monſtret: hinc *Roſar. Philoſ. in Turb. Vol. II. p. 223.* ait: Sal metallorum eſt Lapis Philoſophorũ,& Lapis noſter eſt aqua congelata in auro & argento & *Gummertus de Vitrificat. A. 3.* Vitrificatio Solis & Lunæ totalis meo judicio via breviſſima & compendioſiſſima videtur perveniendi ad Tincturam, cujus mentio fit apud *Hollandum & Apocalypſ. III. & XXI.* Quia verò in metallis puris nil reperitur quàm ſal, in mercurio & extra hunc itidem ſal, reſiduo terra exiſtente,& color à terrâ ſolubili, quæ cum ſale luſum inſtituit accidentaliter proveniat, hujusq; mercurii & ſalis puri (tali enim mercurium abunde ſcatere diximus) reſpectu omnia metalla inter ſe conveniant, patebit quoq; in ſalis metallici præparatione attendendum eſſe ad ſal illud,quod diximus in iis reperiri inſipidum & inodorum, de hoc enim itidem participabit Tinctura metallorum, vel potius ſaltem erit ſal ejusmodi naturale inſipidum & inodorum prius volatile debitè fixatum, & ab arte è corporibus,in quibus in copia fixatum jam abundat, elicitum, ſciendum enim ſal hujusmodi inſipidum & inodorum & mercurium (præcipuè philoſophicum) omnia metalla in genere obtinere (idq; ex ortu, dum mercurium ex aquâ & ſale potiſſimum cum ſubtili terrâ conſtare diximus,& ex mercurio metalla progigni, Philoſophorum communis eſt opinio) ſalq; metallicum itidem nec odorem nec ſaporem ullum exhibere,id quod notabili experimento *Kunckelius in arte* vitrariâ verſatiſſimus ſiſtit *Obſerv. Chym. Cap. III. de ſale volat.* Teneo, inquit, rationem ſalis ex metallis præparandi,quod in Laborario non inſtructo,officinâ vitrariâ,aut ſimili quodam diuturno igne præparare laborioſius eſt, illud ſal primùm in ſale & aceto ſolvitur,aut cum iſtis extrahitur, tranſitq; cum illis filtrum; ſi verò ſemel, velut alumen plumoſum, concreverit, nullo deinceps, neq; acetô neq; aquâ amplius ſolvitur, nec in ullo igne liqueſcit præterquam immoderatô

deratô calore, ubi lacteo vitro (tale ſimiliter ex terrâ mortuâ albâ ex auri anatome Cap. VII. obtinuiſſe refert, conjectâ ſcilicet illâ in crucibulum, & igne fuſorio, binis circiter horis ſubminiſtrato, candebat inſtar cretæ nullatenus liqueſcens, usque dum fluxum ipſi adderet, quo facto lacteum, non nigrum obtinuit vitrum, ſimile evadit, quæ res non ſine causâ multarum meditationum anſam præbuit, ubi verò eò redegeram, ut in aquâ ſolveretur, ſuperinfudi mercurio depurato, qui totus tremulus velut hinc inde volitans apparebat, ex actione ſalis in illum, donec aquam inde calore abſtraxi, ubi in reductione friabilem obtinui maſſam (ſimilem ſcilicet iſti de quâ *Antonius de Abbatia in MS.* refert) quæ poſt aliquot fuſiones, & in teſtâ purgationes, pulcherrimi argenti puri duas circiter lotones & ſemiſſem reddidit; Ex tali verò ſale, nec odor, nec ſapor elici potuit, ſicut nec ex aliorum metallorum ſalibus, quæ parare hinc inde docet Iſaacus Hollandus. In ſumma, quod Philoſophi quærunt, eſt in mercurio, ſicut ipſa Metalla, quorumelioratio expetitur, ex mercurio conſtant, ut patet ex ponderoſitate illorum, quæ indicium eſt, tantum illa in ſe continere mercurii, quantum accedunt ad pondus auri, reliquum vel eſt terra ſeparabilis immunda, quâ ſeparatâ metalla facilius in mercurium quoq; reſolventem, & cùm, uti dictum eſt, finalis rerum modus phyſicus ſit de liquido in ſolidum, & contrà è ſolido in liquidum tendat, requiretur quoq;, ut non ſaltem metalla in aquam mercurialem, primævumq; fluorem reſolvantur, ſed & ſic mercurificata recongelantur & figantur, id quod per ſolam mixtionem ope caloris & ignis contingit, cùm omnia quæ ad calorem faciunt etiam ad mixtionem & alterationem faciant, & trituratio & digeſtio à Chymicis tantopere in *Turbâ* & alibi laudatæ mixtionis ancillæ ſint. Egregiè hac de re *Zvvölferus in Mantiſſ. Spagyr. Sap. 1.* Nobilis & philoſophica ſolutio Auri illa dicitur, quæ aquâ mercuriali ſeu menſtruo homogeneo peragitur, quo elementa in auro per naturam anatizata ſeu concordia facta diſcordia redduntur (ſcilicet appoſitione aquæ mercurii,

ut

ut ignis elemento prædominetur, vel mercurialitas potentiæ ſulphuris) dum elementum aquæ ſit prædominans; quo ingenio harmoniam illam elementorum in auro diſcordem fieri, corpusq; ſolare, miræ aliàs ob ſummam puritatem longamq; decoctionem fixitatis & perfectionis, corruere, in pulverem fatiſcere, artiq; cedere neceſſum eſt; Hinc variæ manant præparationes, præprimis verò ſum̃um veterum Philoſophorum arcanum non niſi variis ænigmatibus, notis atq; figuris hieroglyphicis poſteritati relictum, quod non niſi Deus, cui vult, revelat, eſtq; revera nil aliud, quàm ex auro nativo & mercurio non alterato tertium quid, utriusq; particeps, digeſtione humidâ elicere illudq; ab heterogeneo ſeparatum digerere, triturare & circulare variatione colorum ad ſummam atq; purpuream perfectionem. Hocq; artificio à mediocriter ingenioſo omnia obſcura luce clariora capiuntur. Notandum verò, quòd poſtquã metalla per repetitas volatiliſationes in minutiſſimas atomos fuerint diviſa, & per poteſtatem mercurialem in pulviſculos in comprehenſibiles dilacerata, menſtruo benigno vel ſimilĩ, quod nimirum æquè igneæ eſt naturæ, ac *Lapis* hic *ignis* præparatus, uniantur, ut hoc ingenio, quaſi vegetentur, i. e. à regno Minerali ſeu naturâ metallicâ in vegetabilem, naturæ humanæ amicum & receptibilem transferantur, quam in rem, loco ſpiritus vini ſimplicis, præſtabit alcali volatiliſato inſuper acuatus, v. g. ſi ſumantur flores ſalis armoniaci q. s. & hic affundatur alcohol vini ad eminentiam trium digitorum transverſorum, & per menſem digerantur, ut paulatim ſpiritus vini imprægnetur ſale volatili urinoſo, ſic enim hic ſpiritus volatilis crocum ſolarem optimè in ſe recipiet & elegantiſſimè ſolvet, ut quoq; ſpiritu dein leniter abſtracto, verum Aurum potabile in fundo maneat, quod totum ſpiritus virtus & lumen erit, curioſa verè curioſa exhibiturum, de quo *Ephem. Curioſ. Dec. II. Ann. VII. Obſ. XLII. Exc. Sam. Ledelius*; Datur Panacæa (locus & perſona latent ſilentii ſipario obtecta) quæ in formâ pilulari exhibita ad gr. ij. pro doſi, radicitus tollit omnes morbos

bos chronicos: Epilepſiam quæ ab ipsâ pueritiâ inſedit, mediante ſudore copioſiſſimo radicitus extirpavit, Venenum per annum latens expulit ſudore fœtidiſſimo, Peſti epinicium canit & lui venereæ aliisq; impuritatibus ſanguinis, præcipuè & Cancro absq; recidivæ metu, ob vim renovativam quam heroicum hocce medicamentum corpori impertit. Cui verò deficit theſaurus hic incomparabilis *Bezoardicum Fabri*, ſequenti methodo parandum commendamus; ℞. *Auri* optimi per lupum depurati ℈ij. *Stell. ſignat. Reg.* ℥ij. Liquentur ſimul in tigillo poſtquam ab igne ſeparata ſunt & in pulverem redacta, add. *Corall. rubr.* & *Margarit. opt.* ãã. ℈ij. Ms. ſimul per triturationem & huic pulveri tenui addatur tantũ decem ponderis nitri optimi & comburantur omnia inſimul permixta, mortario æneo, & deinde iterum pulveriſentur; addatur adhuc tantundem *nitri optimi* & in tigillo forti admodum comburantur: & igniatur per tres horas fortiſſimo igne, deinde in alcohol tenuiſſimum reducantur & laventur aquâ dulci & ſiccentur, & retortæ vitreæ imponantur *cum ſpiritu vini opt.* & deſtillentur ſpiritus ter aut quater cohobando ſuper ipſum pulverem (ſic enim aurum magis attenuabitur, de quo Lullius & Becherus) qui ita præparatus bene conſervandus erit pro Bezoardico pulvere inſigni, qui virtute & energia Lapides bezoardicos quosvis antecellit: Doſis ejus ℈ß. cum *aq. card. ben. ulmar. meliſſ. &c.* in febribus malignis, palpitationibus cordis, & roborandâ naturâ, aurum enim inquit Faber, corallia & margaritæ aperta ſunt ope nitri & combuſtione aliorum. Conferantur Literæ ſolertiſſimi hujus Fabri è Gallia Narbonenſi Norimbergæ ad Ampliſſimum DN. Præſidem noſtrum Helianthum I. ſcriptæ, Manuſcripto ejusdem Fabri Miſcell. Cur. tom. præcedenti à Celeberrimo DN. Claudero inſerto annexæ.

[*Baſileâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CLI.
D. DAVID REICH.
Mercurius in Sole viſus.

RIdet profundiſſimus aliàs Gaſſendus in Epiſtola ad Wilhelmum Schikardum Academiæ Tubingenſis Profeſſorem Hebraicum celeberrimum, data, de viſo in Sole Mercurio, Hermeticorum conatum fruſtra Mercurium in Sole ſuo (puta auro) requirentium, ſibiq; maximè gratulatur, quod Keplerianæ admonitionis impulſu curioſitati ſuæ Aſtronomicæ calcar videndi rari hujus Phænomeni acceperit grataq; viſi Sideris fortuna ipſi affulſerit.

Nobis autem ridere iſtorum pollicitationem religioni ducimus, qui ſpem videndi ante annum Mercurium in Sole nobis dubio quanquam oculo alicubi fecerunt: quamvis de Hermeticorum fortuna nobis certioribus gratulari queamus. Notum enim eſt, quid Continuator Ephemeridum Neubarthianarum præteriti milleſimi ſexcenteſimi nonageſimi anni Curioſis Aſtronomicæ ſpoſponderit: Incurſum ſcilicet Mercurii in Solem, tanquam rarum cœli Phænomenon obſervandum; fidem faciens, vix decem aut viginti hominibus hanc ſingularem ſortem contigiſſe in tota hac mundi univerſitate.

Etiamſi igitur pauciſſimis præteritô annô tanta felicitas Aſtronomica obtigerit, ita, ut ſi quis alius Aſtronomus Curioſus attentusq;, certè celeberrimus ille Cæſareo-Leopoldinæ Societatis Ægineta I. & Adjunctus, propter turbidæ tempeſtatis injuriam viſionis tandem hujus particeps fieri nequiverit. Mihi tamen præteritis annis (quod Gaſſendo, ſi viveret, adhuc fidem ſuperare videretur) hoc Divinæ gratiæ accidit ſymbolum, viſi in medio Sole Hermetici Mercurii.

Quod cum rariſſimum artis Chemicæ cultoribus ferculum, atq; ea de cauſa procul dubio Curioſis Naturæ gratiſſimum fore credam, Præſidi præſertim Illuſtris hujus Societatis Colendiſſimo

diſſimo & Commendatoribus meis profectò inopinatis, Theſeo ſecundo & Herculi ſecundo Fratribus Germanis ad aram usq; colendis, qui Societatis hujus Juribus & Honoribus me dignum effecere, redhoſtimenti loco, offero & quicquid mihi circa ſolutionem Auri & viſionem in eo Mercurii acciderit, quantum ê re fuerit, gratis communico.

Mutuo hic ab Aſtronomis acceptus titulus, ſcilicet: Mercurius in Sole viſus; niſi omnibus arrideat, certè tamen id efficiet, ut Experimentum, Curioſis anſam meditandi, & cum in Mercurio ſit quicquid quærunt ſapientes, tentandi præbeat, utrum aliâ, quam quidem mea eſt, viâ, Mercurius ex Auro ipſo parari, aut alterius metalli Mercurius radicaliter cum Auro uniri, adeoq; in Sole, uti ita cum venia Eruditorum dicam, videri poſſit.

Fateor: laborem non minus Herculeum hunc expetere Proceſſum (præſertim ratione Menſtrui adæquati) quam ſumptus, ſi viâ humidâ mihi ſolitâ ſit inſtituendus. Nihilominus tamen, præſtantiam, laudemq; penſitans, cujus apud Cardilucium lib. 3. Magn. Med. Chim. fit mentio, non poſſum non, quin denuò Divina annuente gratia brevi eundem repetam, non alia, quam certiſſimæ ejusdem aliis demonſtrandæ veritatis cauſa. Imo vero, dubito fermè utrum melior aut plane alia via ſit præparandi hujus jam nominati Mercurii, quam quidem mea eſt; Plurimi hinc inde ab autoribus non ſane paucis deſcripti ſunt elaborandi modi ad lubitum revolvendi, experimentisq; iſtorum certitudo inquirenda.

Libro jam citato tertio Cardilucii (qui Iſaaci Holandi, priores autem duo Joh. Rupeſciſſæ creduntur: & anno 1676. Germanico idiomate ſunt editi) Cap. 3. Mercurius è Calce Solis parandus prolixè deſcribitur, ſequentiq; capite in Tincturam ſuper humana & metallica corpora vertendus indigitatur.

Varios quoq; parandi Mercurium Solarem modos præſcribit Mylius Baſil. Chim. Libr. I. Cap. 13. pag. 164. usq; ad pag. 184. in ipſo legendos. Poſſunt etiam in conſilium trahi ſex

Tomi Theatri Chimici, Muſæumq; Hermet. quorum proceſſus omnes deſcribere temporis penuria prohibet.

Quanquam etiam hic loci, ubi hæc ſcribo, librorum apparatus meus plane me deſtituat; neq; mihi animus ſit hac vice proceſſus aliorum elaborandi Mercurii metallorum examinare aut meum delineare; Verum potius ſub tentaminibns meis inopinatò viſa phænomena Curioſis Naturæ Indagatoribus communicare. Cum enim ante aliquot annorum decurſum Aurum, Cor & Medullam Terræ radicaliter diſſolvendi, navarem operam, ut exinde Medicinam à plurimis in ipſo quæſitam, univerſalem acquirerem, per gratiam Divinam eò progreſſus ſum, ut hoc cum ſuo Magnete, putà Menſtruo univerſali, in tres partes conſtitutivas reduxerim, ſcilicet in ſal, ſulphur & Mercurium.

Quemadmodum autem ſupra nominatus Continuator Ephemeridum Neubarthianarum in Obſervatione Aſtrologica meminit, in Sole quidem ſæpius maculas, rarius autem Mercurium reperiri. Ita fidem addo Curioſis Artis Chimicæ Amatoribus, idem manere fatum & noſtro Soli Chimico; veritatiq; eſſe conſonum, quod Autor anonymus Libelli (Apelles poſt tabulam obſervans maculas in Sole ſine veſte) abunde expertus refert. Imò verò niſi maculas ſeu terreſtreitatem Auri dextrè ſeparandi artificium ſciamus, puram Mercurii ipſius ſubſtantiam nec invenire, nec ſiſtere, multo minus reliquorum metallorum Mercurium præparatum huic Soli tradere, atq; ita Ingreſſum & Egreſſum Mercurii in Sole terreno reperire poterimus; etiamſi iſtum celebris ille Anglus Monſ. Halley, in Inſula Helenæ oculis luſtraverit in Sole cœleſti, cujus fortunæ gratia ipſum hoc periculoſum Maris iter in ſe ſuſcepiſſe ferunt.

Mihi quidem idem inſtruere longinquum iter fatumq; ſubire dubium, non fuit opus, noſtra Experimenta quæſitum, atq; obſervatum eundi: Multum tamen temporis, laboris atq; ſumptuum exigere Inventionem pulcherrimæ Helenæ puriſſimi Mercurii vel humoris radicalis mercurialis tam imperfecto-

rum

rum, quam perfectorum metallorum, hoc ſcient mecum optimè Curioſi Naturæ Inquiſitores, meæq; ſubſcribent ſententiæ, Cimelium hoc ſecretiſſimum non ſtatim eſſe divulgandum.

Ne tamen ſpe vana lactentur veritatis Cupidi, proximius ad ſcopum noſtrum accedamus, dicturi nihilominus nobis quoq;, cum noſtro Auro decenter præparato, iter eſſe conficiendum, & quidem in Inſulam Helenæ, ſi Aſtrum hoc Solis ſeu Mercurium verum & Philoſ. intueri atq; deprehendere nobis eſt volupe. Quis enim neſcit qualiter Philoſophi, in Scriptis ſuis exclamitent? O Aqua noſtra! O Sal Nitri in Mari Mundi creſcens! dum pulcherrimam Reginam Helenam prout & ſagacem Theſeum aucupare nos docere ſatagunt.

Conſcendamus ergo mare, ſed Philoſophicum, hoc eſt Menſtruum Univerſale, Inſulam laudatæ petituri Helenæ, in qua ipſa reſidet. Menſtruum hoc non tantummodo Metalla imperfecta, ſed & Aurum Metallorum Regem, Salamandram Ignis ferociæ reſiſtentem, atq; æternitatis Symbolum, radicaliter ſolvit. Beneficio ejuſcemodi Quintæ Eſſentiæ Igneæ ſeu Menſtruo Catholico, Aurum rite diſpoſitum, Ignem concentratum & fixatum referens, in Maſſam rubicundam inſtar Pyropi converti, leniſſimo manus calore liquefactum ac ſubtracto rurſus hoc caloris gradu in priſtinum rubicundum diaphanum, idq; Aureo ſalinum unctuoſumq; corpus concretum perſpicitur. Maſſam hanc certarum Enchiriſium ope eò redegi, ut anima ſeu ſulphur Solis ſeſe cum menſtruo deſtillando ſeu ſublimando elevaverit, elegantiſſima coccinei coloris facie coruſcans, relicto ad fundum vitri albicante Mercurio Solis ſeu ſpiritu ejus, in forma lilii Albi Herculis, orto à Lacte Junonis quod ille fortiter exſuxerat, rurſumq; ex ore ejus exſpuerat. Eundem (puta Mercurium Solis) auctiore tandem igne in forma Salis volatilis albeſcentis ſublimavi, atq; iterum cum illa partim ſiccâ partim humidâ Maſsâ rubicundâ ſolari miſcui & quaſi immerſi, ſicq; primùm Mercurium in Sole vidi. In qua unione procul dubio Helena cum Didymo ſuo Polluce Immortalita-

talitatem reportabit. Cujus Experimenti oculatos habeo teſtes Admodum Reverend. P. Superiorem Collegii Hirſchberg. Soc. Jeſ. & Nobiliſſ. Dn. Balthaſ. Thom. Kretsmerum Conſulem ibidem meritiſſimum, meos multis nominibus honorandos Amicos. Quorum prior ceu cupidiſſimus Phyſicæ veritatis Amator exemplo laudabili Dnn. Jeſuitarum in talia erumpebat verba: Hic forſan quadrabit illud aliquando auribus meis hauſtum: Qui neſcit aurum dealbare, ille etiam in Aurum non poteſt imperfecta tingere metalla.

Cui album calculum adjiciebat, jam laudatus, & non tantùm rei literariæ, & occultis Naturæ, verùm etiam & præprimis Saluti Reipublicæ addictiſſimus Conſul. His perpenſis mihi calcar addebatur tentandi, quid valeat illa ad corpus humanum mihi quæſita ac deſtinata Medicina in re metallica. Proinde dimidium ex finiſſimo argento cuſum recepi florenum, ipſiq; igne candefacto particulam Aureitatis ipſius ſeu potiùs ſalis ſolaris Sulphureo-Mercurialis ſuper injeci: & ecce! liqueſcebat hoc, totumq; nummum obducebat aureo colore, qui rubedinem ab igne rurſus remotus monſtrabat interdiſtinctam. Quapropter denuo probandum Vulcano commiſi, folleq; aucta viæ ignis, nummi partem liquefactam, rubedinem autem in nigredinem verſam, ſuperſtite adhuc aureo ſplendore obſervavi. Nummum hunc taliter deauratum viderunt aliquando apud me inter multas alias Illuſtriſſ. pro nunc certis de cauſis non nominandas, interim tamen omnis cultu venerandas perſonas, D. Dr. George Heintke, atq; Dn. Dr. Michael Pauli, Practici tunc temporis Uratislavienſes celebres & Amici præ cæteris amandi. Aureitas hæc ſeu Auri volatiliſata Eſſentia tantum nobis præſtitit animisq; noſtris incitamentum reliquit, me judice, facile conjiciendi aut concludendi, quid demum præſtaret ſi prius figeretur, incereretur, augmentaretur. Sed hæc de Mercurio in Sole reperibili ac viſo dicta ſufficiant.

Nunc ad alterius modi Mercurium in Sole viſum pergit

Expe-

Experientiæ noſtræ obſervatio, monſtratura Mercurium vulgarem ſeu currentem, ſed Philoſophicè præparatum & quidem cum Menſtruo noſtro extractum uniri cum Mercurio Solis, humoremq; radicalem conſtituere Mercurialem ſeu nucleum Helmontii.

Hunc ego Mercurium vulgarem Philoſophicè præparatum poſtquam in forma elegantiſſimi Butyri Antimonii ſeu lactis Virginei cum ſulphure radicaliter ſoluto, diviſo ac reunito Auro commiſcueram intimam utriusq; unionem, exindeq; futuram Medicinæ multiplicationem expectans, ecce, præter omnem opinionem nobis Mercurius iſte in Sole pulchrior ac luculentior illo ſe exhibuit. Licet enim priore Experimento monſtraverimus Mercurium ipſius Auri à Sulphure ſuo ſolari ſeparari, ac iterum reuniri, atq; ita in Sole videri poſſe; iſta tamen viſio rurſus penitus ceſſat, dum ille ſuo combinatur ſulphuri. Quod ipſum huic non accidit Mixturæ, quando Mercurius alter vulgaris philoſophicè præparatus ſuo ſociatur compari, Mercurio ſcilicet Solis, ſeu toti ſolutioni radicali Auri. Hic enim contrarium fermè nobis obtigit, ita quidem ut ſolutio Auri Herculis Draco occiſus, Laton in circumferentiam ceſſerit, Mercurius autem ſeu Gluten Aquilæ Paracelſi, medium ſeu centrum occupaverit. Quod ipſum experimentum Chymicum noſtrum Mercurii in Sole viſi, proximius accedit ad Phænomenon illud Aſtronomicum, ſtellæ Mercurii in Sole viſi, cujus prælaudatus Continuator Neubarthianus fecit mentionem. Quoniam autem Aſtronomus iſte magnum felicitatis momentum deprædicat, ſi quis Mercurii in Sole ingreſſum & Egreſſum oculis obſervaverit: Noſtrum quoq; ingreſſum & Egreſſum Mercurii Chymici in Sole non contemnendum putamus: Hoc præcipuè trutinantes, quod noſter Mercurius poſt ingreſſum ejus, non paucas tantummodo horas, prout ſydus illud, ſed per aliquot ſeptimanas in circulo Solis commoratus fuerit, antequam ſe ſe cum Tinctura ſolari unire atq; intimo conjugio nectere ceperit. Cujus rei mentionem quoq; reddit Filius Sendivogii Tract. de Sale Philoſophico p. 13. c. 6.

Etiamſi

Etiamſi enim mixturam hanc multoties in Phiala agitando turbaverim; Tinctura tamen illicò rurſus ad peripheriam ceſſit, ſuccus autem Mercurialis Cryſtallinus centrum circuli occupavit, ita ut utrumq; corpus pellucidum viſcoſum ſuo quoq; colore, rubeo & albo oculis diſtingui rite ab omni latere potuerit, usq; dum de die in diem pedetentim candida illa Roſa, per ſanguinem Veneris, hoc eſt, per novam affuſionem Menſtrui mei Catholici rubefacta, cumq; venuſto Adone, id eſt ſolutione Auri intimo nexu conjuncta fuerit. Hinc de ſe ipſa Roſa canit:

Alba fui quondam, rubri quæ cauſa pudoris?
me proprio tinxit, ſanguine pulchra Venus.

Menſtruum ſi quidem hoc, conſtans ex ſalibus volatilibus & fixo oleoſo, Venerem Philoſophicam & Leonem viridem nuncupo, quoniam illa non ſolùm Animam ſeu Sulphur Solis, verum etiam Mercurium ſeu ſpiritum Solis, lactare, eorumq; internam & externam Tincturas exaltare valet. Præterea, prout Roſæ graveolentes albæ ſericeæ in pulcherrimum colorem mutantur purpureum; ita & omnes calces candidæ, ut ſunt Antimonium diaphoreticum & Bez. min., nec non Medicamenta ſulphurea graveolentia v. gr Liquor fumans Tinct. Antimonii &c. per menſtruum hoc ſummè temperatum in ſuaviſſima remedia rubicunda Balſamica digeri poſſunt. Imò verò Liquor hic ipſe Menſtrualis ſolus, per ſe optimam Medicinam præbet, valetq; ſine omni additamento peregrino longiore digeſtione in forma amœniſſimi Cryſtalli ſeu potius Rubini coagulari.

De quo ex fixo & volatilibus ſalibus conſtante compoſito verum videtur illud aſſertum Kellejanum: Super omni re fixa fieri Elixir. Quod ipſum etiam me judice, rectius aurum Horizontale Helmontii, præberet, aut ad minimum, Elementum Ignis & Sulph. Veneris nuncupari poſſet, quam quidem illud, quod Polemann in novo Lumine Chimico ſuo aſſerit: quod

ſcilicet

ſcilicet cum ſpiritu enixo ſeu corroſivo duplicato Salis ammoniaci Venus in Sulphur Philoſophicum volatiliſari & cum ſpiritu Vini, nec non Alcaheſto præparari atq; in Æs Philoſophicum figi debeat. Cujus propoſiti falſitatem non ſolummodo conſtanter damno, ſed in admonitionem parcendorum temporis ac ſumptuum, apertius communicabo, eorum, quæ ſub Experimentis Feldnerianis emptis inveni, plurimos facturus participes; ſcilicet, quæ Ipſe beatè defunctus & meus dum viveret ſingularis Fautor D. F. in aula Ducali Bernſtadienſi elaborata propriâ manu, antequam Archiater ac Conſiliarius factus, ad beatiſſimæ memoriæ Duciſſam, Curioſiſſimam Conjugem Sereniſſ. Princ. Chriſtiani, cujus Regimen Divinum Numen omni felicitate ſecundet, ipſumq; exoptata longævitate beet, exaravit; quanta alacritate ſcilicet in proceſſu iſto Polemanni perſequendo ſudaverit, optatum autem ſucceſſum non obtinuerit.

Quin imò ipſe Polemannus furtivus Societatis Anglicæ deceptor, Londini (ut refert Feldneri ſcriptum) oblatam Pecuniam quidem accepit & laborem præſcriptum inchoans per 5. l. 6. Septimanas continuavit, nihil autem præſtando clam exceſſit, evaſit, erupit, nullibiq; terrarum veſtigia legenda ſua reliquit.

Pro firmiore aſſeveratione Proceſſum Polemannianum eſſe falſum, ſuper addendum puto, me inter mobilia Chimica Feldneriana inveniſſe Retortam cum appenſæ ſchedulæ Inſcriptione hac: Venerem hanc vigeſies cum ſpiritu duplicato Salis Armoniaci volatiliſandam tentavi, ſed fruſtra. Meditationes ipſius ſuper laborioſiſſima hac Secretotum Naturalium inveſtigatione habitas, & præcipuè ſuper hoc Sale Ammoniaco Philoſophico cujus beneficio Sulphuris & Mercurii Sophici, tanquam pro hominibus & metallis applicabile Particulare, ſequenti, cum DEO, anno naturæ Curioſis communes faciam, quas hac vice invitus cogor ſupprimere.

Hæc enim Bibliotheca mea deſtitutus in tranſcurſu apud

meum gratioſiſſimum Dn.B.de R. propter certos curioſos Diſcurſus, & ne nomen Herculis III. fruſtra geram; inter multas occupationes ſcripſi.

Quapropter maximè à Benevolo Lectore expeto, ut paucis hisce de Mercurio in ſole viſo hac vice contentus ſit, cum plura, datis ex cauſis addere nequiverim, tantumq; manifeſtandi animum induxerim, quod ultra poſſe humanum non ſit, Aurum inſolubile à plurimis habitum, radicaliter ſolvere, atq; in nobiliſſimam Medicinam vertere.

Quo ipſo ſatis nonnullorum falſiſſimam de non Entibus Chimicis Opinionem me impugnaſſe exiſtimo, demonſtrans modum ſeparandi Calidum innatum, hoc eſt Sulphur & Mercurium, per Mercurium ſeu Sal Mundi, puta humidum radicale ſeu menſtruum Catholicum.

Atq; hanc Analyſin æq; boniq; conſulendam ſpero, usq; dum ulteriore datâ morâ novam Syntheſin hoc eſt Re-fixationem perfectam experiri licebit. Nihil enim ſcribere deſidero, quod non æque experimento comprobare potero.

[*Menſe May Noribergam miſſa.*]

Faſciculus Poſthumarum Obſervationum B. D. JOHANNIS BURGII. *Lectori Benevolo* *S. P. D.* JOHANNES ACOLUTHUS D.

UTiliſſimum Academiæ noſtræ Leopoldino-Imperialis Naturæ-Curioſorum membrum, præcoci Excellentiſſimi D. JOHANNIS BURGII, morte, Anno 1690. die 15. Auguſti, ereptum, nemo non dolebit, niſi, qui publica Ipſius in Eam merita, & prolixos, colligendæ

gendæ Ephemeridum Decuriæ primæ, ſacratos labores, ignoravit. Tanto autem dolebit magis, cum ad ultimum Vitæ halitum protracta ab eo, incrementis Academiæ invigilandi, Studia, ex poſthumis, quas communicamus, Obſervationibus, legerit. Has, diſperſis collectas Schedis, accuratiorem expectâſſe limam, ſtilo teſte, novimus, quo aliàs politiore, Virum, humanioribus æque, atque Medicâ Scientiâ, ſolidè imbutum, locutum fuiſſe, Orbis videt. Minoris tamen fuerunt illa Momenti, quam ut dignas doctorum Oculis, Lineas, ſupprimere poſſent, quin potius certâ nobis erigi Spe liceat, non defuturos, qui, renovatâ per has, Nobiliſſimi BURGII, Publico, niſi præmature moriendo, ſemper proficui, memoriâ, eidem merentiſſimæ, bene precentur. Vale. Dab. Vratiſlav. Anno 1691. d. 3. Maji.

OBSERVATIO CLII.

D. JOHANNIS BURGII.

Opium in partu difficili feliciter exhibitum.

OPium, horribile quibusdam Nomen, cum Prudentiâ adhibitum polychreſtis & ſalutaribus Medicamentis dudum adſcripſere Medici in arte verſatiſſimi. Quibus ut meam qualemcunq; teſſeram adjiciam, me in omnibus hæmorrhagiis profuſiſſimis, inprimis vero in nimio, & ad lipothymiam uſque protracto menſium, lochiorumvè fluxu præſentiſſimam ægris opem, exhibito opiato, tuliſſe, certo affirmare poſſum, plus vice ſimplici expertus, propinatis aliis ſive ſtypticis, ſive confortantibus ſpecificis in caſſum laboraviſſe,

raviſſe, niſi hunc addidiſſem comitem; & vice verſâ, ubi aliis medicamentis requiſitis vel momentum pro re natâ herois hujus junxeram, ſtatim de ſymptomate periculoſo retuliſſe Triumphum. Curioſa vero admodum, & notatu digniſſima mihi viſa eſt ſequens Obſervatio Opii in partu difficili cum feliciſſimo ſucceſſu diſpenſati. Accidit nempe, ut d. 9. Aprilis 1687. meridie Conſilium meum expeteret Pannificis Uxor, annos triginta duos nata, cæterum ob teneriorem Corporis texturam in phthiſin ſeu tabem prona, tunc in Partûs negotio conſtituta. Accedens me ejus nomine Fœmina retulit, tempus pariendi legitimum adeſſe, nullos vero Partûs dolores, obſtetricem autem, utrum Fœtus vivat,nec ne,decernere non poſſe, parturientem interea viribus omnibus exſolvi, ob ingentem ab utero hæmorrhagiam, quâ purus ſanguis grumoſo mixtus per dimidium fere diem in copiâ non contemnendâ profluxerit. Ego,quid in caſu dubio agendum ſit,hærens, Potionem dedi ex attemperantibus, & Fœtum roborantibus non adeo ſpirituoſis, ſimulq; pulv. bezoard. Sennerti, ſpecific. cephal. D. M. coralliis & terræ ſigill. ſtrig. mixti binas doſes, quarum unam ſtatim, alteram poſt bihorium aſſumere jubebatur. Paruit, nihil inde auxilii percipiens,continuante Fluxu ſanguinis, unde efficacius à me petiit remedium. Poſtquam ergo mecum perpenderem, ſi per fortiora expellentia, aut volatilia fœtus ad egreſſum ſollicitaretur, hæmorrhagiam non deſituram, quin potius Spiritus, ni & vitam ægræ peſſum ituram,dedi pulverem ex corall. r. antimon. diaph. martial. additis pulv. anod. gr. ij: urgenti ita ſymptomati obviaturus, in medio relinquens, utrum hoc, vel alio die partus fuerit abſolvendus. Illa ſumpto pulvere, poſt quadrantem horæ tantum abeſt, ut in ſomnum rueret, ut potius doloribus partus corriperetur vehementibus, & dimidiâ à deglutito Pulvere horâ eniteretur puellum vegetum, ceſſante hæmorrhagiâ, debilitatâ quidem inde Matre, vires autem poſt exhibita confortantia die poſtero magnam partem recuperante, & totum puerperium in ſtatu ſanatis conſuetæ, tranſigente.

OBSER-

OBSERVATIO CLIII.
D. JOHANNIS BURGII.
Clyſteris in molâ ſalutaris efficacia.

GRegarii apud nos Uxor juvencula, cachectica, dum adhuc Virgo eſſet, correcto per Matrimonium contractum, ex parte, malo, gravida fit, & uti fert conſuetudo hominum ejusmodi, de curâ proprii corporis non admodum ſollicita, lubrico pede in glacie vacillat, & modo non corruit, unde ſtatim male habere cœpit, torminibus ventris atrociſſimis ſine intermiſſione dies, noctesque urgentibus, cum profuſione ſanguinis, licet non nimiâ, tamen inconvenienti, Vocata Obſtetrix, quæ facienda putat, facit, & dolorum iſthanc acerbitatem placare tentat. Cum vero per quatriduum integrum nihil proficerent Conſilia muliebria, doloribusque in immenſum auctis, & nullâ quiete interceptis, in maniam, convulſionesvè lapſura videretur ægra, meum in furore uteri tanto, uti vocabat, auxilium implorat. Colicam convulſivam, cum nephritide & doloribus nixiis conjunctam, videns, propono clyſterem ex emollientibus, & demulcentibus. Licet autem hoc remedii genus fœmellis præſentibus non arrideret, abortui hinc anſam præbitum iri, metuentibus, & Fœtum, quem ſuſpicabantur, omni modo conſervandum, urgentibus; cum tamen illis reponerem, non abortum modo, ſed periculum vitæ imminere ex dolorum atrociſſimorum continuatione, neutriq; aliâ curâ, quem mitigatione torminum, opem ferri poſſe, & ægra bona omnia inde ſperaret, conſenſêre, & quidem tanto cum emolumento, ut, ſimulac infuſum fuerat clyſma, ſaltim domeſticum, paucâ interjectâ morâ, iterum rejectum fuerit, ſimulque mola grandis, quod prædixeram, cum Fœtu puſillo, duorum præterpropter menſium, ceſſantibusque, quaſi ab incantatione, doloribus, ægra facta fuerit ſta-

tim quietiſſima, & adhibitis poſtea medicamentis paucis ſanitati ſit reſtituta.

Quam obſervationem mecum ruminans, pari modo præſentiſſimo vitæ periculo eripui fœminam nobiliſſimam, quæ gravidam ſe putans menſe tertio, neſcio quâ de causâ in hæmorrhagiam uteri largiſſimam, cui alias erat ſueta, eâque in primo partu fere non conficiebatur, incidit, cum nauſea, vomitibus, paſſionibus hyſtericis, lipothymiis frequentibus, averſatione rerum plurimarum, ut & Medicamentorum, quorum multa vomitu vix deglutita rejiciebat. Adhibita ſunt varia, interna & externa, fœtum & matrem roborantia, cordialia, hyſterica, ſtyptica, anodyna, & opiata, his tandem nihil proficientibus, clyſma ex Lacte cum demulcentibus & leniter adſtringentibus cocto, infuſum, ægram paroxyſmo graviſſimo levavit, rejectâ una cum hoc, molâ ingenti, cui tamen fœtum fuiſſe junctum, non potuit agnoſci, & ægra pedetentim vires collegit proſtratas. Obiter hic noto, me certius molæ ſignum hactenus, & quaſi pathognomonicum obſervare non potuiſſe, quam intumeſcentiam mammarum, & effluxum lactis ſeroſi, in primis ſtatim conceptionis menſibus, neq; unquam me eluſit.

OBSERVATIO CLIV.
D. JOHANNIS BURGII.
Abſceſſus flatulentus in Collo.

VIr hujus loci primarius, annos triginta ſex natus, alacris, plethoricus, robuſtus, catarrho, uti putabat, levi, circa Autumni initium cum raucedine correptus, nihilq; mali ominatus, medicamenta reſpuit, variis, quales huic anni tempori familiares ſunt, tempeſtatibus nudum Collum exponit, quin & Vinum aliquoties liberalius in Converſationibus conſuetis haurit. Horripilationibus inde ſæpius revertentibus, monitus, diaphoretico levi utitur, meliusq; parum habere viſus, venam pro imminuendâ plethorâ incidi

curat.

curat. Horâ, & quod excurrit, elapsâ, menſæ accumbit infeliciter, videns nempe, filiolam unicam ſanam ad latus ſuum apoplexiâ repentinâ fortiſſimâ rebus humanis eximi, quo caſu inopino maximè perculſus, totam diem in negotiis funeribus, & colloquiis familiaribus inſumit, medicamenti ſumendi oblitus. Mane evigilans collum anterius, quod ante paucos dies jam parum à catarrho intumuerat, incrementum maximum cepiſſe ſentit, cum æſtu interno, ſiti intensâ, febri, tenſione partis affectæ, adeo, ut caput anterius ad pectus reclinare non poſſet, non mutato tamen colore, accedente difficili reſpiratione, virium proſtratione, & debilitate ingenti, ut extra lectum manere non poſſet, certo malignitatis latentis indicio. Corrigi iſta, quæ ab initio forſan repetitis ſudoriferis potuiſſet, remedia nunc omnia eludebat, eo potiſſimum etiam ſubſidio creſcens, quod ob deglutitionem impeditam pauciſſimis, & non niſi liquidis ad interiora aditus concederetur. Parum muci viſcidi cum ſummâ autem difficultate & metu ſuffocationis deglutitis epiceraſticis pectoralibus ejiciebat, externe vero tumor collum univerſum in longitudine à mento ad claviculas & in latitudine obſidens ab emplaſtris & cataplaſmatibus adhibitis quotidie magis extendebatur, cum ſpe ſuppurationis futuræ, abſceſſus aperiendi locum elevatione notabili oſtendens, durior tamen & tenſus manebat. Verum evanuit intra biduum concepta ſalutis obtinendæ opinio una cum elevatione iſta, manente tumidiſſimo cum tenſione ſine pulſationis ſenſu, gutture, collapſis intra unam noctem ægri viribus ità, ut, qui heri â lecto ſolus ſellam petebat, in quâ ſedens collutionem oris per ſiphonem fieri permittebat, poſtero die pedes de loco movere non potuerit, urgente ſemper ad expectorationem muco viſcidiſſimo, ſed pauco, ut ſuffocandus extemplò videretur, accedentibus deliriis, cum atroci intumeſcentiâ & rubore faciei, ut periculum mortis declinaturis aliud non ſuppeteret conſilium, quam apertio colli inſtar tympani turgentis. Apertione ad latus per lanceolam factâ, flatus cum fragore quaſi ſclopi

exploſi, erumpebat, exceptus ſibilo, ventris borborygmis non abſimili cum ſanguinis, amurcæq; tanti fœtoris, ut non ſolum totum conclave repleret, ſed & præſentes narium teneriorum fugaret, paucâ quantitate, moriente poſt bihorium ægro, quem cultro anatomico penitius luſtrare nimia propinquorum in defunctum pietas non permiſit.

OBSERVATIO CLV.
D. JOHANNIS BURGII.
Luxatio Oſſis humeri ſurſum facta.

RAriſſimam Luxationis ſpeciem eſſe eam, quâ os humeri ad ſuperiora emovetur, omnes fatentur Medici & Chirurgi, nonnulli & inter eos Foreſtus l. 9. O. 4. Schol. p.m. 166. plane negant, eò, quod ſcapularum proceſſus anchoræ ſimilis id impediat, unde & de ejus diagnoſi & modo curandi altum apud Autores omnes ſilentium. Licet enim notabile Luxationis humeri Exemplum recenſeatur ab Anton. de Heyde O. 46. p. 108. ſpecies tamen illius non exprimitur. Cum vero illa præteriti Anni 1689. æſtate obſervandam ſe mihi obtulerit, digna mihi fuit viſa, quæ publico communicaretur.

Mercatoris famulus ebrius, ab equo, quo ſpatiatum ferebatur, excuſſus in prato, ſtatim ſomno corripitur profundo, & ita ſub dio jacet, donec à ſuis, qui ipſum curru præiverant, & equi, equitis ſui inſeſſu orbati adventu, de emotione ipſius moniti, ſtatim eum quærebant, inveniretur. Concuſſus valide, evigilat quidem, ſed nondum à crapulâ liber, Fati, quod eum oppreſſerat, plane neſcius, de ſtupore ſaltim digitorum manus dextræ queritur, & chirothecam, qua tamen manum adhuc tectam habebat, tanquam amiſſam quærit. Domum delato, Chirurgus ſub veſperam accerſitur, qui extenſione factâ, in tantos cruciatus & ejulatus conjecit ægrum, ut ulteriorem operationem in craſtinum differre cogeretur. Mane ego

ad

ad conſilium accitus, audito caſu, ſtatim quidem de Luxatione humeri cogitabam, cum vero ſigna Luxationis ad inferiora, & anteriora deficerent, autoritate Scriptorum me ſeductum fuiſſe fateor, & de diagnoſi morbi mecum ipſe convenire nequivi, præſertim cum neq; de modo caſus, alliſionisvè, neq; de ſitu corporis in decubitu, quem ſtupefacti omnes, non attenderant, informari à quoquam poſſem. Inſpecto ægro, obeſi corporis homine, nullam, ultra claviculam, video, vel tango eminentiam, brachium tamen attollere nequibat, & quoties illud attollere nitebatur Chirurgus, de dolore intenſiſſimo circa muſculum pectoralem, & gemellos ſeu bracchiales externos, itemq; in flexurâ cubiti conquerebatur, ut etiam omnem attactum refugeret, quæ loca omnia quoq; tumebant, & à ſuffuſo cruore rubebant, livebantq; & in cavitate brachii à coſtis usque ad cubitum, corpus aliquod tenſiſſimum percipiebatur, quod muſculi noni humeri Placentini, uti vocatur, à Brun. Myol. p. m. 49. tendinem fuiſſe mihi videtur, ob os recedens, quod ſequi nequibat, inſtar chordæ intenſum. Sententiam in re ancipiti præcipitare nolens, Chirurgum inungere juſſi linimento nervino læſos muſculos, illorum putans eſſe vitium à contuſione ortum, ægro vero ob ventriculum gravatum, propino purgans, unde poſt aliquot dies multum dolor & tenſio iſta remittit, motusq; brachii ad ſuperiora reddebatur facilior, unde cauſa morbi, nempe læſio muſculorum, quaſi acu tacta videbatur, & ſpes reſtitutionis hoc modo obtinendæ oriebatur. Inunximus, fovimus, extendimus, in quantum poſſibile fuit, brachium, quin & ſuppoſitâ culcitrâ robur ipſi addere conati ſumus, nihil querente per integrum hoc temporis ſpatium ægro, niſi de ſomni defectu, quem tamen ſollicitudini animi, ob privatam cauſam potius, quam dolori adſcribebat ipſe, interim ad anteriora, ſeu pectus, ad poſteriora ſeu dorſum, & ad ſuperiora ſeu caput flectere non poterat brachium, ſed quoties ſurſum tendebat, abduci â pectore humerus, quin illud hunc ſequeretur, ſe non paſſus eſt,

& ad articulationem humeri cum oſſe ſcapulæ quaſi alliſio ad obſtaculum percipiebatur interim brachium deorſum optime flecti poterat, adeo, ut de terra ſufferret pondus non exiguum. His ita viſis, & collatis ſignis Luxationis deorſum factæ humeri plane contrariis his, quæ jam recenſui, præconceptam opinionem exui, & luxationem, vel potius, ob prominentiam planenon notabilem, ſubluxationem Oſſis humeri ſurſum factam hic ſubeſſe, ſolâ repoſitione curabilem definivi. Deprecatus torturam æger, maluit extrema potius, quam illam pati, tandem tamen cum melius rem perpenderet, & ab Empiricis paſſim lenius, acceptiusq; remedium non acciperet, ſextâ demum à caſu ſeptimanâ repoſitionem petit, & urget, quam invitus licet, tam ſero, & cum prognoſtico inſtituit Chirurgus, alligato mantili ad os humeri extendens pedetentim brachium, dum alius manu forti, caput acetabulo cum fragore aptat, tertius autem tres illos motus, quos antea obire nequibat, ſurſum nempe, antrorſum, & retrorſum, flexo brachio perageret, & poſtea modo conſueto curationi ulteriori proſpiceretur. Cum autem nulla adhuc in membro læſo tabes obſervaretur, factum eſt, licet poſt ſemeſtre demum, ut fotum, & unguentis balſamicis & nervinis litum diligentiſſime, brachium, ita integritati ſuæ reſtitueretur. Ingenue errorem meum confiteri volui, ut periculo alieno ſapere diſcant Juniores Practici.

OBSERVATIO CLVI.
D. JOHANNIS BURGII.
Experimentum circa Moxam.

EXperimento ſequenti infortunium meum anſam dedit. Cum enim Ann. 1682. Menſe Octobr. præcipiti de ſcalâ caſu ruerem, accidit, ut dorſum meum, & brachium ſiniſtrum, licet exterius nulla vel inflammatio, aut ſugillatio, contuſiovè animadverteretur, adeò contuderim, ut quidem dolores inde orti hoc tempore ultra biduum his in locis

me-

me non infeſtarent, anni tamen ſequentis Menſe Martio acerbiſſimo, & ſpaſmodico punctionis ſenſu, nihil tale animo præſumens, in dorſo ſuperiori, cervice, occipite, ſcapulis, & brachiis, ut vel immobilis ſedere cogerer, vel motu etiam minimo acutiſſimos ſentire cruciatus, neq; declivis in lecto jacere, aut ſomnum capere poſſem, quo per dies noctesq; aliquot coactus carui, quin potius, quoties caput in pulvinar reclinarem, quaſi pondus appenſum eſſet occipiti videbatur, & caput nonniſi manu opitulante attollere poteram. Dolor iſte fere intolerabilis primâ vice per ſeptimanas quatuor durans, ſingulis Annis bis, Vere, & Autumno, inprimis cira æquinoctia vel ſolſtitia magnâ cum ferociâ, & quoties curru vel motu citatiori veherer, mitior quidem, rediit, meq́; afflixit, muneris mei expeditioni ineptum me reddens, ſimulq; ſenſus etiam internos turbans, ut adeo, nihil levaminis percipiens, ex omnibus, artis præſcripto adhibitis internis & externis, fomentatione, linimentis, balneis, veſicatoriis, paregoricis, tandem & fonticulo, de aliquo remedio præſervativo maxime ſollicitus evaderem. Incidit autem commode An. 1687. circa Solſtitium brumale, decumbenti iterum mihi morbo iſto contumaci, Moxa, quam præter alias Autorum commendationes illuſtrem mihi reddiderat feliciſſimus eventus, quo Fœmina quædam non ita pridem ab ejus inuſtione in pede doloribus nulli alii remedio cedentibus, & incoërcibilibus, ad incitas redacta, fuerat mactata. Experimentum & in meo affectu facturus in præſentia duorum Medicorum, Amicorum meorum, d. 19. Decembr. Moxam loco primum affecto, vertebræ nempe dorſali, in quam caſu alliſeram ad ſcalam, applico, & in ipſo urendi actu quaſi fulmen curioſiſſimo ſenſu percipio quoddam, omnes partes dolore affectas in momento tranſire, & dolorem extemplo omnem evaneſcere, ut ligatus ante viſus nunc motu liberrimo gauderem, ſurgens. Anno elapſo leniter redeunti ſtatim eodem remedio obviatus, tantum per Dei gratiam obtinui, ut per biennium nihil ejus quicquam amplius me infeſtaverit.

OBSERVATIO CLVII.
D. JOHANNIS BURGII.
De
Pedum hydropicorum ſcarificatione & veſicatoriis.

MAle de his, inprimis de veſicantibus ſentit Septalius Animadverſ. l. 7. §. 56. p. m. 205. & perpetuos Gangrænæ Autores accuſat, unde & timorem Medicis rationalibus non ſine causâ injicit: Referam tamen quid mihi hâc in re obtigerit, in Viro quodam ſexaginta pene annos nato, nephriticis, & colicis ſymptomatibus, ante ſæpe obnoxio, hernioſo. Is, poſtquã ex morbo diuturno & maxime moleſto iterum ſurgeret, pedes œdemate affici ſentit, illiq; mature obviam it multis remediis, inprimis motu frequenti, eoque magno: parum tamen ſolatii inde percipit, intumeſcentibus quotidie magis pedibus, & abdomine, nonnunquam & manibus. Inſtat medicamentis, inprimis purgantibus crebrioribus, & fortioribus, unde ſemper allevatus eſt. Tandem tamen cum nihil proficerem, ſcarificari juſſi crura tumida profunde hinc inde, applicatis cucurbitulis primo ſanguis exiit, mox ſerum non adeo copioſum, neq; cum tentato ſucceſſu, intra tres vel quatuor dies iterum cute clauſa, repetii eandem ſcarificationem quater eodem eventu, nullo ægri emolumento. Unde facto prius prognoſtico, ad veſicatoria deveni, quæ minima, poſt majora excitari curavi, quæ quidem plus materiæ evacuabant, ſemper tamen coalitum minabantur, etiam ter repetita. Unde & hoc fine meo excuſſus, de fonticulis inurendis cogitavi, & jam in opere eram, cum ecce, ex improviſo iræ furore percitus æger, male rebus ſuis conſuluit. Moti enim ita humores, nimis clauſa jam cutis veſicatæ ſpiracula aperuere, & intra paucos dies totum corpus à ſarcinâ ſeroſâ liberarunt, manente

nente tamen ſemper catarrho ſuffocativo, & 14. demum morbi die interiit æger, pede dextro facto livido, & gangrænoſo, cum ſtupore.

OBSERVATIO CLVIII.
D. JOHANNIS BURGII.
Potus Aquæ in Hecticâ ſalutaris.

SEquens Obſervatio, licet rari nihil in ſe contineat, iis tamen, qui Praxi Medicæ intenti, ex unâ ſæpe circumſtantiâ multum lucis in rebus dubiis hauriri poſſe ſciunt, non fruſtra eam exarâſſe videbor. Cerdo noſtràs, aliquot ſupra quinquaginta Annos natus, conſtitutionis integræ, compotationibus inter Sodales, licet non nimiis, tanquam requiei à laboribus aſperioribus deditus, ſtudens, æſtate anni 1688. ſe laſſitudini majori obnoxium eſſe ſentit, quæ ſenſim ſenſimq; ingraveſcens, non ſolum omnem appetitum, ſed & Vires dejicit, tandemq; tuſſis accedens cum aſthmate præcordiali, ipſum conſumit, & lecto affigit. Hâc ſollicitudine preſſus, ſeptimanas viginti inter variarum medelarum à Medicis & Empiricis convaſationes tranſigit, tandemq; 31. Januar. 1689. meum Conſilium expetit. Præter ea ſymptomata, quæ jam tum enumeravi, adhuc erant: Senſus ebullientium humorum in præcordiis, ſomnus inquietus, & à tuſſi vehementiori ſæpe interruptus, æſtus in volis manuum, & præcipue in pedum ſoleis intenſus, ut vix eos ſub lecto continere poſſet, aſthma, febris à meridie lenta invadens & ad mediam noctem continuans, quoties parum dormiret, proſtrationem virium, ſudoresq; magnos ſentiebat, cum nauſea omnis cibi, neq; potus appetentiâ, urinæ variabant, & licet eſſent coloris ſaturatioris, tamen modo turbatæ copioſum ſedimentum deponebant, modo lucidæ integrum diem manebant. Viſis his talibus per dies aliquot digeſtiva propinavi, & cum præter alias indicationes etiam vomituritionem animadverterem, collataſq; ad

hæc vires magis obrutas, quam exhauſtas conjicerem, vomitorio hoſtem aggreſſus ſum, & magnam viſcidorum bilioſorumq; excrementorum copiam everri, hinc per ſtomachico-pectoralia, abſorbentia febrilia, etiam in acciſâ doſi, pro re natâ, mixtis anodynis, potiorum ſymptomatum everſionem molitus ſum. His ita per binas ſeptimanas continuatis cum parum me proficere viderem, conſtanti in eodem tenore morbo, licet non in pejus mutato, præterea ſupprimi urinam quereretur, quamvis ſine dolore aut ſtranguriâ, & de ebullitione magna humorum cum metu ſuffocationis æger, denuo propinavi vomitorio laxans, tantumq; effeci, ut ad dies 4. parum comederet, quod quidem hactenus per dimidium annum non fecerat, cum aliquâ ſpe ſanitatis. Cum vero Urinas viderem ſemper adeo turbidas, ut manerent turbidæ, nunquam omne deponerent ſedimentum, parum inde ſolaminis mihi natum, & dictum factum, omnia in pejus ruere, proſterni etiam appetitum, licet non obruiſſet ventriculum, ad hæc de dolore & debilitate capitis nunquam ſolito conquereretur, lipothymiis &c. conjeci, vinculum mixtionis in M. S. & reliquis humoribus eſſe ſolutum; quod dum remedio convenienti laboro reſarcire, commode incidit Aquæ potus, cui & juvenis ruri natus & educatus, aſſueverat, & in quo, ubi remedium proponerem, aliis in morbis ſalutis inveniſſe anchoram mihi retulit, jubeo experiri, parca doſi, plus conceſſurus, ſi videro non nocituram. Paret, bene dormit, æſtus infringitur, Urinæ mutantur quotidie in melius & clareſcunt, addo poſtea gelatinas Zvvelferi &c. æger convaleſcit intra 7. 8. ſeptimanas. Cum vero paulo poſt curis domeſticis intentus, faſtidium, iramq; ex re male curatâ conciperet, in profuſiſſimam hæmoptyſin incidit, à quâ per aliquot dies continuante, è vivis tandem eſt ſublatus.

OBSERVATIO CLIX.
D. JOHANNIS BURGII.
Venæſectionis utilitas & neceſſitas.

HElmontium, eumq́; ſecutos plures Medicos rejeciſſe V.S, palam notum eſt, & recoxit iſtam cramben nuper Gehema, bruto fulmine increpans omnes, qui venam jubeant ſecandam, homicidii titulo, pœnaq; dignos reputans. Reſponſum his omnibus fuit ab aliis ſolide & ſufficienter, vitio tamen mihi non vertetur, ſi ipſorum argumenta aliquot exemplis confirmem, proſperrimi eventus.

Piſtor noſtràs ex Febre continuâ convaleſcens, primo è domo ſuâ egreſſu, nuptias amicæ petit, dum verò in templo ſponſalia peraguntur, ipſe rigore, vomitu, & pleuritide verâ corripitur, meq́; Amicum Cognatumq;, quid facto opus conſulit. Plethoricus erat, ut qui maxime, unde quidem indicabatur Venæſectio. Ego vero mecum reputans, nondum quatuor elapſas eſſe ſeptimanas à principio continuæ, in quo ipſi vena fuerit ſecta, nondum tantum augmentum acceſſiſſe ſanguini, ad hæc plurium Autorum ſententiam, dicentium, curari optime poſſe absq; V.S. pleuritides, nolui ergo venam ſecari, ſed propino bezoardica, reſolventibus anodynisq; mixta, cum imperato ſudore. Ille parere, ſudare, ſed ſemper ingraveſcere affectum, accedereq; tantam inquietudinem, & oppreſſionem circa cor per biduum videt, ut interitum metueret. In tantis anguſtiis conſtitutus V.S. impero, dictum factum, ſtatim omnia conquieſcunt, dormit æger, & intra paucos dies convaleſcit.

Ego ipſe cum Febri laborarem tertianâ intermittente, ſingulisq; paroxysmis ſenſu ejusmodi, ac ſi ſpina dorſi Aqua fervente perfunderetur, vexatus, Vena Secta ſtatim ab eo fui liberatus.

Præterea Faber ærarius hujus Loci plethoricus febre malignâ tertiana intermittente affectus, cum quinto paroxyſmo

tantâ

tantâ inquietudine & præcordiorum anxietate corriperetur, poſt alia varia fruſtrà adhibita, ſectâ brachii venâ ſtatim allevatus eſt.

Mercator quidam eryſipelate epidemio circa fonticulum ſiniſtri brachii correptus, cum primo ad inferiora & ipſam manum malum declinaret, paulo poſt radios ſuos ſurſum ſerpendo latius usq; ad ſpinam dorſi emiſit, & progreſſum eſt, donec ibi, ſectâ brachii dextri medianâ, quaſi *faſcino*, ſiſteretur.

Socer meus, defunctus febre ardenti criſin moliente, Natura cum gravata videretur copiâ ſanguinis, ſtatim à V. S. opus ſuum alacrius aggreſſa, per ſudorem, egregium morbo finem fecit.

OBSERVATIO CLX.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Graviſſima, ex ſola cerebri concuſſione Symptomata.

DIgnoſcendi difficultatem, illos exercentem, quibus externâ violentiâ tacti capitis cura commendatur, magis accuſat Experientia, quàm ut noſtrâ deductione indigeat. Tanto cautiores autem in eo tractando, ultra Hippocratis monitum, & ſana nos jubet eſſe ratio, quo abſtruſior læſionis eſt formalitas, ne quandoq; intentato magis noceamus auxilio, vel flocci-pendendo ſymptomatum levitatem, ſolâ morâ, graviora, cum morte, accerſamus. Hinc nec exitiosè metuendum, nec præcipitanter admovendum trepanum, ne, vel illo, hoſtilia cerebro corpora (fluida fuerint iſta, ſeu ſolida) perniciosè relinquantur, vel hoc, exquiſitiſſimo cruciatu, miſerorum ſenſibus, inutiliter abutamur. Quantâ vero accidentium ambiguitate capitis læſiones dubios nos reddere norint, ſequentia quoq; docebunt.

Civis

Civis Uratislavienſis, ex Linteorum mercaturâ victum quærentis, filius, cupediarii ſervus, Anno 1689. die 31. Martii, præeuntes laſcivos equos, incautè ſequens, vehementi calcanei ictu proſternitur, unde turbatus mente, ſurgens, paucis greſſibus, inter multos ejulatus factis, prope murum rurſus concidit, atq; ſemianimis domum portatur. Hæc, ubi ad noctem inclinante die facta ſunt, advocatus ſolùm Chirurgus cum temporis urbis ordinarius Kaſper/ venam ſecat, cætera craſtino relicturus. Hoc accerſitus ego, puerum heri bilioſa vomentem, nunc maximam partem membris reſolutum video, adeo connivebant palpebræ, ut, nonniſi ab adſtantium manibus illis diductis, ad oculos pateret acceſſus, maxilla inferior alienum ſequebatur motum, & quo ille volebat, poſitu, conſtans, linguam pariter immobilem, cum omnimodâ aphoniâ, claudebat. Ne liquidis quidem, niſi cum ſuffocationis metu, ad interiora dabatur aditus, cum reſoluti & faucium muſculi, nullam deglutitioni opem conferre poſſent. Erecti, caput, mortui inſtar ad latera ruebat, eodem fato, infimas quoq; corporis partes, manente. Præter pedum enim motum abolitum, veſicæ ſphincter paralyticus, urinam dimittebat, & dehiſcens inteſtinum rectum, paria de ſe teſtabatur. Mediis adhuc partibus ſuus reſtabat motus, dum manus libere agitare, & vehementium abdominis dolorum indicio, idem, modò ſpaſmodicè quaſi attollere, modo impetuoſius retrahere, obſervaretur. Reducem tamen per intervalla, rationis uſum, ſimul mirari dabatur, cujus ope, interrogatus, manibus monſtrando, ſatis congrue reſpondebat. De læſionis ratione ſolliciti, fruſtra, quantacunq; etiam adhibitâ diligentiâ, inquiſivimus, levi & vix cutem penetrante frontis vulnere, aliquali ſugillationi juncto, parum lucis nobis accendente. Mox raſum, juſſu noſtro, caput, accuratè contrectabatur, ubi parum aberat, quin aſperior ſulcus, naturâ oſſi bregmatis ſiniſtro, duorum circiter digitorum intervallo, à commiſſurâ ſagittalis & lambdoideæ ſuturæ, inductus, ægro, exquiſitum inprimis circa hæc loca ſenſum, indican-

dicante, fiſſuræ ſuſpicione, nobis imponeret. Quod, pro eâ certius indagandâ, autores, conſilii, de chordâ dentibus tenendâ, oſſe ceraſino iisdem frangendo, Cataplasmate ex farinâ fabarum &c. ſuppeditant, vel faucium immobilitas, vel moræ, ulterius, quam par erat, jam tum tractæ, impatiens affectus urgentia, excludebat. Et quod offuſas oculis noſtris tenebras augebat, illud erat, quod frontis vulnuſculum, num ab equi ictu, an prono caſu fuerit natum, (ex poſteriore proceſſiſſe, ſano demum ægro, indicante) prorſus ignoraremus, vel ex hâc circumſtantia certius de vi illatâ, & dependente hinc internâ læſione, judicaturi. Dum hæc animo volveremus, ſecurius res ægri agi non poſſe, ſtatuimus, quam ut ordinatis eum in ſcopum ſacculis, ſimplicia nervina continentibus, vino & aqua ãã. incoctis, totum caput, & colli vertebræ, aſſiduè foverentur. Alvo acrius injiciebatur Clyſma, ſpinæ dorſi unguentum nervinum, huic, & inferioribus partibus fortes, cum pannis aſperis, frictiones, & linimentum ſpirituoſum deſtinabatur, internè, quantum affectus patiebatur conditio, eſſ. caſtorei volatili, aquis ſpirituoſis cephalicis & reſolventibus miſtâ, propinatâ. His, ad veſperam usq; ſedulo continuatis, ægrum ſuâ ſponte palpebras aperientem, reperio, imo & pedes ſine ſenſu & motu paulo ante torpidos, nonnihil moventem. Lætior de ſucceſſu fiducia, ulteriorem ægri curam urgebat, quam adſtantium ſufflaminatura videbatur ſomnolentia, unde veritus, ne ſacculi rarius mutati, contracto frigore, majora commodis nocumenta parerent, noctu removeri eos volui, totumq; caput multum commendato Hœchſteteri, ex Cerato de Betonicâ, & Gumm. Tacamahaca, cum oleo Majoranæ malaxatis, Emplaſtro, obtegi. Nullus dubitabam, quin ſecutura dies ſpes noſtras eſſet auctura, obſtupui tamen, cum mane advolans nuncius, ægrum ſurrexiſſe, loqui, edere, ambulare, ſolitisq; muniis obeundis intentum eſſe, conteſtaretur, vix penes me fidem promeritus, antequam oculi mei eam confirmaſſent: Conſtans poſt hæc valetudo, ex ſolâ cerebri commotione vehementiore,

indeq;

indeq; natâ delicatiſſimarum fibrarum circa principia nervorum intorſione & dislocatione aliquali, debitum ſpirituum animalium circulum, & ad partes, radium intercipiente, graviſſima hæc genita fuiſſe mala, clare demonſtravit, illis, novo hoc Exemplo ulterius probatis, quæ Overkamp in dem neuen Gebäude der Chirurgie p. 581. Wiſemans Chirurgical Treatiſes, of the V. Book into the IX. Chap. of vvounds of the head p. 375. Lechelius in enodatione quæſtionis: Sitne tutum & conveniens, in Capitis imiq; Ventris contuſionibus Pharmaca per inferiora purgantia uſurpare, nec ne? Lit. B. 2. b Cattieri. Obſ. 7. p. 31. Roſſius obſ. Chirurg. 6. p. 111. ſequ. Rhodius Cent. 1. obſ. 30. p. 17. Stalpart vander Wiel Obſerv. Rar. Medic. Chirurg. Anatomic. Cent. 2. Parte 1. obſ. 2. p. 11. ſequ. aliiq; alibi, præ cæteris autem omnibus Excell. Bohnius, in ſuo Lethalium Vulnerum Examine p. 174. it. 231. ſequ. ſolertiſſimè annotaverunt.

OBSERVATIO CLXI.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Magna Capitis contuſio, absq; ullis Symptomatibus.

QUæ præcedenti obſervatione, graviſſima annotavimus, ex leviore capitis læſione, ſymptomata, contrario penitus, eoq; lethali excipiuntur capitis vulnere, accidentibus tamen omnibus experte, ut ſuperius aſſertam, diagnoſeos, capitalium læſionum difficultatem, tanto magis eamus comprobatum. Murarius, cum largiore mero perfuſus, lubrico ſtaret pede, hoc derelictus, præcipiti caſu altiorem ſcalam emetitur. Sociorum miniſtrâ manu erectus, optime ſibi non conſtabat tantum, ſed & cum comitibus, pedes, longe diſſitam inde domum ſuam repetebat. Moderata erat hæmorrhagia, quæ ex vulnere frontis, ſiniſtrum latus reſpici-

entis, ſcaturiebat, applicato à Chirurgo Emplaſtro, facile acquieſcens, cum ſiniſtræ claviculæ fractura, repoſitionem atq; deligationem quoq; ſibi depoſceret. Sequenti die inſpectum vulnus ad cranium usq; penetrabat, eò majore hiatu illud denudans, quod integumentorum portio, duos digitos latitudine, æquans, penitus eſſet avulſa. Reliquum capitis, inſignis ambiebat tumor, ipſis oculis eodem occluſis. Paulo poſt impetuoſiſſimus ſanguinis fluxus ab arteriâ temporali lacerâ, Chirurgis terrorem incutiebat, primâ quidem vice iſchæmis, alterâ tamen ligaturæ demum attendens. Tum quotidie aliquot Unciæ puris horrendo cum fœtore excernebantur, manifeſti indicis, magnam ſubeſſe cavitatem, in quâ tantum colligi poſſet Hanc, proximo tempore, cum tactu, dextri etiam occipitis, declivior apertura teſtabatur, mox verſus ſiniſtrum occiput, copioſa ſaniei velut in ſacco collectio, ſic, ut tota quanta calvariæ peripheria, horrendâ contuſione læſa, turpes puri latebras conſtitueret. Decimo quinto circiter die, cum jam quatuor oſtiis, duobus ſcilicet circa bregmatis oſſa, uno in fronte, ultimoq; ſiniſtro in tempore, ſeſe ſanioſus alveus exoneraret, Chirurgus partem pericranii corruptam ſeparaturus, illud per poſteriorum aperturarum alteram, blandè prehendens, ductum ſponte ſequi animadvertebat, eoq; cautiſſime continuato, tandem omne, rei novitate attonitus, extrahebat. Notabilis non erat, dum hæc agerentur, ægri ſenſus, parcior autem ab hoc puris proventus, & omnimodum tumoris decrementum. Interim nullus ſymptomati vel leviori, locus, ſi rariſſimum, vixq; notabile delirium, atq; inter deligationem doloris acumine excitatos aliquales brachiorum tremores, excluſeris, usq; dum attritis, maximam partem, recenſitâ ſuperius vitalis liquoris jacturâ, viribus, tranquilliſſima morte, ulterius rimandum caput offerret. Diviſa cruciformi inciſione integumenta, ſeparatione à cranio aliâ non indigebant, adeo quippe contuſas undiq; fibras putredo abſumpſerat, pericranium autem, cæteras partes, præter os frontis atq; muſculos

tempo-

temporales omnes, deſtituebat. Neq; crotaphites ſiniſter, totus lividus, immunis à contuſione fuerat, tantò notabiliorem pravorum ſymptomatum abſentiam conſtituens. Cætera, cum cerebro ipſo, omnis expertia noxæ, ad fractæ claviculæ inſpectionem nos ablegabant. Cute, nulla qualitatis mutatæ ſigna, præ ſe ferente, adactum ſcalpellum mox duæ circiter unciæ puris ſunt ſecutæ, licet ægrum de partis hujus dolore nunquam querulum adſtantes audiverint. Tumorem autem, decubitum perpetuo ſupinum, prævenisſe, mihi videbatur non absq; ſuſpicione, purulentam materiam per cuniculos ad cavitatem pectoris penetrâſſe, cum multis ante obitum diebus, frequenti anacatharſi viſcidiſſimæ ſaburræ copia fuerit ejecta. Maluit tamen paterno parcere corpori agnatorum religio, quam noſtro nos dubio eximere, unde retractâ manu, inſpectioni finem imponebamus.

OBSERVATIO CLXII.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Fiſtula Pectoralis.

HOneſtiſſima, primarii Mercatoris Vidua, vere, Anni 1686. continuâ correpta Febre, criticam materiæ corruptæ metaſtaſin, ad ſub-mammarias dextri lateris partes, cum remiſſione cæterorum ſymptomatum, experitur, ita, ut punctoriæ inde natæ moleſtiæ, dolorem pleuriticum mentiantur. Ineptis tranſpirationi particulis, tanto fixior ibidem parabatur ſedes, quod intempeſtivâ verecundiâ malum ſupprimeretur, usq; dum ad ſuppurationem tendentes, manifeſtum tumorem elevarent. Rumpente caſtitatis hujus damnoſæ repagula, neceſſitate, manibus noſtris tumor conceditur, quem parato gravidum pure, accerſitus Chirurgus Hulſtius, ſcalpello aperiebat. Neq; deſtituebat evacuatas ſufficiente quantitate ſordes, triſtis ſenſus lenimen, cum ſpe curationis brevi ſubſecuturæ. Hâc tamen paulo poſt cecidimus,

cum copioſus, ex fundo abſceſſus, emanans ichor, bonum mali autoris indicem, præberet. Quo duce, intima ulceris ſpecillo explorantes, ab aſperitate coſtæ, inductam, diu latentis materiæ, acrimoniâ, cariem, ſumus ominati. Pro eâ removendâ, quicquid, cum accito in conſilii comunionem ſocio D. Schultzio, moliretur Chirurgus, impetrare tamen non poterat, quia ſæpius, ſurgentibus ab infimâ Cavitate fibris carneis, exacte claudi viſum ulcus, breve turbaret gaudium, & latentem in herbâ anguem, eroſis obſtaculis, copioſo ſaniei profluvio, manifeſtaret. In caſſum adhibitis, quæcunq; ars ſuggerebat, remediis infinitis, ipſa, decantata adeô fermentata Antimonialia, nihil proficiebant, elapſoq; à morbi principio, anno, citius vitam ſuam, quam ulcus hoc, infelix Chirurgus claudebat. Curâ tunc universâ, ægrotæ, neminem aliàs admiſſuræ, ad me devolutâ, de cruciformi, pro denudatione Oſſis, ſectione, mecum deliberaſſem, niſi inſignis corpulentia, & manus latitudinem excedens pinguedo, obſtitiſſet. Opportune tamen in mentem venit Conſilium Agricolæ, Chirurgiæ Parvæ Cap. de Fiſtulis p. m. 528. injectionem ex Mercurio dulci, aquâ Plantaginis, coctione ſoluto, tantillo Spiritus Nitri acuatam, commendantis, nobisq; ita proficui, ut tertio ab applicatione die, ſquamulæ oſſis nigræ recederent, & ſeptimana tertia pleniſſime reſtitutam ægram, magno ſuo ſuorumq; ſolamine, præſtaret.

OBSERVATIO CLXIII.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Iſchuria ex caſu ab alto.

ZYthopolæ Servus, annos circiter 24. natus, ruſtici habitus, Anno 1689. d. 25. Martii, veſperi lecto compoſitus, neſcio quo tentabatur inſomnio, ut dormiens, ſtragulis relictis, per arctam feneſtram quadratum cogeret corpus, illudq; à tertia altioris domus contignatione, ſemi-

ſeminudum, poſt mediam noctem, in plateam præceps daret. Fortunæ ipſius erat, quod nix eâ nocte copioſior cœlo lapſa, cadentem, pulvinaris inſtar, exciperet, rarioris tamen, quàm ut impreſſionem ſubjacentium Lapidum ponderi tanto ruenti, evitare potuerit. Hinc à prætereuntibus Excubitoribus repertus, totus algens, ſenſu motuq; deſtitutus, ad priſtinum defertur hoſpitium, ipſiusq; cura Chirurgo noſtrati Purmanno, committitur. Omnibus corporis partibus bene luſtratis, notabili læſione carebat caput, niſi quod ſugillatione inſigni dexter circumfunderetur oculus, ejusdem autem lateris brachium, duplex fractura fœdaret. Circa nates, cum ecchymomate cutis nonnihil ſeceſſerat, idemq; pedis dextri malleolus fuerat expertus. Commodè ipſi Chirurgus ſecuit venam, brachio, cæterisq; partibus debitè proſpexit, dum mulierculæ aquis ſpirituoſis, calidis frictionibus, ſimilibusq; refocillare miſerum allaboraverunt. Ultra trihorium hoc in opere deſudatum eſt, antequam cum calore nativo & ipſe rationis uſus reverteretur. Tum ignarus, quæ de ipſo agebantur, omnium, caput brachiumq; faſciis ligatum miratur, ſimulq; in vehementium quos tum demum perſentiscebat, dolorum, originem inquirit. Circa meridiem ſequentis diei invitatus, notatis antea malis, anheloſam ex punctorio pectoris dolore, reſpirationem, omnimodamq; acceſſiſſe Urinæ ſuppreſſionem deprehendo, cum ſputo cruento & tanto ſeroti tumore, ut maximum hominis caput dimenſione ſuâ excederet. Non dubitabam, quin poſticâ corporis parte, & procurrentibus inde nervis ob pronum caſum omni læſione expertibus, extravaſato ſanguine ureteres cum veſicâ obſtruerentur, pectus idem gravaret, pulmones, ex ruptis tam violento motu vaſculis, cruorem eructarent, ſcrotum autem ille impleret ſanguis, qui per proceſſus peritonæi ad inferiora hæc loca deſcendiſſet. Unde pro grumis ſanguineis reſolvendis, deobſtruendisq; occluſis hinc ductibus, atq; læſarum partium reſtitutione militaturus, externe, emollientia atq; reſolventia recipientibus, balneo, ſacculis, linimentisq; partes

tes fovebam, infuſo clyſmate, plurimum congelati cruoris educebam, internè vero Tincturâ Bezoardicâ Ammoniacali Ludovici, Eſſentiâ Travmaticâ reſolvente, Zinnabarinis, aliis reſolventibus junctis, item per vices ſorbendâ potione ſequente duplici, ſublevare ægrum annitebar. 1. ℞. Rad. Rubiæ Tinct. ℥j. Herb. Chæref. Arthemiſ. Bellid. min. c. flor. āā. mj. Inciſ. coqu. in ſ. q. Aquæ ſ., in fine coctionis addendo Rhabarb. elect. ʒij. Salis Tartari ℈j. ℞. Colatur. ℔iß. in quâ calidâ diſſolv. Sperm. Cet. ʒij. Syr. de Arthemiſ. ℥iiß. M. D. S. 2. ℞. Aquæ chærefol. Arthemiſ. Plantag. āā. ℥ij. Aceti deſtill. ℥j. Sp. junip. ʒiij. Lap. canc. præp. ʒij. Syr. de Arthemiſ. ʒvj. M. D. S. In vanum adhibita, repetita quoq; remedia, duo dies viderant, cum immenſum tumentibus, & putredinem jam tum concipiente ſtagnantium extra vaſa ſua humorum, colluvie, hypogaſtrii partibus, inſuper ſpermatis Ceti drachmam unam pro doſi, in juſculo calido propinarē, ſequenti Apozemate ſtipati: Rec. Herb. Hedert. Terr. Veronic. Chærefol. āā. mij. Rad. Rubiæ Tinct. ℥iß. inciſ. & contuſ. g. m. coqu. in ſ. q. Aqua ſ. Rec. colatur. ℔iß. adde, alio prius in vaſe ad efferveſcentiæ ceſſationem commiſtorum lap. cancr. ʒiij. Aceti vini acerrimi ℥ij. Syr. de Heder. Terr. ℥iij. M. F. Potio. D. S. Duplici vice cetaceam hanc hauſit pinguedinem, potionisq; maximam partem abſumpſit, antequam circa veſperam aliquot ſanguinis guttæ, per urinarias vias excretæ, eorundem Medicamentorum continuationem craſtino quoq; ſuaderent. Tum vero hic & ſubſequentes ex ordine dies aliquot menſuras ſemiputridi ſanguinis evacuabant, cum remiſſione Symptomatum omnium, & omnimodâ jamjam crepaturi ab extenſione nimiâ, ſcroti, detumeſcentiâ, reliquum curationis Spiritu Salis Ammoniaci juniperino, Eſſentiæ vulnerariæ miſto, & ob diarrhœam, nimio potu contractam, paucis ſtomachicis atq; carminativis die decimo quinto Aprilis feliciter abſolventibus.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Urina viſcida.

INter Præſidiarios Urbis noſtræ miles, 40. annos circiter natus, diu cum Danica ſtipendia olim meruiſſet, endemicâ, ſeptentrionalioribus iſtis, ſcorbuticâ diatheſi contractâ, procedentibus annis, latentes mali ſcintillulas, magis magisq; ſeſe evolviſſe perſenſit. Anno 1687. apertæ jam erumpebant flammæ, & quæ tolerabiliora fuerant mala, nunc importuno inſultu miſerum laceſſebant. Forti tamen animo & dolores artuum vagos, & innumera, inprimis circa caput, tubercula, ichore corroſivo fluentia, & varia nervoſi generis pathemata ferebat, ſolâ dyſuriâ, ſtranguriæ junctâ, ipſius patientiam exſuperante. Excernebatur autem inter mille gemitus, & parturientium ſimiles conatus, urina adeò lenta & viſcida, ut quamprimum in Urinali refrixiſſet, immiſſo baculo, inſtar alius muci, per magna ſpatia duci potuerit. Selectiora diuretica, incidentia, aperientia, attemperantia, diluentia, antiſcorbutica, Mercurialia, eluſit contumax Morbus, ſolis opiatis, afflictiſſimo, fallaces quidem, ſummè tamen proficuas inducias parantibus, donec ſimplex decoctum Strobilorum pini, parti Ligni Guajaci junctorum, liberius hauſtum, intentum attingeret ſcopum, doloroſiſſimumq; Symptoma triumpharet.

OBSERVATIO CLXV.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Inveteratus affectus Scorbuticus tandem Salivatione curatus.

VIrgo honeſta, annum agens vigeſimum ſecundum, ſucci plena, ſatisq; pro conditione ſexus, lacertoſa, ante hos novem fere annos febre corripitur quotidianâ, quæ eſurina dicta, Germanis das Freß-Fieber audit. Hâc per aliquot Septimanas defuncta, tumores pedum œdematoſos videt, comite dolore, omnes artus inſigni lancinatione lacerante. Tum à barbitonſore per ineptas ulterius fatigata V. S. tandemq; paralyſi omnium extremorum correpta, ultra triennium hæc pertulit mala, donec mulierculæ ſuaſu per Lignorum Decocta intra menſem ita allevaretur, ut manibus pedibusq;, officii obeundi copia, reſtitueretur. Nunquam tamen perfecte reconvaluit, quin temporum mutationes, quasdam inferrent puncturas: ante quinquennium per conceptum ex Spectro viſo terrorem, iterum continuas redditas, tumore pedum usq; conſtante, quamvis, ſub tolerabilitate mali, vario, tum periodi, tum excretorum (modo ſanguineorum, modo ſeroſiorum) reſpectu, Catameniorum fluxu, & accidente nonnunquam lividarũ ſcorbuticarum macularum eruptione, domeſtica munera ſatis agilis obiret. Rurſus autem crudeliorem experta eſt anni octuageſimi octavi Martium, quo omnia denuo in pejus ruere, artuum dolorifica augeri pathemata, eaq; ſemper à ſomno tanto vehementiora, ad quemvis corporis motum, animi mox imminere deliquia, ſicq; miſella lecto affigi, cœperunt. Tum præmiſſis univerſalibus purgatione, atq; V. S., externe pro ſpinâ dorſi Linimenta nervina, pro artubus aquæ articulares ſalinis ſpiritibus fœtæ; tandem quoq; thermæ artificiales ex ſulphure, ſuccino, & calce vivâ, interne Abſor-

bentia,

bentia, præ cæteris Martialia, Zinnabarina, iisq; ſociata anodyna, Arc. duplic. Mynſ. Eſſentia pini antiſcorbutica, Eſſ. Lign. Compoſita, Sp. cochleariæ comp. Spiritui Sal. Armon. & liquori anodyno combinatus, ſucceſſive ordinata ſunt. His nihil proficientibus Decocto ex

Lign. Juniperin. ℥vj. Buxi ℥iij.
Sanct. ℥ij. Saſſafr. ℥j.
Rad. Bardan. ℥iij. Helen. ℥ij.
Strobilor. Pinaſtr. ℥iv.
Baccar. juniperin. ℥ij.

Hoſtem ita aggreſſus ſum, ut ter de die ægra aliquot ejus Uncias exhauriret, mane calidas, cum ſudore in Laconico excitato, à meridie & veſperi, ne vires nimium attererentur, frigidas, absq; eo, ex remanentiâ Bochetum fieret, loco cereviſiæ bibendum. Nil minus tamen quam votis reſpondebat ſucceſſus, cum ſperati levaminis locum maximi languores & varii partium ſpasmi occuparent. Tum enim oculi ſæpius contorquebantur, lingua in globum convolvebatur, cum loquelæ abolitione, manus per intervalla rigebant, & terebrante in volâ dolore fodiebantur, duos ex inciſoribus maxillæ inferioris acutiſſimus corripiebat ardor, hypochondria tendebantur immenſum, ventriculus & mammæ inflabantur, cum exquiſitiſſimo inprimis circa papillas ſenſu. His malis obicem rurſus ponebant Caſtorina Spiritui antiſcorbutico, vel etiam volatilibus ſalinis juncta, & veſicatorium nuchæ applicatum. Notabile enim erat, nullum, Opiatorum, largâ licet manu exhibitorum, neq; hic neq; in artuum antea recenſitis doloribus, fuiſſe effectum. Jam vero, ubi hæc conſopita nonnihil videntur, priſtinæ membrorum lancinationes actam antea fabulam magno conamine repetunt, cui accedunt tubercula in manibus & capite, absq; cutanei coloris mutatione, modo ſurgentia, modo diſparentia, quorum unicum in capite, per porum ſponte apertum, nonnihil purulenti ichoris fudit, ægrâ ſimul de tetro ſapore querulâ, quem vomitorium ſufflaminare per diem, non

vero penitus auferre valebat; irrito pariter tentamine per duplex veſicatorium cute ſupra genua exulceratâ. Cæteris igitur omnibus remediis majus malum cum videretur, refractario morbo heroicam tandem opponere manum decretum eſt. Inibatur de Salivatione Conſilium, quod, inter tardos licet ſucceſſus, quo executi fuerimus modo, ſequentia Diarii noſtri Excerpta; prout illa tum temporis tumultuariè notata, communicabunt. Deſtinabamus autem primo intentioni noſtræ internum Mercurii dulcis uſum, ut vulgatiſſima tonſorum unguenta evitaremus, ſicq; die 16. Maj. ſub introitum lecti veſpertinum, formatas cum extracto Scorzoneræ aquoſo Pilulas quinque ex ipſius ℈ß. offerebamus. Tum inter ſolita membrorum tormina, accedente nauſeâ noctem conſumpſit. Die 17. Maji, idem manè præbium, quod decem ſedes exceperunt. Die 18. Eadem eodem tempore doſis, ſeptem comitata ſedibus. Veſperi ſumptâ Eſſ. Bezoardicâ anodynæ maritatâ, ſine dejectione tolerabiliter quievit. Die 19. matutino tempore pilulæ, doſi pomeridianâ notatæ jamjam mixturæ, ſedes præveniente. Die 20. mane idem Medicamentum. Poſt meridiem teter in ore ſapor, gingivarum intumeſcentia, menſtruorum apparitio, ſedes duæ. Veſperi doſin conſuetæ Eſſentiæ cepit. Die 21. abſtinuit à Pilulis. Partium, oris eadem conditio. Ptyaliſmi principium. Magni languores oborti ſunt, artuum intenſiſſimi dolores, tremores, momentanei ſpaſmi, cum momentaneâ rationis & loquelæ abolitione. Eſſentia Caſtorei aliquoties de die repetita, ſpaſmodica pathemata ſopiebat, omnem tamen noctem, dolores artuum reddiderunt inſomnem. Die 22. Maji. Poſtquam præcedente die circiter libram ſalivæ reddidiſſet, hâc, fere duas ejecit. Nox inſomnis. Languores Eſſentiâ Caſtorei inhibiti ſunt. Die 23. Maji cum ſalivatio plurimum imminueretur, rurſus Pilulas quinq; deglutivit, & elapsâ horâ, ad præcavendas ſedes, primam ex Eſſentiâ bezoardicâ, & anodynâ miſturam. Hâc nocte crurum dolores mitiores, ſomnum tamen oborta tuſſis, turbavit. Triginta ſex horarum

rarum ſpatio libras duas expuit. A die 24. Maji rarus adeo ſalivæ proventus, ut vix libram dimidiam pondere, nyĉthemeri periodo, æquaret, tanta vero internorum medicamentorum ſolidâ inprimis formâ exhibitorum nauſea, ut omni illorum uſu excluſi, quam antea repudiaveramus inunctionem, jam inviti accerſere cogeremur. Quater igitur per diſtincta duorum, trium, vel pro ſymptomatum, eodem tenore procedentium, conditione, quatuor dierum intervalla, ſequenti ſimplici Linimento articulos brachiorum & pedum horumq; plantas, ipſa inunxit: ℞. Mercur. viv. ʒij. Axung. Suill. ℥ß. vix tamen aucta Salivatio, ſed fluor uterinus albus, antea virgini nunquam viſus, copioſus ſucceſſit. Diſparuit autem maximam partem die 4. Junii, cum metu ulcerum in vaginâ uterina ab acrimoniâ humorum facile gignendorum, per topica jamjam ſiſtere eum decreviſſemus. Die 5. Junii, ubi conceſſa hactenus abſtinendi à Medicamentis venia, illorum tædium nonnihil demulſerat, veſperi Bolum ex Diaſcordii Fracaſtorii ʒß. & Mercur. d. ℈j. accepit. Ab hoc die 6. & 7. Jun. magis quidem faucium tumebant glandulæ, largiore tamē imbre minus irriguæ. Decoctum ſpecierum Emollientium pro collutione oris ordinatum. Negotio tardis adeò greſſibus procedente, alîus Mercurialis Medicamenti uſum in auxilium vocaſſem, niſi proprium intra Laboratorium parati fortuita tum inopia, afflictæ Virginis vitam, neglectim ſæpius obſervatis officinarum laboribus exponere diſſuaſiſſet. Hinc die 8. Junii trochiſcorum ſublingvalium ex Maſtichis ℈j. Mercur. d. ℈ß. c. ſ. q. mucilaginis Tragacanthæ formatorum, frequens maſticatio commendabatur. Sed & hâc vix ſputi ℥vij. per 24. horas eliciente, die 10. Junii Bolum ex Merc. d. ʒß. Diaſcord. Fracaſt. ʒj, cubitum itura, repetiit. Die 11. Junii cum torminoſis aliquot ſedibus, decem Libras excedens urinæ colluvies, quam copioſiſſimus viridis mucus, non ex glandulis uterinis, ſed veſicâ (ut accurate juſſu noſtro obſervaverat ægra,) progrediens, ſtipabat. Die 12. Idem muci, ſed albi cum urinâ profluvium, eadem quæ ſupra ſalivæ quantitas.

Die 14. Junii aſſumpto rurſus Bolo, ingrati Diaſcordii loco, Conſervâ roſarum blandiore reddito, quietem nocturnam invitabat. Die 15. menſtrua apparebant, atque inter continuos à meridie languores, hypochondriorum abdominisq; dolores, parciori ſalivationi ſeptem quoque ſedes nectebantur. Die 16. Junii ad vigeſimum usq; tertium repetitæ ſæpius virium Ecclipſes, & ſalivæ fluor, libram quotidie vix attingens: Die 24. Junii, cum nox doloroſa hypochondriis eſſet prægreſſa, & ceſſante lunaris tributi curſu, eadem fluoris albi quæ ſalivæ quantitas manaret (absq; ullo tamen genitalium vel excoriatione vel pruritu) evacuationis diuturnitate, educendorum humorum parcitatem compenſaturus, denuo unguenti ex Mercur. viv. ℥j. axung. ſuill. ℥ij. quartâ parte, hâc veſperâ artus illiniri volui. Proxima ab hâc dies, Salivæ libram unicam obtulit, cum ſolitis languoribus & nocte, copioſas maculas lividas ſcorbuticas parturiente. Sequentibus per intervalla diebus reliquum linimenti ceſſit, ſputo ut plurimum libræ uni reſpondente, ut raris ab ægrâ annumeraretur contingentibus, cum ter vel quater, libris duabus æquiponderaret. Eadem gelatinoſi recrementi congeries, moleſto quem jam muliebribus inferre ſenſu incipiebat, majores illorum minitata læſiones, ſuffumigium ex maſtiche recepit. Mox ſubſtitit fluxus, notabiles autem præcordiorum anxietates, & dicatarum reſpirationi partium, ſpasmi, adeo pectus conſtringebant, ut funibus quaſi coacta, aperto interdum ore auram captaret. Spiritus Sal. Armoniaci aniſatus, Eſſentiæ anodynæ miſtus, aliquid ſolatii ferebant, cum poſt octo vel decem ab ultimâ inunctione, dies, alvus unâ nocte viginti quatuor vicibus ſponte, cum aliqualibus tamen torminibus, & viſcidiſſimæ ſaburræ exitu, ſolveretur, quo ipſo pectoris ſymptomata maximam partem evaneſcebant. Circa idem tempus ordinarius catameniorum reditus. His finitis, dives rurſus glutinoſæ lymphæ per pudenda proventus. Artus nihilominus variæ lancinationes, inprimis pedum plantas, digitorum omnium, naſi atq; labiorum extremitates,

non-

nonnunquam vellicabant .Tandem tot ſuperatis tædiis, à vigeſimo die Julii rigores veſpertini, cum inflatione ventriculi ſuperpondii loco, forte ex ſalivâ incaute deglutitâ, has partes onerante, acceſſerant, quibus vomitorio ex Tartari emetici granis quatuor obviam itum. Triplex ab eo provocatus vomitus adeo humores commovit, ut illâ die ſaliva duas libras exceſſerit, poſterâ tamen mox imminuta. Non procul aberamus, quin ſymptomatum rariore decreſcentiâ perſuaſi, de ſucceſſu laboris impenſi deſperaremus, unde remoto omni remediorum auxilio, ſub commendato laudabilis diætæ imperio, ſpectatores potius eſſe Scenæ malebamus, tandem tamen læto fine, moram compenſantis. Per multas enim adhuc hebdomades ægrâ quoq; liberiore jam tum aëre fruente, libere, quamvis lente reptans Ptyaliſmus, ſic exſpectationi noſtræ reſpondit, ut tandem cruciatu omni extincto de non pœnitendo patientiæ ſuæ fructu, patiens noſtra ſibi adhuc dum gratuletur. Antequam vero de tabulâ manus, hoc notari velim, toto recenſiti temporis curſu, inter tot dolorum atq; ſalivationis moleſtias, nihil unquam vel pleniori habitui vel florido extra lipothymias ægræ colori deceſſiſſe, magnâ quidem admiratione noſtrâ, ſimul tamen & certitudine, eam roboris conſtantiam, ferendo diuturno huic oneri ſemper parem exiſtere. Congruus autem naturæ intentioni adeo fuit hic evacuandi modus, ut ab eo tempore, qui tum artificialis erat, nunc ſibi proprium reddens, vitiosâ pro ſexus genio, diætâ, novis inquinamentis maſſæ humorali illatis, ſpontaneam quotannis inſtante Majo excitet ſalivationem, eousq; cum euphoriâ ſubjecti procedentem, ut gingivarum, linguæ, atq; palati inductæ exinde fiſſuræ, gargariſmis indigeant, donec periodo ſuâ abſolutâ liberum morboſâ ſarcinâ corpus, rurſus derelinquat.

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

Salivatio Mercurialis Epilepſiæ habitualis averrunca.

MOrbi, qui puerilis ætatis transgreſſi limites, ipſam ſine mutatione pubertatem comitantur, ut difficultate ſuâ Hippocrati jam tum ſuſpecti, ſic triſte perennitatis ſuæ Fatum, communiſſimo omnibus exemplo quotidie adhuc dum docent. Præ aliis lugubri facie notabilis Epilepſia, quàm raro, radices ubi firmiores egit, extirpetur, vel horrenda platearum oſtendunt ſpectacula, dum quos Juvenes olim convelli videris, nunc ſenes quoq; torqueri palàm cernas. Eſt tamen ea temporum noſtrorum felicitas, ut, quos antiquitas, deſperatæ incurabilium gregi adſcripſit, eos Pomœria ſua divinis auſpiciis glorioſius hodie extendens Medicina quotidie reſtituat. Sedecim annorum Juvenis, dicti veritatem vindicabit, qui â primis vitæ annis, ad illum usq; ætatis terminum, crebriore Epilepſiâ corruens, plurimorum Medicorum conſilia in vanum fatigaverat. Sentiebat autem imminentis mali præſagum ſiniſtri hypochondrii dolorem, cum incipientes ibi meſentericorum plexuum lienarium ex parte & ſtomachicorum ſpaſmi, mox nauſeam parerent, tandemq; altius ad nervorum principia pergentes, ipſam rationis arcem turbarent, atq; confuſo ibidem inquilino ſpiritu fortiſſimas convulſiones inducerent. Tum vero canis inſtar ringebat ſimul & dentibus, quodcunq; obvium, lacerabat. Non ſumptibus miſeri Parentes, neq; ſtudiis pepercerant Medici, quibus infenſum omnigenæ optimi Juvenis fortunæ morbum, propellerent. Cunctis hâc ratione in caſſum adhibitis præſidiis, nihil mihi de triſti hoc ſtatu conſulto, in vulgaria Antiepileptica, Cephalica, Splenetica, Antihypochondriaca &c. fiduciæ, quin, ſi quicquam opis

opis ſperare liceret, à potentiore id expectandum rhizotomo, pronunciarem. Annuentibus, quorum intererat, parentibus atq; conſanguineis cæteris, præmiſſo ſolùm purgante, Salivationi deſtinatum Juvenem, ſimplici ex Mercurio & axungiâ porcinâ unguento illiniri juſſi, nec quicquam notabilis totum curationis obtulit ſtadium, niſi quod ſalivationem ſegnius quandoq; ſe gerentem, Mercurio dulci ſtimulaverimus. Ventriculi pathemata ex muco, tempore ſomni, eò delapſo, nata, vomitorio ſuſtuli, loco cereviſiæ autem, quo Ptyalismus tempore durabat, ſequens decoctum hauriendum ſuaſi.

℞. Lign. Juniperin. ℥ij.
Buxi.
Coryli ãã. ℥j.
Saſſafr. ℥ß.
Rad. Pæon. mar. ℥iß
Sarſaparill. ℥vj.
Fol. Betonic. mj.
Chamædr.
Chamæpyt.
Verben. ãã. mß.

inciſ. & contuſ. g m. macerentur in Aqua Comm. ℔ xij. loco calido per diem & noctem, poſt coqu. ad med. in fine decoctionis nonnihil liquiritiæ pro gratiâ ſaporis addendo. Medio fere ſputationis curriculo, leviore acceſſu, convulſiones valedicebant, nunquam per elapſum, quo hæc ſcribo biennium vel leviſſimis notatæ indiciis, juvene non tantum ſaniſſimo, ſed & in aſſiduis, quibus ſe conſecravit Studiis, inoffenſo pede alacriter progrediente.

[*A. 1691. d. 3. Maji Uratislaviâ Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO CLXVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Tuſſis moleſtiſſima, lethalis.

QUàm verè dixerit Plinius, Nat. Hiſt. Lib. VII, Cap. 51. ex auctoritate Cenſorii Catonis, ſenilem juventam præmaturæ mortis eſſe ſignum; ſatis comprobavit inopinata mors & immatura Filioli mei natu minimi, Chriſtiani Henrici Hannæi, ne biduo quidem ægrotantis. Hic, in tertio ſuæ ætatulæ Anno, tot ediderat altioris indolis & ſecuturæ frugis indicia, ut è pulcherrimo puerulo Virum elegantiorem interpretarentur ſinguli, ipſemet vegetus & bene robuſtus. Sola Tuſſis cæterà ſaniſſimum affligebat ſubinde, ſed tamen levi negotio diſcuſſa ſæpiùs; donec ultima iſta è ſuo vallo ferale detonans, & dedignata recedere, vita digniſſimum infantulum tumulo adſtituiſſet. Rigaverat beati nares Gravedo per aliquot dies, ſed ſine omni moleſtia, me ne tantillum exſpectante in pace Leonem, cum luſus riſusq; materiam captaret ubique, pro more, Filiolus. Verùm nocte, viceſimum diem Julii à 21. diſtinguente, ad Fauces converſi & Pulmones pituitoſi humores, tam diram excitaverunt Tuſſim, Aſthmate ſuſpirioſo & bilioſis comitatam vomitibus, ut mearet arctiſſimè intercluſus ſpiritus, reſonante ferale Tuſſi lethifera, &, (quod mirari licuit,) quaſi è dolio reboante inani. Sic horas diurnas nocturnasq; moleſtiſſimè transegit niveus hicce Æternitatis Candidatus, multum ſitiens, nec leviter æſtuans! licet omnia, mecum, huc conferret præſidia Nobiliſſimus & Experientiſſimus Socer meus, quibus, ex Artis ſervandorum hominum methodo, retrahi è fuga potuiſſet, quantocyùs ſe proripiens ſanitas, donec has turbas æternâ quiete conſopiret meridies 22. Julii, tum cum Animulam, quam Deo debuit, Cœlo redderet Angelis ſociandus.

Quæ de hac Tuſſi puerorum, diſſeruit. Experientiſſ. Willis,

Con-

Convulſivam illam nominans, ſeu ſuffocativam, legi merentur, Pharmaceut. Rational. Part. 2. Sect. 1. Cap. VI. p. m. 118. Nec ignorari debent, quæ de eadem, Gallis Quintana dicta, è Ballonio adducit Celeberrimus Bonetus, Anatom. Pract. Tom. 1. p. 448.

OBSERVATIO CLXVIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Conceptio eluſa.

QUeſtus ſum ante ſexennium, Ephemerid. noſtr. Tom. XI. p. 221. periculoſiſſimum fuiſſe, apud nos, Puerperis Annum ſeculi hujus Octuageſimum quintum, idemq; mecum de eodem quæſtus eſt Anno, nomine Fœminarum Helveticarum, Excellentiſſ. Dn. Collega, D. Carolus Joſephus Müllerus, Ephem. Curioſ. Tom. XIII. p. 327. Nunc meminiſſe non pigebit, proximè elapſos Annos, M. DC. LXXXIX. & XC. parùm mitiùs egiſſe, apud nos, cùm Gravidis, quas videbantur iidem in longum ſui reſervaſſe ludibrium. Varias novi, non levioris, ſed honeſtioris, ſortis Matronas, tam dubia in hoc foro ludentes alea, ut, quid de ipſis factum fuerit, neſcierint ipſæmet. Nihil his conſtiterat de tempore Conceptionis, nec ulla ipſis in mentem venerat Graviditatis ſuſpicio, (cùm menſtruale ſe non ſiſteret profluvium, neç Ancunulentis, ut loquar cum Feſto, ſubducerentur,) antequam uterus turgeſcens, hominis inchoati, &, quod præponderat, Motus ſubſecutus, pleniùs elaborati, dediſſet indicia. Sic inter ſpem & metum, traxêre menſem, donec fruſtrà exſpectatum Partus tempus comprobaret iſtum mimum ſuam, in hoc theatro, captioſiùs quàm feliciùs egiſſe perſonam. Ab hoc termino ceſſabat Motus, & nonnullarũ detumeſcente, (aliarum non item,) Abdomine, ſpes parturiendi decollabat. Harum una utero eructavit, non Molam veram, ſed ſarcinulam, ſcroti puerulis æmulam, quà figuram externam, quà internam verò, è meris

 venis,

venis, rectis, obliquis, transverſis, coagmentatam, ſed lochiis comitatam abundè.

Atque ita non eſt de nihilo ſcrupulus, quem nobis injiciunt, ſigna conceptionis fallacia eſſe demonſtrantes, Rodericus à Caſtro, Univ. Mulier. Morb. Medic, P. 1. Lib. III. Cap. 7. p. m. 125. Zacchias, Quæſt. Medico-Legal. Lib. I. p. m. 225. Sinibaldus, Geneanthrop. Lib. X. p. m. 848. cum huic pondus, ſuis exemplis, toties addant deceptæ Matronæ, licet Matres eſſe didicerint jampridem.

OBSERVATIO CLXIX.
D. GEORGII HANNÆI.
Cornu Anatinum.

RArum Naturæ privilegium, quô in cenſum Cornigerorum hactenus venerunt variæ, his armis aſſuetæ minus, cum Aves, tum Beſtiæ, decantaverunt alii, etiam in noſtris Ephemeridibus Curioſis, Celebratiſſimi Dn. Collegæ. *Leporem Cornutum* delineavit Excellentiſſ. Dn. D. Clauderus. *Gallum Cornutum* adumbravit Experientiſſ. Dn. D. Lochnerus. *Anſerem, Catum Corvumq; Cornutum* deſcripſit maximus Amicus meus, Nobiliſſ. Dn. D. Paullini, cujus indefeſſam in ſcrutando abdita Naturæ myſteria ſolertiam ſatis laudare nequit Orbis Eruditus. Adeò, vix alibi major eſt Naturæ laſcivia, quam in Cornibus, quæ modò finxit in palmas, modò ſparſit in digitos. His Cornua dedit ramoſa; in anfractum convoluta; iſtis, in dorſum adunca; quibusdam, rugarum ambitu contorta; aliis, in leve faſtigium exacuta; nonnullis, in terram directa. Ego, proximâ Æſtate, Pullum Anaticum vidi, cujus caput plumeus cohoneſtabat apex, & muniebat Cornu, ſed digito Aviculæ ſimillimum, in unguiculi deſinente mucronem. Mortuo detractum ego poſſideo, quod, inter abſcindendum, obſervavi, non è Cranio natum fuiſſe, ſed ſurrexiſſe modò è cute. Numne ſymbolam ſuam huc contulerit incubatus Gallinæ Indicæ,

dicæ, Ovum hoc fortâſſe calcantis ſæpiusculè, & inuſitatæ imaginationis veſtigia inculcantis nondum nato privigno judicent me eruditiores. Quàm facili quippe negotio tranſeant in pullos mores incubantium, eleganti exemplo Anatinorum pullorum, Felis incubitu proleĉtatorum, comprobavit Academiæ noſtræ Curioſorum Ocellus, Amicus meus & Collega cum Excellentiæ nota memorandus ubique, Dn. D. Paullini Obſerv. XXI. p. 199. Appendicis ſuæ, ad Annum IV, Decuriæ ſecundæ Ephem. Curioſ. Sit quicquid ſit! fateamur nihilominus veriſſimè dixiſſe Plinium, Natur. Hiſtor. Lib. XI. Cap. XXXVII: Cornua multis quidem & Aquatilium, & Marinorum, & Serpentum variis data ſunt modis; ſed quæ jure Cornua intelligantur, Quadrupedum generi tantùm.

OBSERVATIO CLXX.

D. GEORGII HANNÆI.

Puerperium infelix, mirô ſecundatum modô.

SOllicitaverat, ſuperiore Annô, Lucinam votis infinitis miſera Puerpera, per integrum triduum, ſed conſtantiùs, eheu! quàm feliciùs. Fruſtra namq; Diis Nixiis ſupplicatum eſt, cum utero ſufflamen injicerent Poſtverta & Pertunda. Tandem, abeunte in furorem Patientiâ læſa, è lecto ſe proripiens paritura, in lacum ſeſe mergit fidentiùs; ibi ultima paſſura potiùs, quàm cum latentibus Hecates nodis, nexusque celantibus, inter planctus & ejulatus, luctatura diutiùs. Inde cum omnium horrore extracta, vix benè intulerat triclinio pedem, antequam Gemellos peperiſſet, ſed infeliciſſimo ſibi adhærentes coalitû corporis. Nihilominus, præter omnium exſpectationem, vel implevit, vel eluſit Bonæ Deæ ſortem eadem fæmella; hoc uno felix, quod, quos cum magno dolore

pepererat, cum majore mœrore viderat, ſacro expiatos lavacro, tumulo lætabunda actutùm contegeret.

[*A.1691. d.17. Maji Othiniâ Auguſtam Vind. miſſæ.*]

OBSERVATIO CLXXI.

D. JOSEPHI LANZONI.

De

Vipera duplici capite prædita.

ILluſtr. Franciſcus Redi, Italicæ Medicinæ decus, Patronus ac Amicus meus ſemper colendus, in principio ſui libri, cui tit. *Obſervat. Animal. viv. in animal. viv.* narrat ſe vidiſſe ſerpentem duobus capitibus ornatum; quod idem ego obſervavi Anno 1690. Vidi enim apud quendam Circulatorem Viperam duplici capite præditam, quæ ab ipſo cuſtodiebatur magna diligentia; hac enim curioſitate multos alliciebat Auditores, ex quibus major lucri ſpes accedebat. Figuram ipſam iſtius Viperæ ſubjungo,

Fig. XXXVI.

SCHOLIUM.

SErpentem bicipitem inter rariora D. Schvvammerdamii ſervari, oculatus teſtis eſt *D. Stephan. Blancartus Collect. med. phyſ. part. 1. obſ. 20.* qui unam ſpithamam cum dimidia longus, colore vulgares ſerpentes æquat, & in utraq; corporis extremitate caput exiguis ſquamis tectum habet; cujus etiam Idem figuram adpoſuit. Ex relatione etiam D. Wilhelmi ten Rhyne, in Java gigni, *part. 2. obſ. 23.* ſcribit, bicipites extrinſeca forma, verum haud interna partium ſtructura, ſic ſæpe multos decipiente ſuo luſu natura. De iisdem, vel ſimilibus in *Actis Philoſoph. Anglic. num. 43. §. 2.* agitur; aſt cum capras capellas vocari ibidem innuatur, ſi, uti videtur, ad idem genus ſpectent, quod lapidem illum famoſum alexipharmacum ſuppeditare creditur,

non

non conſueto naturæ ordine, ſed monſtroſo exceſſu duplex illud caput ipſis obtingeret; cum nempe alii de iſta ſerpentum ſpecie tale quid non animadverterint. Quin & Amphisbænam geminum caput, ad caput nempe & caudam ſitum habere cum *Plinio* multos ſcripſiſſe quis neſciat? Sed digna ſunt, quæ hîc adducantur *Wolffg. Franzii* verba ex *hiſt. animal. ſacr. part. 4. cap. 4. Amphisbæna eſt ille ſerpens, quem fingunt eſſe bicipitem, cum tamen nullum animal habeat duo capita, nedum plura. Si qui omnino bicipites unquam viſi fuere ſerpentes, eos aut Phantasmata diaboli rectè nominabimus, aut monſtroſos ita extitiſſe dicemus, ſicut anſeres quadrupedes, gallinæ bicipites & tripedes quandoq; ſed rarò extiterunt, propter cauſas etiam phyſicas. Apud Græcos idcirco dicitur Amphisbæna, quia more vermium repit nunc in anteriorem, nunc in poſteriorem partem. Imperiti Græcæ linguæ interpretati ſunt de ſerpente bicipiti. Occaſio erroris etiam illa fuit, quod magnitudine vermem terreſtrem ingentem æquat, & ita quidem, ut toto corpore æqualem habeat craſſitiem. Hinc factum eſt, ut qui non poterant diſtinguere exactè, in quo loco caput eſſet, & tamen videbant eum ex utraq; parte progredi, bicipitem eſſe exiſtimaverint.* Confer. ea, quæ de eodem ſerpente prolixius diſſerit *Johann. Faber in Hiſtor. natur. Mexican. pag. 792. &c.* ubi etiam imaginem amphisbænæ Pariſiis allatam ſubnectit, quæ ſi ficta non fuerit, & ipſa monſtroſorum ordinem ingredi merebitur.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO CLXXII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Epilepſia Arthritide ſuperveniente fugata.

MUlier quædam Ferrarienſis plurium liberorum parens, annorum 40. à frequenti epilepſia 25. annorum ſpatio tormentata fuit; at nunc poſt pedis ſiniſtri arthritidem non amplius jam per tres menſes ſenſit ſonticum affectum.

OBSERVATIO CLXXIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Phrenitide vena jugulari ſecta curata.

JUvenis 31. annum agens, temperamenti calidi & ſicci, negotiis impensè deditus, adeoq; vigiliis obnoxius, meri pocui maximè indulgens, ſævo capitis dolore ac febri acuta corripitur, cùm ſiti, vigiliis, ſomnisq; turbatis & clamoribus, à quibus temerariè loqui cœpit, floccos ac feſtucas carpere, & nugari, atq; continuè delirare; familiares non diſtinguendo. Vocatus ego, clyſtere primo acri injecto, jubeo jugularem venam ſecari, & ſanguinem ad uncias decem extrahi; quo facto ceſſavit delirium, ac febris remiſit; hinc laudani opiati grana tria cum conſerva roſar. q. s. aſſumpſit, ad ſomnum conciliandum, poſt quem melius ſe habuit, atq; poſt copioſum ſudorem perfectè convaluit, & nunc ſanus vivit, nec minimum doloris capitis ſentit.

[*A. 1691. d. 25. Maji Ferrariâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CLXXIV.
D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.
Vulnus Capitis cum fractura cranii & fungo.

NObiliſſimi Domini Michaëlis Rietmanni Mercatoris famigeratiſſimi Filius, die 18. Februarii 1683. in hanc lucem editus, animi & corporis ſupra ætatem vegetioris ingenii felicis, habitûs teneri & gracilis, in Sudores levi ex motu diu noctuq; exſolubilis, die 31. Julii 1690. circa quintam veſpertinam de equo ad velociorem curſum incitato in terram decidit, caput vel lapidi alliſit, vel uti prius exiſtimatum fuit, ab equi ſoleâ calcatus, vulnus prægrande in capitis dextro bregmate verſus ſuturam ſagittalem accepit. Puer utpote naturâ alacrior, ſponte in pedes ſeſe erexit, cùm verò copioſum ſanguinis profluvium animadverteret, animo pene derelictus, & ab accurrente plebe ad Chirurgum peritiſſ. Dominum Sebaſtianum Mullerum deductus, mox animum recollegit, & vel explorationem vel deligationem vulneris non niſi durioribus verbis tandem exceptus, concedere voluit. Capillis deraſis, ſanguinis fluxu coërcito & vulnere debitè deligato propinabatur à Chirurgo potiuncula contra caſum ex decoctione ſpecierum traumaticarum parata, quam Patiens vomitu mox reddidit. Circa octavam ego vocatus, puerum à vomitu continuo delaſſatum & omnibus viribus fractum, qui levem corporis commotionem vel verbi prolationem iterato vomitu luebat, cum pulſu debili offendi: quietem ſummam imperavi & mixturam cochleatim exhibendam præſcripſi, ex ſtomachicis & Archæi ferociam compeſcentibus, Aqu. ſc. Menth. Flor. Aurant. Confect. de Hyacinth. Theriac. cœleſt. & Syrupo anodyno. Totâ nocte ſingula aſſumta revomuit, mane ſtomacho applicatum Emplaſtrum diachalcit. cum Theriaca, oleo N. M. & balſamo de Peru. De mixtura ſtomachica non

niſi tertia pars cochlearis, & tantum quoq; de juſculis vino acidulatis ſubinde exhibitum, cum præſenti levamine. Secundo die vulnus deligatum non fuit,novæ ob metum hæmorrhagiæ. Stomachus ſub veſperam omnia minori doſi ingeſta toleravit. Patiens non niſi de frontis intenſo dolore & ſcotomia poſt quamvis capitis commotionem conqueſtus eſt. Tertio die remotis applicatis,vulnus figurâ ſuâ ovali longitudinem ſesquiunciæ, unius latitudinem unciæ habuit, & cranium medium pollicem depreſſum,apparuit. Dolor in fronte medio inter utramq; oculi orbitam loco vehemens adfuit, vires deficiebant, ſomnus fuit inquietus & breviſſimus, vomitus quandoq; rediit. Cuti cum ſubjacente panniculo carnoſo ex contuſione ſphacelatis, ſuppuratione digeſtivis promotâ ablatis, cranium nudum viſui ſe obtulit, hiante per ejus medium oblongâ & ſtylo exactè perceptibili rimâ ceu fiſſurâ conſpicuum. Quinto die ex pertuſo cranio fungus pullulavit digitum craſſus,pollicem longus, pede graciliore ſuffultus, è medio vulneris prominens, ad latera facilè mobilis, à cujus utraq; parte oſſibus cranii denudatis cum filamentis carptis pulveres ad oſſa ſpecifici, fungo verò impoſitum unguentum ſuppurativum, reliqua vulneris cavitas impleta filamentis ſiccis, obtecta ſingula Emplaſtro de Betonica cum ſtictico commixto, & caput cum vertice inunctum Ol. è floribus Slotani, & lumbricorum, fronti quinetiam anodyna varia applicata fuerunt. Interea Patiens plus nimium ſenſibilis, neutiquam neceſſariam vulneris explorationem tulit. Parentibus propoſita fuit indaginis accuratioris & forſan cranii depreſſi elevationis neceſſitas ad id nonnunquam in privatis diſcurſibus ab Excellentiſſ. Archiatro noſtro Domino Doct. Baumgartnero impulſi: Sollicitatum ſæpius fuit, ut & Ipſe Chirurgicarum ἐγχειρίσεων peritiſſimus, vocaretur, horruit verò & contremuit Patiens ſi vel fortuita Ejus mentio incideret: Parentes, Filii tenerrimo amore digniſſimi, malis profundiùs affecti, violenta quævis ſeponere, & mitiſſimam quæ quidem inveniri poſſit viam procedere juſſerunt, id conſtanter

inculcantes, Filii vires acriori medendi generi ſufferendo impares eſſe, & vel ſolo ex metu convulſionibus ac diſcrimine vitæ expoſitum iri; malle pro in eum ab uſu remediorum mitiorum ſuccubuiſſe, quàm tantis tædiis, tantisq; inferendis doloribus eventui ancipiti expoſuiſſe. Itaq; cùm nulla ſymptomatum deteriorum præſentia, omnem de ſchediis & inæqualitate irritativâ interioris cranii partis ſuſpicionem excuteret, ſepoſitâ ejusdem elevatione quâ ceptum viâ perrectum ad trigeſimum usq; diem. Interea temporis cùm oſſa nigredine inficerentur, dolor in fronte & à parte vulneris poſtica ad usq; auris baſin intenderetur, fungus ne minimum decreſceret, quin potius omnes vulneris oras expleret, ſolis exſiccantibus hunc tractare conſtituimus, ac proin pulverem Paræi ex partibus duabus Sabinæ & unâ Ochræ confectum, mane & veſperi impoſuimus: alteri ad oſſa deſtinato euphorbium addidimus. Oſſiculum A. quod exterius cranii tabulatum credidimus, magis magisq́; è profundo indies elevatum tandem 13. Septemb. & 45to vulneris die, à fungo ex oſſiculi loco natali ſuccreſcente omniaq́; ejusdem veſtigia obturante non ſine dolore (frontis præcipuè) extruſum fuit. Pulvis Paræi ad finem usq; menſis Septembris quatuordecim ſc. diebus uſurpatus nihil effecit: acuatus proin Alumine uſto, notabilem quantitatem abſumſit inſtar pellis quotidie ſeparabilem. Symptomata dolorifica cùm exinde increſcerent, vomitus omnium aſſumtorum rediret, & Æger ex defectu appetitûs & ſomni, lentâ febre extabeſceret, acriora omnia, utpote communi Chirurgorum peritiſſimorum ſuffragio damnata, & infelicis hujusmodi ſobolis genuina genitrix nuncupata, exulare juſſi; compertiſſimum quamvis habuerimus, oſſiculum A. quod interea abſcedebat, labia vulneris mordicando atq; fricando, dolores egregiè aduxiſſe. Jam verò veſtigiis inſiſtere Fabritii Hildani concluſum, qui genuinam fungorum curandi methodum Centur. I. Obſervat. 15. prolixiùs tradit, effectui datum non ſine ſucceſſu, dolor ſcilicet capitis ab eo tempore (præſertim poſtquam ſubſequente ſepti-

manâ d. 6. Octobris aliud adhuc oſſiculum B. priori multò minus, ſine notabili alteratione prodiiſſet) cum omnibus ſymptomatibus miteſcebat,& propemodum ſublatus fuit: appetiit, comedit, ſomnum habuit, actiones omnes animales vitales & naturales ritè obiit, corpore inſigniter adauctus, ex teſtimonio Parentum totâ ſuâ vitâ habitior non fuit; veſtibus ordinariis indutus hinc inde obambulavit, cecinit, ſaliit, & pro more lætiſſimus ludis puerilibus tempus fallebat: manſit ita ad usq; duodecimam ſeptimanam, finem incirca Octobris, quo temporis ſpatio fungus faciem minimè mutavit. Sub quarti verò menſis initium, cùm puer tempeſtate pluvioſâ licentioſiùs è feneſtra proſpexiſſet, & horrore ſubitaneo cum ſubſequentibus ardoribus, dolore frōtis &c. correptus eſſet, fungusq; manifeſtè increviſſet, me inſcio pulvis Euphorbii cum Alumine uſto inſperſus,& paucos intra dies penitus abſumtus fuit. Aſt verò alius intra 24. horas, ovi gallinacei magnitudine extra vulnus prominens ſuccrevit: Symptomata priſtina invaluerunt, inſuper acceſſerunt dolor in vertice exquiſitus, anorexia, ſudores, ſitis, terrores, agrypnia. Superficie fungi abſumentibus detractâ, pulſatio ingens arteriarum in eo conſpiciebatur, paulò durius inſtrumentis ferreis tractatus, ſanguinem copioſiſſimè fudit. Retulit aliquando Chirurgus, ſtylum per medium fungi ad inſignem longitudinem verſus latus lævum intrudi poſſe, alium meatum rectà deorſum verſus ſubſtantium cerebri ſtylo patere; unde qui rarius tum temporis ægrum viſitavi αὐτόπτης eſſe, & ſtudioſius inquirere volebam, num intra vel extra cranii parietes ſinus hic lateat? Inſtitutâ exploratione tam profundè penetrabat ſtylus ſine ulla quidem reſiſtentia & ullo Patientis dolore, ut ipſiſſima cerebri ſubſtantia perforata mihi videretur, idcircò omnem in poſterum explorationem uti temerariam ita in affectibus capitis periculi pleniſſimam ſeriò prohibui. Pus album & probè coctum nonnunquam ex dicto ſinu profluxit, aliquando verò, quod poſt principium Novembris contigit, aliquot diebus penitus obſtructus, nil præter tenue ſerum

emiſit:

emiſit: Dolor exinde capitis & verticis immaniter increverunt, vomitus & cætera ſymptomata augebantur, quæſitus idcircò meatus, cujus ab aliquo tempore veſtigia reliquimus, denuò fuit, inventus etiam, & puri copioſiſſimo exitus paratus, ex quo in inſtanti, incantamenti adinſtar ſymptomata dicta evanuerunt. Tentata rurſùs à Chirurgo fungi per abſumentia exſtirpatio, quâ impetratâ compreſſio præpedire novam propullulationem animus fuit: at ſymptomatum indies increſcentium vehementia, & æger magis magisq; corpore viribusq; deficiens, omnem optati ſucceſſus ſpem præciſura videbantur. Decimo Novembris die cùm hactenus omnis induſtriæ fructus perditus & Penelopes tela toties retexta fuerit, corpori fungoſo filum ſericeum duplicatum arctius quotidie conſtringendum, injicere ſtatutum, quod peractu tantò facilius viſum, nobisq; majores addidit ſtimulos quò baſis reliqua corporis mole gracilior fuerat; at pulſatio arteriarum enormis concitata, quâ integer fungus commoveri ac ſubſultare videbatur: perrectum nihilominus quo ceptum pede erat, donec cum maximo & intolerabili fœtore maxima ejus pars putredine conſumta unà cum filo excidiſſet. Vulnus ichorem ſeroſum copioſiſſimè fudit, quo linteamina quævis capiti impoſita velut aquæ intincta madebant. Dolor frontis & occipitis permanebat; convulſionum indicia adparebant; ſudores colliquativi augebantur, & habitus corporis reliquus lentâ continuâ febre ſenſim conficiebatur. Die 17. dicti menſis cùm Celeberrimi & Excellentiſſimi Domini Doct. Brunneri, Fautoris mei Colendiſſimi in patrias oras reditus, (priſtinæ ſanitati feliciſſimè reſtituto Sereniſſimo Principe Haſſo-Caſſelano) ex propriis quibus me altero poſt ſui adventum die dignatus eſt literis innotuerit, non defui quin ſtatim aſſenſu à Parentibus de Filii calamitate mœſtiſſimis impetrato, in reſponſoriis expoſito obiter Ægri ſtatu rogarem, ut quantocyùs liceret, Sangallum ſe conferre prudenti conſilio ſuam nobis navare operam & auxilio ſuccurrere laboranti haud reſpueret. Interea fungus gangrænâ

corruptus nigricans ſordidiſſimus & velut à canibus dilaniatus horrendus, aſpectui obveniens, Spir. Vini Theriacali myrrhato lavatus, unguento digeſtivo putredinẽ arcente munitus, & Emplaſtro cõſueto coopertus fuit. Febris lenta quæ hactenus æqualis diu noctuq; aderat, nunc ſub veſperam ſuas exacerbationes pati videbatur, ex pulſu fortiore, capitis dolore adaucto, inquietudine &c. Symptomatica autem cùm fuerit ex capitis vulnere, à miaſmate quodam purulento maſſam humoroſam & ſpiritus inquinante, motumq; ſanguinis fermentativum ac varias, ferociori ejusdem in partes impulſu, membranarum irritationes producente, profecta; juxta ſedulam externorum mundificantium & partis corruptelam removentium applicationem abſorbentia & alkali divitia febrifuga ex Ocul. cancr. pulver. conchar. diaph. jovial. quantum ab Ægro etiam gratiora revomente impetrare licuit, exhibuimus. Die 18. cum Patiens totam diem ſatis commodè tereret, circa veſperam in extremis perfriguit, ſoliti dolores redierunt, & tandem convulſiones, lateris dextri ſingulos artus cum capite, motu tremulo per integræ ſpatium horæ, integris ſenſibus concutientes ſucceſſerunt, addita proin cæteris medicaminibus antiſpasmodica Cinnabarina, nucha & ſpina dorſi, inuncta fuerunt Ol. è floribus Slotan. lumbricor. & Caſtorei. Die 21. eâ quâ nudius tertius horâ convulſiones ſuperius recenſitis ſymptomatibus ſtipati redierunt; concuſſo violentius latere per mediam horæ, hemiplegiâ illud reſolutum, & non tam ἀναίσθητον quàm ἀκίνητον factum, tandem frictionibus & lotionibus cum ſpirituoſis reſtitutum fuit, ſolâ debilitate & virium impotentiâ remanente. Febris abhinc typum quotidianæ continuæ exactè obſervabat. Patiens totam diem bene transegit, moderatè comedit, non ſitiit nec doluit ex capite, non vomuit, multò minus deliravit aut convulſus fuit. veſperi autem circa nonam perfriguit naſus, inde dolor capitis initium ſumſit, & ſenſim usq; ad duodecimam crevit; hinc caluit & ſitiit æger, deliravit & ſubinde convulſus fuit, poſtea ſucceſſivè remiſit & manè mitiora omnia fuerunt. Uti verò internus Ægri ſtatus deteriora quævis minitatus, ita, ex-

ternus

ternus lætiora omnia & felicia promiſit. Corruptæ fungi partes ſenſim decedebant, & hujus loco caro quidem alia fungoſa, at coloris inſtar ſubſtantiæ cerebri cineritii, emergebat; certo nobis indicio, gangrænam profundiùs non ſerpſiſſe, nec meninges vel cerebrum ipſum corrupiſſe. Die 25. Novembris Celeberrimus & Excell. Dominus Doctor Brunnerus exoptatiſſimo ſuo adventu, utinam menſem maturiori! nos beavit, atq; præſentiâ per triduum exhilaravit, quæ deinceps acciderunt Patienti, continuò præſens, ſedulò obſervavit, ſingula exactè conſignavit, & remedia, quantum tulit Ægri deplorata conditio amicè nobiscum communicato conſilio, applicuit. Cujus proin ipſiſſima verba apponam.

Circa ſextam veſpertinam vulnus deligatum fuit: eſt in oſſe bregmatis dextri ſupra commiſſuram cum oſſe parietali, verſus ſuturam ſagittalem tendens, ℥iß. longum ℥j. latum; verſus os parietale caro firma eſt; verſus partem ſuperiorem oræ vulneris carne luxuriante tument, ex medio vulnere fungus propullulat nucis juglandis craſſitie, multiplex inſtar criſtæ galli, totum opplet vulnus, indolens eſt, pulſatione arteriarum commovetur, interdum mitius, interdum impenſius, facilè cruentatur; per medium fungum meatus ducit ad profundum cerebri, quod vix explorare auſus fui, dum Chirurgus perhibuit nuper ad digiti longitudinem ſtylum ſub cranio verſus partem lævam capitis admiſiſſe, cùm tamen ſinus longitudinalis arctiſſimè cranio cohærens, & corpus falciforme ſub dura matre ſtylum impedire debuiſſet. Sero ſcatuit potiùs quàm purè; illud nuper ex profundo pulſu arteriarum ſaliiſſe copiosè ajunt. Die 26. noctem habuit inquietam, doluit ex capite, fronte & occipite impensè, vomuit abhinc cum inſigni conatu & deliravit; circa quintam matutinam melius habuit & obdormivit. Fungus manet idem: oras vulneris obtegit Chirurgus filamentis ſiccis: fungo ob purulentiam imponit Theriac. cum Camphor. ſpirit. Vini. aqu. lactuc. & Solani, laudat effectum hujus. Impoſui ſtomacho cataplasma ex mica

panis

panis, fermento, pulv. menth. juniperi, nuc. moſchat. & maſtiche cum aceto cocta; toto die bellè ſeſe habuit: comedit in prandio jusculum & de pullo pauca, quod diu non contigit: loco cœnæ, hordeati cochlearia tria & pomi cocti nonnihil: itidem bene habuit, dormivit ſubinde, nullum dolorem capitis ſenſit: circa nonam naſus perfriguit, poſtea dolor capitis ſenſim incepit & crevit: bibit decoctum C. C. pulſus circa decimam intenſior fuit, non tamen caluit niſi naturaliter: circa duodecimam ſæviit dolor in fronte & occipite; caluit & ſitiit; deſæviit circa tertiam & obdormivit; poſtea ter vomuit; nunquam deliravit uti præcedentibus noctibus, nec vomitus tam vehemens fuit, nec dolor tam diuturnus. D. 27. mane querelus fuit, doluit parum ex capite in fronte; pulſus excitatior adhuc: urina craſſa & tincta cum ſedimento farinaceo: vulnus multum ſeri limpidi fudit: fungus non creſcit, potius decreſcit, & pulſatio lenior: impoſuit Chirurgus linteamina ſicca oris, & fungo mixturam ex Camphora & Theriaca; obtexit Emplaſtro anguſtiori Diapalmæ, abhinc Emplaſtro alio de Betonica, impoſuit ſplenia calida, & obligavit faſciis congruè. Poſt deligationem tuſſivit & vomuit mucoſa, ſpumea; debilis abhinc & capite tremulo, nec erecto eſſe potuit corpore: dedimus pulverem. ℞. C C. phil. præparat. Antimonii diaph. ãã. gr. v. lapid. Bezoar. or. gr. iij. Cinnabar. Antimonii rectif. gr. ij. doluit ex capite; ex vulnere multum ſeri effluxit: loco prandii ſumſit bina cochlearia juris: conqueſtus eſt de dolore capitis in fronte & occipite; caluit & ſitiit. Serum copioſè fluxit ex vulnere & linteamina permaduerunt inde ac fœtuerunt. Veſperi vulnus deligatum fuit, mirum viſu! ſubſidit vulnus & fungus: per ingens chaſma cerebri ſubſtantia profundiùs viſa fuit; ſerum turbidum regurgitavit ex profundo cerebri inter tuſſiendum. Vulnus ſiccè deligavimus & emplaſtro obteximus: debilis fuit, caput tremulum: conſtabat tamen mente & integris fuit ſenſibus, etſi cerebrum magnam partem defuerit. D. 28. usq; ad medium noctis inquietus fuit, ſitiit, bibit decoctum. CC. cum Ocul. cancr. vomituriit; oculorum bulbi movebantur epile-

epilepticè; conqueſtus eſt de pede ſiniſtro; dolor capitis non intenſus fuit. D. 29. Vir Excellentiſſimus à negotiorum practicorum cumulo avocatus, moras rupit & diſceſſum à nobis paravit: abſentiam verò tantò tulimus ægriùs, quò propius vitæ finem inſtare ex ſubſecutorum ſymptomatum peſſimorum catervâ ſubodorari facilimè licuit: primæ ejusdem diei deligationi adhuc interfuit. Vulnus quod heſternâ veſperâ monſtroſo ac portentoſo chaſmate patuit, hodie vel ſui veſtigia non habuit, utpote germine novo fungoſo unius noctis penè oblitteratum. Quadrihorio poſt Celeberrimi Domini Doct. Brunneri diſceſſum, miſellus ſextâ veſpertinâ Tetano correptus omnia membra æqualiter extendebat. Succeſſit Opiſtotonos, quo caput verſus dorſum reclinatum, pedes autem verſus nates retracti ad usq; ſequentis 30. Novembris diei veſperam, nullam ſitûs mutationem admiſerunt, leviter enim vel his vel aliis corporis partibus commotis, aut extenſione tentatis, tota σύςασις horrendis motibus convulſivis concutiebatur, ita etiam ori ingeſta, ſpaſmo fibris gulæ pertinaciùs conſtrictis per œſophagum neutiquam deſcenderunt, quin potius ad caput laryngis deliteſcentia, irritationem, tuſſim, vomendi conatum, tandemq; convulſiones univerſales excitârunt. Senſus, mens & loquela ad usq; vitæ finem perſtiterunt. D. 31, Vulnus ob debilitatem ægri ac tanta commotionem corporis excipientia incommoda, deligatum non fuit, ſub veſperam hordeati cochlearia tria bellè deglutiit; caput totâ die quaſi dorſo retroligatum geſtavit. Circa ſextam perfriguerunt extrema, dolores conſueti redierunt, frons diu noctuq; in Matris manu teneri ac foveri debuit, â quo ſibi quidquam levaminis accedere putavit: mox convulſionibus ſingula membra tremuerunt, mox tetano extenſa riguerunt; tandem cum ſtertore & ſonitu inter reſpirandum ingente, inter pias adſtantium preces & fletus amaros, ex luctuoſa hâc miſeriarum valle ereptus, fato conceſſit. Celeberrimus Dominus Doct. Brunnerus egregium uſum, qui ex anatome cadaveris & indagine

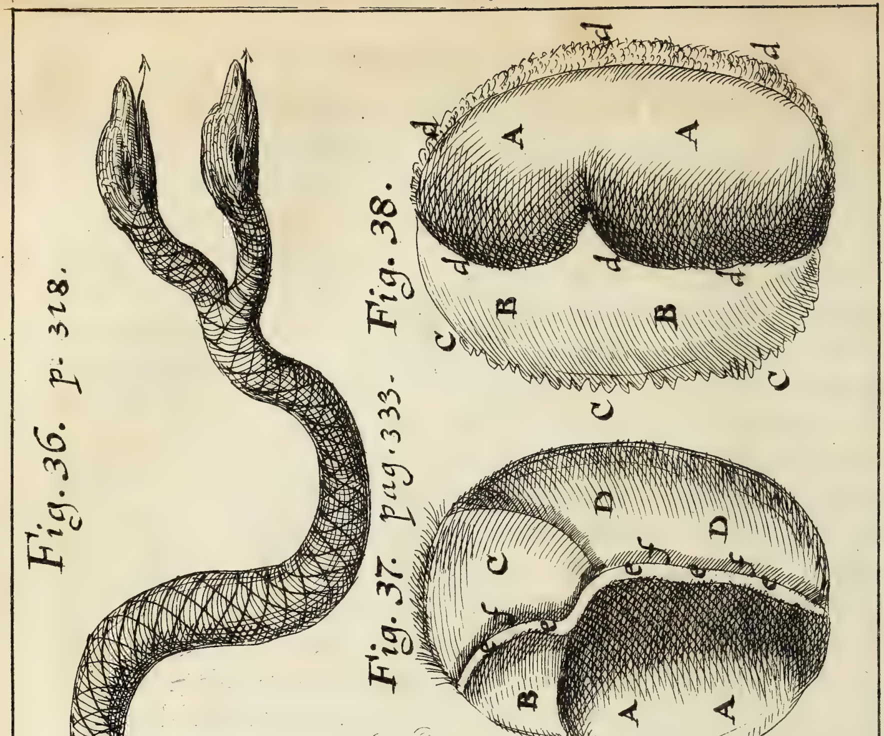
loci affecti accuratiore in Rempublicam Medicam redundare poſſet, ante diſceſſum ſeriò inculcans, calcar addidit hoc gratiæ & licentiæ à Parentibus (alioquin ad hujusmodi exercitia ſatis difficilibus) expetendi: non fuit qui majore & auctoritatis & perſuaſionis vi hanc apud familiam pelleret, aut qui noſtras partes prudentius & felicius ageret, vel hoc officii æquiore animo præſtaret, ac Frater genuinus Excell. & Conſultiſſ. Dominus Chriſtoph. Hochreutenerus, U. J. D. Reipubl. noſtræ Secretarius, nec ſpem fefellit eventus; deſiderio ſatisfecit; aſſenſum obtinuit: & Ipſe anatomes ſpectatorem teſtemq; ſe præbere dignatus eſt. Mille votis expetita fuit peritiſſima ac dexterrima ſecandi manus Excellentiſſ. noſtri Domini Doct. Brunneri, at quod hâc vice impetratu non erat, nos pro viribus ſuſcipere & exequi conati ſumus. Vulnus externâ facie, deleto fungoſi germinis pridie ſubnati obthuramento, in foveam ingentem collapſum, ex qua ſubſtantia cerebri ſordido ſcatens ex flavo virideſcente pure conſpicienda, apparuit: characteres tamen & ſtigmata fungi non penitus extincta, ſed circa cranii pertuſi locum ubi oſſicula A. & B. abſceſſerunt, circulum formârunt, ſuperiùs pennæ anſerinæ, inferius digiti minoris craſſitie, quo cranii diffracti extremitates velut annulo & munimine circumcincta fuerunt. Cutis decuſſatim diſſecta & ſeparata, à parte vulneris poſticâ ad usq; auris baſin (quô locô ab initio adfectûs vehemens dolor ſentiebatur) duorum digitorum latitudine cum pericranio flavebat, cæterà verò per totum calvariæ ambitum naturalis coloris conſpiciebatur: integra omnia (excepto loco affecto) nullibi contuſa, fracta vel fiſſa fuerunt. Cranium per orbem placido ſerræ ductu apertum, forti nexu cum meninge ubiq; cohæſit, & ſpatulis validis reſolvi atq; attolli debuit; nullibi autem validius concrevit quàm circumcirca locum affectum, ubi meningis cum cranii diffracti orbe coalitus, nullâ vi avellendus, cultro abſcindi debuit; hoc inſuper notatu digniſſimum erat, fungoſam extremitatibus cranii diffractis obductam ſubſtantiam, corpus ſingulare non conſtituiſſe, ſed ipſiſſi-

ipſiſſimæ meningis continuationem & vaſorum ejusdem prolongationem fuiſſe: ex quo luce clarius patet, ſtylum ſæpiùs vulneri ſub calvaria intruſum, intra meningis ambitum ipſam cerebri ſubſtantiam perreptâſſe, & proin tales explorationes periculo non vacâſſe. Abſciſsâ à cranii pertuſi extremitatibus coaleſcentiâ meningis ſubtumidâ, dura mater, à parte ſui inferiore ad usq; cerebri baſin ſphacelata, ad latus verò anterius & ſuperiore ſui parte quâ ἐγκέφαλος inveſtitur, nullâ labe infecta comparuit. Cranii olla detecta & examini ſubjecta, ceu fiſſuræ aut contrafiſſuræ notas, de quibus nonnulli per morbi decurſum ſomniârunt, non habuit: in loco autem affecto egregiè conſpicuam introceſſionem in orbem ſublongatum efformatam nobis exhibuit; hacq; omnem de calcatione ab equi ſoleâ factam ſuſpicionem delevit, quinimò lapidi acuminato alliſum fuiſſe, figura depreſſionis ovalis clariſſimè oſtendit. Cranii lamina, tenuis admodùm & circa locum affectum, oſſiculis extruſis craſſior vix fuit. Ex parte vulneris ſuperiore, quæ carne luxuriante, tumuit & ſemper aliquid puris eructavit, oſſiculum nigricans C. à cranio penitus ſeparatum, & extruſioni proximum intra triduum abſceſſiſſet. Os laterale D. quod novâ iterum & firmâ carne obduci videbatur, unciam longum ſemunciam latum, profundè depreſſum, denticulatâ ſui circumferentiâ fracturam evidenter demonſtrante, tam fortiter cranio rurſus accretum & connexum inhærebat, ut elevari digitis non ſine vi potuerit. Oſſiculi A. interna ſuperficies aſperior fuit à puris acrimonia ita corroſa. Schedia in vulneris gremio nulla ſedulò explorantibus obvenerunt, licet major & amplior pertuſionis cavitas apparuerit, quàm quæ oſſiculis extruſis obtegi potuiſſet. In vulneris perveſtigatione omnium lerna malorum ſtatim ſe prodidit, dum pars meningis, cum inſigni de cerebri ſubſtantia quantitate, abſumta cerneretur, & meatus prægrandis, tres digitos admittens, ab infernâ vulneris parte paulò ſuprà baſin cerebri incipiens, & pure ſcatens copioſo, per ejus hemiſphærium in usq; interiora pateret, ventriculi

cum omnibus encephali internis meatibus pure flavente & inſigniter fœtente inundati, pro capitis ſitu mutato, pus fluctuans hinc inde modo in dextros, modò ſiniſtros cerebri ſinus effuſum admitterent: quod ipſum conjecturæ noſtræ indubiam fidem fecit, cur ſe latus oppoſitum convulſionibus agitatum & reſolutum fuerit? quandoquidem Patiens, continuo in latere ſano decubitu, puris in eâdem cerebri parte confluxum, partium extenſionem atq; irritationem majorem cauſatus, neceſſariò pejora ex vulneris oppoſito latere ſymptomata expertus eſt. Protuberantiæ omnes internæ ſaniei mediis in undis fluctuabant. Plexûs chorioidæi binæ alæ ſuper medullæ oblongatæ crura ceu ventriculos exporrectæ, ſubputridæ, nigricantes & corruptæ fuerunt. Superior & corticalis cerebri ſubſtantia cum ſuis anfractibus & corpore calloſo omni labe carebat. Anteriore cerebri limbo elevato, & verſus poſteriora reclinato, juxta nervorum opticorum crura pus copioſum prorupit; ex quo manifeſtiſſime doloris à principio affectûs ad ultimum usq; vitæ halitum perpeſſi, cauſa patebat. Baſis anterioris cerebri partis unà cum binis membranis, nihil corrupti monſtrârunt: poſterius autem meninges ſubputridas & lividas habuit. In vulneris loco, ubi cerebri cortex ad usq; baſin abſumta fuit, & in penetralia cerebri ſanies perrupit, nobiliſſimum hoc viſcus puri copioſo innatabat, & partium inferiùs (inſtitutâ methodo Varolianâ anatome) obſervandarum, glandulæ ſc. pituitariæ, vaſorum ex carotidibus &c. utpote purè exeſarum, vix veſtigia habuit. Cerebelli ſuperficies optimæ notæ, fundamentum verò, dextri præſertim hemiſphærii, magnam partem & multò profundiùs ſiniſtro purulentum ac ſanie fœtidà conſumtum videbatur. Specus oſſea ſeu cavitas vertebrarum, medullam ſpinalem excipiens, pure copioſiſſimo exundabat. Hæc ſunt quæ poſiti â Parentibus exigui temporis cancelli luſtrare permiſerunt, à cæterarum pectoris & abdominis partium perluſtratione

non

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Annus IX.

non tam tempore quàm ſerio Parentum interdicto excluſis.

Fig. XXXVII. & XXXVIII.

[*A. 1691. d. 25. Maji Sangallo Auguſtam Vind. miſſa.*]

Fig. XXXVII.

Monſtrans externam vulneris faciem.

A. Oſſiculum quod die 45. abſceſſit.

B. Oſſiculum quod d. 52. extruſum fuit.

C. Oſſic. quod à cranio ſeparatum & extruſioni proximum fuit.

D. Os laterale depreſſum.

e. e. e. e. Fiſſura cranii & hiatus notabilis, ex qua corpus fungoſum prodiit.

f. f. f. Fungi è fiſſura prodeuntis portiones.

Fig. XXXVIII.

Monſtrans cranii ollam inverſam.

A. A. Cranii pars pertuſa, unde oſſicula abſceſſerunt.

B. Os laterale introcedens.

C. C. Oſſis lateralis cum cranio denticulata inhæſio, unde fractura ejusdem notanda fuit.

d. d. d. d. portio duræ matris, quæ circa locum pertuſum cum cranio coaluit.

OBSERVATIO CLXXV.

D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De

Ruſtica raucedinis à præcedente catarrho calido & acri provenientis, curâ.

VExabat hic illic plurimos anno 1688. in æſtate hîc locorum catarrhus, isq; fere epidemius, calidus nominatus, eò quòd primitùs materia excreta per nares &c. eſſet tenuiſſima, limpida & ſat acris, febriculaque quædam catarrhalis dictâ eundem fere comitaretur; multis

 coryzam

coryzam cum excoriatione levi, aliis verò raucedinem &c. intulit, omnibus fere tuſſim: Ita quoq; raucedine hacce torquebatur Ruſticus quidam Joannes Schmid, in Comitatu Hauenſteinenſi Octovirorũ maximè præcipuus, Orator (Redman) dictus, & quidem tam ferociter, ut totius aſperæ arteriæ excoriatio adfuiſſe non immeritò videretur; vox enim ejus exaudiebatur quidem, præ raucedine autem vix ac nec vix quidem intelligi poterat, & quam raucedinem utiq; non tam catarrhus iſte calidus, quã remedia ſuapte (uti in ſimilibus caſibus vix conſulitur à plebe Medicus) adhibita, uti ſpiritus vini cum ſaccharo deflagratus, vinum calidũ cum Zingibere epotũ & alia tam ferocem dedêre; Tandem auditô me in ſimilibus caſibus omnia acria & calida, utplurimùm etiam vinum (utpote quæ lympham adhuc tenuiorem & fluidiorem ac magis corroſivam redderent) prohibere, cum domum rediret, ſibiq; ut jam dictum vinum noxium crederet, attamen ſitis vehemens urgeret, derepentè cogitat de muria conditarum raparum acida & refrigerante, petit idcircò ab uxore libram unam, aut quartam partem menſuræ (noſtro idiomate ein Schoppen) dictæ muriæ, quam quoq; avidè, ſucceſſivè tamen ad noctem ante horam cubitum eundi ebibit, & hôc unicô ſuo refocillamento ad ſitim extinguendam contentus lectum petit, & ſomno ſe componit, optimeq́; dormit; manè poſtquam expergiſcitur, omnino ſe alleviatum ſentit, raucedoq́; omnis abeſt, vox ſonora, ac diſtinctiſſimè omnia verba profert, indeq; hocce ſuum remedium caſu & inſperatò à ſe inventum, interea multoties omni deprædicat laude, aliisque fortuitus hicce Medicaſter commendat.

SCHOLIUM.

Remedium hocce prima fronte lepidum videri poſſet, aſt verò cùm penſitatur, raparum ſuccum temperatum, nitroſum eſſe ac aliqualiter mucilaginoſum, pluriesq; hoc tempore à D. D. Medicis in aſperitatibus faucium ex lympha acriori,

etiam

etiam ubi excoriationis adeſt ſuſpicio, magno cum Patientum emolumento ordinari, facilè quis dijudicabit, omninò raparum uſum hisce in caſibus proficuum eſſe, utpote quæ temperatè incraſſant, excoriationem leniunt, aſperitatemq́; demulcent &c. Sed unde tam repentina & velox cura? ſcitur enim, adhibitâ etiam optimâ methodô, negocium in majus protrahi tempus, quã ut ſperata raucedinis victoria tam citò obtineatur. Rem paucis expediam. Manifeſtum eſt, & ſupra jam in caſu allegatum, talem raucedinem conſtituere laryngem lymphâ acriori irritatam, quæ deinde ad aſperam arteriam delata titillando & irritando uberiorem lymphæ effuſionem concitat, hinc omnia acria, calida dicta, nociva, & unicè remedia incraſſantia dicta (videlicet quæ irritationis ſenſum ſiſtunt, acre vellicans mitigant, & ita materiam vellicantem ad conſiſtentiam debitam & moderatam tamen, ac uti vulgo dicitur materiæ coctionem pro faciliori expectoratione diſponunt) juvant, in quorum cenſum & meritò muria raparum conditarum, utpote quæ non tam rapis ipſis quàm aciditati ſuæ temperanti & incraſſanti virtutes ſuas debet, numeranda venit. Similem ferè & æquè velocem curam habuit Martinus Rulandus cent. 4. curat. 35. ubi Raucedinem ſyr. viol. de liquir. ãã. ℥j. oxymel. ſcill. ℥ß. Aceti ſcillit. ʒiij. intra 24. horas removiſſe ſe ſcribit, quod non tam vis temperata incraſſans & leniens viol. & liquir. quàm ipſum acidum fixum Aceti præſtitit. Sic vidit quoq; Reinerus Solinander conſ. 4. ſect. 3. quòd in urgente catarrho, cum viderentur ſuffocari ægri, acetum infuſum vel aſſumptum fluxûs impetum retinuerit, & reſpirationem reddiderit liberiorem, cujus par cum ſuperiori datur ratio. Maneant verò talia Euporiſta raucedinis auxilia Ruſticis, dubito, an hæcce delicatioribus prodeſſent.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXVI.
D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.
De

Ruſticis dyſenteriæ epidemicæ curis.

Ruſticus nomine Joan. Martin Wageler ann. 36. hinc horâ unâ Waldishutô in pago Kieſenbach præterita æſtate per 4. ſeptimanas dyſenteriâ epidemicè graſſante cum febre leviori, ſiti calamitoſa, teneſmo excruciante, torminibus atrocibus, appetitu dejecto, & vomitibus levibus, ac frequentiſſimis dejectionibus cruentis, mucoſis &c. laborabat, adeò ut jamjam corpus ſummè emaciaretur, & viribus fractis ſcipione ſe ſuſtentare cogeretur: domeſtica plura adhibuit, ſed in caſſum, tandem cùm jam Phlegetontis limina prendere ſibi & aliis videretur, ſaltem ante obitum de ſiti ſua immani extinguenda cogitat, quare cum gelidam deſideraret, repit quaſi, parietum fere adminiculô, retro domum in hortum, ubi fons ſaliebat vivus, de quo etiam hiante ore ad ſatietatẽ bibit, quô multùm ſe alleviatum æſtimabat, ſed cùm adhuc æſtuarent viſcera, ideo vix parùm quievit ſupra pratulum, redit ſitis, ſed & ille redit ad fontem æque ac antea limpido hoc ſuo liquore confortante ſeſe refocillaturus, & cùm ſatis iterum ingurgitaſſet, rurſus gramen petit; atq; ſic alternat ad 4. fere horas, ubi ſucceſſivè ſe alleviatum ſentit, pauciores dejectiones habet, tormina fere nulla patitur, teneſmus maxima ex parte abeſt, aliquid cibi appetit, placide ſatis de nocte dormit, & ſic ſucceſſivè 3. fere intra dies à ferali dyſenteria liberatus Charontis cymbam eluſit, totusq; ſanus evaſit. Fortuito quondam narravi hanc hiſtoriam alii me conſulenti ruſtico, qui mihi fere æqualem oggeſſit, nimirum fuiſſe paucos ante annos in pago Rozel etiam Comitatus Hauenſteinenſis paſtorem vaccarum Bartholme Winckler / qui quoq; peſſimè dyſenteriâ laborârit, hunc ex ſuaſu alterius bibiſſe in ſylva fontanam ad ſatie-

tatem

tatem usq;, & brevi poſt pauciores ſedes perpeſſum eſſe, altero die repetiiſſe hunc potum gelidæ, & nec quidpiam amplius de dyſentericis dejectionibus ſuperveniſſe.

Aliæ æq; ruſticæ curæ hoc in paſſu ſunt ſequentes, quas brevibus ſiſto. Colona in pari ferè diſtantia abhinc, ac ſupra allegatus, in pago Schmizingen eadem æſtate contra dictum affectum dyſentericum juſſa eſt bibere lac ebutyratum, quô immaniter purgabatur, ita ut jam jam patres in altera vita ſalutaturam omnes crederent, vires tamen aliqualiter rediêre, & imminuebantur ſedes, nec tam frequentes ac ante epotum lac erant, idcirco tertiô poſt die rurſus jubetur dictum lac potare, quod & lubens præſtat, & quidem tali cum ſucceſſu, ut hoc unico auxilio tota dyſenteriæ cura abſoluta fuerit; Idem, & adhuc citius experta eſt alia, quæ etiam illo anno unicô tantum ſæpe memorati lactis potu cruentas & mucoſas torminoſasq; dejectiones inhibuit & ſanata eſt.

Præcedens de dyſenteria aquæ frigidæ potu curatâ hiſtoria convenit cum ſuperiore à D. Joſepho Lanzone transmiſſa 53. Obſervatione. Quia verò fœdi hujus affectûs vehementia frequentem Conſiliorum reiterationem admittere videtur, hanc cum Scholio ſuo, luce etiam publicâ judicavimus digniſſimam.

SCHOLIUM.

PRimæ 2. Obſervationes ê diametro fere contrariæ ſunt illi, quam tradit B. D. Müllerus Ephem. Decur. 2. ann. 6. obſ. 161. ubi cauſam incurvationis capitis in dyſentericâ per triennium rejicit in potatam aquæ frigidæ menſuram, ſic quoq; Dn. D. Sommerus ejusdem Decur. ann. 4. obſ. 124. dyſenteriæ ex intenſa aêris ſiccitate ortæ pediſſequam addit cauſam, appetitū nimirum ad cibos maximè actu calidos dejectum, & NB. ad potum frigidum affatim ingerendum excitatum &c. & paulò poſt ſubjungit, quòd fructibus facile putreſcibilibus, potu impuro, actu, NB. & potentiâ frigidiori &c. magis ventriculi & inteſti-

inteſtinorum facultas à priore vigore remiſerit, &c. atq; citius & periculoſius in diarrhœam, dyſenteriam inciderint; Hoc idem obſervavi 15. circiter ante annos, ubi Noſtrates ob approximationem Galli de ſupellectile in intenſo æſtu diu noctuq; in ſecuram Helvetiam transvehunda & portanda occupati parùm comederunt, ex omni autem ferme fonte copioſè hauſerunt frigidam, paulò pòſt populari quaſi diarrhϾ victas dare manus coacti fuêre, ſuoq́; periculo experti ſunt, quàm noxius inteſtinis ſit frigidæ potus, plures enim ex ea occubuerunt. Fatales ſimiles ex potu frigido plures in ſcenam ducere poſſemus tragœdias, quis enim neſcit, etiam ipſo teſtante Hippocrate, talem pectori ſummè inimicum eſſe, adeò ut ego crediderim, pleroſq́; acidularum potatores (præſertim ii, qui rarioris textura pulmones maſſamq; ſanguineam acidiorem & viſcidiorem, indeq́; ad coagulationem, & polypoſam affectionem facilè diſpoſitam tenent:) non acidulis ipſis aut earum contentis mineralibus in iis nidulantibus illarumq; reſultantibus (quod alibi pluribus declarabo) ſed ipſi potui actu frigido deteriorem inde evenientem effectum aut necem ipſam debere. Hinc jam dudum Romani ad extinguendam ſitim adhibuerunt in epulis ſuis potum calidum, & ipſe Hippocrates cum chamæpyte & foliis ellebori præparatum hauſtum contra calculum & arthritidem deprædicavit: Et quid non modernus mos calidô potu Thee, Coffé Turcarum, Succolatæ, imò ſerô & juſculis alteratis emolumenti in foro medico præſtat? Inde eſt, quòd Cl. Ettmüllerus in Operibus ſuis theoreticis & practicis lib. 1. pag. m. 112. regul. 9. c. de dyſent. dyſentericos à frigidæ potu, quantum poſſibile, abſtinere jubeat, quò certe ferè omnes collimant, paucis, quantum ſcio, exceptis, contrarium ſentientibus, inter quos iterum, quemadmodum in præcedenti cap. audiviſti, Coryphæus eſt Mart. Rulandus in ſuis Curat. Empiricis tit. de dyſent. fol. m. 250. ubi Adoleſcenti dyſenteriâ cum anhelatione laboranti binis diebus propinavit aquæ ex terra ſua ſancta uncias quinque frigidè

potan-

potandas, penesq; imperavit, aquam claram frigidam cum argilla uſta pro ſiti biberet, & ſic intra 2. dies reſtituit; ſed objicis & quidem meritò, Methodum noſtram modernam empiricâ hâc longè ſaniorem ac ſalubriorem eſſe, nec huic ſtatim inſiſti poſſe, tanquam empiricæ & quaſi exlegi; ſit hac de re quidquid ſit, ecce ſiſto tibi recentiorem quendam & quidem accuratiſſimum Dn. D. Joan. Francum in Ephem. eadem ſupra allegata Decuria 2. anno 5. obſ. 237. Qui ſtudioſum (qui in ultimis jam verſatus, cereviſiæ, utpote frigidæ, multis precibus à contubernali obtentæ indulſit, & quidem tanto cum ſucceſſu, ut è veſtigio reſtitutus evaſerit) in ſcenam ducit, hancq; ſuam obſervationem Ingenioſiſſimi Waldſchmidii dyſenteriæ acidulis Schvvalbacenſibus brevi curatæ, comparat; & unde tam repentina cura? certè nec apud illum ex cereviſia, ut tali, ſed quatenus ea fuit frigida, ita etiam apud iſtum acidulis curatum; Ita ambæ modò dictæ hiſtoriæ & obſervationes cum noſtris coincidunt. Quare ſepoſitâ empiriâ, cum hoc in paſſu diverſæ ſint opiniones, & hæc materia, quantum mihi conſtat, nunquam ventilata ſit, operæ precium fore duxi, ſi breviſſimè hoc in paſſu me expediam, an nimirum frigiditas potus in ſæpe adductis affectibus dyſentericis noceat, nec ne, & an cauſa phyſica ſupra reſtitutorum ruſticorum aſſignari poſſit, ut forte etiam ea (quæ ſæpe empirica primâ fronte videntur, ſi autem ritè, quod ubiq; exoptandum eſſet, examinantur, in ratione æq; ac experientiâ fundatâ deprehenduntur) noſtræ Reipublicæ Medicæ annumerari queant.

Ut igitur ſcopum noſtrum attingamus, præſupponitur, aliam eſſe dyſentericam affectionem, quæ à venenis aſſumptis; aliam à hypercatharſi, eſu peponum, fructuum horariorum & aliorum facilè fermentantium & putreſcibilium, aut ſimilibus cauſis externis provenit, aut quæ diarrhoëis ſupervenire poteſt; aliam iterum eſſe, quæ contagioſa & primitus ſpiritus afficit, qualis fuit dicta noſtra, epidemicè enim corripiebat plures, & licet per contagium contraheretur, nulla tamen ſingularis ma-

lignitas penes ipſam obſervabatur, protrahebatur etenim morbus nonnunquam absq; medicamentis ad plures ſeptimanas, & tamen ſalvabantur, febrisq́; ſi quæ aderat, plerumq; per ſe levior erat, & ſæpius leve catharticum rhabarbaratum exhibitum omnem abſolvit paginam. Dico idcircò, quòd in hoc ultimo caſu contagionis ſcilicet levioris, imò etiam in ea dyſenteria, ubi absq; læſione toni viſcerum, bilioſa concurrit cruditas, ſed ſingulariter tamen in epidemica, in qua plùs minùs febriliter ſpiritus influus ſpinâ peregrinâ ad præternaturalem & ſpasmodicum incitatus impetum, tormina, ſanguinis ac muci profuſionem procreat, frigidus potus, qualis vel maximè è fonte vivo (non qualis nix vel glacies) deſumitur, habitâ tamen cujuslibet temperamenti &c. ratione, concedi poſſit; Ratio in promptu eſt, quia quidquid ferocientem ſpiritum (ſine vel cum ſpecificis antidyſentericis) in hoc caſu, ſanguinisq́; motum fermentativum præternaturalem cicurare, domare & tollere poteſt, id cauſam tollit hujus mali efficientem, quâ ſublatâ facilè materialis, aut levi cathartico, aut ſpecifico abſorbente, aut naturâ ipsâ expelli valet, adeoq́; neceſſariò tollitur ê medio ipſe affectus, ſed hoc ſingulariter præſtat aqua frigida, utpote quæ actu naturaliter frigida æq; ac ea potentiâ frigida particulis ſuis craſſis, rigidis humores incraſſat, eorumq; motum ſiſtit, conſequenter ſpiritum ferocientem, ſeu impetum facientem mitigat, & planè ſopit, aut nidorem bilioſum diluit, ergò nullum dubium eſt, quin non in ſimili caſu abſolutè potus frigidus concedi poſſit; quemadmodum ergò in omnibus affectibus bilioſis, & ubi ſpiritus in impetum concitantur, frigida actu aut potentiâ talia ſummo cum ſucceſſu (uti demum hisce diebus hæmorrhagiam ferocem ab æſtu ſolis & potu meracioris aliàs inconſulti, ubi nimirum ſanguis totus ferociebat, Electuariô ex conſerva acetoſellæ, pulvere rubro hepatico Dresdenſi &c. ac potu frigidæ ſtiti) applicantur, ita & hîc nil obſtat, quin non æquè hoc cum fructu fieri poſſit, præſertim cum aquâ naturaliter frigidâ. Neq; obſtat frigidæ potum ſæpiſſime graviſſima mala

imò

imò mortem ipſam concitâſſe, hoc enim in excalefactis, ſanguine & corpore nimium æſtuante (ubi nimirum pori interiorum partium ex motu nimis hiabant, ſanguisq; absq; febre in motu circulatorio & fermentativo ſimul nimis auctus & extenſus à motu externo fuerat:) ubi per hauſtum frigidæ, pori glandularum velociter obſtruuntur, & ſanguis in ſuo motu, qui blandè ſiſti deberet, nimis violenter ſiſtitur, unde multoties graviſſima inſurgunt mala, aut ipſa mors repentina. Minùs hoc timendum eſt in ægris, ubi ſolùm febris motum efficit fermentativum præternaturalem, & circulatorius non adeò intenſus eſt, nec pori viſcerum interiorum ita hiant, dum patiens nimirum in perpetua verſatur quiete, accedit, quòd hæc, vel maximè, tum eveniant, quando æſtuantes nimis affatim & brutorum inſtar ingurgitant, minùs quando tantum quaſi ſorbillant, & lentè hauriunt, uti hoc centies obſervavi: Pariter quòd Hippocrates aph. 17. 5. dicat, *frigidum convulſiones, diſtentiones, livores, & rigores efficere*, de intensè frigidis id exiſtimat, quod æq; intelligendum eſt de aph. 18. 5. ubi ait: *frigida inimica oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, ſpinali medullæ*; qui aphoriſmus ſimul explicandus venit, ſi frigidum immediatè dictis partibus applicetur easq; tangat, & explicat Hipp. ſuam mentem, videlicet ſubintelligere ſe intenſe frigida, aph. 24. 5. dum ait; *frigida, qualis nix, & glacies, pectori inimica, tuſſes movent, ſanguinis fluxiones, & deſtillationes;* adeoq; non exiſtimat frigida naturaliter talia. Confirmat potiùs memoratus noſter divus ſenex ſententiam meam aph. 23. 5. dum ſcribit: *in his frigidâ uti oportet, unde ſanguis copiosè profluit, aut profluxurus eſt, non tamen ſupra ipſas partes, unde profluit, ſed juxta eas adhibita, quin etiam inflammationes aut velut incendia quædam ad rubrum, & ſubcruentum tendentia recenti ſanguine ſunt, iis frigidum admovere convenit &c.* licet hic aphoriſmus ad externa applicari valeat, optimè tamen etiam ad noſtrum affectum dyſentericum quadrat, dum hauriendo fontanam, non ipſis applicatur inteſtinis cruentum fundentibus & ad inflammationem

tendentibus, ſed ſtomacho juxta poſito, ſucceſſivè deinde humores incraſſando, impetuoſum ſpiritum refrænando, inflammationemq; impediendo &c. quòd autem ſpiritus refrænet, & ferocientes humores ſiſtat, ac domet, ſubjungit ſtatim aph. 25. 5. dum ponit: *tumores articulorum, & dolores ſine ulcere, podagricos quoq; dolores, & convulſiones, horum quidem plurima frigida aqua ſuperfuſa copioſè levat, doloremq; minuit ac ſolvit, ſtupor enim mediocris dolorem levat:* Similiter apud noſtros ruſticos potus fontanæ levavit dolores lancinantes & ſpaſmos inteſtinorū ſuſtulit &c. Cum aphor. hic moneat de podagra, ſubticere non potui, curam podagræ juxta mentē jam adducti aphoriſmi ſæpius factam: Nimirum novi aliquos, & milites Officiales, & Religioſos, qui dum podagrâ torquerentur, immerſerunt pedes in aquam frigidam fontanam è puteo aut fonte ſaliente, & quidem duntaxat per *unum pater* quo durante intenſiſſimus & vix ſupportabilis dolor emerſit, qui verò mox extractis pedibus ceſſavit, omnisq; abfuit podagra; cujus quæ danda ſit ratio, ex præcedentibus eluceſcit; relinquo autem iſtud cujusvis judicio, an hæc premere veſtigia libeat, certum tamen eſt, frigidam impetum facientem ſpiritum ſtitiſſe, & motum fermentativum præternaturalem ſuſtuliſſe, ac ita dolorem abegiſſe. Eôdem modô Celſus de homine ſano inter alia in hæc ſolvitur verba: *prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti*: Nec oggerendum eſt, potum frigidum in morbis hisce ſtomachum debilitare &c. hanc remoram diſſertè amovet Waldſchmidius in Inſtit. lib. 4. c. 9. de potu, §. 5. dum probat aquam, intelligit ordinariam, non ſolum non noxiam (id eſt, reſpectu tamen ad quodlibet individuum habito) ſed ipſum ventriculum confortare omnium optimè, quia poros illius non alterat, neq; eos in figura & ſitu mutat, nec tubulos obſtruit, quod rectiùs de aqua quàm de aliis liquoribus dici poſſit. Velificatur quoq; noſtræ opinioni Frid. Hoffmannus in exercitatione acroamatica de acidi & viſcidi inſufficientia, c. 9. pag. m. 47, dum exclamat; actu frigida non ita proclamari debere,

bere, eſſe enim ea etiam certo fini in medendo dicata, quod ſolæ teſtentur acidulæ, quæ tam inſigni quantitate hauſtæ removendo ſanitatis impedimenta corpus confortent: quosdam arthritide vaga ſcorbuticâ laborantes omnibus irritis medicamentis cottidiano frigidæ uſu reſtitutos fuiſſe; Sexagenarium per 20. annos tuſſi ſtomachali vehementi & deſperata affectum ſemel ex potu aquæ limpidiſſimæ frigidæ ex monte noviter proſilientis, ſequenti nocte nullam à tuſſi moleſtiam obſervâſſe, & hujus uſui inſiſtendo, per annum liberum vixiſſe: Item Militem Choleram uſu aquæ frigidæ penitùs ſuſtuliſſe: Cæterum calorem aeris magis generationi morborum inſervire quâm ipſum frigus, & corpora calida magis morbis obnoxia, quâm frigida, & regionibus ſeptentrionalibus degentes. Certò multoties ipſe obſervavi dyſentericos cum fructu fontanam hauſiſſe, nec quid inde detrimenti paſſos. Nullum igitur omninò impedimentum obſtat, quin non in dyſenteriis ſupra dictis aqua potari poſſit frigida, excipio autem eas, quæ ab aſſumptis corroſivis, proveniunt, aut quæ ob poros viſcerum deſtructos, qualem caſum habet D. Somerus, exurgunt &c. Quare licet Ruſtici noſtri nec Phyſici, nec Medici fuerint, juxta tamen optimã medendi methodum, licet fortuitò (nec ſpernenda fortuita) proceſſêre: abrumpo filum, prolixior fui, ſed ideò, quia cum increbuit calidus thee & coffe potus, plurimi ſentiunt, viſis nimirum ſæpius optimis horum effectibus, potum frigidũ multò deteriorem eſſe calidô; Sentio autem, quemadmodum differentia eſt inter cruditatem nidoroſam & acidam, ſic etiam eſſe inter potum calidum & frigidum, hic debetur ſpiritui impetuoſo & cruditati nidoroſæ, ille verò acidæ, acida enim utplurimùm humores ad coagulationem diſponit, hinc aqua calida lubricis, rotundis particulis ad motum ſubeundum aptiſſimis gaudet, & hinc inſigni reſolvendi pollet facultate, hinc in ea reſolvuntur gummata, liquantur oſſa: in nidoroſa verò cruditate omnia ad fluorem diſponuntur, inde ſanè optimè conveniunt quæ fluorem prohibent, quale inter cætera fere aquæ

frigidæ

frigidæ potus eſt, & debita cum cautela adhibitus palmam præripit reliquis, quam & ipſi, uti ſpero, nemo invidebit.

[*Waldishuto 31. Maji A. 1691. Auguſtam Vind. miſſæ.*]

OBSERVATIO CLXXVII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Noxa decubitus ſuper faſcem Straminis uvidi.

DIætam peregrinantium olim ſcribere meditatus eſt quidam Amicus noſter: Cujus, licet pauperculi raro ad rigorem eſſe ſtudioſi poſſint, attamen ſibi pro viribus eo cavere magis debebant, quo deterior eſt eorum vacua Zona in itinere languentium conditio. Suo id malo Textor quidam expertus eſt. Is namq; haut procul Aquisgrano in diverſorio quopiam noctu recubuit ſuper faſciculum ſtraminis forte à pluvia ſubmadentis: Paullo poſt circa lumbos exortus tumor, deniq; per ulcera tria ſuum pus exonerans, quæ trium ſpatio ſeptimanarum ſanata, non tamen diu durantibus, more Gallico, induciis; Siquidem mox indoluit femur dextrum, & Genu tumefactum cum eundi impotentia durabili.

OBSERVATIO CLXXVIII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Pilorum vomitus.

QUindecim annorum Virgo paroxyſmis epilepticis haut raro concuſſa fuit ad 2. imo 2½. horas ſucceſſere torminoſi dolores, ardor circa præcordia, deniq; plerumq; vomitus conglomeratorum pilorum humanorum. Et, quamquam Medici convulſionum cauſſam in ſuppreſ-

ſuppreſſis menſtruis indagarent, vomitum tamen piloſum morbum faſcini ſuſpectum reddere non ſine ratione crediderunt.

OBSERVATIO CLXXIX.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Aphonia periodica Febre maligna ſolvitur, eaq́; ſublata revertitur.

Cauponis Iſingenſis Würtenbergici à febre tertiana ſic obmuteſcentis, ut non niſi â duodecima meridiana ad usq́; primam loquatur, injecta fuit mentio in Ann. IV. Dec. II. Ephem. Cur. Obſ. De eo ſic ad me meus affinis, Phyſicus Gôppingenſis: Notus Tibi Iſingenſis Caupo medio menſis Maji febre maligna corripitur, qui tametſi jam à tot annis ne quidem verbum profari unum potuit, niſi ab hora meridiei duodecima ad usq; primam; Octava tamen, nona, decima, undecima diebus ab invaſione morbi noctu tam, quam interdiu ad omnia quæſita promte reſpondit, & ſponte quoq; ſua, quidquid in buccam venit, elocutus eſt, tametſi vehementer nonnunquam delira proferret, quæ eſt morbi conſuetudo, dum augetur & in ſtatu perſeverat; appropinquante tertia decima ab invaſione die, quum jam declinare morbus occiperet, in ſtatum adeo priſtinum commutata ſunt omnia, ut ne verbum quidem denuo loquatur, niſi ab hora duodecima usq́; ad primam. Ipſe hic vir & ejus uxor à febre maligna, mea quidem induſtria, ſed annuente Deo, liberati ſunt.

OBSERVATIO CLXXX.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Abſtinentia ſingularis à Vino.

NUper Amicus quidam meus, Adoleſcens, ſcribit, 15. circiter annorum ab ipſis adeo cunis ne vini quidem odorem perferre, aut quidquam cibi cum vino cocti guſtare poteſt: Nuper febre maligna correptus, tantum abfuit, ut horreret, quidquid illius eſt Nectaris, ut flagrantiſſimo potius in id appetitu ferretur, illudq́; ſine noxa, ſine nauſea, hauriret affatim: Poſtea verò quum in gratiam cum ſanitate rediiſſet, adeo rurſum exolevit illa vini cupido, ut prorſus antiquum nunc obtineat, id eſt, abſtemius, qui fuerat ante, nunc perſeveret. De Pane ſimile quid legitur Ann. II. dec. I. Ephem. Cur. Obſ. 144.

Notæ ſunt mihi mulieres, eæq́; non ſane paucæ, quæ ab imprægnatione ad usq; partum ipſummet, & vinum horrent, & aliquæ cereviſiam: poſtquam autem favente Lucina uteri onus depoſuerunt, & quamdiu alvus vervactum imitatur, adeo non ſunt abſtemiæ, ut aliquas cum helluonibus certamen inire poſſe crederem.

Ἀναλογίας ἕνεκα Magiſtri cujusdam, equitum exemplum addidiſſe juvabit, qui moſchi odorem ægerrime ferebat, ſic ut, cum in celebri convivio ipſi adſiderem, ubi ſecundas Menſas nonnullæ confectiones moſchatæ augebant, in animi deliquium ſine dubio incidiſſet, nî fuga ſibi maturrime conſuluiſſet.

Idem panis triticei & ſiliginei abſtinentiſſimus, præter ſecalinum comedere nullum poteſt.

Deniq; Tubingæ quidam Juvenis operam ſtudiis locavit, qui ſpongias adeo usq́; horrebat, ut cum vulnerati aliquando cruorem Chirurgus averſationis ignarus ſpongia deterſurus eſſet, minimum abfuerit, quin à profluvio ſanguinis jam ſatis debilem protinus exanimaret.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXI.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Febris maligna Anno ſuperiore crebra metaſtaſi in Eryſipelas terminata.

ALius quidam Amicus meus ad me perſcripſit, ſe vocatum ad Nobilem febre maligna laborantem, cum anxietate, delirio, ſiti, æſtu, urina ſanorum ſimili, viribus proſtratis, re fere conclamata. Propinatis quibusdam bezoardicis crus ſiniſtrum eryſipelate pictum, malignam febrim ſaluberrima criſi ſolvit.

Bina & mihi talia exempla eodem anno viſa, quæ fidem, ſpero, Lectoris benevoli merebuntur: Unum eſt Baronis cujusdam Illuſtriſſimæ 45. annorum. Horror primo, mox æſtus ingentiſſimus, & prima ſtatim nocte delirium perenne. Celeribus equis advolans hauriendam obtuli Tincturam bezoardicam; inſequitur ſudor largiſſimus: Mane crus ſiniſtrum eryſipelate maligno, quo antea nunquam patiens per vitæ dies laborarat, omninò veſtitum, remittentibus omnibus ſymptomatis, cuticula vero cum cute pedis totius abſcedente. Alterum eſt noſtratis cujusdam primarii civis annorum quinquaginta. Convivatur, domum properat, horret, vomit, uritur æſtu, quem majorem vix vidi, adſunt deliria, mane quarta hora vocor, adſunt omnia malignæ febris genuina requiſita: largam venæſectionem impero, poſt Tincturam bezoardicam, altero mane crus ſiniſtrum eryſipelas malignum occupavit, cum omnium ſymptomatum remiſſione, & convaleſcentia. Abſceſſit & hic ſucceſſu temporis univerſa cutis: Antea ſe nunquam eryſipelate affectum teſtabatur, nec hactenus utriq; tale quid ſenſerunt. Ex quo autem hæc acta ſunt, propemodum annus eſt.

OBSERVATIO CLXXXII.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
Laborantis petechiali febre juvenis rara convaleſcentia.

ANnorum quatuor & viginti Juvenis oriundus Bopfinga, opificio coriario Gundelfingæ ad Danubium flumen inſerviens epidemica lue locorum ibi corripitur, Februario menſe Anni 1690. Petechiis late erumpentibus, & ſymptomatis dira minantibus poſt octiduum à Parentibus Bopfinganis Evangelicæ fidei addictis accerſitur. Erat ab invaſione nona, quam vocant Criticam, dies: intenſiſſimum gelu: hora matutina octava, quum currus ſtramine lectulisq; utcumq; mollitus vix reſpirantem excipit: A meridie diverſantur in pago; Cauponis uxor offam porrigit è ſimilagine jure vini cum aromatis & ſaccharo confectam: quam omnem exhaurit, præbetur etiam vini ſaccharati menſura dimidia, eademq; relicta, ne gutta ſorbetur. Perſuaſum eſt namq; Suevorum vulgus, ſaccharũ vino calefacienti facultatem aut omnem adimere, aut ita ſane temperare, ut in æſtu quovis interno bibi ſine noxa poſſit. Ita refectus æger inſtaurat curriculum, quum nondum ab ultimo pago milliare dimidium eſſent emenſi, circa nonam veſpertinam, adeoq, nocte jam tenebris nigerrima; frangitur axis in campeſtribus. Auriga ægro cum uno è propinquis affinitate Comite expectare juſſo, equis aſſumtis viam dirigit prædium aliquod verſus, illinc currum alium allaturus: Sed in ſylva vicina viæ noctu incertus hinc inde vagatur, in alium deniq; pagum caſu delatur, ibi pernoctat, ægro interim in campo relicto Borea gelidiſſimo penetrantiſſime furente. Sæpe rogabat æger efflictim, ut Comes eum in Terram demitteret, eſſe namq; ſibi frigore pereundum, ſe greſſus tentaturum: Enim vero, quoties gradum promotu-

moturus erat, in Terram prolapſus, pedibus uti nequivit. Quid facerent miſeri? Jam erat noctis meridies, ubi comes è re conſilium capiens, relicto ſuo ægro ſolo, aliundè ex vicino pago currum & equos attulit, cui negotio ſesquihora vix quidem ſufficiebat. Sic deniq; fuit domum delatus hora matutina ſecunda: Ei nondum calefacto die morbi decima, ita jubente Balneatore, vena tunditur ad uncias quinq; cruoris profundens: Die undecima æſtus intenſiſſimus, lingua titubans; Obſurdeſcentia: poſt paucos dies æger ſenſim convaleſcit: Ejus Pater hauſto à Filio contagio die ſeptima moritur.

OBSERVATIO CLXXXIII.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
Felis ſciurum lactans.

NEſcio, num ſit ſatis curioſum, quod affero. Sciurum eſſe muris agreſtis quandam ſpeciem Zoographis non præter rem viſum eſt. At, quæ muri cum cato amicitia? non alia ſane quàm ea, quæ lupo cum ovibus, ciconiæ cum ranis, vulpi cum gallinis intercedit? Antipathiam dicere non audeo, ſiquidem quis mihi non fruſtra regeſſerit, num & eſurienti Ruſtico cum fruſto panis antipathia ſit? Hoc ſcio, qui ſciuros alunt, ſtudioſe cavere, ne felium præda fiant. Contigit in vicinia noſtra quid diverſum. Felis quum catulos peperiſſet orbam ſe mox prole matrem experitur, ſubmerſis in aquam catulis, & ibi lucem haut ita pridem viſam, cum perpetuis tenebris ſubito commutantibus. Turgentia felis ubera ſciurum pelliciunt, ut ad ea ſitibundus invaderet, nil quicquam reluctante inimico fele: Quinimo tanta familiaritas inter hæc ambo lactationis conſuetudine, dictu mirum, orta, ut aut catulos affectu proniore quam ſciurum amplecti felis, aut felem, quam matrem ſuam, ſciurus non potuiſſent.

OBSERVATIO CLXXXIV.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Auditus difficultas à nucleo ceraſi per 58. annos in aure latitante ſublata.

HAnc experta eſt Matrona pia circiter annorum 63. quæ ſex annos ætate quum compleſſet, anno nempe à Chriſtiano natali 1635. puellarum petulantium more nucleum ceraſi aridum & exſuccum ipſa ſibi in aurem dextram intruſit: unde licet haut ſuaviter haberet, caſtigationis tamen metu rem Parentibus diſſimulavit, præſertim, quod elapſo tantillo tempore moleſtiæ nil amplius ſentiret, niſi quod ex iſta aure difficulter audiret. Quum præteriſſent anni circiter 14. Chirurgo noſtrati rem, quæ geſta erat, detexit, & inſpectionem ſuſtinuit. Chirurgus nucleum in auri helice conſpicatus inſtrumento cochleariformi huic operationi apto eum quadamtenus promovit: puella vero dolorum impatiens finem operationis non expectavit. Hoc anno 1691. circa finem Martii menſis dolores acerbos in dextro capitis latere perpeſſa, quos magis intenſos in aure memorata ſenſit: admoti ſacculi ex flor. chamom. melil. lil. alb. fol. rut. ſalv. ſem. fœnugr. Goſſypium ol. chamom. & anethi delibutum, auri intruſum, & auris extrema regio oleo quodã anodyno permulſa. Poſt triduum, 24. Martii mane primo, ſua ſponte nucleus verſus aurem externam provolutus, auriſcalpio fuit ab ipſamet muliere exemtus, nil tamen remittente dolore tanto, ut forcipe ſibi videretur aurem internam comprimi. Goſſypium rurſum ol. ovorum tinctum immittitur, alternis adhibito linimento ex ungu. dialth. axung capon. gallin. ol. lil. alb. aneth. chamom. & verbaſci, ſuperimpoſito cataplaſm. ex mic. pan. ſimilag. & pulvere ſpecier. emoll. cum vitell. ovi, croco: ol. lil. alb. chamom. aneth. Sopitus hinc ſucceſſive dolor, tumor internus

ternus diſparuit, profluente fere pure vix notabili, ſic ut jam optimi, etiam quoad auditum in iſta aure, Matrona valeat. Judicamus helicem auris à tumore circumcirca anguſtatam preſſiſſe nucleum, ut elideretur, non ſecus ac ſi quis ejusmodi nucleum pollice & indice manus preſſum elideret. Nucleus à me viſus, manibusq; tractatus, nil interea detrimenti per hos 58. annos paſſus erat, niſi quod in altera commiſſura rimam egiſſe, quaſi vellet hiſcere, videretur.

[*A. 1691. d. 14. Junii Nerolingâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CLXXXV.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Recens ribeſium, auri in utero impactum.

CUm adhuc ſub corde ſuo me geſtaret dilectiſſima mater, (ſcribit in obſervat. ſuis, quas mihi ſervo, *Iſrael Schmied*, Pruſſus, elegans olim Medicus,) pridie ante partum, circa crepusculum, in horto ambulans, *ribeſia* ambabus ingeſſit manibus, quorum unum integrum adhuc, *ſiniſtræ auri* meæ firmiter impactum in lucem protuli. Hæc ille. De *fragis* recentibus, in fœtu jam edito repertis, vide, quid retulerit D. Tobias Czaſchelius, Archiater Cæſareus, in *Decur. I. Ephem. Curios. ann. III. obſ. 268.*

OBSERVATIO CLXXXVI.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

A fabis florentibus delirium vernale.

B*Rigitta* Räderin/ honeſta Virgo, obſtructione, ſeu tamen imminutione, menſium crebriùs correpta, ſingulis annis, quando *fabæ* florent, per duas tresve ſeptimanas, mirabiliter & ſuaviter delirat, aliàs bonæ mentis, nar-

rante

rante Eodem. Hoc eſt in *fabis oberrare*, in den Bonen gahn. Cujus rei cauſam dedit Levin. Lemnius, Medicus Zirizæus, *Lib. II. de occult. Nat. mirac. c. IX. p. m. 104.*

OBSERVATIO CLXXXVII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Urina valde glutinoſa.

O*Svvald* Weinſchencke / ruſticus, ſua adhuc agens feliciter, aliquoties urinam *Schmiedio* obtulit primò ſatis limpidam; ſi verò per unam alteramve horam in vitro ſtetiſſet, prorſus *glutinoſa* apparuit, ut baculo commodè & longiùs circumvolvi potuerit. Dedit vinum medicatum purgans, & nihil glutinis amplius in ea viſum eſt. Copula, ſi velis, Schenck. *Lib. III. Sect. II. obſerv. 327.*

OBSERVATIO CLXXXVIII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Icterus ex morſu ſciuri.

VIdit D. *Bernhard* Pfahl / JC. rerumq; naturalium ſagaciſſimus cultor, Amicus ſelectus, virgunculam Amſtelodamenſem; quæ, ex *morſu ſciuri* (quo cum colluſerat, beſtiolamq; fortè ad iram irritârat,) fœdum ſibi contraxit *icterum*. Pluſcula exempla *auriginoſorum* ex morſu venenati animalis, exq; potu veneni ſiſtet Marcell. Donat. *Lib. I. Hiſt. med. mirab. c. 9.*

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXIX.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Ex voto caſtitatis delirium, & ſumma ἀνορεξία.

AUdiverat in concione plebejus & ſimplex homuncio à Monacho Dominicano caſtitatem & abſtinentiam à Venereis actibus maximè commendatam. Ille ſubitò vovet eam Domino, omnem congreſſum conjugalem ſeriò fugiens. Incidit verò in tantum *delirium*, cum pertinaciſſima ἀνορεξία conjunctum, ut, fruſtrà uſurpatis remediis, vix religioſiſſimi Viri perſuadere potuerint homini, quò antiquum ſuum licitè repeteret. Confer Pergamen. noſtr. *L. VI. c. 5. de loc. affect.*

OBSERVATIO CXC.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Epilepſia ex terrore & aqua curata.

ANcilla XXI. annorum ab hera ſua in proximam villam miſſa, in itinere *epilepſiâ* correpta, corruit. Dum autem, ceſſante paroxyſmo, ſuper ponticulũ rivuli bonâ horâ ambulare pergit, ecce! *vertiginoſa* in aquã labitur, ſummo quidem terrore perculſa, ſed à miſerabili iſto affectu ultrà quadriennium nunc libera. Sic ex terrore oritur & moritur *caducus*. Adde eum ex *igne* curatum in *Decur. I. Ephem. Curioſ. ann. II. obſ. 9.*

OBSERVATIO CXCI.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Upupa anticolica.

RUſticus cùm nullibi requiem vel auxilium reperiret, quæſivit in *upupa.* Quam exenteratam cum ſemine fœniculi & baccis juniper. coxit, decoctumq; ſummo cum levamine bibit. *Colicos* juvare ſpurciſſimam hanc avem, ex Avicenna etiam meminit Cl. Schröder/ *Libr. V. Pharmacop. Med. Chym. claſſ. II. c. 70. p. 324.* & Macas. *in Prompt. mat. medic. Lib. poſter. Sect. XIV. c. 12. p. 773.* Nihil tàm abjectum, aut ſordidum, quod non uſui famuletur hominum!

OBSERVATIO CXCII.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Odontalgia ſolâ alapâ citò tutoq; curata.

FAmulus nobilis cujusdam Colonelli *odontalgiâ* miſerè cruciatus, cùm ſueto munere ſuo ſegniùs fungeretur, à moroſo & ebrioſo Domino in loco affecto inſignem accipit *alapam,* ſubſequente largâ dentium hæmorrhagiâ. Dolor inde primùm atrocior, qui tamen mox diſparuit; ipſo adoleſcente curam hanc extraordinariam ſpecioſiùs poſtea commendante. Adde, ſi velis, dolorem dentium auditusq; difficultatem ſubſultû feliciter curatum in Actis Medic. Hafnienſibus *Tom. V. obſ. 126.* ac venuſtam Illuſtris ARGI noſtri diſputation. de *alapis* habit. Heydelberg anno 1674.

OBSER-

OBSERVATIO CXCIII.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Urina viridis in tertianario.

RAphael Ballſtein, artis pictoriæ ſtudioſus, in & poſt paroxyſmum urinam rejecit *eleganter viridem* in magna copia ultrà octiduum, febri poſtea ſpontè ceſſante; bilis ſcilicet & potentioris acidi mixturâ è corpore exantlatâ. Simile exemplum recenſet ex Olao Borrichio, Bonetus *in Med. Septentr. collat. Lib. III. Sect. XXIX. c. 21. p. 928.*

OBSERVATIO CXCIV.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Ebrietas ſcarificatione ociùs diſcuſſa.

VEnit olim ad me ruſticus bene quadratus, de catarrhis, crebriùs eum infeſtantibus, longiùs conquerens. Suaſi ſcarificationes. Fiat! reſpondit ille, vadam prius in cauponam, cantharum cereviſiæ exhauſturus. Sic enim ſanguis fluidior erit, promtiùsq; extrahetur. Bibit ille ſtrenuê, titubansq; tandem adit balneatorem, cucurbitulas poſcens. Hic rem in craſtinum differri jubet. At colonus, moræ impatiens, ſanguinem exantlari vult. Fit ergò, & ecce! crapula ſubitò diſcuſſa, ut modeſtus ſobriusq; ad caſulam ſuam ambulârit *niger* iſte *Joachimus*. Idem ferè exemplum dedit jam laudatus Borrichius *Volum. V, Act. Med. Hafniens. obſerv. 72.*

OBSERVATIO CXCV.
D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
Mors ex inſomnio &c.

PUrgationem ex *inſomnio* dabit PRIAMUS (heu! olim) noſter *Decur.I. Ephem.Curioſ.ann.III.obſ.234.* & ante Eum dedit *Iſibordus Amelunxius* noſter in *Breviar.rerum memorabil. Dec.II. Ephem. ann.IV.* à Vobis annexo num. 26. nunc *mortem* ex *inſomnio* ſiſtit Cl. D. *Hieron.* Weißbrot/ Amicus quondam optatiſſimus, in *notis ſuis MStis ad Prax. Riverian.* referens: Virginem in Livonia primariam per quietem vidiſſe *nigerrimum taurum* cornibus magno impetû in ſe ruentem ac ferientem. Quæ viſio adeò perterrefecit eam, ut (ſine notabili morbo) altero die deceſſerit venuſta ac vegeta, omnibus remediis fruſtrà adhibitis. Conferas velim *Decur.I.Ephem. Curios. ann. II, obſ.137. & 138.* Sic *Agnes*, Marchioniſſa Miſniæ, annô DCCLXVIII. viderat in ſomno *angelum* ſibi propinantem in *ſcypho aureo* vinum *amarum*, quæ brevî poſt etiam defuncta eſt. *Autor hiſt. de Landgr. Thuring. cap.64.* Refert Excell. *Horchius*, nunc S.Theol.D.ejusdemq; in Illuſtri Acad. Herbornenſi Prof. ordin., inclytum *Waldſchmidium* publicè in cathedra Marburgenſi narrâſſe hiſtoriam, de cive Hanovienſi, qui ſomnians ſe *excæcatum*, digitô poſtea ad alterum oculum admotô, eum verè defuiſſe notavit. Vide curioſam ejus Diſp. de *Inſomniorum natura, &c.* habit. Marburg. anno 1677. & quidem theſ. XVI. *Conrad Bûtticher*, Civis Iſenacenſis, ſomniabat nuper, ac ſi unus è familiaribus ſibi ex *urceo impuro* propinâſſet: Evigilans in gravem *diarrhœam*, cum periculoſo *vomitu*, lapſus, qui varias ei peperit moleſtias.

OBSER-

OBSERVATIO CXCVI.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Reverentia erga patibulum in utero implantata.

HOneſta & religioſa femina, tunc primùm gravida, è villa ſua in urbem ad nundinas properatura, cùm *patibulum* in via erectum fortè præteriret, duosq; in eo ſuſpenſos ſpectaret, flexis genibus Deum oravit, ut datum ſibi pignus, in utero adhuc ſpirans, ab infelici hac arbore cuſtodiret, pias ſuas meditationes in itinere prolixiùs texens. Peperit filium, qui adultus *patibula*, omniaq; loca, ſuppliciis publicis deſtinata, cum *Maximiliano I.* valdè reverenter habuit, ſingulari devotione ad aſpectum eorum exclamans: *iſtud lignum benedictum eſt, per quod fiat juſtitia. Sap. XIV. 7. Salve Sancta Juſtitia!* factus etiam eximius juris legumq; peritus.

OBSERVATIO CXCVII.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Catelli in utero baubantes.

NOn ſemel dixit parens *Schmidii* ſuprà laudati, ſe habuiſſe *canem venaticam* aliquando gravidam, quæ, tertio ante partum die, retrò fornacem cubans, inquietiùs ſeſe motitabat, ut etiam *catellos* in utero *baubantes* cum domeſticis audiverit.

OBSERVATIO CXCVIII.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Macies à butyro.

TAbem à nimio *ribium* eſu notavit Excell. *Hannemannus* Amicus integerrimus, apud Bonet. *Lib. II. Med. Septembr. Sect. XIV. c. 28.* Novit *Pfhalius* meus puerulum quinquennem, qui ex nimio *butyri* uſu primò *peripnevmoniacus* factus eſt, tandem ad extremam devenit maciem. De vermibus ſolliciti erant Medentes: at cùm nihil omninò efficerent, ſolâ *butyri* abſtinentiâ malum hoc ex voto emendatum eſt. Vide Cl. *Schokii* libell. de *butyro cap. 22.* ubi noxam ejus recenſebit fuſius.

OBSERVATIO CXCIX.

D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

Penis lunatus.

ADoleſcens *Friſius*, referente *Pfahlio*, ex crebriori titillatione & ſubſequente ſeminis ejaculatione, incurvum habebat penem & ferè *lunatum*, umbilicum verſus reflexum. Hinc ſi mingeret, facie longiùs averſâ, latex in ſublime ſaliebat. Confer. Doctiſſimi *Mœbii* Phyſiolog. *c. XIX. p. m. 515.*

OBSERVATIO CC.
D. GEORGII FRANCI.
De
Potus frigidi apud puerperas noxa.

QUantopere ſæpe res, nobis non tantum non proficuas, ſed maximè nocivas depereamus, neminem fere latebit. Ad alimenta hac vice ſaltim libet reſpicere, ubi ea maximo expetuntur deſiderio, quæ nobis vel maximè poſſunt nocere, ut deinceps nobis ipſis, veluti turdus, malum cacemus. Inter alia potus frigidus quam plurimis eſt inter deſideratiſſima, non æſtate ſolum, quod frequentiſſime accidit, ſed ipſa etiam hieme. Novi magnum aulæ cujusdam Electoralis miniſtrum, qui vel ſub bruma non alium bibebat potum, in ſpecie cerviſiam, ac frigori geluq; expoſitum, hinc inde circumvolitantibus nivium floccis; ſine ullo tamen incommodo, ſine tuſſi, ſine anorexia, ſine torminibus atq; colica, quæ tamen aliàs valde ſunt ſollemnia frigidum bibentibus, maximè autem potum glacialem. Immo Inſignem vidi Principem auctumni & hiemis turbidis tempeſtatibus in venatione cerviſiam frigidam & tantum non gelu conſtrictam, ſtiriisq; labiis adhærentibus ſine noxa bibiſſe, quod aliis tum facile imitandum haut ſuaderem; cum raro antecedentem ejusmodi transgreſſionem deſeruerit pede pœna claudo, ac ſæpe in fine demum videatur, cujus toni; luatq; ſera ætas ſeverius & acerbius, quæ prior facilius commiſerat. Ut nihil dicam de frigidæ potu ſub ipſo Sirio aliave calidiore anni tempeſtate, aut poſt thermas balneasve æſtuantes, vel exercitia vehementiora animiq; pathemata majora, puta iram & alia, non ſolum valetudini vehementiſſimam vim intuliſſe, tuſſi, anorexia, torminibus; colica, flatibus, alvi contumaci conſtipatione, febribus variis, maximè ardentibus, diarrhœa, dyſenteria, phthiſi, hectica, affectibus uterinis, paralyſi, lipothymia, aphonia &

nia & ſexcentis aliis, In animo nunc ſaltem habeo docere, quam frigidus noceat potus puerperis, quibus calidus aut tepidus tantum non nocet, ſed proficuus immo neceſſarius eſt, utut ſubinde ingratior. Nupero vere honeſtiſſima Matrona XXVI. annos nata, temperamenti melancholico-ſanguinei quarta vice filiolum d. 23. Martii CIↃ IↃC XCI. feliciter enixa eſt: Fluunt lochia; infans nutrici datur, lac ſine incommodo evaneſcit puerperæ, & omnia bene ſe habent. Sed ecce cum pro anni rigidiore tempore in calefacto cubaret conclavi, ſtragulisq;, pro more, probe contegeretur pro mediocri ſudore leniq; diaphoreſi ad lochiorum feliciorem effluxum, accidit, ut tertio poſt partum die ſanguinis fluxu quodammodo laſſaretur, ſitisq; ſuccederet ſatis magna. Hæc cum nimium ipſam urgeret juſſa ſerva, neſcio marito, cerviſiam è cella promere; qua ad obſequium promta afferuntur ℔ij. circiter (eine Kanne Bier/) è cella cereviſiæ pro anni ratione ſat frigidæ, quam ſtatim ſiti ſatisfactura puerpera ingerit magna cum voluptate, ſed eheu mox inſigni cum dolore emta ac morte luenda. Nec ſufficiunt hæ duæ libræ quin duæ adhuc è cella depromtæ recens ſuperfunduntur parvo tempore, & adhuc ante prandium. Ab illo momento omnia incipiunt in pejus ruere; appetitus ceſſare; lochia fluere parcius tandemq; ſubſiſtere cum inæquali & ſæpe frigido ſudore, cordis palpitatione; diarrhœa ad unum ſaltem diem; ingruere febris, ſubſequente delirio, ubi de variis rebus ſacris, & precibus uti de Deo, Angelis, cœlo & beatis, rurſus de Diabolo, ſpectris, inferno, æterna damnatione, deſperatione &c. quæ omnia confuſe miſcebantur, modo cum riſu, modo cum ejulatu: Interdum conabatur elabi, ut vix à 4. vel 5. hominibus poſſet retineri. Aliquando ſerio contendebat in lecto eſſe murem, quem ſolicite volebat quæſitum, & ab adſtantibus omnibus rogabat precibus, quod delirium forte inde ſuggerebatur, quod gravidæ paullo ante partum ex improviſo mus inſiluerit. Interdum ſatis apte loquebatur de rebus ſuis, adſtantesq; norat, mox omnium neſcia

ſe in

ſe in alium delatam credebat orbem. Sæpe manibus varios imitabatur & exprimebat labores, nendo, fila trahendo, digitos lambendo, modo cibos videbatur præparare, modo fides digitis pulſare &c. Die quinto ſuperveniebant Convulſiones; quæ ſequenti iterum ceſſabant relicta maxima laſſitudine, ſimulq; delirium interpolabatur leviter; Die ſeptima circa veſperam emoritur, cujus animæ æternum ſit bene.

OBSERVATIO CCI.
D. GEORGII FRANCI.
De
Varia gravidarum malacia.

DE mira appetitus natura variaq; puerorum virginumque ac puellæ nobilis pica diximus in addendis ad Ephemerides noſtras proximè elabſo anno: Hac vice lubet aliquot ſuggerere hiſtorias gravidarum, quæ geſtationis tempore res varias, ſæpeq; abſurdas, & interdum ſine noxa, appetierunt & aſſumſerunt. Honeſta femina Vitembergæ Saxonum gravida nauſeam ad omnes omnino habebat cibos, ut de felici fetus ſucceſſu maritus & amici deſperarent. En ſubito ſuſcitatur ingens appetitus ad cineres aqua infuſos, pro parando lixivio, eosq; mire deperit, atq; quod mirum inſigni cum voluptate devorat, & notabili cum emolumento, ab eo enim tempore naturalis repetebat appetitus ad cibos ordinarios, reliquoq; geſtationis tempore durabat, ipſaq; tandē Ilithya annuente fetum undiq; ſanum excludit. Videtur vero anorexia prior ortum habuiſſe ab humoribus inſipidis, viſcidis atq; phlegmaticis in ventriculo ſtabulantibus, ejusq; fermentum, ut non ſolum langueret, ſed penitus ceſſaret, obtundentibus: Superingeſti vero Cineres inciderunt iſtos humores, ſuaq; ſalſugine expulerunt, ſimulq; languidum ſuſcitarunt fermentum. Cui accedit etiam phantaſiæ imperium, quod nullibi ſeverius eſt atq; in gravidis; hoc enim illa abſurditate

 ſibi

ſibi ſatisfactum vidit; indeq; malacia ceſſavit. Eadem femina bis adhuc gravida, eodem anorexias malo ſemper primis menſibus ad 20. ſeptimanas vexabatur, ut omnes fugeret cibos præter embammata cum pane ex aceto, item muriam è braſſica capitata minutim conciſa per fermentationem ex adſperſo ſale extractam, Sauerkraut-Lacke; aut è cucumeribus eodem modo conditis atq; fermentatis, ſaure Cucumeren oder Gurcken-Suppe; Nec alium admittere poterat potum, præter aquam ſimplicem fontanam. Nihilominus feliciter fetus enixa eſt ſuos; atq; ſtatim à partu ſenſim ſaniores aſſumſit cibos, cerviſiamq; bibit ordinariam; ceu ipſa mihi faſſa eſt d. XIV. Junii cIↄxIↄcc. Aliam Matronam novi, quæ toto imprægnationis tempore mire acetum deperibat furtimq;, ubi ubi poterat, conquirebat; quæ fetum dein cuticula orbum & ſemicrudum peperit Leucopetræ. Adeo ſexus iſte ſequior appetitui ad mala proclivi à rerum primordio usq; ſubjicitur!

OBSERVATIO CCII.
D. GEORGII FRANCI.
Vomitio plurimæ meracæq; bilis cum capitis & oculorum immani dolore, Sacchariq; noxa.

ANno cIↄxIↄcc τῆς παρθενετοκίας Juvenis XXI. annos natus, temperamenti Sanguineo-cholerici, literis deditus, jam olim ſingulo ſemeſtrì, vel trimeſtri interdum, capitis dolore tentabatur, quem blanda purgatione facile prævertebat diætaq; accuratiore. Nimium fiſus valetudini dextræ prophylaxi repudium miſit omittendo vernam purgationem. Sed ecce accidit, ut cum Amico, inopinato urbem, quam Juvenis incolebat noſter, transeunte hilaritati Joviq; Xenio unum alterumvé libaret vini Rhenenſis poculum (quod tamen à teneris ordinarie biberat modum rariſſimè

exce-

excedens, ſed nuper admodum anni ſpacium in alia vivens Academia, ubi cerviſiam probe coctam quotidie bibunt, eam ſine moleſtia ſuſtinuit) & modum aliquantisper excederet in prandio, demumq; circa veſperam ab Agnato miſſas confectiones Saccharatas & bellaria comederet. Inde acidum vini cum alcali ſaccharino admodum efferbuit, flatus progenuit, bilem adauxit cum nidoroſa cacochymia fermentum ventriculi corrupit, proſtravitq; appetitum. Sequebatur ingens cephalalgia, ubi priſtinum recruduit malum cum aliqua vertigine, anguſtia præcordiorum, & nauſea moleſtiſſima, quam tandem aſſumtorum ſentina putida excepit, cum angore & imbecillitate corporis. Ultimo non niſi meraca bilis, primo quidem flava ſive vitellina, dein praſina ſeu porraceo colore conſpurcata copioſiſſime aliquot inſequebatur vicibus. Duravit malum ad tres circiter hebdomadas, donec uſu Elixir Propr. P. cum rhab. præcipitantium, ac abſorbentium & Cinnabarinorum ſedaretur; inprimis vero diæta ſtrictiore. Rheda dein per aliquot vehitur milliaria, unde denuo ſtomachus irritabatur, concitabaturq; bilis, ut antea, meræ vomitio moleſtiſſima, quam potu frigidæ pane toſto cum nuce moſchata correctas ſenſim ſenſimq; aſſumtæ tranquillavit. Interea temporis ulterius provectus, ac in itinere ex diætæ negligentia poſt quinq; ſeptimanas iterum vomitione prædicta turbatur, quam dolor capitis & oculorum immaniſſimus occupavit, ita ut lecto affixus perpetuo, lucifugusq; omnem diem, omnem candelæ accenſæ claritudinem cogeretur effugere, cum anorexia, ſiti tamen, agrypnia & virium notabili labſu. Adhibentur vulgo appellata Chologoga, præcipitantia, dein V.S. ac pone utramq; aurem veſicatoria. Ita tandem malum demulcebatur, & mutato aêre victuq; per DEI gratiam in gratiam cum valetudine rediit.

SCHOLIUM.

OBſervamus in hac obſervatione vomitus periodicos, hoc eſt tales, qui certo termino & ſpatio recurrunt, quales affectus rari quidem ſunt, adnotati tamen hinc inde ab auctoribus in Epilepſia, convulſione, tuſſi, viſione vitiata, cephalalgia, arthritide; calculo, hæmorrhagiis variis, alvi dejectione ac præcipue febribus. Ejusmodi vomitus familiares ſunt naturis bilioſis, juvenibus, iracundis atq; crapulæ mancipiis. Ita videmus canes, animal admodum calidum, invidum ac bilioſum ad vomitum maximè proclives, inprimis ubi gramina aſperiora devorant, ita ut non defuerint, qui inde emeticorum anſam & principium petant. In lupis itidem animadvertitur, ac præcipuè iis hominibus, qui alias picrocholi nuncupantur; denen die Galle über ſich ſteigt / potiſſimum ex iracundia, zelo, inedia, crapula, æſtate &c. Ibi enim major bilis eſt proventus, partim ex aſſumtis, partim ex arteriolis ſtomachicis transſudans, partim ex poro cholidocho per ἀναῤῥοπὴν bilis. Immo non deſunt, qui aſſerant interdum peculiarem ductum bilarium è felle ad ventriculum vel pylori oſtium implantari, adeoq; leni commotione, vel ſponte etiam eructare ad ventriculum bilem. Hanc produnt quoq; in Cholera humida reddita ἄνω excrementa, & nidoroſa cacochymia, ipſimetq; hi vomitus. Elucet quoque ex hac obſervatione, quantum noceat, ſi quis καθαρμὸς conſuetos omittat tam auctumnales, inprimis vero vernos. Maximè enim colluvies vitioſorum humorum per æſtatis impatientiam & ſitim frequentiorem juſto collecta, auctumni morbiferi anniq; morituri vitio inquinatur, hiemis vero tam auſtrinæ quam aquiloniæ rigore adaugetur, demum veris fermentantis irritatione camarina hæc, veluti gelidus latet anguis in herba, qua tandem mota tota œconomia animalis commovetur, & tantum non è loco movetur penitus. Rectiſſimè igitur primo vere inſtituuntur in pleris-

pleriſq; hominibus purgationes tam ἄνω, quam κάτω pro naturarum aliarumq; circumſtantiarum diverſitate, eoq; ipſo veluti in prima herba ſuffocantur mala plurima, quæ aliàs vires acquirunt eundo, veluti fama mala, ac meſſem dolorum & laborum triſtiſſimam æq; ægro ac Medico relinquunt. Animadvertimus quoq; vinum Rhenanum (quod non ſemper eſt bonum arcanum) acore ſuo bili augendæ velificari. Eſt enim varium illud pro ſoli, terræ, vitisq; ſolisq; diverſitate, ex omnibus tamen palmam jure merito ſibi depoſcunt, Baccharacenſia (zu Diebach/ Mannbach und Steig/ eaq; vel nuda, vel igne coacta gefeuerte und ungefeuerte) Rhingavienſia (Johannisberger / Rüdesheimer / Hochheimer / Erbacher / Elfelder / Rauentaler / ꝛc.) Laubenheimenſia, Bodenheimenſia, Oppenheimenſia ac Nierſteinenſia, Wormsgavica (præcipuè der Liebe Frauen Milch und Katherlocher) Hernsheimenſia, Oberkurrenbacenſia, Pfedersheimenſia, Freinsheimenſia, Wachenheimenſia, Dirmſteinenſia, Neoſtadienſia, Hambacenſia, Rothana, Forſtana, &c.

Vinoſo malo malum accedit aliud, ne qua ſola ſit calamitas, nempe ipſum ſaccharum, quod an iratis an propitiis Diis nobis ſit conceſſum valde hæreo. Certe ſi penſemus ejus cum vitiis, quæ produxit, beneficia, neſcio utris adorea ſit accenſenda. Adeo plurima mala è ſaccharo, tanquam è Pandoræ pyxide, provolarunt in mortales. Non dicam ſaccharophilis putreſcere gingivas, carie exedi dentes, aut ſaltim nigritudine invenuſta vel ſilaceo deturpari colore, animam olere male, appetitum obtundi, flatus & tormina generari, ructus nidoroſos bilioſosq; produci, vomitus cieri, induci chloroſin, accendi augeriq; bilem & humores ponticos, homines vermiculari, & mille alia nocumenta procudi & protrudi. Peſſime ergo liberis ſuis aliisq; multi infantibus, pueris, puellisq; conſulunt, dum illis mirifice volunt placere aut benefacere, ſaccharum & ejusmodi nociva gulæ irritamenta offerendo: Quin magis miror adultos homines & ſenes tantum fatuari, tamq; demen-

ter agere, ut palato abblandiantur his talibus quisquiliis, maximè poſt paſtum & ingeſtos cibos plurimos ſe inferciendo ſaccharo, aut eodem vini vim quovis modo exaltare, adulterare verius dixero. Quin ipſis ferculis cibisq; variis adſpergine peſſima commiſcent, artocreata, obſonia, panes artoptitios, artalaganos, aliosq; eodem condire, vel potius corrumpere ſedulo delirant. Hinc mihi varia in officinis medicamenta, quæ ſaccharum ingreditur, uti pulveres, ſpecies, τραγήματα, morſuli, rotulæ, ſirubi, julebi, emulſiones, conſervæ, elæoſacchara, trochiſci, condita, ecligmata, paſtæ, panes Martii &c. non immerito ſunt ſuſpecta, ut iis vel parciſſime, vel nunquam malim uti. Multos vidi viros guloſos, immo & mulierculas ventre duci, ut non niſi potum biberent ſaccharatum, aut ἐπιτρίμματα abligurirent ſaccharo penitus perfuſa, maximo cum valetudinis incommodo, & infelici morborum pullitie, in ſpecie mali hypochondriaci, ſcorbutici, melancholici, icterici, colici aliorumq; ſexcentorum. Loquantur pro me multi Hamburgenſes, aliiq; tam in aulis, quam emporiis aliis in Anglia, Germania, Belgio, alibiq;.

[è Caſtris Potentiſſimi Domini Electoris Saxoniæ ad Francothalii rudera VII. Julii CIϽ IX IϽCC. *ad Illuſtr. Dn. Præſidem.*]

OBSERVATIO CCIII.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Horrenda ambuſtio à pulvere tormentario facta.

ANno 1691. die 18. 28. Aprilis, (qui erat dies Sabbathi) Burtenbachii Generoſus Dominus Chriſtophorus Sigismundus à Wölvvart, Dominus in Laubach. &c. ætatis ſuæ anno vigeſimo ſexto, cum gravida ſua Conjuge, Domina Henrica Loyſa, nata Schertlin à Burtenbach, &c. ætatis ſuæ vigeſimo quinto, (Generoſi Dn. Ludovici Henrici Schert-

Schertlini à Burtenbach, Domini in Geiſſingen & Stamm-heim &c. & Dominæ Annæ Catharinæ à Wölvvart, Filia) nec non Affine ſuo Dn. Alberto Schertlino, ſedecim annorum, Conjugis ſuæ Fratre & Sorore ſua prænobiliſſima virgine Chri-ſtina Catharina à Wölvvart, in Laubach &c. Amita itidem prænobiliſſima virgine Maria Catharina Sophia à Wölvvart, in Bolſingen, concomitante ſuo ſervo, & equorum curatore, Georgio Sperlingio, rhedâ vectus, in vicina Mola ſeu Officina, propè fluvium, die Mindel vocatum ſita, ubi pulvis nitratus ſeu tormentarius conficitur, (ut modum parandi ibidem viderent,) circa horam undecimam antemeridianam appulit.

Et poſtquam in iſtam Officinam, (quæ non multum ſpa-tii in ſe continet, ac circumcirca aſſeribus affixis loco parie-tum clauſa, ſuperius verò usq; ad tectum aperta fuit) veniſſent, prædictus Dominus Albertus Schertlin, ibidem Examen pul-veris tormentarii, quod prius in hunc locũ deportari juſſerat, (Germanicè eine Pulver-Prob / quod inſtrumentum eſt, cujus beneficio pulveris nitrati vis mediante incenſione per gradus probatur & examinatur, quo etiam percontari voluit, utrum pulvis ille tormentarius Burtenbacenſis an Nordlingenſis ſua efficacia prævaleret) apprehendit, & inconſiderate intra poſte-riorem januam ſtans incenſionem, ſed prima vice cum dene-gato ignis ſucceſſu intendit, ſecunda verò incenſionem pro-movet, quâ factâ, & vento flammam retrò in molam flante, eveſtigio quatuor centenarii pulveris communis groſſioris, (vulgò Mußqueten-Pulver/) dimidius item Centenarius pul-veris ſubtilioris, (Pürſtbüchſen-Pulver) & Centenarius unus cum dimidio ſalis nitri, (ſummatim ſex Centenarii) uno mo-mento, præſentibus omnibus ſupra nominatis Perſonis, flam-mam conceperunt, à quo quaſi fulmine omnes tegulæ planæ à tecto dejectæ, parietes ligneæ magno cum fragore effractæ, omnesq; dictæ Perſonæ cum opifice Jacobo Langio, qui in cri-brando tali pulvere occupatus erat, miſerrimè, uno quaſi ictu, in terram dejecit, illorum facies, capillos, colla, aures, brachia, hume-

humeros, manus, digitos, latera, amborum etiam Dominorum pedes altius ambuſſit, pileos diſcerpſit, & veſtimenta ſerica, ac ex ſubtiliori & rariore materia confecta unâ cum induſiis accendit atq; combuſſit. Hæ Perſonæ omnes, Jovis quaſi ignibus ictæ maximoq; terrore perculſæ, quamprimum ſe aliquantulum recollegerunt, per apertam poſteriorem januam ardentibus veſtimentis currendo & rependo aufugerunt, &, (excepta prænobiliſſ. Virgine à Wôlvvart in Bolſingen, Opifice, ac ſervo) in præterfluentem aquam ocyus ad collum usq; ſe immerſerunt, unde extractæ, omnes ſic ambuſtæ, horrendiſſimè deformatæ, ac ſi aſſatæ; aut fumo expoſitæ fuiſſent, rheda domum repetierunt, ibidemq; in lectum ductæ ac deportatæ fuerunt. Inter has Perſonas ambo dicti Domini præ cæteris in facie & corpore enormiter læſi conſpiciebantur, quorum alter, Dominus â Wôllvvart, in Laubach, Vir arte & Marte coruſcans, ſubſequente proximo die Solis, cum prius devotis precibus atq; ſuſpiriis animam Deo commendaſſet, ac ſpirituali viatico Sacramentali inſtructus fuiſſet, præcedentibus variis peſſimis lethalibus ſymptomatibus, vomitibus videlicet crebris, inquietudine, aſthmate, delirio, pulſu tardo ac debili, membris gelidis, ſudore frigido, deliquiis, &c. media nocte, hora duodecima, inter adſtantium preces & Conjugis dulciſſimæ lacrymas & gemitûs, in tanto ætatis flore vitam cum morte mutavit, ac ſuum affinem juniorem Dn. Schertlinum in maximo vitæ periculo reliquit. Derelicta Conjux, Domina à Wöllvvart in Laubach, licet cum duabus dictis prænobiliſſimis Virginibus in facie, collo, auribus, humeris, manibus & digitis, itemq; ſupra mammas, valdè ambuſta fuerit, illæ tamen, quia dolor, & exæſtuans ab ambuſtione calor per adhibitâ remedia mitigatus & extinctus fuit, ac eſcharæ per accedentem exulcerationem à ſana carne ſeparatæ ſunt, viresq; bona ex parte rurſus conſtiterunt, ſpem ſalutiferæ reſtitutionis dederunt, quæ etiam cooperante & adjuvante Deo ſubſecuta eſt.

Opifex hujus nitrati pulveris, licet in facie & manibus æquè ac cæ-

ac cæteri ambuſtus fuerit, (qui in reliquo ſuo corpore ob cuſtodiam denſioris laneæ togæ illæſus manſit) ab adhibitis remediis priſtinam ſanitatem recepit.

Servus, ſeu equorum curator, qui, dum incendium factum eſt, in limine anterioris januæ ſtetit, in facie quidem & manibus etiam ambuſtus, & aufugiens, à delabentibus tegulis planis in capite & dorſo validè percuſſus eſt, qui tamen brevi à hujus læſionis periculo evaſit.

Eo ipſo læſionis die, Ego, cum Johanne Bartholomæo Heckhingio, Chirurgo Reip. Ulm. Xenodochiali exercitatiſſimo ſub veſperam ad dictos Patientes vocatus ſum, quos, per totam noctem equitantes ſummo mane dicto modo horrentiſſimè læſos & quaſi ſubaſſatos cum ſtupore invenimus, quibus ſequentia remediorum præſidia internè ac externè adhibuimus & applicavimus. Et quidem Internè, ad calorem æſtuantem extinguendum 1. pro Potu ordinario talis Pulvis ordinatus fuit. ℞. CC. præp. nitri tabulat. ãã. ℥j. ſacch. albiſſ. ℥ij. M. f. pulvis ſubtilis, cum duabus menſuris aquæ fontanæ permiſcendus. Item, ℞. Nitri præp. ℥vj. Camphor. ℥ß. M. f. pulvis, cujus cochleare unum vel alterum cum menſura aquæ fontanæ una vel duabus permiſcendus. Et Julapium ſequens. ℞. Syrup. acetoſit. citr. rub. idæi, berber. ceraſ. acid. ãã. ℥j. aq. acetos. plantag. cichor. ſemperviv. ãã. ℥v. ſpir. vitriol. rectif. ℈j. M. 2. Ad vapores ſulphureos & nitroſos cum calore exæſtuante eliminandos, Electuarium theriacale ſudoriferum ſequens. ℞. Rob Sambuc. ℥iiß. Elect. Diaſcord. Fracaſt. ℥ß. Theriacæ Androm. ʒij. Terr. Sigill. Sileſ. ℈jß. Syr. acetos. Citr. ʒij. M. f. Electuar. pro aliquot doſibus in aq. Card. bened. vel alio convenienti vehiculo propinandum. 3. Ad Cor viresq; roborandas, ſingulis decumbentibus Aq. confort. Cordialis Officinalis perlata per ſe, & cum CC. præp. Lap. Bezoard. Or. & Confect. Alkerm. permixta, propinata, & pro gravida Domina à Wöllvvart, talis aqua præſcripta fuit. ℞. Aq. Offic. confort. perlat. Ceraſ. nigr. Cordial. temperat. Borrag. ãã. ℥ij. Cinnam. cydoniat. ℥ß. Balſ.

Embryon. ℨj. Lap. Bezoard. Or. gr. vij Margar. præp. Corall. rubr. præp. CC. philoſ. præp. āā. ℈j. Conf. Alkerm. incompl. ʒj. Syr. granat. Man. Chr. perlat. āā. ℥ß. M. d. ad vitr.

Ambobus etiam dictis Dominis Patientibus, tam ad virium reſtaurationem, quam malorum ſymptomatum averſionem & ſublationem, pillulæ Theriacæ cœleſtis, cum pulvere Bezoardico compoſito, propinatæ fuerunt.

Ad collum, faucesq; leniendas & refrigerandas, Mucilaginem ſeminis cydoniorum cum Syrupo violarum, addita tertia parte mellis roſarum, deglutiverunt.

Contra nauſeam & vomitum regioni ventriculi Cataplasma ex fermento, theriaca, & nuce myriſtica, impoſitum fuit.

Et ad alvum lubricandam & aperiendam, ſuppoſitoriis, & clyſteribus domeſticis lenitivis, ex melle roſato, butyro, vitellis ovi, oleo roſarum, & decocto hordei, addito pauxillo ſalis, ſubventum eſt.

Externè, locis ambuſtis Linimentum ſimplex, ex ſucco ſolani, ceruſſa, litharg. Ol. roſ. &c. paratum; quin etiam Ungu. de litharg. nec non Empl. refrigerans ex melle, ſevo cervino, adipe ſuilla, ol. lini & minio conſtans, fuit impoſitum.

Eſcharæ altius cuti ſubjectæq; carni infixæ, cum cute graviter ambuſta & corrugata per modicam cultelli inciſionem usq; ad vivam carnem, (ut ſic remedia eò melius operari, ac ſanies corrupta exire poſſet) per chirurgum apertæ fuerunt.

His itaq; obſervatis atq; peractis, res eò devenit, ut de præfatæ prænobiliſſimæ Matronæ & Virginum antiqua generis nobilitate illuſtrium reſtitutione amplius dubitandum non ſit.

Quod autem Dn. Albertum Schertlinum concernit, ille, ut ſuperius dictum, in mali principio, (quippe qui in ambabus manibus, nigro-lividis & intumefactis, de quibus omnes ungues deceſſerunt, ſenſu, motu & calore privatus, nec non viribus, & per intervalla ratione etiam deſtituebatur, quæ amiſſa omnia ſuperveniente ſomno cum admiratione revertebantur)

in ma-

in maximo vitæ diſcrimine verſabatur, poſtliminio vires ex parte recuperavit, ſed aures, naſus, palpebræ, & labia per corrugationem deformata, oculi hiantes, quibus caro luxurians ſurſum ab inferiori palpebra ſurgens exitium minatur, digitiq; manuum, præſertim lævæ, contracti & incurvati ſunt, quæ omnia, niſi ſuccedente tempore per emollientia, ol. videlicet amygdal. dulc. pingued. homin. fomenta, &c. emolliantur, luxuriantiq; carni per ſiccantia & obtundentia circa oculorum regionem ſuccurratur, vitam variis moleſtiis haud carentem tranſiget.

[*1691. M. Junio Ulmâ Noribergam miſſa, ad D. Wurffbainium.*]

OBSERVATIO CCIV.
D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.
De
Diabete.

PErenne lacrimarum effluvium emergens ex oculis Hagar filium contemplantis in agone præ ſiti conſtitutum, quemadmodum impotens extitit ejusdem filii ſitim compeſcere, ut opus fuerit Angelo, qui lympham doceret ex tellure profluentem, ſic nedum inhabilem, ſed tyrannicam eam debet compellare undam diabetici, quæ e proprio emergens ſinu ſitim adaugere potiùs eſt apta, quam compeſcere ferocientes ardoris exuvias, licet tanta copia emanet, ut poſſint cum ſapientia dicere, *fluvius meus appropinquavit ad mare*, & cum Geneſi *rupti ſunt omnes fontes abyſſi.*

Non me latet primogenitam quacunq; in re creata latitare ideam veritatis, aſt falſitatis embryonem nos ipſi formamus, dum ad penetralia Naturæ rimanda non aliis induimur pennis, quàm iis, quas Natura denegavit.

Hac igitur miſeranda Philoſophorum ſorte invitò rimandam aggredior cauſam, à qua copioſa profluat diabeticorum

 lympha

lympha ſi non propinquiſſima, cum Dei certe ſit, aut Divini, ſaltem mediam inquiram, cum ſtare univerſaliſſimis ruſtici ingenii ſit, ut doctiſſimus protulit Fracaſtorius.

Interea *ſapientiſſimi Patres*, dum veſtram ingredior Academiam, ut quæ fuerim meditatus veſtræ doctiſſimæ cenſuræ ſubjiciantur, Paſtores ſequar, quibus Byſſum, aut Purpuram ſuper Aram tutelaris Numinis exhibere non permiſerit paupertas, odoriferis pallentium violarum manipulis obſequium Numini tribuere.

Caſum habemus præ manibus Religioſæ Veſtalis non multum ab hinc diſtantis, quæ reddita immunis à febri uſu pulveris Peruviani, cepit adeò pati aquoſi, limpidiq; fluoris per urinarias vias profluvium, ut qualibet die pondus librarum quadraginta attigerit cum ſenſu caloris intenſi in regione lumbari, cum ſiti moleſta, virium dejectione, imi ventris tenſione, elevatione, & duritie, difficultate anhelitus, internoq; dolore in actu mictionis.

Hunc morbi characterem quemadmodum ad diabetem legitimum referrent Williſiani, ſic Principum Sectatores ſpurium dijudicarent, dum in legitimo quidquid bibitum, ut refert Aêtius, *ſimul ut acceptum eſt per urinam trajiciatur*, ſed parum ſolliciti de nomenclatura unicè profluvium aquæ in diabete concipimus cum Cardano, & aliis graviſſimis Auctoribus ab aere reſultare, cum deprehendamus Microcoſmi viciſſitudines Megacoſmum æmulari in meteorologicis.

Quamvis autem Clariſſimus Neotericus aeris in aquam permutationem fieri credat, ſed ignota ratione, ſum in voto aſſerere primam aquoſitatem reſultaſſe à ſeroſa colluvie maſſæ humoralis, quia colluvie conſumpta, ſucceſſivam crederem emanare per aeris concretiunculas meteorologicas, eadem in maſſa ſanguinea, & hunc profectò concipimus modum.

Probabiliſſimum ſuſpicamur, taliter latitaſſe in fluoribus, ſales exoticos, eosq; corroſivos, ut ex eorum combinatione ea potuit inferri promptitudo ſecretioris partis aquæ à miſtionis

vinculo

vinculo, per quam inteſtino fluidorũ motu accelerato, atq; tubulorũ in renibus laxitate illata per potentiam fluidi ſuperantis naturalium tubulorum reſiſtentiã, copioſus irrepſerit per renes fluor aqueus; cumq; hujus copia ſatis denotet celerem conſumptionem nedum partis fluidæ ſanguinis, ſed etiam depaſcentiam partis carnoſæ cum media circulatione ex aqueo humore perluente utpote ſalino-corroſivis particulis imprægnato, ea fuerit in minimas moleculas partium ſolidarum illata divulſio, ut quemadmodum ex aqua forti argenti particulæ, ad minimum ſciſſæ, atq; inter granula aquæ irretitæ non niſi aquam præ ſe ferunt, quia occultantur: ſic partes ſolidæ in minimas moleculas redactæ, atq; aquæ partis interſtitia ſubeuntes non niſi aquam connotanr, omnino concluderem, ex terreis particulis ſanguinis cum additione terræ pulveris Peruviani tale fuiſſe conſtitutum caput mortuum, præ penuria humiditatis excretæ, ut quemadmodum deprehendere eſt conceſſum ex vitriolo, è quo fuerit elicitus ſpiritus per deſtillationem ſimulq; phlegma demptum, non aliud quàm caput mortuum remanere, quod aeri conceſſum, & iterum inſtillandum commiſſum novum, & copioſum præbet fluorem, ſic ex capite mortuo ſanguinis (hunc enim adinveniri aduſtum in diabeticis autopſia pluries demonſtravit) tale conſtituitur alcali, ut ad appulſum aeris media reſpiratione propulſi neceſſaria ſequatur ejusdem aeris illapſus in aquam, ſive quod aer granulis aqueis abundat, quæ inania capitis mortui ſubeuntia amplexentur ad invicem, & irretientur, ut ſenſibilem aquam conſtituant, ſive quod particulæ aeris diverſimodè juxta poni coactæ in aquam faceſcant, ut deprehendere eſt in ſclopeto pneumatico, in quo ſi aer coactus diu conſervetur, nec exploſioni detur, locus in aquam abire deprehenditur. Si enim aeri figura octoedra aſſignatur, à magnis Præceptoribus Platone nimirum, & Plutarcho, & aquæ figura icoſaedra, quis non concipit promptiſſimam fieri transmutationem figuræ octoedræ viginti cum per viginti pyramides reſultet.

In hoc præcipuè fundari autumamus ſymboleitatem inter aerem, & aquam, ut adinvicem facilis ſequatur convertentia, & ſimul etiam inter alia elementa, cum igni figura pyramidalis aſſignetur, terræ verò figura cubica.

Sed deſciſcentes ab hoc mechanico concipiendi modo, quis poterit inficiari convertentiam aeris in aquam, & aquæ in aerem fieri per diverſam juxtapoſitionem molecularum elementa hæc componentium, quæ diverſa juxtapoſitio majorem particularum adinvicem vel expanſionem, vel cohærentiam importet? Quoties namq; particulæ aquæ laxiores redduntur, ampliora obtinent ſpatiola, per quæ copioſus æther includatur, ut levitati, & tenuitati addictæ aerem conſtituant; Si verò particulæ aeris majorem obtineant connexionem adinvicem, & cohærentiam interſtitia anguſtiora evadunt, per quæ paucis interpoſitis æthereis moleculis particulæ ipſæ aeris circumſeptæ in humorem abeunt.

Certum etenim eſt mutationum viciſſitudines inter elementa tantum obtineri per motum, ratione cujus diverſa ſubſequuta juxtapoſitione molecularum elementa deſcribentium, neceſſariò ſequitur, quod non unius, ſed alterius pandatur apparentia; Hinc ſcriptum reliquit Doctiſſ. Plato elementa circuitu quodam ſibi invicem, fomentaq; generationis viciſſim tribuere: Aqua namq; quando in ſolidam concreſcit materiam, lapis, & terra fieri videtur, quando verò liqueſcit, & defluit, ſpiritus, atq; aer: Idem aer exuſtus ignis efficitur: Ignis extinctus, & corpulentior factus aerem profert: Rurſus craſſior factus aer in nebulas, nubesq; concreſcit, his magis compreſſis pluviæ depluunt.

Quemadmodum autem eſt facilis converſio aquæ in aerem, ut ruſtici quoq; id fateri coguntur, ſic multa non deſunt experimenta, quibus arguere fas ſit, aerem in fluorem converti, & cogi.

Quis enim non videt, oleum tartari per deliquium copioſius

pioſius colligi, quàm tartarus ſit; ſignum profectò ab aere liquidam ſuppeditari materiam medio alcali vincolante.

Quis non concipit granula aquea vitris adhærentia, & in parte qua vitrum reſpicit cellam non niſi ab aere vitra tangente, emergere cauſam extrinſeci ambientis cogentis aeris moleculas in aquam. Qui hoc denegat ſibi animo contemplandum proponat cyathum glaciato vino repletum, & videbit profectò aquarum panniculum in parte extima cyathi nõ eſſe, niſi moleculas aereas præ frigore coactas in aquam. Inanis eſt enim recurſus ad poroſitates vitri, cum deprehendamus, quoscunq; ſpiritus coerceri intra mænia vitrea.

Quis inficiabitur ab aere reſultare liquorem, quem aeris ſpiritum vocant, quem non alio modo colligunt, quàm adaptatione vaſis vitrei in fundo acuminati, in ſummitate ampli ſub vehementi Sirio nive repleti? Cum enim copia fluoris, qui per latera vaſis inſtillat, non à nive vas implente profluat, dum tantum illa paulatim liquefit, quin imminuatur, (ſumpta proportione glaciei, quæ ſemper mole eſt major, quàm ſit aqua, priusquã glacietur) & fluor inſtillans copioſiſſimus colligatur, omninò fatendum: à calorificis ſolis moleculis diſſolvi taliter nivis texturam, ut particulæ frigorificæ ejusdem nivis ſui juris factæ, & in libertatem promotæ promptius vitri latera appellentes cogant atſmospheræ aeris particulas in aquam.

Cur ergò hæc, & ſimilia in Microcosmo evenire denegabitur? Sed en quin adverterim, ſuſpicor demonſtraſſe per experimentum efferveſcentiam calorificam in regione lumbari, & etiam in tota maſſa ſanguinea eſſe coadjumento ſaltem per accidens, ut aer poſſit cogi in aquam intra viſcera, cum deprehendamus etiam medio ſub Sirio aquam in grandinem cogi; Undè non malè compellavit Galenus in diabete calorem, quatenus eſſet cauſa in ſanguine primo fuſionis, & poſtea ſeparationis, licet Zacutus ſentiat à calore ſalſos, acresq; humores reſultare, atq; ab iisdem diabetem emanare.

Hanc autem caloris energiam in regione lumbari non ab

alio

alio natam ſuſpicor, niſi quia æſtuante toto ſanguine in diabete, probabile eſt, quod circumfluentibus fluidis per arteriam deſcendentem, atq; conceſſo iisdem aditu pro data peripheriæ proportione per arterias emulgentes, & per renum papillares anfractus ſequatur, in pelvim aquoſæ partis copioſa cribratio, tum ratione laxitatis papillarum, per quam promptius interſtitia dehiſcunt; tum ratione copioſi fluoris, ut dempta parte aquea in ſanguine per venas emulgentes refluo, & præ elaſticitate, quam aquea pars compeſcebat, data libertate particulis ſulphureis, & calorificis, ea fuerit inſequuta earundem partium calorificarum expanſio, per quam ignea efferveſcentia regioni lumbari fuerit propagata. Ni dicere velimus propter eandem cauſam ſalia diverſæ proſapiæ, ut eſſet ſal acidum ſanguinis cum ſale lixiviali urinoſo luctam calorificam inire.

Ex ſanguine interea à debita craſi, & miſtione degenere ex gliſcenteq; in dies ſpirituum penuria nedum partium tonus, & nutritio feriantur, ratione quorum vires dejectæ inſequuntur, ſed ſucco nerveo degenere facto, ſpiritus animales adeò à debita volatilitate deſciſcentes indolem irregularem obtinent, ut hoſpitantibus iisdem ſpiritibus inter anfractus nervorum paris vagi ſplanchnici, & intercoſtalis ea promovetur fibrarum ſpasmologica diſtractio, per quam anhelitus difficilis, tumor imiq; ventris tenſio, durities & elevatio ſubcreſcunt cum ſiti vehementiſſima, quam ortam ſuſpicamur ab æſtu gliscente, vel præ penuria fluidi per ductus ſalivales, dum aliò promovetur iter.

Vobis intereà Ill^mi *Proceres*, quibus naturæ rimandi penetralia vetuſtiſſima reſervavit Athena, quæ rudi protuli calamo, dicare cogit obſequium. Siq; Apollinem credidere Priſci Genitorem Vulcani, & Minervæ, mirum non eſt, ſi Pietas Clementiſſ^mi *Cæſaris*, qualis alter Apollo triumphis onuſtus, & vernanti ſerto reduplicativè coronatus, & ut Cæſar, & ut Muſis Cotuus Vulcanum provehat, ut uberi proventu fulmina fabrefacta Generoſæ, & Glorioſæ Aquilæ concedat ad hoſtes quoq; perdendos,

dos, & Minervam Vobis impertiri dignetur, ut inter armorum ſtrepitus ad majorem triumphantis Aquilæ gloriam veſtræ virtutis Glorioſam ſervet Academiam.

[*A. 1691. 9. Junii ab Illuſtr. D. Magliabechio Florentiâ Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CCV.
D. JOSEPHI LANZONI.
Ex fumo candelæ ſebaceæ mors.

Foetorem candelarum ſebacearum extinctarum obtinere veneni naturam multi docent; quo de videatur D. Pauli Ammanni medicina critica pag. m. 367. Id quod caſus præſens confirmat: Erat Adoleſcens in caupona, dormiens poſt vini largam aſſumptionem. Fumigantem ab extinctione candelam ſebaceam naribus ſæpe obtulerunt adſtantes ſic dormienti; unde nonnihil expergefactus, iterum tamen obdormivit; illi verò continuarunt per ſemihoræ ſpatium iſtam inſolentiam; à qua convulſio, difficilis reſpiratio, tandemq; mors ſucceſſit miſero adoleſcenti, nocte ſubſequente.

OBSERVATIO CCVI.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Squamula oſſis per nares excreta.

Quam hîc ſcribo obſervationem, communicavit nuper Exc. D. Franciſc. Juſt. Medicus noſter Ferrarienſis, Xenodochii D. Annæ Chirurgus; talis autem eſt: Miles præſidii noſtri Ferrarienſis, temperamenti calidi & ſicci, 35. ann. agens, vulneratus fuit cum angulo bacilli ferrei intra ſupercilia, cum fractura oſſium cavitatis frontis, & aliqua depreſſione. A Chirurgo quodam Urbis noſtræ vocato inſtituta fuit cura communis pro capitis vulneribus; at poſt quin-

decim dies exivit ſquamula oſſis vulnerati, unde Chirurgus putans, totam oſſis ſubſtantiam læſam fuiſſe exſquamatam, balſamo vulnus clauſit. Sanato ſic exterius vulnere, capitis dolor ſucceſſit, atq; inflammatio partis offenſæ, ejusdemq; intumeſcentia. Unde in conſilium vocavit Patiens prædictum D. Juſtinum, ut auxiliatrices porrigeret manus, qui tangendo partem læſam, videbat exire è naribus non exiguam puris copiam, poſt quam excreta fuit ſpuamula oſſis, phaſeoli magnitudine; poſtea totum opus naturæ per triduum commiſſum eſt, & æger ſanus evaſit; qui nunc fatetur, ſe ante vulneris inflictionem continuò ferè afflictum fuiſſe à ſævo dolore capitis, jam verò poſt peractam vulneris curam, ne quidem minimum cephalææ paſſum fuiſſe; natura tamen per nares frequenter aliquam puris portiunculam adhuc deponit.

OBSERVATIO CCVII.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Fluxu menſium immodico, ſcabie ſuperveniente curato.

VIdua quædam nobilis Ferrarienſis, 31. annum agens, temperie calida ac humida donata, habitus plethorici, quæ juncta marito, ſex annorum ſpatio ter concepit & peperit, tandem orbata Viro, in ſævam ac inconſolabilem incidit mœſtitiam, quam ſequebatur fluxio immodica ac continua menſtruorum, cum virium languore, lumborum laxitate; pallore ac tumeſcentia præſertim in facie ac cruribus. Pluribus in caſſum tentatis remediis, tandem ſcabie superveniente curata eſt.

SCHO-

SCHOLIUM.

MOrbos, ſæpe alios tollere ac fugare morbos conſtat ex Medicorum hiſtoriis, & paſſim in praxi occurrit. Sic Hippocrates convulſionem, dolores &c. febrem ſupervenientem curare ait; ita conſtat apud Bartholinum in Act. med. Vol. 2. puerum calculo laborantem, peſte correptum, poſt hujus curationem, pariter à calculo liberum fuiſſe; & D. Petr. Rommelius in Miſcell. cur. A. 1688. obſ. 213. narrat, ſe vidiſſe feminam à fluxu menſtruo immodico, febre tertiana ſuperveniente, liberatam. Ego A. 1684. obſervâſſe me recordor, militem quartanarium, accedente bilioſa diarrhœa ad ſeptimam usq; diem protracta, à quartana febri ſanatum.

OBSERVATIO CCVIII.
D. JOSEPHI LANZONI.
Mulieris gravidæ antipathia cum anguillis.

FEles canthâridesq; nonnulli oderunt, ait Plutarchus in opuſcul. & rubetas, & ſerpentes; Germanicus verò neq; gallum aſpicere poterat; at Perſarum Magi mures interficiebant, tum quia illos oderant, tum quod Diis immortalibus ejus generis animal moleſtum eſſe arbitrabantur. Sic de mira Monialis cujusdam antipathia mentionem feci in meis Animadverſ. med. pag. 221. Liceat mihi jam ſequentem hiſtoriam proferre: Eſt hîc Ferrariæ uxor cujusdam noſtri civis, annorum 33. quæ dum utero gerit, ſtatim antipathia cum Anguillis laborare incipit, ita ut hoc ſolo ſigno ſe gravidam eſſe judicet. Tunc enim nec edere, nec videre anguillas poteſt, ad earum ſolummodo præſentiam in vomitum incidens. Poſt partum autem hæc ceſſat antipathia, imò eisdem coctis, tanquam delicato ferculo ipſa utitur.

OBSERVATIO CCIX.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Mortuo ex tertiana ſimplici.

MErcator Ferrarienſis 40. annum agens, temperamenti calidi & ſicci, liberè vivens, diarrhœa birioſa quovis ferè menſe trium dierum ſpatio laborans, poſt longum iter, æſtivo tempore, ſitiens valde æſtuansq; domum reverſus, in magna copia vinum generoſum glacie refrigeratum potavit; ſequente nocte tertiana corripitur ſimplici, quæ eum die intermiſſionis in plateam prodire permittebat ad expedienda ſua negotia. In tertio autem paroxyſmo, delirio affectus, ac ſudore frigido undiquaq; perfuſus, ex improviſo fuit mortuus, magna cum Parentum admiratione, qui mortem ex tali febre haud expectabant.

OBSERVATIO CCX.
D. JOSEPHI LANZONI.
De
Stercoris excretione in mortuo.

TOmum Ephemeridum Curios. Acad. noſtræ Leopoldinæ Anni 1689. nuper perlegens, incidi in obſervationem Clar. D. Joh. Ludov. Hannemanni, qui narrat duas feminas maligno morbo extinctas, altero die poſt obitum urinam excreviſſe. Circa quod me quoq; vidiſſe recordor A. 1686. M. Martio civem quendam Ferrarienſem, 45. annorum, ſæva peripneumonia extinctum, altero poſt mortem die non tantum urinam, verùm etiam ſtercus excreviſſe; idem quoq; obſervavi in puero variolis defuncto.

SCHO-

SCHOLIUM.

REctè putreſcentium humorum in cadaveribus agitationem hujusmodi excretionum cauſam ſtatui, arbitror; unde etiam ructus poſt mortem editos producit in *cent.6. hiſt. anat.4. D. Thom. Bartholinus*, & juxta cum corporis portentoſa extenſione, hypochondriiq; elevatione ac depreſſione, ejusdem quoq; murmur atq; rugitus obſervavit *Dominic. Panarolus pent.1. obſ.48.* Prolixè hanc quæſtionem: poſſitne ſcilicet è cadavere ſanguis fluere, aut excrementa prodire, tractavit *Anton. Santorellus*, Profeſſor quondam Neapolitanus, in *Poſtpraxi ſua medica*, ſeu *libro de medicando defuncto*, ubi, nullum eſſe, *cap.19.* ſcribit, qui, ſi quando tractavit cadavera, non obſervavit multoties emittere extinctos, poſt multos à morte dies, interdum feces, quandoq; urinam: effundere item è naribus mucos, è naribus & ore ſanguinem ejici &c. Et *cap.ſeq. 20.* illorum opinionem, qui aliquas animæ, quanquam ipſa à corpore receſſerit, facultates ſupereſſe ſtatuunt, à quibus excrementa rejectentur, refutat; *cap.* verò *21.* argumentis contrariis reſpondere nititur, atq; excrementorum ad partes imas motum à propria ipſorum natura, ſive gravitate eſſe concludit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CCXI.
D. CAROLI OFFREDI.
De
Longævis.

NOn multis abhinc menſibus fato ceſſit hortulanus, Camillus Baſſanus, præter gentis longævitatem, centum & decem annorum, vegetæ & viridis ſenectæ, adeò ut in horto quotidie terram ligone fatigaverit, ipſe non fatigatus, nec ab ullo cibo atq; aliis officiis & operibus ruſticis

abſtinuerit, quibus cæteri homines ejusdem conditionis utuntur, firmâ memoriâ, integris ſenſibus, raro exemplo; quod proſtat etiam in Canonico Egano Vincentino, qui nuper longævitatem centum annorum implevit, integris ſenſibus, oculis potiſſimum, quibus perſpicillorum loco utitur, præſenti memoriâ actorum à juventute, ſtomacho robuſto, niſi quod Atlantis viribus vix poteſt illud annorum pondus recto adeo inceſſu portare.

[Ex literis Patavio A.1690. M. April. ad Celſum ſcriptis.]

SCHOLIUM.

Exemplum ſenis illius hortulani inter rariſſima meritò eſt ponendum; quanquam enim longævorum multa paſſim recenſeantur & quotidie occurrant, qui tamen tam laudabili in ſanitatis ſtatu fuerint conſtituti, pauciſſimi reperiuntur, ut ita ſenectus ipſa morbus aliquis aliàs non incongruè dicatur. Quanquam & alios quosdam ſatis firmâ ſenectute beatos, nobis referant hiſtoriæ; quas inter inprimis recentior ætas commendat Thomam Parre, Anglum, anno ætatis ſupra centeſimum quinquageſimo ſecundo defunctum cujus mentionem proli-xiorem fecit *Thom. Bartholinus cent. 5. hiſt. anat. 28.* ejusq; anatomiam recenſuit *Henr. Oldenburgicus Act. philoſ. Angl. num. 44. §. 4.* qui æquali, ſimplici & duro ruris victu fruens, usq; ad annum ſuæ ætatis centeſimum & trigeſimum, quidquid ruſtici eſt operis perficere, frumenta etiam flagellis triturare potuit. Cui jungendus ruſticus *Petri Borelli*, quem *cent. 2. hiſt. 29.* adducit, qui centum & viginti annos natus, viridi tamen & rectâ ſanitate fruebatur, adeo ut manuum propriarum labore ſibi victum, terram fodiendo, compararet. Liceat & mihi Civis Auguſtani mentionem facere, nuper d. 29. Mart. A. 1691. defuncti, nomine Abraham Danbeck, qui centeſimum & quartum ætatis annum ſeptem menſibus ſupergreſſus, artem ſuam, in qua non parum excellebat, ſtatuariam adhuc ſatis commodè hucusq; tractaverat, memoriâ, oculis, auribus ſuum officium præſtanti-

ſtantibus , firmâ etiam cæteroquin ſanitate præditus, â pauco tamen tempore, pedum primò debilitate ingruente, vires etiam reliquas citò deficere perſenſerat, naturâ macilentus & parvæ ſtaturæ, cujus vita non tam in ſanguine purpurâ tincto, quo carere penè videbatur, quàm in lympha conſiſtere per aliquot annos credi poterat, nullo nempe cruore, ubi ſe ſcalpello fortuitò vulneraret, ſed albicante ſero ex plaga profluente. Simile quid in ſene, maraſmo in Noſocomio Patavino ad D. Franciſcum defuncto, quem favor Exc. *D. D. Antonii de Marchettis* pro exercitio privato anatomico meum fecerat, deprehendi, ſero omnes corporis partes, loco ſanguinis, copiosè irrigante. De cauſis autem ſupra memoratæ longævitatis jam paucis videndum: In cibo equidem potuq; temperantia, utplurimum adduci ſolita, Veneris moderatio, locorum ſalubritas ſimiliaq; multum hîc tribuere valent, qua ratione Socer *D. Simonis Paulli*, uti hic refert *claſſ.3. Quadripart. botonic.* §. *de Centaur. min.* grandævam & firmam ſenectutem ſuam diætæ acceptam retulit; nec non Eſſenos longiſſimè vivere notat *Fl. Joſephus lib.2. de bell. jud. cap.7.* ita ut plurimi eorum usq; ad centenariam ætatem proferantur, id quod propter ſimplicitatem victus & inſtitutionem bene in omnibus ordinatam fieri putat; quo trahi poteſt ſera juvenũ venus à Tacito inter cauſas roboris Germanici *de mor. Germ. cap.20.* §. *4.* recenſita & *Ariſtototelis* problema, cur benè perflabilibus locis homines tardè ſeneſcant: Hæc ipſa tamen non ſemper, nec ſola ſufficere, experientia teſtatur, cum haud paucos non adeo temperanter vixiſſe, vinoq; & cereviſia ſæpius ſe proluiſſe, & tamen grandævam ætatem ſine morbis attigiſſe ſciam. Quin ſuperiùs nominatus Anglus cum centeſimum quartum annum jam ageret, propter incontinentiam, publicam ſubiiſſe cenſuram referunt, & Floridæ incolas, quamvis ſalaciſſimos, utplurimum tamen admodum ſeneſcere, in *Dapperi Americæ Deſcriptione lib.2. cap.5.* legimus. Scilicet non iſta tantùm, ſed ipſa etiam generatio & educatio, atq; hinc corporis firmo fibrarum robore, & humorum benè ſe habentium æquali

mixtu-

mixturâ præditi laudabilis conſtitutio; quæ variis externè ingruentibus inæqualitatibus reſiſtere diutius valeat, ſimul ſunt ſpectanda; qua deficiente, nec omni ex parte exactiſſima diæta corpus à maturiore interitu vindicare poterit.

[*L. Schröck, L.f.*]

OBSERVATIO CCXII.
Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.
De
Sera dentitione.

DEntes inciſores in utraq; maxilla è loculamentis ſuis poſt aliquot ab ortu menſes in infantibus erumpere in vulgus notum eſt. Primi hi ſunt, & reliquorum prodromi. Vidi tamen duos fratres germanos, quorum unus quatuor, alter quinq; ætatis annos expleverat, quibus in maxilla ſuperiori deerant. Cum igitur incondito ſono, & blæſa locutione animi ſenſa exprimerent, â parentibus conſultus, nullum remedio locum eſſe, regeſſi, fore tamen ut ſeptimo ætatis anno demum erumperent divinavi: Et ſanè quod prædivinaveram eventu non caruit. Eruperunt namq; ſeptennibus, ceſſante incondita loquela & blæſitate, & adhuc probè dentati vivunt, & mentis conceptus feliciter propalant. Defueruntne in maxillæ alveis cum materia mucoſa folliculi, ex quibus dentium ortum in fœtu deduxit (*part. 3. d. format. fœt. c. 6. p. 53.*) *Adr. Spigelius*, (quod in ſexagenaria illa à primo ortu edentula apud *Borell. cent. 2. obſ. 41. p. 141.* contigiſſe vero non eſt abſimile) & poſt aliquot annorum decurſum ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, quæ *Hipp.* (*l. d. carnibus ſ. 3. op. p. m. 32.*) mens eſt, progerminarunt? ſed hoc mihi in illo caſu difficulter perſuadere patior, cum *Bartholom. Euſtachius* (*l. d. Dentibus*) in maxillis nuper natorum apertis obſervarit dentes, non ſolum una ſerie partim mucoſos, partim oſſeos in præſepiolis diſpoſitos: ſed & his artificiosè ſeparatis novum deprehendit minutulorum

dentium

dentium ordinem, qui folliculis incluſi ſenſim accreſcentes, primis decedentibus, ſuccedunt. Imò poſteriores, & extraordinarios dentes, quos ſapientiæ quidam vocant, in calvariis demortuorum adhuc latitaſſe *Andr. Veſalius (l. 1. d. corp. hum. fabr. c. 11. p. 127.)* curiosè demonſtravit. An imaginatio matris tempore geſtationis huic defectui vela fecerit, ex matre reſcire non potui.

OBSERVATIO CCXIII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

Nimium menſtruorum profluvium à terrore.

TErrore menſtruam evacuationem, ut alias Hæmorrhagias reprimi & plebei ſciunt, qui in hujus vehementia ad eundem tanquam ad ſacrum anchoram cõfugiunt Vid. *Domin. Panaral. (Pentecoſt. 5. obſ. 27. p. 160.)* Interim non diu eſt, quo animadverti à terrore extraordinarium juxta ac vehemens uterini ſanguinis profluvium in Virgine Nobili, quod non niſi generoſioribus, venæſectioni nempe & opiatis, cedebat remediis. Notavit ante me *Phil. Salmulth (cent. 3. obſ. med. 49. p. 135.)* puerperæ lactanti perterritæ repentè excitatum menſium profluvium, in annum integrum perdurans, & adeo quidem copioſum, ut per ſtragula defluerer, atq; ex eo ipſa tandem moreretur.

[*Chemnicio Auguſtam Vind. A. 1691. d. 23. Junii miſſæ.*]

OBSERVATIO CCXIV.
D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.
Empyema periculoſiſſimum pleuritidi ſuccedens curatum.

NObiliſſima Virgo nata à Rechlingen in Horgau, Marta Agatha, viginti duorum aut trium annorum, robuſta, ſanguineo-cholerica, poſt ſaltationem vehementiorem in Menſe Junio Anni 1682. ſubitaneâ preſſurâ pectoris corripiebatur, cum difficillima reſpiratione, & ſuffocationis periculo, dolore in toto pectore pungitivo, calore febrili, urinâ tinctâ, oris amaritudine &c. exhibito cholagogo & adminiſtratâ venæſectione in brachio, poſt quatuor dies ſecutum eſt ſputum purulentum, fœtidum in magna copiâ, quotidie ad libram unam ſemis aſcendens, & durans ad ſextam ſeptimanam, hinc ſenſim in quantitate decreſcens: interim Nobiliſſima Patiens ultra decem hebdomades nonniſi in ſiniſtro latere decumbere potuit, corpus extrema macie conſumebatur, circà veſperas aderat ſemper calor febrilis, cum ſudore poſtmodum colliquativo totius corporis, ſubindè capitis ſolum & pectoris, urina erat rubra, turbida cum ſedimento craſſiſſimo, appetitus dejectus, alvus tamen quotidie reſpondebat. Pleuritidem in empyema tranſiiſſe ex materiâ purulentâ in ſiniſtram thoracis partem delatâ, maciem verò & ſudorem colliquativum partim à febre hecticâ, partim putridâ per vapores putridos calidos cor impetentes dependere, minimè dubitavi, undè prognoſis ſatis difficilis erat, tum ob metum ſuffocationis, tum ob timorem phthiſeos, nimia enim quantitas materiæ hujus ſanioſæ, putridæ, fœtidæ, Adſtantium nares ferientis, per pulmonum vaſa tranſeuntis, & per tuſſim rejectæ, pulmonibus & cordi funeſtas minas ſpirabat, auxit malum ſuperveniens deſtillatio à capite.

In curâ, licet calor febrilis me anxium & ſollicitum redderet, à nullo tamen remedio majus levamen ſenſit quam à

lacte caprino, utpotè quod abſtergit, glutinat, & nutrit, citiùs in ſanguinem vertitur, & per circulationem in locum, quem debet, pervenit: manè horâ ſextâ, & veſperi horâ quartâ, recentiſſimè à caprâ mulcto, ad uncias quinq; epoto, admixto ſaccharo roſaceo ad magnitudinem nucis juglandis, continuabat ad perfectam ſanationem, quæ per Dei gratiam, præter omnium ſpem, intrà octodecim ſeptimanas abſolvebatur: reliqua autem remedia hæc quoq; erant:

℞. Terebinthinæ Cypriæ in aq. hederæ, terreſtris ad durit. coct. ʒj. Specier. de Gemmis frigid. ℈j. Diatragacanth. frigid. ℈ij. Pulv. Haly. ʒij. Sacchar. penidii. Sacchar. perlat, āā. ʒij. M. f. pulvis. S. Hertz- und Lungen-Pulver / darvon um 10. Uhr Vormittag 2. Meſſerſpitz voll zu nehmen. quo finito

℞. Pulver. è Viſcerib. rupicapræ ʒj. Specific. Antihectici Poterii. ʒß. Sacchari Saturni ʒj. Salis perlar. dulcificat. & corallior. dulcificat. āā. gr. xv. Lact. Sulphuris, Spec. diatragacanth. frigidi āā. ʒß. Sacchar. cand. violacei ad pondus omnium. M. f. pulvis. Uſus hujus ut prioris. Noctu uncias tres aut quatuor de deſtillato hoc bibit cum ſaccharo roſaceo.

℞. Succor. heder. terreſtr. ſcabioſ. veronicæ, botryos. āā. ℔ß. tuſſilagin. taraxac. pulmonar. flor. papav. erratic. āā. ℥iij. limacum ſucculent. contuſ. cancror. fluviatil. contuſ. āā. ℔j. pulmon. & jeciner. vituli minutim. inciſ. dimid. partem. lact. caprin. ℔iijß. diger. per biduum aut triduum, dein l. a. deſtill. interdiu de trochiſcis his unum aut alterum ſumſit

℞. Confect. Alkermes inc. Spec. diair. ſimpl. āā. ℈ij. Conſerv. roſar. ʒiij. flor. Benz. gr. vj. Sacchar. ſolut. in aq. veronic. c. modico gummi tragacanth. f. trochiſci.

His uſurpatis,

℞. Radic. chinæ elect. ʒvij. Ligni lentiſc. ʒiij. Raſur. eboris. ʒij. inciſ. coq; cum pullo gallin. deplumat. exenterat. in aq. fontan. ℔ijß. in vaſe terreo vitreato tecto ad remanent. unciarum decem.

℞. Hujus decocti ℥v. ſemin. melon. ℥ß. papav. alb. ʒij.

nucl. pini. ℥iij. f. emulſio, add. ſolut. oculor. cancr. ℈j. ſalis perlar. dulcificat. gr. v. ſacchar. perlat. ℥ij. M. S. Milch vorm Schlaf zu nehmen.

℞. Specific. Antihectic. Poterii. gr. xv. Salis perlar. dulcific. gr. v. M. f. pulvis ſumendus horâ decimâ matutinâ.

Hæc duo remedia præter uſum lactis caprini continuabat per ſex ſeptimanas. Per totum morbi decurſum manè & veſperi inuncta fuit ſpina dorſi unguento reſumtivo refrigerante:

℞. Ung. Reſumptiv. Fernel. Infrigid. Galen. āā. ℥iß. Sacch. Saturni ℥j. Miſc. exactè.

Cum propter nimiam corporis conſumptionem maximè pedum, de illorum oſſium, magis perioſtii intenſo dolore quereretur, unguentum hoc valdè conducibile erat.

℞. Ung. anodyn. reſumptiv. āā. ℥vj. opii. ℈ß. Miſc. diſſolv. l. a. pro inunctione. Cibus erat boni ſucci, facilis concoctionis. Potus aqua cocta ex hordeo integro, paſſulis, prunis Damaſcenis, ficubus, ſemine aniſi. &c.

Circà finem morbi dextrum hypochondrium videbatur quodammodò durum, ad præcavendum ergo hepatis ſcirrhum Emplaſtrum hoc multum contulit.

℞. Empl. de Cicut. Santalin. Diachyl. āā. ℥ß. Pulv. radic. bryon. ℥ij. Salis nitri ℥j. c. ol. chamomill. M. f. emplaſtr. S. Leber-Pflaſter/ quod dein paulò aliter immutatum fuit.

Cerat. Santalin. Emplaſtr. Santalin. Empl. d. cicut. āā. ℥ß. Salis nitri ℥j. Sacch. Saturni ℥ß. c. ol. chamomill. miſc.

OBSERVATIO CCXV.
D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.
Ex hæmoptyſi Phthiſis curata.

REverendus, Religioſus & Doctiſſimus Dominus Magiſter Matthias Osler, Societ. Jeſu, Juvenis temperamenti calidioris, Anno 1682. in Menſe Aprili cum Ingolſtadii in Collegio ſtudiorum causâ verſaretur, ſenſit dolorem quemdam capitis non adeò quidem intenſum: paulò poſt fluebat per naſi dextram partem materia ſanioſa fœtida ferè quotidiè & durabat iſte fluxus usq; in Menſem Julium, hinc ſubitò ſuppreſſus gravius minabatur, & poſt ſe reliquit malum; in Vigiliâ enim S. Ignatii cum in lecto ſupinè jaceret, præcedente aliquali titillatione gutturis, ſanguinem ſyncerum ſpumoſum in magnâ copiâ per tuſſim rejecit, ſæpiùs poſteà recurrentem: illo tempore à Prænobili & Magnifico Viro Domino Doctore Scheiflero Profeſſore ibidem Celeberrimo, & Excellentiſſimo Domino Doctore Schönfeldero Phyſico & Medico feliciſſimo, varia ex methodo præſcripta ſunt remedia eaq; probatiſſima, quæ tamen vix ſuffecerunt, ne unam & alteram recidivam pateretur; unde ſubſecuto ſputo ſanioſo, ſudore nocturno colliquativo, tabe totius, Auguſtam miſſus fuit in Menſe Novembri, ulteriorem curam experturus: ego in ancipiti & periculoſo hujus rei ſtatu difficillimum ſanitatis recuperandæ prædixi prognoſticum: temperamentum enim calidius & ſanguinis vitioſa conſtitutio, maximè in juvenili ætate facilè efferveſcentiam ſeu fermentationem ſuſcepit, ut hinc ſeroſa potiſſimum colluvies fermentata per ſuperiora deſpumeſcens, diuq; in cerebro ſubſiſtens in lympham craſſiorem & putredinoſam tranſierit, quæ primò per nares excernebatur, ſubitò autem ſuppreſſa in pulmones ſubſtantiâ molles & flaccidos decumbebat, ſuâq; acrimoniâ corroſiva putridâ vaſa ibidem corrodendo ſputum ſanguinis floridi ſpumeſcentis ſine

dolore & in magnâ copiâ per plures vices ejecti, produxit, hinc ab Hœmoptyſi phthiſis, quæ vera jamq; confirmata erat, ſubſecuta eſt: ne tamen deſiderio Dn. Patientis deeſſem, ſequentia remedia ſanguineam maſſam & viſcerum intemperiem partim corrigentia, partim conſolidantia, ſiccantia, renutrientia, derivantia, intercipientia &c. adhibui.

℞. Herb. pulmonar. epatic. nobil. veronic. Salviæ. hyſſop. ãã. Mj. carduibened. aſplen. ãã. Mß. radic. liquirit. cichor. enul. ãã. ʒij. ſemin. aniſi. ʒiß. baccar. juniperi. ʒj. crem. tartari. ℥j. pulmon. vulp. præp. ʒvj. paſſul. min. ℥ij. ſacchar. canar. ℥iiij. inciſ. commiſc. ad nodul raræ textur. coq. in ollâ vitreatâ cum aq. ſimpl. ℔iij. vaſe tecto per quadrantem horæ, remotis ab igne add. vin. alb. ℔ij. extinguatur in illis chalybs ignitus pondere ¼. ℔. ſtent ſimul donec liquor refrigeſcat, dein exprimatur ſacculus, & de hoc liquore ſingulo manè, ſumpto priùs pauco juſculo, & veſperi duabus antè cœnam horis uncias quinq; calidiuſculè bibat: Noctu antè ſomnum ſit hæc Emulſio.

℞. Radic. chinæ electi ʒvij. ligni lentiſci. ʒiij. raſur. eboris. ʒij. inciſ. coq. cum dimidiâ gallinâ in aq. fontan. ℔ijß. tecto vaſe ad remanent. ℥x.

℞. hujus decocti demptâ pinguedine ℥v. ſemin. melon. excorticat. ʒiij. papav. alb. ʒij. nucl. pini. ʒiij. f. emulſio. add. ſacchar. perlat. ʒij. S. Milch vor dem Schlaff zu nehmen.

Cibi ſint boni ſucci, & facilis concoctionis, in prandio panatella, in cœnâ ptiſana, quibus ſemper admiſceatur modicum ſacchari roſacei vetuſtioris.

Potus, interdicto vino, cereviſia tenuis hordeacea, & pro exiccatione ulceris, ſanguinisq; purificatione, de bocheto hoc in prandio & cœnâ hauſtum unum & alterum bibat. Raſur. lign. ſanct. ℥iiij. radic. chinæ elect. ℥j. nitri præp. ʒß. ſacchar. albiſſ. ℥ij. flaved. cortic. citr. recent. ʒß. aquæ ferv. Menſur. v. ſtent per noctem in loco calido, manè coquantur per quadrantem horæ vaſe tecto, filtretur poſteà per manicam Hippocratis. His continuatis ad Menſem Decembris, cum ſputum rursùs ſangui-

ſanguine tinctum appareret, pulvis iſte ad mentem Julii Cæſar. Scaligeri ordinatus eſt, ſed paulò auctus. Ex flor. roſar. rubr. raſur. eboris, boli Armeni præp. terræ ſigillatæ. hæmatit. ãã. ℥ß. gumm. Arabici tragacanth. charab. ſemin. papav. alb. portulac. malvæ. roſar. rubr. plantag. 4. frigidi maj. excort. C.C. uſt. ſucc. acat. liquirit. amyl. torrefact. ãã. gr. xv. ſalis perlar. dulcificat. coralliõr. dulcificat. ãã. ℈j. ſacchar. cand. violacei. ℥ij. M. f. pulvis. addend. balſam. ſulphuris aniſat. ʒß. balſam. Indici veri gr. vj. Miſc. exactè d. ad ſcatul. S. Lungen-Pulver/ darvon im Tag 1. mahl 2. Meſſerſpitz voll zu nehmen. Interdiu unum aut alterum de his trochiſcis ſenſim deglutiat. ℞. Confection. Alkermes compl. ʒj. Spec. Diair. ſimpl. de Gemmis frigid. ãã. ℈j. Conſerv. roſar. rubr. ℥ß. Sacchar. ſolut. in aq. roſar. q. ſ. cum modic. gummi tragacanth. fiant trochiſci. Non neglectis interim medicamentis ſuperioribus, deſtillato nimirum, emulſione, bocheto. &c.

Die 18. Decembris, cum materia illa fœtida ſanioſa, per dextram naſi partem rursùs excerneretur, illicò pro derivatione fonticulum in brachio ejusdem lateris fieri juſſi, atq; ut deſtillatio hæc in pulmones novam eroſionem & putredinem cauſatura interciperetur, loco emulſionis de pilulis his antè ſomnum Num. iij. iiij. aut quinq; deglutiit ſingulis aut alternis noctibus. Maſſ. Pill. de cynogloſſ. c. caſtor. de ſtorac. ãã. ℈iiij. c. opobals. f. Pillæ. Num. xxx. Ad maſſam autem ſanguineam magis purificandam, edulcorandam, & à ſalſedine quaſi ſcorbuticâ liberandam, de Eſſentia Viſcerali, quæ ſequitur, guttas 20. aut plures ſingulo manè ut ſumeret, præcepi.

℞. Turion. abietis q. vis, inciſ. coq. in aq. ſimplic. q. ſ. colatur. fort. expreſſ. rursùs coq. ad conſiſtent. mellis, poſteà extrahatur eſſentia cum ſpiritu cochleariæ. Externè ex ſpeciebus his, pro cucuphâ, non leve experiebatur capitis robur:

℞. Pulv. Violar. odorat. inc. ℥ß.
Myrrh. el. Maſtichis el. Thuris.
Succini citrin. ãã. ʒß. Inciſ. commiſc.

His

His ad 16. Januarii Anno 1683. continuatis, ſubſequens hoc erat medicamentum:

℞. Herb. farfar. ℈ij. pulmonar. ʒiß. ſcabioſæ, veronicæ ãã. ℈ij. hepatic. nobil. card. ben. centaur. min. ãã. ʒß. ſcolopendriæ. heder. terr. ãã. ℈iß. radic. enul. ʒj. liquirit. ℈ij. baccar. juniper. lauri. ãã. ℈ij. ſem. aniſ. fœniculi. ãã. ʒj. pulmon. vulp. præp. ʒjß. ſuccin. alb. præp. gr. xv. Fl. Sulphuris ʒß. ſacchari cand. alb. ʒvj.

M. f. pulvis. S. Pulver/darvon Morgens/Mittags und Nachts 3. Meſſerſpitz voll zu nehmen.

His non juvantibus, brodium gallinæ multum præſtitit: ℞. Radic. enul. papav. errat. conſolid. maj. ãã. ʒvj. viſci quercin. ℥ß. pulmonar. agrimon. veronic. pimpinell. botryoſ. fl. papav. errat. bellid. roſar. rubr. ãã. Mß. ſemin. melon. ℥iß. aniſi. ʒj. inciſa commiſc. de quibus quant. ſatis impleatur venter gallinæ exenteratæ, & affusâ aquâ in ollâ novâ vitreatâ coopertâ ad ſupereminentiã octo aut novem transverſorum digitorum coq. ad mollitiem gallinæ, de brodio ſumat manè & veſperi uncias quatuor aut quinq́; pergendo per menſem: dein, ne Hectica ex phthiſi procedens & ipſi conjuncta, corpus valdè conſumptum magis ac magis depaſceretur, emulſio hæc data fuit, quæ admodum grata erat, antè ſomnum: ℞. Semin. melon. excorticat. ʒvj. papav. alb. ʒij. amygdal. dulc. depilat. ℥ß. aqu. violar. ℥ij. roſar. fl. papav. erratic. ãã. ℥iß. M. f. l. a. emulſio, addend. juleb. roſar. ℥j. D. ad Vitr. S. Milch auf 2. mahl. Interdum autem loco hujus Emulſionis: ℞. cancrorum fluviatil. No. L. affund. lact. vaccin. ad eminent. trium aut quatuor digitor. ſtent per noctem in loco frigido, exemptis & contuſis reaffunde prius lac, & deſtill. per alembicum. doſis ℥iij. aut iiij. cum pulver. antihectic. Poter. ℈j. margarit. præpar. gr. v. His ad vernale tempus continuatis, incepit bibere ſingulis matutinis & veſpertinis lac caprinum recens mulctum ad uncias ſex cum ſaccharo roſaceo, non neglectis pillulis de cynogloſſ. ſuperiùs notatis, alternis quidem noctibus, à cujus lactis uſu ad hyemem

hyemem usq; continuato ſenſim reviviſcebat, corpus renutriebatur, & ſanus jam vivit in hodiernum diem.

OBSERVATIO CCXVI.

D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.

Ulcus veſicæ, amore proximi, per ſuctionem maximè, curatum.

RAra ſunt exempla amoris ad proximum, quo quis non ſolum morbum ſed mortem ipſam ſibi accelerare poſſet: legitur in Hiſtoriâ vitæ S. Franciſci Xaverii Soc. J. Indiarum Apoſtoli, èum incomparabili amore ad ſanitatem proximi conſervandam aut reſtituendam raptum, in Noſocomio ulcus exſuxiſſe, & ita Ægrum ſanaſſe: Hiſtoria, quæ nunc ſequitur pari paſſu ferè ambulat: Ruſticus in Pago Oberalſingen propè Ellwangen/ annorum circiter 40. temperamenti calidioris ſiccioris, mediocris ſtaturæ, nervoſæ tamen conſtitutionis, cum tempore hyemali & intensè frigido, hoc anno, in lignis ſcindendis, ac domum portandis corpus plurimùm defatigaſſet, ſubitò corripitur puncturâ lateris dextri valdè immani ad inguina ſe extendente, qui licet dolor externis remediis fuerit tractatus, ac paululùm mitigatus, attamen tertio poſt die in multo intenſiori gradu recruduit, ſuperveniente nimirùm, omnimodâ urinæ ſuppreſſione, animi deliquiis, motibus convulſivis, ſiti intensâ, vigiliis &c. ita ut ab omnibus adſtantibus pro deplorato fuerit habitus: in tam periculoſo ſtatu lithotomus accerſitus mediante ſyringâ urinam retentam duxit, ſimulq; veſicam, ſi fortè calculus lateret, exploravit, re tamen dubiâ benè ponderatâ, cum calculi generatio & augmentatio tam ſubitanea ſuſpecta videretur, veriſimiliùs apparebat, ex ſanguine extravaſato & ad veſicam delato malum procedere, ibiq; ad ſuppurationem tendere, nec fefellit opinio; adminiſtratis enim ſuppurantibus internis & externis, præſente dolore

lore ulceroſo, Ruſticus vicinus rogatus, & amore proximi ſui victus, pudendum ſtrophiolo priùs coopertum in os ſumpſit tantâ vi, ut abſceſſus anteà horrendè lancinans in veſica ruptus fuerit, & Patiens multum materiæ purulentæ ſanguine mixtæ per virgam excreverit, & ſtatim meliùs habere cœperit, ac poſteà adhibitis conſolidantibus, abſtergentibus, perfectè ſanatus fuerit.

[A. 1691. d. 25. Julii exhibita Auguſtæ Vind.]

OBSERVATIO CCXVII.

D. THEODORI ZWINGERI.

Grando Palpebræ Oculi feliciter diſcuſſus.

PLures in Medico Practico virtutes requirit Hippocrates, inter quas eminere arbitror Prudentiam atq; circumſpectionem in Morbis tractandis. Hanc enim qui vel non adhibet incautus, vel adhibere neſcit imperitus, ſubinde in graves incidit errores, perverſoq́; ſuo conſilio Ægros in perniciem, vel lamentabilem admodum ſtatum præcipitat. Non infrequenter id contingit in oculorum affectibus, qui non rarò peſſimè tractati cœcitatem poſt ſe trahunt, aut deformitatem non levem. Accidit verno hujus Anni 1691. tempore, ut Filia Viri Nobilitate inſignis in Agro Bernenſi, annum ætatis duodecimum egreſſa, tuberculum duriuſculum in palpebrâ ſuperiore oculi ſiniſtri perſentiſceret, exiguum primò illud, indolens, & vix palpebrâ apertâ notabile; color cutis naturalis non fuit mutatus; ſubinde leniſſimo pruritu ad frictionem invitabat. Cùm verò ſenſim Grando iſte, (ita enim à pluribus adpellari ſolet affectus, non niſi ab obſtructione glandulæ alicujus originem ducens,) augmentum capeſſeret, & jam piſum majus ſuâ moleculâ excederet, prætereaq́; palpebram nonnihil deprimendo deformitatem vultui, aliàs ſatis formoſo, conci-

conciliaret; Parentes de graviore malo ſolliciti ſubſidia quærunt, & in Chirurgum Medicumq́; incidunt, qui externis cataplasmatibus, epithematibus, ac emplaſtris, neſcio qualibus, tuberculum diſcutere tentantes, dolori, inflammationi, & abſceſſui inde naſcituro periculoſo, portas aperiunt: quare deterriti ad ea ſtatim confugiunt, quibus jam excitata dolorifica inflammatio iterum diſſiparetur; quod cùm ex voto ſucceſſiſſet, Parentibus, meliora pro ablatione mali remedia urgentibus, tandem proponunt grandinis ſub cute mobilis exciſionem. Audiverunt conſilium, ſed operationis crudelitate perterriti, ab aliis priùs Medicis ejusdem neceſſitatem confirmatam habere voluerunt. Quamobrem meum ſuper hâc re conſilium per Litteras expetitum: ego verò examinatis probè ſingulis circumſtantiis, reſpondi, affectum tanti non eſſe momenti, qui rigidam adeo Chirurgi operationem requirat; ſed levem eſſe glandulæ cujusdam obſtructionem, quæ vel ſolo naturæ robore, in Virgine adoleſcente, cooperante inprimis æſtatis appropinquantis ardore, diſſipari ac diſparere queat; quale quid & in memet ipſe, & in pluribus aliis expertus ſim. Quò tamen eò citiùs atq; feliciùs idem Nobiliſſimæ Virgini evenire poſſet, præſcripſi purgans aliquod mercuriale, cujus ope viſciditas humoris Lymphatici in corpore, & in oculo corrigeretur & nonnihil reſolveretur: hinc ſuaſi, ut ſingulis matutinis atq; veſpertinis horis Pulvis granorum Caffé toſtorum, unâ cum ſemine fœniculi & Baccis juniperi in Aquâ ſimplici decoqueretur, ac vapor inde exhalans calidus ad oculum aliquandiu admitteretur. Tandem ſimul Tragema ordinavi ex ſemine fœniculi, herb. euphraſ. bacc. juniper. ocul. cancr. præparat. diaph. Jovial. cran. hum. præp. cinnab. nativ. opt. cinnam. cubeb. & caryoph. cum ſacchar. paratum, quotidie aliquoties uſurpandum. Quorum remediorum ope intra ſpatium trium ſeptimanarum grando perfectè diſcurſus evanuit, qui aliàs ſibimet & naturæ relictus ultra plures menſes, imò annum in aliis ſine noxâ duravit.

OBSERVATIO CCXVIII.

D. THEODORI ZWINGERI.

Anatome pueri Variolis malignis extincti.

FIliolus Mercatoris apud nos famigeratiſſimi, annos circiter novem natus animi ad hilaritatem compoſiti, ſed ingenii aliquantum obtuſi, à multo tempore nonnihil aſthmaticus, ſed aliàs ſatis agilis & promptus. Circa principum menſis Octobris Anni M DC LXXXIX. in inguinis ſiniſtri dolore, cum aliquantillo tumore conqueſtus eſt, ſine tamen æſtu, vel rubedine partis. Parentes reſcito, quem filiolus in fœnum horreo ingeſtum fecerat, ſaltu, anxii ſtatim hæſitârunt, num fortè Hernia, rupto ſive laxato peritonæo, oborta ſit; quamobrem Medico in conſilium accerſito res exploranda offertur, qui nullam heic Enterocelem adgnoſcere voluit, ſed ventoſam ſolùm membranarum dilatationem eſſe perſuaſit; hinc medicamina præſcripſit huic malo opponenda, quæ cùm non ſtatim ex voto ſuccederent, ſolliciti magis Parentes generoſiora inquirere remedia ſtatuerunt, eumq; in finem, connivente Medico, Chirurgum ſimul advocant, Medicaſtrum famoſiſſimum non procul ab Urbe degentem, qui Inguinis tumorem obiter inſpectum, ac minus inflammatorium eſſe comperiens, adhibitis ſuis remediis intra paucos dies diſcuſſit. Cùm autem non longè pòſt idem puer Arthritide vagâ leniter conflictari cœpiſſet, idem Medicaſter denuò in auxilium vocatus, ægrotulum per quindecim dies, quotidie ſemel ſuper accenſum Vini ſpiritum, exhibitis ſimul internis ſudoriferis, ſudare curavit, ſicq; Patientem utcunq; ſanitati reſtituit, ut, qui antea rectus incedere neſciverat, jam benè ſatis progrederetur. Inter hæc, cum Aſthma ſubinde recurreret, Agyrtaq; ſibi perſuaderet, illud non niſi à ſtrumâ provenire, licet parum admo-

admodum in collo animadverteretur, pulverem pro Botio, quotidie diligenter uſurpandum, commendat. Tandem verò D. 16. Novemb. 1689. Filiolo purgans aliquod jalapinum exhibet, ex quo multoties primâ die cum torminibus acerbis dejecit; poſtridie verò alvum adhuc fluidiorem habuit, ſimul ac de doloribus continuis ſiniſtri Epigaſtrii conqueſtus; parum comedit, parumq́; tum ſitivit. Die 18. ejusd. menſis febricitare jam, pejusq; ſe habere cœpit, quo permoti Parentes ab Agyrtâ deficiebant, & ad Medicum ſuum ordinarium redibant, qui accedens Puerum Febri acutâ, cum fixo Epigaſtrii dolore, decumbentem animadvertit, factisq́; indicationibus, ab acrimoniâ humorum, ſanguinisq; hinc inde in glandulis & tubulis minimis ſtagnatione deſumptis, antifebrilia præſcribit, ac diaphoretica, Variolas, quarum erupturarum ſuſpicionem habuit, expellentia: quæ medendi methodo per quatriduum continuatâ id præſtitit, ut puſtulæ hinc usque quaq;, ſed majore tamen numero in facie atq; artubus tam ſuperioribus, quàm inferioribus, erumperent, ſimulq; aliquot dierum ſpatio increſcerent, ac more variolis conſueto augerentur: ad eam tamen altitudinis & maturitatis perfectionem non elevabantur, ad quam in pluribus aliis proſpero eventu pertingere ſolent; tumebat quidem facies, puſtulis undecumq; repleta, ſed palpebræ tamen nunquam penitus occludebantur: præterea Febris cum ſuis ſymptomatibus nihil minuebatur, dolorq́; Epigaſtrii contumaciter perſiſtebat. Medicus his perterritus, prognoſin jam funeſtam formare cœpit, idq́; tantò magis, quòd inſequentibus etiam diebus à diaphoreticis, tam fixis quàm blandè volatilibus, ab emulſionibus naſturcinis, aliisq́; mixturis cardiaco-ſudoriferis nihil meliùs haberet adoleſcens. Etſi enim mador aliquis ſemel atq; iterum è cute erumperet, Febris tamen nihil unquam remiſit, quin deliria, inquietudines aliaq; funeſta ſymptomata jam accedebant. Tandem Variolæ ſiccari, & fuſcæ, nigræq́; evadere incipiebant, emaciabatur adoleſcens, tuſſiebat multum, ob vires magnopere attritas nihil

exſcreare valens: ardebat urina, alvus frequens erat & liquida; deliria crebra; appetitus dejectus, horrebat inprimis calida ſingula, ſolo hinc lacte per aliquot dies nutritus. Atq; ſic paulatim vires magis exolvi, naturaq; fatiſcere perrexerunt, donec tandem noctu Diei ſextæ Decembr. poſtquam extrema membra primùm, hinc & reliquæ, verſus medium usq; ventrem, partes actu frigidæ redderentur, ipſeq; Adoleſcens placidè expiraret; atq; animam Creatori benigno altiorem in ſedem remitteret. Parentes morte Filii chariſſimi ſummoperè contriſtati, veram hujus funeſti eventus cauſſam ſcire cupientes, cadaver aperiri voluerunt, petierunt; quam in rem ego ſimul cum ordinariò Medico poſtulatus, ſub veſperam Diei ſeptimæ Decembr. quo tempore cadaver jam penitus friguit, illud aperiendum adgredior, ubi primo ſtatim intuitu pectus totum, hinc & Epigaſtrium inprimis ſiniſtrum, prorſus lividum & gangrænatum apparuit; abdomine autem inciſo, ejusq; involucris, diviſis, inteſtina comparuerunt inflata, quæq; ſuperius jacentia primo ſtatim viſui occurrerunt, naturali ſe penitus facie offerebant, dum verò eadem curatiùs examinando ab invicem ſeparabam, Ilei tandem portionem in Epigaſtrio ſiniſtro ſitam, ſpithamæ unius longitudine, rubicundam, lividis interſtinctam venis, adeoq; gangrænatam offendi: hinc per Meſenterium plurimas glandulas, majores, minores tractui inteſtinorum confines notaui, lividas eas, ſed ſatis adhuc molles. Ipſa quoq; magna Aſellii Glandula, non ſecus ac Pancreas alterum Virſungianum nonnihil lividum adparuit. In Inteſtinis tenuibus glandularum plexus nonnulli ſiderati, inprimis autem glandulæ ſolitariæ Inteſtini Coli tumentes & nigræ extiterunt. Hepar & magnitudine & conſiſtentiâ fuit naturale, verùm quoad colorem in baſi, quâ dorſo incumbit ſimulq; Diaphragmati adjacet, ut & in peripheriâ illius livor aliquis ad digiti latitudinem conſpiciebatur: quacunq; autem parte hoc viſcus incidebam, ſive ſanâ ſive ſphacelatâ, ſanguis niger, isq; fluidus planè emanavit. Lien ſimiliter in extremitate ſui inferiore,

ovi

ovi gallinacei minoris magnitudine niger prorſus & ſideratus fuit, ſanguinem quoq; fluidum inciſione factâ emittens, cæterà magnitudinis debitæ. Inter Lienem & Ventriculum, ſubter membranas Omenti, pinguedine deſtituti, glandulæ hærebant quinq; præternaturaliter tumidæ, rotundæ, lividæ, ſphacelatæ, quarum maxima exæquabat magnitudinem nucis moſchatæ; hæ glandulæ exterius lividæ aut cœruleæ, interius ſubſtantiam exhibebant ex rubro liveſcentem, & gangrænâ corruptam. Renes fuerunt naturales. Diaphragmatis pars, quâ Hepatis portio ſiderata tangebatur, ſimul livida cernebatur. Elevato hinc ſterno, utriusq; lateris pulmo tumidus viſus, cujus veſiculæ quamplurimæ, imò innumeræ ſatis notabiles, partim aêre, partim ſpumoſo ſero turgidæ exiſtebant. Color interim pulmonis mirè varius, hinc albicans, illinc livens, nigricans, roſeus, violaceus &c. ſideratas portiones multas, ſed nullum tamen abſceſſum, nullas puſtulas exhibuit. Pericardium ultra duas ſeri limpidi uncias continuit: Cordis arteriæ, venæq; ſanguinem merè fluidum habuerunt, ſine ullâ pituitâ coagulatâ.

SCHOLIUM.

PEriculoſæ ſunt admodum ſectiones corporum febri malignâ extinctorum, novi plures inde inſimiles incidiſſe febres, à quibus vix liberari potuerunt. Minus tamen periculi in ſe habent, ſi cadavera perfriguerunt, ſi tempus hybernum, aërq; gelidus. Plura hinc forſan in Adoleſcentis illius cadavere adnotare licuiſſet, niſi propriæ valetudinis ratio habenda fuiſſet, tantoq; id magis, quòd à variolarum inſultibus hucusq; per Dei Gratiam immunis extiterim. Aliqua interim notatu maximè digna hæc Anatome exhibuit: quorum primum eſt ſanguinis fluiditas, acido-corroſivis plus minus volatilibus particulis adſcribenda; ſunt qui arſenicalis naturæ, alii aliûs texturæ illas faciunt; à quibus naturalis Maſſæ humoralis craſis,

atq;

atq; conſuetus particularum ſitus invertitur, atq; valdopere turbatur, ut, cùm remedia jam deficiant, quæ naturalem diſpoſitionem reſtituere valeant, humores neceſſariò ſenſim in ſuo motu circulante præpediri, tandemq́; hinc inde prorſus ſtagnando mortem inducere debeant. Secundum eſt, quod non tantùm partes externæ, ſed & internæ plures, in medio & infimo ventre ſimilibus inflammationibus deleteriis afflictæ fuerint: atq; ita in omnibus hâc Lue, vel etiam Febri malignâ decumbentibus contingere, mihi firmiter perſuadeo: uſq; adeo enim vel nimis copioſum, vel nimis acre eſt tale venenum, ut ſubinde priùs in glandularum internarum tubulis obhæreat, ſeſeq́; affigat, quàm in externas ſub cute ſitas glandulas miliares citra periculum ſeſe præcipitari patiatur. Notabile, quod in externâ pectoris atq; abdominis ſuperficie adoleſcentis hujus, vix decem variolæ conſpectæ fuerint; ſed intus deliteſcebat hoſtis, glandulas plures, quæ dum naturaliter ſe habent, vix in conſpectum prodeunt, occupans, easq; primùm inflammans, intumefaciens, tandemq́; in gangrænam atq; ſphacelum Lethalem convertens. Debellatus hic hoſtis fuit generoſiſſimis alexipharmacis atq; diaphoreticis, ſed ſucceſſu minùs optato, adeo enim profundè infixa fuerunt ſpicula veneni, ut inter tenaces obſtructionum inde in tubulis ex glandulis enatarum radices, & vim potentiſſimorum quoq; remediorum nulla amplius exiſteret proportio, ſed paulatim humorum circulatorius motus inhiberi, machinaq́; deſtrui debuerit. Inflammatio autem Ilei inteſtini, utrum ſoli variolarum veneno adſcribi poſſit, valdè dubito, quin dolor ille Epigaſtrii, de quo Ægellus, poſtridiè exhibiti ab Agyrtâ purgantis jalapini, ſtatim conqueri cœpit, & ad mortem uſq; perrexit, magnam mihi ſuſpicionem movet, particulas quasdam corroſivas reſinoſi illius remedii non tantùm fibrillis Ilei infixas, ſed & plures aliâs ſanguinis latici communicatas fuiſſe, quæ poſtmodum impedimentum quoddam attulerint, quò minùs variolæ benè per omne corpus erumpere, & acriores particulæ ad externam

ſuper-

ſuperficiem expelli potuerint. Usq; adeo Medicus Practicus ſibi caveat à præſcriptione ejusmodi fortiorum purgantium, ubi vel variolæ, vel Malignæ Febres metuendæ ſunt in ſubjecto.

[*Baſilea Norimberg. miſſa. A.1691. Menſ. Julio.*]

OBSERVATIO CCXIX.

D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI.

Infeliciſſima corpulentiæ nimiæ cura.

Militat omnis amans & habet ſua caſtra Cupido

ſed diverſiſſima, nam trahit ſua quemque Voluptas. Hi etenim Sithonias nives candore, ore Pæſtanas Roſas ſuperantes adamant; illi Veneris mellita uredine peruſtas ſeu uſtulatas potius Fotides, quarum ſub labris tamen Suada ſeſſitat & ex oculis cupido Cmicat, expoſcunt; cum Poëtâ exclamantes

Alba liguſtra cadunt vaccinia nigra leguntur.

Sunt quos tenellula Amaſiæ membra, Formicæ quaſi cruſcula exagitant, neq; deſunt quos lacerti certi, & carnea membra tangunt, illisque juxta Corn. Gallum

Carnis ad officium carnea membra placent.

Repertu dantur quos pinguiuſcula corpuſcula, & fornicata delectant Inguina, Martiali equidem inviſa, qui Epigr. l. XI. 100. ad Flaccum ſcribit

Habere amicam nolo, Flacce, ſubtilem,
Cujus lacertos annuli mei cingant,
Quæ clune nudo radat, & genu pungat,
Cui ſerra lumbis cuſpis eminet culo;
Sed idem amicam nolo mille librarum:
Carnarius ſum, pinguiarius non ſum.

Duxerat talem à Martiali adamatam lacertoſam & carnariam fœminam, toroſus Juvenis. Prima conjugii tempora pacata erant & halcyonia, cum inſtrumentum Pacis toties quoties

evolveret maritus, Coſtæ caſtæ ferè ſemper agglutinatus. Laſtaurum certè dixiſſes, ſi non Calatiam. Aſt uti rebus in humanis fieri aſſolet, hæc gaudia excipit luctus: ſed qualis? ê carnariâ fit ſucceſſu temporis pinguiaria, & cum habitu corporis, mariti quoq; demens mutatur mens. Non equidem præcisè determinare auſim, an mille librarum Amica fuerit facta? (ceu Martialis loqui amat.) An cum illa muliere Sennerti Prax. l. 5. p. 1. c. 4. CCCCLXXX. librarũ civilium, vel cum quodam viro 600. librarũ pondus attigerit. Hoc certò certiùs ſcio, quod obeſitatem Judæorum Iſmaëlis & Eleazaris minimè adæquaverit, de quibus Rabbi Loama, Apellis ſuis narrat; adeò groſſos fuiſſe his μεγαλοκοιλίοις Ventres, ut cum in pedes conſiſterent, & ſibi invicem Facies obverterent, conjungerentq; ventres, duo boves potuerint tranſire inter eos neutrum attingendo; & quod incidenter hoc loco notarim; Iſmaëlis membrum genitale ſimile erat magnitudine ſacco cuidam novem modiorum, Eleazaris vero octo modiorum, (utinam linguis pendeant mendaciſſimi iſti Verpæ! aut lapideâ ornentur tunicâ! ſed hæc obiter, ad pinguiariam meam revertor. Viro hæc indies reddebatur magis magisq; exoſa, ſingulis quippe momentis ſaginoſior apparens. Evanuit tunc ſimul cum amore ejus fructus,

Jocus, ludus, ſermo, ſuavis ſuaviatio,
Compreſſiones arctæ amantium corporum,
Teneris labellis molles morſiunculæ,
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ.

Succeſſit odium rixæ, & quod merito ultimo ponendum loco Verbera. Cadmæam indies affectabant Victoriam, concordes olim animulæ, non minus Victori ac victæ luctuoſam. Vitæ ſic pertæſa carnaria iterum quovis modo eſſe cupit. Quærit undiq; & undique remedia; larga ubique conſiliorum ſeges, ſed Curationis pauperrima meſſis. Tandem verberaliſſimus trifurcifer, medicinæ proſtibulum ſeſe offert, & ſolatium afflictæ, priſtinamq; formam promittit. Non Gallum huic futili Ar-

ſippi

ſippi filio, ſed ferreis hiſce temporibus aurum ſpondet, modo reſtitutionis in integrum, aliqualis ſolummodo refulgeret ſpes. Sed irrita Vota. Roſeæ genæ luridum contrahunt colorem, pallor in ore ſedet, ingruit ſitis, ſpirat difficulter, membrorum gravitas cæteras concomitat calamitates. Pejora indies omnia. Nihilominus audaculus ille Αἱματοσταλαγὴς, præpoperam pollicetur valetudinem, illud Senecæ inſuſurrans miſerculæ auribus: quicquid ad ſummum pervenit ad exitum properat. Hac conſolatione rurſus aliquot dies jam cachecticam lactat; tandem

— — *effuſo tumet imbre refertum*
Abdomen Monſtri quid alens.

Quid conſilI? ſapit, ſed ſerius nimis cum Phrygibus, & in Charontis cymbâ jam conſtituta, auxiliares conſcientioſi Medici manus implorat. Advolat ille, aſt cernit cernuas in corpore vires, inque triſtiſſima ſymptomata proniſſimam planè naturam. Porrigit quidem quæ ſana ratio & vera artis methodus dictat medicamina; ſerum & alvum ſtudet movere, ſed movendo nihil promovet. Triumfat denique de hydropica Mors, & quod Medicus porrigere nequivit morbi levamen, affert & offert. Excuſſis pyxidibus & vitris, in quibus Deorum cibum & potum, ægræ propinaverat bipedum audaciſſimus, reperit Medicus ſpiritũ ſalis, Vitrioli aliaq; acida, cruda, vulgò ſic nominata diuretica. Forſan triobolaris ille homuncio per tranſennã & aliud quaſi agendo, ex Authore Practico certior factus: diureticorum uſu abſolvi corpulentiæ nimiæ curam. Aſt ehodum Pamphile! non omnia omnibus. In pinguiariis quippe acrimonia ſalina Maſſæ ſanguineæ deeſt, chyloſæ portiunculæ primatũ obtinent, copioſius ſerum, vaſaq; Lymphatica nimiùm quantùm diſtenta. Ab acidorum autem uſu particulæ adhuc pauciſſimæ in ſanguine reſiduæ, acriores & Salinæ fuêre penitus extinctæ, ſegnior humoribus circulantibus inductus motus; exinde hinc inde in corpore obſtructiones, vaſorum Lymphaticorum rupturæ, Lymphæ extravaſatio, deniq; Hydrops.

OBSERVATIO CCXX.

D. MICHAEL. FRIDERICI LOCHNERI.

Ambræ gryſeæ Fruſtum inſolitæ magnitudinis, & ponderis.

AMbram gryſeam ſubſtantiam illam ſebaceam, pinguem, ſolidam, levem, coloris cinerei, inflammabilem, odoratam, ſaporis oleoſi, pinguis & aromatici, inſtar Bituminis, ex ſcopulis & ſaxis in imo maris effluentem, condenſatam & in litus ejectam, (ſic illam more ſolito accuratiſſimè definit Excell. Hermannus Leydenſium Prof. qui nobis in talibus exoticis oraculi loco in MSt. de mat. med.) quisque ferè novit, ortum tamen & generationem ignorat. Non equidem hîc in ejus inquiramus natales, quippe altioris res illa indaginis, hisque tantùm, quibus adire Corinthum ſv. regiones illas Indicas libet, licet; producam ſolum̃odo ſtupendi ponderis, probæ hujus in abſtruſis Sali ſcopulis ſitæ mercis, fruſtum. Garzias ab Horto quindecim librarum fruſto majus non vidit. Itineraria ſæpè ſæpius majorum fruſtorum mentionem injiciunt, ſed nullus fermè itinerantium αὐτόπτης hæc refert; claudunt quippe relationes dubiæ voculæ; ajunt, dicunt, ferunt, perhibent, prædicant &c. &c. in hoc vel illo regno, tale & tantum Ambræ fruſtum fuiſſe repertum. Aſt Terentianum illud ſemper itineraria perlegenti menti hoc in caſu, ſe repræſentat: Pluris eſt teſtis oculatus unus quàm auriti decem, qui audiunt audita dicunt, qui vident planè ſciunt. Silentii peplo involvo iſtas ex purâ Ambra conflatas Inſulas quarum Garzias ab Horto ex relatione nugivendulorum Nautarum meminit, has etenim fruſtrà quis noſtrô quæſierit in orbe; forte Inſulæ illæ Ambratæ, concavum Lunæ intelligentiarum Ariſtotelicarum ſedem, Democriti intermundium, Mori Utopiam, vel mundum Carteſianum (in quem nuper anony-

anonymus iter inſtituit, ſub Gallici ſcripti ſchemate, & titulo: Voyage du Monde de Des-Cartes, lepido ſane & eroſos ungues ſapiente libello;) peragranti, obviabunt. Illic quoq; reperiet fruſta ambrata, centena quaſi librarum millia pendentia, à Mahumedano Monſtro Alberbut devorata, inq; ejus ventriculo reperibilia. Aſt ſat fabularum; illud quod curioſo Lectori offerre animus eſt, fruſtum, ex Indiis Amſtelrodamum allatum; ceu ex Literis Dn. Nicolai Dombsdorffii ſelectiſſimi Amſtelrodamenſium Pharmacopœi, (cujus jam aliquoties in Eph. noſtr. honorifica mentio facta;) ad Amicum Noribergam datis videre licuit. Adæquat hoc fruſtum quadraginta duas libras; & ſic ſuperat adhuc Auguſtanum Mattſpergerorum Ambræ fruſtum, quô Excell. olim Vollgnadius Eph. noſtr. ditavit.

[Exhibitæ Menſ. Julio Magnif. Dn. Præſidi A. 1691.]

OBSERVATIO CCXXI.
D. DAVIDIS REICHII.
De
Contuſione Cranii ſine trepanatione curatâ.

DEſiderio ſatisfacturus Gratioſo Per-Illuſtris Domini Franciſci Michaëlis Hyſerle, Liberi Baronis de Chodeir, Domini in Elſchovviz &c. Sac. Rom. Cæſ. Maj. Conſiliarii &c. in aliorum ſimilibus periculoſis affectibus occumbentium, emolumentum reticere Curioſis non debui, qualia ex Lapſu Equi acciderint illi mala, qualiaquè in ejus Curatione adhibita fuerint Remediorum ſolamina.

Anno 1685. d. 17. Februarii, horâ quarta veſpertinâ prælaudatus Dominus Liber Baro Eques petit exſpatiandi (ut ajunt) causâ ſuburbium, fatoquè infelici ſimul cum Equo præceps factus, duriori congelatæ Terræ globo occiput fortiter impingit, ſanguinemquè per Nares, Aures ac Palatum proſilire

fecit. Cranium ejus ex hac Contuſione ſubſedit, ita ut relictâ inde foveâ Ovum capere potuiſſet gallinaceum.

Hinc à pluribus Perſonis Illuſtribus pro mortuo habitus currui impoſitus fuit, atquè in Urbem translatus diverſorio ſuo, (ad Celum cæruleum) quod Illuſtriſſ. Liberum Baronem de Zedliz ſanandi causâ tunc fortuito inviſeram, inferebatur. Vocatus ſtatim ad triſte hoc ſpectaculum, conſuetô hactenus more, V. S. curavi inſtitui, Liquoremquè meum Univerſalem in Vini hauſtu propinavi: quô ſumtô reſpirare ac aliquot vicibus vomere incepit. Ipſi autem contuſionis loco ſacculi ex herbis & Floribus aromaticis in Vino cocti ſimul à Chirurgo calidè applicabantur.

Mihi vero ſocium in periculoſo hoc curando Affectû petenti, Comitis Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Domini, Domini de Schaffgotſche S. R. I. ſempèr Liberi Baronis de Trachenberg &c. &c. Sac. Cæſ. Majeſt Actualis Conſiliarii intimi, Camerarii, Utriusquè, Superioris & Inferioris Sileſiæ Cameræ Regiæ Præſidis, Ducatus Schvvidnicenſis & Jauroviensis ſupremi Hæreditarii Præfecti, Ordinarius Medicus, Dominus Doctor Philippus Neugebauer, Practicus Celeberrimus & Amicus noſter ſingularis. Hic mecum Enema applicandum eligebat, non ſine optimo ſucceſſu, Excrementa plurima abducens, etiamſi per vomitum quoquè non pauca ſaburra fuerit ejecta.

Horum graveolens Acidum ſpargens fracedo abſorbentium ac temperantium uſum nos docuit, ac proinde præparata cum ſpecif. Cephal. & Pulvere Polychreſto præſcribere impulit, quæ pro refocillatione ſpirituum ſuppreſſorum Animalium ſeu Vitalium, in potiunculâ Analepticâ Ægro tradebantur, & quidem intra octavam & novam horam nocturnam.

Cum autem graviora metueremus ſymptomata, alter noſtrum Medicus cum Chirurgo eâ Nocte attendere omnia Ægro obventura conſtituimus. Primùm ergo me tetigit ordo Convulſionibus invigilaturum vel intenſioribus vel remiſſioribus.

Poſtquam

Poſtquam igitur frequentiores ac fortiores ingruerent, repetii prædictam cum Pulvere Potiunculam. Sed huic Remedio non cedentibus illis, verum magis ingraveſcentibus, in eodem Vehiculo Extractum meum Solare anodynum, de quô, in Diſcurſu de Mercurio in Sole viſo, ſufficientem feci mentionem, & gr. ſeptem binis vicibus propinavi Ægro, qui ex hoc ſtatim quietior factus, illis ulterius non tentatus fuit, ſicquè ſpes prima Reconvaleſcentiæ futuræ affulſit.

Enim vero cum quartô Decubitus die ſermo, primâ infortunii die perditus, nondum rediret, ac Rationis uſus plane ceſſare videretur, dubiorum pleni autumarunt Medici alii quidam, inſtituendam eſſe, non derelinquendam, Trepanationem, absquè his perſuaſi Adſtantes ſeriò nos monuerunt, ut periculoſiſſimum caſum cautiſſimè tractaremus, nihilquè aut temerariô ausû tentaremus, aut ſupinè negligeremus.

Noſtris autem in contrarium adductis rationibus (quod de ipſa jam fuerimus ſolliciti, ſed citra diſcrimen in eam conſentire nequeamus) cum nulla concederetur fiducia; rogavimus tandem, ut cum aliis in Conſilium Medicis deſcendere nobis liceret, ne, ruente in pejus ſtatu Ægri, Culpæ nobis inureretur macula. Inito hoc, conſenſere nobiscum omnes & Medici præſentes & Chirurgi Trepanationem à Peregrinis laudatam hoc in caſu eſſe nequè de neceſſitate, nequè de poſſibilitate.

De hâc quidem: Quoniam Æger maximè impatiens erat, ita ut vix novaculam Capillis abradendis deſtinatam perferre voluerit, ne dum Trepanum admiſſurus ſit.

De illa autem: cum Periculis negotium illud non careat, ob varias Chirurgis notas rationes. Nobis Diſvaſionem illius facere ſequentes.

1. Convulſiones jam dum ſopitæ, nunquam rediere.

2. Contuſione facta fovea, ſeu ſubſidentia Cranii, jam dum reſtituta Remediorum applicatorum & Naturæ beneficio.

3. Natura ipſa Lapſus ipſius momento vias excretorias

jam

jam ſanguini per nares, aures & os proſilienti aperuerat, quem reliqua, plerumque in putredinem vergens, Humorum extravaſatorum ſubſtantia ſequi potuiſſet.

Hodie enim non æquè atquè à Priſcis ſanguis Hirci aut Draconis cum Aceto, vel alia ſtyptica, ſed temperantia & Balſamica diſſolventia, quæ congrumatam materiam incidere, vel jam putridam redintegrare atquè ſic Ægrum à periculis graviorum ſymptomatum vindicare valent, propinantur.

4. Poſito autem extravaſatam Lympham aliosquè humores nec dictis Remediis poſſe diſſolvi, nec per vias excretorias, aliàs inſuetas, expelli; quæſtio tamen foret; quâ parte Capitis Trepanatio, pro educendis illis, fuiſſet inſtituenda, cum neutra parte fiſſuræ ſignum adfuerit.

5. Tandem & præcipuè cum gravia plerumquè ſymptomata Operationi illi occurrant, v. g. Epilepſia, Vomitiones &c. Et licet illa benè & exoptatò cederet; Tali tamen modo ſanatus propter tenuem Foraminis concretionem injurias aêris & motum Corporis ægrè ferre poteſt, etiamſi lamina argentea tegatur.

Quapropter ad traditas has à Collegâ meo multum æſtumando, Domino Doctore Neugebauer, Rationes, Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Comes de Schaffgotſch concluſit, omittendam potius eſſe periculoſiſſimam hanc operationem, ſi tutioribus Mediis, præcipuè meliorem ſortem nanciſcente ægro, ſanationem proſequi fas ſit.

Sic tandem die ſeptîmo critico convaleſcere incepit Æger noſter Per-Illuſtris, Qui, poſt elapſum menſem, prælaudati Domini Doct. Neugebaueri Curæ ac Dexteritati commiſſus, pedetentim priſtinæ ſanati reſtitutus eſt.

Hic Patiens Per-Illuſtris pro ut mori, quam mutilatus vivere malebat: ita ipſi, intuitu deſperatiſſimi negotii Trepanationis, quod timebat, reponimus illud:

Nil temerè, nil timidè,
Sed ad Utrumquè cautè.

OBSER-

OBSERVATIO CCXXII.
D. JOH. MAURIC. HOFFMANNI.
De
Amuleto contra dentium dolorem.

AMuleta ſive periapta decantatiſſima multa etſi non ignorem plus laudis habere quàm mereri, & non rarò effectum inde ſubſecutum ſalutarem ſuperſtitioni aut credulitati potiùs deberi, in univerſũ tamen omnia mangonia à Medicina aliena & falſa cum Galeno in Procem. lib. VI. de ſimplic. medicamentor. facultatibus pronunciare nolim; cùm illorum non pauca etiam obveniant, ſecundum naturales agendi vires operantia; ſicuti numeroſis exemplis demonſtrari poſſet, ſi talia ex charta in papyrum tranſcribere mihi animus eſſet. Id verò nunc agam, & periaptum adverſus dentium dolorem in medium nunc afferam, quod quidem præbet Aparine levis ſive Aſperula muralis minima, à Cl. Johanne Rajo in Hiſtoriâ plantar. Tom. I. lib. X. c. 8. deſcripta; quæ recens in faſciculum collecta de collo ad interſcapilium usq; ſuſpenſa odontalgiam mirè demulcet, ſicuti ab expertis & fide dignis perſonis tàm inaudivi, quàm ipſe cognovi. Retulerunt autem mihi eos inter ſagaciores, ſe ubi herbam aliquamdiu appenſam geſtaverunt, aliqualem capitis perſentiſcere ſtuporem dicam, an hebetudinem? ut hinc non immeritò doloris lenimentum in effluviis quibusdam ſulphureo-ſalinis & quaſi ſeminarcoticis, ab herbâ nominatâ dimiſſis, & ſanguini ac ſpiritus animalibus aſſociatis, horumq; impulſum elaſticum quodammodo coërcentibus, aut acrimoniam peccantem mitigantibus, mentis conjecturâ aſſequi liceat.

OBSERVATIO CCXXIII.
D. JOH. MAURIC. HOFFMANNI.
De
Vulnere linguæ feliciter curato.

TErtius nunc agitur menſis, ex quo vocatus ſum ad puerum duos annos natum, qui cùm linguâ extra dentium Pomœria exerta in terram præcipiti lapſu ruiſſet, apicem linguæ ſibi fere totum præſcidit, inſigni comite ſanguinis perfuſione, quam cùm Chirurgi miniſter mox coërcuiſſet, ego puero perterrito ad avertendos, qui jamjam imminebant, inſultus epilepticos, pulverem nervinum abſorbentem ex Pulv. Marchion. antepileptico cervino, Zvvelferi & cinnabari nativa compoſitum exhibui, labiaq; vulneris ad arcendum inflammationis periculum mitigandumq; dolorem ſæpius illiniri juſſi ſequente mixturâ:

℞. Mucilaginis ſem. cydonior. cum aq. roſac. & plantag. extract. mellis roſacei āā. ʒij, aq. veronic. ʒiij. ſyr. de roſis ſicc. ʒiß, Ms. dr. ad uſum.

Altero inſequente die quiete rurſus patienti per adſtantes procurata, tale præſcripſi pro oris collutione decoctum adſtringens & vulnerarium.

℞. Fol. plantag. quercus, liguſtri, Flor. roſ. rubr. āā. Mß. balauſtior. cortic. granator. āā. ʒij. coq. in aq. chalybeat. ℔iß. ad ℔j. Colaturæ add. ſyr. de roſis ſiccis ℥j. mell. roſac. tinctur. gumm. laccæ Mynſicht. āā. ʒij. Ms. dr. ad fict. Sgr. Zuſammenziehend- und heylendes Mund-Waſſer.

Cujus uſu per aliquot dies continuato apex cum linguâ reliquâ perfectè coaluit, puero nunc linguam ad loquelæ expreſſionem alioſq; uſus liberè movente.

OBSERVATIO CCXXIV.
D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.
exhibens
Sciagraphiam
Notabilium in Anatome corporis feminini nuperrimâ viſorum.

CUm ex ILLUSTRIS SENATUS NORIMBERGENSIS Dominorum & Nutriciorum Univerſitatis Altdorffinæ munificentiſſimorum, incomparabili ad Medicinæ incrementum & ornamentum promovendum benignitate, Cadaver femineum pulcerrimum Theatro Anatomico gratiosè conceſſum eſſet, ſeptimo & ſequentibus Junii diebus Anni hujus ſuprà milleſimum ſexcenteſimum nonageſimi primi, ad ſui accuratiorem contemplationem ex aliis multis ſequentia nos invitaverunt. Nempe enim ad imitationem Nicol. Stenonis & Caſp. Bartholini inſtitutâ noviſſimâ integumentorum inciſione, & portione cutis, cum ſubſtratâ pinguedine & communiter ſic dictâ membrana carnosâ, digitum latâ in medio corpore à collo ad pubem usq; relictâ, plures conſpeximus tendineas fibras à muſculis ſubjectis per adipoſo-membranaceam expanſionem ad cutem usq; exporrectas, quas hinc inde comitabantur vaſcula ſanguifera ad eandem metam tendentia; glandulæ ſubcutaneæ miliares elegantiſſimæ ſub cutis interiori ſuperficie innumeræ aderant, quarum nonnullas cultri acie ſedibus ſuis evulſas ſpectatorum oculis propius uſurpandas dedimus. Cuticulâ ope aquæ fervidiſſimæ facile ſeparatâ reticulare corpus cuticulam & cutem intercedens ſolerti oculo manuq; indagare, operæ pretium videbatur. Remotis poſteà muſculis & peritonæo interiora rimaturis ventriculus obveniebat mole exiguus, liquamine pauco intus contento mucaginoſo, acidi nil quidpiam ſpirante,

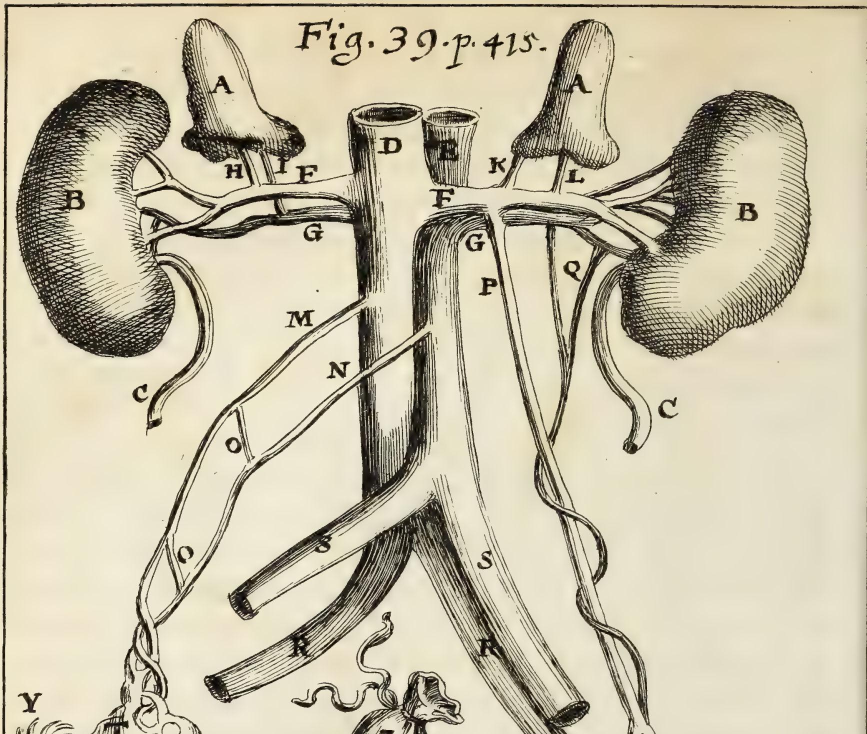
vaſculis autem ſanguine turgidis externè circumductis, quæ inter vaſa ſic dicta brevia egregiè ſeſe oſtentabant, & per horum venoſum naturalem liquoris vel fermenti acidi à Liene ad ventriculum aſcenſum itemq; inſpirationem Helmontianam impoſſibilem reluctans preſſioni verſus ventriculum incluſus ſanguis innuebat. Glandulas in plexum gregalem junctas duodenum jejunum ileumq; hinc inde oculis noſtris obvertebant, quales tamen clarius adhûc viſendas, tùm & quatuor tunicas, diverſamq; in iisdem fibrarum ſeriem in portione inteſtini ſuilli artificioſe præparatâ philiatrorum noſtrorum oculis ſpectandi cupidis exhibuimus. Inteſtinum cœcum ſcybalis refertum apparebat. Valvulam coli non circulum quendam carnoſum, uti à nonnullis delineatur, ſed geminam quaſi pelliculam eſſe ita affabre factam, ut relapſuris ex colo fæcibus cataractæ vices, dum clauditur, præſtare poſſit, ἀυτοψία monſtrabat. Omentum breve & tenue pinguedinem in ſtriis membranaceis ad latera vaſorum ſanguiferorum expanſis teneris paucam ſuſtentabat. Meſenterium trunco majori arteriæ meſentericæ ſuperioris ac venæ glandulam inſignem incumbentem viſui ſiſtebat, pro pancreate Aſellii humano habendam. Epar ampliori præditum mole nil peculiare obtinebat, præter capſulam communem ſolito craſſiorem, villisq; membranaceo-muſculoſis tùm fibrillis nerveis pluribus viſibilibus intertextam. Folliculus felleus bile aliquantum craſſiori, quàm quæ in Epatico ductu ſtagnabat, turgebat, atq; inciſione mediante, apertus, ſub tunicæ intimæ mucagine aſpredines glanduloſas hinc inde prominulas oſtendebat, leni factâ preſſione tantillum bilioſi humoris reddentes; porrò annulus fibroſus cervicem ambiens bilisq; ſpontaneum & perpetuum effluxum tantiſper coërcens evidenter cernebatur, Lien florido colore & juſtâ præſtò erat magnitudine. Pancreas amplum ductum exporrigebat capacem, in ramulos plures diſtractum, demumq; communi cum cholidocho oſtio in duodeni cavum terminatum. Renum membranæ extimæ exigua pinguedo exteriùs circum-

circumfuſa erat, vaſa autem interius arcuato ductu hinc inde diſtributa cum carunculis papillaribus eminebant, dum glandulas tubulis renalibus interpoſitus & ab arteriarum extremis finibus pendulas injectus per ſiphonem Belgicum ſpiritus vini atrâ fuligine tinctus, ſenſus notitiæ exponebat, ubi inſimul notare licebat propagines arterioſas capillares plurimas, ſuprà pelvim ejusq; ſiphunculos ad carunculas papillares expanſos vago ordine diſtributas. Veſica urinaria, tunica communi prius ablata, flatu diſtenta fibras motrices carneas in longum exporrectas oculis uſurpandas concedebat. Atq; inde cùm ad partium ſpeciei perennitati conſervandæ ſacrarum ſcrutinium progreſſi eſſemus, aliqua invenimus memoratu digna. Scilicet arteria ſpermatica dextra ex Aortæ trunco deſcendente enata, mox in progreſſu geminâ anaſtomoſe venæ ſociæ ex trunco adjacentis Cavæ dimiſſæ jungebatur, inter ejusdem Venæ dein mutuo implicitus propagines, ſerpentino quaſi ductu ad ovarium deſcendens: ſiniſtra autem arteria ſpermatica ex emulgente propinqua exorta ſuſtinebat pariter ſingulari naturæ luſu arteriam ad renem ſuccenturiatum ſuperiorem aſſurgentem. Ovarium utrinq; inſigni eminebat proceritate, & dextrum quidem præter ovula pauca incertâ ſerie diſpoſita in medio ſuperius prominulam continebat veſicam ovalem eâ præditam magnitudine, quam, cum aliis memorabilibus, adjecta Figura monſtrabit, & per membranam ovarium exteriùs ſuccingentem ad rupturæ usq; periculum dilatatam transparentem, quod ipſum etiam periculum, vix digitis contrectato ovario, ſubiit, proſiliente illico ex ſinu profundo relicto dictâ veſicâ ovali, pauculis vaſculis ſanguiferis retiformibus in ſui quaſi exteriori centro obductâ, interiùs autem humore lymphatico nonnihil turbido repleta, qui tamen priusquam ulterius ipſius examen nobis inſtituere licebat, amiculo proprio utpote tenerrimo aut ſuapte aut ab aëris incumbentis preſſione rupto diffluebat. Ovarium ſiniſtrum aquæ calidiſſimæ aliquamdiu immerſum ſeparato membranaceo involucro ovula

multa noſtro ſuggerebat viſui, cumprimis verò contemplabamur quinq; ovulorum in unum factum coalitum, tot namq; numerare poteramus arctiſſime ſibi invicem connata, ut nullum præter lineas adfuerit ſeparationis aut diſtinctionis indicium: adhæc ovario eidem altius immerſa fibrisq; firmiſſime devincta, figuræ planè ſimilis ſed diſparis magnitudinis cum priori in ovario dextro obviâ, cernebatur veſica membranacea, nullis vaſculis ſanguiferis dotata, ſed fuſco colore delibuta, intusq; aſſervato liquore lymphatico infarcta, qui ab aquæ fervore diu ſatis perpeſſo neutiquam tamen ſe in coagulum verti patiebatur, ſed fluidus permanebat, ita ut veſiculam hancce pro hydatide habendam eſſe unanimis adſtantium conjectura voluerit. Tubæ Fallopianæ ſive oviductus extremitates ſuas foliaceas ſeu fimbriatas, (præcipue ſiniſtra poſt immerſionem in Aquam ferventem factam,) oculis noſtris uſurpandos permittebant; intra canalem verò ſuum tortuoſum humorem complectebantur album craſſum turbidumq; cui prorſus analogum uteri aperti cavitas absq; ovulo privatâ induſtriâ etſi ſtudiosè perquiſito retinuerat, orificium verò uteri internum latiusculum ſtilum mediocris magnitudinis promptiſſime admittebat. Vaginæ tunica interior in orbem commeantibus rugis exiguis inæqualis erat, ſubq; illa leniter inciſa glandulæ ovales plurimæ obtutui patebant, poſt preſſionem liquorem albicantem ſpumoſum eructantes. Ceterum feminam hancce quæ cultrum noſtrum, poſtquam Libitinæ in ſpolium ceſſerat, hujusq; fatigaverat, illibatum virginitatis decus deperdidiſſe præter publicam notitiam criteria notiſſima prodebant. Quæ nihil morati ad medii ventris demonſtrationem nos recepimus atq; oculorum fidei comiſſis glandulis cum interfusâ pinguedine molli mam̃arum tumidulos monticulos efformantibus, ſterno reciſſo viſoq; mediaſtino pericardium aperuimus, humido pauco imbutum. Cor adeps exiguus occupabat hincq; vaſorum coronariorum exortus æquè ac diſtributio patebat, quæ nihilominus curioſitatis gratiâ nitidiora & quoad minimas ramifica-

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Fig. 39. p. 415.

Dec. II.

mificationes auxilio mercurii vivi injecti in corde vitulino ſpectanda præbuimus. Pulmones à coſtarum laterali nexu liberi erant, ſiniſter autem, quâ parte ſpinæ dorſi adhærebat, abſceſſum purulentum gerebat magnitudinem ovi gallinacei ferme adæquantem. Circa diviſionem bronchi in bronchia pulmonalia glandulæ tres hærebant conglobatæ nigricantes, arteria autem bronchialis exigua admodum notabatur. Poſtea capitis olympus conſcendendus erat, non equidem Jovem cum gigantibus ſolio deturbandi animo, ſed quicquid in homine cœleſte magis & ſidereum eſt contemplandi ſtudio: admirati igitur cranii mœnibus oſſeis effractis ſtatim ſumus arterias duræ matris exteriorem ſuperficiem perreptantes, ſanguine admodum repletas, (ſecus ac in ſubjectis ſimilibus celeri enſe detruncatis aliàs deprehendimus) præcipue ab arteriis carotidibus internis per foramina oſſis cuneiformis tùm circa os frontis emergentes, earumq; aliquot factâ duræ matris perforatione ſubtenſæ piæ matri propagines tribuiſſe vidimus. Nervorum paria cerebro communiter attributa ſecundum ordinem Williſianum diſtinctè quoad exortum & progreſſum in oſſa viſibilia jucundum præbebant ſpectaculum, demumq; ſectio cerebri mihi uſitata nov-antiqua in humano præſente, Wiliſiana verò in vitulino cerebro adornabatur. Senſuum organa ceterùm à recentiorum Anatomicorum notatis neutiquam abludebant; demumq; in ſceleti demonſtratione oſſiumq; connexione variâ tradita, Plato quieſcere jubebat, nam manum de tabulâ & æſtivi aëris æſtuoſa intemperies & præcipue inſtans Actus Panegyricus à me juxta cum aliis celebrandus retrahebant.

Fig. XXXIX.

Explicatio figurarum.

AA. Renes ſuccenturiati.
BB. Renes.
CC. Ureteres abſciſſi.

D. Venæ

D. Venæ cavæ truncus.
E. Arteriæ magnæ truncus.
FF. Venæ emulgentes.
GG. Arteriæ emulgentes.
H. Vena Renis ſuccenturitati dextri.
I. Arteria ejusdem.
K. Vena renis ſuccenturitati ſiniſtri.
L. Arteria ejusdem à ſpermatica ſub arteriâ emulgente aſſurgens.
M. Vena ſpermatica dextra.
N. Arteria ſpermatica dextra.
OO. Anaſtomoſes binæ inter utramq; notabiles.
P. Vena ſpermatica ſiniſtra.
Q. Arteria ſpermatica ſiniſtra.
RR. Venæ Iliacæ.
SS. Arteriæ Iliacæ.
TT. Ovaria ſive teſticuli muliebres.
VV. Ligamenta uteri lata.
WW. Tubæ Fallopianæ ſ. oviductus.
XX. Ligamenta uteri rotunda.
YY. Tubarum expanſiones fimbriatæ foliaceæ.
Z. Inteſtini recti portio.
a. Uteri fundus communi tunica obvolutus.
b. — cervix.
c. — Orificium internum.
d. — Vagina aperta.
ee. Ovula hinc inde diſperſa.
f. Veſica ovalis dextri ovarii,
g. Ruptura tunicæ ovarii, per quam veſica elapſa.
h. Ovulorum quinq; coalitus.
i. Veſicula ovalis ſiniſtri ovarii.
k. Tunica ovarii extima ſeparata.
l. Veſica Urinaria.
mm. Ureterum abſciſſorum portiones.

n. Cli-

n. Clitoris.
o o. Nymphæ.
p p. Labia pudendi.
q. Meatus Urinarius.
r. Vaginæ orificium.

[*Miſſa Altdorffio Noribergam A. 1691. Menſe. Julio.*]

OBSERVATIO CCXXV.
Dn. GEORGII CHRISTOPHORI EIMMARTI.
Circa Res Syderales nonnulla curioſa.

PRotulit hoc, quod decurrit Seculum innumera penè ingenioſiſſima Inventa, è quibus aliqua non tàm utilitati, quâm perniciei hominum depravata conſuetudine magis accommodata ſunt: Palmariorum tamen, quæ & innocua plane habentur, & altiora ſpirant, jure optimo primas obtinere inventionem Teleſcopii, ejusq; uſum, haud facile quisquam inficias ibit. Certum enim eſt, (ut Hier. Sirturi verbis utar) inter tot Artes, quas aut hominum induſtria invenit, aut abolevit incuria, nullam nobiliorem aut celebriorem extitiſſe, utpote quæ docet augere ſenſum viſus, omnium nobiliſſimum. Ubi autem & unde Teleſcopia hæc Ars primùm nata emanaverit, non eſt hujus loci disquirere: In quantum verò à Galilæi tempore hucusq; exculta, adaucta & promota fuerit, ipſa teſtis experientia per hodiernas Obſervationes edocet. Noviſſimè enim compertum nobis eſt, Galliarum Regis Aſtronomum ſummum Joan. Dominicum Caſſinum, ope pretioſiſſimi cujusdam vitri objectivi, quintum Saturni comitem (ſingulos certis motuum ſuorum legibus alligatos) detexiſſe, quorum prior ætas vix duos per ejusmodi Organa conſpexerat.

Præſentes, quæ Lectoris oculis ſubjiciuntur Planetarum obſervationes, Optices hâc Arte ætatem adhuc juvenilem agente, è Cœlo depromptæ ſunt, dignæ omninò, quia raræ, utiles & à celebri Viro aſſignatæ, ut conſerventur: Quibus hodier-

nas nonnullas noſtras, Noribergæ habitas, adjungere voluimus; nulli dubitantes, quantum fortè noſtra, quæ poſſidemus Tuboſpecilla, prioribus præſtantiora, tantum, & longè plus excellentiora alia reperiri, quorum effectus, ſi Orbi erudito frequentius innoteſcerent, Artem ipſam Teleſcopicam, alioquin hodie vulgatiſſimam, minimè evulgari, ſed in ſublimius evehi crederemus, ipſaq; adeò recondita Summi Creatoris Opera ſtupenda dignius & avidius contemplando coli ſperaremus.

Fig. XL. XLI. XLII. XLIII. XLIV. XLV.

Obſervationes Planetarum per Teleſcopium, ab inſigni quondam ac celebri Optico, Joh. Wiſelio, Aug. Vindel. habitæ, ac poſteritati relictæ.

Notæ ipſius Authoris, Germanico idiomate ſingulis obſervationibus adjectæ, bona fide latinè redditæ ſunt, de quibus liberum & æquum relinquitur cuiq; Judicium.

Obſ. 1. Mercurii. Anno 1639. horæ quadr. poſt ☉ occ.

Convexitas reſpicit horizontem. Fig. 1.

Obſ. 2. ☿. Anno 1649. quadr. poſt ☉ occ.

Cornu ad dextram erat inclinatione ſua paulo depreſſius. Fig. 2.

Obſ. 1. Veneris, An. 1643. Die 22. Januar. hora 2. ab occ. ☉.

Continuatis in orbem cornubus degeneraret diſcus Veneris à circulari figura, & naſceretur ovalis. Fig. 3.

Obſ. 2. ♀. Anno 1645. Die 11. Nov. hor. pr. ab occ. ☉.

Medio hujus Phaſeos adhærebat globulus umbroſus, rubicundus, antehac nunquam viſus. Fig. 4.

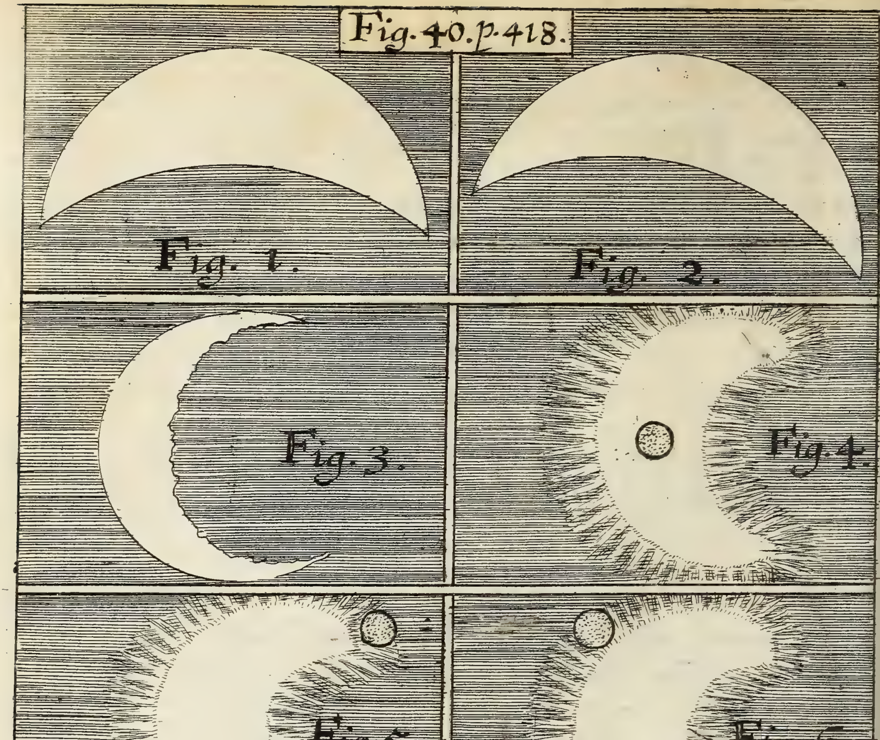
Obſ. 3. ♀. An. 1645. hor. ab occ. ☉ circiter prima.

Phaſis hæc undiq; comata: Prope cuſpides duo globuli umbroſi rubicundi cernebantur. Fig. 5.

Obſ.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig. 40. p. 418.

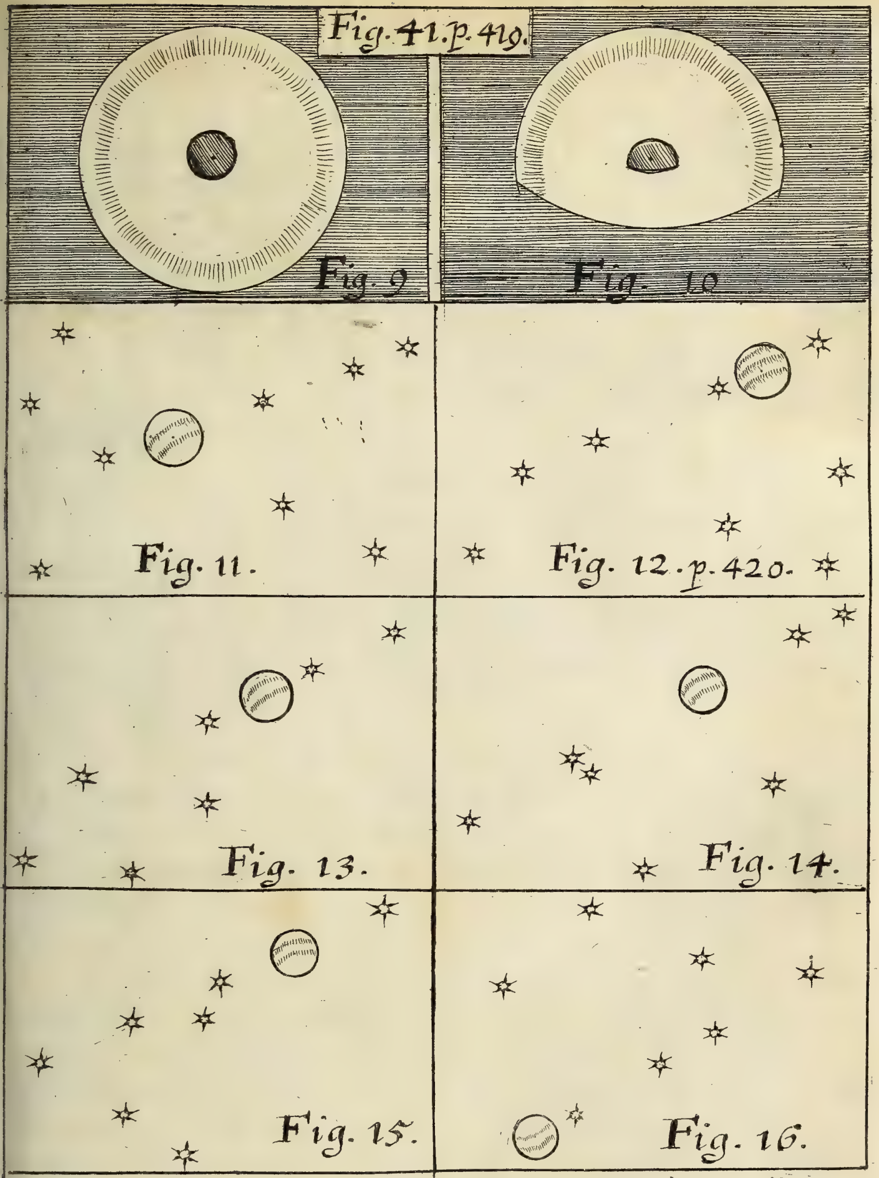

Fig. 41. p. 419.

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11.

Fig. 12. p. 420.

Fig. 13.

Fig. 14.

Fig. 15.

Fig. 16.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Obſ. 4. ♀. An. 1645. Die 25. Dec. hor. ab occ. ☉. prima.

Phaſis hæc ſimiliter radioſa, ad latus uno ſaltem globulo umbroſo ſtipata. Fig. 6.

Obſ. 5. ♀. An. 1646. Die 22. Jan. ſesquih. poſt ☉ occ.

Globulus in cavitatis tenebricoſæ medio, quam proximè lucis confinio adhærebat, Fig. 7.

Obſ. 6. ♀ An. 1646. Die 24. Martii. hor. 2. poſt ☉ occ.

In cavitate ſua erat aſpera ſive ſerrata, obſervationis primæ Phaſi haud diſſimilis. Fig. 8.

Obſ. 1. Martis. An. 1636.

Ex hâc, & ſequenti figura conjicitur, Martem non minus ac reliquos Planetas phaſes ſuas mutare. Habet in meditullio nigricantem globulum, & annulum propè limbum variegatis coloribus, præter quod quandoq; cavitas ignita cernitur. Mars, inter reliquos Planetas, excepto Sole, ſemper albidior apparere ſolet. Fig. 9.

Obſ. 2. ♂. An. 1638. Die 24. Aug.

Hæc Phaſis globulum interiorem proportionaliter cum peripheria diſci decreſcentem, repræſentat; Cauſa fortaſſe ſubeſt in motu Martis circa ſuum centrum in propria orbita. Fig. 10.

Obſ. 1. Jovis. An. 1630.

Ambæ Jovis Zonæ interdum ſecundum lineam rectam, interdum ſecundum circularem per diſcum trajectæ, deprehenduntur: Præter ordinarios quatuor Satellites, aliæ quinq; Stellulæ per Teleſcopium deteguntur; licet non ſemper omnes conſpicuæ ſint, nunquam non tamen ad minimum duæ apparent. Easdem è numero fixarum eſſe non poſſe, inde convincitur, quod fixæ perpetuò eundem ſitum ad invicem ſervent, hæ verò non item: inſuper ad detegendas fixas non tam longa diductio tubi, qualis ad Planetas, requiritur. Fig. 11.

Ob. 2. Jovis. An. 1634.

Hâc vice Jupiter triplici Zona cinctus, & quatuor ſuis ſatellitibus ſtipatus apparuit, in ſitu ad reliquas quinq; ſtellulas, quem ſchema exhibet. Harum aliquæ interdum à corpore ♃ occultantur, ſi quando numerus eſt incompletus. Fig. 12.

Obſ. 3. Jovis. An. 1636.

Præſens hæc Jovis figura Zonam habet convexam: Situs autem illius ad quatuor extraordinarias ſtellulas, à præcedenti figura diverſus. Fig. 13.

Obſ. 4. ♃. An. 1645. Die 21. Dec. hor. 2½.

Hoc tempore, ſicuti figura exhibet, repræſentabatur. Fig. 14.

Obſ. 5. ♃. An. 1645. Die 31. Dec.

Per hosce dies Jupiter erat gemina Zona cinctus, præter quatuor ordinarios ſuos Satellites, aliis tribus è quinque in hoc ſitu ſtipatus. Fig. 15.

Obſ. 6. ♃. An. 1646. Die 1. Jan. hor. 2.

Jupiter rurſus cum gemina Zona, ſed alium occupante locum, conſpicuus; habuit cum quatuor ordinariis, tres alias vicinas. Fig. 16.

Obſ. 7. ♃. An. 1646. Die 22. Jan. poſt ☉ occ. hor. 1.

Hâc vice iterum duabus Zonis conſpicuus, cum quatuor ordinariis, inſuper aliis duabus ſtellis adhærentibus. Fig. 17.

Obſ. 8. ♃. An. 1646. Die 28. Jan. hor. circiter prima ab occ. ☉.

Hîc habet Jupiter tres Zonas incurvatas, & iterum in vicinia duas, cum reliquis quatuor, ſtellulas, Fig. 18.

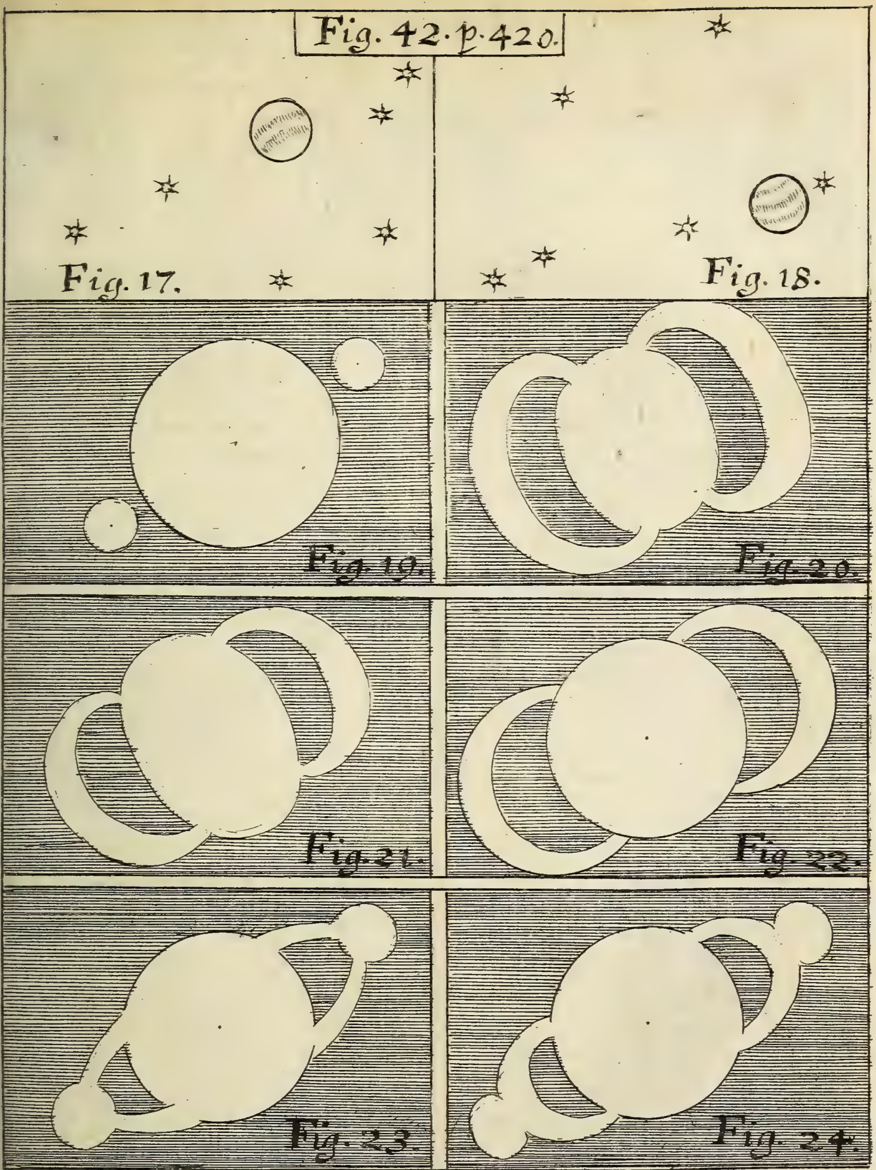
Obſ. 1. Saturni. An. 1630. Die 20. Jun. ſesquihor. circ. poſt ☉. occ.

Tricorporea facie globoſa Saturnus conſpiciebatur, medius globus erat collateralibus, æqualiter ſejunctis, decuplo major, occultabatur ante ſemihorulam à Luna. Fig. 19.

Obſ. 2. Saturni. An. 1633.

Hoc tempore tali figura erat conſpicuus. Fig. 20.

Obſ. 3.

Dec. II.

NATURAL HISTORY

Fig. 43. pag. 421.

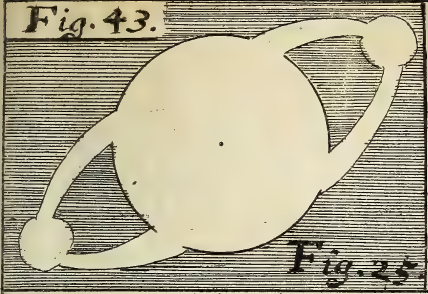

Fig. 25.

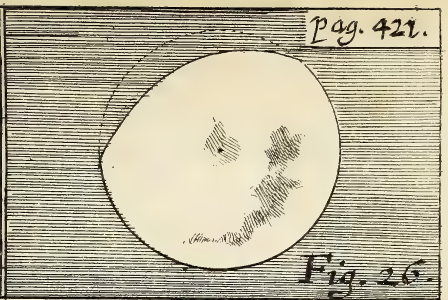

Fig. 26.

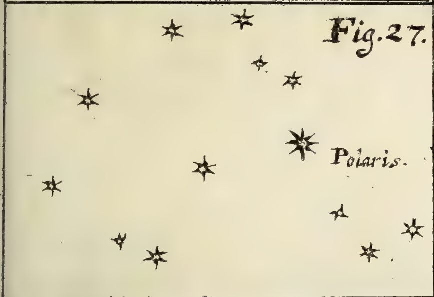

Fig. 27.

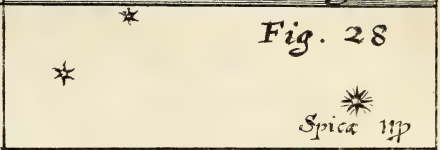

Fig. 28

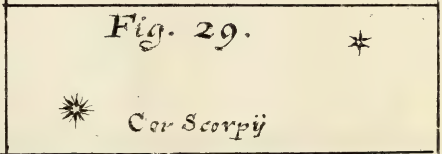

Fig. 29.

Fig. 30. pag. 422.

Dextris in sinistra versis, per Tubospecillum.

Annus IX.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Fig. 44. p. 421

Fig. 31.

Fig. 45. p. 421.

Fig. 32.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Obſ. 3. ♄. An. 1634.

Et hîc ejusmodi Saturnus induebat faciem. Fig. 21.

Obſ. 4. ♄. An. 1636.

Taliter erat formatus. Fig. 22.

Obſ. 5. ♄. An. 1644.

Hoc tempore talem ferebat faciem. Fig. 23.

Obſ. 6. ♄. An. 1645. Die 11. Dec.

Hancce figuram nobis obvertebat Saturnus. Fig. 24.

Obſ. 7. ♄. An. 1645. Menſe Dec.

Hâc vice Saturnus tantâ magnitudine per Tubum apparuit, quantâ Luna nudo viſu conſpici ſolet, Nota: in hâc & præcedentibus hujus Planetæ obſervationibus ſemper inclinabantur anſulæ, reſpectu horizontis noſtri. Fig 25.

Plejadum ſtellæ, (obſervatione Auguſtana Wiſelii) una capacitate Tubi detectæ, ſunt numero viginti novem. Fig. 31.

De eâdem Plejadum conſtellatione, obſervatio Norica Eimmarti. Fig. 32.

Innumerabiles propemodum eſſe Fixas, non ſolùm ex ſedulâ earum inſpectione, quæ nudo, & acuto viſu inſtituitur; ſed & curioſa per Tubum inveſtigatione pateſcit. Præterquam enim, quod Fixarum Catalogus ab incomparabili ac immortalis gloriæ Viro *Hevelio*, poſt Illius obitum multò locupletior Tychonico prodierit, quas omnes & ſingulas incredibili induſtria ab invicem dimenſus eſt, ſuperſunt adhuc plures, inermi quidem oculo numerabiles: Et nos in farragine noſtra rerum Syderalium non paucos Aſterismos obtinuimus, ordinarium numerum duplo vel triplo excedentes, quos, unà cum Sociis, viſus acie præcellentibus, absq; Teleſcopii ope cœlitus deſcripſimus. Unum & alterum enumerare lubet Aſteriſmum; In conſtellatione Urſæ Majoris, ultra ordinarias 32. à Bayero annotatas, inſuper 85. diſtinctè numeravimus; in Urſa Minore, ultra 8, inſuper 86. in Andromeda, ultra 19, inſuper 43. &c.

Quodſi verò egregium adhibeatur Teleſcopium, nulla fere fixa deprehendetur, quæ non aliis circum ſe poſitis gaudeat; ut ita, quo perfectiora ſint vitra, eò remotiora objecta plurima & fermè infinita in viſum inducant. Ex noſtris obſervationibus heîc adjectis videre eſt, ſtella Polaris, circa quam, ad duos & ultra gradus in tenebricoſiſſimo loco, nulla alia ſtella inermi oculo, ab ullo, etiamſi ſit lynceus, ſentitur; applicato verò Tubo, plurimæ, valde notabilis magnitudinis (cunctæ ſpatio unius gradus incluſæ) deteguntur. Fig. 27. Spica Virginis. Fig. 28. Cor Scorpii. Fig. 29. &c.

Obſervatio Jovis Noribergæ habita. An. 1685.

Per totum ferè menſem Aprilis, aëre eximiè ſereno, obſervabatur Jovis diſcus â circulari figura deficere, & continebat in ſe maculam talem, quoad genuinam ſuam formam, decenti induſtria fideliter depictam, qualem Figura 26. exhibet.

Obſervatio Mercurii, Solem ſubeuntis, Noribergæ habita. Anno 1690. Die 31. Oct. ſt. v.

Rariſſimum hocce ſpectaculum contueri avidiſſimè expectabamus, quare omni apparatu idoneo inſtructi, ſummo mane in procinctu ſtantes, nil niſi ſerenitatem affulgere in votis habuimus, nubes verò pertinaciter Orientis plagam occupantes prohibuerunt, ut non ſecundum velle, ſed ſecundum poſſe voti compotes fieri quiverimus. Quicquid tamen adipiſci licuit, iſtud fuit: Hor. 8. 13. min. lumen radiorum Solarium ictibus aliquot heîc illic Scenam ſubingrediebatur, & non plus dimidio digito inhærere amplius Mercurii umbellam, diſco Solis, 6°. 36'. circiter elevato, deprehenſum fuit. Mercurii cum longiori morula è limbo Solis exeuntis, ultimus contactus erat hor. 8. min. 26. Sol altus 8°. 45'. in puncto peripheriæ à verticali circulo diſtante 14°, verſus Boream. Diameter ☉ Die 25. Oct. ſub 20000. integralium parte octogeſima octava, & tabellæ à foramine, quo radius Solis excipiebatur, remotione, pedd. 24. per obſervationẽ ritè factam, inventa erat 30'. 20''.

ejus-

ejusdemq; Diei altitudo Solis meridiana 24°. 58′. 20″. Corpuſculum Mercurii pars octava cum ſemiſſe, è millenis diſci Solaris. Plura & potiora de hoc Phænomeno enotare, Anni tempeſtas vetabat. Fig. 30. Tantò autem gratior Rerum Syderalium *Curioſis*, erit hæc qualiscunq; Obſervatio, quantò pauciſſimis in Germania contigit, ob injuriam tempeſtatis eam ritè obſervare; Neq; etiam Gallis, nec Brittannis, (ut mihi certò relatum eſt) ita beatis eſſe licuit, de obſervatione tam rari ſpectaculi hoc tempore gloriari.

OBSERVATIO CCXXVI.

D. JOH. GEORGII THALNITSCHERI.

De

Terræmotu Labaci, Carnioliæ, die XIX. Febr. Anni 1691. & ſubſequentibus duobus diebus, tum ibidem iterato, tum & remotorum locorum obſervato, ubi ad ſingulas quæſtiones naturalis ratio redditur.

Quæri poteſt primo: Unde provenerit hic Terræ motus? Reſpondeo hunc non ex colluctatione exhalationum ſubterranearum, nec rarefactione vaporum in viſceribus cavernoſis, ſed ex impetu ventorum incidentium in concavitates ſubterraneas, & cum his ob poros terræ à rigore hiemis inſolito currenti anno imminente condenſatos nullus exitus patuerit, hunc motum terræ provenisse.

Quæri poteſt ſecundo: Unde, & ex quali Polo, an ab arctico, vel antarctico, vel ab Æquatore ortum ſumpſerit? Reſpondeo ab ortu, cujus ratio reddi poteſt ab effectu, maxima

damna

damna ortum verſus ſubſecuta ſunt, ex ratione rationis, ubi major actio ibi major paſſio, exinde ergo, vel maxima reluctantia ventorum enitentium, & quærentium exitum eſſe debuit, & ſi ab externis interna dijudicanda, ſubſolanus triduo, quousq; terræ motus ſentiebatur, dominabatur, ceſſante ejus furore, & hic ceſſare obſervatus eſt. Cui addi poteſt Carloſtadii, quod reſpectivè ad ortum ſitum hunc terræ motum 19. Febr. prout Labaci, ſequenti die vero, & hìc, & vicinarum regionum, tertio tandem die, & hìc & Francofurti ad Mœnum, nec non in partibus ad Necarum ſitis, occaſum ſcilicet verſus obſervatum.

Quæri poteſt tertio: Quare primus impetus, die 19. Februarii ſcilicet, fuerit vehementior cæteris? Reſpondeo ob terræ condenſationem, poſtquam verò ex concuſſione illâ pluribus in locis urbi Labacenſi vicinis per apertionem terræ ventis exitus patuerit (in ſylvâ præfatæ urbis enim dimidio ſtadio hinc diſſitâ ingentes quercus excuſſit radicitus, & hiatus terræ cauſavit) ſubſequentes motus minori robore ſentiebantur.

Quæri poteſt quartò: Utrum Urbes ad montes, vel planitie locatæ, ſint magis Terræ motibus obnoxiæ? Reſpondeo ad montes ſitæ regulariter, vel potius montoſas rupes, ob majorem renitentiam: obſervatum enim noſtro, & priſcis temporibus Neapolim Urbem famoſiſſimam ad pedem Veſuvii locatam, Urbem Rhodos, Anconam portu maris celebrem, ob montes adjacentes (ut Tyrolim, & in eo Oenipontum, Corinthiam, & in ea Vilacum, prætercam) plurimùm eſſe obnoxiam, hæc vero ratio cum ceſſare videatur in Urbe *Labacenſi* ad montem ſita, aliud ſtatuendum arbitror, ex ratione, hanc enim Urbem alluit, ac perfluit Nauportus, ſeu Labacus fluvius, qui naturæ, qualitatis, & communicationem, ſeu participationem aquarum habet per ſubterraneos canales cum Lacu Circknicenſi, in hoc ab eo differre videtur, quod Lacus interdum glaciari videatur, ſecus Nauportus, hic enim ob activitatem

tatem ignium ſubterraneorum, & evaporationes ſcaturientes è fundo aquæ, nec non poros ab exuberantiâ caloris apertos congelari nequit, ſcrobibus vero cum ille ſcateat, hinc fit, quod tam bene per hunc, quam illum venti facilè ſibi exitum pa-rent, & vicina loca intacta relinquant.

Quæri poteſt quinto: Utrum ſolidiora, vel minus ſolidiora, vel qualia ædificia, aut inhabitacula ſint ſecuriora, & ambienda? Reſp. Ruſticorũ tuguria eo tempore inhabitanda paſſim fertur hoc motivo, cum ſimiles domus convulſæ licet, corrui nequeant; Ædificia vero minus ſolidiora, dum̃odò non ſint ruinæ proxima, ſolidioribus eſſe tutiora, ex ratione defendi poſſet: Terræmotus enim ibi vehementiùs agere videtur, ubi majorem reluctantiam invenit, id compertum eſſe in inſula Lango ad mare Carpaticum ſita anno 1493. legitur, ubi terræmotus rupes maximas divulſit, lateq; diviſit novam Inſulam formando, intactis relictis vicinis colliculis: quid longinqua memorem? cum Labaci in Æde D. Vir. Ann. PP. Auguſt. Ferream trabem, ſeu vinculum à terræmotu anni elapſi fractum, commota licet ſede ſua, relictam eandem ædem mirabamur.

Quæri poteſt ſexto: quo anni tempore terræmotus plurimũ evenire ſoleant? Reſpondeo hyemis, & veris initio, tam ob terræ condenſationem, quam ventorum vehementiam, qui eo tempore colluctare ſolent; ineunte enim hyeme durities terræ obvenit, quæ ſcalebras, & venas terreas ſtringit, ſicq; ennitentibus ventis exitum præcludit, finitâ vero hyeme, & mutato anni clymate ventos paſſim flare videbis: qui per occultos meatus, & cuniculos terrâ necdum dehiscente, & præcluſa in vanum exſilire nituntur. Quibus adde obſervatum anno præterito pridie Non. Decembris, ineunte ſcilicet hyeme, terræmotum *Labaci*, nec non vicinis remotioribusq; regionibus, declinante hyeme anno ſcilicet 1691. curr. de quo modernus fit diſcurſus, denuo repullulaſſe.

Quæri poteſt ſeptimo: quid præſagiant? Reſpondeo, vulgum in diverſas ferri opiniones, hi enim mortem alicujus Potentis,

vel regnantis Principis, alii bellum cruentum, Peſtem alii præſagire contendunt, non pauci vero Fertilitatem terræ: redeundo ad primum, mortem perſonæ in ſumâ dignitate conſtitutæ non portendere, auguror ex ratione, cum terræ motus naturali impulſu provenire comprobavi, hinc ad illos effectus, qui nullas habent connexiones cum ſuis cauſis non recurrendum: quod autem Mors, Bellum, Peſtis paſſim tum terræmotus, tum cometas, & ſimilia naturæ portenta ſubſequi ſoleat, caſui tribuendum; ſemper enim, & quolibet anno in tam vaſtâ Europâ, ne dicam Orbe reperies perſonam famoſam, vel Regnantes vita defungi, vel bella hic, vel ibi terrarum moveri, aut Epidemiæ morbum graſſari, quæ omnia ſuperſtitioſus vulgus his portentis tanquam prodigiis adſcribit: fertilitatem potius præſagire naturali ratione comprobari poſſet, ubertatem enim à Cœleſtium corporum influxu dependere conſtat, terra vero per terræmotum ad ſuſcipiendum influxum tum aptatur, tum etiam ad cooperandum igni terreſtri via laxatur.

Quæri poteſt octavo: Utrum prænoſci poſſint ex ſignis præcedentibus? Reſpondeo, cum hi raro accidant, nihil certi, & infallibile ſtatui, aut determinari poſſe; ſi vero conjecturæ eſt locus, â motibus ventorum diebus aſpectu ſyderum contrariis intercidentibus, & elementorum naturam motu adverſario provocantibus fallibiliter conjici poſſe, terræ motum ſubſecuturum, quæ ſigna fuſius à meteoris petenda.

Quæri poteſt nono & decimo: quot hucusq; terræmotus Labaci obſervati fuerint, & quid ſingulos ſubſecutum? Reſpondeo 25. principaliores adnotatos reperio, quid vero illos ſubſequi obſervatum fuerit, addam. Terræmotum anni 985. æræ Chriſtianæ ſubſecuta eſt fertilitas, & abundantia frugum, 1000. bellum cruentum, 1077. opulentia vini, ac frumenti, 1081. cædes ac ſtrages populorum. 1118. morbi acuti. 1236. ubertas, & copia rerum. 1358. & 1431. pariter fertilitas. 1449. 1509. & 1511. terræmotum peſtis horribilis ſubſecuta eſt. 1575. clades noſtrûm in Croatia. 1590. mors Archid. Auſtr. Caroli,

Caroli, & 1621. Alberti Archid. Auſtr. 1622. rebelliones ac bella inteſtina in Hungaria & Bohemia; 1626. peſtis in inferiori Carniolia; 1634. rerum copia & ubertas; 1641. exundatio Nauporti fluvii; 1643. fertilitas; 1654. mors præpoſtera Ferd. IV. Rom. Regis; 1669. Candiæ Jactura; 1684. frigus horribile; 1686. poſt ſterilitatem ubertas. Anni vero elapſi terræmotui adſcribebatur mors Papæ Alex. VIII. Ultimo vero ſi aliquid tribui poſſet, fertilitati adjudicarem ex rationibus ſupra nominatis Interim DEUM ſummum, Maximum, etiam Naturalibus effectibus Nos admonere, imò puniri ſolere, conſtat.

[Noribergam Menſ. Auguſt. 1691. Labaco Carnioliæ miſſa.]

OBSERVATIO CCXXVII.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

De

Hydrocephalo interno cum violentiſſima capitis tergum verſus retractione convulſiva.

CHriſtophoro Friderico Kauslero tenuioris fortunæ viro An. 1686. Menſe Septembr. natus fuit filiolus Laurentii nomine inſignitus, qui pro ætatis ſuæ teneritudine licet nondum bimulus, loqui, ſtare ac ambulare poterat, ſine ulla moleſtia, ſubito tamen ipſis Calendis Januarii A. 1689. capite arietare, lingua balbutire, pedibusq; titubare cœpit, adeo, ut indies malo hoc ingraveſcente paralyſi tactus, crura una cum pedibus rigerent, Urinâ involuntariò & continuò proflueret, voxq; periret, ut non niſi rariſſime perpaucula quædam verba indiſtinctè tamen, & quaſi cum cachinno proferret, Capite interim in ſtupendam molem excreſcente, & reclinato paululum ſaltim corpore, arcuatim incurvato collo, tergum verſus ſumma cum violentia retro cadente, ſcapulisq; incumbente, ibiq; tam diu non ſine miſelli hujus ejulatu hæ-

rente, donec vel matris vel adſtantium manu erectum, priſtinum ſuum & ordinarium occuparet ſitum, non ſecus, ac in illa Convulſionum ſpecie, quam Opiſthotonon vocant, fieri, Authores tradunt. Aſportatus fuit à matre in Cœnobium Divæ Catharinæ ſacrum, Conventibus noſtris ab Illuſtr. Senatu benigniſſime dicatum, illic tunc temporis ſingulis Collegii noſtri Membris, alia fortè ex cauſa præſentibus, ſymptomata hæc intuentibus, adq; Dogmaticæ Medicinæ trutinam examinantibus, ubi ob ſummam pueruli hujus parentum pauperiem, Magnificus Acad. Leopoldinæ Præſes & Collegii Norimberg. Senior primarius & perpetuus, Dn. D. Volckamerus noſter Senior; pro ea quâ in miſeros & egenos ſolet, ſingulari liberalitate, memedicaminum ſolutionem ſuo ære, ſponte promiſit, ſiqui noſtro ex ordine curam gratis ſuſciperent: obtuli ergo me ultro, unà cum Heliantho II. DN. D. Volkamero juniore, tanti Parentis digniſſimo filio, Collega amiciſſimo, & ſubſequenti ſtatim die curationis noſtræ bono cum DEO fecimus initium; præſcripſimus verò Medicamenta varia Cephalica, Antiſpasmodica, Epileptica, non neglectis Laxantibus & Clyſteribus, caput novacula raſum, & una cum ſpina dorſi mixturis & ſpiritibus antiparalyticis inunctum, ſacculis ex Nervinis fomentatum, balneum apparatum, & quia ob varias rariores contingentes cauſas, quas hîc lubens ſilentio prætereo, parentibus de Veneficio fuiſſet orta ſuſpicio, ſuffumigium quoq; in his caſibus maximè aliàs commendatum, una cum Emplaſtro Fœtido Mynſichti applicatum fuit, omnia tamen, niſi haud raro uno vel altero ſymptomate ad tempus ſaltim mitigato, incaſſum, & ſine effectu, ut emaciatiſſimus tandem æger noſter poſtquam per aliquot dies, ſanguineas ceu parentibus & vicinis viſum, nobisq; relatum fuit,) profudiſſet lacrymas A. 1690. d. 17. Julii placidè animulam ſuam ex ægerrimo corporis domicilio exſpiravit. Invitavit nos Mater ad brevem cadaveris & capitis quidem, ceu maximè hîc affectæ partis ſectionem, neſcio quæ prodigioſa ex crinibus, acubus &c. ibi latitare ex pueruli ſui,

dum

dum viveret, vana prædictione, ſomnians: annuimus petitioni ejus quam lubentiſſimè, & teſtes nobiscum adduximus Dn. Dr. Petrum Burgerum, Regiomontanum, ex Italia reducem, hicq; Norimbergæ tunc temporis commorantem, Amicum honoratiſſ. & Dn. Georgium Jacobum Langium, Affinem meum ſuaviſſ. rerumq; naturalium ſcrutatorem maximè Curioſum: horrendum erat Cadaver hoc aſpectu, & nil niſi ſceleton cute tectum, longitudine ſua unà cum capite Ulnam noſtratem, cum tertia ejus adhuc parte, Capitis vero monſtroſa moles quoad ſolam circumferentiam ſuam filo menſurata, Ulnam eandem integram exactè æquans. Detecto pericranio, apparentes primùm ſuturæ minus firmiter cohærentes, multum dehiſcebant, & digito compreſſæ, facilè cedebant. Separato Cranio pro ætatis ratione, ſatis craſſo, ſub Meningibus Calvariæ firmiſſimè adhærentibus, omnia fluctuabant, quibus diſciſſis ac ſeparatis, Cerebrum prætumidũ, cum vaſis ſuis ſanguineis, varios ejus labyrinthos perreptantibus in conſpectum venit, quo ſeparato ac diducto, inſignem lymphæ copiam in ventriculis ejus ſtagnantem & Menſuram integram complentem vidimus: Notavimus quoq; circa proceſſus Mammillares, binas hydatides, lympham ſeroſam cum ſanguinis pauxillo mixtam, levi facta compreſſione, fundentes, lacrymarum illarum, quas falſo cruentas, dixere parentes, veram forte & genuinam cauſam. Cæterum ipſa Cerebri ſubſtantia denſa & caſeoſa, maximè vero intra ventriculos, membranoſa fuit, Cerebellum flaveſcebat, variisq; corpuſculis glanduloſis, glutinoſa lympha repletis, ſcatebat, gravemq; ſpirabat odorem.

Fig. XLVI.

OBSERVATIO CCXXVIII.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII.
De
Epilepſia ſeu motibus convulſivis ſine visûs & auditûs interceptione.

OCcaſione Obſervationis LXIV. Dec. II. Anni præcedentis VIII, ab Excell. Dn. D. Eberhardo Gockelio Archiatro Würtenbergenſ. Weilting. & Ulmenſi, Amico ſingulari communicatæ, incidit mihi in mentem alia, haud diſſimilis argumenti, ante quinquennium à me ipſo annotata, quam pauciſſimis hîc annectere licebit: Vocatus enim ad Virginem octodecim præter propt. annorum, cui fluxus dyſentericus neſcio quo remedio domeſtico intempeſtive ſatis in morbi principio, ſiſtebatur, ſicq; epilepſia & motus convulſivi peſſimo conſilio accelerabantur, quam lecto incumbentem, pollices in volam manus retrahentem, caput hinc inde vehementiſſimè cum pectoris & abdominis validiſſima concuſſione agitantem, ore ſpumantem, dentibus ſtridentem & craſſiſſimæ liquiritiæ radicis ori immiſſæ fruſtum, in filamenta ſua diſcerpentem, rigidis planè oculis, (in ſtatu naturali alias luſcis,) ſine clamore tamen & ejulatu, reperi, & præſcriptis medicamentis morbi indicationibus ſatisfacientibus, prima vice diſceſſi; intellixi autem ab adſtantibus, ægram hanc finito paroxyſmo optimè ſibi conſtare, & perſonas, durantibus hiſce convulſivis motibus præſentes, non modo agnoſcere, ſed & ab illis dicta & facta exactiſſimè percipere, adjectisq; eorum nominibus, poſtmodum referre ac enarrare: Veritatem rei publicè hîc atteſtor, præterlapſis enim aliquot diebus, cum ægram hancce meam denuò viſitarem & præſentis jam paroxyſmi ad bihorium usq; durantis finem, ſtudio expectarem, temporisq; fallendi gratia cum adſtantibus, variis de rebus

verba

verba miſcerem, Virgo hæc epileptica ad ſe rediens, diſcurſum noſtrum ad ſtuporem & admirationem omnium non modo repetiit, ſed & durante paroxyſmo duas advenientes iterumq́; mox diſcedentes fœminas, ſuis indicavit nominibus, de maturo earum abitu valde ſolicita: Mitigatus tamen hic affectus ex continuato præſcriptorum medicaminum uſu fuit, in ſimplicem Convulſionis ſpeciem, quam Tetanon vocant, ita ut ingruente paroxyſmo abſq; omni membrorum agitatione corpus rigidum ſolum & ægra quaſi Cataleptica aliquandiu jacuerit, moxq́; ſibi reddita, conſueta ſua munia obierit, paroxyſmis verò indies abbreviatis, ab omnibus nunc per quinquennium convulſionibus libera vivit, in integrum curationem benedicente Deo, reſtituta. Confer beatiſſimum Priamum noſtrũ Celeberr. Waldſchmidium in Not. ad Prax. Barbett. Lib. I. Cap. I. rectiſſime ſcribentem: Non ſemper omnium (in Epilepſia) adeſt ſenſuum læſio, ſed aliquorum, ſæpius mens remanet, & ſenſus conſtant, partibus interim ſub capite mirum in modum convulſis: ſæpius tactus & viſus læduntur, ſalvo manente auditu, ut ægri audiant, quæ dicantur.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI.

Grandines Pulmonum aliarumq; partium cum Phthiſi.

NObilis Adoleſcens I. S. a. Z. Annorum 17. ultra ætatis rationem ſtaturæ proceræ, ad quam brevi tempore cum multorum admiratione excrevit: optimæ indolis, docilis, in ſtudiis aſſiduus: à longo temporis pallidus & gracilis, ſcapulis prominentibus, obſervatus fuit atq; hanc ob cauſam pridem phthinodes habebatur: nulla tamen difficultas reſpirandi, aut torpor aliquis apud ipſum obſervabatur: acclivia ſine impedimento ſcandebat atq; currendo

magis

magis quam lento gradu alta petiit. Non deditus erat vino, nec multos ejus potu exceſſus commiſit, attamen ſuſpicabantur domeſtici illum intempeſtive & clanculum in cella bibiſſe, cujus cura jam diu ipſi demandata fuit. Multum panis ſicci, etiam mane ante prandium & poſtea reliquo die, comedit: ſubinde fructibus crudis indulſit & æſtuante corpore non raro aquam bibit. Circa medium Aprilis 1690. ex juſta indignatione ad iram vehementem irritatus fuit & valde tunc commoto corpore æſtuante, bibit vinum & aquam. Ab illo tempore magis expalluit, priſtinus vigor evanuit, facile delaſſabatur, macilentior evaſit & difficilius reſpiravit. Conſuevit quidem à longo tempore manè tuſſi, vel potius ſcreatu aut levi impulſu ſputum craſſum ejicere; verum circa finem Maji, noctu imprimis, enormiter tuſſire cœpit ægerrimè ſuccedente ſputo, quod etiam interdiu non raro fiebat. Menſe Aprili appetitus jam languidior eſſe cœpit, comedit tamen in prandio & cœna cum domeſticis, non tamen conſueta aviditate; delectabatur imprimis lacticiniis, Vinum quoq; ſolito more usq; ad medium Maji bibit, non tamen immoderatè. Hoc tempore magnam copiam aſcaridum per vices excrevit. Statim in principio Junii tuſſi laborioſa tamen & crebrò repetita, plus ſputi albi, ſpumoſi, viſcidi ejicere cœpit, cui admiſcebantur portiones pallidè vireſcentes; in dies tenacius & craſſius, magis magisq; purulentum excrevit cum magna vi, pluribus impulſibus ac ſi ſputum ex imis pulmonibus propellendum eſſet. Calor ante & poſt paſtum mordax fuit. Appetitus penitus proſtratus, ſitis intenſiſſima, ſimulq; diarrhœa corripiebatur. Ad ſitim compeſcendam bibit emulſionem amygdal. dulc. unde per triduum cum diarrhœa ſubſtitit: Urina erat rubra, craſſa. D. 11. Junii ante meridiem Ipſum primum intuens in pharmacopolio offendi, incedebat lento gradu, frequenter aerem diſtento pectore captavit; cum tædio ad quæſita reſpondebat, valide tuſſiit, diu nullo ſubſequente ſputo, tandem poſt plures pulmonum ſuccuſſiones, ex imo aëre, ducto, parum ſputi craſſi turbidi protruſit: Calor

manuum

manuum imprimis in carpo, fuit urens & mordax. D. 12. Jun. bibere cœpit Lac Caprinum cum ſyr. bellid. minor. continuavit per triduum, rediit diarrhœa, in qua profluxerunt fæces granulatæ, pultaceæ, tandem aquoſæ, quibus permiſcebantur fragmenta ciborum comeſtorum; quandoq; erant ſubflavæ. A diarrhœa valde debilitabatur & quandoq; leipothymia afficiebatur; hanc ob cauſam lactis potum omiſit. Diarrhœa permanſit ad 27. Jun. & licet ſubſtiterit diebus quatuor, nihilominus rediit: Die 30. Jun. fœtidiſſima per alvum egeſſit. A d. 12. Jun continue ipſi decumbendum fuit; Jacebat in lecto ſemper diu noctuq; humili ſitu, in dextro latere, incurvo trunco, ut ſanus decumbere conſueverat. Aliquoties toto corpore largiter ſudavit, plerumq; tamen in capite, ut facies inde, capilli & ſudarium madefierent; vigiliæ increbuerunt, imprimis noctu, & licet interdiu ſubinde indormierit, ſomnus tamen brevis erat; ſubinde circa finem Junii noctu deliravit: ob magnum proventum pediculorum, qui vigiliarum cauſa reputabantur, capilli detonſi fuerunt, nihilominùs deraſis capillis ſomnum capere nequiit, tum ob frequentem tuſſim, qua multum ſputi craſſi partim pellucidi, partim turbidi ejecit, tum propter calorem internum & anxietatem, quam explicare nequiit, ob quam ſubinde corpus verſavit nunc in dextrum, nunc in ſiniſtrum latus, citra dyſpnœæ aut tuſſis majorem provocationem, aut exacerbationem.

Menſe Julio omnia in deterius vergebant: habitus ſummè extenuatus fuit, cutis oſſibus hærebat, tuſſi multum ſputi viſcidiſſimi & craſſi expulit: inter dormiendum ſtridor ſputi in aſpera arteria redundantis è longinquo audiebatur, nihilominus humili ſitu ad ultimum halitum decubuit; halitus aliquot diebus ante obitum fœtuit & fæces cadaver ſubinde redolebant: Calor mordax etiam in extremis perſtitit: pulſus frequens, celer, debilis & durus; interdiu ſubinde ſeriò deliravit: Urina ſemper craſſa & rubra fuit. Angebatur valde & quæſitus ſe ubiq; dolere dixit, nullum tamen locum indicare valuit: pedes

œdematoſi fiebant ad malleolos usq;. Die 7. Jul. multum ſanguinis rutili poſt tuſſim ejecit absq; labore per os ac poſtea aliquos grumulos & per ſeceſſum multum nigri, grumoſi, fœtidi: id factum quoq; eſt diebus ſequentibus & noctu d. 10. Jul. multum adhuc ſanguinis corrupti per ſeceſſum egeſſit: tota nocte deliravit: præ debilitate ſurgere amplius nequiit. D. 11. Jul. mane poſt nonam, Ipſum cum Dn. D. Pfiſtero inviſi, nos agnovit, ad quæſita appoſite reſpondit; inter tuſſiendum ſputum in aſpera arteria ſtridebat: pulſus erat frequens, celer, parvus, debilis, tenſus, humili ſitu adhuc decubuit: extrema, etiam naſus, quamvis lividus eſſet, caluerunt: deliravit ſubinde & quosdam ex aſtantibus, aliàs notos, non agnovit. Subindè ſputum citra cruorem promptè illudq; viſcidiſſimum ejecit. Vox toto decubitus morbi tempore non rauca evaſit. Veſperi circa 4. Hæmoptoe largiter rediit, ob quam valde debilitatus fuit, & quoniam præ virium imbecillitate ſputi excretionem promovere amplius nequiit, poſt quartam vivere deſiit. Die 12. Jul. mane h. 5. cadaveris apertio nobis conceſſa fuit: remota cuti in pectore nulla pinguedo occurrit: Sublato ſterno dextram pectoris cavitatem aqua ſubflava limpida plenam invenimus, cui tandem à vaſis ſauciatis aliquid cruoris in fundo miſcebatur; in ſiniſtra cavitate pectoris nulla aqua reperta fuit: Pulmo in dextro latere pleuræ nullibi accretus erat, ut nec in ſiniſtro, verum ejus imus lobus pertinaciter diaphragmati adhæſit. Aquæ in dextra pectoris cavitate erat circiter Menſura aut ℔iij. Pulmones in utroq; latere diſtenti & quaſi inflati, attamen in ſiniſtra parte flaccidiores & molliores & pallidiores, in dextro rubicundiores erant: tota illorum ſuperficies ante & retro atq; intra loborum majorum interſtitia conſperſa erat corpuſculis albis, duriuſculis, magnitudine ſeminis milii, papaveris albi, quædam magnitudine ſem. canabis, denſiſſime junctis, vix remanente ſpatiolo de pulmonum ab illis immuni. Dum Dn. D. Pfiſter aſperam arteriam ſub Larynge diſciſſam blanda manu à gula ſeparavit, in dorſo abſceſſus ruptus fuit; ex illo

illo prodiit ſubſtantia concreta, lacera tamen, firmior caſeo quaſi glanduloſa, alicubi albicans, verùm verſus pulmonum lobum ſuperiorem livida & atro rubeſcens, ſumme fœtens & prope cadaver quatriduanum redolens; ſublata portione folliculi hujus tumoris cum lobo hoc ſuperiore, cui folliculus concretus erat, & tandem extractis pulmonibus, cum corde, vaſis ſanguiferis ligatis, facilè ſtylo inveni oſtium apertum in ramum dextrum aſperæ arteriæ ubi membranea eſt: ſuperficies interna oſtio vicina folliculi atq; aſperæ arteriæ atrorubeſcens erat, & in bronchiis ſupererant grumuli ſanguinis ſputiq; viſcidi non parum. Folliculus lobo dextro aſperæ arteriæ & in dorſo ad latus dextrum vertebris pertinaciter accrevit, ovi gallinacei prope capax. Thymus integer & ſeparatum ab hoc abſceſſu corpus manifeſte fuiſſe conſpiciebatur. Lobus dexter ſuperius, ubi folliculo junctus erat & aliquousq; ſecundum omnes dimenſiones durus & foris atrorubeſcens, intus alicubi albicans, alicubi imprimis folliculi oſtio vicinus lividus, denſus, poris deſtitutus & lardo ſimilis fuit: ejus fruſtum abſciſſum aquæq; immerſum fundum petiit: non ſecus ac hepatis fruſtulum detruncatum: alia fruſtula mollia dextri lobi, licet foris rubeſcerent, aquæ innatabant, ut & ſiniſtri lobi fruſtula abſciſa, nec per biduum in aqua relicta unquam fundum petierunt, donec illa per quadrantem horæ elixaveram ſublato folliculo cum ſuis contentis & portione lobi dextri ei uniti ſenſimq; aliorſum repoſito, fœtor quoque ablatus fuit, minoreq; cum horrore cætera perluſtrare valuimus. Apice cultri aliquot grandines effodi ac deprehendi, illas proprio folliculo præditas & vicinis partibus per fibras minutiſſimas arcte connexas eſſe; ungui impoſitæ ob lubricitatem ſtatim elapſæ; aſſeri vero impoſitas & diffractas patuit ſubſtantiâ quâdam pulposâ & fibrosâ infarctas eſſe, ſimul prodiit liquoris parum turbidi reliquumq́; in membranam vertebatur: elixæ vero compreſſæ ſubſtantiam quaſi caſeoſam oſtendebant. Lobis utriusq; lateris decuſſatim inciſis intus undiquaq; harum grandinum omnia re-

 fertiſſi-

fertiſſima erant, nullusq; locus occurrit, qui apice digiti tegi potuiſſet in quo non acervatim reperirentur: quædam lentis magnitudine, aliquot ſem. canabis erant: reperi quandam in meditullio phaſeolo majorem. Ex vulnerata pulmonum ſubſtantia aqua ſpumea copioſe prodiit & ex bronchiorum ramulis quibusdam ſputum mucoſum viſcidum: inflato bronchiorum ramulo tum manifeſte veſiculæ aêre implebantur, tum externa pulmonum tunica in altum tollebatur, & clare conſpicere potui grandines extra veſiculas inter minutorum lobulorum interſtitia ſuam ſedem habuiſſe. Pericardium diſtentum & amplum continuit ad ℔j. aquæ limpidæ, ſubflavæ, pellucidæ. Cor fuit pallidum, flaccidum, parvum: ejus pinguedo in baſi & cono pauca, gelatinæ ſimilior; in cono foveolam piſi capacem habuit, ac ſi ulceratus eſſet conus, verum abraſa pinguedine cordis, membrana integra apparuit. Aperto abdomine ventriculus parvus diſtentus occurrit, circa ſtomachum rubere videbatur, & in fundo atro rubeſcens quid transparuit; inciſo ventriculo & multo cruore grumoſo remoto, totus candidus viſus fuit. Inteſtina quoq; aliquo modo inflata erant & per illorum tunicam transparuit materia nigricans per majorem illorum tractum; inciſis inteſtinis illisq; mundatis innotuit nihil niſi ſanguinem corruptum eſſe. Omentum gracile, contractum & omnis pinguedinis expers erat. Multum aquæ limpidæ in Cavo abdominis ſtagnavit, ita tamen ut abdomen non multum ab illa diſtenſum fuerit. Epar non vaſtum mole erat, pallidum, molle, conſperſum in ſuperficie & intus quoq; refertum grandinibus, colore, magnitudine & conſiſtentia pulmonibus ſimilibus, diſtinctæ à glandulis hepaticis, ut ex elixatione patuit. Veſicula bilaria parva fuit, nihil calculoſi continuit. In cavo hepatis prope portam, tumores duo comparuerunt, unus prope nucis juglandis magnitudine, alter minor, diſtincti à pancreate, quod integrum & ſanum fuit: non erant exacte rotundi, ſed aliquantulum compreſſi & oblongi, foris ſubpallidi, intus albi, ſubſtantia quaſi glanduloſi, proprio folliculo

præditi.

præditi. Vinculo venæ cavæ aſcendenti injecto ſecedente, multum ſanguinis grumoſi rutuli excidit, in arteriarum truncis prope nullo ampliùs ſuperſtite. Lien lividus, paulo craſſior & major, quam in hac ætate ſolet eſſe, conſperſus quoq; fuit grandinibus cæteris ſimilimis ac non pauca intus continebantur. Renes prope conſumpta tunica adipoſa, pallidi & flaccidi erant: in ſuperficie nullæ grandines conſpiciebantur, at diſciſſa ſecundum longitudinem carne, non paucæ in apricum venerunt. Renes ſuccenturiati majorem ſolito cavitatem habuerunt & ſubſtantiam fracidam attritu facile ſolubilem. In glandulis meſenterii grandines quoq; hinc inde viſæ fuerunt. In Meſocolo duæ glandulæ olivares lividæ, molles hærebant, intus albæ, ſubſtantia pulpoſa humoreq; turbido infarctæ. Inteſtinis à ſordibus mundatis, ſecundum longitudinem inciſis, conſpiciebantur glandulæ hinc inde grandinoſæ, imprimis ſolitariæ in colo prope cœcum; ex quibus compreſſione prodiit humor turbidus, albicans: ibi quoq; reſtiterunt tres lumbrici adhuc vivi ſpithama longiores. Num grandines intra maſculorum interſtitia exſtiterint, nec detracta cuti in pectore obſervatum nec alibi inquiſitum fuit. Sectioni intererant & manum admoverunt præter me Dn. D. Ludovicus Lucius Screta de Zavorziz. Dn. D. Jonas Meiſterus, Dn. D. Alexander Pfiſter, cum Filio meo Joh. Conrado Med. D.

SCHOLIA.

I. HIppocratem illuſtrem Medicinæ ducem primum omnium de Tuberculis pulmonum diſſeruiſſe Zacut. Luſit. Prax. admir. l. 1. Obſ. 103. refert: φύματος ἐν τῷ πλεύμονι namq; mentionem facit c. 10. Item c. 14. ubi tradit ejus generandi modum, ſuppurationem & hanc conſequentia ac eventum. It. l. 2. c. 55. ubi proponit ejus ſigna, curandi rationem ſucceſſumq; ſeu ſperandum, ſeu timendum: Anne verò φῦμα, de quo Hipp. l. 1. agit adaptari poſſit tuberculis, quibus Juvenis

iſte obiit, valde dubito, multa enim innuunt, potius hoc nomen competere peripneumoniæ, aut pleuro-pneumoniæ, præter ſuppurationem namq; addit πολλοῖσι ἐνιαυτίη γίνεται ἡ νῦσος; nam ſi ſemel tubercula ad ſuppurationem perveniunt, non fiunt morbus annuus, ſeu ſingulis annis revertens; quod aliquot pleuro-pneumonia affectis per tres plures annos ſe ſubſequentes, adhuc ſuperſtitibus eveniſſe novi: neminem vero his tuberculis ſuppuratis evaſiſſe obſervatum memini: nam diu hæc tubercula non agnoſcuntur, & poſtquam ex ſuppuratione manifeſtiora fiunt, plerumq; omnes bene agendi occaſiones ereptæ ſunt: utcunq; phthiſicorum alias curatorum exempla exſtent: qua de re videantur Zacut. Luſit. Hiſt. Medic Princ. 32. 33. 34. φύματα ἄπεπτα Gal. l. 4. de Loc. aff. c. 9. mallem juvenis iſtius tubercula credere, quia plurima adhuc cruda ſeu ὠμὰ, ut Fernel. l. 5. de Part. Morb. & ſympt. c. 10. vocat, ſupererant. Galen. quidem ſuppurationis in l. c. non meminit: illis adſcribit dyſpnœam χωρὶς τῦ καρχνώδης τὶ: In Antipatro Medico Romano nondum ſexagenario pulſum intermittentem ſine febri per ſemeſtre durantem reperiens, primum quæſivit de reſpirandi difficultate, quamvis illam tunc nondum pateretur, brevi tamen poſt hæc à levi dyſpnœa afficiebatur cum palpitatione cordis, primo quidem ſemel, hinc bis, ter, quater, tandem ſæpiùs quindecim diebus ac invaleſcente reſpiratione difficillima ἐκλυθεὶς ſubito mortuus eſt. Petr. Sal. diverſ. de Aff. Particul. c. 21. qui Zacuto teſte, cum ſui & artis gloria affectuum ab aliis Practicis non exhibitorum horum curationem conſcripſit, illa à ſuppuratione non aliena agnoſcit, dum in Prognoſtico addit, ſi ad ſuppurationem devenient & rumpantur, lethalem caſum afferre. Alius generis forte erant corpuſcula à Gal. l. c. χαλάξια ſeu grandines, orobi magnitudine vocatæ, à quibusdam tuſſi rejectæ, & , ut putat, ex pituita exſiccata productæ; quorum quidam ob cauſam aliam, alii ob morbum inſtrumentorum reſpirationi inſervientium mortui ſunt, citra ſanguinis profuſionem; Fernel. l. c. refert à quibusdam

inter-

interdum poſt concitatiorem corporis motum pilulas parvas ſeu globulos exiguos membranula concluſos è pulmonibus reddi, quibus contritis digitis pus reddatur fœtidiſſimum, quale è cavo, putri & corroſo dente interdum expurgatur. Ibidem Adoleſcens quidam à paulo vehementiore exercitatione, cum acerba tuſſi nullo puncto temporis intermiſſo, torqueretur, vomicam integram ovi columbini magnitudine excreavit, in qua aperta pus exquiſitè album & æquale deprehenſum eſt: cruenta excreatio integrum biduum perſtitit magna febre magnaq; corporis perturbatione. At nihilominus is ſervatus atq; ſanitati reſtitutus eſt. Studiorum ſocium Argentorati habui per intervalla longiora tuſſi rejicientem grandines piſi magnitudine: præditæ erant folliculo & preſſæ cum aliquo crepitu rumpebantur ac pus fœtidum fundebant. Pluribus annis ſupervixit & ut audivi, Briſacci Febre maligna mortuus eſt. Grandines Gal. Fernel. & Philiatri iſtius in bronchiis pulmonum ex illorum tunica interiore, more aliorum tumorum cum folliculo, enatæ fuerunt, quia diu ſuperſtites permanſerunt, atq; aut alio morbo, aut ſi aliquo pectoris affectu defuncti ſunt, fiebat tamen id ſine hæmorrhagia, ut Gal. refert. Crediderim quoq: Adoleſcentis vomicam columbini magnitudine in quodam ramo bronchiorum intus enatam fuiſſe, quia quoq; ſervatus fuit, licet hæmorrhagia ejectionem ſecuta ſit per biduum cum febri, nam vehementia tuſſis avellebatur non ſine laceratione vaſorum bronchialium: ſi altius pulmonum ſubſtantiæ immerſa fuiſſet, vix phthiſin evaſiſſet.

II. Tubercula hæc pulmonum, hepatis, Lienis, renum & Meſenterii verè erant χα ἄζια Gal. ſeu χαλάζαι Ariſt. Hiſt. Animal. l. 8. c. 21. grandines Latinis, quales in bobus, ſuibus, gallinis & Leporibus quoq; intexi. In hoc juvene has eſſe tumores proprio folliculo præditos, ſcrophuloſos, ad glandularum conglobatarum conſiſtentiam accedentes, diſtinctos à veſiculis in pulmonibus & in hepate, manifeſte patuit, inflatis enim quibusdam ramis bronchialibus, tum foris veſiculis, quæ ab in-

ab inflatione diſtendebantur, ac corporibus intra interſtitia lobulorum incedentibus & in hepatis elixati fruſtulo glandulis, mediantibus fibrillis, annectebantur, ita ut illis integris manentibus avelli potuerint: ungui impoſiti ob lubricitatem elapſi, aſſeri verò aſperi uſculo injecti, manubrio cultri compreſſi & rupti, ſubſtantiam edebant pulpoſam, cum pauxillo liquoris; reliquum in membranam expandebatur. Illud quod lobulorum interſtitiis in pulmonibus interjacet neutiquam corporis fibroſum carneum reputare potui, potiùs videbantur eſſe fibræ nerveæ ſtipatæ vaſis capillaribus ſanguiferis in hoc cadavere maximè in ſiniſtro latere ſanguine vacuis. Epar ſuillum coctum ex innumeris glandulis quadrangularibus aliterq; figuratis combinatum me obſervaſſe jam 1664. ſcripſi ad Exc. D. Jacob. Heinr. Pauli: Epiſtolam meam addidit Anatom. Bilſianæ 1665. Argentinæ excuſæ: id hactenus in humano aliorumq; animalium hepate diutius elixo deprehendi, nam aliarum glandularum ratione induratur. Duæ glandulæ olivares in meſocolo, duoq; tumores in cavo hepatis juglandis magnitudine & tuberculum unicum phaſeoli ejusdem naturæ cum grandinibus fuiſſe nullus dubito, nam omnes hi tumores præditi erant folliculo proprio & ſubſtantiam glanduloſam cum pauxillo liquore continebant: quin etiam his accenſere auſim tumorem in dextro pectoris latere firmiter vertebris, in parte poſtica & anterius dextro ſuperiori lobo accretum, nam & hic proprium habuit folliculum & continuit ſubſtantiam concretam, firmiorem caſeo, quaſi glanduloſam & alicubi adhuc albicantem.

III. An grandinum in pulmonibus, hepate, liene, renibus & meſenterio glandulæ; quæ inter extrema arteriarum capillamenta & vaſorum lymphaticorum intermediæ ſtatuuntur, & una atq; altera glandula globoſa, quas non raro reperi in pectore circa diremptionem aſperæ arteriæ in poſtica parte pulmonum diſtinctas à thymo & in cavo hepatis diverſas tum ſitu, tum officio à pancreate, Tumorum ſubjectum fuerint atq; ab illis

illis exordia ſumpſerint, multis diſceptare nolo, quamvis admodum veriſimile ſit, cum ſcrophulæ tales glandulas pro ſubjecto multorum calculo habeant, non raro ab exiguis principiis in vaſtam molem excreſcentibus.

IV. Tumorem magnum dextro lobo pulmonum in parte poſtica, in abſceſſum degenerantem Vomicam appellari poſſe exiſtimo, quia cavus erat & oſculum in ramum magnum dextrum aſperæ arteriæ nactus, pus copioſum in pulmones eructavit, nam à principio Junii ad 12. Jul. multum ſputi purulenti rejecit: nulla verò grandinum ſuppurata in ulla parte pulmonum inventa fuit, portioq; dextri lobi admodum compacta, inflamata & indurata nullibi in abſceſſum verſa apparuit: procul dubio tamen grandines, niſi hujus tumoris & vicini pulmonis ſphacelus vitæ filum abrupiſſet in Vomicas degeneraſſent, ut contigit Sereniſſimo Principi ac Domino Carolo Friderico Marchioni Badenſi, de quo videatur Obſ. Med. 100. Exc. Dn. D. Verzaſs. p. m. ubi obſervandum ulcuſcula illa, acinorum inſtar, externam ſuperficiem pulmonum obſidentia tubercula, ſeu vomicas fuiſſe continentes pus recens, alicubi fœtidum, ut Filius meus Medicæ tum temporis Baſileæ arti operam navans & ſectioni aſſiſtens ipſemet operi manum admovens teſtatus eſt. Pulmonis autem Vomica quoq; appellari poterit, quia hic arctiſſimè quaſi in unam compagem cum hoc dextro lobo coaluit, ut non ſine laceratione è pectore evelli potuerit & amplo oſtio in illum dehiſcerit, deniq; hunc inflammatione & ſphacelo infecerit.

V. Grandinum & tumoris glandularum in Meſocolo, cavo hepatis & inſignis in pectoris parte poſtica cauſa proxima primum erat Lympha detenta p. n. nam grandines cum ſuis contentis & duæ hepaticæ foris & intus ſemper albæ perſtiterunt, & licet duæ Meſocoli ſublividæ foris apparebant, contenta tamen illarum candida permanſerunt: glandulam pectoralem diu albam permanſiſſe veritati admodum conſentaneum eſt, quia etiam poſt lethiferum ſphacelum ex rupto folliculo

prodiit ſubſtantia concreta, caſeo firmior, alicubi albicans: Poſtea inflammationis & hanc conſequentis gangrænæ ac ſphaceli cauſa fuit ſanguinis ſtagnatio, undiquaq; in prope omnibus capillamentis ſecundum omnes dimenſiones lobi, imprimis ſuperioris dextri pulmonum & in contigua ipſi portione tumoris; nam pulmo hoc in loco non ſolum in ſuperficie, ſed quoq; in meditullio erat atro rubeſcens, denſus, abolitis aut coarctatis omnibus veſiculis pulmonaribus, ponderoſus; nam inflatis ibi per ramum bronchialem pulmonibus veſiculæ pulmonares non expandebantur & fruſtula amputata ſtatim aquæ injecta fundum petebant, & quoq; portio tumoris atrorubeſcens apparuit. Tumores & inflammatio augebantur à perpetuo ſanguinis motu, dum albicantibus tumoribus ſemper aliquid novi de lympha & inflammationi de ſanguine, antequam ſphacelus omnem ſanguini aditum intercluſit, ſingulis pulſibus acceſſit. Quomodo in extremis capillamentis arteriarum lympha & ſanguis ſeparentur, & ſeorſim hic per venas, illa per propria vaſa ad cor remeent, videatur Epiſtola Doctiſſima Exc. Schelhammeri de Lymphæ ortu Helmſtad. 1683. excuſa & Biblioth. Anat. 1685. inſerta: plurimum enim ad generationis horum Tumorum rationem intelligendam valebit. Lympha in grandinibus & tumoribus glanduloſis detinebatur, quia oſcula vaſorum illam emittentium in vaſa non rite patula erant, nam lympham admittentia aperta fuiſſe illarum incrementa à Lympha docet. Non poſſum non his inſerere experimentum Dn. D. Joh. Conradi Brunner P. P. Heidelbergenſis, Anatomici ſolertiſſimi, Generi mei: per fiſtulam vitream Mercurium vivũ Vaſi Lymphatico majuſculo prope glandulam globoſam inflavit; videbatur Mercurius per convexum glandulæ ſupernè tranſire in minutiſſimos ramulos hujus vaſis, in quos dirimebatur & in parte ejus ſima & minutiſſimis quoq; ſurculis exire atq; in majorem truncum, iis coaleſcentibus, ſe effundere: quæ plura, pro ingenio & eruditione quibus valet, hac de re annotavit & meditatur, aliquando publicæ

utilitati

utilitati non invidebit. Oſcula anguſtiora reddita fuerunt à lympha auſtera, viſcida, craſſa, quæ in M.S. cumulata fuit, nam multum panis ſicci ante paſtum ſæpe comedit, fructibus crudis nimium indulſit, lacticiniis delectabatur, & non raro in cella, ut merito domeſtici ſuſpicabantur, jejuno ſtomacho bibit: pauciſſimos novi, dum artem noſtram exerceo, phthiſin aut hydropem evitaſſe, qui jejuno ſtomacho vinum ejusq; ſpiritum mane biberunt; citiſſime enim hæc in vaſa abripiuntur & prope adhuc cruda ad glandulas delata vel illas indurant vel infarciunt, lenteq; immedicabile damnum afferentia. Inflammationi anſam primam dediſſe videtur glandis in pectore ſuppuratio: à pure dum ejus folliculus prope ramum bronchialem, ceu à corroſivo exeſus & pulmo primum ceu à phænigmo incenſus fuit: inflammationem & ſuppurationem accelerant vehemens ira & æſtuante corpore largior vini & aquæ ingurgitatio: augebantur ambo mala vini potu, præſente jam febri, ad medium Maji continuato: denegata ſanguinis circulatione in hoc pulmonum lobo & portione tumoris ſupervenit tandem gangræna & ſphacelus, exſtinctis in ſanguine & partibus ſpiritibus & calore.

VI. Quamvis diu Phthinodes apparuerit, & domeſtici rei Medicæ non ignari fuerint, nemini tamen illum vel grandinibus, vel glandulis tumidioribus affectum eſſe, in mentem veniſſet; neminiq; pulſum Antipatri more explorandum exhibuiſſet: nam nullum vitium in actionibus naturalibus dictis ullo indicio obſervabatur: acclivia concitatius ſcandebat, magis currendo, quam lente incedendo loco movebatur: pallor adſcribebatur nimis incremento ſtaturæ, ut & habitus corporis gracilior & ſcapulæ prominentiores. Poſtquam circa medium Aprilis expalluit, priſtinus vigor corruit, delaſſabatur, dyſpnœa afficiebatur, demum ejus valetudo ſuſpecta eſſe cœpit, nec tamen tunc illam admodum curavit, licet quoq; appetitus imminutus fuerit, nam tunc in paſtu vinum bibit ad medium Maji: nondum medicamentis uſus eſt, forte aſcarides copioſè

per alvum excretæ horum ſymptomatum cauſæ reputabantur. In progreſſu morbi, circa medium Maji, imprimis vero menſe Junio nemo de Phthiſi conclamata dubitavit, quia creberrima tuſſi multum ſputi purulenti ejecit; febris invaluit, pulſus enim frequens, celer, debilis, calor attactu fervidus, imprimis circa carpum, mordax comperiebatur, intensè ſitiit, cibos averſatus eſt penitùs; vires magis proſternebantur, vigiliæ urgebant, etiam poſt capillitium detonſum & pediculos profligatos, urina erat craſſa, rubra: noctu deliravit: angebatur, quamvis cauſam ejus explicare nequiverit; Sudavit in toto corpore, frequentius tamen in capite & facie largiter. Decollata fuit omnis ſpes reconvaleſcentiæ poſtquam ſpiritus cadaver redolere cœpit ac mortem inſtare largior ſanguinis profuſio per os & ſeceſſum cum magna anxietate de qua quæſitus ſe ubiq; dolere dixit, in propatulo erat.

VII. Aperto cadavere luculenter patuit unde provenerit tanta copia ſputi purulenti: quæ cauſa febris intenſioris, quam alias in Phthiſicis obſervatur, ſc. præter abſceſſum, pulmonis inflammatio, ob quam forte naſus fere ad ultimum halitum caluit, cum tamen partibus internis ſphacelo affectis, diu ſæpe ante obitum extrema frigeant: inde quoq; proveniſſe intenſam ſitim, vigilias, delirium, averſionem omnium ciborum atq; inexplicabilem anxietatem, illam enim ventriculo aut inteſtinis tribuere nequivimus, quamvis foris rubra primo intuitu viderentur, nam illis apertis conſtitit ſolam à ſanguine in hœmoptoe deglutito, per extenuatas illorum tunicas poſt longam diarrhœam, transparente rubore aliquo nos deluſiſſe: forte anxietatem auxit aquæ copia intra pericardium concluſa & in dextra pectoris Cavitate ſtagnans ibi ad ℔j. hic ad ℔iij. At nobis mirum videbatur, juvenem tanta copia aquæ intra pectus ſtagnante, dextro lobo ſuperiore indurato, ſiniſtro lobo inferiore pertinaciter diaphragmati accreto & parte molliore pulmonum aqua ſpumea inundata ad ultimum vitæ articulum ſemper humili ſitu decumbere valuiſſe: cum alias hydrope

drope pectoris affecti orthopnœici ſunt, imprimis ſi aqua ſimul in abdomine ſtagnet & pedes œdematoſi ſint. Vox nunquam rauca evaſit, quia hæmoptoe phthiſin plerumq; chronicam & ſphacelus decurtarant, cum alias à ſputo tam virulento, progreſſu temporis aliquo modo larynx eroditur: Nemini mirum videbitur lactis & decoctorum pectoralium potum, Tincturam Antiphthiſ. Garman. Pulv. antihectic. Pot. & alia Remedia phthiſi oppoſita omnia fruſtranea fuiſſe, qui tantam corruptelam intra pectus bene perpenderit.

VIII. Grandines & glandulas tumidiores, ſeu ſcrophuloſæ, nondum Ægro febricitante, procul dubio aufferri potuiſſent. Galen. l. c. cuidam grandines forti ſcreatu ejicienti antiaſthmaticis, aliis poſt vomicas jam ruptas valde exſiccantibus odoribus & potionibus ex Mithridatio, Theriaca, Athanaſia, Ambroſia vitam prorogavit. Petr. Sal. diverſ. in l. c. tum in arteriarum levium obſtructione, tum tuberculis crudis præſentibus Galeni veſtigia premit, monet tamen validius attenuantia & abſtergentia quam in aſthmate adhibenda, quoniam totus affectus ſit in penetralibus magis internis: hinc commendat aq. helen. d. ſimpl. & comp. ſp. ſulph. etiam elect. chalyb. admixtis incid. inſuper per intervalla purgat. Contra tubercula probat theriac. Andr. mithrid. ſulph. viv. vitrum combuſtum (an fel vitri, quod his in locis Empiricus quidā frequenter promiſcue ſuadet ipſiq; prope panacea eſt.) Aliquando ad decoctū ſalſæ parillæ venit, quo morbum lenivit, in antiquato tamen nihil profecit. Zacut. Luſ. Prax. Admir. l. 1. obſ. 103. ſcribit ſe diu multumq; luctatum fuiſſe cum morbo à tuberculis crudis pendente & ex viginti quos in vita ſua curandos ſuſcepit, tres ſolum evaſiſſe, magno labore & longo temporis ſpatio. Vir magni nominis & inter ſuos Primas, obeſiſſimus, conſiſtentis ætatis, ab aliquot annis in acclivium aſcenſu difficulter reſpirat, humili tamen ſitu in lecto decumbit, plerumq; tota nocte: apud illum deprehendi pulſum ſæpe poſt 5. 6. 10. etiam 20. ictum intermittere penitus, aliquando cunctari aliquantulum; accedit ſub-

 inde

inde cordis palpitatio: Cætera bene coloratus & ſanus eſt. Ab uſu pil. ex rad. centaur. maj. ariſtoloch. rot. diaphoret. Mart. fæc. ari, extr. helen. trifol. fibrin. &c. pulſum ſæpe æqualem diu perſtitiſſe, cordis palpitationem diu emanſiſſe & per menſes tota nocte in lecto perdurare hucusq; potuiſſe: quamprimum illas negligit, ut alias ad medicamenta ſumenda difficilis eſt, & ſæpe à graviſſimis negotiis impeditur, hæc ſymptomata rurſus ingraveſcunt. Ex nobili quadam familia aliquot liberi in tenera ætate ab hujus generis tuberculis crudis tabidi obierunt: fruſtraneus uſus erat C.C. uſt. cum pauxillo rad. ari pp. aliis ex eadem familia, quamprimùm ſine ſputi rejectione tuſſire cœperunt, dabantur remedia ex floribus bellid. min. parata ſc. aq. deſt. ſyr. conſerva, & flores in aq. pro potu ordinario & cum carne pro juſculis coquebantur; quibus convaluerunt, ad adultam ætatem pervenerunt, atq; adhuc ex his in matrimonio vivunt.

Ad lucem memoratis in Juvene repertis grandinibus fœnerandam, ſubjicio quædam de his in Brutis non ita pridem obſervata.

I. Gallina nigra pridie ſana credita, ſubſequente mane d. 27. Aug. 1690. mortua in Gallinario reperta fuit: à Dn. D. Joh. Jacobo Mejero Anatomiæ ſtudioſiſſimo, cultro anatomico protinus ſubjecta fuit; detracta pelle pennigera undiquaq; grandinibus miliaribus, albis, duris obſitam vidimus: remotis undiq; integumentis abdominis & ſublato ſterno innumeræ protinùs viſui grandines occurrebant, in ventriculo, omento, inteſtinis, oviductu foris adhærentes propiùs, quædam inteſtinis incumbere videbantur; in meſenterio pauciores ſparſæ conſpiciebantur; plures in meſocolo & interſtitio cæcorum aderant: totum pancreas & corpus, quod Ariſt. l. 3. c. 14. de partibus Anim. vocat μέρος τὶ ὀγκῶδες, ſeu partem prominentem ſuper ventriculo (utpote ultima pars gulæ) junctam, involvebant grandines denſiſſimè cohærentes, mediantibus fibrillis, ut glandulæ conglomeratæ apparerent: in illa prominula gulæ

parte

parte integrè cum ſuis integumentis ſeparari poterant: qua ſeparata conſpeximus tubulorum ex quibus hæc pars componitur, ſuperficiem convexam majorem debito; foris illa preſſa, licet tubulorum oſcula intus patentiora eſſent, parum muci turbidi craſſi edebant, alias futurum ſeu ſolvens, ſeu fermentum alimentorum in ventriculo. In hepate & Liene nullæ: in renibus & pulmonibus ac in interſtitiis muſculorum & ſub alis pauciſſimæ, nullæ in & ſub muſculis os pectoris obtegentibus repertæ. Omnes grandines imæ partis gulæ, ventriculi, inteſtinorum, meſenterii, meſocoli, omenti & oviductus erant albæduræ, mobiles, propria membrana quælibet præditæ, magnitudine lentis, piſi, phaſeoli, paucæ majores: elixæ duriores, inſtar glandularum, fiebant: quarundam ſuperficiem perreptarant vaſa capillaria. Grandines renum, pulmonum & interſtitiorum muſculorum erant miliares, immobiles & profundius immerſæ. In ventriculo furfures exſucci, lapilli, piſa emollita, integra tamen adhuc, continebantur; in inteſtinis ventriculo proximis redundavit Chylus turbidus, gryſeus, craſſus; viſcidus. Oſtio oviductus pertinaciter adhæſit ovum membraneum, aliis jam maturis ingreſſum denegans: Oviductus amplus erat, muco pellucido copioſo obductus.

II. Leporis exta d. 26. Sept. 1690. medii & imi ventris perluſtranda mihi & Dn.D. Mejero oblata fuerunt: in Pulmonum lobis ſparſim grandines invenimus piſi magnitudine; in hepate plures, quarum quædam acini uvæ magnitudine erant: Pancreas totum videbatur quaſi glandula conglomerata ex grandinibus, quibusdam nuce juglande majoribus: quælibet tamen harum à pediculo inſtar acini uvæ pendebat. In omento reperimus corpus album cylindricum ſpithamæ longitudine, craſſitie unciæ unius cum dimidia, in utroq; extremo clauſam; ſimile farcimini; per illud plurima vaſa ſanguifera ſpargebantur ipſumq; ambiebant, non ſecus ac Jejunum: detracta membrana totum infarctum deprehendimus grandinibus orbicularibus, ſimilibus caſeolis, depreſſis. Grandines iſtæ &

cæteræ

cæteræ præditæ erant proprio folliculo & vaſis ſanguiferis, continentes ſubſtantiam pultaceam, craſſam pallidam: in quibusdam hæc ſubſtantia magis concreta erat, alba, aſperiuſcula, arenoſa. Ventriculus diſtentus erat contentis pallidis, pultaceis, denſe compactis: ambiebat illa mucus: omnia in maſſam redacta citra diſſolutionem extraximus. Cæterum reliquum parenchyma epatis, lienis & pulmonum ſaniſſimum, ipſeq; Lepus pinguis erat.

Retulit mihi nuper ſerio Nobiliſſimus quidam Colonellus Vir ſtrenuus & Venationibus deditiſſimus, Lepores in locis uliginoſis & paludoſis continuò morantes plerumq; grandinoſos eſſe; nihilominus pingues fieri nec ab illorum eſu Venatores abhorrere.

III. Suis pinguis pulmones grandinibus conſperſos d. 13. Januar. 1691. examinavi: Illorum pars convexa & concava ab illis occupabatur: ſparſim hinc inde prominebant, non arctè junctæ: detracta membrana & caute lobis minoribus ſeparatis plures non ſolum in ſuperficie, ſed quoq; aliquot inter lobulorum interſtitia, at omnes ſingulares occurrebant, excepto unico loco, ubi tres combinatæ erant, quas tamen facile ſejungere citra lacerationem, qualibet manente integra, valui: aliquot in locis, inflatis pulmonibus per unum alterumve ramum bronchiorum, lobuli cum veſiculis Pulmonicis facile ſecundum omnes dimenſiones augebantur, grandines vero in eadem magnitudine perſiſtebant, ceu nullam cum veſiculis & bronchiis communionem habentes: aliquot illarum à partibus vicinis ſeparavi lancetta, arcte quidem in interſtitiis lobulorũ mediantibus fibrillis connectebantur cum membranulis bronchiorum & vaſorum ſanguiferorum ac nervoſorum illic transeuntium, verum integras ſine læſione educere potui. Grandines ſeparata eſſe tubercula folliculo proprio prædita, manifeſte conſtitit: inciſo folliculo apparuit illum ex duabus membranis componi, exteriore dura, denſa & nervea ac craſſiuſcula; interiore pertenui & tenera: inciſione primum in aliqua facta

hæc

hæc tenuis membrana videbatur corpus vermiculare eſſe, verum illa unguibus impoſita & apice lancettæ diducta, patuit membranam tenuem exiſtere eamq; pellucidam: veritas magis innotuit, poſtquam externa caute diſſecta internam cum contentis in aliquot grandinibus integram eduxi: contenta in quibusdam erant liquor lacteus, turbidiuſculus, in quibusdam aqueus, clarus & perſpicuus. Grandines omnes erant albæ, duræ, exacte rotundæ, quædam piſo majores, quædam paulo minores. In parte poſtica, ubi aſpera arteria in ramum ſiniſtrum & dextrum dividitur, utriq; ramo adhæſit glandula livida, mollis, longitudine unciæ unius, gracilis: illas in bronchia pervias eſſe obſervare nequii, nam nec inflatis bronchiis intumeſcebant, nec preſſæ quicquam humoris in bronchia fundebant. An ſint glandulæ illæ quarum Exc. Borrich. meminit lib. 4. in Epiſt. 17. ad Bartholin. Quatuor quidem glandularum mentionem facit, quarum forte duæ in pectore ſuis à lanione relictæ fuerunt, vel tot in illis non reperiuntur. In baſi cordis pinguedo ei incumbens granulata quidem erat, verùm re bene examinata grandines non eſſe, facilè innotuit, mera enim pinguedo fuit. Obſervarunt Laniones ſues grandinoſos plerunq: pinguiores aliis eſſe & Lardum copioſius ſuppeditare. A multis relatum mihi fuit, Gallos carnem porcorum grandinoſorum non abhorrere, ut noſtri, unde non licitum eſt illam inferre macellis; ſed foris venundatur, quia multi perſuaſi ſunt carnem hanc Lepræ fomitem ſuggerere, quod plurimi Gallorum nunc non credunt, & vel nullos vel rariſſimos vere Leproſos ab illis ſtatui vel inde eluceſcit, quod Leproſoria in locis nobis vicinis abrogant hasque ædes cum reditibus militibus ad militandum non ampliùs aptis deſtinant: Fatendum quidem eſt pauciſſimos ex illis qui in Leproſoriis nutriuntur, quandoq; potius ſaginantur, Leproſos eſſe, nullos tamen exiſtere, nec Gallorum Medici negant, fidem facientibus propriis ſcriptis. Plater. l. 3. obſ. p. 695. Comitiſſæ Gallæ lepra confirmata & inveterata affectæ rem uti erat, expoſuit: multis Me-

dicis & Chirurgo quem ſecum adduxerat, Ipſiusq, Aulæ magiſtro, qui nolebant hoc credere certis argumentis id comprobavit, & ut hoc crederent iis perſuaſit. Galli primùm non credebant; quia ejus ſigna in urina & ſanguine non deprehenderunt: quanti hæc facienda ſint, norunt illi qui horum inſpectionibus publicis quandoq; interfuerunt.

IV. Canicula à ſuo Domino, febri maligna decubuo, nunquam diſceſſit: poſtquam convaluit tuſſire cœpit & emaciabatur, quamvis multum ſemper cibi devorarit: d. 8. Januar. 1691. ſectioni deſtinatus fuit: ſublato ſterno in lobis ſuperioribus pulmonũ occurrebant tres cicatrices in ſuperficie, quarum una uncia longior erat, omnes ſubcruentæ & teneræ adhuc, ceu nuper obductæ apparuerunt. In lobo medio invenimus tuberculum durum, veluti portionem ſcirrhoſam ejus, ſuppuraturam aliquando, non grandinoſam, nam intus rubebat. Ex quatuor his hiſtoriolis colligo

I. Grandinum ſubjectum eſſe membranas partium p. n. ſenſim dilatatas, ab humore nutritio, non mere excrementitio, nam per arterias affertur, contentum lymphæ ſimile & diu citra vitæ damnum toleratur & nihilominùs ſus & lepus pinguefiebant: gallina & canicula appetierunt.

II. Morboſæ & tandem lethiferæ fiunt, ſi numero & mole *ἀνάδοσιν* chyli, ſanguinis & ſpirituum impediunt; aut ſi ſuppurantur: nam in pulmonibus in Vomicas degenerant, quam vix evitabili ratione Phthiſis nunc citius, nunc tardius enecans, ſubſequitur; imo ab aliis & à me ſemel atq; iterum obſervatum fuit, Vomicam majorem ruptam celerem mortẽ attuliſſe: Memorabile hoc Galeni eſt & Practicorum munimen contra cavillatores: l. c. de Loc. Aff. Vomicarum curationi præmittit hoc *σαφῶς ἔγνων ὅμοιόν τι πάθος συμβαίνειν αὐτοῖς τῷ κἐπὶ τῶν ἐκτὸς ὁρωμένων μορίων, ὑγρότητι σηπεδονώδει διαβρόχων γινομένων: ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκκόπτειν ἐγχωρεῖ καὶ πρός γε τούτῳ καὶ καίειν πνεύμονι δ᾽ οὐδὲν τοιούτων ποιεῖν, διὸ καὶ πάντα ἀπόλλυνται*: manifeſte cognovi, illis ſc. Vomica jam rupta affectis, ſimilem affectum obtingere,

tingere, ut in partibus externis conſpicuis, humore putrefacienteirrigatis; verum in illis abſcindere vel amputare & inſuper urere licet; at pulmonibus nihil horum facere fas eſt: unde ſc. vomica affecti pereunt. Ἀλάζωνα quendam nuper non puduit jactare ſe præterita hyeme & Vere ſexaginta conſum̃atos Phthiſicos curaſſe perfectiſſime: an in praxi ſua, quæ paucorum annorum eſt, tot viderit, valde dubito: ſi coram Galeno effutiiſſet ſuperſtite, procul dubio egregie vapulaſſet.

[*Stuttgardia A. 1691. d. 5. Auguſti Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CCXXX.

D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. Fil.

De

Sutura cranii dehiſcente.

SUturas cranii quandoq; dehiſcere, plurimorum Medicorum conſtat teſtimonio, idq́; etiam aliquo cum fragore aliquando fieri, Collega noſter curioſus poſt fata etiam colendiſſimus, *D. Gabriel Clauderus* in *Ephem. harum Dec. II. Ann. IV. obſ. 144.* obſervavit; id quod non minus Nobiliſſ. *Dn. D. Joh. Conr. Peyerus*, uti habet in *Exerc. anat. & med. 38.* in Sorore ſua animadvertit. Cæterùm frequentem eſſe in Hibernia hanc ſuturarum divulſionem, magno capitis dolore, à lancinatione duræ meningis, comitatam, quem non alia placare queant remedia, præterquam iſtorum oſſium ad naturalem ſitum reductionem, *Arnold. Bootius obſ. med. de affectib. omiſſ. cap. 4.* teſtatur. Aliam ſuturarum laxationem, & quidem funeſtam admodum, atq; Hiberniæ epidemiam producit *Anton. Molinettus lib. 2. Diſſert. anatom. patholog. cap. 3.* quæ febrem ardentem, cum dolore capitis non ferendo, & delirio excipiebat; quem morbum venæſectio tempeſtivè inſtituta potiſſimum curaverit. Mihi Anno 1687. menſe Novembri Virgo 20. circiter annorum curanda fuit commiſſa, quæ cæteroquin incul-

pata ſanitate fruens, tunc autem immaniſſimis capitis doloribus, totius corporis æſtu, & diarrhoeâ haud levi ſtipatis, correpta, uſu rhabarbari nonnihil toſti, & poſtea pilularum emeticarum, ut & venæ ſalvatellæ ſectione, ac tincturæ bezoardicæ uſu, d. 21. 22. & 23. dicti menſis adhibitis, convaluiſſe cùm videretur, ineunte tamen proximo Decembri denuo cephalalgiam intenſiſſimam incurrit, quam ſuturæ ſagittalis disjunctio, tactu facilè exploranda, comitabatur, eaq; tanta, ut auricularem digitū hiatus iſte admitteret, nullo alio cæteroquin ſymptomate comparente; cui, quia urina turbida &c. vitium ſeroſi humoris (qui etiam in hydrocephalis ſuturas diſcedere facit, hîc verò fibrillas, cranii iſtas commiſſuras quæ naturaliter connectunt, laxare, ſuaq; ſtagnatione & acredine has vicinasq; nervoſas partes vellicare, nec non aëris externi dolorificæ preſſioni aperturâ iſtâ velificare potuit,) ſubeſſe mihi perſuadebat, à quo malum foveretur, d.4. Decembr. potiunculam ex reſin. jalapp. gr. xj. ſal. abſinth. gr. iij. Infuſ. laxativ. Dn. D. Mannagett. ℥iß. paratam, noctu verò ad dolores placandos pilulas è ſtyrace dictas incompl. granorum quinq; pondere deglutiendas, capiti autem ſacculum, ex ſummitat. ſalviæ, majoranæ & ſuccino confectum, imponendum, præſcripſi, eo cum effectu, ut priſtina ſanitas protinus feliciter ſuccederet.

OBSERVATIO CCXXXI.

D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. Fil.

De

Sanguine albo.

CUm An. 1690. M. Majo Fridbergæ, quæ urbs eſt in Bavaria nobis vicina, adoleſcens 20. annorum, Zythopoei filius, ſano ſimillimus, & athletico corporis habitu præditus, otio autem omninò deditus, econtra cibos magna in quantitate & toto quaſi die ingerens, venam ſibi

ſecari

ſecari paſſus eſſet, ſanguinem emiſſum totum albeſcere ſtupens cum ſuis domeſticis conſpexerat. Unde mihi, cùm fortè apud Illuſtr. loci Præfectum tum eſſem, eundem conſpiciendum obtulerunt, qui colore & conſiſtentiâ ipſiſſimum lac præſentabat, eodem verò effuſo, in fundo parcior ſanguis, rutilo colore ſe commendans, comparebat. Hinc aphoriſmi Hippocratici, in ratione fundati, memor, quo *Sect. 1. num. 3.* athletarum pleniorem corporis habitum, ſi ad ſummum plenitudinis gradum ſit perductus, lubricum eſſe, neq; in eodem conſiſtere poſſe, quum verò non conſiſtat, nec in melius proficere poſſit, in deterius ut recidat, ſupereſſe innuit, huic periculo maturè eſſe obviam eundum, corpus laboribus exercendum, victui autem liberaliori aliquid detrahendum, conſului. Ejusdem ſententiæ eſt *Corn. Celſus*, qui licet *lib. 1. cap. 1.* ſanum hominem, qui benè valet & ſuæ ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debere ſcribit, frequentius tamen ut ſe exerceat, unà admonet, cùm ignavia corpus hebetet, labor firmet; quin & *paulò poſt*, cibos athleticos, non tantùm qualitate, ſed etiam magna quantitate, ſecundùm *Hieron. Rubei* adnotationem, excedentes, ſupervacuos vocat, eaq́; corpora, quæ more eorum repleta ſunt, celerrimè & ſeneſcere & ægrotare. Quod meum monitum cùm Juvenis iſte negligeret, prioriq́; voracitati & ignaviæ litaret, non ita multò poſt in artuum laſſitudinem, pedumq́; tumorem incidit, atq; luridum colorem toto corpore induit. Quæ mala perpendens & per occaſionem denuo â me admonitus, labores alacriter ſubiit, & quamvis de victu non multum ſibi detraheret, priſtinam tamen ſanitatem absq; remediis aliis recuperavit, qua etiam adhuc eundem frui nuperrime demum cognovi. Prout autem in *Ephem. harum Dec. II. Ann. VI. Obſerv. 65. Scholio*, occaſione anſeris, loco ſanguinis, album liquorem ſtillantis, tum copiam pinguioris chyli, tum ſanguinis tardiorem motum in cauſa eſſe arbitratus ſum, quò minùs oleoſæ chyli partes promptè in purpureum ſanguinis colorem exaltari que-

ant: ita in hoc etiam caſu laudabilem corporis conſtitutionem copioſè ingeſtos cibos in optimæ notæ chylum magna in quantitate elaboraſſe, ſedentariam autem vitam ſanguinis tardiori motui plurimum contribuiſſe, ſicq́; chylum iſtum in ſanguinem non ita promtè transmutari potuiſſe, vero videtur ſimillimum; depreſſis autem à chyli inundatione ſulphureis & vivificis ſanguinis particulis, libera hujus circulatio retardata, atq; occaſio ad cachexiam induendam ſuppeditata fuit.

ADDEN-

ADDENDA
Ad Decur. II. Ann. VIII.
Parerga perfunctoria.
D. JOHANN. MATTHÆI FABRI.
Ad Obſerv. I.

NOn raro, nec impertinentes Vermes inſoliti aut virulenti pro ſerpentib. penes Authores accipiuntur. Talem in renibus Sereniſſimi Erneſti Auriaci Princ. Pro Regis Belgici, poſt obitum deprehenſum, prodidit Janſon. Doceomenſ. in Mercur. Gallo-Belg. Atq; ſub tit. Anguis bifidi flagelloſi, vermem monſtroſum ab Edoardo Maji, Medico Anglicano in Corde Cadaveris Joh. Penantis, Londini repertum, depingit M. A. Severin. Medicus & Chirurgus Illuſtris Noſocom. Neapol. Tr. de recond. abſceſſ. nat. p.m. 281. In Luporum ergo renibus ſerpentes deliteſcere ſolere, memoriæ prodidit Joh. Bauhin Archiatrus quondam Montisbelgard. inſignis, &, quod ejus tract. de fonte Bollenſi oſtendit, curioſiſſimus. Hic libell. Von raſenden Wölffen/ p.m.77. ita: Dieſes hat niemand jemahlen/ ſo viel ich weiß / geſchrieben / daß in der alten Wölffen Nieren Schlangen gefunden werden. Es geſchihet auch / daß in einem Nieren zwo Schlangen ligen/ worinnen ſie wachſen und ſich aufhalten. Welcher eine gemeiniglich eines Schuchs lang/ die ander einen Daumen länger / etliche kürtzer/ wie ich an deren 3. oder 4. erfahren. Mit der Zeit tödten ſie den Wolff/ und werden überaus gifftige Schlangen daraus. Hæc ille ex l. Nob. Dn. à Haane von Wolffs-Jagen. De hac materia inter Venatores inquiſivimus, qui, & præcipuè Bavaricus annoſus, tum in aula Palatina Electorali degens confirmarunt omnino. Memorabile tamen, & altiori ſcrutinio dignum eſt, quod

Vermes ventric. Lupin.

Exc.

Exc. Heyſe intra membranas nervoſas verminoſam ſobolem invenerit. Equidem pilas diverſas, in animalium ventriculis formatas, boum ſcil. equorum (qualem ℥xvij. pendentem pugno pulpoſo æqualem poſſidemus) caprarum damarum &c. tunicis coriaceis velari palam eſt. Quid ſi ergo materia, putreſcere & in vermes degenerare apta, hujusmodi integumento operta, & poſtmodum ſic animata fuit? Molæ e. g. plerumq; nervoſis vel membranoſis tegminibus operiuntur. Hujusmodi maſſam, intus verò carneam, vomitu, ante aliquot annos, Matrona noſtrâs inſignis rejecit, cui, metaſtaſi, periculoſiſſimâ, Epimenia antea vomitu reddebantur.

Sonus campanarum partum facilitans. Ad Obſ. 17. Hæc in memoriam nobis revocat Virginem noſtratem, Convulſionibus ſupra fidem mirabilibus longo tempore vexatam, quas inter Obſ. noſtras prolixe recenſemus. Illas vero tum maxime exaſperari ſentiebat, cum vel grandioris campanæ, vel complurium ſimul ſonus auribus obſtreperet.

De ἰσχαίμοις extemp. Ad Obſerv. 19. Quæ allegantur, ab Empyrico nugaci chartæ inſcriptæ, & ab hæmorrhag. indomitam curaturo applicatæ literæ, O. I. P. I. L. V. à circumforaneo ſceleſto quoq; ſanguine Adoleſcentis noſtratis exaratæ, fronti applicabantur, poſtquam tumorem, gingivæ adnatum, pro ſimplici ſarcomate vel ſteatomate, quod tamen cancer veriſſimus erat, incidiſſet, nec hæmorrhagiam àliter coërcere poſſet. Lugubri vero eventu: paucis enim horis ſuperſtes magnæ ſpei, & originis inter noſtrates præcipuæ filius unicus, cum ſanguine vitam exhalavit. Homicidâ nefario 100. aureis mulctato & Urbis Dominio in perpetuum proſcripto.

Cetus Ambrophag. Ad Obſerv. 21. Iſta verificat, quod à celeberrimo quondam Veronenſium Medico Pet. à Caſtro Hiſpalenſi antehac Pro-Regis Hiſpan. Archiatr. & itineris in Braſiliam comite, Hoſpite noſtro, & in Praxi Medica hodegeta meritiſſimo, accepimus. Factum nimirum, ut militum claſſiariorum quidam diſſectioni balænæ aſſiſteret, & veſicam paulo retro rictum pendentem, animadvertens, curioſitatis ergò reſcinderet, cæteris eam negligen-

gligentibus. Hic vero, cum graveolentiam forte aliquid portendere poſſe cogitaret, Medicis oſtendebat, qui nil niſi Ambram legitimam eſſe, Stratiotæ, ſortem ſuam non capienti, viliq; pretio vendenti, indicabant. Ab eodem D. Caſtrenſi (Hebræo ſcil. anteâ, Ezechiele cognominato, quo præſcripto nomine tract. curioſiſſ. de Igne lambente edidit, Vir omni ſcientiæ genere inſtructiſſimus,) didicimus, ex Lib. Misnajoth, ubi de ſingulis Legis Moſaicæ obſervationibus tractatur Aphoriſticè, tit. ſpecierum quæ ad ſuffimentum ſacerdotale pertinebant, Ambram Jordanis explicari à Rabb. aroma, quod olim in ripa Jordanis quandoq; repertum, & à piſce Jacola dicto excerni ſolitum erat. Neque autem in mari tantum, ſed & fluviis reperiri teſtis eſt J. B. Tavernier XIV. annorum itinere Orientem ſcrutatus, *Itin. Ind. l. 2. c. 23. p. m. 141.* (licet non omnia eo volumine authentica eſſe ab Amico ejus Generoſ. Dn. Dan. de Bruel, per Epiſtolam, variæ curioſitatis plenam, Alepo Syriæ ad nos ſcriptam An. 1687. Kal. April. moniti ſimus) referens, haud procul Malacca Ind. Or. in ripa cujusdam fluvii fruſtum Ambræ gryſ. ℔xxxiij. pondere à comite quodam ſuo, Gallo, repertum fuiſſe. Maſſam aliam ℔ 130. in theſauro Regis Satſume Japon. vidit Arnold. Montan. Geſandſchafft an Japoniſchen Keyſer/ p. m 376. Si quis excrementum Balænæ appellaverit, non culpandum putamus, ſiquidem odoratiſſima, heterogenea tamen ſunt omnia, ab animalium corporibus. Moſchata ſunt quæ Martes retro ejicit: Sanies ipſe Moſchus: quid Zibeth niſi ulcus felinum? Cetos ambram venari nemo vidit, ſed ex hac, in illorum ventriculis reperta duntaxat, præſumitur, quod eadem fide ingenitum creditur.

Ad Obſerv. 24. In receſſu muliebr. & recto inteſtino Aſcarides naſci dudum Hippocr. notavit, tr. de Nat. Mul. l. 2. §. 66. text. 9. & Epid. 2. Sect. 1. §. 2. text. 13. orificio ventriculi tribuit, unde facilis deſcenſus ad ima. Squaloribus etenim fœdis gaudent iſtiusmodi καθάρματα. Idem Prognoſt. 1. tit. 19. §. 12. Aſcarides his ineſſe, ait, quibus alvo ſuppreſſa ſanguinis fit eruptio. Vermis ab Utero.

Bervvangenſis Paſtor ad nos perſcribens A. 1678. 27. Jul. nomine Uxoris conqueritur, per uterum illi, jam à biennio, erepere vermes pollicem longos, quotidie, imo in ſingulas ferè horas, nunc ſolitarios, nunc ſimul plures vivos. Hoc intra tempus tamen filium Utero geſſerat, ſoſpitemq; pepererat. Reſcripſimus quæ idonea videbantur, poſthac vero nil ultra percepimus reſponſi. Ejusmodi Uteri fœtus anomalos obſervavit Mart. Akakias de morb. Mul. c. 21. Mercur, argum. ejusd. l. 4. c. 12. Aug. Hauptman. viva mortis imag. & tales plurimos in concubina D. Timæus Caſ. Med. 6. l. 4. Garcias Lopius de Var. lect. c. 13. ap. Marc. Donat. H. M. M. l. 4. c. 26. ait, ſe noviſſe Matronam, quæ excretis per Uterum Aſcaridibus plurimis, diuturnis doloribus liberata fuerit. Hanc enim eſſe ſentinam & receptaculum rerum omnium abominabilium, excluſiones perinde abominabiles ut admirabiles, Author. variorum ſuffragia plurima docent.

Tabacum fumandi modus novus.

Ad Obſerv. 27. De fumiſugii uſibus & modis variis quædam in Obſerv. noſtris propr. quoq; notavimus. De Indis Occident. & Nicotianæ Patriam genuinam, Braſiliam incolentib. ſup. laudatus P. Caſtrenſis autoptes & materiæ medicæ univerſæ, ad nos transportandæ inſpector denominatus, ſic referebat. Americani Braſil. & Virginiani vas fictile vel metallicum, ad medietatem aqua odorata calida (Europæi plerumq; roſatam accipiunt,) implent, cui inſeritur tubus latioris orificii, ipſam aquā ſubiens. Fig. 47. Superiori loco fiſtula vaſis ſpatiū vacuum ingreditur, in ſummo vero arctiſſimo operculo id clauditur. In uſu, tubus Tabaci foliis obiter contritis repletur & accenditur, tum è fiſtula oppoſita aër attractu valido exugitur: quo fit, ut ſuctio, ad tubum quoq; penetrans, fumum per aquam transcolatum & ſuaveolentem ſugenti ſuppeditet. F. 48. Alium, paris inventionis, delineatum quoq; oſtendit, fiſtula deſuper directe immiſſa, Olear. Itin. Perſ. p. m. 421. In Perſidis Metropoli Isphahan, inquit, accipiunt vas vitreum vel terreum, aut Cocci Ind. vel Cucumeris exſiccatum corticem, quem Kabak vocant,

replent

replent aqua odorata, ac fiſtulam immittunt deſuper, quæ aqua mergitur, ſupremo vero orificio Tabacum ingerunt, prunamq́ue candentem immittunt. Altera deinde cannula, quæ extra aquam ingreditur, aërem, fumumq́; ſimul, qui per aquam penetrat exſugunt, unde craſſior & nigricans materia in aqua relinquitur. Ad modum ejusmodi (figura vero impropria apposita) Ath. Kirch. fumiſugium per aquam expedire, adeoq́; Tabaci fuliginem noxiam corrigere docet Mund. ſubter. Tom. 1. Lib. 4. Sect. 2. c. 5. p. m. 206. Sic quidem nitidiores ſolent: varia, ad hæc pertinentia, prolixe in Obſ. noſtris tractamus.

Ad Obſerv. 28. Hujusmodi odor Margæ atq; Bolo cuicunq; familiaris eſt, eo vero elegantior & fragrantior, quo minera eſt nobilior. Cum itaq; Archeus Macrocosmicus, nullibi otioſus, tanquam figulus & plaſtes ſubterraneus, ex his ipſis mineris ideas, innumeris modis nõ modo vegetabilia aut animalia, proprios Natura fœtus, ſed & artificialia, hominum figmenta formare ſoleat, tanto minus mirabimur, ſi qua ſemel eſt imbuta recens conſervet odorem Teſta diu. Semper vero ſervabit, quamdiu vel gremio ſuo condita, vel, ubicunq; riget Apollo & Jupiter ungit, jaceat. Noſtris vero reconditoriis illata, exhalat ſane Solaris illa axungia balſamica & nidoroſa, vel concentratur ſaltem & coagulatur. Inodora propemodum habemus hujusmodiplasmata multivaria, quæ ſi aqua, pluviali præſertim, vel aêre ſaltem madido exponantur, uti ſunt apprime ſiticuloſa, tota ſe madore ingurgitant, adeoq́; non minus nares noſtros odore, quam bibones egregii, mero perfuſi, ſonitu aures ſaturant. De his Lapicidina Muſæoli noſtri Minero-Metallurgica potiora exponet. Muſcum rupium Aldebergicum, in Scholiis ad hunc locum ex Authoribus laudatis adductum, odoratum eſſe, nil ambigitur, ſalvo tamen meliori judicio, Muſcorum omne genus matricis ſuæ ut indolem, ſic & odorem retinere, ſive ſaxea illa ſit, ſive terrea, ſive paludinoſa, ſive arborea &c. arbitramur.

Lap. Sileſiae Violacei odoris.

Ad Obſerv. 36. Similimus caſus nobis ante annos aliquot obtigit

Epilepſ. è digito.

obtigit, quo adoleſcens, cum ſodalibus conos alacriter evertens, repente digito uno vel altero tremulo globum dimittere cogebatur, & Epilepticus omnino concidebat. Domum delatus ea veſpera, jam aſſumtis adpertinentibus recrudeſcebat malum una & altera vice, ſubinde tamen lenius. Eadem vero cum Nobiliſſ. Grubil. nobis erat ſacra anchora, Pœnigma carpo confeſtim admotum. Scil. uti amphora hæmatulca, rotæ microcoſmicæ perpetuæ, adverſa multa, cooperante nocuorum expultrice ingenitâ, ad extima protrudit, ea tamen venarum oſculis elapſa, & nervorum fibrillis impacta, ut quos Jovis ignibus ictos repentinis ictibus, citius quam fere ſentiant, proſternunt. Sic puncturæ vel læſiones extremorum digitorum, leviſſimæ etiam viſæ, quanta, lethalia etiam diſcrimina intulerint enumerare, prolixo catalogo poſſemus. Unicum itaq; vel primarium ſane præſidium eſt, nec quod naturæ adverſum ſemel propulſum eſt ad corporis noſtri Acropolim recurrere patiamur.

Mutata locorum Situatio.

Ad Obſerv. 57. Dum in ſede Ducali Würtemb. verſaremur, Neoſtadii, Clivum inde ad Bretachium pagum ducentem, adeo ſubſidentem obſervavimus, ut ex illa turri, ad hujus templum proſpicientibus, intra annos minus decem, pertica ſesquialtera plus quam ante, ac, decuſſatâ lineâ, ex horto noſtro, verſus Birgum, (πύργον antiquitus dictum putamus ab arce diruta, cujus rudera profunda adhuc vix inter vepres curioſe inquirentibus apparent, illis tamen agris nummi Romani ſæpius cum terra eruuntur, & plura Græcorũ monumenta habentur.) arcis novæ proſpectus, non breviori linea patebat. Cauſam in proluvia nivium liqueſcentium, vel imbrium, terram ſimul abducentium retulimus. Et de his quoq; ſuo loco.

Saliva ad nauſeam usq; dulcis.

Ad Obſerv. 58. Civis Heilbr. cum per ſcalas ruens occiput vehementer concuſſiſſet, curatus tamen, nil aliud patiebatur inſolitum, præterquam, quod ſaporem nullum, niſi dulcem, quidquid etiam guſtaret, perciperet, & imprimis latere, ubi caput maximè læſum fuerat. Similiter matrona quædam ap. Th. Boneth. l.2, ſect.2. c.2. p.m. 319. Med. Septentr. ingenti capitis, & vul-

& vultus maximè ulcere gravata ſcorbutico, cum detumeſceret malum, ſuccum dulcem ori obrepere ſenſit, ſacchari æmulum. Indicatū vero fuit illi, ne floccipenderet dulcedinem humoris, cum conſtet eum inſenſili acrimonia & dentes & gingivas exulceraſſe, ejusq; vitio linguam fiſſuras infinitas paſſam eſſe. Multa hic de principio ſaporis altiùs eruenda: an poſitivè talis dulcedo illata, an cæterorum excluſione privativâ: hæc, uti poſſibilis; quo interveniente medio? &c. Exuperante humore præternaturali, ad ſuperiora vergente, ſaporem ei proprium linguæ communicari pronum eſt. Adeoq; melancholicos & hypochondriacos frequenter de dulcedine, interdum nauſeabunda conqueri experimur, non tamen perſeveranter, ſed exiguo duntaxat temporis ſpatio. Et horum tractatio ulterior inter plura exponitur.

Ad Obſerv. 114. De pulſu hypochondriorum, qui nil aliud eſt, quam motus Arteriæ magnæ, in affectibus certis, etiam in ventre perceptibilis, nunquam ſine gravi momento. Interim admonet nos hæc hiſtoria migrationis mirabilis, rationis è capite ad præcordia, quam manifeſte ſe paſſum eſſe, Helmont. aſſeverat tr. Ideæ dementis §. 12. & ſeqq. Senſi, inquit, aperte, dilucide, diſcurſive & conſtanter, totum illud munus, (intellectum) obiri in præcordiis, & expandi circa os ſtomachi, & cum excluſione quidem capitis. Et paulo poſt: cum amentia ſit defectus intellectualis, ita proin ſuſcitatur ex hypochondrio, &c. Quid demum fieret ſi ſenſus in præcordia, cor vero in hypochondria migraret, nemo ergo cuiquam moraliter exprobret, cui naturaliter accidit, daß ihme das Hertz in die Hoſen gefallen. Cor in hypochondrio palpitans.

Ad Obſerv. 143. Gloſſopetras minutas atq; etiam grandiores circa Alcejum, Palatinatus transrhenani Urbem, in montanis repertas, cum conchiliorum petrefactorum variis exemplis accepimus à Generoſo Dn. Ch. ab Adelsheim, ejus territorii Præfecto Electorali, pulchriores vero nunquam & grandiores, quam triremis Melitenſis An. 1652. Venetias attulerat, atq; in Terra, ſive bolo candidiſſima ſigillari, & in formas varias trans- Gloſſopetræ.

 figura-

figurari ſolitas naſci perhibebant. Gratiam Pauli vocant bolum, quod eo loco effodiatur, ubi S. Paulus ſerpentem in ignem projecerit, ſimulq; ſerpentum omne genus Inſula excedere juſſerit. Adeoq; etiamnum contra omnes animantium venenatorum læſiones mirifice prædicant.

Tubuli hepat. bubuli impetriti.

Ad Obſerv. 147. Venarum portiones grandes, digitum majorem admittentes, plures quoq; minores, fœmina Wimpinenſis per guttur inferius rejiciebat, & tamen ipſo tempore, licet valetudinaria per urbem tamen obambulabat. Diu dubitavimus, an revera fuerint corpora venoſa, donec ex ramorum propaginibus appareret certitudo. Ea de cauſa diſquiſitionem deſcripſimus 1. cujus generis: 2. cujus originis. 3. unde corruptæ. 4. quomodo citra hæmorrhag. lethalem, 5. citra circulationis vitium. 6. qua via ad inteſtina delatæ & homine tamdiu ſuperſtite & obambulante excretæ fuerint. Portiones illas longo tempore in liquore conſervativo tenuimus, nec quorſum evaſerint novimus.

Urinæ excretio poſt Mortem.

Ad Obſerv. 160. Varias Cadaverum actiones memoravimus in Entaphocruſticis, ſive Tr. de pulſat. defunctorum ſubterranea. Huic tamen hiſtoriæ analogum quid occurrit, quod ante paucos Annos in eadem Wimpina Civit. Imper. accidit. Mulier nimirum, apoplectica defuncta, die ſequenti guttis ſudoris prægrandibus facie manibusq;, quæ ſcil. denudatæ erant, manabat. Deterſæ illæ, die altera, quâ ſandapilæ inferebatur, repullulabant eadem quantitate; rurſusq; abſterſæ cum in Cœmiterio pro more retegeretur, ſudor apparebat largiſſimus.

Color. plumar. Gallinac. mutat.

Ad Obſerv. 163. In vivario Ducali Würtemb. quod eſt Kirnbachii, vidimus Gallinas mira colorum elegantia variegatas, virides imprimis & cæruleas. Attamen, cum arte ſic tinctæ eſſent, non niſi ad deplumationis annuæ tempus durantes. Deciduæ plumæ, quorum exemplum à multis annis ſervamus, colorem primæ tincturæ conſtanter retinent. Ovum primitivum gallinæ juvenculæ pirum exacte referens utiq; ſervamus.

Puſtulæ toto corpo-

Ad Obſerv. 164. Totus anima Mundus eſt: ad receptivitatem

re emergentes, ab inſectis inviſibilibus.

tem duntaxat recipientis corporis ſua munia exerens. Adeò nil animalium dici oportet, propterea, quod ſuo corpore deſtituatur, cujus organa præſentiam animæ exerant & evincant. Totus aër, omnis aqua, non actu primo, ſed ſecundo duntaxat inanimata ſunt. Exertè generationis æquivocæ Ariſtotelicæ hoſtes, ſive neglectores ſive contentores injurii. Πάνσπερμος ille Proteus hoc omnium maxime intendit, ut informe nihil relinquat, licet naturalibus noſtris perſpiciliis capere nequeamus. Nil ergo ambigimus, examina culicum minutiſſimorum adeo epidermidis noſtræ, vel animantis cujuscunq; adeo affligere poſſe, ut exinde pericula inſequantur haud frivola. Adjungimus tamen, non ſemper hiſce tribuendos effectus hujusmodi, ut Exc. Obſ. Author recenſet erudite ſane & verè. Propriæ Uxoris documento didicimus aliquid memorabile. Multo mane in hortum expaciata pira legebat moſcatellina quæ vocant, rore madente toto ſolo. Extabat areola luxuriante gramine cæteris ſuperior: in hac dum ſcrutatur, uredinem quandam, non, ut inſpeximus, à latente herba morſicante ſed vapore virulento inter denſiora gramina percipit, quæ ſemihorii ſpatio ad humerum prope cum dolore, tumore, inflammatione inſigni progrediebatur. Nec niſi alexipharmacis, diaphoreticis & emplaſticis cedebat. Rorem quippe noxium jam pridem agnovit. Plin. l. 21. c. 17. Ruſticus quidam ligna venalia ad nos vehens, cum Sylvam proximam tranſiret, afflatu tepido ipſo diluculo circundabatur, atq;, uti nobis referebat tenuiſſimam veluti nubeculam ſubcæruleam animadvertebat, unde confeſtim, dolor velut corroſivus illius faciem occupabat, tanto incremento, ut vix urbem attingentis facies, ad extremam deformitatem turgeret, adeoq; reſtitutionis cauſa pernoctare inter ſudores proficuos cogeretur. Sunt quoq; halitus virulenti quandoq; & putridi in convallibus inprimis paludinoſis, ſylvis denſioribus, montibus mineralibus ſuſcitati, qui transeuntium partes nudas invadentes inſenſibiliter circumdant, poris vero ſe ſubdole inſinuantes & capillarium vaſorum hæmatoſin ſubeuntes fermento maligno totius ſanguineæ maſſæ ſubſtantiā ſubigunt

& in-

& incendunt. Ejusmodi luem jumenta gregatim è lue peſtifera affecêre ſæpius, imprimis vero A. 1669. adeo ut edictis publicis per univerſam fere Germaniam remedia profligandæ lui epidemicæ indicare opus fuerit.

Lintea noctu lucentia.

Ad Obſ. 172. Scintillantia linteamina experimento proprio eoq; jucundiſſimo ſimul & curioſiſs. didicimus. Cum enim in vigilia I. Adventus An. 1677. noctu, cubitum eundo, interulam mutaremus, luculæ frequentes hinc inde ſpargebantur. Confeſtim memoriæ occurebat Hiſtoria Illuſtr. Matronæ Veronenſis, talia olim paſſæ, advocatis itaq; domeſticis concutiendo, & fricando paulo acrius, manipulatas ſcintillas, & ſonore quidem concrepantes, elicuimus, adſtantibus extremè conſternatis, nec niſi extrema hoc oſtento præſagiri exiſtimantibus, donec quid rei ſubeſſe exponeremus. Cauſam phænomeni rejicimus 1. in telæ recentis ſoliditatem: 2. loturæ nuperæ reſtibilem humiditatem: 3. frigoris, ejus temporis aſperitatem: 4. Corporis ex hypocauſto venientis caliditatem. Latebant citra dubium intra telæ texturam atomi pruinæ micanti ſimiles, quæ concuſſionibus & agitationibus quaſi expellebantur & extrudebantur, quemadmodum putrilaginoſæ ligni noctiluci particulæ diſcuſſæ circumvolant. Hiſtoria ſup. indigitata talis erat: Illuſtriſſ. Joh. Franc. Rambaldi Patricii Veronenſis, Caſſandra, ex Illuſtriſſ. Burriorum familia nata, poſt depulſum morbum ſplenicum ſeu hypochondriacum, cum leviter brachia lineo amiculo fricaret, ſcintillæ, tanquam ſilice excuſſæ, cum ſtridore ſæpe, manus, per induſii manicam deductæ veſtigia, tanquã caudato radio ſequebantur. Deludebant igniculi iſti ancillas, tum induſium excutientes, tum ſtragulum aptantes, ut ſcintillas è calefactoria pelvi per incuriam ſibi elapſas crederent, dum algores hybernos lecti alterare intenderent. Retinuit Matrona laudata hoc ſymptoma anno uno & altero, ſenſim tamen expirans, adeoq; occaſionem præbuit Exc. Caſtro tractatũ ſup. allegatum in publicum edendi de Igne lambente, lectu omnino digniſſimum & curioſiſſime eruditum. Plura & diductiora recenſet diſquiſitio noſtra de Luculis & faculis nocturnis. Ut & quæ ad

Ad Obſerv. 173. accommodari poſſunt circa phantasmata & deliria inſolita quæ exponuntur in Strychnomania noſtra de admirabili plane & luctuoſa Solani furioſi graſſatione in ſede Ducati Würtemb. Neoſtadiana. An. 1677. Auguſt. Vind. publici juris facta. Ubi etiam de Dutroe Indorum, nobis ſub nomine Datturæ ſeu Datulæ Turcarumq;, Solano ſc. ſpinoſo Eichſtadienſ. notiſſima agitur. Lolium temulentum.

Obſerv. 175. In ſuperſtitioſam, blaſphemam, quandoq; etiam veneficam obſtetricum familiam invectiva noſtra conſcripta & Hippocrati Juſtinianeo inſerta fuit, occaſione panis & ſalis ab illis communi facinore neophytis jam ad baptiſterium deportandis, inter fasces deligari ſolitorum. Quod nato ultimo genito noſtro etiam filiolo clanculum factum. Domum verò reverſa Obſtetrix, cum hinc inde omnia volveret, & anxie quæſitaret, interrogata à domeſticis, reſpondebat, faſciculum, quem pane & ſale colligaverat, deeſſe. Objurgata ob ſuperſtitionem nobis extreme adverſam, murmurans ſe abripiebat foras. Poſt dies paucos puellus, integerrimo & rotundo corpuſculo natus, torqueri, ejulare, diu noctuq;, contabeſcere incipiebat, nec multo poſt exſpirabat. Nocte ea Veſpertilio, neſcio unde hypocauſto immiſſus, puerperam & infantem diu circumvolabat, ab ancilla ſtolida, noſtra abſentia prehenſus, feneſtra ejiciebatur, cui aliud exitium debebatur, faſciculus autem ille ſub recenter defuncti cunis ſtatim reperiebatur. Hujusmodi quoq; farinæ ſunt ſententiæ varia ac nomina magica, quæ vel obſtetrix ſola murmurat, vel puerperam voce demiſſa ſequi jubet; crux triplex, forfice in pavimento formata, priusquam umbilici vinculum reſecetur: & infinita alia, ut plurimum nominibus SS. Triados, vel potius trinitatis infernalis, blasphemiâ inexcuſabili aucta. Recutitæ Gentis exorcismus etiamnum eſt, quem ſpondarum tectis inſerunt: הי חוה חוץ לילית Vivat Chava, Eva, foras Lilit, quam Luciferi filiam Adami primam conjugem, cum Patre vero propulſatam, ideoq; Evæ filiis infeſtiſſimam ſtrigem eſſe fabulantur. Laudatiſſima eſt Reip. Eslingenſ. conſuetudo, qua Obſtetrices, cum mulieribus aſſiſtenti- Ritus Obſtetr. ſuperſtitioſi.

busjuratis, quotannis, tam ex Urbe quam ejus dominio convocantur, in earum acta ab Aſſeſſoribus accuratè inquiritur, ignaræ informantur, facinoroſæ vero pro re nata caſtigantur. Eum in finem, præter Senatus Deputatos & Medicos, Chirurgus cum Obſtetricum prima, imprimis vero Eccleſiæ Miniſter Superintendens adſciſcitur, qui in hujusmodi profana, ſuperſtitioſa, in Divinam Majeſtatem contumelioſa, juxta etiam vitam & mores, obſcenitatem, procacitatem, temulentiam &c. ſedulo inquirere, ac deprehenſas, ſeveritate, Theologum decente objurgare ſolet, uti quinquennali functione Medica Ordinaria ibid. magno cum fructu exerceri vidimus, aliisq; locis inſtanter (ob oculos poſitis ex hujus negotii, ſive animadverſione, ſive neglectu emergentibus tum comodis, tum diſcriminibus concumulatis, non cives duntaxat, ſed & Magiſtratum graviter tangentibus) ſed ſine fructu commendavimus.

Ruptura Lien. ab ictu lethalis.

Ad Obſerv. 197. Faber quidam ferrarius in pago Sulzdorff Uxorem omnino ſanam & robuſtæ corporis ſtructuræ, volâ ſemel tantum latere dextro percuſſerat, unde illa collapſa confeſtim exſpirabat animam. Aperto cadavere totum abdomen, ejusq; inteſtina univerſa, colore croceo apparuerunt, veſicula vero fellea disrupta, calculis compluribus quibusdam etiam ſatis grandibus turgebat. Horum unum, colore & conſiſtentia Ol. Nuciſtæ expreſſo ſimilimum, pro familiaritate amica communicavit Civit. Imper. Halenſ. Suevor. Poliat. celeberr. & Exc. Dn. D. Andr. Thymius. Exiguus ſane ſit licet Cyſtidis hujus folliculus, uſu tamen eſt inſignis ſummeq; neceſſarius. Ab ejus ruptura pariter lethum extemporaneum vid. ap. Schenk. p. m. 460. Calculorum infauſta ſobole frequentiſſime occupatur tum in hominibus, tum animalibus quorum varia exempla poſſidemus. Inter quæ lapillus unus fuſci coloris ex 130. aliis in veſicula ſeu cyſtide χοληδόχῳ Reverendiſſimi Princ. Joh. Caſp. Ord. Teut. Adminiſtr. Domini & Princ. noſtri longe clementiſſ. cujus anima requieſcat in pace, repertis. Revera tamen calculum nullum obſervavimus, ſed corpora fere ſebacea, congelata, quæ aquæ innatant, igne liqueſcunt, & in fumum craſſum, pinguem, nidoroſum plerumq; ſolvuntur. Una tamen ex his maſſa per medium corpus periammate velut nitro-tartareo cingitur, fuſco aliâs colore obducta, ovo columbino perſimilis. Horum complures recenſemus, in examine calculorum animalium.

APPEN-

APPENDIX
AD
ANNUM NONUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM
in Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M DC XCI.

CONTENTA APPENDICIS
Anni IX. Decur. II.

1. Dn. Georg. Caſp. Kirchmajeri Profeſſoris Publ. Wittebergenſis Academici Curioſi Oratio in laudem & Memoriam Academiæ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum.

2. Dn. Bernardini Ramazzini in Mutinenſi Lycæo Med. Profeſſoris Diſſertatio de Conſtitutione Anni M DC LXXXX. ac de Rurali Epidemica, quæ Agri Mutinenſis & Vicinarum Regionum Colonos graviter afflixit, ubi quoq; Rubiginis natura diſquiritur, quæ fruges & fructus vitiando, caritatem Annonæ intulit.

3. Dn. Antonii Vincentii Majoli Faventini, ſub Excellentiſſimo Paulo de Minis, Galoniſtarum Hypotheſis adverſus Recentiorum Placita Confirmatio.

4. Dn. Joh. Chriſtophori Scurmii P. Publ. Altdorffini ad Magnificum Academiæ Cæſareo Leopold. Præſidem Dn. D. Johañem Georgium Volkamerum Epiſtola, in qua Antonii Vincentii Majoli Faventini ſub Paulo de Minis adverſus recentiorum placita ad mentem Galeniſtarum propoſita argumenta, ad examen revocantur.

ORATIO

ORATIO
In Laudem & Memoriam
ACADEMIÆ LEOPOLDINO-IMPERIALIS
Naturæ Curioſorum,
habita
D. XXV. Nov. CATHARIN. ſacr.
Anno M DC XC.
In Acroaterio majori, Wittebergæ,
à
G. C. KIRCHMAJERO, P. P. Ord. Philoſ.
h. t. Decano.

J. N. J.

HOdiernus ipſe quidem dies, RECT. MAGNIF. PATR. ACAD. CONSCR. & Vos, Ordinum omnium Honoratiſſimi florentiſſimiq; AUDITORES, in faſtis CATHARINÆ renovat memoriam; quâ ſtudiis Patrona Philoſophicis electa quondam, inter ritûs ævi veteris, feſtoq; cultu anniverſario religiosè fuit. Nobis autem, in hoc ſplendido conſeſſu Academico, hoc ſolùm retinendum eſt; ut de re gravi, valitura ad exemplum, inter preces, pro ſalute PATRIS PATR. communis primùm, i.e. Sacratiſſimi IMPERATORIS, hinc Saxoniæ ſingularis NOSTR. & pro Academiæ hujus incremento, pro aris deniq; & focis, habeatur publicè Oratio. Gratias nimirum Opt. Maximoq; Numini immenſas nuncupemus, quòd inter immanium bellorum, cùm ex Oriente, tùm ex conſpiranti Occidente ſtrepitûs, tot machinationes, conjurantium (proh pudor!) Dominorum, & periculorum varia, ſartam nihilominùs tectamq; Patriam, & Academiam hanc, inprimis verò Sereniſſimos Saxoniæ Auguſtalis PRINCIPES, clementiſſimè ſervare voluit! Divinæ indulgentiæ in poſterum devotis commendamus precibus ac votis, pro ſalute ſingulorum Principum ſuſcipiendis, Pacem publicam, ſecuritatem regionum harum, ac Imperii victricia & glorioſa, contra hoſtes, arma! Hanc ſoli DEO pietatem, reverentiam auctoritati Principali, CATHARINÆ martyri memoriam, Collegio conſuetudinem, totiq; Auditorio inſerviendi promptum animum debemus; ut in præſens aliquid verborum abs me porrò fiat.

Circumſpicienti autem mihi congruum dicendi argumentum nullum vel convenientius propoſito, quod molior, vel dignius hoc feſto die Philoſophico, quàm ut gloriæ, memoriæq; gratiâ, in Academiæ *Leopoldinæ* ac IMPERIALIS laudes paulò latius excurram. Sive enim jura Patriæ communis conſulam; ſeu trium ordine primorum Præſidum expendam nomina illuſtria; ſeu pietati meæ facere adnitar ſatis; deprehendero, fortaſſe, multis quidem aliis feliciùs, nulli tamen magis debitum, imponi onus illud potuiſſe. In Franconiæ meditullio natales, ante annos duodequadraginta cepit, quæ in tantum hodiè excrevit decus Academia, non Principis aut Reipublicæ unius, ſed Imperialis nomen, ab Imperatore LEOPOLDO Auguſtiſſimo indepta ſuum. Præſides huc usq; venerata Francos *Jaſonem* videlicet, & *Argonautam*, atq; *Helianthum*, Medicos Doctores ſummos, Patronos, Patrum inſtar, populares meos ſanctiùs colendos. Ne injuſſus partes quoq; eas ſubiiſſe videar, exceptione major omni teſtis adeſt eminens auctoritate ſapientiâq; reconditiori Argus noſter, FRANCUS nomine ac omine; qui & deſideriis, & liberali congiario Magnificentioris Helianthi, Capitis, me honoratum excitavit. Vos ſolummodò conatibus favete meis, RECTOR MAGNIF. PATRESq; ACADæ. CONSCR. nec non cæteri AUDIT. omnium Ord. Honoratiſſ. daturus quippe operam id ſum; ut, ſi re nullâ aliâ, jucunditate naturalium ac artificialium multorum, quin & ſolâ brevitate, Vobis placeam.

Quis credat, niſi literarum proſtent adhuc monumenta, teſtimoniumq; præbeat experientia, fuiſſe tempus, ante ſeculi adhuc dimidium, quo Academiæ Germaniæ, tantùm non univerſæ; ad unius Ariſtotelis conjuraverunt placita, in rebus explicandis naturalibus; exceptâ (dixerim præfiſcini:) hâc Leucori, quæ, ut in credendis tradendisq; Sapientiæ Cæleſtis, ſic in Naturalium miraculis, impatiens ſervilis jugi, liberè fateri veritatem auſa eſt. Huc inſolentiæ progreſſi homines Scholaſtici (ſed cur Scholaſticos duntaxat noto? cùm ſubtilitatum

archi-

architectus *Jul. Cæſar Scaliger* hâc parte ſuperârit reliquorum idololatriam,)ut exiſtimaverint,ſolius Ariſtotelis præſtantiam, ut & virtutes conſequi laudando velle, ſimile videri, ac ſi quis Oceanum conetur exhaurire, aut dinumerare Cœli ſtellas, ac totius mundi magnitudinem (*Pererii* ſunt verba) manibus metiri ſuis. Quare idem ex Lucretio de *Stagirita* cecinit:

Hic genus humanum ingenio ſuperavit, & omnes
Præſtrinxit ſtellas, exortus, ut ætherius Sol.

Effringere cancellos & ſacraria Naturæ ingredi licebat, ſine Ariſtotelis auctoritate, nulli: ducem, aut profectò comitem agnoſcere hunc oportebat, qui auderet Naturalia interpretari. Commentator ex Arabibus *Averroês*, aut potiùs commentor, (ſi per genium Latinæ linguæ eloqui fas eſſet) ſcribere non dubitavit: *verba Ariſtotelis ſingula, oracula divina eſſe;* nihil falſum in eodem, nihil imperfectum, nil ſuperfluum: jam mille & quingentos effluxiſſe annos, ex quo ſcripſerit; *nec ullum unquàm in illius libris inventum hactenùs errorem.* Quibus cùm apertè contradiceret *Sperlingius*: *Johannes* ille, nunquàm ſine laude nominandus, Optimus multorum millium Præceptor, odia non vicinarum modò, ſed & exterarum Univerſitatum (dicam candidè, magnorum, etiam hîc loci, aliquot Virorum) in ſe concitavit. Vicit tamen & pervicit Veritas: ex Gallia & Belgio applaudere *Carteſius* de omnibus omninò dubitans, ingenioſus *Heereboordius*, & alii cœperunt: ſenſim itum in diverſa, nondum tamen ventum fuerat ad arcem rei; Hercules tot edomandis monſtris plures enim aberant. Scientiæ Naturalis Profeſſores Academici contenti definitionibus diſtinctionibusq;, regulis & quæſtionibus, acquieſcebant paſſim; ſolis Mathematicis domeſticas arbitrabantur, demonſtrationes. Primi, qui conjunctis viribus, conſiliisq; rem aggreſſi tantam è Germanis, Anglorum, ad exemplum, *Franci Orientales* extiterunt. Medici Doctores, *Svevophordienſes* maximè, qui an-

no hujus ſeculi adulti, quinquageſimo ſecundo ſex, in ſocietatem, alios Collegas adoptârunt. Princeps horum Vir Incomparabilis *Joh. Laurentius* BAUSCHIUS, fundatæ Academiæ meretur gloriam. Auctore hoc Antiſtites præclari ordinis CURIOSORUM, per Imp. Germanicum, Naturæ operas partiti, certa ſibi quisq; ſumere ſubjecta, ſerio examini ſubjicere, experimentis confirmare, adornare ciſtas naturalium, inprimis mineralium ac metallorum (quibus colligendis ſtudium navabat *Bauſchius*; nam ipſi vidimus, ab eo illûc invitati, menſe Julio, ante hos) ne de artificialibus Dædaleisq; aliquid operibus adjiciamus. Fallor? an XXIX. intra annos, XIII. ſub *Bauſchii* præſidii Collegæ numerati ſunt; qui & in Leges honeſtiſſimas, & ſcripta rariora publicanda, confirmanda omnia experimentis, conſenſerunt. Difficiliora pulchra ſub initium inprimis eſſe, quis miretur? Multa ſcilicet obſtacula intercurſabant, generoſos impetûs morantia: ærarii defectus, livor atq; obtrectatio malevolorum; nondum ab Imperatoria Aula confirmatæ Leges; loca Collegarum diſſita, & patrocinia à magnis obtinenda maximè Imperii Principibus; mors tandem fundatoris *Bauſchii*, τȣ μακαρίτȣ, Noſtri. Sed hæc tamen ardua pervaſit Virtus vigilantiaq; JOH. MICHAELIS FEHRII, Kittingâ Franci, Argonautæ atq; Præſidis ſecundi, primi certè meritorum granditate, qui admiratores quidem multos, Plinium hucusq; nullum habuit Panegyriſten dignum, Opt. in togatis Patribus Trajanus. Sub hoc quippe tanta ordo noſter ſumſit incrementa, ut approbarentur Sacratiſſimo Imperatori inſtituta ejus; ut Protector Academiæ propitius accederet non tantùm Princeps Illuſtriſſimus RAYMUNDUS, *Comes d' Montecucoli*, inſignis Heros, ſed & Eminentiſſimus Octovir Moguntinus, per Germaniam Sup. Pontifex & Archi-Cancellarius, Celſiſſimus ANSELMUS FRANCISCUS; poſtq; eum plures Collegæ ad hoc temporis; ut centum & triginta aliquot acceſſione augeretur numerus, Summorum & celebrium Virorum, è Baronibus, Equitibus, Conſiliariis, Doctoribus & Aulicis, & Academicis

micis, & Civicis, omninò ſplendidus. Quot quæsò inſtitutæ editæq́; obſervationes, generi humano, & illius ſanitati utiles? quot ſcripta, quot arcana, quot volumina, & quantis publicata ſumtibus? Inveniant in illis, quæ ad ſacra applicent, Theologi; & ſacer ipſe labor eſt, qui rerum Naturalium fatigat ſcrutatores, gloria divina, ſalus proximi. Tot Deo hymnos recitant, quot vulgant libros ſolertiſſimi indagatores. *Rabbi* aſſerit *Ben Iſraël:* Adamum primum & primarium à Deo conſtitutum Naturæ Profeſſorem. Salomo Rex Hebræorum ſapiens, divinæ, humanæq́; laudis excellentiam in ſcrutinio exponens Naturalium exclamat: *Ipſe mihi dedit omnium, quæ ſunt, cognitionem; ut cognoſcam mundi conſtitutionem & elementorum vim, principium, medium, finemq́; tempeſtatum cum varietatibus & mutationibus ſolſtitiorum; ſtellarum ſitûs, circuitiones anni, animantium naturas, beſtiarum animas, plantarum differentias, radicum facultates, & ſpirituum commercia.* Sap.7.7. Abſolutiſſimus hic Curioſus *Salomon locutus eſt de lignis à Cedro Libani, ad egredientem è pariete hyſſopum. Locutus eſt de animalibus, de volatilibus, repetilibus, & natatilibus.* 1.Reg.4.33. Addubitas divina hæc vocari poſſe? heus *interroga jumenta, edocebunt te! vel cœli volatilia, & indicabunt tibi; Terra ipſa informabit te, narrabunt tibi piſces maris;* Job.12.7. & clamabunt univerſa: *Ipſe fecit nos, non ipſa nos!* Pſ.100.3. Forenſibus idonea JCti hîc invenient, Naturæ legibus innixa & experientiæ, de animato, poſt conceptionem, fœtu, de varietate vulnerum lethalium, de mille aliis, ſcientiæ legali neceſſariis. Philoſophi ſororem Medicinam inde, ac inprimis filiam Matheſin auctiorem, & præſentiori facie agnoſcent. Novitas hîc extat, cum amœnitate rerum; quæ ex Indiis, conjunctis ſociali nexu, ad nos exportantur, vel aperiuntur, tàm mirabili varietate; Ut vel ſolo eo nomine penſetur inquirendi ſtudium, & tot laborum moles. Aulæ, Cameræ, muséa, fornices, omninò latiùs, quàm olim, patent curioſis oculis. Et ecce Phyſicis annumeranda nova animalia, innumera inſecta, antehac incognita, ſerpentes varii, inſoliti coloris volatilia, fringillæ, corvi,

Aquilæ

Aquilæ albentes, vermes in acetis, ſale, pipere. Vegetabilia deinde nova: Moxa contra podagram, ex India & Germania; excœcans arbor, plantæ omnis generis Americanæ, atq; aliæ mirabiles. Non viſa ante Mineralia, Germaniæ & Lapponiæ Adamantes, lignum minerale foſſile, ac Ebenum foſſile apud Helvetos, teſſeræ è ligno facti lapides, in lapides converſi Gammari, lapideſcentes ranæ, piſces, & ſimilia: Talcum ex Norvvagia, quod torno paret, Aurum Argentumq; vegetabile, Hungariæ vites aureæ, nec non ariſtæ. Meteora admiranda; ignes ſcilicet è glacie, è puteis & fontibus, Lunares Irides multiplici figurâ obſervatæ, nubes quæ invertant attrahantq; naves, Phoſphori non ſimplices cum lumine perpetuo. Ex chymicis ſolutiones ſalium & metallorum ſeparationes, metamorphoſes, perfectiones, Mercuriorum è metallis mineralibusq; præparationes, palingeneſia accuratior plantarum; Salis culinarii & veſci, non ex ſalſuginoſis aquis modò, ſed terris etiam, extractio compendioſa; muſti, quovis die, coctio; Hiſpanici Malvaticiq; vini compoſitio; margaritarum expolitio & maturatio; Antimonii oleiq; ſuccini ſolutio, ſine igne; comminutio Mercurii in pulverem, continuatione motûs. Quis hæc olim non pro fabulis habuiſſet, aut impoſſibilibus? Si Mathematica reſpiciamus artificia, apparet ſtatim ſtatua humana, circulationem ſanguinis imitatura; ſpecula ſe offerunt, effectu incredibili, ac ſectione penitus ſtupenda, cauſtica; ſiphones inauditi, Würtenbergicus inprimis, aquas è profundo montibus & arcibus infundens, per ſublime. Taceo phænomena Magnetis, Noribergæ maximè, huc usq; obſervata. Anatomica, Practica & Pathologica vix tango, indice ſignanda digitô; proceſſum dealbandi oſſa, globulos humani ſanguinis per microſcopia, ſtructuram diaphragmatis correctam, ſanguinis in aliena corpora transfuſionem, thoracicum ad renes, fœminarum mammas & veſicam, ductum; lienis, ſalvâ vitâ hominis, exciſionem; cochlearum vomitûs, excretiones rerum horribilium ex alvo; abſtinentiam à cibis, & retentionem, per menſes aliquot,

quot, aut annos; ὄρεξιν monſtroſam atq; appetitum ad res noxias, ridiculas, abſurdas: medicamina evporiſta, ad morbos alioquin incurabiles, magneticas per transplantationem curas. Ignorabantur diu Camphoræ, Benzoës, Ambræ, Catechu, ſimiliumq; ortûs; jam quis neſcit, niſi hoſpes in his noſtris? Ammoniacum ſal, per aliquot deſideratum ſecula, in officinis genuinum: Copiâ parabile ſat magnâ eſt Puteolis, & penetrantiore ſpiritu, quàm arte facto. Collaudamus in Italia ſocietates, Academicas præcipuè; ſed & in Germania dii ſunt, ad quorum ordinem accedere laborant Itali. Anglicanam Regiam modeſtè admiramur, Rege ipſo quondam Præſide ſupremô, *Carolo II.* Ducibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Comitibus, Baronibus, Equitibus, Eruditis, & Mechanicis non paucis, membris in magnificentiori corpore. Præterquàm verò quòd notitiam interiorem & perfectiorem metallorum à noſtratibus Germanis teſtimoniô ſcriptorum publicorum diſcere non erubeſcant; Luminis perpetui, per multa ſecula deperditi, reperti, duce prævio, poſt *Maſcardum, Canepariumq; à Kunckelio*, hîc Wittebergæ olim noſtro, elegantiori formâ, & Rubini artificialis æmulos fluores, Orienti, ſi durities accedat, exprobrandos, pluriumq;, ſuo tempore, ad ipſos quoq; emanantium miraculorum gloriam accipient, & acceperunt aliunde.

Magno interim ſolatio non tantùm, ſed & ornamento, gratia Imperatoris Romanorum Invictiſſimi videtur, quòd à ſacro ſancto LEOPOLDI nomine LEOPOLDINAM, ab Imperio Imperialem, Academiam vocari voluit; quòd Patronum ordinarium permiſit illi ab Imperialibus Cancellis Principem Auguſtum; quòd promiſit, & in HELIANTHO Præſide, Celſoq; SCHRÔCKIO repræſentavit illuſtriſſima Nobilitatis, Comitumq; & Archiatrorum dignitatis privilegia; quòd novos ac inuſitatos indulgentiæ Cæſareæ, in Univerſitatem noſtram, diſpenſavit radios, ſplendidiorem affulſuros aliquando lucem, ſi Imperio ſecuritas reſtituatur ſua. Liberè fatendum tamen, onera vix ſuſtinenda aliis, pro publico, Magnificum perferre

 Præſi-

Præſidem, VOLCKAMERUM; Ideoq; reddat Tibi DEUS, Domine, quæ in nos contuliſti bona! Reddat, par Trajano, LEOPOLDUS! reddant omnes candidi, & grati, gratis animis Collegæ! Grati, inquam, ab invidiâ, livore, odioq; alieni! *Medici rationalis eſt* videlicet, (per Legem duodecimam,) *non invidioſè alterum calumniari.* Ardua & oneroſa valdè hæc provincia, tot laboribus, & voluminibus edendis, tot figuris æneis ſculpendis, tot exarandis literis, tot curis deniq; obnoxia ſuſcipiendis; ne de conſervanda, inter longè diſſitos Collegas, in Germania, Galliâ, Italia, Polonia, Pannoniis, & Indiis, religione, animis, affectibus, locisq; differentes, pace, quid adjiciam? *Negotioſi medius in otiis, & innocenter Curioſi ſint; non furioſi in ſe ipſos,* non ingrati tantæ expeditionis ſocii! Sic fiet, ut immunitatibus ampliſſimis condecoretur porrò, ac nobilitetur tandem Ordo noſter; &, ſi intercedat genius malignior, potenter aſſeratur ab Imperatore Inviĉtiſſimo, qui Jupiter (eſt enim juvans Pater Patriæ) diſpellet nebulas, nubeculasq;. Quamobrem

(qVod feLIX sIt aC fortVnatVM VnIVersIs nobIs, & præ reLIqVIs, AVgVſtæ VnIVerſæ DoMVI AVſtrIaCæ!)

1. AUdi voventes, ô Alemannici
Vindex honoris, gloria Cæſarum!
AUGUSTE Cæſar, Rexq; JOSEPH,
Spes Patriæ, decus Auſtriorum!

2. Admitte blandus ſupplicis obvia
Tributa Muſæ! Numen amabile
Non ſpernit, admittit clientes
Ingenuos, humiles, ad aras.

3. Audite Mundi Lumina, & ImperI,
Auguſtioris fulcra Potentiæ!

Veſtrum

Veſtrum eſt adoratura Numen
Simplicitas pietasq; noſtra.

4. *Aurora Regni tot Venerabiles*
Heroicas tot ſiſtit imagines,
Atlantes orbis Teutonorum,
Semideum genus Auſtriorum.

5. *Dum ſcena rerum ſplendida grandium,*
Regum Theatrum panditur Auſtriæ
Fulgur Coronarum, Ducumq; &
Archiducum Genialis Ordo:

RUDOLPHUS, ALBERT, * Pace Opulentior,
MAX MILIANI, CAROLUS entheus,
ET FERDINANDUS PRIMUS, ALTER,
TERTIUS, ante RUDOLPH, MATHIAS.

* Frideric. intellig.

6. *Perfectiones deniq; ſingulas*
Complexus unus, Religioſior,
Humanior, feliciorq;,
Optimus & LEOPOLDUS Heros.

7. *Nunc quanta noſtræ portio gloriæ!*
Fregiſſe Lunæ cornua Thraciæ,
Semperq; Germano Tyrannum
Biſtonium domuiſſe ferro!

8. *Cæſar ſedebat. Sed Rhodopêiæ*
Flevere matres tanta cadavera:

Ceſſere retrò, Pannonisq;
Deſeruit fugitivus iras.

9\. *Mechmet fugatus, torvus & Ibrahim,*
Exutus armis, barbarus Achomet
Fruſtrà reluctatur, probroſo
Colla jugo dare jam paratus.

10\. *Jam Boſphorani decolor æquoris*
Fluctus propinquis non ſine queſtibus
Narravit Afris: ſæpè victus
Odryſiâ Solymannus irâ.

11\. *Terram momordit. Turcica murmura*
Audivit Echo Theſſalicis ſuis
Clauſtris, querelas Biſtonumq;
Thracia mox ſua caſtra tradet.

12\. *Illata jam ſunt Danubio procul*
Victricia arma hæc (credite) Bulgaris,
Miratur Orbis: ſed Poëta
Concinit, eloquioq; Rhetor

13\. *Ad Aſtra tollit fata: Geographus*
Deſcribet olim certiùs ad Scythas
Huc usq; non expreſſa chartis
Tot loca, flumina, plana, montes.

14\. *Cœlo Matheſis grandia maximis*
Dimetietur, ſidera lineis,
Nomenq; depinget ſerenis
Grande Tuum, LEOPOLDE, ſtellis.

15\. *Præ-*

15. *Prædixit iſthæc fata potentiæ*
Oraculo actô Vindobonæ ſacer
Quondam Poëta inſignis, atq;
Auſtriacæ ſtudioſus Aulæ.

16. *Unita virtus quid valeat, docent*
Jamdudum, trementis cornua Boſphori
Cœlumq; deſpectans Monarcha
(Rex Ludovicus) in Occidente.

17. *Vos, quà Propontis ſævit, & obviat*
Freto Corinthus, Teutonicâ manu,
Tropæa forti porrò Marte
Chriſticolæ, amplificate quæſo!

18. *Diſcede Regnis perfida ab Auſtriis*
Et cæca vis! hæc cernat & Occidens
Exempla, Lunæ congener Sol!
Stat clypeus LEOPOLDI in armis.

19. *O turpe monſtrum, livor! & arduæ*
Famæ ſepulchrum, ſed Stygium tamen,
Moliris inconſultus hoſtis
Exitium, tibi mox futurum.

20. *JOSEPHUS eſt Rex celſior indies;*
Illi ſerenans omine candido
Horoſcopus felicitatis
Exorietur in æde Solis.

21. *O Auſtriorum Gloria Cæſarum!*
O maximorum Gratia Principum
JOSEPHE, vivas! ſic Quirites
Imperii, Procereſq́; ſperant.

LEOPOLDUS ἀναγραμματιζόμενος

In FATO.

1. Pello duos (hoſtes) LEOPOLD, 2. pol ſedulo! (&) 3. edo
Pullos, 4. ſole duplô, 5. pello, ſudoque; 6. puellos
Do; 7. do plus Leo; 8. Sol è duplo (lumine clarus.)

In VOTO.

9. O Sol duple, 10. duo polles! TU 11. lude, (Tyrannos!)
Lude (duosq́;) polos; 12. ludesq́;, Poloq́; triumpha!

FIAT!

DN. BERNARDINI RAMAZZINI
IN MUTINENSI LYCÆO MED. PROFESSORIS

DE

CONSTITUTIONE

ANNI M. DC. LXXXX.

AC DE

RURALI EPIDEMICA,

QUÆ

Mutinenſis Agri, & vicinarum Regionum Colonos graviter afflixit

DISSERTATIO,

Ubi quoque Rubiginis natura diſquiritur, quæ fruges, & fructus vitiando, aliquam caritatem Annonæ intulit.

Epistola Dedicatoria.

Ad

Illuſtr. Virum

ANTON. MAGLIABECHIUM Magn. Hetruriæ Ducis Conſiliarium.

Non tot Vota, nec tot appenſæ Tabellæ ad Numinum aras ſpectantur interdum, quot egregia literarum Monumenta, eaque à Doctiſſimis Viris, Nomini Tuo quotidiè ſacrantur, Vir Illuſtr.; ampliſſima ſanè teſtimonia Sapientiæ Tuæ, & multifariæ Eruditionis, qua excelſis, & quam magis admirantur qui Te loquentem audierint, quàm ij ad quos tantùm fama pertigerit. Quamvis Literatorum Cœtui immiſcere me non auſim, nec debeam, illorum tamen exemplum ſequi honeſtum ratus, hanc meam Diſſertatiunculam ego quoq; Tibi vovere conſtitui, non eo quidem fine, uti fieri aſſolet, ut illam à morſibus obtrectantium ſartam tectam Tuo Patrocinio tuearis (ſi quid enim ineptè dictum fuerit, aut à Veritate aberrans, non putem à quoquam poſſe defendi, neque à Te id expectem, quem Veri, & Æqui ſervantiſſimum agnoſco) ſed tantummodò, ut Obſervantiæ in Te meæ publicum aliquod ſpecimen exhibeam, quod tenui hoc Donario præſtiturum me credidi. Vale Hetruriæ Veſtræ, immò Italiæ Noſtræ immortale decus. Dabam Mutinæ Cal. Jan. 1691.

Illuſtriſſimi Nominis Tui

Studioſiſſimus Cultor

Bernardinus Ramazzinus.

Epiſtola Viri Illuſtris Godefridi Guilielmi Leibnitii, ad Præſidem.

IAm triennium & amplius elapſum eſt, ex quo memini Noribergæ me conſpectu ac colloquio tuo gratiſſimo frui. Inde ad Aulam Auguſtiſſimi Imperatoris atq; porro in Italiam profectus juſſu Sereniſſimi Principis mei, atq; anno ſuperiore feliciter ſum Deo favente reverſus. Forte autem accidit, ut Mutinæ notitia mihi naſceretur cum Medico illius oræ doctiſſimo Bernardo Ramazzino, quem hortatus ſum, ut obſervata ſua literis mandaret. Is ergo nuper ad me miſit libellum non magnæ molis, gravem tamen rebus, meo judicio, & ſcriptum pereleganter, quo hiſtoriam naturalem, & ut ita dicam, Ephemerides anni 1690. complectitur, exponitq; ſtatum aeris ſanitatisq; & morborum ejus Longobardiæ tractus in quo ipſe verſatur, & ſymptomata latè vagata eruditè deducit ex publicis cauſis, conſpirantibusq; frugum atq; animalium ſatis illuſtrat; & quod caput eſt, in omnes annos ſequentes dum vita viresq; permittent, idem promittit.

Ego cum ſæpè olim in ſermonibus admoverim egregios Medicos, ut tale quid cogitarent, functus vice cotis acutum reddere quæ ferrum ſolet, exors ipſa ſecandi, nunc poſt ſpecimen Ramazzini ad mentem meam planè compoſitum poſſum loqui confidentius. Itaq; cum præclara floreat inſignium Germaniæ Medicorum Societas, cui Tu præſides, ad Te ipſum deferre volui indicium rei, ſi quid judico utiliſſimæ (ne dicam neceſſariæ) & veſtro inſtituto mirificè congruentis. Quid enim Ephemeridibus tot præclarorum Medicorum, Naturæ curioſorum, non minus quam utilitatis publicæ ſtudioſorum, poteſt eſſe convenientius, quàm Ephemerides annuæ Medicæ, & ut ita dicam, Calendarium, inverſum quidem (vulgò enim præcedit annum) ſed tanto certiùs quod ex obſervationibus non ut Aſtrologicum ex audaci (ne vana dicam) divinatione pro

ceſſit? Memini doctiſſimi olim Principis juſſu editas Ephemerides Aſtrologicas annorum præteritorum, ea ſpe, ut cœlum conferendo tempeſtatibus, quæ toto anno decurrente verè evenerant, Aſtrologiæ principia experimentis ſtabilirentur; ſed præclara illa opera fructu caruit, niſi quod meo judicio vanitatem ejus ſcientiæ magis detexit, cui confirmandæ deſtinabatur. Quid enim ſperes ab illa doctrina, cujus decreta vera eſſe non poſſunt, niſi fingamus Deum in condendo mundo id ſibi propoſitum habuiſſe, ut ea, inter quæ nulla naturalis connexio eſt, tamen conſentirent? Quanto ſatius in Signis naturalibus publicæ ſanitatis obſervandis, & cum ſucceſſu conferendis, diligens verſabitur opera præſtantium Medicorum? Sed cum magnum ſæpe notetur diſcrimen inter provincias ipſius Germaniæ, multos (ſi conſilium placet) conferre operam oportebit, ut dignum aliquid publico dignumq; vobis præſtetur. Aliam enim rerum faciem Auſtria & Bavaria; aliam Suevia Franconiaq; cum ſuperiore Rheno, rurſus aliam inferior Saxonia cum Weſtphalia; vel Saxonia ſuperior cum Bohemia vel deniq; Sileſia cum Marchia ſuppeditabunt. Sed res ni fallor pulchre admodum & facilè confici poteſt, non tàm juſtis tractatibus quàm literis paulò uberioribus exquiſitioribusq; inſignium per varias Germaniæ Provincias Medicorum ad Præſidem vel Directorem Illuſtris Societatis veſtræ; ſuper ſtatu anni naturali, medico, ſuisq; & vicinorum obſervatis, anno decurſo ſcriptis; harum deinde literarum faſciculus Anno veſtro mox edendo ſubjicietur vereq; & anni & Ephemeridum titulo reſpondebit. Nec dubito rem ſemel rectè atq; ordine cœptam annuis incrementis in majus meliusve profecturam, & pro fodina futuram, unde omnis poſteritas veras ſalutaris doctrinæ opes petat. Sed apud Sapientem pauca verba ſufficiunt, apud Te unicum verbulum ſatis erat, quo nemo rei intelligentior & Patriæ atq; ordinis ſui ſtudioſior eſſe poteſt. Itaq; plura fruſtra adjecero, niſi quod Deum precor, ut Tibi & Collegis tuis, præclaris viris, & ſanitatem vitamq; prorſus medicam, id eſt, commodam longamq; & cætera omnia ſecunda votis & digna cœptis largiatur. Vale. Dabam Hannoveræ 16. Julii 1691.

Cultor Obſervantiſſimus,

Godefridus Guilielmus Leibnitius.

Vir-

Idem ad eundem.

NUperrimas meas, ab ignota licet manu, ſed ab homine tamen expromtam tuam humanitatem jam experto acceperis opinor, ignoverisq;, ut ſpero, conſilium vobis dare audenti, circa Hiſtoriam annuam Medicam in Germania impoſterum veſtrorum curioſorum Commercio facilè condendam, annisq; veſtris ſubjungendam ad ejus exemplum, quam nuper de ſua Longobardia dedit doctiſſimus Mutinenſium Medicus. Nunc adjicio aliquid veſtrorum inquiſitione dignum. Celeberrimus Vir Henricus Juſtellus Regis Magnæ Britanniæ Guilielmi nunc Bibliothecarius ad me ſcripſerat, in Gallia nuper radicem repertam præſentanei uſus contra dyſenteriam. Quod cum ſummæ humanitatis, nec minoris rerum notitiæ Viro Antonio Magliabechio nunciaſſet, atq; is porrò quendam completiſſimæ ex ſcriptis doctrinæ Gallum amicum ſuum conſuluiſſet, reſponſum eſt; rem non de nihilo eſſe, & Marchionem Louvoiſium ſerio curaſſe, ut Medici ac Chirurgi militares per omnes exercitus tam utili remedio non carerent. Speramus hoc quicquid eſt non diu noſtris ignoratum iri, & tunc appariturum eſſe, an, ut nonnulli conjectant, cum Rhabarbaro affinitatem habeat. Nec verò Te nunc quidem tenebo diutius. Vale Vir Nobiliſſime, ac fave. Dabam Hannoveræ. 15. Auguſti 1691.

Obſervantiſſimus,

Godefridus Guilielmus Leibnitius.

I. Solem-

I.

SOlemnis Aſtrologorum, quos Judiciarios appellant, ferè ubique eſt Conſuetudo, ut cum Annus extremo ſenio confectus eſt, & ad ſui finem properat, illicò ſucceſſuri Anni geneſim in anteceſſum deſcribant, & ex Aſtrorum poſitu illius Indolem, genium, mores, num ſalubris, an inſalubris, num frugifer, an ſterilis futurus ſit, ſuas Ephemerides evulgando prænuntient. Contraria quidem, ſed tutiori methodo mihi viſum eſt incedere, ſiquidem Anni jam exacti naturam, ac temperiem, qui Morbi graſſati fuerint, quæ remedia Praxis ſalutaria deprehenderit, quæ noxia, compendioſè enarrare conſtitui, quod Inſtitutum poſthàc ſingulis Annis proſequi mihi in animo eſt, donec Operis filum abrumpat

— *Mors ultima linea rerum.* Horat. l. 1. Ep.

Id autem Ingenuis Profeſſoribus nec injucundum, nec Praxi prorſus inutile futurum credidi, quando Ars Medica ſolis Obſervationibus ortum ſuum, ac progreſſum debet, majorem quoque in dies habitura, ſi ea quæ in morborum Curationibus nova, & inſolita quotidiè accidunt, accuratiùs obſervarentur. Erit tamen, non ſecùs ac in Aſtrologorum Ephemeridibus, hic quoq; Divinationi locus; non enim ea ſolum quæ hoc Anno apud Noſtrates acciderint, referre ſatis duxi, ſed penſum meum exiſtimavi, ulterius cauſas disquirere, undenam tàm copioſa morborum ſeges in agris noſtris prodierit, ac, ſi non philoſophari, ſaltem divinare, quem exitum habitura ſit hæc Epidemica Affectio. In rebus autem abſtruſis & alta caligine involutis vaticinari quoque humanam imbecillitatem pudere non debet, multòq; minus in Arte Medica, quando ipſe Divinus Præceptor tradidit, *Medicinam, & vaticinationem eſſe valdè cognatas, cum ambarum Artium unus ſit Apollo Progenitor.* in Epiſt. ad Phil.

II. Exactè perdiſcendam *Temporum Conſtitutionem, & quemque morbum, & qui morbus ſit bonus, & qui periculoſus, aut in Conſtitutione, aut in morbo* verba ſunt, immo Oraculum Hippocratis in libro de diebus judicatoriis, nam ut ibidem ait, *Plerumque Hominis Natura Univerſi poteſtatem non ſuperat.* Nomine autem Univerſi procul dubio Divinus Senex aëris poteſtatem nobis deſignavit, ex cujus vitio omnes ferè Epidemiales affectus ortum ducunt. Plurimum autem momenti, tùm ad prænoſcendos futuros morbos, tùm ad eosdem profligandos, & rectam victûs rationem inſtituendam, quæ à morbis vulgaribus Optima Præſervatrix dicitur, plurimum inquam momenti habere, non ſolum præſentem temporum Conſtitutionem, ſed etiam ante actas diligenter obſervare, nemo non videt, cum ex iis, tamquam ex ſua radice variæ, & inſolentes Aeris alterationes progerminent, quæ modò hanc, modò illam morbi popularis ſpeciem quandoq; inferant. Antequam ergò Epidemici Affectus, qui Colonos noſtros, & Ciſpadanæ Regionis humiliorem partem afflixit, deſcriptionem aggrediar, operæ pretium duxi, prægreſſas Conſtitutiones paululum perpendere.

III. Quatuor, aut quinque Annos non vulgaris ſiccitatis in tota penè Italia præceſſiſſe jam ſatis conſtat, quo tempore uberrimus fuit frugum omnium proventus, & ſatis proſpera valetudine in univerſum uti conceſſum fuit; adeò verùm deprehenſum eſt vulgatum illud, quòd *in ſiccitatibus omnia ſint ſalubriora.* Anno verò huic præcedenti circà Vernale Æquinoctium ingentes pluviæ cecidere, quæ identidem repetentes totum Veris tempus horridum, & ignavum reddidere. Æſtas ſubſecuta, & ipſa fuit magna ex parte pluvioſa. Circà Solſtitium Æſtivum ſigna Rubiginis in frugibus obſervari cœpta, quæ Rubigo ſenſim augeſcens, triticeam ſegetem maximè corripuit, frumenti culmos usque ad ariſtam maculis veluti ſanguineis adſpergens. Eadem peſtis fabas quoque, ac reliqua legumina obledit, adeò ut ſpem præconceptam de Anni fertilitate

pauci

pauci dies eluſerint; ſolabatur tamen Annorum anteceden-tium fœlix ubertas, ut venturis temporibus proviſa ſufficerent. Sub initium Septembris, ac multò magis ſub Æquinoctium ipſum largiores pluviæ delapſæ, quæ per totum Octobris menſem perſeverarunt, ut Flumina immenſam aquarum vim intrà ſuos aggeres nonniſi improbo labore continuerint. Poſtremi duo menſes ferè impluvii fuerunt, & Annum 1689. ſatis placidè clauſere. In prædictis Conſtitutionibus non niſi morbi Sporadici obſervati ſunt, nec multa funera Annum inceſtarunt.

IV. Ineunte autem Anno 1690. (quem Rubigalis lues fruges, & quodcunque fructuum genus depaſcendo, & Febrium Ilias primò Ruſticanam gentem, mox Urbanam quoque corripiendo, nefaſtum reddidere) Conſtitutio pluvialis poſtliminiò, ſed gravior recurrens, ac ferè continua, omnium animos obnubilavit. Sic hyemem humidam, nimboſam cum exiguo frigore, nivibus vix delapſis illicò tabeſcentibus, ægrè tranſegimus. Martius menſis porrò ſine pluviis præter morem, & magna aëris tranquillitate usque ad Æquinoctium exactus animos erexerat, cum Cœlum denuo omnes quas in ſinu ſuo contineret aquas viſum eſt ſuper nos effudiſſe. Unius Nyctemeri ſpatio aquis oppleta ſunt omnia, ut hæc Civitas Inſulæ ſpecimen præferret. Horret animus Agricolarum calamitates in hac magna eluvione referre, qui

Ducebant remos illic ubi nuper ararant. Ovid. lib. 1 Met.

Neq; id ſolum viſum eſt in Mutinenſi agro, ſed etiam in Finalenſi, Mirandulano & Ferrarienſi, qui ſitus pars olim fuit antiquæ Vallis Paduſæ, in quam omnia Flumina ex Appennino deſcendentia à Placentina Urbe usq; ad Adriaticum Mare, Strabone teſte, exonerabantur, antequam ſtructis aggeribus Padum ſubire cogerentur; quare in his locis ad longum tempus ſtagnarunt aquæ, non admittente Pado ad ſatietatem pleno, non ſolum circumjacentes aquas, ſed per Scultennam, & Ga- l. 5. Geogr.

bellum proprias aquas in agros noſtros eructante. Perſtitit deinde eadem pluvioſa Conſtitutio non ſolum toto Veris tempore, ſed per totam ferè Æſtatem, ut nulla penè dies ſine pluvia viſa fuerit. Hinc factum, quod unà cum pluviis, flante ut plurimùm Borea, nulla unquam Æſtas noſtro in hoc Climate extiterit, in qua remiſſior fuerit caliditas, ut patuit ex Thermometris, unde nunquam ſerior fuit frugum maturitas, meſſe Julio menſe peracta. In Barometris quoq; obſervatum eſt multò elatiorem quàm aliàs fuiſſe Mercurium, Aere craſſo, & nebuloſo exiſtente. Cicadæ hoc Anno ut plurimùm aphonæ obſervatæ ſunt, illarum loco per totam ferè Æſtatem coaxantibus Ranis; ſic pro Vere hiemem, & pro Æſtate Ver ſortiti fuimus.

V. Nullus Annus in his Regionibus piſculentior unquam fuit, quare cum Piſces ubique pretio viliſſimo proſtarent, plebs Urbana hoc alimenti genere familiariter uſa eſt, multòq; magis plebs Agreſtis, quæ facili negotio propriis in agris, & in ipſis laribus piſces captabat, *Neptuno pro Cerere victum ſubminiſtrante*, ut de Ichthyophagis ſcripſit Diodorus Siculus, donec ſuper cibo iſto leviſſimo nauſeante ruſticano ſtomacho, ſicut olim gens Hebræa in Deſerto, Allia, & Cœpas appeterent. Ab amico Mercatore fide digno, qui Mantuanum agrum hiſce temporibus peragravit, ut Sericum emeret, accepi, Ruſticos illos ægrotis ſuis febricitantibus, & nauſeabundis, Allia, & Cœpas pro ferculo præbuiſſe, quod cum in aliquibus feliciter ceſſiſſet, paſſim exindè hoc remedii genus, tamquam Elixir proprietatis, quo mirificè recreabantur, valdè ex uſu fuit.

l.4.c.3.

VI. Sub initium Junii denuò ſicut Anno anteacto, apparuere ſigna Rubiginis. Vim Rubigalis morbi prima perſenſit Morus, nec illi quicquam profuit ipſius Prudentia, cujus Symbolum in cenſu Plantarum audit. Mox eadem Rubigo, peſſimus omnium frugum morbus, paulatim augeſcens, Frumenta, & omnia legumina, ſed præſertim Fabas, occupavit, neq; ſolum in locis humilioribus, ubi computruerant aquæ, ſed etiam in editioribus, ut ſupra Viam Æmiliam, & in ipſis Colli-

Collibus. Luctuoſum ſanè, ac deplorandum ſpectaculum omnium oculis fuit, campos circumquaque non virentes, ſed atratos, & fuliginoſos intueri; ſicut enim Anno huic præcedenti hæc lues rubro colore fruges infecerat, ita hoc Anno, *non Creta, ſed Carbone notando*, eaſdem magna atredine reſperſerat. Sic frumentatio peſſum ivit, Frumento partim à Rubigine abſumpto, partim ob aquarum colluviem in Lolium converſo. Sed neque Plantarum fructibus, qui Æſtatis principio, vel ſub Opora matureſcunt, peſtis hæc pepercit. Nunquam in tota Eſtenſi Ditione Uvarum, ſicuti rerum omnium maximè ferace, parcior fuit Vindemia, botris ab eadem peſte paulatim exeſis. Nucibus tantum, quarum præter morem anteactis annis magna penuria fuerat, hæc Rubigalis lues non nocuit. At neq; hortenſis familia vim hujus morbi cuncta depaſcentis effugit, nam Olera ferè omnia ſydereo veluti afflatu uſtulata ſunt; adjecta quoq; altera clades, nam Erucæ, & Bruchi hortos omnes depopulati ſunt, nudis Stolonibus relictis. Melonum, ſicuti & reliquorum fructuum, magna fatuitas, ut & ipſa Animalia illorum eſum quandoque reſpuerent.

VII. Vix riſum forſan tenebit aliquis, quod res tàm minutas adeò curioſè perſequar; at is ſciat, quòd magnarum calamitatum non raró exigua ſint ſigna, &

— Sæpe exiguus mus Fracaſt. de Cont. l. 1. c. 13.
Augurium tibi triſte dabit. —

Quemadmodum in re Nautica ex levi nebula magnæ tempeſtatis ſigna captantur, ita & in re Medica ab exilibus indiciis magni morbi impendentes non raró prævidentur, quarè Hippocrates: *Nihil negligere.* Sic non immeritò Cleombrotus 2. in 6. Ep. apud Plutarchum, Demetrium dicentem, ridiculum eſſe ex rebus minutis de grandibus facere judicium, arguebat his verbis. *Artem Medicam peſtilentem æſtatem ex aranearum frequentia prænunciare, atq; ex foliis ficulnis, quando Vere Cornicis pedem referunt, quis confitebitur, qui res puſillas ſtatuat veſtigia non eſſe magnarum?* De Oracul. def.

VIII. Pluvioſam Conſtitutionem, quæ ab anni principio usq; ad totum Julii menſem obſtinatè perſtiterat, magna poſtmodum ſiccitas per duos ferè integros menſes excepit; hujusmodi tamen ſiccitatem non multa caliditas comitata eſt, & qualis cæteris Annis apud nos perſentiri ſolet, præſertim cum *Procyon furit*,

Mor. l. 3. Carm. *Sole dies referente ſiccos.*

Poſt æquinoctium verò cœperunt denuò apparere pluviæ, ad quarum primum adſpectum nemo non expavit, fuere tamen valdè moderatæ, & quantum ſufficerent ad terram ſtrigoſam, ac veluti ſaxeam ob prægreſſam ſiccitatem emolliendam, adeò ut Colonorum votis pro deſiderata frumenti ſatione reſponderit. Ultimi duo menſes, ſicuti priori anno, cum perpetua ferè ſerenitate, & modico frigore quantum prima pars hyemis poſtulabat, Anni curſum abſolverunt.

IX. Hæc itaque fuit hujus Anni Conſtitutio, omnium non ſolum Vegetabilium, ſed etiam Animantium naturæ, ut modo videbimus, valdè infeſta. Quamvis ergo hyems adeò intempeſtiva fuerit, nihil tamen contigiſſe ſcio, quod ad Medicam lancem trutinari debeat; neq; id mirum, nam tunc temporis cudebantur morbi ſuo tempore, & loco erupturi. Epidemicos Affectus, non præſentium Conſtitutionum, ſed præcedentium eſſe productum, & ſobolem ſcitè annotarunt Montanus, & Valleſius, duo clariſſima Medicinæ lumina, idque apertis verbis ipſe quoq; Hippocrates aſſeruit. *Cum fieret autem*, inquit ille, *totus annus humidus & frigidus, & Borealis, per hyemem quidem ſalubriter degebant maximâ ex parte, ante Ver autem multi quidem degebant morbidè* Succedente itaque Verno tempore, ac circà medium Aprilis menſem, magna febrium ſeges in Mutinenſi agro infrà Viam Æmiliam, aliisq; proximis locis, ubi diù ſtagnarant aquæ, ex improvisò caput extulit. Tertianæ omnes intermittentes ab initio fuerunt, & neminem novi, qui in principio hujus Epidemici affectus alio febris genere tentatus fuerit. Indiſcrimina-

[Margin notes: 3. in p. Ep. — 2. in p. Ep.]

minatim Ruricolæ omnes, cujuscunque ſexus, ætatis, temperamenti, vitæ generis corripiebantur, cum magno horrore, frigore, & tremore, interdum quoque vomitione accedebant hæ Febres; copioſi quidem ſudores in principio hujus Epidemici Affectus ipſas comitabantur, qui poſteà in morbi progreſſu remittebant; pauci integrè judicati ſunt, ſed omnes ferè, qui evaſiſſe videbantur, experti ſunt recidivas, neminem tamen hujusmodi Febrium genus licet tàm populariter graſſatæ fuerint, quod ſciam, ſuſtulit. Multoties accidit, ut cum in die intermiſſionis celebraretur phlebotomia, eadem die Febris corriperet, & de ſimplici Tertiana duplex fieret. Neq; id ſolum Ruri obſervatum eſt, ſed etiam in Oppidis, & in hac Civitate; cum eodem tempore Opidani quoq; & plebs Urbana iisdem Tertianis febribus intermittentibus exercerentur, ſed longè inferiori numero, ac gens Ruſticana.

X. Perſeverarunt itaq; hujusmodi Febres per totum Veris tempus cum ejusmodi typo; accedente verò Æſtate, in duplices Tertianas omnes converſæ, & quæ de novo acceſſerunt, hujusmodi typum ſervarunt. Duplici Tertiana igitur omnes fere agricolæ eodem tempore laborarunt, quæ quidem ut plurimum intermittens erat, ſed valdè protracta, ut paucæ horæ pro apyrexia numerarentur. Veſpere ut plurimum exacerbabantur, illas ſtipante magno Symptomatum ſatellitio, veluti vomitione, anxietate, capitis dolore, vertigine, in nonnullis ſtupiditate, in aliis mentis emotione; quod autem non rarò mihi obſervatum eſt, magna erat virium nocturna proſtratio, ac interdum cum aſphyxia, ut proximi Silicernio viderentur, manè cuncta hæc remittebant oriente Sole, ad cujus matutinos radios, è lectulis exſurgentes ſe exponebant, ac vitales ſpiritus, ex inexhauſto illo luminis, & caloris Fonte veluti potâbant. Cum hoc Anno curioſiùs ruſticatione, quamvis parum tuta, oblectatus fuerim, non ſemel admiratus ſum, quo modò Ægri, qui tota nocte cum Morte luctarant, manè ſub Porticibus, velut Angues ad Solem cutem curantes, erecti ſtarent, ac tantum virium iis ſuperfuiſſet, ut campos etiam

peragra-

peragrarent; perſtitit tamen in omnibus ſatis commoda cibi appetentia, quin per ſæpè non paucos audivi de nimis parca alimonia conquerentes; ac re verâ hujusmodi Febres, quantum obſervare licuit, fuere magis famelicæ, quam ſiticuloſæ.

XI. Verminatio nunquam aliàs major fuit, nec ſolum in Pueris, ſed etiam in provectioris ætatis hominibus. Memini vidiſſe Ruſticum quendam annorum circiter 40. ſub Porticu ad Solem ex Febris acceſſu rigentem, atq; unà valdè ſingultientem, à quo cum ſciſcitatus eſſem, nùm Vermes rejeciſſet, ac ille reſpondiſſet, ſe aliquot Vermes inferiùs, ac ſuperiùs dejeciſſe, Singultum, à cujus moleſtia ſe potiſſimum liberari inſtabat, à Vermibus ſtomachum laceſſentibus fieri aſſerui; cum autem fortè pulverem Chinæ Chinæ ſibi à Medico Forenſi præſcriptum in promptu haberet, permiſi ut illum aſſumeret. Siluit pertinax Singultus unà cum febre, quæ tamen paucis poſt diebus rediit, ſed ſine tàm moleſto Symptomate. Aliàs poſteâ expertus ſum hujusmodi remedii genus in lumbricis puerorum enecandis, quod mihi feliciter ceſſit.

XII. Sanguis, qui in hac Conſtitutione ſecta Vena educebatur, ut plurimùm craſſus, & ſub pallidus apparuit; in nonnullis etiam icterodes obſervabatur, quamvis exteriùs in Corpore ſimilis color non floreret. Alvi excrementa in omnibus ferè febricitantibus craſſa erant, & compacta. Quæ per os rejiciebantur, ſubacida potiùs erant, quàm amara. Urinæ ut plurimum craſſæ, ac turbidæ, multumq; lateritii ſedimenti habentes reddebantur, ac per ſæpè in febribus, in quibus nulla erat cacoethiæ ſuſpicio; Hypochondria in omnibus dura, ac diſtenta.

XIII. Quibusdam, poſtquam illos hujusmodi tertianæ febres diù exercuiſſent, apparuere Parotides, quæ ut plurimum ſuppurabant, at neq; hoc pacto contumaciſſimæ febres ſummovebantur. Curavi mulierem utero gerentem, quæ, cum per integrum Septembris Menſem febricitaſſet, oborta Parotide, ac fœliciter ſuppurata, & ad longum tempus perpurgata, nondum

dum tamen, cum jam Anni finis imminet, à febre immunis eſt; adeò contumax, ac penè indomabilis erat fomes, cui hærebant hæ febres. Cæterùm nunquam viſæ contumaciores febres ad recidivandum magis pronæ, & quæ magis Medicorum induſtriam eluderent; ſiquidem nec repetitæ phlebotomiæ, nec purgationes, nec mille alexipharmaca, quæ pleno gutture tamquam manus Deorum Receptariorum Chorus adeò celebrat, quicquam profuere. Immò obſervatum, citiùs, ac tutiùs reſtitutos, quibus nec ſanguis detractus, nec purgantia exhibita, nec ullum aliud remedii genus adminiſtratum, toto ſalutis negotio Naturæ morborum Medicatrici commiſſo. Fœliciùs tamen ceſſit, quibus purgationes, & vomitiones præſcriptæ, quam quibus pluries ſecta eſt vena; ii namq; in deteriùs ſemper labebantur. Vidi pauperẽ Agricolam à duplici tertiana ad longum tempus conflictatum, & jam in magno diſcrimine verſantem, cui nec detractus fuerat ſanguis, nec ullum aliud remedii genus adhibitum, ſolo Vini generoſi potu meo conſilio propinati fœliciter convaluiſſe; ſic multos alios novi hoc ſolo cardiaco reſtitutos, aquæ uſu, ac cæteris remediis ablegatis.

XIV. Cum autem hujusmodi Tertianæ febres non ſolum Colonos, ſed etiam Oppidorum majorum, & Urbium Incolas, ſi non tam populariter, ſaltem eadem contumacia fatigarent, ac uſu potiùs remediorum exaſperarentur, quam miteſcerent, mihi viſum eſt hoc Anno apud nos contigiſſe id quod apud Plutarchum legimus in libro de Oraculorum defectu, quòd nempe in hac Conſtitutione, quædam Medicæ Artis Oracula obmutuerint, dum cauſam ignorarent, quare præ conceptæ opinioni de magna medicamentorum ſuprà morbos quoscumq; poteſtate Tertianæ febres intermittentes, ut plurimum citrà malignitatis ſuſpicionem, minimè auſcultarent; quare locum habuit Virgilianum illud:

— ceſſere Magiſtri,
Phillyrides Chiron, Amythaoniusq; Melampus. 3. Geor.

XV. Major itaq; pars Medentium apud Noſtrates, ut vulgi calumniis, & aſſiduis ægrorum querimoniis ſe ſubducerent, in hac Tempeſtate ad Peruviani Corticis ſacram anchoram confugere, at parum proſperè; nam in periculoſiores ſcopulos ægrotantes ſuos perſæpè deduxere. Uſu febrifugi per aliquot dies equidem ſub doloſo cinere latebat ignis, verùm poſtliminiò violentior recandeſcebat. Qui tamen peritiores erant, ac rebus ægrotantium magis, quam propriæ ambitioni conſultum volebant, *Nabant, ſine Cortice.* Hor. ſer. p. Sat. 4.

XVI. Hoc itaq; tenore proceſſit Febrilis acies per totam Æſtatem, ac totum Autumnum Rura, & Oppida infeſtando, Juven. Sat. 4. fruſtrà *Quartanam ſperantibus ægris*, & intervallum aliquod à quotidianis paroxyſmis expectantibus; nam pauci hoc anno viſi ſunt Quartanarii; ſicuti nec obſervare contigit Synochas ullas, vel Febres ardentes, ſed ſolum Tertianas, quæ quidem ſub finem Autumni, & prima parte Hyemis rariores fuere, ſed graviores, intermittentes quidem in principio, ſed quæ tandem in continuas, & lentas migrarent, ut plurimùm cum ſolita periodo circà Veſperas Ægris horreſcentibus.

XVII. Febrili huic exercitui, qui ſtativa caſtra poſuerat inter Padum, & Viam Aemiliam, quam transgredi auſus non eſt (cum in toto illo tractu, qui Colles, & hanc Viam interjacet, inculpata Valetudine, & ſecura ruſticatione uti conceſſum fuerit) multi alii Morbi junxere ſe comites, qui ſporadicè vagantes multas prædas agebant, ut Alvi profluvia, Icteri, Apoplexiæ, Hydropes, Catarrhi præfocativi, aliiq; Affectus. Qui Dyſenteria hoc Anno laborarunt, citiùs, ac fœlicius evaſere, quam qui Diarrhœa.

XVIII. Vim hujus Conſtitutionis Viri robuſtiores, & adulti faciliùs tolerarunt, minùs Fœminæ, ac Pueri, quorum qui infrà trimatum erant, ferè omnes periere. In ſolo Finalis Oppido plus quam tercentum Pueros referunt extinctos, ut ex ejuſdem Oppidi Necrologio conſtat. Magna quoque fuit Infantilis ſtrages in Mirandulano agro, & Novellarienſi. Ad dies ali-

quot

quot febriles paroxyſmos tolerabant, poſtmodum fiebant Icterici, ac paulò poſt Epilepticis inſultibus correpti occumbebant. Cæterùm præ multitudine hominum decumbentium pauci ſunt extincti, ac potius ex diuturnitate morbi, & frequentibus recidivis, quam ex Febris vehementia ſuccubuere; qui tamen fuere ſuperſtites magna ex parte facti ſunt Icterici, Lienoſi, & Cachectici.

XIX. Vim hujus malè moratæ Conſtitutionis experta quoq; ſunt cujuſcunq; generis Animalia, quæ in magno numero interiere; ſicut autem in ea quam deſcribit Silius Italicus, quæ ſicca fuit, & præfervida, *Vim primi ſenſere Canes*, ita in l. 14. hac frigida, & præhumida prima clades Pecudum fuit, quibus, poſtquàm per dies aliquot ægrotaſſent, veluti per criſim apparebant Variolæ in capite, & collo, ac plerumque ab iisdem excœcabantur; ſic quæ ex vehementia morbi non perierant, tandem ex inedia contabeſcebant. Sues quoque turmatim ſuffocati moriebantur. Vidit etiam perſæpe infœlix Arator concidere

Inter opus Tauros, medioq; recumbere ſulco. Ov. l. 7. Met.

Nunquam parciùs nobis mellificarunt Apes, vel propriis in ſedibus extinctæ, vel aliò migrantes; Bombyces quoque initio quidem catervatim peribant, qui verò ſuperſtites fuere in ipſo opificio ſemianimes, & ignavi concidebant. Nimius eſſem, ſi cuncta ſingillatim recenſere vellem: Extiſpicium aliquod, Pecudum præcipuè, quarum major fuit ſtrages identidem celebrare, ac hariolari quænam eſſet talium morborum cauſa, non abs re fuiſſet, ſi per tempus licuiſſet.

XX. Scio non defuturos qui me coarguant, quòd ad Veterinariam transgrediar; oblatrent quantum velint, quòd talia obſervare Medicam Artem profitenti indecorum nequaquam crediderim. Egit id Medicorum Maximus, quem non puduit ſcrutari, quare Bobus faciliùs quàm cæteris Animalibus excidant femora; hæc autem ſunt illius verba, nemini, quòd ſciam, obſervata: *Bobus tunc magis excidunt femora, cum tenu-* de Artic. n. 6.

iſſimi exiſtunt, fiunt autem tenuiſſimi Boves ad finem hyemis. Tunc igitur etiam maximè luxantur, ſi tamen, & hujusmodi quiddam in Medicina ſcribere convenit. Verùm convenit utiq;. Atqui ſi celebriores Anatomici tot ſectiones, tot experimenta per mortes Brutorum agunt, ut Anatomiam in hoc genere comparatam, quam in Medicina deſiderari dictum erat Sapientiſſimi Bacconis, jam habeamus, cur non licebit quoq; illorum morboſos affectus obſervare? Quin Medico Chirurgo licere interdum absq; Artis dedecore Beſtiis mederi, oſtendit Eruditiſſimus Vir Carolus Patinus in ſua elegantiſſima Oratione in Archi-Lycæo Patavino Anno 1682. habita.

de Augm. Sc. l. 4. c. 2.

XXI. Atq; hæc ſunt quæ in morbida hujus Anni Conſtitutione magna ex parte ipſemet obſervavi, & quæ ab ingenuis Profeſſoribus, & fidis Amicis mihi communicata ſunt, quæ quidem referre prout obvenerint, non magni negotii eſt, at illorum cauſas rimari, ac in medium proferre, quæ Iatroſophorum, & Eruditorum hominum palato ſapiant, hoc opus; audendum tamen pro viribus, ac

— Tentanda Via eſt, qua me quoq; poſſim
Tollere humo. —

Virg. l. 3. Geor.

XXII. Communes morbos, quos Populares, & Epidemicos appellant à Communibus cauſis progigni extrà omnem Controverſiæ aleam eſt; Communes autem cauſæ ſunt potiſſimum Aër nobis circumfluus (aliundè tamen, ſive ex ſuperioribus, ſive ex inferioribus infectus) Communia Alimenta mali ſucci & Aquæ corruptæ. Ex his omnibus, ſed promptiùs ab Aëre, tanquam è communiſſimo Fonte, è quo nemo non potare cogitur, Morbos quoſdam derivari, qui multos eodem tempore afficiant, omnium pariter eſt conſenſus. Ad hanc verò noſtram Ruralem Epidemiam excitandam in unum conveniſſe & Aerem vitiatum & prava Alimenta ingeſta, fas eſt arbitrari. Primum quidem locum Aeri à ſua naturali temperie non ſolum ſecundum Anni tempore recedenti, ſed particulis humanæ naturæ incongruis ad ſatietatem pleno, concedendum putarim;

ſecun-

ſecundum autem locum pravis Alimentis, & Aquis vitiatis. Quamvis autem de Miaſmate Contagioſo aliqua poſſet eſſe ſuſpicio, dum uno in aliqua familia à Febre corrupto, cæteri paulò poſt ex eadem Febre decumberent, id tamen potius in communem Diatheſim ad maturitatem eodem tempore evectam, non ſecùs ac cum Autumno fructus eodem tempore matureſcunt, referendum duxerim, quam in effluvium aliquod contagioſum, quod è primo ægrotante expirans cæteros afficeret.

XXIII. Quanti autem referat ad bonam Valetudinem in Aere puro, & à fœdis exhalationibus maximè remoto degere, nemo non novit; nam ſicuti Piſces fœliciùs degunt, ac eſca ſalubrior ſunt, ſi in aqua pura, ac ſincera vivant, ſecùs verò ſi in aqua fœda, & corrupta, ita homines fœliciorem vitam, ac longæviorem ducunt, ſi Aer ſincerus ſit, ſecùs autem ſi craſſus, & nebuloſus; Nec abs re vulgatum dictum illud, quod tales ſint Corporis noſtri humores, ac ſpiritus, qualis ſit Aer; hinc iis in locis ubi Aer tenuior eſt ac defæcatior, vividiora, & acutiora ingenia florere ſolent, ubi verò craſſior, hebetiora, ac ſtolidiora, quare Bœotii, & Batavi antiquitùs malè audiebant, unde Horatius.

Bœotum in craſſo jurares aëre natum. l.1.Ep.8.

XXIV. Non vacat hic diſquirere, quare ad vitam perennandam adeò neceſſarius ſit Aeris uſus, quomodò in Vaſcula Pulmonum ſe inſinuet, quid in maſſa ſanguinea efficiat, dum illi permiſcetur; circa id inſudarunt Doctiſſimi Viri, ac ultimò Ettmullerus in elegantiſſima ſua Diſſertatione de Abſtruſo Reſpirationis negotio; ſolummodò circà illa examinanda immorabor, quæ inſignem Aëri mutationem inferre poſſunt, ac illum à ſua naturali mediocritate dejicere. Certum eſt enim, quod ſi Aër Reſpirationi idoneus eſſe debet, & conſequenter ad vitalia munera, neceſſe eſt, ut quandam ſervet mediocritatem, ut neque ſupra modum craſſus ſit, nec nimis tenuis, nam ſi tenuior ſit, ac rarior quam par eſt, Reſpirationi inidoneus eva-

dit, ut Machina Boyeliana ſatis evincit, acteſtantur qui in editiſſimis Montibus difficiliorem experti ſunt Reſpirationem, quàm in imis Vallibus, id annotante Thoma Cornelio; ſi verò craſſior ſit, & ad ſaturitatem Vaporibus, & exhalationibus oppletus; ad Reſpi rationis munus obeundum minimè aptus eſt, immò ſuffocationis periculum infert, ut ex eadem Machina Pneumatica patet, & Metallorum foſſores in fodinis ſæpenumerò experiuntur, qua de cauſa Hippocrates *Somnum in frigore cooperto*, ut ipſe ait, commendabat, nimirum, ut Valleſius, & Ballonius interpretantur, dormiendum eſſe in amplo Conclavi, ſed corpore ſtragulis benè contecto, qua ratione facilior eſt anhelitus, nec à frigido Aere partes ſentientes pungente interturbatur ſomnus.

de Cogn. An. & Aq.

4. In 6. Ep. l. 2. Con. Med. 31.

XXV. Notabiles autem in Aêre alterationes (non de iis loquor, quæ ſecundum Naturæ, leges, & varia Anni tempora ex neceſſitate fiunt, ſed de intempeſtivis) Venti potiſſimum, & imbres copioſi efficiunt: Solares enim radii ob æqualem, Solis ad noſtrum Verticem acceſſum Aêrem ſemper æqualiter calefacerent, ſi is aliundè alterationem non ſuſciperet. Haud ſecùs Terræ exhalationes, ex paludibus, & ſtagnis, ſeu nimis uliginoſo ſolo eundem non rarò contaminant. In noſtro verò caſu Aêrem à copioſis imbribus, & lutulenta Conſtitutione vitiatum fuiſſe exiſtimandum eſt, ſicuti etiam à Ventis Borealibus intempeſtivum redditum, qui cum Verno tempore, ac per totam ferè Æſtatem nunquam ſiluiſſent, Solarium radiorum vim hebetando, Vaporum à leni calore elevatorum diſcuſſionem prohibuerint, & volatiles Spiritus, quos in ſuo ad noſtrum Verticem acceſſu Sol quaquaverſum diffundit, versùs Auſtralem plagam retropulerint. Ex quo factum, ut iis in locis, ubi ſtatariæ fuerant Aquæ, Aêr circà Veris principium tepeſcens, multos vapores, & tetras exhalationes in ſinu ſuo exceperit; Aêr verò ſic pollutus, ac partibus volatilibus, quæ à Sole promanant, ulteriùs deſtitutus, dum intrà Corpora eorum qui his

in locis

in locis degebant, admitteretur, totius maſſæ ſanguineæ craſim, & cæterorum fluidorum ſyſtaſim naturalem perturbarit.

XXVI. Reor itaque à naturali ſuæ dulcedinis, & fluiditatis ſtatu maſſam ſanguineam deſciviſſe, & craſſiorem conſiſtentiam, quam par eſt, acquiſiviſſe; ſicuti & proportionem ablatam inter Bilem, & ſuccum Pancreaticum, illa quidem languidiori, hoc fortiori reddito. È Cœlo potiſſimum Volatiles Spiritus in Terram defluere, è Terra verò, utpote ſuccis mineralibus referta, continuò acidas particulas ſursùm efferri, ingenioſum eſt Clariſſimi Sylvii excogitatum, ſed rationibus, & experimentis confirmatum. Tr. 10. Quarè cum in hujus Anni pluvioſa, & frigida Conſtitutione Aer partium volatilium, & ſpirituoſarum magna penuria laboraret, aliaque ex parte acidis particulis è terra lutulenta, ac veluti fermentata elevatis maximè abundaret, mirum non eſt, ſi poſtmodum intrà Vitæ hoſpitia exceptus talem diatheſim induxerit; è qua tàm magna febrium propago emanarit. Acidam verò dyſcraſiam potiùs, quam bilioſam, & alchalinam in univerſum prævaluiſſe, duo potiſſimum evincunt, primum, quòd hoc Anno in tàm ampla Febrium ſegete nullam Synochum, nullam Febrem ardentem obſervare contigerit, alterum, quòd hujuſmodi Febres, ut plurimum, veluti ſuperiùs annotavimus, potius famelicæ fuerint, quam ſiticuloſæ.

Nec miretur quiſpiam, quòd Tertianæ febris naturam ex prædominio Acidæ Mineræ potius deducam, quam Alchalinæ, qualis cenſetur Bilioſus humor; nam ex quanam materia, quæſo, in hac Conſtitutione tàm horrida, procelloſa, ac media Æſtate frigida, poſt uſum ciborum pituitoſi ſucci, ex quanam materia, inquam, tanta bilis copia gigni debuit, quæ ſufficeret ad procreandam tam numeroſam Febrium ſobolem, ac illam tandiù alendam? Nec deſunt Profeſſores celeberrimi, qui ab hoc non multum diſſentiunt, inter quos Ettmullerus, qui pro cauſa proxima Tertianæ febris intermittentis ſtatuit fermentum ſalino acidùm, in legitimis quidem magis volatile, & in Colleg. Conſult. Caſ. 19.

activum,

actìvum, minus autem volatile, & ſubjecto viſcido irretitum in nothis.

XXVII. Præter Aëris malam Conſtitutionem, tamquam hujus Epidemici Affectus communiſſimam cauſam, aliæ quoq; nec parvi momenti in idem conſpirarunt, ſcilicet ut humores ad acidam dyſcraſiam diſponerent; nimirum prava alimenta ingeſta, ut fructus horæi à rubigali lue vitiati, nimia Piſcium ingurgitatio, edulii genus noſtris Agricolis inſolens, in quorum ſtomacho cibis fortioribus aſſueto facilè putreſcebat, hoc eſt, facilè aceſcebat, cum nullo evidentiori ſigno putreſcentia ſe prodat, quam per acorem; his addi poſſunt Puteales aquæ ex nimia illuvione cœnoſæ, & ſemiputridæ, ac denique Boreales Venti, qui Acidi nitroſi Promocondus appellantur. Ex his itaq; Communibus Cauſis, ceu Fontibus, harum febrium originem probabilius, quàm à quacumque alia deduxerim; neq; enim ad cœleſtes influxus recurrendum, quaſi Aſtra maligniori lumine Ruſticanam gentem potiùs, quam Urbanam, veluti innocentiorem adſpicerent, cum præter id, improbabile ſit, quòd cœleſtes influxus tàm arcto ſpatio potuerint circumſcribi; ſicuti neq; ſubterraneæ exhalationes culpari poterant, cum Terræmotus nullus præceſſerit, neq; in hac noſtra magna Planitie Ciſpadana, & Transpadana extent Antra, & Terræ hiatus Charonei, è quibus pernicioſa effluvia poſſent erumpere, & Aerem inquinare.

XXVIII. Quòd ſpectat ad Cauſam internam, quam Conjunctam appellant, hæc non niſi in craſſam, & viſcidam pituitam, cui acidum fermentum hæreret, referenda erat, vel ſtabu-
de feb.c.17 lantem in ſtomacho, ut placet Ettmullero, vel ductus laterales
Tr.10. Pancreatis obſtruentem, ut ſtatuit Sylvius, quæ materia in Venas transfuſa, & partibus ſpirituoſis ſanguinis permixta febrilem effervescentiam excitaret; utut enim cruoris maſſa effœta ſit, & vapida, ſemper tamen aliquid oleoſi, & ſulphurei continet, quod ad flammulam vitalem alendam ſufficiat. Focus itaq; febrilis hoſpitabatur extrà Vaſa ſanguinea, quemadmodum

dum in febribus omnibus periodicis, cum alioquin perdifficile ſit Intermittentes febres ab iis quæ verè Continuæ ſunt diſtinguere, cujusmodi Febres Ignis nomine Divinus Præceptor inſignire conſuevit, ut ex variis hiſtoriis in libris Epidemiorum videre eſt. Non enim concipi poteſt, ajebat ſcientiſſimus Carteſius, quænam poſſit eſſe Circuitus cauſa, niſi materia quædam, quæ maturatione indigeat, antequam maſſæ ſanguineæ miſceatur, quæ per venas ad Cor delata potis eſt tot excitare turbas, & febrilem tempeſtatem ciere, quæ non alio pacto ſedetur, quàm eadem hoſtili materia ſub forma ſudoris per corporis ambitum diſcuſſa, vel per Urinarias vias ablegata. P.1.Ep.52. & 88.

XXIX. Rarum quidem eſſe, quòd Tertianæ febres Epidemicæ ex Aêris vitio obſerventur, ait Doctiſſimus Ettmullerus, de feb.c.17 ac revera Febres, quæ alicujus pravi Seminii in Aêre latentis ſoboles ſunt, nullum certum ordinem ſervare ſolent; multoq; rariùs eſt, quòd ſint de genere Intermittentium; hoc Anno tamen hujusmodi febrium genus in hiſce regionibus populariter graſſatum fuiſſe, tàm Ruri, quàm in Oppidis (quamvis poſteà ob diuturnitatem in continuas, & lentas migrarent) ſat perſpectum eſt. Haud abſimilem Conſtitutionem, quæ in Anglia Anno 1658. ac magis per Rura, & Pagos, quàm per Oppida, & Urbes deſeviit, Doctiſſimus Willis in ſuo Tractatu de Febribus deſcribit; ſuæ tamen Febrilis Epidemiæ originem, & cauſam procatarcticam non Aeris Vitium Vir ille Peritiſſimus refert, ſed potiùs in prægreſſam Conſtitutionē nimis æſtuoſam, & illi Climati inſolentem; Febrem Tertianam intermittentem Epidemiā obſervavit quoq; Celeberrimus Bartholinus Hafniæ, An. 1652. ſed & ipſe illius cauſam calidiſſimæ & ſicciſſimæ Æſtati, præter morem, & conſuetudinem illius Cœli adſcribit; Cent. 2. Hiſt. An. 11.56. hanc verò noſtram Ruralem Epidemiam lubet referre in Conſtitutionem præhumidam, ac frigidam, huic Cœlo inſolitam, ac ſimul in Aerem ob cœnoſam colluviem vitiatum. Si enim hujus Epidemici Affectus cauſa eſſet ex totius Anni intempeſtiva Conſtitutione, quæ frigida, & procelloſa toti penè Italiæ

 commu-

communis fuit, non ſatis conſtat, quare hic popularis morbus, in humilioribus tantum locis, ac ubi ſtagnarint aquæ, ſedem fixerit, & non ampliora ſpatia occuparit; cum tamen Incolæ cæterarum regionum, quæ ab hujusmodi atmoſphæra remotiores erant, (ut totus tractus ſuprà Viam Æmiliam verſus Colles) nunquam aliàs à Febribus magis ſecuros ſe vixiſſe meminerint.

XXX. Qua de cauſa porrò, à Conſtitutionibus tantæ ſiccitatis, quales, ut dixi, ad plures Annos experti fuimus, ad Conſtitutionem imbrium adeò feracem talis factus fuerit tranſitus, certè hic mihi *hæret aqua*, ut dici ſolet, & ad hanc veritatem eruendam *Delio natatore* opus eſſet. Nullus profectò Aſtrologorum, qui ex imaginariis Aſtrorum configurationibus futuros rerum eventus prædici poſſe exiſtimant, tàm magnam illuvionem prædixit, neque poſtquam facta eſt, rationem ullam attulit, cur ita fieri deberet. Sint utique Aſtrorum in hæc inferiora Influxus, quos velle negare magnæ dementiæ eſſet, at
Ex Lāg. l. 1. Ep. 35. modus quo agant, id omninò indeprehenſibile eſt. Rectè quidem Ptolomæus in libro qui *Aliarba* inſcribitur, Stellarum effectus incertos eſſe, & varios pronunciavit, quoniam incertum eſt qua ratione materia ſubjecta influxum recipiat. Obſervandas quidem magnas temporum mutationes; Æquinoctia ſcilicet, & Solſtitia, ut in illis, *neque medicamenta exhibeamus, ne-*
De A. et Aq. & loc. 30. 1. in 6. Ep. 3. De Diæt. n. 2. *que uramus, neque ſecemus*, pluribus in locis monuit Hipp. ſicuti etiam conſiderandos exortus Canis, Arcturi, & Pleiadum occaſum, nam ut idem ait, *morbi his maximè diebus judicantur, alii perimunt, aut in ſpeciem aliam transmutantur;* quare verò tàm magnæ alterationes, tum in magno, tum in parvo Mundo dictis temporibus fiant, ſcrutari velle, id eſſet merè divinare. Satis ſit igitur quoad rem noſtram, quòd hoc Anno tam magna, & inſolita aquarum inundatio morboſam hanc Conſtitutionem invexerit, contrario prorſus modo, quo in Ægypto votiva Nili inundatio, miraculi adinſtar, ſolet peſtem abigere,
de Med. Aeg. l. 1. c. 18. quamvis Alpinus mutationem illam Aeris in ſalubriorem, ſta-

tum

tum ad Nili incrementum ſubſequentem in Eteſias videatur potiùs referre, quæ tunc temporis, Sole ſignum Cancri ſubeunte, & ſeptentrionali plaga fumigante, flare incipiant, & Campſinos ventos peſtis vectores repellant. Quæcunque ea cauſa ſit ob quam Nilus, Ægypti Pincerna, ſalubritatem invehat, certum eſt tamen, ad illius incrementum morbos populariter graſſantes decreſcere, & in magna illa inundatione demergi; adeò verum eſt illud Celſi; *Differre pro natura locorum genera Medicinæ, & aliud opus eſſe Romæ, aliud in Ægypto, aliud in Gallia.* Annus jam agitur centeſimus, ex quo haud abſimilis inundatio Ciſpadanam, & Transpadanam Regionem occupavit, undè poſteà ſubſecuta eſt ſumma Annonæ caritas, tritico in lolium converſo, ut refert Paulus Craſſus Corrigienſis, in doctiſſimo ſuo libello de Lolio; Inchoarunt autem tunc temporis circà Maji principium pluviæ, quæ poſteà per totam Æſtatem obſtinatiſſimè perdurarunt. Obſervantur itaque per intervalla quædam eædem Temporum Conſtitutiones recurrere, ſive in Aſtrorum vim nobis ignotam id referamus, ſive in juſtam Dei vindictam, qui ſicut olim Univerſali Diluvio totum Orbem puniit, ita particularibus eluvionibus quasdam particulares Regiones aliquandò plectat. in Prooem.

XXXI. Rubigalem luem non exiguam operam ad morboſam hanc Conſtitutionem contuliſſe ſuperiùs dixi; at ne id gratis, ac veluti Dictatoriè pronunciaſſe videar, libeat in diſquirenda, & examinanda Rubiginis natura paululum immorari. De Rubigine multa quidem Veteres ſcripſere, at de illa ſecundùm ſuæ Philoſophiæ Syſtemata ratiocinati ſunt; In ſacris quoque Codicibus Rubiginis fit mentio, cum aliquando hac, veluti iræ ſuæ miniſtra, Deus populo ſuo fruges, & fructus omnes ademerit, ut illũ ad bonam frugem perduceret; nonnulli verò ex Recentioribus de hac peſte aliquid ſcripſere, ut Ruellius, Levinus Lemnius, Ludovicus Vives, Langius, ſed ea quæ à veteribus ſcripta fuerant recoxere. Vegetabilem itaq; Familiam ſuis morbis laborare, iisq; diverſi generis, multosq; graviſſimos Amos c. 4. deNat. ſtirp l. 2. c. 152. de Occult. Nat mir. l.3.c.3. l.4.c.21. in Com. de Civ.Dei. l.2. Ep. 10.

Auctores de iis ſcripſiſſe, ut Varronem, Plinium, Columellam, aliosq; jam ſatis perſpectum eſt. Rubiginem verò, frugum omnium, & fructuum communem morbum, ut illam Theophraſtus appellat, adeò exhorruerunt antiqui, ut ad avertendam hanc peſtem ſibi Deum finxerint, quem Robigum, teſte Varrone, appellabant, unde Rubigalia feſta emanarunt, quæ à Numa Pompilio Regni ſui Anno XI. referente Plinio, inſtituta ſunt, & ad 7. Cal. Maji celebrabantur. Mactabant autem lactentem Catulum in hujusmodi ſacrificio, undè Columella:

l.7. de H. Pl. c. 10. — de re Ruſt. cap. p. — l. 18. H. N. c. 29. — De Cult. H.

Hinc mala Rubigo virides ne torreat herbas,
Sanguine lactentis Catuli placatur, & extis,

Litabant autem lactentem Catulum, eò quòd à Rubigali Numine, mediante maligno Canis Syderis influxu, putarent hanc labem in terras immitti; quare cæca ſuperſtitione, ac non niſi habita ratione nominis, id agebatur ſacrificium, ut ingenuè Ovidius:

4. Faſt.

Pro Cane ſydereo Canis hic imponitur Ara,
Et quare id fiat, nil niſi nomen habet.

XXXII. Rubigalia itaq; ſacra, ſicut & Floralia, ũt cuncta benè defloreſcerent, inſtituta ſunt, ac celebrari ſolita, ſub finem Aprilis, propterea, quod hujusmodi tempore à Rubigine frugibus, & fructibus valdè metuerent, occidente tunc temporis Cane, Sydere per ſe vehementiſſimo, qui Occaſus ex Plinii obſervatione; tunc in 4. Cal. Maji incidebat. Obſervabant autem Veteres multa attentione Canis Occaſum, ubi nos vix Ortum, qui perſæpè credimus eodem tempore ubique inchoare dies Caniculares, veluti non raró doctos alioquin, & celebres Profeſſores, ita quidem, ſed turpiter ſentientes, audire contigit, cum tamen juxtà diverſam latitudinem, quam variæ regiones habent, varii ac diverſi ſint Aſtrorum Ortus, & Occaſus, quod non ignotum Galeno, qui tradidit, eodem quidem tempore omnibus in plagis fieri tum Æquinoctia, tum Solſtitia, Aſtrorum

l. 18. H. N. c. 27. — 3. in 1. Ep.

rum vero Ortus, & Occaſus communes eſſe iis ſolum, qui ſub eodem vertice habitant.

XXXIII. Hanc peſtem Græci Ἐρυσίβην Latini Rubiginis nomine appellavere, ſive à rodendo, ut Varroni placet, ſeu quod rubro colore fruges inficiat; Uredinem quoque ſeu Carbuncularem morbum vocavit Plinius, quòd fruges exurat, veluti hoc Anno contigit, cum fruges, & plantæ omnes carbuncularent, ut Pliniano vocabulo utamur. Hos equidem Rubiginis noxios effectus obſervare, & contemplari licuit, at quænam ſit hujus peſtis natura, & indoles, non tàm facile eſt decernere. Sapere ignis naturam, ſeu acrimoniam lixivialem, & Alcalinam ex Sale acri, & volatili, proclive quidem eſſet aſſerere; at multa obſtant, ne in hanc ſententiam eam. Gigni Rubiginem ex Rore, ſed vitiato, ſerenis noctibus, vel in plenilunio, vel interlunio, quibus temporibus Luna frigidius lumen ad nos reflectit (cum in Plenilunio, Æſtivo tempore, â noſtro vertice multùm abſit, in Interlunio verò totum lumen, quod â Sole recipit eidem regerat) antiquorum fuit opinio; cui recentiorum quoq; non pauci ſubſcripſere, inter quos Ludovicus Vives in doctiſſimis ſuis Commentariis in librum D. Auguſtini de Civitate Dei, ubi ſcripſit, *Rubiginem eſſe Rorem putrefactum, fruges tenues corrumpentem, & friantem.* Generari utiq; Rubiginem ex Rore, ſerenis noctibus, (cum Ros non decidat niſi ſereno Cœlo) & ſilente Luna, veritati valdè congruum videtur, nam re vera ſub initium Junii propè Interlunium, ſigna Rubiginis obſervari cœpta in frugibus, & plantarum foliis, quæ parvis maculis nigricantibus diſtincta, puncticulari morbo laborare videbantur; argumentum evidens hujuſmodi ſtygmata à Roris guttulis, ubi diù hæſerant, fuiſſe inuſta.

de Re Ruſt.

l. 18. H. N. c. 28.

l. 4. c. 21.

In Rore (quem Lunæ & Aeris filium Alcmon dixit, & à raritate ita appellatum Iſidorus tradidit, eò quòd non ſit craſſus ut pluvia) multum liquoris volatilis Salini, ratione cujus abſtergit, & alvum ſolvit, omnes docent Chimici, qui pro egregio menſtruo ipſum commendant ad extrahendas omnium Vegetabilium Tincturas: ex eodem quoq; tradunt elici ſpiri-

Fung. in Ethy. Tr.

tum

tum qui ad metalla diſſolvenda efficax ſit, quo ſpiritu utebatur
ex Gramerô Diſſ. 5. c. 2. Cnôfelius ad parandam Coralliorum Tincturam, ignita Coralia in Roris ſpiritum projiciendo. Vim hujus Salis ſentiunt, qui manibus rorem tractant, aut nudis pedibus per campos, & prata rorulenta incedunt; nam manus, & pedes ſcabræ fiunt, idq; ob ſalinas, & nitroſas particulas, quæ cutim arrodunt. Vi
Quæſt.Nat quoq; pollere graciliora reddendi corpora tradit Plutarchus, ac proptereà Mulieres habitiores illius uſu nimiam polyſarciam emendare. Sale ſaccharino pariter divitem eſſe Rorem, ut multis morbis opituletur, per analyſim, & ignis examen ſe deprede Imag. ferm. An. 141. hendiſſe teſtatur Helmontius. Multa de Roris viribus ſcripſit in doctiſſimis ſuis Animadverſionibus Excellentiſſimus D. Joſeph Lanzonus, Medicus Ferrarienſis, cui non parum debeo, quòd ea quæ in hac Conſtitutione ipſe obſervavit, mihi per literas benignè communicarit.

XXXV. Hæ ſunt nativæ dotes matutini Roris, ac præſertim Majalis, in ſalubri tamen Conſtitutione, ac ſolo minimè uliginoſo, nec paluſtri; at ſi ex malis temporum Conſtitutionibus, & noxiis afflatibus, ſeu pravis è Terra exhalationibus Ros vitietur, in Rubiginem degenerat, malum, quo nullum noxius
l. 18. H. N. c. 25. eſt, & cui, ut ait Plinius, *non comparantur grandines, neque procellæ, quæ nunquam Annonæ intulere caritatem.* Gigni Rubiginem itaq; ex Rore exiſtimo, dum multa nitroſa, & acida corpuſcula è ſolo elata, & per aerem undequaq; diſperſa, ſalinis particulis, quibus naturaliter Ros abundat, ſociantur, quæ ſimul in magno Aeris Receptaculo fermentata, & exaltata modo nobis imperceptibili, in liquorem coeant, qui poſteà ſub forma Roris deciduus & plantis inhærens, eaſdem maculis diverſi coloris ſugillet, uti apud nos factum his duobus Annis, cùm in priori, Plantæ omnes, & fructus rubris veluti peticulis, hoc Anno verò nigris laborare viderentur. Præpollere itaq; in Rubigine acrimoniam acidam, & corroſivam, haud abſimilem Aquis ſtygiis, & Spiritibus Nitri, & Vitrioli, longè veriſimiliùs, quam Alcalinam ex ſale acri, & cauſtico, quando nulla

cauſa

cauſa animo fingi poſſit, quæ in tam remiſſis caloribus hujus Conſtitutionis uſtionem, & acredinem accerſere potuerit.

XXXVI. Neque huic meæ opinioni quicquam refragari S. Scripturæ auctoritatem crediderim, dum apud Amos Prophetam fit mentio Rubiginis his verbis. *Percuſſi vos in Vento urente, & in Ærugine, multitudinem fructuum veſtrorum, & Vinearum veſtrarum, Oliveta veſtra, & ficeta comedit Eruca.* c.5. cum non magis Auſtrini flatus ſua caliditate, quàm

— Borea penetrabile frigus adurat. Virg.l.1. Georg.

XXXVII. Diſplicet quidem, quòd eo tempore quo ſæviit Rubigalis lues, aliquo experimento non pertentarim, ut certiùs illius naturam explorarem; ſiquidem nimis ſerò animum ſubiit cogitatio de hac Rurali Epidemia, & Rubigali peſte deſcribenda. Non deſtiti tamen, quin poſtmodum variis experimentis perveſtigarim, num ea quæ mente excogitaram Veritati congruerent; expertus itaque ſum variis liquoribus modò acidis, modò alcalicis, & lixivialibus, plantarum folia, flores, & fructus adſpergendo, attentè obſervans, quis inde color emergeret; folia itaque recentia Fabarum, quæ apud nos circà finem Octobris ſeri ſolent, Spiritu Vitrioli irroravi, & non multò poſt flaventes maculæ, ubi guttulæ liquoris hæſerant, apparuere; placuit autem magis in Fabis experiri, tùm quia in hoc leguminis genere vim ſuam magis exercuit Rubigo, tùm quia Theophraſtus teſtatur, *Fabam inter legumina magis æruginem ſentire.* l.4.de Cau. Plan.c.15. Fabarum itidem folia liquore alcalico, & urinoſo, ac lixivio acerrimo adſperſi, neque notam ullam alicujus coloris inuri deprehendi. In aliis quoque Plantis, ac variis Oleribus, ut foliis Lactucæ, Braſſicæ idem pertentavi, & ab acidis Spiritibus ſeu Vitrioli, ſeu Nitri, flavas maculas prodire, nunquam tamen nigras, obſervare contigit. Rubiginis itaque naturam in Acida potiùs acrimonia, quam Alcalica lubet ſtatuere. Congruunt autem huic meæ opinioni ea quæ in ſtrage Animalium evenere; nam, præter malam Aeris diatheſim Brutis quoque noxiam, ob paſcua rubiginoſa Sanguine acidiori reddito, ac in motu

motu ſuo præpedito, vel ſubitæ mortes integros greges Pecorum ſuſtulere, vel obortæ ſunt Variolæ, quas ex ſanguinis ſtagnatione fieri, dum in orbem agitur, communis eſt recentiorum Opinio. Tubercula autem illa quæ in capite, collo, & cruribus pecudum viſebantur, revera Variolas fuiſſe, licet profectò aſſerere, quandò nec figura, nec colore, nec liquore in illis contento, nec magnitudine, nec modo quo ſolvebantur, poſt ſuppurationem nigra cruſta ſuperſtite, quicquam à Puerorum Variolis diſcrepabant. Nihilò ſeciùs eadem paſcua infecta cæteris Animalibus cladem intulere. Sic Apes haud amplius ex florum calycibus nectareum laticem, ſed acidum ſtagma delibantes, partim extinctæ ſunt, vel aliò ſuas colonias tranſtulerunt. Pariter neque mirum, quod hoc Anno Cicadæ utplurimum taciturnæ fuerint, cum, præter remiſſum Æeſtatis calorem, qui illas ad cantum nequaquam cieret, vel nutritium Rorem nactæ non fuerint, (ſi tamen verum, quòd Rore paſcantur,) vel quôd majori ex parte perierint. A Cicadarum obmuteſcentia malas Temporum Conſtitutiones prænunciari, ſcripſit Doctiſſimus Mercurialis, qui Anno 1577. obſervavit in Agro Patavino, aut nullas, aut rariſſimas Cicadas ceciniſſe, undè poſteà gravis ſubſecuta eſt Epidemia. Cicadas autem re ipſa Rore nutriri fabuloſum non eſſe reor, etenim non in Arboribus pernoctare, ſed ſuper ſolum ipſum, & in aprico loco ad Rorem faciliùs excipiendum, manè autem ad Solis ortum ſuper Arbores evolare ex Agricola quodam didici, à quo cum ſciſcitatus eſſem, quare in Villa quadam, quæ Roboretum dicitur, penes Gabellum flumen, tanta ſit Æſtate Cicadarum copia, ut illic hujusmodi Inſecti genus ſuum habere videatur Emporium, id fieri dixit ille, quia ſolum illud arenoſum ſit, in quo faciliùs quam in ſolo argilloſo parva foramina efficiant, in quibus deponant Ova pro fœtura in ſecuturam Æſtatem.

de Poſt. c. 6

XXXVIII. Hæc omnia itaque Rubiginis naturam ſatis in propatulo ſtatuere videntur, luem me herclè, & Animalibus, & Plantis valde pernicioſam. Quare autem ſolæ Nuces Rubiginis

ginis noxam non ſenſerint, id fortaſſe in cauſa fuit, vel quòd hujusmodi fructus gemino operimento ſit munitus, vel quòd Corticalis ſubſtantia multo Sale Volatili abundet, qui diverſam indolem ab Acido poſſidet. Succum è viridi cortice Nucis Juglandis, tamquam remedium à ſe repertum, & magnæ virtutis ad faucium phlegmonas tollendas, multis laudibus extollit Galenus; putabat autem ille, talem effectum præſtare hunc ſuccum, eò quòd vi adſtrictoria polleret, & ſimul tenuium eſſet partium, ex tinctura pene ineluibili, qua manus tractantis inficit, partium tenuitatem deducens; vim autem adſtringendi à ſalubri effectu, quem obſervabat, dum inflammationi mederetur; pro rato enim, ac veluti lege habebatur, quòd in principio Phlegmonis utendum eſſet repellentibus, & adſtringentibus, ne pars ob laxitatem fluentem humorem tàm facilè reciperet, quod etiamnum apud non paucos Profeſſores frequenti in uſu eſt, quod num rectè, an perperàm, fiat, non eſt hujus loci diſquirere. Hujus ſucci efficaciam ad inflammationes ſanandas agnoſcunt quoq; Recentiores, vim autem adſtrictoriam prorsùs negant, immò vim diſſolventem ipſi adſcribunt, inter quos Leonardus è Capua, qui Corticem Nucum viridium multo Sale volatili divitem eſſe ait, & qui potis ſit grumos Sanguinis diſſolvere, & illius acetoſitatem emendare, quo pacto non ſanguinis fluxum in partem adſtringendo prohibet, ſed ſanguinis refluxum per Venas ad Cor referando promovet. Sicuti autem priſcis ignoſcendum, ſi ob ignoratum ſanguinis circularem motum, non aptas interdum naturalium effectuum ætiologias afferebant: ita noſtro huic ſæculo gratulandum, de quo veriùs pronunciare libeat id, quod de ſuo ævo ſcripſit Plinius, ſcilicet *Non minus ingenioſam fuiſſe antiquitùs obſervationem, quàm nunc rationem.* Ex Nucum viridi Cortice parari Decoctum in Anglia expertæ virtutis ad luem Gallicam perdomandam, quam Recentiores omnes in Acidi prædominio ſtatuunt, nuper accepi à Cl. D. Nathan Lacy Medico Anglo, & inſigni Anatomico. Cum itaq; Nucum puta-

6. de Cõp. Med. 2. l. c. 1.

Serm. 5.

l. 18. H. N. c. 29.

men multo Sale volatili abundet, mirum non eſt, ſi Rubigini obſtiterit, & incluſum nucleum à communi lue præſervarit. Atq; hæc de Rubiginis natura, & indole.

XXXIX. Modò ſupereſt, ut Symptomatum, & quarundam obſervationum perquirantur cauſæ; Adnotatum, veſpertinis horis has Febres exacerbari conſueviſſe, unà cum Virium nocturna proſtratione, ut ægri morituri viderentur, manè verò oriente Sole, veluti redivivos tantum virium habuiſſe, ut è lectulis exurgentes deambularent. *Quale eſt veſperi exacerbari, tale ipſius morbi, & cujuscumq; conſtitutionis ad ſe mutuò* ajebat Hipp. Veſpertinæ itaq; exacerbationes morbi naturam ſuperiùs deſcriptam, & cauſas morbificas ſatis indicabant. Virium autem dejectionem noctù factam, & matutinam earum veluti redintegrationem in Solis receſſum & acceſſum, & acidæ Diſcraſiæ prædominium referendam putarim; Sole namq; occumbente, & volatiles ſpiritus per Aerem diſperſos ſecum trahente, Spiritus Vitales Sanguinis ab Acido coagulante figebantur, unde Facultatum omnium torpor, qui porrò ab iisdem Solaribus radiis matutinis diſcutiebatur, non ſecùs, ac quando à brumali frigore fluentium aquarum curſus noctù intercipitur, qui poſtea à Sole novo lumine Terras luſtrante, reſtituitur. In hac rerum Univerſitate nihil eſſe utilius Sale, & Sole ſcripſit Plinius; ſic Celſus Leucophlegmatia laborantes Soli ſubjici oportere ajebat, utendumq; frictione manibus aqua madefactis, cui ſal, & nitrum, & olei paulum eſſet adjectum. Mirum itaq; non erat, ſi in caſu noſtro à blando Solis calore liquato veluti pituitæ gelu, cruor ſolitum curſum per ſua vaſa repeteret, & conſopitæ Facultates ad conſueta munia exercenda revocarentur.

a. in 1. Ep.

l. 31. H. N. c. 9.

l. 3. c. 21.

XXXX. Præ cæteris notatu dignis obſervavimus inexpugnabilem harum febrium contumaciam, ut non ſolum omnem Medicorum induſtriam eluderent (cum neq; Venæ ſectionibus, neq; Purgationibus, neq; Cardiacis quicquam auſcultarent,) ſed uſu remediorum magis exaſperarentur, quod

factum

factum exiſtimo, ob malam Aeris diatheſim, quæ Morbum aleret; quare, licet etiam opportuna remedia quandoq; adhiberentur, nihil remittebat morbus, immò ſæviebat magis, ac ſatiùs profectò fuiſſet in multis hanc Camarinam non movere; tanti eſt Oraculum illud Hippocratis, quòd initio hujus Diſſertationis attuli, nempè quòd *Hominis Natura interdum Univerſi poteſtatem non ſuperat*, quæ Hippocratis verba ſi Medentes attentè perpenderent, tot Medicamentis ægros non fatigarent, in Epidemiis præſertim Affectibus, quorum vera Curatio non innoteſcit, niſi cum Buſta plena fuerint.

XXXXI. Venæ ſectio profectò in his Febribus non fuit ſaluberrimum remedium, nec quenquam novi, de quo dici potuerit cum Galeno, quòd illius Febris ſanguinis miſſione jugulata fuerit; quin ubi pluriès celebrata eſt phlebotomia, magis attritæ ſunt Vires, & Febres magis protractæ, ægros vel ad Mortem, vel ad Cachexiam deduxere. Cur autem in his Febribus tàm improſperè ceſſerit Sanguinis detractio, obviam eſt arbitrari, Maſſam ſanguineam ſale volatili, & particulis Spirituoſis ob malam Aeris diatheſim, & Diætæ errores effœtam, per Venæ ſectionem pauperiorem redditam, unde major Acidi præpollentia, & Bilis depreſſio conſequeretur, Febriſq; exinde protractior fieret. Venæ ſectionem Febribus intermittentibus non eſſe per ſe aptum remedium, cum de foco febrili, qui extra Vaſa ſanguiflua larem habet, nihil detrahat, commune eſt recentiorum Aſſertum, ſed ſolummodo per accidens convenire ajunt, quatenùs obviam iri poſſit multis ſymptomatibus, ac periculis, quæ in corpore præſertim plethorico nimiam effervesſcentiam ſubſequi poſſent, ſcilicet inflammationes, & Vaſorum diſruptiones, qualis fuit caſus à Ballonio memoratus, de quodam nobili Viro, cui Tertiana Febre laboranti ob neglectam ſanguinis detractionem ruptæ Venæ in quarto paroxyſmo; & tanta foras ſanguinis excretio eſt conſecuta, ut eo ipſo die illi obeundum fuerit. In hac verò noſtra Rurali Epidemia ſanguinis effervescentia non adeò magna fuit, ut de ejus-

9. Meth. C. 4.

L. 2. Epid. in Coll. Æſt. 1579.

 modi

modi periculo metuendum eſſet, immò potius lenta, ex Acidi prædominio, & propter bilem enervatam, quæ in confluxu cum ſucco pancreatico, & cum lympha minus effervéſceret: propterea V. S. non adeò proficuum fuit remedium, ut in prægreſſis præcedentium Annorum Conſtitutionibus, quas valde ſiccas, & æſtuoſas eſſe diximus, quare cum in iis valdè turgeret bilis, & ſanguis facilè exardeſceret, mirum non erat, ſi tunc adeò conferret V. S. & à periculis præcaveret, quæ nimiam ſanguinis effervéſcentiam, & rarefactionem comitantur; aſſueti autem Profeſſores Venam facilè tundere ubi conſtaret eſſe febrem, ac nullum alium ſcopum ſibi præfigentes, quam ſolam caloris febrilis attemperationem, in hac Conſtitutione à cæteris toto Cœlo diverſa, repetita Venæ ſectione utentes, ægros perſæpè in extremam perniciem præcipitarunt. Nollem equidem quòd quis me inter hæmophobos recenſeat, ſed neq; inter hæmatochitas numerari velim. Eſt ubi liberaliter ſanguinem demamus, eſt ubi parcè, eſt ubi nihil, licet ſit eadem affectus ſpecies. In Stymargi fabula usque ad animi defectum ſanguinem detraxit Hipp. licet frigido Affectu laboraret, rationem autem addidit: *Oportet enim*, inquit ille, *devenire ad Oc-*
4. in 2. Ep. *caſionem, & Occaſionis initium.* Cauſa morbi nimirum eſt attendenda, ex qua potiſſimæ deſumuntur indicationes. *Simili-*
8. in 6. Ep. *tudines parere errores etiam bonis Medicis, contrarium autem facere Cauſam*, monitum eſt ejusdem Hippocratis, nam re vera cognita cauſà, non tàm facilè à recto tramite, & legitima curatione deflectitur.

l. 2. Epid. Conſt. Æſt. An. 1575. XXXXII. Quærit idem Ballonius, Practicus olim celeberrimus Pariſienſis, cur phlebotomia febres quasdam miraculi ad inſtar tollat, alias potiùs exaſperet; paucis quidem reſpondet, at illius verba ponderanda ſunt, non numeranda. *Febres*, ait ille, *aliæ ſunt Venoſæ, aliæ Gaſtricæ, id eſt, quædam phlogoſim ſequuntur potiùs Venoſi generis, quam vitium humorum in præcordiis contentorum; quæ Venoſi ſunt generis hæ primo quoque tempore per phlebotomiam ceſſant, quæ alius ſunt generis non facile*

phlebo-

phlebotomia ſolvuntur, contrà potiùs cathartico egent. Tales erant Tertianæ iſtæ intermittentes hujus noſtræ Conſtitutionis, erant enim potiùs Gaſtricæ, quàm Venoſæ, ac propterea ad Venæ ſectionem magis exacerbabantur, & contumaciores fiebant, magis autem proſpere ceſſerunt purgationes, & vomitiones uſu Emeticorum, quibus non raro penitùs avulſus eſt febrilis fomes. Claudam hunc locum digna animadverſione ejusdem Ballonii in eos, qui ut nil non agant, ex quacunque re occaſionem captant mittendi ſanguinis. *Nam ſi induxerint in animum* (inquit ille) *Venam reſerare, & id cunctanter faciunt, ſi guttula ſanguinis è nare fluat, tunc quaſi trophæum reportantes, clamant oblatam legitimæ phlebotomiæ occaſionem; ſi luculenta ſit hæmorrhagia audaciùs ſecant, quia naturam copia gravari ajunt, ſi infrà modum ſanguis fluat, compenſandum iſtum defectum apertione Venæ contendunt.* l. 2. Conſ. Med. Hiſt. 4. in Com.

XXXXIII. Non minus diſquiſitione dignum eſt, cur in hac Conſtitutione tàm ſæpè contigerit, quòd Tertiana ſimplex in duplicem migrarit ea ipſa die, qua ſecta eſt Vena. Id olim obſervarunt Amatus Luſitanus, & P. Caſtellus, nec quenquam ſcio, qui præter hos hujusmodi phænomeni, quod aliquando in praxi obſervatur, mentionem habeat: refert autem Amatus, cuidam Juveni 25. Annorum, Tertiana febre laboranti, cum Venam die intermiſſionis ſecuiſſet, veſperi febrem ex ſimplici factam fuiſſe duplicem, hujusce rei rationem reddit his verbis. *Nec enim credere eſt, ob ſanguinis extractionem ex ſimplici duplicem factam fuiſſe, quum dubio procul niſi ſanguis extractus eſſet, in Tertianam continuam futurus erat morbus;* hujusmodi excuſationis genus plerique Medicorum noſtris etiam temporibus in promptu habent, quotiescunq; ex aliquo malè adminiſtrato remedio pejus Æger ſe habeat; ſtatim enim obtrudunt, quòd multo deteriùs ſe haberet, niſi tali remedio uſus fuiſſet; meliorem itaq; Ætiologiam, & ævo noſtro accommodam perquiramus; puto ergo in illo caſu (ſicuti & in noſtra Conſtitutione) culpandam potius Venæ ſectionem, quàm Fe- Cent. 1. Cur. 11.

 brem,

brem, quæ ex ſui natura proclivis eſſet, ut in Tertianam continuam migraret. Refert Amatus Juvenem illum vigente Autumno ægrotaſſe, ſanguinem in prima pelvicula exceptum atrum fuiſſe, in ſecunda rubicundum ſine ulla aquoſitate: rationi congruum eſt igitur in illo Juvene ob prægreſſos Æſtatis calores, partes magis ſpirituoſas, & volatiles ſanguinis fuiſſe abſumptas, ac poſteà maſſam ſanguineam Autumnali tempore in acidam dyſcraſiam degeneraſſe, eo prorſus modo, quo Vina poſtquam per æſtivos calores ebullierint, Autumno facilè aceſcunt, ut ex atro ſanguine 1æ. pelviculæ patebat, nam ſanguis 2æ. rubricundior erat, quia arterioſus: ſecta itaq; vena, & Syſtaſi cruoris magis debilitata, ac depauperata, mirum non fuit ſi Acidum prævalens, ac veluti ſine Adverſario licentiùs inſultaret, ex quo Tertiana ſimplex in duplicem tranſierit. Convaluit autem Juvenis ille poſt bonam purgationem ex pharmaco, nam Febris illa fortaſsè fuit potius *Gaſtrica, quàm Venoſa.* In hac verò Conſtitutione non ab exhauſtu ſpirituum ob nimium æſtum maſſam ſanguineam acorem contraxiſſe arbitror, ſed potiùs ob frigidam Anni Conſtitutionem, ac Diætæ errores, obruta Bile, & concentratis partibus cruoris magis ſpirituoſis, Acidum Stomachi fermentum, & ſuccum Pancreaticum magis viguiſſe, & poſt celebratam phlebotomiam vim majorem acquiſiviſſe, unde Febris ſimplicis in duplicem Tertianam fieret converſio.

XXXXIV. Culpanda itaque potius in his caſibus eſt Venæ ſectio tamquam non aptum remedium, quàm quicquam aliud, quod idem ſenſiſſe exiſtimo P. Caſtellum (ſi rectè memini, & in Adverſariis meis benè adnotavi) in aureo ſuo libello de Abuſu Venæ ſectionis, quem libellum mihi olim Romæ oſtendit D. Antonius Maria Rubeus, Præceptor meus, Vir Doctiſſimus, & immenſæ Eruditionis, aderatq; Excellentiſſimus D. Hieronymus Braſavola, nunc Romæ Profeſſor celeberrimus, & mihi conjunctiſſimus, cum tunc in Urbe ageretur, quare interdum contingat, quòd Tertianæ ſimplices, ſanguine die intermiſ-

termiſſionis detracto, duplices evadant. Opponet, ſcio, aliquis harum Febrium propenſionem, ut in duplices tranſirent, cum ſponte, ut ſuperius dictum, ſub initium Æſtatis Tertianæ omnes ſimplices duplices factæ fuerint; at regeram ego, nullas ferè duplices Tertianas toto Veris tempore viſas eſſe, tùm Ruri, tùm in hac Urbe, niſi eas quas Venæ ſectio geminarit; quare non video, quomodo ab hoc crimine Phlebotomia tamquam innocens poſſit abſolvi.

XXXXV. Eandem ob cauſam, nihilò ſeciùs quam Venæ ſectio, noxius fuit in hac Conſtitutione Aquæ uſus; etenim in frigida, & humida tempeſtate, Bile valdè refracta, & Acido exuberante, quid opis expectandum erat in his Febribus ab aquæ potu? non niſi meherclè, ut Aqualiculo infracto, & diſtento, Cacochylia cumularetur, ſanguis pigriori lapſu per ſua Vaſa flueret, ac tandem Cachexiæ, & Hydropes ſuccederent. Novi Juvenem in hac Civitate, qui in Hydropem aſcitem incidit, cum illi Tertiana Febre laboranti ſuaſiſſet Medicus, ut biberet quantum vellet, immò interdum coegiſſet. Succurrit mihi in hanc rem Terentianum illud, ubi Medicus in Scenam inducitur. in Andr. Act.3.Sc.2.

Quod juſſi ei date bibere, & quantum imperavi date,
Mox hùc revertar.

Multòque magis noxius fuit hoc Anno aquæ uſus, ac Ruri præſertim, quòd ob pluviarum aſſiduitatem, aquæ cœnoſæ, & graveolentes eſſent; in hac verò Urbe non adeo gravem noxam intulit aquæ uſus, hæc enim Civitas puriſſimos habet Fontes, & admirandæ originis, quorum Fontium hiſtoriam brevi editurum me ſpero. Invaluit autem apud Noſtras Opinio, quòd Venæ ſectioni, & Aquæ potui, tamquàm duabus ſolidiſſimis Columnis, tota curandarum Febrium Moles innitatur. At nùm id rectè? Profectò in hac Conſtitutione neutrum ex uſu fuit. Haud ſum neſcius ſcripſiſſe Hippocratem, *Aquam non præſtare bonum alimentum igni;* at nomine ignis intellexit Hippo- 4. de Morb. n.25.

Hippocrates Febres continuas, & eſſentialiter tales, non verò intermittentes, ſummatim *Venoſas, non Gaſtricas*. At forſan aliquandò ſi otium ſuppetet, de Aquæ abuſu in Febribus aliquid conſcribam.

XXXXVI. Verùm quali potu, inquiet aliquis, utendum erat in his Febribus? Ego certè Vini uſum rarò, quòd ſciam, interdixi, immò ſuaſi, ut modico Vino uterentur, eoq; non oligophoro, ſed mediocriter generoſo, multoſq; ab Orci faucibus hoc ſolùm Cardiacum eripuit; Bilis enim erat potiùs acuenda, quam ſufflaminanda, & partes ſanguinis ſpirituoſæ in motum ciendæ, quod præſtare poterat Vini uſus, & ea remedia quorum vis in Alcali volatili ſita eſt, quod ſolo naturæ ductu in agro Mantuano fecere Agricolæ, qui ſuis febricitantibus Allia, & Cœpas cum ſalubri eventu præbuere. Morbos quoſdam Chronicos, pravis eduliis (ſed quæ verè in cenſu Medicamentorum, caſu potiùs, quàm arte repertorum reponi debeant) aliquandò ſanari compertum eſt; ſic diuturnas Quartanas Allii uſu cum multo meraco ſanatas obſervarunt
c. 59. Antonius Benivenius, & Amatus Luſitanus, Vino autem ge-
Cen. 2. Cur. 42. neroſo, potiùs quàm tenui, utendum duxi, nihil metuens à febrili effervefcentia; in hoc enim ſæpiùs peccatur, quod rem agi ſine periculo creditur, ſi Vinum tenue in diuturnis Febribus, & chronicis morbis permittatur; at hujuſmodi Vina ut plurimum acidiuſcula ſunt, & acorem ſanguinis exaltando,
l. 2. Cõ. 27. morbi cauſàm deteriorem efficiunt; quem errorem notavit olim Crato, qui in Podagra ſicuti Vinum meracum, ſed in modica quantitate commendat, ita Vina tenuia improbat,
p. 2. de An. quæ Venas multa ſeroſitate impleant, quod idem ſentit Willis;
Brut. c. 14. ſicut enim à Vini ſpiritu dulcificantur Spiritus ſalis, ac nitri, ita quoque à Vini generoſioris temperato uſu Sanguis ad acorem vergens dulceſcit. Variantibus itaq; Temporum Conſtitutionibus varianda eſt methodus, & ut ait Sulmonenſis Poëta,

Nam

Nam quoniam variant morbi, variabimus artes, de Rem. Am.
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.

XXXXVII. Sic neque Peruviani Corticis uſus hoc Anno, ut ſuperiùs annotavimus, admodum ſalubris fuit, immò in extremum Vitæ diſcrimen Ægros non raró deduxit. Id ego in non paucis obſervavi, ſed præcipuè in nobili Virgine, quæ cum ad 40. dies duplici Tertiana conflictata fuiſſet, & poſt ſolita remedia adminiſtrata, ex meo conſilio, aſſentiente quoque Excellentiſſimo D. Antonio Abbate Sereniſſimi Ducis Noſtri Archiatro, Chinam Chinam ſub forma boli aſſumpſiſſet, cum in Vino infuſam reſpueret, poſtmodùm ſtupida, & comatoſa evaſit, cum pulſu adeò exili, ut vix perciperetur, ac trium dierum ſpatio in tali ſtatu perſtitit, donec ſoliti proxyſmi redeuntes ſtuporem diſcuſſerint. Inſalubrem autem fuiſſe hujus remedii uſum crediderim, eò quia, cum maſſa Sanguinea multis cruditatibus ſcateret, ac craſſiorem haberet conſiſtentiam (ut ex ſanguine per Venam ſectam educto ſatis patebat) ideoq; ſegnis eſſet ad motum, quotidiana illa febrilis efferveſcentia eſſet loco remedii, qua ceſſante, fieret quædam veluti in Vaſis ſtagnatio, & congelatio, undè functionum Animalium torpor, & Vitalium quoque interceptio; adeò verum eſt illud Celſi, l.3. c.9. quòd febrem lentam interdùm augere oporteat, *fortaſſe enim*, ait ille, *curationi opportunior fiet.*

Scio equidem hujuſmodi doctrinam non ſolum pleriſque Medicorum, ſed etiam aliis, qui Artem Medicam non profitentur, eſſe ſuſpectam, ut ipſi Senecæ, qui beneficium ſanationis levioris morbi factæ, à graviori morbo exprobrat his verbis. l.6. de Bene c.36. *Multi quos auxerant morbos, & irritaverant, ut majori gloria ſanarent, non potuerunt diſcutere, aut cum magna ægrorum vexatione vicerunt.* In hac tamen Conſtitutione experientia ipſa ſatis evicit, febrilem efferveſcentiam ſtimulandam potiùs fuiſſe, quam frænandam, & uſum calidorum magis profuiſſe, quam frigidorum; ſicuti in hiſtoria Polycratis, vice verſa, 5. Epid. 28

frigida magis, quàm calida juviſſe ſcripſit Hippocrates, innuens hoc dicto Divinus Præceptor, non tanti faciendum præconceptum de natura morbi judicium, ut illud ipſimet Experientiæ in contrarium reclamanti velimus præferre. Obſervatum eſt tamen fœliciori eventu exhibitam Chinam Chinam Agreſtibus, quam Oppidanis, & Urbium Incolis; Gens enim ruſticana ubi tantillum à morbi faſce levata eſt, illicò laboribus, & exercitiis ſe dedit, quare non erat metuendum, ut tam pernicioſi effectus in iis conſequerentur, quales in Urbanis obſervabantur. Sic Doctiſſimus Ettmullerus tradidit, non tàm facilè pati recidivas poſt aſſumptum hoc febrifugum homines exercitiis, ac laboribus deditos, ſicuti deſidioſos, & otio innutritos. De hac noſtra itaque Conſtitutione libet proferre id quod olim de quadam ſimili ſcripſit Hippocrates, ingenua certè confeſſione, more tamen magnorum
7. in 6. Ep. Virorum, & magnam rerum fiduciam habentium. *Nihil memorabile proderat, non Ventris turbatio, non Venæ ſectio, neq; quæcumque alia tentavi.*

XXXXVIII. Nullas Febres Synochas, vel Ardentes hoc Anno, quod ſciam, obſervatas diximus, ſicuti paucas Quartanas: de prioribus quidem non eſt quòd miremur, nam partibus ſpirituoſis, & ad conflagrationem aptis non adeò turgebat maſſa Sanguinea, immò craſſis, & frigidis ſuccis abundabat: ſic Vina tenuia, & acidiuſcula non tàm facilè fervorem concipiunt, veluti Vina generoſa, ubi Æſtivum calorem, ſenſerint; magis quidem mirum eſt, quod in tanta Febricitantium frequentia tam pauci viſi ſint Quartanarii, idq; magis, ſi verum eſſet quod nonnulli aſſerunt, non niſi ex majori viſciditate materiæ differre Quartanas à Tertianis. Conſuetam itaq; Febris Quartanæ geneſim animadvertens, & hujusmodi Febrem, tamquam fructum Autumno matureſcentem, conſiderans, cujus uberior eſt proventus, cum Æſtas magis fervida, ac torrida præceſſerit, propterea rationi congruum eſt, quòd in hac Conſtitutione frigida, & humida, in qua non

multa

multa fieret partium ſeroſarum per Cutis poros diſſlatio, ſuccum Pancreaticum ad eum fixitatis gradum, qui ad quartanarium circuitum requiritur, evehi non potuiſſe, ſeu quidquam aliud defuiſſe, quod humana imbecillitas aſſequi nequit, cum nihil ſit quod ipſos Medicinæ Proceres magis transverſos agat, quàm perveſtigatio cauſæ, cur ſtatis horis recurrant febriles paroxyſmi, ac tam exactè, ut ipſa Automata aliquando ſuperent.

XXXXIX. Verminationem in his Febribus ſatis familiarem, & præſertim in Ruſticana gente ſuperiùs recenſuimus, cujus rei cauſam fuiſſe reor, tum prava Alimenta putrefactioni obnoxia, qualia fuere Piſces, & fructus horæi; tum Ventriculi fermentum ex mala conſtitutione vitiatum, & improportionatum ad cibum rectè ſubigendum; quare Vermium ſeminibus, ſeu ut lubet Ovulis, quæ in alimentis ipſis laterent, integris manentibus, & à tenui calore fotis, mirum non fuit, ſi facilè in magna copia prodierit Verminoſa ſoboles. Uſum Chinæ Chinæ valdè proficuum ad necandos Vermes expertus ſum, quod præſtare ob inſignem amarorem, quem poſſidet hic Cortex, non abs re crediderim, ſi tamen tutior eſt Praxis, quæ Verminoſos Affectus curat per aloëtica potiùs, quam per ſaccharata, & mellita. Haud ſum neſcius, apud Noſtrates quoque facta fuiſſe experimenta, & obſervatum, quod Lumbrici in aqua ubi diſſolutum fuerit Mel, vel Saccharum, citiſſimè moriantur, in amariſſimis verò liquoribus ad integros dies vixerint; aſt ab iis quæ extrinſecùs apparent medicamentorum vires metiri velle, non adeò tutum exiſtimo, quin errandi periculum ſubſit. Suſpicari enim licet, quòd medicamenta propinata, quæcumque ea ſint, iis quibus armantur viribus citò ſpolientur, dum primò cum ſtomachico fermento, cujus vim transmutativam nemo non novit, mox in Inteſtinis cum Bile, qui humor ſuapte natura ferox eſt, & cum ſucco Pancreatio ſpiculis armato congredi debent; quod ſi ulte-

*G 2 riùs

riùs pervadant, cum lympha quoq; in communi Receptaculo iisdem ſit concertandum. Sic Crocus Martis, qui aperitivus dicitur, ut notat Juncken, niſi acidum ſuperfluum reperiat in Ventriculo à quo ſolvatur, Adſtringens evadit. Id ipſum quoq; teſtatur Chirurgia Infuſoria, qua conſtat, quod liquor purgans in Venas Canis infuſus magnam excitat purgationem, nullam verò, vel paucam, ſi per os idem liquor, vel in majori doſi, injiciatur, idq; ob Acidi copiam, quo Caninus ſtomachus abundat, quod Acidum vim catharticam, & emeticam potenter infringit. Hanc ob cauſam Venena quædam, ut ait Celſus, non guſtu, ſed vulnere nocent, & Pſylli è Serpentum morſibus venenum innoxiè exugebant. Quot verò, & quantas ſubeant mutationes medicamenta per os aſſumpta, dum varias corporis regiones præterlabuntur, ingenioſiſſimè explicat Bellinus, ut nihil præſtantiùs. Reor itaq; ex medicamento aſſumpto, & ſuccis quibus commiſcetur, gigni novum concretum, è quo illæ operationes, quæ poſtea conſequuntur, promanant, & quæ ſolius medicamenti efficaciæ ſolent adſcribi.

in Chim. Exper. Sect 5. c. 6.

l. 5. c. 17.

de ſang. Miſſ. prop. 9. de med.

L. Poſtquam hujusmodi Febres miſeros ægrotantes diù fatigaſſent, diximus, nonnullis apparuiſſe Parotides, quibus, licet ſuppuratis, eadem tamen pervicacia Febres perſtabant. Id equidem magnam humorum cruditatem in toto Venoſo genere ſignificabat, ſed hanc non eſſe potiſſimam harum Febrium cauſam, & fomitem ſatis demonſtrabant, qui Fomes, in Ventriculo, & Pancreate præcipuè ſedem fixerat. In nonnullis pariter poſt multos Febriles paroxyſmos ſupervenerunt DiarrhϾ, ac Dyſenteriæ, irritata ad expulſionem Natura, tum à copia, tum à pravitate ſuccorum; neque enim hæſitationi locus, quin etiam aliquando malignum quid ſubeſſet in his Febribus, quamvis intermitterent; plures tamen ſuſtulit Diarrhœa, quam Dyſenteria, eò quòd forſan in iis qui Diarrhœa laborarent communicata eſſet labes maſſæ ſanguineæ, quæ ſerum acre per glandulas inteſtinales excerneret, in iis verò

qui

qui Dyſenteria vexarentur, mali fomes eſſet extrà Venas, viſcida nempe, & acida pituita Inteſtina abradente, & excoriante. Frequentes porrò fuere Recidivæ non ſolum ob diætæ errata, ſed ob communem cauſam, Aerem nempe vitiatum, qui febrile Miaſma ad aliquod tempus conſopitum in novos motus, & exorbitantias cieret; eandem quoque ob cauſam adeò contumaces fuerunt hæ Febres, cum nihil ſufficeret ad abſtergendam labem illam, quam Aer continuò inſpiratus, ferè ineluibilem redderet; adeò gravis eſt Morbus, quem Cœlum fecerit. Sic pacari non viſa eſt Affectio, niſi cum ſub Anni finem humidæ, & nebuloſæ tempeſtati ſicca, & ſerena ſucceſſit: quare ſicuti ex Hippocrate, *Quicunque Morbi Æſtate augeſcunt, Hyeme deſinere ſolent*, idque non niſi ob naturalem Temporum mutationem, ita in hoc Epidemico Affectu optimi remedii loco eſſe cœpit Aeris in vitalem temperiem reſtitutio. de N. Ho. n. 17.

LI. Præ multitudine ægrotantium tàm ex genere Agreſti, quam Urbano paucos interiiſſe ſuperiùs monuimus, quod ſanè præter opinionem Medentium contigit, qui majorem ſtragem pertimeſcebant. Duas potiſſimùm ob cauſas in Epidemiis Affectibus pereunt homines, vel ob humorum διάχυσιν, vel ςάσιν, ut ipſis vocibus Hippocraticis utar; id eſt vel ob Maſſæ Sanguineæ diffuſionem à Sale acri, & Alcalico factam, vel ob ejusdem concretionem, ab Acido exuperante; frequentiora tamen funera ſanguinis διάχυσις quam στάσις ſolet inferre: propterea, graſſante peſtilentia, ut plurimùm Acida primas tenent. Cum ergo in hac noſtra Conſtitutione Acidum quidem præpolleret, ſed non earum eſſet virium, reluctante præſertim Febrili efferveſcentia, ut potis eſſet, lethalem ſtagnationem inducere, ac fluxum & refluxum Sanguinis prohibere, hinc eſt quòd, licèt hominum myriades eodem tempore decumberent, pauci in Libitinæ cenſum venerint. Sic mirum non eſt, quòd Fœminæ, & Pueri ob molliorem habitum, & vitam minùs actuoſam, hujus Epidemiæ vim magis ſenſerint, 7. in 6. Ep.

rint, ac multò magis lactentes Pueri, in quorum venis, ob lac vitiatum, & ad coagulationem aptum, faciliùs ſanguinis ſtatio ſuccederet; ſic narrat Hippocrates in quadam Conſtitutione,
3. in 1. Ep. *ex laborantibus mortuos eſſe maximè Pueros, Adòleſcentes, vigentes ætate, glabros, ſubalbidos, & qui in ſocordia vixerint.* Fiebant autem Pueri Icterici ob Hepar obſtructum à viſcida pituita redundante, ac à febrili calore in motum concita, quæ in Hepatis ſubſtantia defixa, Bilis ſecretionem prohiberet, cujus ſignum erat, quòd in omnibus tenſum, ac durum Hepar perſentiretur; ſero autem acri, & acido in Cerebri membranas transfuſo, convulſi moriebantur, morbo alioquin Pueris familiari, ſed huic Conſtitutioni magis proprio, utpotè valdè aptæ ad acorem maſſæ ſanguineæ conciliandum.

LII. Si verò quærat aliquis, cur hæc mala Conſtitutio Agricolas magis, quam Oppidanos, & Urbium Incolas vexarit, videtur ſatisfieri poſſe dicendo, potiſſimam cauſam fuiſſe Aerem à fœdis exhalationibus vitiatum ob nimiam illuvionem, quæ campos, & Agricolarum domos inundarit, non ſic Urbes, & Oppida in editioribus locis poſita; huic cauſæ addi poterit Victus pravus, & inſalubris, ac præſertim nimia Piſcium ingurgitatio, alimenti genus Colonis noſtris inſuetum, & quod in illorum ſtomacho facilè putreſceret. Scio equidem à non vulgaribus Medicis Piſces ægris quoque exhiberi ſolitos, tamquam laudabile alimentum, ac multò magis ſanis corporibus; verum, ut ait doctiſſimus Plempius, illorum uſus *Athletis non convenit, non caſtra ſequentibus,* non Agricolis addam ego, quibus utilior eſt caro bubula, & ſuilla. Id ipſum teſtatur Galenus, qui Piſcium uſum in hominibus otioſis, ſenibus, & ægrotis commendat, non ſic verò in iis qui corpus exercent; his addendum, quod ſicuti Piſces, qui in rapidiſſimis fluviis capiuntur, ex Athenæi ſententia, omnium ſunt optimi, ita hi eſſent omnium peſſimi, quòd in aquis ſtagnantibus fieret illorum captura.

de Togat. Val. tuend. c. 4. — 2. de Alim. fac. c. 30. — l. 8. c. 9.

LIII. His quoq; cauſis accenſeri poſſunt labores, & exercitia ſub aſſiduis imbribus, unde pororum Cutis conſtrictio,

ſudoris

ſudoris parcitas, ob frigidam, & humidam Anni intemperiem, cum aliàs per Æſtatem ſub aſſiduis laboribus copioſiſſimè ſudare conſueviſſent, quas cauſas in Oppidanis, & Civibus, qui meliori victu utuntur, nec Aeris injuriis ſunt ita expoſiti, non tàm facilè, quis reperiat. Sedes præterea hujus Ruralis Epidemiæ à Civitatibus, & Oppidis majoribus circumſcribi videbatur; quare Mutina, & Regium, eò quòd eſſent veluti in circumferentia, & Appennio proximiores, minus hanc labem ſenſere, magis autem Ferraria, & Oppida Mantuanæ Ditionis, Pado proximiora, ubi major fuit infantilis clades, quemadmodum à variis Profeſſoribus, ac aliis per literas accepi. Magna verò hæc Planities his locis circumſcripta, & tota Colonis oppleta, in cujus ſinu ad longum tempus ſtagnarant aquæ, hujus Epidemii Affectus Sedes, ac Domicilium fuit.

LIV. Circà cæterorum Affectuum examen, qui has Febres comitati ſunt, quales fuerunt Apoplexiæ, Epilepſiæ, Catarrhi præfocativi, Cachexiæ, & Hydropes, non multùm immorabor; ejuſdem enim Conſtitutionis ſoboles fuerunt, & Acidi prædominium ſignificabant, vel ſanguinem, & reliqua fluida coagulantis, vel nervoſum Syſtema occupantis; hæc omnia itaque veriſſimum eſſe Divini Senis Oraculum comprobarunt, quòd: *Morbi in pluviarum multitudine magna ex parte fiunt, febres longæ, alvi profluvia, putredines, morbi comitiales, apoplexiæ, & anginæ.* 3. Aph. 16.

LV. Ut autem circà res venturas Conjectoris quoque partes agamus, ſupereſt videndum, nùm ſperare liceat, poſtquam pacata eſt non parum hæc Affectio, an in totum ea deſitura ſit, an potiùs hæc eadem, vel deterior exſuſcitari poſſit. Sperare licet utique, malam hanc Conſtitutionem emendandam, cum poſtremi hi duos Menſes cum perpetua ferè ſerenitate, & Aeris tranquillo ſtatu Annum jam clauſerint, nam ut ait Montanus, *Tempora conſequentia ſecundum naturam exiſtentia corrigunt vitia præcedentium præter naturam exiſtentium*; at metus ſubeſt, ne ob aliquam Annonæ caritatem infœlices Coloni, in p. Epid.

qui

qui ad ſedandam latrantis ſtomachi rabiem atro pane, & confuſaneo uti cogentur;

Jeven. Sat. 5.

(Nam tener, & niveus, mollique ſiligine factus,
Servatur Dominis,)

Metus inquam ſubeſt, ne proximo Vere, & Æſtate novis calamitatibus vexentur. Sic in Æno Civitate Thraciæ, ex Hippocrate,) *uſu leguminum continenter utentes Fœminæ, & Viri crurum impotentes fiebant*, quam hiſtoriam citat Galenus, aitq; ſæpè evenire, ut ob caritatem Annonæ exitiales morbi oriantur. Vox Λιμός, quæ famem ſignificat, non niſi per ſolam diphthongũ diſcrepat ab ea quæ pernicioſam Epidemiam denotat, unde effluxit dictum illud Ἐκ Λιμȣ̃ Λοιμός. Quamvis enim Edulia mali ſucci videantur aliquando ſat benè concoqui, attamen ut egregiè monet Galenus, *Nobis non advertentibus, pravus ſuccus ex ipſis poſt longum tempus in Venis colligitur, qui poſteà exiguam ad putredinem occaſionem nactus, febres malignas accendit.* Quodcunq; malum avertat Divina Clementia, & priorem ſalubritatem huic Cœlo reſtituat.

4. in 1. Ep. 3. Aph. 16.

de Alim. Facil. 2. c. 6.

TAlis fuit Anni M. DC. LXXXX. apud nos Conſtitutio, atque hæc indoles Epidemii Affectus, qui Colonos noſtros, & Urbanos quoque afflixit; divinarint jam Aſtrologi pro ſuo lubitu, & ex ſyderalibus ſchematiſmis Anni, qui modò ſucceſſit, præſagia deduxerint, quòd ego ejusdem, poſtquàm curſum ſuum abſolverit, ſi fata dabunt, medicam hiſtoriam conſcribam.

GALEN.

GALENISTARUM
HYPOTHESIS
Adverſus Recentiorum Placita Confirmatio
FACTA
AB
ANTONIO VINCENTIO
MAJOLO FAVENTINO
Utriusque Univerſitatis Artiſtarum
Priore,
Dum Medicinæ operam dabat
Sub Excellentiſſimo
PAVLO DE MINIS
In Archigymnaſio Bononienſi Medicinæ Lectore.

Bononiæ, Typis Joſephi Longi 1674.
Superiorum permiſſu.

LECTORI BENEVOLO.

HOcce, quod à me ruditer expoſitum, Lector Candide, opuſculum cernis, principalis Democraticorum nunc nonnullorum etiam Medicorũ hypoteſis confutationem anhelat; Siquidem, ut ex Præceptore Galeno, ſi ubi deſinunt Phyſici, ibi incipiunt Medici, phyſicos anteà greſſus rectà dirrigere, ut tutiorem indè in Medellis tramitem proſequamur, eſt animadvertendũ. Et porrò data per Illos potiori corpuſculorum figuris actiuitate, qualia, quantaque naturalium phænomenum inexplicabilia fiunt? Quales, quantæq; obſcuritatum ambages hujus ſectatorum imaginationis ingenium fallunt? Licet ne Medicis quæ minùs probabilia monſtrantur, tamquam veriora in Methodo fundamenta ſtabilire? Tu interim, Beneuole Lector, hæc à me compendiosè conſcripta libenter lege, & vti Veritatis amator, quæ tibi credenda videntur prouidus amplectere, ac aſſiduum in me ſtudendi deſiderium recognoſce, dum tuæ Virtutis, ſeù Ratiocinii munificentia ea quæ abundè in hoc Primo partu deficiunt amicabiliter non inuidè corrigendo, vt præcor, ſuppeditabit. Vale.

QVÆSTIO
An Corpuſcula ſint actiua ratione figuræ.

CVm Democratica ſententia ab Ariſtotele libris phyſicorum, nec non à Galeno libris de elementis confutata, & e Scolis eliminata, rurſus à Chymicis, & Medicis Scolis acceptata fuerit, potioraq; euertat, vtpotè etiam à multis, potioribus incognitis, recognita, jure meritò diſcutiendam propoſui.

Et quidem videtur ex una parte dicendum affirmativam Democriti ſententiam à Medicis eſſe amplexandam.

Primò quia actiuitate figuræ optimè explicant Medici purgationes à medicaminibus in ſanguine factas (ſicut enim ex iniectione diverſorum in diverſis menſtruis diverſa præcipitantur ratione figuræ, ſic ſulfur ſolutum à menſtruo ſulfureo, ſiue ſpirituoſo aqua communi præcipitatur, Lac accidis fundum petit, ſic mineralia menſtruis ſalinis ſoluta ſalium infuſione ad fundum deturbantur) ità diuerſæ fiunt purgationes, quod autem præcipitationes ope figurarum fiant, patet, nam iſtis adhibitis, ſiue calidis, ſiue frigidis ſemper iidem habentur effectus.

Secundò actiuitate figuræ explicantur optimè omnes, quæ in ſanguine, & excretis, varietates obſeruantur tum in primis, tum ſecundis qualitatibus mediis medicaminibus; ſic enim ex iniectione olei victrioli in Tinctura violacea cæruleus color in cocineum mutatur; ex poſitione ferri in aqua forti frigus in intenſum calorem mutatur; quæ omnia ratione figuræ ne-

ceſſario

ceſſario conſequuntur, cum ex horum ſimul poſitione ſub qualibet temperie exiſtentium ſemper idem emergat effectus.

Tertiò quia actiuitate figuræ optimè explicantur à Chymicis plures operationes in naturalibus, cur verbi gratia aqua fortis ſiue calida, ſiue frigida exedat argentum, relinquat aurum intactum, & eadem alterata ſale armoniaco aurum diſſoluat, & intactum relinquat argentum.

Quartò ex iisdem in ſpecie, & ſola differrentibus figura, vt ex fruſtulo argenteo rotundo, & acuto fiunt in Senſorio diverſæ paſſiones vitales, ergo ſi præciſſa figura non datur diverſitas in illis ſenſibilibus, dicendum eſt diverſarum paſſionum cauſam eſſe figuram.

Non obſtantibus hiſce Recentiorum præmiſſis. Cenſeo cum Doctrina Ariſt. & Galeni falſam eſſe ſententiam Democraticam de figura actiua corpuſculorum.

Ante cuius probationem. Noto prius quod Adverſarii ſupponunt omnia operari medio motu locali. Secundo Atomorum Sectatores diuidi; alios aſſerere corpuſcula conuenientia in vna tantum ratione motus eſſe genere diuerſa; alios vero ſpecie differentia, modò in hyppoteſi de differentia generica ſic.

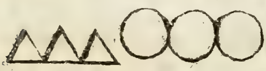
Primo probatur concluſio, ſi diverſæ figuræ eſſent actiuæ medio motu, quem cauſant in aliud verbi gratia in ſenſorium, non poſſet explicari quomodo ex tactu diverſorum entium verbi gratia liquoris ſulfurei, & aquæ idem ſtatim perciperetur accidens, ergo figuræ non ſunt actiuæ medio motu, ergo entia non operantur mediis figuris, probatur ſequella, & ad exemplum ſuppono, quod ſulfur, verbi gratia ſit figuræ triangularis, aqua autem figuræ rotundæ (quomodocumque enim dicant ſemper proportionaliter currit argumentum) non poteſt explicari quomodo iſtæ diuerſæ figuræ poſſint in ſenſorio tactus cauſare eundem motum, ergo non poteſt explicari, quomodo ex tactu ſulfuris, & aquæ idem percipiatur accidens, probatur antecedens, iſtis figuris, vtpotè conſtituentibus ſpecie

diſtincta, debentur motus diverſi tanquam diuerſæ proprietates, ergo cum in ſe habeant motus diuerſos, diuerſos etiam cauſabunt in paſſo.

Reſpondere poſſunt primo dicendo, quod iſta liquida non cauſant ſenſationem per hoc, quod medio ſuo motu moveant, ſed per hoc quod tangant ſuperficiem ſenſorii, ſed

Contra eſt, diuerſæ iſtæ figuræ habent, vt tangant diuerſimodè cutim, cum diuerſæ ſint figuræ, ergo habent, ut medio contactu diuerſo diuerſam etiam in ſenſorio cauſent motionem.

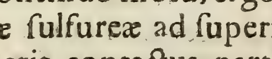
Neque dicas quod verum quidem eſt, iſta diuerſa entia, cum diuerſas habeant figuras, diuerſo modo tangere, verum etiam conuenire poſſe in tangendo, ſi verbi gratia trianguli ſulfuris vergant quo ad angulos ad ſuperficiem, ut apparet in

præſenti figura tunc enim ſenſorium tangitur à puncto circuli, & trianguli, ita vt vnum punctum tantum cujuslibet corpuſculi ſenſorium tangat.

Nam contra eſt primo corpuſcula illa non tangunt ſenſorium tantum ſecundum vnum punctum, ergo nulla reſponſio, probatur antecedens corpuſcula illa grauitant ſupra ſenſorium, & ſenſorium ſupra illa, vt apparet dum manus impellitur in aquam, & ſulfureum liquorem, ergo non poſſunt illorum figuræ ſenſorium tangere tantum ſecundum vnum punctum, ut patet dum manus grauitat ſupra rem acutam, & rotundam, tunc enim perſentit dolorem ex tactu acuti, & non obtuſi.

Contra eſt ſecundo, nam per chymicos particulæ liquidorum ſemper ſunt in continuo motu, ergo non ſunt ſemper quoad angulos particulæ ſulfureæ ad ſuperficiem, ergo continget, quod diverſus erit contactus particularum ſulfuris cum cute, ac aquæ cum eadèm, vt erit quando ex motu peruenient ad talem figuram.

Contra

Contra eſt tertio ſequeretur etiam quod ex tactu aquæ tepidæ deberet percipi eadem qualitas, ac ex tactu ſulfurei non tepentis; poſſet enim dici id, quod Aduerſarii dicunt: neque dicas quod particulæ euolantes ab aqua tepida majorem impetum faciunt, quia ſunt extra fermentum, nam

Contra eſt, hæc etiam ſunt maximè impeditæ ab humido euolante. Secundo ſequeretur ſemper quod à liquore ſulfureo, vtpotè majori copia particularum ſpiritoſarum, & ſulfurearum prædito, quam aqua, major impetus fieret in ſenſorium, & ſic diuerſa qualitas.

Secundo reſpondere poſſunt, quod diuerſæ figuræ habent quidem diuerſo modo tangere, & mouere, ſed ratione objecti capacis vnius tantum motus, eodem modo tantum poſſunt mouere, & quia ſulfur, & aqua habent eandem particulam vnico tantum motu mobilem mouere, hinc eſt &c.

Sed contra eſt, illa particula, quæ mouetur ab iſtis liquoribus, vel eſt particula integralis cutis, vel eſſentialis, ſi primum, contra eſt primo, illa particula integralis cutis, quæ mouetur ab aqua eſt capax motionis, quæ rapræſentat verbi gratia calorem, ergo cum ſulfur habeat talem motum, qui ſi communicaretur cuti, rapræſentaret calorem, ſequitur, quod ex contactu aquæ, & ſulfuris diuerſa debeant percipi accidentia, probatur antecedens; cutis perſentit calorem, ergo quia mouetur taliter ſecundum aliquam ſui integralem particulam, ſed omnes ejus particulæ integrales ſunt homogeneæ, ergo illa particula, quæ mouetur ab aqua, erit etiam mobilis à ſulfure motu rappræſentante caliditatem,

Sed dices quod licet ſit mobilis illa particula, & etiam in cute ſint aliæ particulæ, ita mobiles, vt poſſint rappræſentare calorem, tamen nec illa, nec aliæ ſunt ſic mobiles reſpectu ſulfuris, quia cum ſulfur chymicum habeat particulas ſulfuris puri in fermento ſulfureo, non habet tantam actiuitatem, ac habeat ignis, ſed

Contra eſt primò, nam æquè ſulfur chymicè extractum, & per

& per chymicam in alia irreſolubile eſt mixtum, ac aqua, immò magis aqua eſt mixta, nam ex aqua communi, quam tangimus, chymicè diuerſa extrahuntur; ergo ſi aqua hoc non obſtante poteſt ſuum effectum ſpecificum cauſare in cute, à fortiori poterit ſulfur.

Contra eſt ſecundo ſanguis genitus ex rebus ſulfureis, non obſtante quod mixtus ſit, adhuc caliditatem Corpori communicat, ergo etiam ſulfur licet ſit in fermento, caliditatem cauſabit in cute.

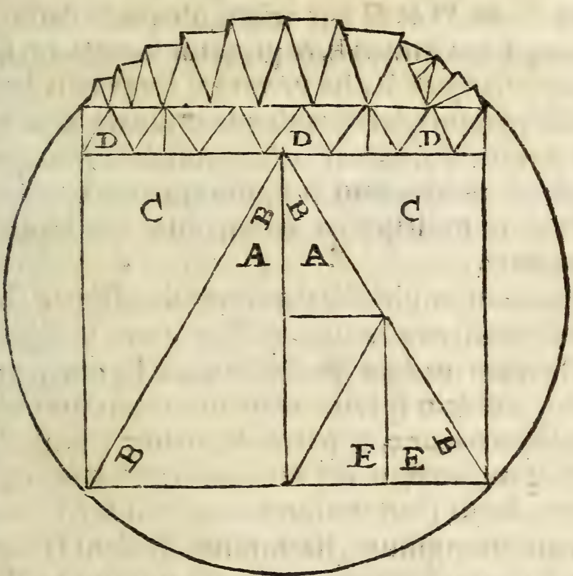
Contra eſt tertio nam ratio fermenti non obſtat quin ſulfur ſicuti prædominatur, poſſit calorem efficere, ergo &c. probatur antecedens, ſi obſtaret, maxime quia figura mixti non eſſet ex vi prædominantis elementi (patet enim dari plures ſales in quibus omnibus ſalis particulæ prædominantur, & tamen attenta aliquali aliorum componentium vnione diverſarum figurarum euadere, ſic ſal marinus, Alumen, ſalnitrum &c. vti ex Villeſio, in octoedricam, cubam & pyramidalem figuram faceſcunt) ſed hoc non facit quod figura, quæ eſt cum prædominio verbi gratia ſulfuris, non operetur diuerſimode ab eadèm ſine prædominio ejusdem, quod probatur, nam quæ eſt cum prædominio ſi non ſpecifice, ſaltem fortius operaretur, cum impetum faciat ſulfur ergo &c.

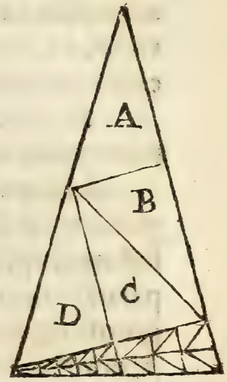
Sed dices, figura fermenti mixti operatur qua talis in ſpecie figura præciſa componentium ratione, ſed

Contra eſt, ex hoc ſequeretur quod ex vnica figura ſimplici poſſent omnia fieri, quod tamen nec nunc poteſt, & ſic nec à Deo potuit, immò fruſtra tot principia ad componenda mixta creaſſet, ſequella patet conſideranti præſentes figuras, quæ vnico tantum triangulo Scaleno ſunt efformatæ, & licet aliquæ ex iſtis non ſint completè efformatæ, magis tamen ſunt comparatione illarum, quæ ex primis componentibus calamo deſcribi poſſunt, dixi calamo, quia re vera ſunt aliquæ figuræ mixtorum, quæ ſunt exactiſſimæ, nec tamen ſic calamo effici poſſunt, ex quo aliquale motiuum deducitur, figu-

ras

ras primorum componentium mirabiles eſſe, etiam per modernos.

Si ſumantur duo trianguli AA, & ſecundum lineam perpendicularem apponantur, conſtituunt triangulum æquilaterum BBB, rurſus accipiantur alii duo trianguli C C, fiet quadratum æquiangulum, ſed non æquilaterum, quod autem trianguli conſtituentes dictum Quadratum ſint ejusdem ſpeciei, probatur, nam eorum anguli ſunt æquales angulis triangulolorum A A, etſi trianguli CC apponantur ſimul, ſicuti trianguli AA, conſtituent eumdem triangulum B B, ſi autem vis facere quadratum æquilaterum, relinque primum quadratum, & pone ſupra latus ſuperius triangulos D D. Si autem vis facere circulum, relinque quadratum, æquilaterum, & ſupra quodlibet latus ponantur trianguli, vt quilibet poteſt in præſenti figura rotunda conſiderare. Ex iisdem triangulis etiam poteſt fieri pyramis, nam ſumatur triangulus A mox illi adaptetur

ſecundum baſim triangulus B, rurſus aſſumatur triangulus C, & adaptetur triangulo B, ita vt anguli æquales diametro obliquo ſe reſpiciant. Rurſus ſumatur triangulus D, & adaptetur triangulo C. ita vt ex D & C fiat triangulus æquilaterus, rurſus ſumatur triangulus vltimus E, & ponatur ſecundum baſim annexus angulo trianguli B, ita vt vergat foras ejus baſis eo modo, ac requirit pyramis, ad complendum autem ſpatium vsque ad lineam F pyramidis, ſumantur alii minimi trianguli ejuſdem ſpeciei aptandi modo, quo in figura apparent.

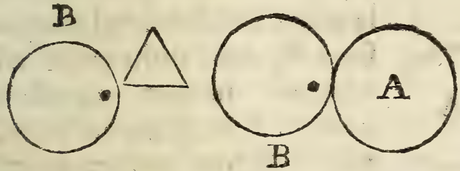
Sed dices adhuc tu multiplicas entia, cum multiplices triangulos in quantitate.

Reſpondetur quod nõ multiplicatur quantitas figuræ ſimplicis, quæ dicat variationem plurium differentium in figura, ſed multiplicatur tantum eadem ſpecies atoma figuræ, quæ parua cum alia parua eiuſdem ſpeciei anatomæ componit magnam figuram eiuſdem naturæ, ac parua, ſic maior triangulus A conſtat ex quatuor minoribus, ſed eiuſdem ſpeciei triangulis, & probatur; nam ſicuti duo maiores trianguli A A faciunt appoſiti æquilaterum triangulum, ita minimi Scaleni faciunt alium triangulum E E æquilaterum, rurſus iſti minimi ex aliis, & ſic de ſingulis vt patet conſideranti; unde ſemper remanet ſequella quod ex vna in ſpecie figura fierent omnia, nempè circulus, quadratus, triangulus, pyramis, &c.

Si ſecundum, nempè ſi particula quæ movetur eſt eſſentialis, contra eſt primo, & quidem contra primum, quod in reſponſione aſſeritur, nempè quod ſulfur, & aqua poſſint tantum particulam unam mouere v. g. aqueam, nam menſtruũ ſulfureum exacte etiam particulas, ſulfureas extrahit, aqua non, ergo ſulfur, & aqua non mouent vnicam tantũ particulam, ſed ſulfur diuerſam mouet ab aqua, vel ſaltem magis, ergo ſemper ſequeretur, quod ex contactu ſulfuris, & aquæ diuerſum, vel ſaltem modo magis, modo minus accidens perciperetur.

Contra eſt ſecundo, & quidem contra illud, quod aſſeritur, quod vnico tantum modo poſſit illa particula mobilis ſenſo-

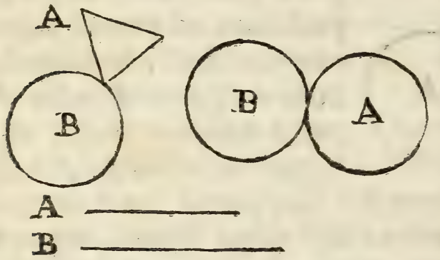
ſenſorii moueri, verbi gratia particula aquea quæ ſupponitur rotunda, & poſſit tantum circulariter moueri; vel particula aquea, quæ ſupponitur rotunda, & debet mouere particulam aqueam ſenſorii, debet ingredi fermentum, vt moueat, vel non, ſi debet ingredi, vel habet viam paratam, vel ſibi debet parare, ſi habet, contra primo eſt, adhuc ſequitur, quod ex tactu aquæ, & ſulfuris diuerſa debeant percipi accidentia, probatur ſequella, ſupponatur verbi gratia, quod ſulfur habeat virtutem, quantum eſt ex ſe pellendi ſurſum, aqua autem deorſum, & quod locus, quem debent ingredi ſit in parte ſiniſtra, quo poſito ſic contra eſt, quod pellit ſurſum circulariter mouet à parte ſiniſtra ſurſum, quod pellit deorſum, à parte ſiniſtra ſurſum, quod pellit deorſum, à parte ſiniſtra deorſum, vt apparet in præſenti figura, nam in prima figura triangulus

pellit partem circuli vbi punctum ad partem ſuperiorem ubi B, in ſecunda autem figura circulus A pellit partem circuli vbi punctum ad ſitum vbi B, ſed iſtæ ſunt diuerſæ motiones ſufficientes ad determinandum ſenſum comunem ad hoc vt diſtinguat diuerſa, ergo ex tactu aquæ, & ſulfuris diuerſa percipientur ſtatim accidentia. probatur minor, ita ſe habent motiones in cute ad determinandum ſenſum communem, ſicuti motiones aliæ externæ ad determinandum eundem, ſed ex motione alicujus rotæ modo ſupradicto determinatur ſenſus communis ad diſcernendum, quod mouens modo moueat vno, modo alio, & oppoſito modo, ergo etiam ſic determinabitur à motione facta à corpuſculis in cute, & tamquam diuerſa cognoſcet, & diſtinguet. Contra eſt ſecundo adhuc ſequitur, quod magis intensè debeat percipi accidens commune ex tactu vnius, verbi gratia, aquæ, quam ſulfuris, quod tamen experientia conſtat eſſe falſum, probatur ſequella, particula aquea dum mouetur pro mouenda alia

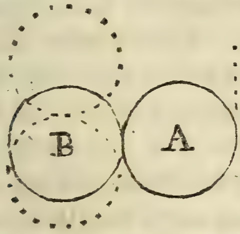
da alia particula cutis, vel circulariter mouetur; vt poſſent dicere Nonnulli, vel tantum huc illuc agitatur, vt aſſerit Boyle, ſi primum ſequeretur, quod circulus magis moueret, ac triangulus, cum in motu circulari continuo tangat circulus, non autem triangulus, ſi ſecundum, ſequitur quod magis tangat triangulus cum circulus mouens tangat circulum motum ſecundum punctum, triangulus autem poſſit tangere ſecundum baſim.

Si Secundum, nempe ſi ſibi viam debent parare, contra eſt, vel figuræ ingredientes debent concomitari figuram motam, vel ſufficit, vt tangant, ſi primum, ſequitur primo, quod figura rotunda A mouens aliam figuram rotundam B fortius moueat laterales partes, quam figura trianguli mouens figuram rotundam B, vnde diuerſa qualitas percipietur ex contactu ſulfuris, & aquæ, ſequella patet conſideranti præpoſitas figuras, dum enim triangulus mouet circulum ſenſorij B vt in prima figura vbi A, & cum eodem fertur, facit lineam breuiorem A cum triangulus ſit in circulo factus, ſi aliter factus, quod tamen gratis aſſeritur, non amplius ratione figuræ, ſed puræ quantitatis operantur, dum vero circulus A mouet circulum B vt in ſecunda figura vbi B facit lineam longiorem B, ex quo ſequitur, quod faciant circulos maiores, & minores, & per conſequens, magis, vel minus pellant ad latera adiacentes figuras. Sequitur ſecundo id, quod fuit dictum, quando dicebamus, quod figuræ mouentes ingrediebantur fermentum, exiſtente via parata. Si ſecundum nempe ſufficiat, vt tangant, ſequitur primo omne id, quod immediate antecedenter fuit dictum, ſequitur ſecundo, & hoc etiam verificatur de modo antecedenter dicto, nempe quod circulus mobilis poſſit reci-

pere.

pere diverſas motiones à diuerſis figuris exigentibus diuerſimode mouere, nam cum figuræ adiacentes circulo mobili ſenſorij cedant locum figuræ mouenti dictum circulum, ſequitur etiam, quod poſſint cedere locum circulo ſenſorii prout diuerſimodè moto, & impulſo à figuris mouentibus; ſi enim verbi gratia circulus mouens A habet virtutem faciendi ſibi illam viam, vbi ſunt puncta, habet etiam vim faciendi viam in parte inferna circuli B pellendo deorſum circulum B Senſorii, cum figuræ, quæ pelluntur à ſpatio, vbi puncta ſint eadem, ac quæ ſunt in parte inferna circuli B. Neque dicant, quod æqualiter pellant, ad latera, & vndequaque, triangulus, & circulus mouens, nam primo falſum eſt ratione figuræ, baſis enim trianguli breuior eſt, ac ſit diameter circuli. Item minus diſtat angulus trianguli à baſi, quam pars ſuperior ab inferiore circuli.

Secundo contra eſt, nam magis mouet ad latera, verbi gratia quod vim habet pellendi ad latera ab intrinſeco, quam illud, quod tantum pellit ratione figuræ, vt patet, ſi quis verſus latera manum pellat in aquam, & ſaxum eiuſdem latitudinis, ac ſpatium fuit dictum ab impellente manu, tangens aquam deorſum feratur, minus enim ad latera ſaxum pellit aquam, quam manùs pellens.

Contra eſt tertio nam ignis etiam dum ingreditur fermentum cutis calorem non rappræſentaret.

Sed reſpondere poſſunt dicendo quod particula mobilis à particulis mouentibus ſulfuris ſcilicet, & aquæ, non ſit mobilis motu circulari, ſed tantùm lateraliter.

Sed contra primò eſt, nam figuræ, quæ debènt mouere, vel ingrediuntur fermentum, & ſi ingrediuntur, vel habent viam paratam, vel ſibi faciunt, ſi habent, contra eſt, vel figuræ mouentes habent vim ab intrinſeco, ita vt vna

verbi gratia ſulfuris tendat ab intrinſeco ſurſum, alia autem, vt particula aquea deorſum, vel vna ex iſtis habet aliam operationem ſpecificam, verbi gratia pellendi ad latera, ſi primum, adhuc valet argumentum primum, immo & ſecundum factum contra illos, qui dicebant quod poterat tantum moueri circulariter ex ingreſſu figurarum exiſtente via parata, ſi ſecundum nempè, quod vna ex figuris pellat ad latera, ſequitur primò quod magis hæc pellet ad latera, quàm, quæ exigentiam non habet pellendi ad latera, ſequuntur ſecundò duo argumenta adducta in primo caſu, cum hac differentia, quod primum ex illis verificatur tantùm reſpectu figuræ, quæ habet tantùm vim pellendi deorſum. Si ſibi parant viam, ſequuntur omnia argumenta dicta contra aſſerentes, quod figura mobilis ſenſorii erat mobilis circulariter ex ingreſſu ſulfuris, & aquæ in fermentum, ſibi viam parando, Et Noto, ſi adducerent non unicam, ſed plures eſſe particulas differentes quidem in figura, ſed unius tantùm motus patibiles, quod contra militant ſupra dicta argumenta, vt patet conſideranti.

Si dicas ſecundum, nempe non eſſe neceſſe, quod figuræ mouentes ingrediantur fermentum, ſed ſufficere, vt tangant partem extimam ſiue mobilem circulariter, ſiue quomodocumq;

Contra primò eſt, non poſſent cauſare ſemper eamdem paſſionem, cum non ſemper tangant eamdem figuram Mobilis; figuræ enim componentes fermentum ſenſorii, ex vi fermentationis, continuò mutant ſitum, vnde ad ſuperficiem modò pars cuba nempè ſalina, modò rotunda, nempè aqua aſcendit, &c. & ſic ſulfur, & aqua diuerſas ſucceſſiuè tangunt figuras; Vndè ex parte mobilis, & agentis paſſio diuerſa.

Sed dices primo quod illæ particulæ v. g. ſalis, ſulfuris, & aquæ non omnes poſſunt, ſed vna moueri à ſulfure, & aqua; contra eſt, tangibilia mouent, ergò reprimunt motum componentium.

Sed dices ſecundò, licet particulæ omnes moveantur, adhuc ſemper percipi vnam tantum qualitatem, eò quià particulam

culam, quam mouent ad frigus, fortius mouent, undè majus occupat minus.

Sed contra, nam cum omnes aliæ motiones ſint diuerſæ, cum factæ in diuerſis figuris diuerſa inaniola habentibus, & à diuerſis figuris diuerſimodè, quantùm eſt ex ſe moventibus, ſuperarent, vel ſaltem minuerent; vt apparet in aqua aliqualiter tepida, quæ licèt maius frigoris habeat, ac caloris, tamèn imminutum rappræſentat frigus.

Neque dicant alias diuerſas motiones non eſſe contrarias motioni rappræſentanti frigus; alias addo, tot quot eſſent motiones, & tot perciperentur paſſiones, & quoniam pluſquam duæ ſunt motiones, pluſquam duæ perciperentur paſſiones.

Contra eſt ſecundò ſi particulæ ſulfuris, & aquæ tangendo tantùm ſuperficiem, movent circulariter, vel deorſum, vel lateraliter.

Si circulariter; non poſſunt hoc facere, niſi per motum, quem habent liquida illa, ratione cuius impulſum faciunt in particulam mobilem ad latus ſenſorii, nam impulſus perpendicularis non mouet circulariter, ſed hoc non poſſunt dicere, cum ex contactu Adamantis percipiatur frigus, & huius particulæ talem motum non habent; contra hoc valet etiam ſecundum argumentum contra aſſerentes, quod particula mobilis ſenſorii movebatur circulariter, ex ingreſſu figurarum mouentium exiſtente via parata. Si deorſum vel dum pellunt deorſum particula mota mouet alias, vel non, ſi mouet ſequitur illud quod tertio fuit dictum contra aſſerentes, quod, adhoc vt particula cutis moueatur circulariter, debent ingredi figuræ mouentes parando ſibi viam; ſi non, quia ſit ſufficiens locus ſequitur quod fortius pellat deorſum, quod habet vim pellendi deorſum, quam illud, quod ratione tantum grauitationis hoc facit, &c.

Neque dicant, quod id, quod mouet, & ratione grauitationis, & ratione proprii impulſus poſſit tantùm mouere deorſum per tantum ſpatii per quantum pellit deorſum figura mo-

ra mouens ex ſola grauitatione, eo quia maius ſpatium non datur.

Sed contra, adhuc ſequitur, quod fortius moueatur particula ſenſorij ab illo, quod mouet, & media grauitate, & media propria virtute, & ſic intensè magis, ſi non ſpecifica perciperetur qualitas, ſicuti cognoſcimus aliquod fortius moueri, per hoc quod faciat ſpatium æquale breviori tempore.

Si lateraliter, vel per accidens, vel ſecundùm exigentiam; ſi per accidens, id eſt, eò quia tangibile grauitat ſupra particulam ſenſorij, & hujus particula non habet ſitum in parte inferna ad quem tendat, ſed tantum in laterali parte.

Contra eſt; magis, & citiùs pelletur ad latera ab illa figura, quæ deorſum pellit, & grauitatione, & propria vi: Si ſecundum naturam, vel ab ambobus mouentibus, vel ab vno, ſi ab ambobus fortiùs pellet ad latera particula, cui conuenit tamquam proprietas mouere deorſum, ſi ab vno tantum per ſe, ab alio per accidens, fortius pelletur ad latera à mouente per ſe.

Sed dices, quod id quod pellit per accidens, æqualiter pellat ad latera, ac illud, quod pellit per ſe, nam quod pellit per accidens, ſupponendo, quod habeat vim pellendi deorſum, & pellit illa vi, & etiam ex grauitatione manus ſupra illam, ſed hoc non valet, nam etiam grauitatio manus eſt communis particulæ mouenti per ſe ad latera.

Si autem dicant, quod figuræ mouentes ſint diuerſæ quidem ſpecie, ſed genere conuenientes, v. g. omnes rotundæ, valent omnia ſupradicta argumenta, nam adhuc habent diuerſo modo tangere, cum ſint ſpecie diſtincta corpuſcula, & ſi dicant, quod poſſint tantum vnam particulam vnico motu tantum mobilem mouere, valent ſuperius adducta, quæ breuitatis gratia ommittuntur, cum ſatis ex ſuperioribus colligi poſſit proportionaliter confutatio.

Noto, aliquem poſſe dicere, quod liquida cauſant ſenſationem mediis figuris compoſitis, & omnia conueniunt in vna ſpecie, figura, unde eandem paſſionem faciunt in ſenſorio.

Sed

Sed contra primò eſt, nam omnes Moderni dicunt (licet malè aſſerant) quod in viuente diuerſæ fiunt ſeparationes liquidorum,quia diuerſas habent figuras diuerſis porulis adaptatas; ſecundò, quia figura compoſita habetur à proportione componentium, ut ſupra notauimus in diuerſitate ſalium ex Villeſio, vnde cum in diuerſis liquidis, diuerſa ſit miſcibilium proportio, diuerſa etiam erit figura.

Contra eſt tertiò, nam omnia argumenta huc vſq; facta valent, ſi aſſumatur aqua pura, & ſal liquatum; neque dicant quod licet ſal liquatum, & Tinctura ſulfuris habeant diuerſas figuras,ab aqua pura, tamen cum actiuitate illius conueniunt, quia maximàm quantitatẽ aquæ in illis tincturis eſt inuenire; nam hoc non obſtat, quin debeant minuere actiuitatem aquæ, & ſuam ſpecificam oſtendere, cum etiam in aqua tepida minor ſit quantitas ſulfuris, quam aquæ, & tamen minuatur actiuitas aquæ, & propria ſulfuris percipiatur.

PRobatur ſecundò, nam conceſſa actiuitate figuris, non poteſt explicari quomodo medio motu, quem cauſant in cute, ſenſus communis poſſit determinari ad diſtinguendum obiectum tactum, v. g. calorem reperiri in tali ſitu ſenſorij, ergo figuræ non habent cauſare ſenſationem in cute medio motu, probatur antecedens, ſi aliquo modo, poteſt explicari, maximè dicendo motionem factam in ſenſorio communicari neruis, vnde ipſimet Cerebro, ex quo poſtea fit diſtinctio ſitus obiecti in ſenſorio, ſed hoc poſito ſequeretur, quod qualitas tacta perciperetur etiam per totum neruum à ſenſorio ad Cerebrum; nam ſi ideo perciperetur qualitas in illa parte ſenſorij, vbi tactus obiecti, quia ibi motio ab obiecto facta, cum eadem continuet per totum neruum uſque ad Cerebrum, de neceſſe inibi debet rappræſentari obiectum.

Nec valet dicere, quod in neruo ſit quidem motio ſimilis exiſtenti in ſenſorio, cum illam cerebro manifeſtet, tamen iſta

ità exigua eſt, vt phyſicè non percipiatur, quia diſtinctio maioris tollit diſtinctionem minoris.

Sed contra eſt, nam ità ſe habet motio nerui tendentis à cute ad cerebrum facta à motione exiſtente in cute ex tactu vehementis ſenſibilis, ſicuti ſe habet exigua motio facta in cute ex tactu mitiſſimi ſenſibilis, ſed non obſtante differentia maioris, & minoris motionis in cute, adhuc vnà ſimùl percipiuntur, ergo &c.

Nec dicant eſſe diſparitatem, quia in hoc ſecundo caſu motiones per diuerſas fibras ad diuerſas cerebri partes feruntur.

Nam contra eſt primò, ſequeretur, quod exiſtente intemperie calida in cerebro, ſi pede, vel manu aquam tepidam tangeremus, ſenſus communis non diſtingueret qualitatem calidam in ſitu ſenſorii; probatur, nam ideo ipſi dicunt, quod ſenſus communis non obſtante motione in medulla nerui, adhuc diſtinguit motionem tantum in cute, quia in hac eſt maior, ſed maior calor eſt in cerebro intemperie calida affecto, vt patet cuique, ac ſit ille tepor aquæ; ergo non deberet diſtinguere teporem aquæ in manu, vel pede.

Contra eſt ſecundò, nam concipi non poteſt, quod cuilibet minimæ parti cutis correſpondeat vna fibrula, quæ abſq; continuitate cum aliis feratur ad cerebrum, vt aſſerunt Charteſiani, ſi enim hoc eſſet, æqualis deberet eſſe ſpinalis medulla Aggregato ex omnibus membranis, cuius quanta ſit falſitas notum eſt omnibus; Neque dicant quod in efformatione cutis fibræ craſſeſcant, nam ſenſibiliter deberent craſceſcere cum membranarum aceruus, quam ſenſibiliter excedat medullæ craſſitiem, & ſic poſſet certè tangi medietas fibrulæ cum calido vehementiori, alia cum minori, & ſic vtraq; intenſio non perciperetur, quod tamen falſum conſtat experientia.

PRobatur tertiò; determinatio ſenſus communis non poteſt haberi per motum neruis communicatum à motu facto in-

ĉto in ſenſorio, ergo per ſolum motum figurarum non poteſt explicari iſta actio, probatur antecedens, vel iſte motus factus in nervo, eſſet motus factus in nerui medulla, vel in tunica, ſi primum, ergo ſecto neruo, & applicato calore medullæ eiuſdem qualitas percipi deberet, Item applicato calore cerebri medullæ perciperetur, nam maior ratio non eſt cur calor motionem faciat in medulla medio ſenſorio, quam ſine, nam dato etiam quod faceret talem motionem media cute, quia hæc ſit determinatæ ſtructuræ, adhuc tamen aliquam facere poſſet motionem in medulla, quæ aliquam ex primis, vel ſecundis qualitatibus deberet rappræſentare; ſicuti enim medulla eſt capax tot diuerſarum motionum prouenientium à cute, eſt impoſſibile captu, quod tot diuerſa, quot reperiuntur in Mundo tangibilia, non poſſent ſuis diuerſis figuris vnam ſimilem cauſare; ſicuti enim diuerſificatis obiectis reſpectu cutis, v. g. ſanguine, & igne, adhuc idem calor habetur, ſic diverſificato organo, remanente identitate obiecti, poſſet fieri adhuc eadem motio: ad ſoluenda iſta non valet, niſi actus ellicitus ſenſuum externorum proportionatum obiectum ſenſuum internorum, ut ponit Antiquorum Scola.

Si ſecundum, nempe per tunicam; vel totum Cerebrum conſtat filamentis nerueis, vel tantum ſola medulla, non primum, alias ſecto Cerebro dolor fieret, non ſecundum, nam currit ſupra factum argumentum.

PRobatur quarto, non poteſt explicari media figurarum motione quomodo rerum memoria fiat, nam vel fit per receptionem corpuſculorum, & hoc quidem non; vbi enim eſt multarum rerum memoria, ibi quam maxima eſſet capitis grauedo, ſic vapores tenuiſſimi ad caput eleuati grauant, item ſequeretur, quod ex memoria ingentium, & multorum ignium caput ſummè calleret, accedat; quod nulli haberent memoriam rerum ſolo auditu cognitarum, cum nulla poſſint ex auditu recipi corpuſcula, quæ ab intrinſeco habeant rap-

præſentare res enarratas; aer enim modificatus ex ſua natura reuertitur ad ſuum ſtatum, vt patet in ſententia modernorum dicentium colorem eſſe lumen refractum, & modificatum, item ſonum modificatum aerem; vel ſecundo fit per motionem factam in Cerebri particulis, quod dici nequit, vel enim particulæ motæ remanerent in terminis illarum motionum, vel non, ſi primum, ex multarum rerum memoria cerebri inuerſio quodamodò fieret, nec amplius per modernos munera ſua obire poſſet, cùm quam maximè conformationem mutaſſet, tum quia, vel iſtæ motiones diuerſarum rerum & oppoſitarum fierent in eadem parte, & hoc non, quia implicat, vt eadem pars, permanendo in termino motuum oppoſitorum, poſſit eſſe capax eorumdem; vel fieret in diuerſis partibus, quod nequit dici, aliàs ablata verbi gratia vna parte cerebri, tolleretur memoria aliquarum rerum, nec amplius illæ mente detineri poſſent; tum quia, vel omnes litteræ habent propria domicilia, & hoc nequit dici, nam vel ſequeretur quod ex memoria ſolius Abcedarij poſſem omnia memorari, vel non eſſet ratio, cur rei cognitæ poſſem reminiſci cum motiones litterarum componentium vocabula, quæ audiui, vel legi, amplius combinationem non habeant; vel non habent propria domicilia, ſed prout conſtituentes diuerſa vocabula eorum motiones ſic coordinatæ in eadem cerebri particula recipiuntur; quod dici nequit, nam tot diuerſæ ſunt motiones litterarum componentium aliquod Vocabulum, ut impoſſibile ſit vnam non deſtruere aliam, immò, nec eſſet ratio cùr motiones factæ ex lectione multorum Voluminum non remanerent quoad terminum ad quem in eadem parte; non enim magis opponitur ſonus vnius vocabuli cum altero alterius, quam unius litteræ cum altero alterius.

Nec dicas, ut fiat memoria, ſufficit, ut partes fuerint motæ, licet non remanſerint in termino illarum motionum, nam contra eſt, hoc quod eſt fuiſſe diuerſas motiones in cerebro; nihil ponit reale in eodem, ergo non poteſt cauſare memoriam

riam, tum quia rei ſemel conceptæ ſemper maneret memoria; ſemper enim valeret dicere, fuit motio, nec obſtat Cerebri continuum decrementum, nam quomodo poſtea ipſi explicabunt memoriam vnius rei continuatæ per annos v. g. quadraginta?

PRobatur quintò in vniuerſali, quod figura non ſit actiua; corpuſcula non conſtituunt res, vt tales in ſpecie, ergo neq; res tales in ſpecie per corpuſcula componentia ſpecificè operantur, cum modus operandi ſequatur modũ eſſendi, probatur antecedens, ſi corpuſcula conſtituerent res prout tales in ſpecie, à Chymicis, & per artem factũ eſſet aliquod, quod in viuente fit, & reperitur, ſed nunquam per artem factum eſt, quod debeatur aliquo modo viuenti, nunquam enim, nec facta eſt caro, quæ in tam diuerſa proportione, quot ſunt reperire animalia diuerſa ſpecie, poteſt ſtare, nec vegetabilia, quæ in ſimili diuerſitate reperiuntur, ergo corpuſcula non poſſunt rerum eſſentiam conſtituere.

Sed dices hoc argumentum nimis probat, & per conſequens nihil; quod autem nimis probet, patet, nam per Antiquos formæ carnium, & omnium rerum introducuntur mediis diſpoſitionibus, quæ ſunt talis proportio calidi, frigidi, humidi, & ſicci, & tamen per Chymicam hæ diſpoſitiones non poſſunt poni, aliàs etiam ponerentur formæ ad quas fiunt diſpoſitiones.

Reſpondetur verum quidem eſſe, quod illæ ſunt diſpoſitiones pro introductione formarum inanimatarum, non autem ſunt ſufficientes ad introducendam formam mixtorum Viuentium, ſed requiritur quædam virtus, quæ ſolius facultatis animæ, vel ſuperioris Agentis eſt opus, vt docet Antiquorum Scola, hinc poſtea aſſignatur ratio cur vinum non poſſit ex quocunque infuſo aliud vinum generare, cur lac non aliud lac, & ſic de ſingulis.

Sed dices, nec etiam aurum, quod eſt quid inanimatum

poteſt fieri à Chymica, ergo ſemper nimis probat. Sed reſpondeo, quòd factum eſt aurum per Chymicam, & dato quod verum, & perfectum numquam ſit factum, adhuc tamen fuit factum aliquod ſummè analogum, quod de rebus viuentibus, ſeu viuenti conuenientibus, vt carne, ſanguine &c. numquam verificatum eſt.

Sed dices, qualis eſt, talis qualitas à principio animaſtico inducta; reſpondeo talem eſſe, qualis promanat à ſubſtantia magnetis ad attrahendum ferrum, quæ actiuitate corpuſculorum, vt infra patebit, non poteſt, vllo modo probabiliter explicari.

PRobatur ſexto, ſi Carnes v. g. conſtarent ex corpuſculis ſpiritoſis, ſulfureis, ſalinis, terreis, & aqueis, ita, vt mediis figuris ipſorum operarentur, non poſſet explicari quomodo augerentur carnes uſque ad detterminatam dimenſionem, nec quomodo vulneribus, aut abſceſſibus deperditæ regenerentur, ergo ex illis non conſtant eſſentialiter, cum medijs iis non poſſint ſuas proprietates exercere, probatur ſequella, nõ primum, nam ſi vllo modo poſſet explicari, maximè dicendo, quod augeantur partes, per hoc quod fermentum harum laxitatem quandam habeat ex prædominio particularum aquearum, vndè cum augeantur partes per receptionem particularum terrearum, vt patet, cum continuo indureſcant partes, ſequitur quod tandem deueniant ad tantam tenacitatem fermenti, vt amplius nil recipi poſſit in fermento partium pro harum augmento, & ſic amplius partes non poſſint augeri (ſic dicere tenentur qui volunt animam vegetatiuam determinari à fermento in augmentatione partium) ſed hoc non explicat, nam carnes, quando amplius non creſcunt, majorem laxitatem partium adhuc retinent, ac oſſa haberent in infantia, ſed oſſa in infantia, non obſtante illa tenacitate, aucta fuere ergo caro, dum amplius non creſcit, adhuc augeri deberet, ſi hoc fieret ab anima vegetatiua determinata à combinatione corpuſculorũ.

Non

Non poteſt explicari ſecundum, nam ſi partes viuentis augerentur actiuitate figurarum, maximè, quia in fermento, quod conſtituunt, recipiunt ſanguinem ex quo ſeparant quod eſt congruum,& expellunt, quod eſt ſuperfluum carni,ſed hoc non explicat, quomodo defficiente parte muſculi hominis in ætate conſiſtenti immò declinanti, in loco deperditæ alia caro regeneretur, ergo &c. probatur minor. caro, quæ ponitur loco deperditæ, per generationem eſt genita, ergo extra fermentum fuit genita ſed corpuſcula per illos non ſunt actiua in generatione carnis, niſi per receptionem ſanguinis in fermento, cuius ſunt eſſentialiter partes, ergo poſito, quod anima determinetur ad productionem carnis ab actiuitate figuræ primorum componentium, eſt inexplicabilis in allato caſu generatio carnis; quod autem caro debeat fieri per generationem, patet, nam ille muſculus non amplius augebatur, cum ætas ſit in declinatione, immò diminuebatur.

PRobatur ſeptimo, nam per figuræ actiuitatem eſt inexplicabilis naturalis partium generatio ex ſemine; vel enim ſemen eſt homeomeria quædam, vt volebat Empedocles, vel eſt ſimilare; ſi primum, vel cum coordinatione partium, vel ſine, quomodocumq; dicatur ſemper requiritur coordinans, cum partes ex ſe præſcindant ab hoc, vel illo ſitu, quod aſſignari non poteſt, nam talis coordinatio fieri debet per motum ad oppoſita, vnde non poterit aſſignari vna in ſpecie figura, cui talis competat oppoſitio. Si ſecundum, nempè ſemen ſimilare, ergo requiritur, quod proportionem faciat in hoc pro diuerſa partium generatione, ſed non poteſt aſſignari, nam ſubiectum, ex hypotheſi, eſt ſimilare, agens eſt vna in ſpecie figura, vel vnum in ſpecie fermentum, quæ omnia reſpectu eiuſdem diſſimiliter operari non poſſunt.

Sed dices ſemen eſt ætherogeneum, pars deſtinata pro generatione Capitis eſt in parte ſurſum, pro generatione hepatis in parte magis inferna, &c. Sed contra currit argumentum contra, aſſerentes ſemen eſſe homeomeriam.

Poſſes

Poſſes adducere circa effectiuum, quod eadem ratio formalis ſe habet ad oppoſita, ſit exemplum dum ignis agit in argentum & plumbum, qui ſi moderatus in vnam maſſam hæc mineralia miſcet, ſi vehemens ſegregat illa; nam

Contra eſt, ergo requiritur per aduerſarios in figura, ſeu fermento agente ſaltem diſtinctio ſecundum gradus, ſed non poteſt aſſignari à quo talis diſtinctio, non enim ab vno in ſpecie, & gradu determinato, non à pluribus, & diuerſis, quia hæc probabiliter aſſignari non poſſunt, deinde data diſtinctione ſecundum gradus in agente, ſemper currit argumentum contra aſſerentes ſemen eſſe homeomeriam.

PRobatur octauo in vniuerſali, quia, vt optimè tradidit Galen. lib. de naturalibus facultatibus, eſt inexplicabile in ſententia corpuſculorum, quomodo lapis magneticus ſit tractivus ferri, probatur, ſi poſſet explicari, maximè per defluuium corpuſculorum magnetis, quæ incidentia in ferrum corpuſculis huius implicentur, ſed per hoc, quæ obſervantur fieri à magnete non explicantur, ergo &c. probatur minor, tum quia per hoc, quod corpuſcula defluentia à magnete appendantur ferri corpuſculis, non habetur effectiuum tractionis, ſed ſolius manutentionis, vbi corpuſculorum accurſus, ſed hic indiſtans fit, ergo ferrum indiſtans manuteneretur, non traheretur, tum quia per hoc non poteſt explicari, quomodo ſtilus primo ſtilo appenſus poſſit ſuſtineri, ergo &c. probatur minor, nam vel hoc explicaretur dicendo, quod corpuſcula prouenientia à magnete partim ferro adherent, & partim ad latera primi ſtili deorſum feruntur, vel dicendo, quod corpuſcula à magnete defluentia partim ſtili corpuſculis adhærent, & partim per ferri porulos tranſeunt; ſed nullo ex his modis explicatur, ergo &c.

Non primò modo, tum quia, quæ non annectuntur, reflectuntur non refranguntur; ſiquidem ſuppono ſuperficiem ſtili qua magneti annectitur extenſam, ac magnetis latitudo, vndè corpuſcula defluunt, tum quia quomodo explicabunt,

cur

cur magnes ſub auri craſſa, & lata lamina exiſtens ferrum ſupradictam laminam iacens huc illuc ſecundum ſui motus differentias agitet; minores enim porulos obtinet aurum, ac ferrum? tum quia, ſi ſecundus ſtilus primo appenſus modo dicto ſubſtentaretur, ſequeretur quod inde ſecundus ſtilus à magnete primo ſtilo auulſo traheretur, ſed hoc experientia conſtat eſſe falſum, ergo & id, vndè ſequitur, tùm quia ſi v.g. primus ſtilus in tenuem, & latiſſimam laminam efformaretur, & magneti ſecundum latitudinem appenderetur, ſecundus ſtilus ſub lamina poſitus amplius non ſubſtentaretur, cum tenuiſſima, & lata illa lamina omnia corpuſcula à magnete prouenientia reflecteret, nec ſineret, vt ulla ad ſui latera deorſum fererentur.

Non ſecundum, nam propagatio aliquorum corpuſculorum magnetis per ferri profunditatem eſt impoſſibilis, cum ſi quæ ferro annectuntur, ideo fiat, quia ad ferri corpuſcula impingunt, ergo etiam alia per ferri profunditatem transeuntia in alia ferri corpuſcula impingent, & ſic illis annectentur, nec vlla profunditatem tranſire poterunt, ferrum enim opacum eſt, ac maiora ſui corpuſcula obtinet, ac à magnete defluant, ſed dices per opacitatem reſpectu luminis non tollitur rectitudo porulorum reſpectu corpuſculorum magnetis, quæ cum ſint longè tenuuiora liberè tranſient.

Sed contra, & aſſumo magnetem aptam tantum ad trahendam vnam ferri libram, & hæc libra, in tenuem, latamque laminam efformata magneti ſecundum latum appendatur, quo poſito, ſic arguo, dantur iidem poruli in laminæ profunditate, ac in ſtili craſſitie ponderis quaternarij libræ reperiebantur, ergo, ſi per ſe corpuſcula magnetis per ſtilum tranſibant, etiàm per laminam tranſient, ergo, ſi appenderetur ſtilus parti infernæ laminæ, vt appendebatur alteri ſtilo ſubſtentari deberet, ſed hoc experientia falſum eſſe compertiſſimum eſt, ergo illa corpuſcula per primum ſtilum non tranſibant, ergo ſecundus ſtilus primò adaptatus mediis corpuſculis non trahebatur à magnete, ſed qualitate propria, & occulta.

Sed dices, quod ideo magnetis corpuſcula per profunditatem

tatem laminæ ſecundum latum appenſæ non tranſient, eo quia ibi ſufficientia ferri corpuſcula, cum quibus anneƈtuntur, invenit.

Sed contra eſt, vel corpuſcula magnetis ſunt illa, quæ laminæ corpuſcula vndequaque inueniunt, vel ſunt ferri, quæ illa magnetis inueniunt, non primum, alias, cum lamina figuræ v. g. quadrati æquianguli, latera efformata à lineis breuioribus, breuiora habeat, aliqua magnetis corpuſcula iſta tranſient, cum ibi tot ferri corpuſcula non inueniant, quot ad alia latera inueniunt.

Neque dicant, quod vbi latera ſunt breuiora, ibi ſufficientia ſint ferri corpuſcula pro manutenendis omnibus defluentibus à magnete, aliàs, ex illa lamina æquiangula facto quadrato æquilatero ſecundum latitudinem breuioris lateris quadrati æquianguli, ſi aliquis ſtilus infra apponeretur, non ſubſtentaretur; neque, non concedendo tractiuam vim, dicere poſſunt, quod, quæ corpuſcula ſuperflua ſunt pro breuiori laminæ latere tendant ad longiora eiuſdem latera.

Non ſecundum, nam vel illa ferri corpuſcula, quæ alia magnetis inueniunt, vel à ſola defluunt ſuperficie, vel etiam â profunditate, non primum, tùm quia ſtilus eiuſdem ponderis cum lamina virtutem magnetis adæquante à magnete ſubſtentari non poſſet, cum à ſtili ſuperficie, vtpotè anguſtiori, tot ferri corpuſcula, nexum cum illis magnetis facientia, non proueniant, ac à ſuperficie laminæ ſupradictæ; tùm quia magnes ſubſtentare poſſet plura, cum illi ſtilus appenditur, ac cum lamina æquiangula, ſtilus enim cum minora, ac lamina, corpuſcula emittat, omnia magnetis corpuſcula cohibere non poteſt, tùm quia facta lamina dimidij ponderis, ac prima, & ad primæ ſimilitudinem expanſa, ac magneti ſecundum latum adaptata, ſi illi in parte inferna ſtilus appenderetur, non manuteneretur, nulla enim magnetis corpuſcula tranſire poſſent, cum in hoc caſu tot ferri corpuſcula prouenirent, ac in primo caſu; eadem enim eſſet latitudo.

Non ſecundum, nam ferri corpuſcula, niſi à certo ſitu, ad magnetem pertingunt vt omnibus conſtat, ergo ſi lamina æquiangula ponderis magnetis virtutem adæquantis ad latitudinem v. g. folij extenderetur, tot ex ſitu periferiæ non transmiteret, quot anteà, tanta enim ferri quantitas non eſſet in ſitu periferiæ, ac prius; tùm quia ſi v. g. lamina æquiangula tenuuior eſſet, qua parte recta reſpicit magnetem, ſi ibi ſtilus apponeretur, ſubſtentari deberet, nam æque facile ſtilus per profunditatem laminæ tenuuiorem ad magnetem corpuſcula transmittit,ac pars inferior laminæ vbi craſſior exiſtit,ergo à magnete ſubſtentari deberet, ibi enim corpuſcula tranſient; tùm quia ſi magneti appenderetur lamina mediæ longitudinis, & ponderis,ac prima, & poſteà lateribus duæ laminæ vnius libræ approximarentur, ſi parti infernæ laminæ magneti appenſæ ſtilus apponeretur non ſubſtentaretur, cum magnetis corpuſcula implicata eſſent ferri corpuſculis, prouenientibus ab illis duabus ferri laminis ad latera laminæ magneti appenſæ juxta poſitis; & tamen conſtat experientia ſtilum appendi, non obſtantibus corpuſculis prouenientibus à laminis, laminæ magneti appenſæ, adhærentibus.

PRobatur nonò, ſi res, quæ concoquuntur, & putreſcunt talia paterentur propter motum in teſtinum primorum componentium, vt omnes moderni de fermentatione aſſerunt, ſequeretur, quod æquè citò putreſceret oleum, reliquis paribus, ac caro, nam ideo caro putreſcit, quia ex continua ſpirituum euaporatione ſulfur dominium accipit,& exaltatur,ex qua poſtea exaltatione eiusdem euolatio conſequitur, ſed etiam in oleo, vt ex Chymica apparet, datur ſpirituum quàm exigua quantitas, & ſulfuris quàm maxima, ergo non minus eius ſulfur prædominium, & euolationem acquireret, ac ſulfur carnis, & ſic non minus oleum, quam caro putreſceret.

Neque dicant moderni, quod ideo particulæ ſulfureæ carnis, euaporatis ſpiritibus, libertatem acquirunt, quia, dum ſpi-

ritus euaporant, eorum tenacitas,& arctiſſima vnio aufertur ex impulſu facto à ſpiritu exitum tentante.

Nam contra eſt, quod præſtat ſpiritus in exeundo, calor præſtat in ebullitione olei, & tamen licet, quam maximè ebulliat oleum, non tamen putreſcit; quod autem præſtetur ab ebullitione id, quod à ſpiritu, tenetur à modernis concedi, cum ex poſitione aquæ ebullientis in muſto, eius efferueſcentia acceleretur; Item cum certum ſit fructus ſub ſole exiſtentes, ſi immaturos, citius maturari, ſi maturos, citius putreſcere, quod niſi per raritatem inductam ab illis, vel particularum ſulfurearum immiſionem (quod pro nobis etiam ſtat) poteſt explicari.

Dices ſicuti in ebullitione caro præſeruatur à putredine, ſic etiam fit in oleo.

Sed contra eſt, calidum ſiccum v. g ignis magis ſtipat, ac calidum humidum, patet in aſſatis, ſed calidum ſiccum applicatum pingui facit per modernos partium ſulfurearum euaporationem, ergo, & calidum humidum, nec audeant retorquere argumentum quia diuerſimode explicat Antiquorum Scola.

PRobatur decimo, ſi fermentatio fieret per motum particularum, vt explicant moderni, non poſſet explicari, cur puluis piryus breui tempore non ammitteret particulas ſulfureas, immò cur tam longo tempore eas dettineret, nam per illos particulæ ſulfureæ ideo euolant, quia ſuperant ratione ſuæ quantitatis motum ſpirituum, ſed in puluere pyrio eſt quàm maxima quantitas ſulfuris, & nulla fere ſpirituum, vt docent Chymici, ergo &c.

Nec dicant quod illæ particulæ ſulfureæ licet medio ſpirituum motu non dettineantur, vinciri tamen à particulis ſalinis, & terreis inibi exiſtentibus, nam

Contra eſt particulæ ſulfureæ pulueris pyrii, in trituratione, vt conſtat efformantibus illum, ita vniuntur aliquando,

vt ictu oculi in partes ſalinas impetum faciant, ac cum ſtrepitu, & impetu è vinculis decedant, ergo poteterunt etiam ex ſe ſolis adinuicem ita adunari, vt paulatim in terram, & ſales continentes agant, & ſibi locum parent pro exitu, eo modo, ac per modernos ſpiritus facit in rebus immaturis.

Sed dices, quod ideo intrituratione ictu oculi particulæ ſulfureæ ex puluere exeunt, quia, cum trituratione fiat aliqualis raritas, poſſunt in vnum coadunari particulæ ſulfureæ, & ſic impetum facere in ſalinas, earumq; ſoluere vinculum.

Sed contra eſt, quia, ſuppoſito adhuc ligamine per modernos, non tollitur exigentia in particulis ſulfureis ad ſe mouendum, qua ſola ſufficiens eſt tractu temporis, ad inducendam illam raritatem, quam dicunt Aduerſarii in trituratione euenire, & ſicuti vt ſupra dictum eſt, affirmant de ſpiritu in rebus immaturis, ſic &c.

Secundò dices, quod nullæ ex componentibus, excepto ſpiritu, poſſunt moueri, vndè tantùm à ſpiritu ſe mouente, reliquæ per conſenſum patiuntur, ſed

Contra eſt, nam farina, ex fermento acri iniecto citò fermentatur, quod à modernis non poteſt explicari, niſi quia farinæ partes ſalinæ ſalinis fermenti copulatæ exaltentur, & in conſenſum reliquas in exaltatione ducant, vt explicat Villeſius: Non enim dici poteſt, quod ideo fermentum in farinam iniectum inducat fermentationem, quia particulæ ſalinæ, quæ ſui natura cohibendi, & conſtringendi vim habent, cohibere conantur ſpiritus, quo paſſo, ſpiritus accenduntur quodamodo, & roborantur in actione, vt contrario reſiſtant, & expellant.

Nam ſic ſequeretur, quod quam maxima quantitas fermenti acris immiſſi in farina fermentum cohiberet; Itèm farina frigido ambienti expoſita fermentaretur, frigidum enim, vt etiam dicunt Chymici, ſpirituum cohibet motum.

PRobatur vndecimo, nam, ſi fermentatio fieret modo à modernis explicato, non poſſet explicari, quomodo particulæ

 omnes

omnes primorum principiorum ſimul manuteneri poſſent, cum diuerſum ſitum exigant, vt etiam ab illis concedi tenetur, cum videant, quod euolato ſpiritu in vino, ſulfur ſecedat, & etiam ſales; Item cum videant ſulfur dominium capere ſupra ſpiritus, vt in putredine, tandem cum ipſorum fermentationis deffinitio ſit, quod fermentatio ſit motus inteſtinus primorum principiorum, &c.

Sed dicet aliquis, quod prima componentia detinentur, tùm ratione tenacitatis, tùm ratione figuræ adaptatæ, tùm ratione motus, quem habent pro tendendo ad proprium ſitum; ex hoc enim fit, vt vna impingat in aliam, & illa alia in alteram, quæ diuerſimodè mouetur, & ſic de neceſſe detinentur, eo modo, ac ſi multi homines è cubiculo aliquo per ianuam exire velent, dum alii in numero, ac Viribus æquales per eandem ianuam eodem tempore cubiculum ingredi velent.

Sed contra eſt, & quidem primo contra illud, quod in prima reſponſionis parte aſſeritur, valent quæ in argumento dicta ſunt, ſecundo quia illa tenacitas calore rarefaciente poteſt tolli, & tamen oleum ebulliens primò ſui componentia omnia non ammittit.

Contra eſt ſecundo, & quidem contra illud, quod in ſecunda reſponſionis parte adducitur; nam conſtat experientia, quod quatuor liquores in amphiola exiſtentes, quorum ſingulus proprium teneat locum, ſi ſimul miſceantur media manus agitatione, & poſtmodùm agitatio deſinat, unusquisq; ſuum locum acquirit, non obſtante incidentia vnius in alium.

Sed dices, quod ſpiritus mouetur, non tantùm, vt ſurſum tendat, ſed etiam motu circulari, vnde, ſicuti motus circularis manus in aqua terram aquæ admixtam tenet, ſic etiam eiuſdem circularis motus reliqua principia ſimùl colligit, ſed

Contra eſt primò, nam dato, & non conceſſo tali motu circulari, adhuc à ſpiritu ſulfur detineri non poteſt, cum motus circularis ſpiritus ſit cum motu ſurſum adiuuante euolationem ſulfuris.

Contra

Contra eſt ſecundò, nam nulli poteſt conuenire motus circularis, & qui non ſit ad vnum, & determinatum locum, & ratio à priori eſt, nam motus ab intrinſeco alicui conueniens, id eò illi conuenit, quia via eſt ad vnum locum, in quo potius corpus motum inexiſtit, ac in termino oppoſiti motus, ſic conſtat experientia vagando per omnia naturalia, tam non viuentia, quam viuentia utriusq; generis; immò tenetur concedi ab ipſis modernis, cum ſulfur quantum eſt ex ſe exigat ſeparari à reliquis principiis; ſed motus circularis non conducit ad locum magis conuenientem mobili, ac eſſet alter locus oppoſitus, quod enim circulariter mouetur, non magis exigit eſſe ſecundum vnam partem in vna parte ſitus, quam in alia, alias ſemèl ipſa accepta amplius circulariter non moueretur; accedat, quod Chymici nullum indicium habere poſſunt de tali ſpirituum motu, niſi cum petitione principii.

Neque dicere poſſunt contra hoc, quod omnia liquida huc illuc ab intrinſeco agitentur; nullæ enim ſunt ſufficientes Modernorum Obſeruationes, quæ hoc probent, nam nec tincturæ verbi gratia Saccari, vel ferri, quæ in tota aqua communi, & aqua forti fiunt, nec obſeruatio, quod immiſa gutta vini nigricantis in aqua, per totam aquam diſpergatur, licet poſſet in vna parte aquæ tantùm ſuum locum acquirere, cum libra v. g. vini tota poſſet magis ſaturari; nec obſeruatio, quod guttæ olei terebentinæ ſaltitent ſupra aquam ardentem, hoc probat. Non tincturæ, & maiorem rei intelligentiam Corpus ſoluentis rei ſoluendæ contiguum diuido in tres ſuperficies, quarum adhærens rei ſoluendæ voco ſuperficiem A, quæ ſupra iſtam eſt, voco B, quæ ſupra B, voco C, quo poſito ſic explicatur, quomodo in tota aqua rei tinctura recipiatur, ſuperficies A, rei ſoluendæ adhærens ſoluit, ac ſibi adaptat corpuſcula rei ſolutæ, ita vt totam ſui tractiuam vim adimpleat, cum ſuperficies B nullas ſoluti particulas annexas habeat, intendit totam ſuam trahendi vim pro trahendis aliquibus ſoluti particulis ſuperficiei A annexis, & cum ſuperficies A, vtpotè liquidi ſuperfi-

ſuperficies, facile cedat, ſequitur vt aliqua ſoluti particula ſuperficiei B annectatur, cum vero ſuperficies A ſecundùm vnam partem, nempè ſecundum illam ex qua ſoluti particula à ſuperficie B fuit auulſa, tractiuam ſuam vim adæquatam nõ habeat, ratione ſuæ temperiei portiunculam in reſoluenda ſoluit, ac atrahit; cum ſuperficies B totam ſui trahendi vim adæquatam non habeat, rurſus à prima ſuperficie aliã portiunculã trahit, illa prima rurſus ſoluit, & atrahit, ſecunda atrahit etiam, & ſic ſe habet ſuperficies C ad B, ſicuti ſe habuit B ad A, accedat quod in iſta tractione, cum prima aquæ ſuperficies cedat tota commouetur aqua, & ſic fit, vt prima ſuperficies ampliùs non adhæreat corpori ſoluendo, ſed alia noua adueniat, & cum ſucceſſiuè modo ſupra dicto tractio fiat perdurat aquæ agitatio; nec mirabile videatur Modernis, quod ex parua primæ ſuperficiei commotione tota aqua agitetur, apparet enim, quod ex exigui ſaxi iniectione in aquam, tota aquæ quantitas commouetur, ſic ipſi dicunt de motione aeris facta ab exigua voce reſpectu totius aeris exiſtentis in ſpatio, in quo vox auditur, quod autem tractio modo ſupra explicato poſſit intelligi, patet nam ſi v.g. ſupra magnetem, quæ multos acus traxerit, & puluerem ferri alia magnes apponatur, ſuperior magnes ab inferiori atrahit acus, & puluerem, & rurſus ſi inferiori alius puluis addatur, ſuperior rurſus ab inferiori nouum attrahit puluerem; nec poteſt adduci, quod prima aquæ ſuperficies impediat tractionem, nam magnes acus, & pulueres in aqua immerſos approximata atrahit.

Et confirmatur ex Obſeruatione qua obſeruatur, quod ſi ponantur aquæ fortis gutæ ſupra planum, & poſteà circonferentiæ liquoris cuprum adaptetur, dum ſolui non nihil incepit, cuprum à liquore à circonferentia ad centrum trahitur.

Nec obſtat ſecunda illa obſeruatio de guttula vini nigricantis in aqua poſita, nam eadèm paritate, ac ſupra fuit dictum explicatur, tum ratione motionis ex immerſione guttulæ inductæ in tota aqua, tum ratione facilis diuiſibilitatis utriusq;

Neque

Neque vrget obſeruatio, quod aqua terra ſaturatur, & tamen illam ſtatim, & citiſſimè deponat, nam hoc fit tantum vbi ſumma ſiccitas adeſt, & facilitas ſeparationis particularum ad inuicem, ratione cuius fit, vt ſuperata porulorum ſiccitate aqua in illos irruat, & cum non nihil reflectatur, reflexa terreas particulas ſeparat, quas ad ſummum mittit, & quo vsq; detur ſiccitas quæ aqua impregnetur, retinet: accedat quod in tali ſaturatione, & aliis ſimilibus quædam fit ebullitio, ex aere exeunte ratione cuius aquæ comotio, & particularum ſeparatio, & intromiſſio in aquam; accedat, quod hoc etiam fit exiſtente ſenſibili aquæ impulſu, at caſus Tincturarum modo ſupradicto explicati ab omni ſimili affectione præſcindunt.

Sed hic objicies, quomodo vnum in ſpecie, vt aqua, poteſt magneticè plura trahere, ſi contrarium obſeruatur in magnete, Adamante, ſuccino &c.?

Reſpondetur hoc optimè ſtare, ſicuti enim diuerſa, vt Adamas, & ſuccinum idem trahunt, paleam nempè, ità vnum poterit plura trahere; immò manifeſtè patet idem trahere plura, vt lapis ſerpentis pilleati, qui cuiuscunque generis venena ad ſe mirabiliter trahit, & ratio à priori eſt, quia magnetica virtus exercetur non propter proportionem temperiei corporis ut mixti, ſed propter qualitatem quandam à forma promanantem, ſic experientia conſtat magnetem æquè trahere ferrum ſiue frigidum, ſiue ignitum; tum quia in ratione mixti eſt maior conuenientia inter magnetem, & magnetem, quam inter magnetem, & ferrum, & tamen magnes ferrum, non magnetem trahit, ergo cum pluribus poſſit conuenire aliquod proprium ſecundi generis, plura ab eodem poſſunt attrahi, hinc patet, quanta ſit falſitas dicentium vnum multa venena trahere quia ex iis compoſitum integraliter. Non obſtat tandem obſeruatio olei therebentinæ ſupra aquam ardentem ſaltitantis, nam hoc prouenit propter contrarietatem particularum olei, cum particulis ſpiritus vini, quod arguitur ex hoc, nam tandem ſuperata contrarietate oleum therebentinæ ſupra ſpiritum

ritum vini in quiete permanet, & hæc omnia dicta clarius patebunt, cum de ſolutionibus, & præcipitationibus erit ſermo.

PRobatur duodecimo, nam nullum indicium poteſt aſſignari ſine petitione principii, cur ſpiritui talis conveniat motus, vt tenacitatem reliquorum principiorum, quæ in re immatura obſeruatur, poſſit ſuperare, ergo non poſſunt explicare corpuſculorum motu, quomodo res à ſtatu immaturitatis deueniant ad ſtatum maturationis, probatur antecedens, & prius volo oſtendere, quod reliqua componentia in pomo v. g. immaturo tenacitatem habeant, ne aliquis diceret, quod probatio eſt de ſubiecto non ſupponente; nam ſi reliqua principia, à ſpiritu, tenacitatem non haberent, non poſſet explicari à modernis, cur à re immatura ſulfur totum non decederet, tunc enim ſpiritus ſe habet, in ratione effectus, ac parus in re putreſcente, ergo ſicuti quando non eſt in maxima quantitate in re matura finit ſulfuris exaltationem, ſic etiam in re imatura ſinet ſulfuris exaltationem, & evaporationē; hoc poſito, probatur antecedens, ſi aliquod indicium haberent, maximè eſſet, quia vident, quod res putreſcunt in quacumq; ambientis differentia, ſiue calida, ſiue frigida, ſiue humida, ſiue ſicca, conſtat enim experientia, quod tam hyeme, quā æſtate carnes putreſcunt, quo poſito ſic ratiocinantur, per Aryſtotelicos formæ ſunt conſeruatiuæ, non deſtructiuæ ſuæ temperiei, ergo cum talis deſtructio non poſſit formæ attribui, & debeat alicui intrinſeco aſſignari, & clarius, quam per talem motum ſpirituum non poſſit explicari, iure merito ſpiritui tribuimus motum cæterorum principiorum nexum in rebus immaturis ſuperantem, ſed conſtat experientia, quod ſi caro imponatur in aqua, quæ ſtatim glacietur, & ſic etiam per menſes perduret, ita vt ſi alia aqua eſſet, toto menſis ſpatio ſemper coagularetur, nunquam putreſcit, ergo dicendum eſt, quod ſi hyeme communiter putreſcat, ex humiditate proueniat, procedente vel ab aere ambiente, vel à glacie in deperditione exiſtente, cum enim humi-

ditas

ditas laxet, facit, vt calor ambiens facilius mixti calorem extrahat, & ſic putredo; vt videre eſt clarè apud omnes Commentatores doctrinæ Ariſtotelicæ de putredine, quod breuitatis gratia relinquitur.

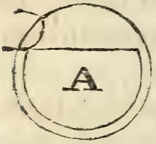
His poſitis contra Modernos, vt clara euadat oppoſitorum ſolutio, Notemus prius in Vniuerſali aſſerta Recentiorum circa præcipitationem à figuris.

Aſſerunt Recentiores in liquidis præcipitationem ſuccedere tribus modis, vt explicat Villeſius de fermentatione, primo propter pororum anguſtiam, ſic lac ab acidis, non à ſale aliàs ſummè præcipitatorio deſcendit ad imum; Secundò adæquatione pororum à materia præcipitante, ſic tincturæ ſulfureæ ab aqua, vel alio phlegmate præcipitantur; Tertiò quandò præcipitans vnitur ſoluti particulis, quæ mole, & pondere auctæ ad fundum deturbantur, ſic in ſolutionibus mineralium non ab alumine, aut Victriolo, quamuis ſummè conſtringentibus, ſed à ſalibus fit præcipitatio. His poſitis inquiratur, an iſtæ actiones media actiuitate figurarum poſſint explicari, & quidem impugnatur primus modus præcipitationis.

Non poteſt explicari quomodò corpuſcula acidi vim habeant conſtringendi, niſi dicendo, quod vim habent ad ſe trahendi laterales porulorum partes, ſed niſi media quadam virtute à figuris acidi proueniente, quæ ſit ratio, vt laterales partes trahantur, poteſt intelligi, ergo poſitis figuris, & actiuitate corpuſculorum medio motu, non explicant clarius Moderni, ac Antiqui hunc præcipitationis modum, ergo &c.

Sed dices, quod acidi corpuſcula appenduntur ſuis hamatis particulis lateralibus poruli partibus, & ſic conſtringunt, ſed contra eſt, vel iſtæ partes hamatæ appenduntur lateralibus partibus poruli ſecundum illam partem, quam non replet corpuſculum lactis, vel ſecundum illam partem, quam replet idem corpuſculum; ſecundum non poteſt dici, eo quia lactis corpuſculùm maius eſt, ac acidi particula, ergo ſolum primum.

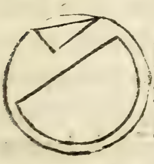
Sed dices corpuſculum acidi non appenditur lateralibus latitudinis lactis, ſed lateribus partibus anguli corpuſculi lactis, vt apparet in præſenti figura in qua A eſt corpuſculum lactis, triangulus acidi.

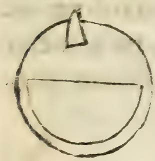
Sed contra primo eſt, acidum corpuſculum non poteſt adhuc conſtringere, nam corpuſculum ipſum ſtabile eſt, ergo id, cui annectitur, non poteſt conſtringere, eo modò, ac ſi aliquis tenens manibus aliquod, ſi non poteſt conſtringere manus, non conſtringet, & illud, cui manus adhærent.

Sed dices poteſt conſtringi porulus acidi, quia acidum quamuis ad ſenſum ſimplex tamen fermenteſcibile, vndè inaniola habet profermentatione, ſed

Contra eſt, ſi conſtrictionem patitur, conſtrictus eſſet, antequam poneretur in lacte, cum naturaliter conſtringeretur; nec obſtat fermentatio tollens continuam conſtrictionem, nam etiam obſtaret in conſtrictione partium lateralium poruli, vbi eſt lac, immò ſi poſſet fermentatio ſuperare acidi conſtrictionem, cum eadem ſit dum acidum præcipitat, ſemper ſuperaret, & ſic non poſſet conſtringi, ergo ſolum per ſecundum modum ſupradictum, nempè per hoc, quod nectatur partibus, quas non occupat lac.

Sed contra eſt, vel nectitur duabus particulis hamatis partibus non occupatis à lacte, vt apparet in hac figura, & contra ſunt omnia ſupradicta, & rurſus data adhuc, & non conceſſa iſta conſtrictione, adhuc non communicatur particulis lactis; nam quo magis conſtringitur porulus, eo magis acidi corpuſculum conſtringitur, ergo ſi ipſum corpuſculum acidi ante conſtrictionem manebat in ſpatio non repleto à lacte, non obſtando ſitui lactis, nec etiam faciet conſtrictum; vel nectitur tantum ſecundum vnam particulam hamatam vni parti circuli, vt apparet in hac figura; ſed ex hoc non poteſt intelligi, quomodo anguſtetur porulus.

Dices

Dices conſtringitur, eo quia deorſum fertur triangulus verſus lac, & dum peruenit ad lac in hoc facit impulſum, ſed

Contra, ex ho cnon ſequitur, quod lac debeat detrudi extra porulum, nam ſecundum impulſum poterit deorſum ferri lac vna ſimul cum lateribus poruli, cum pars ſuperior poruli non ſit verè conſtricta, ſed tantum approximata parti infernæ, vndè poterit pars inferior impulſa à lacte remoueri magis à parte ſuperiore, nam pars ſuperior curuata cedit, ut conſideranti præſentem figuram conſtabit; tum etiam

ſequeretur quod acida non præcipitarent per conſtrictionem, ſed impulſum factum, quod tamen dici non poteſt, quia etiam aqua præcipitat impellendo per modernos, ut facit in ſulfureis, immò etiam aliqualiter in ſalinis partibus diſſolutis à ſulfureo menſtruo, & tamen non præcipitat lac; tum etiam quia acida præcipitarent lac ſaccaro affuſum, vel ipſum ſaccarum, quod non faciunt; tum etiam, quia ſal Tartari, in eadem ſententia Villeſii, quamuis ſummè præcipitatorius, & impellens, lac non præcipitat.

Dicent aliqui Moderni, quod ab acidis præcipitatur lac non per pororum conſtrictionem, ſed per illorum ingreſſum in ſpatiola detinentia lactis particulas.

Sed contra eſt, minus occupant ſpatii particulæ nonnullorum acidorum facilè euaporabilium, vt v. g. particulæ ſpiritus victrioli pluriès rectificati, ac faciant particulæ alicuius ſalis fixi, ſed ex iniectione particularum ſalis fixi, immò cuiusuis alterius rei, dummodò acida non ſit, non præcipitatur lac, ergo non per porulorum ingreſſum, & ad æquationem lac præcipitatur.

Contra eſt ſecundo, dum acidum conſtringit, vndequaque conſtringit, (cum vndequaq; reperiatur, tum ex continua motione liquidorum ſuppoſita à Modernis, tum quia acidum poteſt aduenire in menſtruum, vndè debet præcipitari lac, tùm à parte inferna, ſuprema lateralibus &c. poteſt enim vn-

dequaq; immitti acidum; tum quia, etiam lac coagulatur à frigore, ex eodem Vvillis, quia fluorem inducit in particulis ſalinis, ergo cum frigus vndequaq; ſit, vndequaq; inducit fluorem, & ſic vndequaque adeſt conſtringens) ſed ex hac conſtrictione porulorum, non ſequitur quod particulæ lactis debeant deorſum pelli, ergo &c. probatur minor, ex hac conſtrictione magis particulæ lactis adæquant, & tangunt laterales partes porulorum, ergo cum partes detineantur in porulis, eo quia illos adæquent (nulla enim eſt alia ratio per Modernos, vt etiam Villeſius aſſerit cur ſales diſſoluti ab aqua communi magis detineantur, ac aliæ tincturæ, niſi quia ſales magis adæquent, quam alia diſſoluta) ergo ex illa conſtrictione particulæ lactis non pellentur ad fundum, accedat, quod inexplicabile eſt, quomodo ex conſtrictione lateralium partium, tum quadrati, tum rotundi, & cuiusuis alterius figuræ poſſint ad fundum detrudi.

Dices, vel fit, quia laterales partes ratione conſtrictionis impetùm faciunt ſupra contentum non cedens, vndè fit vt reſſiliant, & ſic maius loci fiat, ac adæquet figura contenta, vel eo, quia conſtringuntur vndequaq; partes laterales, & ſic fit maius ſpatii, ac occupet particula lactis, eo modó, ac ſi ſaxum vndequaque circumdetur luto, dum iſtud exſiccatur, recedit paulatim à periferia contigua ſaxi, ſed

Contra eſt primò, nam facto hoc ſpatio, adhuc particulæ contentæ ſufficienter tangunt, & adæquant illud, ergo non debent ad fundum detrudi, nam particulæ lactis ante immiſſionem acidorum adæquatè ferè implebant ſpatiola, vt habetur ex Vvillis, ergo facto adhuc aliquali ſpatio, adhuc tangunt latera porulorum, & ſic ſubſtentari poſſunt; & confirmatur, nam vt habetur ex Vvillis, ſic dicente (ſolutiones pleræq; mineralium à ſale fixo ſtatim præcipitantur, non autem à victriolo, aut alumine iniectis, quæ multo magis conſtringunt, & liquoris poros obducunt) ergo à pari nec obſtabit ſpatium aliqualiter ad auctum, ne poſſit lac adhuc in illo manuteneri, accedat,

cedat, quod cum latera habeant æqualem virtutem ſe conſtringendi vndequaq; non poteſt ſitus ampliari, quantum enim conſtringitur, tantum abbreuiatur, vt diligenter conſideranti patebit, quæ ratio formalis de lateribus, quomodocumq; ſint, militat.

Neque dicas, quod cum tanta ſit grauitas lactis, non poteſt ille contactus ſufficere pro manutentione eiusdem, nam quo maior eſt grauitas in lacte, eo minor eſt dilatatio facta ab acido, vt aceto; ſicuti quo maior eſt leuitas illorum mineralium à Villeſio deſcriptorum, eo maior eſt latitudo ad aucta ex conſtrictione maioris conſtringentis, nempè Aluminis, & Victrioli.

Contra eſt ſecundò, nam adhuc, conceſſa illa dilatatione facta à conſtringente, particula lactis non deberet præcipitari, nam facta illa dilatatione, ſi vult particula lactis præcipitare, debet penetrare aliquod latus, ergo cum illi lateri adaptetur, cum ſibi viam paret, dum ipſum perforabit, in ipſo manebit; Neque dicas, quod porulus ſecundò factus non ſit in lacte ſecundum naturam, & ſic laterales partes impetum faciant ſupra corpuſculum, nam

Contra eſt, ſi immittatur in lac acidis non aſperſum aqua, & alii liquores, detinentur in illo menſtruo, & quidem in porulis vi factis, cum molem augeant, & poruli ſecundum naturam inibi exiſtentes ſint per Villeſium adæquatè ferè repleti à particulis lactis, ità vt nil aliud, quam tenue, & penetrans in ſententia eiusdem admittant.

Contra eſt ſecundò, nam aqua diſſoluti ſulfuris à menſtruo ſulfureo particulas præcipitat, per hoc, quod menſtrui porulos magis dilatet, ergò à pari licet poruli facti in latere à lacte decidente ſint vi facti, adhuc tamen poterunt lac manutenere, ſicuti in menſtruo ſulfureo aqua præcipitans manutenetur.

Neque dicas, quod lactis particula non adaptetur porulo, nam illum ſibi parat, & ſunt eadem corpuſcula eandem particulam ambientia, ac eſſent, quando erat in porulo naturali.

Sed

Sed dices, quod dùm particula lactis perforat latus, cum ipſa fertur particula acida, quæ eodem modo ſe gerit, ac in primò porulo, ſed

Contra primò eſt, nam illa particula acida, dum conſtrinxit latera primorum ſpatiolorum, hoc fecit, quia illis ſe complicauit hamulis, vt dicebant in primo argumento.

Contra eſt ſecundò, nam ſi illa particula acida cum particula lactis deorsùm tendit, poteſt contingere, vt particula acida primò tangat latus, & ſic cum ipſum conſtringat, ibi non poſſet tranſire.

Impugnatur ſecundus modus præcipitationis per adæquationem porolorum, ex ſententia *V*villis.

Primò, nam ſi ideo particulæ ſoluti ſulfuris à menſtruo ſulfureo ad fundum ab aqua detruduntur, quia cum particulæ ſulfureæ ferè totos menſtrui porulos adæquarent, fit vt dum aqua infuſa, in ſpatiola repleta ingredi debet, ſulfur, vt tenue, extrudatur, ſequeretur, quod ſi poſt primam aquæ immiſſionem, & præcipitationem ſulfuris, alia aqua immitteretur in menſtruo, vel prima deberet præcipitari, vel ſulfur non debuiſſet præcipitari à prima; neutrum contingit ex experientia, ergo nec debebat deorſum pelli ſulfur ſolutum ab immiſſione primæ aquæ; ſequella probatur, nam prima aqua per Modernos adæquatè impleuit ſpatiola, vbi erat ſulfur, ratione cuius ſulfur cogitur ad imum tendere, ergo ſecunda aqua, ſi debet pellere deorſum primam, ſicuti hæc ſulfur, vel debet ſpatiola, vbi eſt aqua, dilatare, vt in ipſis recipiatur; ergo ſicuti ſpatiola cedunt pro recipienda ſecunda aqua absq; primæ præcipitatione, ſic etiam factum eſſet ex infuſione primæ, reſpectu ſulfuris; & confirmatur, nam ſicuti latera menſtrui ſulfurei immediatè impulſa ab aqua cedunt, ſic etiàm poterunt cedere ſulfuri impulſo ab aqua.

Neque dicant, quod ſecunda aqua non debeat recipi in porulis, vbi eſt prima aqua; nam non eſt maior ratio, cur prima ibi recipi debuerit, quam ſecunda; neque dicant, quod ideo

ideo prima eſt ingreſſa, eò quia non habuit tantam reſiſtentiam à ſulfure præcipitato, nam potius è conuerſo verificatur, nam maior vel minor reſiſtentia poſito eodem menſtruo habetur à maiori, vel minori accommodatione figuræ contentæ cum figura ſoluentis, quæ magis habetur inter particulas ſulfuris præcipitati, & ſulfuris ſoluentis, quam inter particulas aquæ præcipitantis, & menſtrui ſulfurei; quæ enim ſunt eiuſdem figuræ, & naturæ magis adaptantur, vt verificatur per Villeſium inter particulas ſalis fluidi & fixi.

Sed dices, licet latera ſoluentis potuerint cedere ſulfuri impulſo ab aqua, adhuc tamen non ſequitur, quod inibi permanere poſſint, cum ampliùs contactum undequaq; non haberent.

Sed contra primò eſt, ſi contactus vndequaq; requiritur, maximè requiritur, vt vndequaq; contentum lateribus, mediis hamatis particulis poſſit appendi (non enim adæquatio loci ſufficit pro manutentione contenti, nam ſicuti usq; ad iſtum ſitum venit ſuperando latera, dum in medio ipſorum continetur, adhuc poſſet ſuperare) ergo cum particula aquea in porulo contenta haberet hamatas partes, ſicuti etiam latera, poterit ſufficienter contineri particula ſulfuris per hoc, quod ſecundum vnum latus tantum tangat, nam ſic ſuis hamulis appenditur, & hamulis contenti, & continentis &c.

Contra eſt ſecundò, nam ſecundùm Villeſium tincturæ detinentur non multo tempore in aqua communi ſoluente, eò quia ſoluta latos aquæ porulos vndequaq; non tangunt, ergo ſi hæ per ipſum aliqualiter in aqua manutenentur, etiam particulæ ſulfuris in menſtruo ſulfureo aqua affuſo, non obſtante diminutione contactus, retineri deberent, ſicuti tincturæ in aqua, quod tamen ex eodem Villeſio, & experientia conſtat eſſe falſum.

Probatur ſecundo; aqua ſal liquatum in menſtruo ſalino non poteſt præcipitare, ergo neq; poterit, nec ratione molis, nec ratione impulſus ſulfur in menſtruo ſulfureo exiſtens

præcipitare; non enim eſt maior ratio de vno, quam de alio; probatur, nam ſi aliqua eſt ratio, maximè, quia ſal liquatum lateribus menſtrui ſalini, vtpotè illi ſimile, maximè adaptatur, vt enim habetur ex Villeſio (*tanta eſt ſalis fluidi, & fixi affinitas, vt amborum particulæ iuxta poſitæ, aut comixtæ ſtatim vna combinentur*) ſed hoc etiam verificatur de particulis ſulfureis in Menſtruo ſulfureo liquatis, ergo &c.

Neque dicant, quod hoc fit, quia difficiliùs cedunt latera porulorum menſtrui ſalini, ac menſtrui ſulfurei, nam æquè bene in vaporem tranſeunt ſpiritus exquiſitus victrioli, ac aqua ardens.

Poteſt etiam impugnari iſte ſecundus modus, immò melius vltimo argumento, quo primus modus fuit reiectus.

Impugnatur tertius modus præcipitationis per grauitatem inductam ex amplexu duarum figurarum ſimilium cum tertio, v. g. ſalis cum particulis mineralis ſoluti, vt explicat Vvillis.

Probatur, ſi particulæ mineralis ſoluti modò ſic explicato à Villeſio præcipitarentur, non ſolùm à ſale, verum etiam à ſulfure præcipitarentur, ſed conſtat experientia, quod particulæ mineralis ſoluti ab aliquo ſale non præcipitantur à re ſulfurea, ergo &c. probatur ſequella, particulæ ſulfureæ poſſunt, vtpotè triangulus adaptari figuræ corpuſculi ſalis, cum quadratum, & triangulus in lineis rectis conueniant, ergo ſi vnum quadratum, nempè ſal præcipitans, vnitur alio quadrato, nempè ſali annexo corpuſculo mineralis, etiam ſulfur poterit vniri ſali annexo minerali ſoluto.

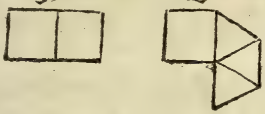
Neq; dicant, quod licet triangulus poſſit adaptari ſecundum vnam lineam quadrato, adhuc non poteſt facere eandem grauitatem, tùm quia natura leuius eſt ſulfur, tùm quia minor in quantitate eſt triangulus ſulfuris.

Contra eſt primò, tùm quia minus grauia ſunt corpuſcula ſalis præcipitantis, vtpotè ſpiritus victrioli, ac corpuſcula ſulfurei liquoris, v. g. aquæ ardentis, primus enim euaporat non

ita

ita ſecundus, tum quia multi trianguli poſſunt ſimul adaptari permanendo in eàdem latitudine quadrati, immò in minori, & compenſare grauitatem quadrati, vt apparet in præſentibus figuris in quarum prima vnum quadratum rappræſentat ſalem præcipitantem, aliud autem rem ſolutam, in ſecunda trianguli ſulfur, quadratum vero ſolutum.

1 2

Sed dices trianguli ſulfuris non poſſunt adaptari quadrato ſalis, quia hæc adaptatio eſt propria alterius figuræ ſalis nempè, qui quadratus eſt.

Sed contra eſt, nam ideo vnum quadratum habet virtutem ſe adaptandi cum alio, quia cum latere, cum quo debet adaptari, conuenit, ſed etiam hoc verificatur de triangulo, cum triangulus conſtet æquè ex lineis rectis, ac quadratum, ergo &c.

Probatur ſecundo, ſi ideo mineralia ſoluta â ſale fluido præcipitantur à ſale fixo, eo quia ſoluti particulæ ſunt vnitæ cum nonnullis particulis ſalis fluidi, ex quo poſtea ſal fixum præcipitans illis adhæret, & agglomeratur, ſequeretur quod puluis chalybis aceto præparatus, ſi immitteretur in tincturam chalybis ab acido factam, tinctura deorſum ſtatim deberet præcipitari; ſicuti enim corpuſculum tincturæ chalybis vnitum eſt particulæ ſalis menſtrui, ſic etiam puluis chalybis præparati conecteretur eidem particulæ ſalis menſtrui, & ſic grauitatem adaugeret, & fundum peteret, magis enim grauitat particula pulueris chalybis, quam particula ſalis.

Sed dices prima particula chalybis, dum adhæret particulæ ſalis menſtrui, non trahit illam extra ſuperficiem laterum poruli, ſed adhæret tantum particula chalybis illi adhuc in latere poruli exiſtenti; vnde fit, vt dum immittitur puluis chalybis, non poſſit illam ſalis particulam tangere &c.

Sed contra eſt, nam, licet non poſſit annecti particulæ ſalis, annectetur tamen particulæ tincturæ chalybis, & ſic ex illa grauitatione præcipitabitur tinctura, quod tamẽ falſum eſt &c.

 Neque

Neque dicant, quod puluis aduenieus, vel non poteſt ingredi in porulum, vbi eſt alia chalybis particula, vel licet ingredi poſſit, cum illa tamen annecti non poteſt, nam dum tinctura non eſt ita ſaturata, magis poteſt ſaturari, quod fit per ingreſſum alterius particulæ chalybis aduenientis; tum quia, dum tinctura chalybis eſt maximè ſaturata, adhuc in porulis menſtrui eſt ſpatium pro recipiendo ſale fixo, ab illo enim præcipitatur, ergo etiam ibi erit ſufficiens locus pro recipiendo puluere chalybis.

Contra eſt ſecundo, & quidem contra ſecundam partem reſponſionis, nam chalybis puluis eſt eiuſdem figuræ cum particula chalybis exiſtente in porulo, ergo ſi particula exiſtens in porulo, annectitur ſali, cum quo diuerſitatem dicit in figura, multo magis annectetur pulueri chalybis, cum quo omnimodè conuenit; neque dicant, quod ſufficienter non poſſint annecti, cum figura chalybis poſſit eſſe v.g. rotunda, nam æqualiter circulus annectitur plano, ac circulus circulo; tangit enim vndequaque in puncto; nec obſtat, quod poſſet vltimo adduci figuras nempè ſalis tactas eſſe cubas ad modum concaui, nam omnes ſales mineralia ſoluentes non conueniunt in tali figura, & tamen mineralia ſoluta à quocumq; ſale alio ſale præcipitantur, vt ex Villeſio.

His poſitis, vt argumentis aduerſariorum dari poſſit ſolutio etiam priùs examinare debemus; quomodo ex infuſione diuerſorum diuerſi oriantur colores.

Ex Villeſio ſupra citato in eodem capite de præcipitatione habetur, colores diuerſos ex infuſione diuerſorum ex ſolumoda ſitus mutatione oriri, vnde deducit colores omnes diuerſos tantum nobis apparere; & licet Antiqui antecedens concedere poſſent, diuerſos nempè colores ex diuerſorum infuſione, ſola ſitus mutatione, diuerſos haberi, cum adhuc his non obſtantibus permanentes ſeruentur, cum non obſtante fermentatione teneantur etiam Moderni permanentes admittere, tamen adhuc impugnatur ſententia Modernorum.

Si co-

Si colores eſſent à ſitu, inexplicabile eſſet, quomodo ex ſale liquato, idem! ſemper appareret color, nam ſal liquatum, vt ex Boyle habetur, eſt in continua motione ſuarum partium integralium,& ſic ſal liquatum habet continuam mutationem ſitus ſuarum partium.

Neque dicas differentiam ſitus eſſe tantum numericam, nam ex agitatione ſaltem ab extrinſeco uariaretur ſitus, & ſic color, impoſſibilè enim eſt, vt quadrata continuò agitata ſemper maneant quoad eandem partem ad ſuperficiem, & tamen ſenſu patet, quod idem ſemper eſt color. Secundo ſequeretur aquam ardentem eſſe diuerſimodè coloratam ab aqua communi, vtpotè illam habentem porulos magis anguſtos, iſtam laxos, vt per Villeſium denotatur à diuerſimoda, & notabili aptitudine ad continendas tincturas. Tertiò ſequeretur quod aqua egregiè ſale ſaturata colorem variaret quia poruli eius nouo Corpore repleantur; quod lac ex iniectione ſaccari magis albeſceret, cum ſaccarum per Villeſium impediat præcipitationem lactis, quia replet vndequaq; inaniola, ex quo ſequitur, quod maior ſit à ſuperficie radiorum reflexio, ex qua per Modernos maior albedo. Quarto quod aqua ardens ex infuſione alicuius conſtrictiui, vt v. g. aluminis mutaret colorem, cum à conſtringente magis vniantur poruli.

Sed dices colores non fiunt, vt dicit Vvillis, v. g. color limpidus per hoc, quod liberè magis tranſeant radii, flauus, per hoc quod minus &c. ſed fiunt diuerſi colores propter diuerſam refractionem factam à ſuperficiebus, quæ prout continent corpuſcula diverſimodè reflectentia diuerſos quoq; rappræſentant colores, nam

Contra eſt, adhuc ſequeretur, quod ex inſpectione aquæ ardentis, & aquæ communis diuerſi deberent percipi colores, probatur ſequella, diuerſæ figuræ conſtituunt ſuperficiem aquæ ardentis ac ſint, quæ conſtituunt ſuperficiem aquæ communis, cum diuerſa primorum componentium combinatione conſtent, & diuerſa diſſoluant aqua ardens, & aqua commu-

nis, quod ſignum eſt, quod ſecundum diuerſum modum veniunt figuræ aquæ ardentis, ac aquæ pro diſſoluendis compoſitis, ergo diuerſas cauſant reflexiones, & radiorum modificationes.

Nec addatur, quod licet ſint diuerſæ figuræ ad ſuperficiem aquæ ardentis, ac ſint ad ſuperficiem aquæ communis, cum illa triangularis, v.g. iſta rotunda exiſtat, adhuc tamen poſſunt conuenire in eadem reflexione, cum baſis trianguli poſſit eſſe eiuſdem longitudinis, ac diameter circuli, nam

Contra eſt, ita ſe habent figuræ minimæ ad modificandum lumen in reflexione, ſicuti magnæ ad idem reflectendum, ſed non obſtante æquali baſe trianguli cum diametro circuli adhuc figuræ magnæ diuerſimodè reflectunt lumen, cum triangulus ſe ipſum rappræſentet, non circulum, ergo etiam minimæ figuræ ſic ſe habebunt.

Neque dicant, quod ſicuti res magnæ triangulares, & circulares à longè eiuſdem figuræ apparent, ſic etiam euenire in minimis figuris, nam figuræ minimæ non ſunt extra proportionatum ſitum, alias ſic omnia haberent eundem colorem, vel quæ eiuſdem ſunt coloris talia non eſſent.

Probatur ſecundo, quia ſi vera eſſet oppoſitorum ſententia, ſequeretur, quod in re fermenteſcibili, dum eſt in ſtatu perfecto, ſemper variaretur color, cum ſemper particulæ componentes ex vi fermentationis continuò moueantur, & mutent ſitum, ex quo ſequitur, vt modò particulæ cubæ, modò ſfericæ, modò triangulares ſint ad ſuperficiem, & ſic diuerſæ ſemper fiant reflexiones, ex quo habetur indicium contra motum principiorum in re fermenteſcibili.

Probatur tertio, nam ſequeretur, quod dum vinum vertitur in acetum notabiliter variaret colorem, nam notabiliter variat congeriem primorum componentium, deſtituitur enim toto ferè ſulfure, & ſpiritu; & confirmatur (ex quo rectè colligitur notabiliter variare figuras) nam etiam diuerſi ſales ex diuerſa participatione ſpirituum diuerſas ſortiuntur figuras;

ait

ait enim Villeſius, *ſal marinus ſpiritu admodum pauco contentus in cubos faceſcit, proximè huic alumen paulo vberius ſpiritu donatum in elaboratiores figuras ſcilicet Octoedricas concreſcit, ſal nitri ſpiritu turgeſcens in figuram perfectiorem ſcilicet pyramidalem effigiatur.*

His poſitis circa colores perpendamus, an à figuris mineralia ſoluantur, &

Probatur primo, quod non, nam ſi v. g. aurum ſolueretur ab aqua regia media figura, poſſet etiam ſolui à menſtruo ſulfureo, ſed non ſoluitur, ergo neq; ab aqua regia ratione figuræ, ſequella probatur; nulla alia ratione poteſt aqua regia media ſua figura ſoluere, niſi quia eius figura, quæ v. g. eſt quadrata, habet diametrum ita longum, vt cum eius ingreſſu non poſſit permanere continuitas auri, ſed etiam menſtruum ſulfureum licet habeat triangulos, quorum baſis minor ſit diametro quadrati ſalis, poteſt ingredi duobus triangulis adaptatis, quorum baſis compoſita diametrum quadrati ſaltem æquet, ſi non exuberat, ergo ſi aqua fortis ratione figuræ ſoluit, ſolueret etiam ſulfur.

Neque dicas, quod menſtruum ſulfureum non poſſit ingredi ſecundum duos triangulos adaptatos quia illi adaptari non poſſint. Nam contra eſt, conueniunt ſulfuris partes in figuris, ergo cum per Villeſium ſales hac ratione adaptentur, etiam ſic duo ſulfuris trianguli facient; tum quia ſi non poſſunt adaptari totum aurum menſtruo ſulfureo poſſet ſaltem imprægnari, nam ad hoc vt aliquod liquore imbibatur, non eſt neceſſe vt ingrediens ſoluat, ſed ſufficit, vt habeat aptitudinem ad ingreſſum in porulos, quæ ſi datur reſpectu maioris figuræ, multo magis reſpectu minoris.

Neque dicas, quod maior ingrediatur, eo quia maximum impetum faciat in minerale, quod non conuenit figuræ ſulfuris, nam

Primo contra eſt, Moderni intendunt explicare hoc mediis figuris, vt clarius ſolutionis modus innoteſcat, ſed æquè obſcu-

obſcurum eſt, tali figuræ competere maiorem motum alteri minorem, ac dicere, tali enti conuenit virtus ſoluendi, alio non (conſtat enim experientia, quod vni conuenit virtus imperandi, alio non)

Secundo contra eſt, nam ſi figuræ aquæ fortis ſoluentis aurum conuenit maior virtus impellendi in aliud, dato, & non conceſſo, ſolueret etiam, quod ſoluit menſtruum ſulfureum, nempè ſulfur commune, ſed conſtat experientia hoc non fieri, ergo &c. probatur ſequella, quod defficit in totali proportione accommodationis figuræ aquæ fortis cum ſulfure ſoluendo, compenſatur à maiori impulſu illi conceſſo, demonſtrat experientia in fabris Lignariis, dum aliquod perforare volunt, cuius foraminis diameter ſit v. g. quatuor digitorum, ſi hoc volunt complere facili negotio perforant prius ſubtili Terebra, deinde craſſiori, poſtea alia craſſiori, quo usq; perueniunt ad diametrum foraminis exigitum, at ſi tantum intendunt effectionem foraminis, adhibita ſubtiliori Terebra, ſi aſſumunt maiorem, & vltimam, dummodò augeant vim, perforant, ergo à pari licet facilius inſinuetur triangulus menſtrui ſulfurei in ſulfur ſoluendum, etiam quadratum licet ratione figuræ, difficilius inſinuetur, ratione tamen maioris vehementiæ in impellendo æqualiter ſoluendum ſulfur ingredietur, & ſoluet.

Probatur ſecundo, & prius adducitur hoc breue experimentum, vt habetur ex Boyle, & pluriès expertus ſum. Si ponatur ferrum, & cuprum vna ſimul in aqua forti, ſoluitur cuprum, & ferrum vna ſimul, tali poſtea interueniente mirando, cuprum ſolutum annectitur ferro, nec amplius ſeiungitur, immò magis augetur, quamuis continuò perduret cupri ſolutio quo poſito, ſic contra, vt conſideranti experimentum patet, dum cuprum ſolutum annectitur ferro, aqua fortis habet proportionem ſuæ figuræ pro ſoluendo cupro ferro annexo, tunc enim adhuc ſoluit cuprum non annexum ferro, ergo ſi ratione figuræ cuprum ſolueretur, cuprum ſolutum non maneret annexum

nexum ferro, ſed ſolueretur, cum idem in ſpecie cum eo, quod ſoluitur.

Neque dicas, quod licèt ſit eiuſdem naturæ differt tamèn in porulis factis ex vnione ſua facta iuxta ferrum, nam contra eſt, cuprum annexum, cuius conſiderabilis eſt craſſities, à ferro manibus ſeiungatur, & rurſus in eandem aquam immittatur ægregiè ſoluitur; non verò ſi idem cuprum ferro annexum immittatur in alia.

His poſitis contra Modernos de modo præcipitationis, mineralium ſolutionis, colorum generationis veniamus ad oppoſitorum ſolutionem, &

Ad primum reſpondeo præcipitationes non fieri mediis figuris, & ſic nec tali modo medicamenta operari in corpore noſtro; quærenti autem quomodo tales præcipitationes fiant, Reſpondeo fieri omnes, vel per magneſiam, vel magneſiæ deſtructionem, & vt clarum hoc euadat, cuiuslibet præcipitationis modus ſic explicatur. Et primò præcipitatio in lacte fit ab acidis per aciditatem aliqualem inductam in lacte contento, & in lateribus continentibus, & ſic exercitium magneſiæ laterum cum contento ceſſat, eò modo, ac magnes per allii inunctionem ſuæ virtutis exercitium amittit. Hinc primò habetur ratio, cur lacte aceſcente coagulum fiat, ſecundò cur ſaccaro immiſſo in lacte amplius coagulari non poſſit, cum tùnc amplius ab acido illa qualitas acida induci non poſſit, vnde non niſi maxima acidi quantitate coagulatur, ſecundò præcipitatio tincturarum ab acido eadem ratione fit in aqua & illa difficultas, quæ obſeruatur in manutentione tincturarum; in aqua non fit ratione nimiæ porulorum laxitatis, ſed eò quia à putredine non vindicat ſoluta, immò facilius ad putredinem illa diſponit, qua ratione fit, vt corrupto primo complexu, vel prima ſubſtantia ratione cuius virtus magnetica exercebatur, fit, vt aliquæ particulæ ſulfureæ tincturarum ſurſum aſcendant, ſalinæ ab illa detineantur, & terreæ particulæ, cum quibus

nullam dicit magneſiam, imum tendant, conſtat enim experientia aquam terram ſoluere, ſed citiſſimè eam deponere.

Secundus præcipitationis modus per Adæquationem, vt eſt dum aqua ſulfur diſſolutum à menſtruo ſulfureo præcipitat, fit per ſympaticam virtutem magis inexiſtentem in aqua, reſpectu illius menſtrui, ac in ſulfure ſoluto; nec mirum ſit, ſi menſtruum illud videatur habere maiorem conuenientiam cum ſulfure ſoluto, quam cumaqua, nam virtus ad trahendum exercetur, etiam aliquando inter magis diſtantia, & contraria, magnes enim ferrum trahit, non magnetem, Item adamas paleam, non alium adamantem, hinc habetur ratio cur ſal ſulfure ſolutum ægriùs ab illa præcipitetur, hoc enim prouenit ratione maioris conuenientiæ, quam habet ſulfur ſoluens cum ſale, ac haberet cum ſulfure ſoluto, ex quo ſequitur, quod liquor ſulfureus relinquendis ſalibus maiores aqueas particulas adaptatas, quam pro relinquendo ſulfure exigat, ſic magnes impurum ferrum relinquit pro puriori trahendo.

Tertius præcipitationis modus, nempè quando ſales fixi præcipitant res à ſale ſoluto liquatas, fit à maiori ſympatica virtute, quam ad inuicem habent, vel ſal præcipitans cum ſale ſoluente; vel cum re ſoluta, ratione primi fit vt ſolutum relinquatur, & præcipitans detineatur, ratione ſecundi ſequitur, vt ſolutum mole, & grauitate auctum ex vnione cum præcipitante deorſum tendat, dixi vel præcipitantis cum menſtruo ſoluente, vel præcipitantis cum re ſoluta, vterq; enim modus in præcipitationibus obſeruatur, ſecundus obſeruatur in præcipitatione, & efformatione auri fulminantis, tunc enim oleum victrioli, medio quo auri puluis præcipitatur, eidem vnitur; primus obſeruatur in præcipitatione ferri medio lixiuio (vt habetur ex Blaſio in ſuis appendicibus cum de ſucco pancreatio) & conſtat experientia, cum ampliùs aqua fortis, nec cuprum, nec quicquam à ſale diuerſum manuteneat, & adhuc ex illa, licet difficilimè, vt idem Auctor teſtatur, ſal præcipitari poſſit.

Neque

Neque hic vllus dicat, quod illa præcipitatio fiat per maiorem porulorum laxitatem, nam magis aqua laxat porulos per modernos, cum etiam ſal ſolutum à menſtruo ſulfureo, licet ægrè, præcipitet, & tamen ſoluta à menſtruo ſalino non præcipitat.

Sed hic aliquis dicere poſſet, quod videtur quædam contradictio in dictis, nam dictum fuit aquam præcipitare ſulfur ſolutum à menſtruo ſulfureo, eo quia ſulfur, maiorem dicat ſympaticam virtutem cum aqua, quàm cum ſulfure ſoluto, nunc autem antecedenter fuit dictum aquam fortem manutenere ſalem lixiuium victrioli vſti, & relinquere ferrum, eo quia cum illo dicit maiorem ſympaticam virtutem, vnde apparet, quod modo virtus ſympatica magis exerceatur inter magis diſtantia, modo inter magis propinqua; cui reſpondetur quod vtrumq; euenire poteſt, conſtat enim experientia, quod aqua fortis potiùs manutenet cuprum, quam argentum, Item potiùs ferrum, quam cuprum, & tandem magis ſalem lixiuium victrioli vſti, quam ferrum, item magis magnes trahit ferrum ſupra ipſam fricatum, quam nullo modo ab ipſa tractum.

Ad ſecundum, & quidem ad primam partem reſpondeo colores non variari ex mixtione humorum, eo quia varietur ſitus particularum eorumdem, ſed quando tertius fit color oritur, & per alterationem mixtorum, vel vnius, vel per mutationem ſubſtantialem aliquorum; cuius dicti veritas non ſolum argumento, ex contrariorum confictatione deſſumpto, verum etiam ex obſeruatione cupri immiſſi in aqua forti, quod licet cum aqua adaptationem dicat dum ſolutum non eſt, colorem tamen non variat. Ad ſecundam verò argumenti partem de calore reſpondeo, calorem ex poſitione ferri in aqua forti reſſultare propter qualitatem reſſultantem à forma ferri, vel cupri, quæ à mixtione aquæ fortis particulas igneas expellendi vim habet (ſuppono enim mixtum conſtare ex elementis actu, vel combinationibus, quidem remiſſis, competentibus elementorum formis) quæ euolantes à particulis

aqueis interceptæ tantum calorem efficiunt; quod autem hoc modo ſupradicto, non figurarum ope, proueniat, patet, nam Moderni ſi hoc mediis figuris explicare intendunt, tenentur dicere, quod particula ferri, vel cupri ſoluta ingrediatur aquæ fortis fermentum, qua ratione, cum ſpiritus impotens reddatur ad manutenenda omnia in ſitu, ſequitur, vt ſulfur ſeccedat; ſed Primo aſſerere non poſſunt, cum, vt eſt illis probatum prima principia non à ſpiritu, ſed à forma mixti manuteneantur; Secundo quia obſeruatur ebullitio antequam vlla ferri, vel cupri particula ſoluta ſit, ebulit enim priùs aqua fortis, ac mutet colores, & per conſequens per modernos antequam ferri, vel cupri particula ſoluta ſit; Tertio quia hoc etiam fieret dum ab eadem aqua forti ſoluitur argentum non enim eſt maior ratio in vno caſu quam in alio; immò aptior eſt ad ingrediendum in aquæ fortis fermentum argenti figura quam ferri vt conſideranti patebit; Quarto quia non fieret tantus calor, ſed mitis ſicuti, dum expoſitione aquæ in vino vinum vapam aquirit; Quinto nam hoc etiam in omnibus, quæ fiunt v.g. ab aceto, vel vino, potiùs ad deperditionem vergente, ferri tincturis obſeruaretur, ſi enim aqua aceti, & vini fermentum ingreditur à fortiori, vt conſideranti patebit, poterit ferrum; Sexto quia ferrum non recipitur in aquæ fortis fermento, cum ſale victrioli vſti præcipitetur; nulla enim in fermento exiſtentia è fermento præcipitantur, vt patet ex aſſumptione diuerſorum diuerſa præcipitantium, quæ ab eodem fermente ſibili in ſpecie diuerſa, immò nihil ex illo præcipitant; ex quo patet falſitas dicentium diuerſa à diuerſis medicaminibus à ſanguine vnico in ſpecie præcipitari, quia ab illis diuerſorum principiorum diuerſimoda præcipitatio fiat.

Sed dices; quomodò iſta mixta liquida poſſunt ſe ad inuicem alterare, vt mutent colores, cum hoc faciant, vel ſint ad mixta frigida, vel calida?

Reſpondemus hoc fieri per illam eamdem contrarietatem, per quam multi liquores ad inuicem poſiti ebullitionem,

&ali-

& aliquarum partium deſtructionem inducunt viciſſim, & hoc facilius concipi poteſt, cum tales colores non habeantur, nec à calido, nec à frigido, cum aqua ſiue calida, ſiue frigida ſemper eundem referat colorem, vnde contrarietas, quæ eſt in vno ad deſtruendum colorem in alio, prouenire poteſt à qualitate propria reſſultante à forma.

Ad tertium reſpondeo ſolutionem mineralium fieri media contrarietate, & virtute magnetica, & vt hoc clarè innoteſcat debemus ſcire, quod ideo ſeparantur, & attrahuntur particulæ ferri ex alio ferro virtute magnetica menſtrui ſoluentis, eo quia tale menſtruum virtutem habet actuandi humiditatem, in ferro compactam, molliores enim ferri particulæ exiſtentes in ſuperficie eiuſdem, dum menſtruum ſalinum tetigerunt, euadunt, immò, & ipſum ferrum, à quo ſeparatæ fuerunt illæ particulæ, nec niſi totaliter abollita alteratione menſtrui ſalini ad priſtinam ſoliditatem reuertitur; quomodo autem poſſit dici, quod qualitas ſecunda à forma aquæ fortis proueniens vim habeat efficiendi in determinato, quod efficit qualitas prima v.g. calor, nullis abſurdum videri debet ſiquidem motus cauſat calorem, item & lumen; neq; dicant moderni, vt ait Vvillis lumen cauſare calorem, quia ſit ignis expanſus; nam hoc quidem dici nequit cum illuminante ablato remaneat calor, qui per Modernos eſt ignis, & tamen non remaneat lumen.

Hæc dicta ſint de aqua forti, & proportionaliter de illis menſtruis, quæ alia ſolida proportionaliter ſoluunt, dixi proportionaliter ſoluunt, nam ſic aqua, & alia menſtrua ſimilia, quæ ad minima diuidunt, non ſoluunt, ſed media contrarietate nempè ſui humiditate ſiccitatem corpuſculorum corporis ſolidi minuendo, & laxando, & virtute magnetica; non enim ſoluunt ita cito ſicuti aqua fortis, vndè in aqua forti actiuitas deſſumi non poteſt à ſolo humido. Reliqua, quæ hac occaſione hic quæri, & explicari poſſent breuitatis cauſa relinquuntur, cum ſatis habeantur apud commentatores doctrinæ Ari-

 ſtotelis

ſtotelis ſupra caput tertium ſummæ ſecundæ quarti libri Meteorologicorum.

Sed dices primò; excluſa illa qualitate occulta aquæ fortis, media qua humidum ferri actuat, poteſt meliùs explicari ab antiquis dicendo hoc fieri media qualitate coroſiua.

Sed contra eſt, nam vel qualitas coroſiua facit diuiſionem ad minima v.g. auri, per hoc quod aliquas particulas faciliùs deſtruibiles, ratione cuius, quæ in puluerem rediguntur connexionem habebant, deſtruit, & hoc non cum, vt habetur ex Boyle, euaporata aqua forti, & auro ſeparato habeatur idem aurum, & qualitate, & pondere, vel ſeiungendo tantum vnum corpuſculum ab alio, ſed hoc non poteſt intelligi, niſi, vel ex ſui corporis ingreſſu ſeparando vnum ab alio, vel modo à me ſupra explicato, ergo cum vt ſupra oſtenſum eſt primum dici nequeat remanet, vt tantum ſecundum.

Sed dices; quomodo poteſt eſſe, vt aliquod dicat contrarietatem cum alio, & etiam dicat magneſiam?

Sed dicat mihi, cur ignis virtute quadam ſympatica trahat ſurſum oleum, & vna ſimul in ipſum agat, & ab illo expellat humidiores particulas. Neque hic dicatur, quod explicatur idem per idem, nec neceſſe eſt, vt virtute ſympatica oleum ſurſum aſcendat ad flammam, poteſt enim dici, quod, cum fiat raritas vndequaq; à flamma in aere, & exiſtat ſupra oleum aëris elaſtica virtus, ſurſum tendat oleum vi præſſionis aeris; nam reſpondetur facilius eſſe, vt aer ambiens paruum aerem rarefactum à flamma, ſuccedat in locum aeris rarefacti, patet ex Boyle, quod exiſtente paruo foramine in Recipiente vbi ſit Animal, licet attrahatur manubrium, & vi illius fiat aliqua raritas, non dilatatur Animal, ſuccedente vi foraminis nouo aere. Reſpondeo ſecundo directe, quod attractio fit per quandam ſimilitudinem, non qualitatum ſenſibilium, ſed ſubſtantiæ, & qualitatis occultæ, maior enim ſimilitudo eſt inter magnetem frigidum, & frigidum ferrum, quam inter magnetem frigidum, & ferrum ardens, & tamen magnes frigidus æquè

trahit

trahit ferrum ignitum, ac frigidum, quamuis frigidus teneatur dici, quod vna ſimul, agat in illud, & attrahat illud.

Dices ſecundo, ſi aqua ſtygia ad prædominium ferri humiditatem reducit, fruſtra poſtea eſt recurrere ad virtutem magneticam trahentem illam ferri particulam quodamodo liquatam, nam cum illa ferri particula cum minimo motui cedat, & ſeparetur, & in aqua forti, vtpotè liquida, continuus motus reperiatur, vt dicit Boyle, non eſt neceſſaria illa virtus magnetica, nec vt ſeparetur, nec vt in menſtruo manuteneatur.

Sed, ſententiæ de motu liquidorum, tranſeat dicto, adhuc requiritur illa virtus magnetica, nam per eumdem Boyle particulæ cupri ſolutæ, dum ſoluitur ferrum, adhærent ferro, non obſtante motu continuo liquidi.

Neque hic aliquis dicat, quod præſcindendo à figurarum actiuitate probabiliori modo ferri ſolutio ab aqua forti poſſit explicari; dicendo nempè, quod aqua fortis vim ſoluendi habeat ſales, à quibus ferri, & cupri compages, ex quo particularum ferri, & cupri quædam fit laxitas, vt à magneſia attrahi poſſint.

Sed contra primo eſt, nam ſic aqua communis æquè bene, immò citius ſolueret ferrum, & cuprum, nam citiùs ſales omnes etiam victriolicum, à quo per Villeſium ferri, & cupri compages, ſoluit, quod de aqua forti pura non verificatur, vnde apparet falſitas Recentiorum dicentium ideo aquam fortem ferrum, & cuprum ſoluere, quia ſalibus donatur, à quibus ferri, & cupri compages habetur; ſecundo igne ferrum non liqueſceret, ſi compagem à ſalibus haberet, ſales enim igne condenſantur; tandem falſum eſt condenſationem mediis ſalibus fieri, ita vt aqua ſalibus etiam condenſetur, nam aqua communis citiùs ſoluit ſales, ac ſpiritus vini, & aqua fortis, immò iſta pura ſales non ſoluunt, & tamen citius ſpiritus vini, & aqua fortis glaciem liquant, ac aqua, vnde Ariſtotelis dicti, quod, quæ congelantur, frigore vel calore congelantur, & quæ

ſoluun-

ſoluuntur à contrario, vel ſimili quodam, condenſanti, ſoluuntur, veritas innoteſcit: hinc habetur ratio, cur chalybis puluis acidis extractus nunquam vniatur, niſi igni imponatur, fit enim quia eius continuitas ab humido condenſato habetur, vt dixit Ariſtoteles, ſicuti etiam patet, quod glaciei portiunculæ, quomodocumq; ſimul ponantur, nunquam vniuntur, niſi præceſſa actuali humiditate, vel prouenienteab aliqua glaciei portiuncula ſoluta, vel data opera admixta; vt conſtat illis, qui pro æſtate glaciem aſſeruant; & quia chalybis particulæ igni comiſſæ propriam humiditatem actualem acquirunt, quæ vndequaque poſtea exactè fluit, hinc fit, quod auulſo igne, illa humiditas actualis, quæ vndequaq; actu fluida vi ignis perfuſa eſt, vi formæ rurſus coaguletur, & ſic chalybis puluis in continuum faceſcat, dixi formæ, nam ſuarum diſpoſitionum, & proprietatum conſeruatiua eſt, & hinc ratio habetur, cur calybis puluis aliena actuali humiditate perfuſus non ſimul vniatur, & condenſetur, ſiquidem forma conſeruatiua eſt tantum illarum rerum, quæ ad ſui conſeruationem & introductionem pertinent, ſic ſanguis calidus in corpore exiſtens, ſi nimis ab externo incaleſcat ad priſtinum caloris gradum ſe reſtituit, nec illum conſeruat.

Ad quartum reſpondo negando paritatem, nam in caſu propoſito hoc tantum verificatur, vel dum manus impellit ſupra figurata, vel illa in ſenſorium impetum faciunt, quod de liquidis, non verificatur, cum poſſim illa tantum ſuperficietenus tangere, nec ab intrinſeco motum habeant, vt oſtenſum eſt ſupra; immò etiam dato, quod motum ab intrinſeco haberent, non eſt ſufficiens ad mouendas ſenſorii particulas, cum maiorem connexionem habeant, ac pulueris corpuſcula minima in aqua ſubſidentia, quæ tamen, non obſtante motu, non mouet: Accedat quod conceſſo, quod liquidorum motus pro mouendis cutis particulis eſſet ſufficiens, qualitates tamen primas non manifeſtaret, vt ex ſuperioribus dictis conſtat, immò ſicuti ex diuerſo rei acutæ contactu non fit tranſitus

ſitus nec ad calorem, nec ad frigus; ſed tantum remittitur, vel intenditur dolor, ſic etiam ex contactu liquidorum eueniret.

Vltimo tandem afferatur Aduerſariorum Achilles. Dicere virtutem magneticam, & qualitatem ocultam, eſt dicere neſcio.

Sed contra, nonne vident, quod æquè pro nobis aduerſus eos idem extat Achilles? dicant enim cur tali figuræ talis competit motus, & cur ſal ſali, etiam diuerſo, appetit vniri, vt paſſim habetur apud Chymicos? vnde aduertant quod probabiliùs eſt dicere, fit per virtutem ſimpaticam, per qualitatem occultam, quæ ſunt accidentia, quæ non obuia ſenſibus, ſed quibus mediis ſubſtantia rerum operatur; Vnde in ſimili materia mihi videtur optime concludere Medicorum Princeps Galenus de naturalibus facultatibus lib. 1. cap. 14. dicens, *vbi experimentum reſpondit, cum cauſam requirerem longo tempore per omnes ſectas nullam aliam inuenire potui, quæ vel probabilitatem aliquam perſeferet, immò omnes planè ridiculas, & improbatas, præter illam, quæ trahendi facultatem proponit.*

INDEX RERUM

Quæ in hoc Opuſculo habentur.

Quomodo per Modernos quæ à ſanguine medicamentorum ope ſeparantur ſecernantur p. 58

Quomodò varietates, quæ in excretis & in ſanguine òbſeruantur tùm in primis, tùm ſecundis qualitatibus explicent Moderni 58.

Quomodò in ſententia Modernorum Philoſophi naturales rerum ſolutiones explicent. 59.

Quomodò ſenſibilia in ſenſum tactus per Modernos agant, ibidem.

Quomodò à Modernis rerum actiuitates explicentur. ibid.

Argumentum contrà Modernos ex ſenſu tactus deſſumptum, vbi de tali paſſione multæ moderno-

dernorum opiniones refferuntur; & reffelluntur ibid.

Argumentum deſſumptum contra Modernos ex determinatione ſenſus communis à cute 71.

Aliud argumentum contra Modernos ex determinatione ſenſus communis à cute 72.

Argumentum deſſumptum contra Modernos ex rerum memoria, vbi variæ eorum ſententiæ proponuntur, & confutantur 73.

Argumentum contra Modernos deſſumptum ex rebus ope animæ principaliter genitis 75.

Argumentum contrà Modernos ex determinata partium augmentatione, eorumq́ reproductione deſſumptum 76.

Argumentum contrà Modernos ex animalis generatione ex ſemine deprömptum 77.

Argumentum contra Modernos, ex magnete deſſumptum vbi eorum reffelluntur opiniones 78.

Argumentum contra Modernos de fermentatione ex Oleo deſſumptum 81.

Aliud argumentum contrà fermentationem ex puluere pyrio deſſumptum 82.

Aliud argumentum contrà fermentationem, ex fermentiſcibilium mixtione deſſumptum 83.

Opinionis Recentiorum de motu liquidorum confutatio 85.

Argumentum contrà fermentationem ex rerum coctione deſſumptum 88.

Recentiorum de præcipitatione aſſerta & confutatio 89.

Quomodo per Modernos colores fiant, & eorundem confutatio 98.

Opinio Recentiorum de Mineralium ſolutione, & eiuſdem confutatio 101.

Ad primum argumentum reſponſio in qua explicantur in ſententia antiquorum tres præcipitationum ſpecies 104.

Ad ſecundum argumentum reſponſio in qua oſtenditur cur in aqua forti, dum cuprum, & ferrum ſoluit, excitetur calor 105.

Ad tertium argumentum reſponſio in qua mineralium ſolutiones in ſententia antiquorum explicantur, cum aliarum confutatione 107.

Ad quartum reſponſio num. 110.

Recentiorum Achilles propoſitus, & deſtructus 111.

VIRO

VIRO
ILLUSTRI & GENEROSO
Academiæ LEOPOLDINO-Imperialis
Naturæ Curioſorum
PRÆSIDI
S. P. D.
JOHANN. CHRISTOPH. STURMIUS,
P.P. Altdorffinus.

EPiſtolicum illud commercium, quo BORELLI de muſculorum motu demonſtrationes profundiores, iisq; maximè, qui à Geometricis & Mechanicis haut ſatis inſtructi ſunt fundamentis, perceptu difficiliores, ad experimentalem & ocularem quandam demonſtrandi rationem reducere conatus fui, quodq; haut ingratum accidiſſe Tibi non uno mihi ſigno liberaliſſimè comprobâſti, non ex aliâ cauſa hactenus interceptum abruptumq; fuit, quàm quòd, exhauſto illo argumento, novum aliud haut occurrebat, quod oculis tuis judicioq; dignum, & congruum profeſſioni meæ, inſuperq; Lectorum uni vel alteri ſaltem uſui futurum, exiſtimarem. Poſteaquam verò pronuper ex Italia redux Amicus communis, *D. Petrus Burgerus*, Vir, uti nôſti, inſatiabili curioſitate, dono mihi tuliſſet tractatulum quendam *Antonio Vincentio Majolo* autore ſub auſpiciis *Pauli de Minis* in Archigymnaſio Bononi-

enſi Medicinæ Lectoris, Bononiæ anno 1674, in lucem publicam editum, quem *Galeniſtarum Hypotheſis adverſus Recentiorum placita Confirmationem* inſcripſit; is equidem, etſi latinitate ſuâ multis fortè nauſeæ futurus, mihi tamen, qui rem magis quàm verba in hoc ſcriptorum genere ſpectare ſoleo, non pauca continere viſus eſt ingenioſè ſatis adverſus corpuſcularem, quam vocant hodie, Philoſophiam excogitata, quæ placidè modeſteq; excutere operæ pretium videri queat.

Neq; verò metuendum erat, ne conatus hic meus Antiquitati Venerandæ quodammodo contrarius futurus, Tibi, VIR MAGNIFICE, minùs fortè probetur; ſiquidem ita venerari antiqua ſoles (quod ego quoq; ſemper facio, faciendumq; aliis exiſtimo) ut moderna tamen promiſcuè neutiquam faſtidias, nec ineptum aut à veritate alienum quicquam hoc ſolo nomine reputes, quod novum ſit aut veteribus improbatum. Quamobrem, pace nunc Tuâ, omnis ſecurus invidiæ, laudatum ſuprà opuſculum aggredior, quod Autor ejus in præfatione ad Lectorem *anhelare*, dicit, *Confutationem principalis Democraticorum* (quà voce perpetuò ferè compellat ea, quæ Democritica dicenda fuerant) *nunc nonnullorum etiam Medicorum Hypoteſis*, idq; ideò maximè, ut, *quia ubi deſinunt Phyſici ibi incipiunt Medici, phyſicos antea greſſûs rectà dirigere, ut tutiorem inde in Medellis* (medelis volebat ſcribere) *tramitem proſequamur, ſit animadvertendum*; additâ inſuper & illâ ratione, noſtris verbis hîc breviùs conceptâ, quòd in hypotheſi illa Democritica ſive corpuſculari plurima phænomena evadant planè in explicabilia, alia non niſi obſcuriſſimè & per ambages fallaces deducantur: de qua ſuo quidem loco videbimus.

Hac vice unicum illud præjudicium removere fert animus, quo Autor ſub ipſum tractationis initium, propoſitâ quæſtione generali, *An corpuſcula ſint activa ratione figuræ?* *Democraticam*, inquit, *ſententiam ab Ariſtotele libris Phyſicorum, nec non à Galeno Libris de elementis confutatam eſſe*; ita præoccu-

paturus

paturus procul dubio Lectorem ſuum, & libertatem judicandi tantorum Virorum auctoritate intercepturus. At enim verò, quòd Galenus Lib. 1. de Elementis, cap. 2. præcipuè, Democriti, Epicuri & Leucippi placita convellere ex inſtituto ſit aggreſſus (Hippocratis tamen potiùs quàm ſuo argumento) negari non poteſt: quâ verò felicitate, & quàm congruè noſtri Autoris propoſito ejus rei fecerit periculum, mox videbimus. Ariſtotelis autem Autoritatem hîc quidem in ſubſidium fruſtrà omnino vocari quilibet animadvertet, qui mecum omnes, ad quos Autor provocat, ejus Libros Phyſicorum haut obiter perluſtraverit. Etenim in 1. Libro, quem Naturalium rerum principiis, quæ Veteres ante ipſum ſtatuerant, examinandis totum impendit, cap. 2. 3. 4. Parmenidis & Meliſſi, unicum numero ens in tota rerum natura agnoſcentium ſententiam explodit: Cap. 5. ex elementorum vulgarium numero unum, videlicet aut terram, aut aquam, aut aërem, aut aliquid igne quidem denſius, aëre verò rarius, pro communi principio allegantium opiniones excutit, & ex oppoſito Anaxagoræ quoq; de principiis infinitè variantibus hypotheſin exagitat: Cap. 6. 7. 8. propriam exponit & corroborat: cap. 9. fontes errorum omnium, quos erraverint in hoc argumento Veteres, detegere allaborat: cap. 10. deniq; tria ſua principia, Materiam, Formam & Privationem, porrò ſtabilire conatur; nihil exertim uspiam hoc toto libro nec etiam ſecundo vel tertio, de Democritica vel Epicurea ſententia in medium adducens. Lib. IV. quidem cap. 8. Democritum & Leucippum ex profeſſo refutandos ſibi ſumit, ſed quoad alterum hypotheſeos eorum partem, quæ Vacuum vel Inane corpuſculis individuis, tanquam locum communem, ſubſternit; quale nuſpiam dari ſeqq. quinq; Capp. prolixè demonſtrare contendit, rationibus etiam, quas pro Inani afferebant Democritici, ſolicite confutatis. Lib. VI. Phyſ. Cap. 1. videri fortè cuipiam poſſet Atomicæ Sectæ de conſilio ſe oppoſuiſſe Stagirites, dum continuum aut corpus aliquod ex indiviſibilibus ſive atomis (quâ voce ex-

preſsè ſemel iterumq;, ſub capitis finem præſertim utitur) componi poſſe negat, negandiq; rationes plusculas ingeniosè ſatis adducit. Sed enim, de atomis ipſum eo ſignificatu ibi loqui, quo idem valent ac puncta Mathematica omnibus partibus deſtituta, ne cogitatione quidem diviſibilia, nequaquam verò de atomis Epicuri aut Democriti, magnitudinem variam, adeoque partes ejusdem molis plures vel pauciores habentibus, legenti nimis manifeſtum eſt. Nullum præterea locum per univerſos VIII. Phyſicorum Libros offendere hactenus mihi licuit, ubi Democriticam ſive Atomicam hypotheſin confutâſſet Ariſtoteles; tantùm abeſt, ut quicquam inibi, reperire detur, quod ad Autoris noſtri ſcopum ſpeciatim, nempe ad denegandam atomis, aut corpuſculis inde concretis, ratione figuræ activitatem vel tantillum conferret.

Ad GALENUM igitur procedemus, quem Atomicam hypotheſin impugnâſſe haut inficiamur; tametſi ea, quæ contra ipſam in medium attulit, 1. ad eum, quem Autor noſter ſibi præfixum habet ſcopum, nihil ex ulla parte faciant, ut infrà videbimus; 2. Ariſtotelicam, imò Galenicam ſeu Hippocraticam ipſam, non minus quàm Democriticam aut quamvis aliam, premant ſententiam; ac 3. ſpecie quidem aliquâ legitimæ conſequentiæ ſeſe efferant, examen tamen illationis neceſſariæ rigidius hautquaquam ſuſtineant. Quæ quidem omnia ut, quantum ejus fieri poteſt evidentiſſimè pateant, id ante omnia diſtinctiùs evolvendum eſt, quod Autor noſter p 4. obſcuriusculis verbis ipſemet ex parte monuit, ſcilicet *Atomorum Sectatores dividi*, h. e. alios alia circa corpuſcula illa minima & inſenſibilia ſupponere. Nimirum 1. antiquiſſima Democriti hypotheſis atomis ſuis hæc tria tantùm adtribuerat: Ἀντιτυπίαν ſive *Reſiſtentiam* naturæ viribus inſuperabilem, quam alii, hoc præſertim ævo, impenetrabilitatem, alii ſummam ſoliditatem & pororum omnium carentiam, appellarunt; *Figuram* deinde innumeris modis variam; & *Magnitudinem* deniq; pariter diverſam, generatim tamen in ſingulis

inſenſi-

inſenſibilem. His atomorum conditionibus II.dò Epicurus adjecit adhuc alias duas: *Gravitatem* ſeu pondus, quo deorſum in infinitum perpetuò tendant, & hinc è colliſionibus mutuis oriundum *Motum* ad latera varium ac *fortuitum*, qui cauſa poſtmodum efficiens hujus Univerſi extiterit; quarum illam moderni Atomiſtæ cum *Gaſſendo* penitus rejiciunt, hujus autem loco Motum divino conſilio impreſſum, effectibusq; naturæ ſapientiſſimè accommodatum ſubſtituunt. Et hos inter III.tiò Dn. *Perrault*, Medicus Pariſienſis ingenioſiſſimus, primas illas atomos Democriticas, *corpuſcula* cum Dn. *Cordemæo*, concretas ex horum pluribus maſſulas ſive (uti *Gaſſendus* loqui amat) moleculas, appellare *particulas*, & ex harum pluribus compoſitas nominare *partes*, diſtinctionis conceptus ergo, cæteris haut invitis, voluit; has ultimas tamen adhuc tam exiguas ſupponens, ut ſenſum omnem, aut viſum ſaltem, effugiant: quibus ſi tandem ſenſibiles adjiciamus *portiones*, corpuscularis hæc hypotheſis plenè ac diſtinctiſſimè expreſſa erit. Et hanc etiam IV.tò Carteſiani moderni totam approbant, niſi quòd nulla penitus indiviſibilia admittant, ſed quemlibet, quantumvis exiguum, materiæ quaſi pulviſculum in particulas adhuc minores naturaliter etiam dividi poſſe ſupponant. Hi omnes igitur materialium minutiarum gradûs, in Philoſophia moderna corpuſculari, nomine particularum aut corpuſculorum promiſcuè ſæpe venire ſolent; & de his V.tò lis ultima cœpit agitari: utrum illa magnitudine & figuris tantùm, adeoq; affectionibus merè-mechanicis, ab invicem differant, & his mediantibus, interveniente motu, naturæ effecta producant, (id quod negare & refellere Autoris noſtri principale propoſitum eſt;) an verò naturâ quoq; & eſſentialibus quibusdam qualitatibus diſcreta ſint? quod cum *Hamelio* hodiè Viri Doctiſſimi bene multi neceſſarium omninò reputant; negantes incredibilem illam rerum varietatem ſatis explicari, multò minùs viventium, ac præcipuè animalium, fabricam & functiones ritè doceri poſſe, niſi, non equidem Anaxagoricam quandam panſpermiam, at minutia-

nutiarum materialium aliam majoris momenti differentiam, quàm quæ in ſolis iſtis mechanicis affectionibus, figura, magnitudine, motu, conſiſtat, agnoſcamus. Et horum ultimorum numero me quoq; accenſeri velim, VIR MAGNIFICE, hac tamen unâ conditione, ut, cùm illi pleriq; omnes cum Hamelio *credibile* putent, *in viventibus alias eſſe leges cuiq; generi proprias ab Autore Naturæ impreſſas, quas aut ſeminarias rationes cum Platonicis, aut Vires plaſticas, aut quocunq; alio nomine ſignari, intelligi autem vix poſſe, ipſimet* fatentur, ex opinione mea pro fundamentis philoſophiæ Naturalis magis intelligibilibus hæc ſequentia ſupponantur: 1. Nunquam aut atomos Democriticas, aut Ariſtotelis vel Carteſii primam materiam, ita nudè in rerum natura extitiſſe, ſed DEUM omnipotentem, ea ipſa elementa, quorum præſentiam in hoc mundo, per effecta cognoſcimus, aut eorum ſaltem particulas cuivis naturæ appropriatas (e. g. aqueas, uti conjicimus, teretes, glabras, & flexiles, aëreas ramoſas variè & quaſi plumoſas, igneas rigidas, acuminatas &c. in quibus deinde vel atomos, vel his etiam naturâ priorem materiam, abſtractione quadam mentis, concipere neminem prohibemus) ipſummet condidiſſe & formâſſe, quæ poſtea mediante motu, ab eodem non producto ſolùm ſed in propoſitos ſibi fines directo quoq;, in maſſas illas elementares colligi, varieq; ad mixta varia hodieq; generanda, aut olim producta, coïre potuerint; & in mixtis quidem inanimatis, præter illa hactenus ſuppoſita mechanica principia, nihil ampliùs requiri: 2. Elementaribus illis particulis inorganicis admiſcuiſſe eandem Omnipotentis DEI manum alias Organicas & Seminales, quæ fabricas illas viventium & animalium, innumerabilium generum, quoad primaria ſaltem & eſſentialia lineamenta actu ipſo ſub incomprehenſibili exilitate complectantur, Naturæ, conſilio & ſapientiâ omni (quam tamen illarum fabricarum ſtupendum artificium immenſam præſupponit) deſtitutæ, non niſi elementarium iſtarum interventu enutrienda, in molem ſenſibilem paulatim educanda,

tandem-

tandemq; ad conſtitutum ab eodem Authore Naturæ terminum magnitudinis evehenda.

His ita de multiplici corpuſcularis Philoſophiæ facie præmonitis, illud nunc videamus, quid & quantum adverſus illam Galeni ex allegato loco fideliter producenda ratiocinia valeant? de Authoris noſtri ſuccenturiatis copiis aliàs ordine viſuri. Reducit autem ea omnia, quæ cit. c. 2. Lib. 1. de Elementis particulatim urget, ipſe Galenus ad hanc palmariam Hippocratis conſequentiam, quam ex hujus Lib. 1. de Nat. hum. c. 5. his adducit verbis: Εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, ἐδέποτε ἂν ἤλγεεν, *Si unum* (ſeu ſimplex quippiam) *eſſet homo, hautquaquam doleret.* Quæ Viri ſapientiſſimi illatio plenam habet meo judicio & evidentem neceſſitatem. Cùm enim dolere ſit ſentire, hoc autem organorum diverſæ naturæ fabricam multiplicem ſupponere *αὐτοψία* doceat; palam eſt hominem, ſi non haberet corpus organicum, adeoq; heterogeneum, ſed omnes corporis ſui partes ejusdem generis & conſtitutionis, ſentire quoq;, & conſequenter dolere, non poſſe; id quod ſuis verbis Galenus (ſecundùm Verſionem *Fabii Paulini* ex editione Iuntarum nona) ita concinnè effert: *Quum mehercule neceſſe ſit, ut id quod dolet, duabus his præditum ſit facultatibus, ut ſit cùm ſenſûs, tum alterationis capax. Nam ſi ab omni penitus ſit alteratione alienum, eundem omnino ſtatum, quem à principio ſortitum eſt, perpetuò ſervabit: at eundem id quod dolet minimè ſervat. Quòd ſi transmutetur etiam, quemadmodum lapides & ligna* (*quæ quidem & calefiunt, & refrigerantur, & ſcinduntur*) *ſed nulla ſit iſtis innata vis ſentiendi, nihil propterea magis affectiones, ſi quæ in eo gignantur,* (atq; adeò nec dolorem) *ſentire poterit, quàm lapides ſentiunt.* Quæ omnia nunc, tanquam veriſſima; ſi Galeno ambabus largiamur manibus, quid inde, quæſo, porrò conficiet? Uno ſcilicet hujus arietis impetu Epicuri ac Democriti individua corpora, ſive atomos, non diſſipari tantùm, ſed in nihilum planè redigi poſſe exiſtimat; prout non ſolum ex

initio capitis, ſed iis præcipuè verbis, quæ modò allegata immediatè conſequuntur, in propatulo eſt.

Cùm igitur utrumq́ horum (ita ſubſumit ſub illa ſuperiore conſequentia) *in illis iſtorum* (Epicuri nempe ac Democriti) *elementis deſideretur, nam neq́ eam naturam conſecuta ſunt ejuscemodi individua corpuſcula, ut vel alterari vel ſentire poſſint) ſi ex his atomis, vel quapiam alia uniformi natura eſſemus concreti, non utiq́ doleremus: Dolemus autem; quare jam manifeſtum eſt, quod nequaquam ſimus ex una ſimplici uniformiq́ ſubſtantia conſtituti. Hæc* (addit) *eſt hujus rationis ſumma, iis qui in Logica diſciplina exercitati ſunt admodum aperta.*

Liceat verò nunc, pace tanti Viri, circa hanc rationis allatæ ſummam ſequentia animadvertere: 1. Concluſionem ejus æquè, ac illam Hippocratis, eſſe certiſſimam legitimeq; illatam, ſi de partibus ſeu portionibus componentibus proximis ac ſenſibilibus loquatur; ſin de remotis, inſenſibilibus particulis ſive corpuſculis intelligenda ſit illatio, logicam in ea jure deſiderari neceſſitatem; ſiquidē vel artificiali, ſclopeti v. g. cujusdam exemplo, & ſimilibus innumeris, abundè cōſtat, ut hoc & impreſſum à manu exonerantis impetum decenter recipere, & hoc recepto ſolitum edere effectum poſſit, neceſſum utiq; eſſe, ut partes ejus organicæ ſenſibiles, diverſæ formæ & naturæ ſint, non æquè verò neceſſarium, ut materia ſive rudes maſſæ ferreæ partes, è quibus illæ formantur, & quæ ratione ſclopeti inde fabricandi remotiores ſunt, diverſam habeant naturam vel eſſentiam. 2. Vim illationis hujus, ſi ita ſimpliciter procederet, non ſolùm Democriti atomos, ſed Ariſtotelis quoq; & Carteſii primam materiam (quod ultrò conceſſurum eſſe Galenum ex verbis ejus ſuprà adductis facilè quis conjecerit) imò ipſa Galeni quatuor elementa everſuram eſſe. Terra enim, aqua, aër, & ignis, numquid utraq; illâ conditione gaudent, ut & alterari poſſint, & ſentiant? Eccur ergo non eâdem argumentatione contra Galenum quis inferat, Si ex elementis ſenſu deſtitutis ſimus compoſiti, dolere nos non poſſe, aut, quia dolemus

lemus indubiè, ex elementis iſtis corpora noſtra hautquaquam eſſe compoſita?

Habet tamen, quò ſe tantiſper recipiat, Galenus, ad compoſitum ſentiendi facultate præditum elementa requirens cap. 3. talia, quæ licet ipſa non ſentiant, alterari tamen & pati ad invicem poſſint, & per illas mutuas paſſiones in facultatem ſenſitivam tandem abire; atomos autem Democriticas, porrò urgens, impatibiles & in alterabiles ab ipſis patronis ſuis ſupponi, adeoq; impoſſibile eſſe, ut ſentiens corpus ex talibus elementis, quæ ne pati quidem vel alterari ullo modo poſſunt, conſtituatur. Quibus illuſtrandis non parùm inſervire videntur exempla ſpecialia, in eorum gratiam, quos diſciplinæ Logicæ rudes exiſtimat, adducta.

Si quis cutem acu pungat, inquit, *dolebit animal; acus verò vel unam tantùm atomum attinget, vel duas, vel etiam plures. Si unicam, cùm ea & ſenſu deſtituatur, & pati nihil poſſit, animal dolere nequaquam poterit: Si duas aut plures, de his ſtatim illa eadem, quæ nuper de una, poterimus pronunciare. Nam ſi earum neutra ex acu fuerit vulnerata, aut, ſi etiam vulneraretur alterutra, & nulla alioquin illis vulnus id ſentiendi vis inſit, is qui pungitur, omni prorſus ſenſu atq; dolore caruerit &c.* Fallor autem, an hæc omnia in elementa Galeni eorumq; minutias ſive minimas particulas (quas in ipſo cap. 1. limine, & paſſim alibi lubens agnoſcit) eodem jure & argumentandi robore retorqueri poſſunt? Minimè verò gentium, excipiet pro Galeno aliquis, cùm elementares ejus minutiæ, tametſi non ſentiant, alterari tamen & pati poſſunt. Sed eſto, patiantur, lædantur, vulnerentur, aut quomodolibet afficiantur, una & item altera ab acu pungente, *cùm nulla alioquin illis vis illud vulnus, aut affectionem illam ſentiendi inſit, qui pungitur omni prorſus ſenſu atq; dolore carebit.*

Quod ſi pro Galeno porrò excipiatur, elementa ejus, cùm ſint alterabilia & in ſe invicem agere apta, per innumeras eorundem alterationes ac mutationes eò tandem reduci rem

poſſe, ut ſenſitivum quippiam exoriatur ex iis, quæ ante mutationes illas innumerabiles erant adhuc ſenſu deſtituta; eodem jure pro Democrito & Epicuro dicere licebit, etiamſi atomi ipſæ mutabiles non ſint, concretas tamen ex iis maſſulas, aut enatas ex implicatis pluribus texturas, mutationis, & conſequenter etiam ſenſationis, capaces evadere poſſe. Sanè, ſicut ex mollibus & flexilibus lanæ capillamentis, tametſi ipſa in ſe & natura ſua maneant immutata, dum in filamenta quædam craſſiora, & hæc in funiculos, contorquentur pluresq; deinde funiculi ſibi mutuò variè implicantur & intexuntur, corpora fieri dura & rigida, aut ex annulis ferreis rigidiſſimis per inſertiones mutuas catena flexilis, aut ex duriſſimis ſiliculis, absq; omni implicatione vel cohæſione congeſtis, per ſolam gravitatis impulſum, vel è gypſi contuſi ſolidis pulviſculis per igniculorum interfuſorum agitationem, corpus fluidum exurgit; ita nulla apparet ratio, cur atomorum immutabilium variâ coordinatione, implicatione, cohæſione, textura, non exſurgat tandem maſſula compoſita, vel hoc ipſo mutabilis, quòd illa cohæſio, textura, implicatio, rurſum aut diſſolvi penitus, aut particularum aliquali concuſſione vel translocatione quodammodo variari poſſit. Ex talibus autem maſſulis tantillum mutabilibus, quò pacto deinde aliæ adhuc mutabiliores paſſionisq; magis capaces exoriri, tandemq;, longâ mutationum ſerie intercedente, in ſenſile quoq; corpus evadere poſſint, nihilò difficiliùs explicabit Democriticus aliquis, quàm Galeniſta vel Ariſtotelicus quispiam ex elementarium ſuarum maſſularum variâ commixtione ac transmutatione eandem ſentiendi capacitatem deduxerit.

Si dicas, non apparere tamen ullum modum, quo ex variata licet infinities atomorum, aut particularum inde jam compoſitarum, translocatione, implicatione, diſtinctione, transfiguratione &c. ad figuram & motum & ſitum referendis unicè ac perpetuò, vis aliqua ſentiendi & cognoſcendi quippiam (in cujus conceptu iſtorum nihil unquam occurrat) exoriri

oriri proliciq; valeat; fatendum tibi utiq; erit, ſi verum fateri cordatè lubeat, nullam etiam uſpiam apparere rationem, quâ, variatis etiam infinities elementorum Galenicorum qualitatibus, colorisq; ignei, frigoris aquei, ſiccitatis terreæ, & humiditatis ſive fluxilitatis aëreæ gradibus, facultas illa ſenſitiva externorumq; perceptiva reſultet: Ut vel hoc ipſo Galenicum iſtud ſive Hippocraticum argumentum haut levis argui poſſe vitii videatur, quòd conſequentiæ ſuæ robur ab animalium dolore ſenſuq; petat, quod utrumq; in obſcuritatem inexplicabilem in ipſá eorundem hypotheſi multò profundius demerſum eſt, quàm iſta elementorum ratio & conditio, quæ in controverſiam venerat. Quî enim, amabo, poſſibile eſt illius conſequentiæ, *Si animalia ex atomis eſſent conflata, nec ſentire poſſent, nec dolere*, firmitatem aut infirmitatem dijudicare, ſi, quid ſit dolere, quid ſentire, non intelligas? Conſequentiæ certè cujuslibet robur & neceſſitas ex eo ſolo cognoſcitur, ſi conſequens cum antecedente, h. e. res illius hujusq; verbis deſignatæ inter ſe neceſſariò cohærere clarè diſtinctèq; appareat. Hæc autem rerum cohæſio & neceſſaria connexio, quî poterit, quæſo apparere, ubi res ipſæ in obſcuro ſunt nec unquam ſatis explicabiles?

Profectò, ſi conatûs etiam utriusq; Sectæ, in derivanda ex elementis ſuis facultate ſentiendi, inter ſe velimus committere, Democriti Sectatores multò longiùs progreſſos eſſe quàm Galeniſtas, omnino dicendum erit; Dum enim hi in generalibus perpetuò ſubſiſtunt, neq; plus unquam aliudve dicere poſſunt, quàm quæ Galenus cap. 3. iteratis dixit vicibus, *quod ſi prima reſpexeris elementa*, inquiens, *facilè fieri poterit, ut, quamvis ea nullum habere ſenſum videantur, modò poſſint in ſe mutuo multifariamq; & agere & pati, aliquod inde, multis intercedentibus particularibus alterationibus, corpus ſenſu præditum gignatur. Quotiescunq; enim ex pluribus quippiam componitur, ſi ea quæ in compoſitionem veniunt, qualia ſunt, talia ad extremum usq; duraverint, nunquam id profectò novam ullam adventitiamq;*

adipiſcetur formam, quæ in illis non præfuerit, è quibus conſtituebatur. Quod ſi ea multifariam varientur, transmutentur & alterentur, poterit tunc in compoſito aliquid ſuboriri, quod ab his, quæ priùs in primis illis elementis reperiebantur, ſit generis alterius. Et poſt allata exempla quædam mox conſideranda: *Quare nequit ex elementis, quæ ſuas qualitates usquequaq; immutatas ſervent, quicquam generis diverſi gigni: ſed ſi transmutentur, ſane poterit. Poterit enim quod hactenus nigrum fuit, per multas transmutationes medias iterum album fieri, & quod nunc album, mox fieri nigrum, quodq; præterea ſensûs expers eſt, illius fieri particeps.* Et rurſum poſt plura ejusdem tenoris: *Quare vel ex elementis primis, quibus inſit vis ſentiendi, vel ex illis, quæ, licet hac careant, eâ tamen naturâ ſunt, ut alterari & transmutari poſſint, erit neceſſe corpus conſtitui, quod ſenſu præditum ſit.* Dum, inquam, Galeniſtæ cum Duce ſuo ab aſſertione hac generali ad ſpecialiorem ejus rei determinationem nunquam procedunt, neq; vel initium audent facere ejus proceſſûs, per quem ex inſenſili in ſtatum ſenſilem tranſire corpus aliquod poſſit; Democritici rei difficillimæ ſaltē facere periculum, & aliquòusq; progredi, conati ſunt: Et quamvis lubentes fortè Galeno conceſſerint, non omnem ſtatim partium aliquarum compoſitionem aut coordinationem ad corpus alius generis conſtituendum ſufficere, neq; (quæ ſunt Galeni duo poſteriora exempla) duos triangulos in unum coëuntes aliud quid quàm quadrilateram ejusdem ſecum generis figuram, aut duos ſemicirculos ritè conjunctos aliud quid quàm integrum circulum complere; non erit tamen ſufficiens Galeni circa primum exemplum ratiocinatio, ut ædes ex lapidibus, lateribus, lignis tegulisq; conſtructas eodem cum his partibus genere cenſendas credant. Quin etiam ſophiſticationis quippiam habere non immeritò videntur, quæ cauſatur hunc in modum Galenus: *Durities quippe illis gravitasq; & magnitudo, præterea figura, & color, Univerſis* (nempe lapidibus, lateribus &c.) *ſigillatim aderat, quæ omnia nec in ipſo etiam ædificio deſiderantur.*

Nec

Nec enim in iis quæ compoſitæ ſic ædes ſecundùm has illasq; partes ſui componentes, cum ipſis communia, habent, generis diverſitas eſt quærenda (aliàs enim nec in Galenica hypotheſi mixta viventium animaliumq; corpora diverſi generis ab elementis eſſent cenſenda, ſiquidem horum qualitates ipſis ſigillatim convenientes nec in illis etiam deſiderantur) ſed in iis quæ domui jam ex illis exſtructæ, ut domui, & ut toti cuidam, propria ſunt. Conatur equidē obviam ire Galenus exceptioni, *verùm*, inquiens, *non eandem omninò figurā aut magnitudinem habet totum ædificium, quam partes id componentes habuerunt;* & mox reſpondens: *At neq; hoc eſt id quod quærimus, an, inquam, domus ſit lateribus major, vel an ea ſit oblonga, cùm lateres ſint quadrati; ſed potius an hæc ſit figuræ particeps ac magnitudinis, quia hæc in his, unde conſtituta eſt, præerant – Figurarū nempe figuræ efficientes ſunt, minoresq; magnitudines majorum; figuræ magnitudinum vel magnitudines figurarum, nequaquam;* ita ſc. tacitè concluſurus, ædes ejusdem generis & naturæ corpus eſſe cum lapidibus, lateribus & cæteris, ex quorum figuris ædium figura, & ex quorum magnitudinibus ædium magnitudo conflata fuerit. At enimverò quis primò non videt, GALENE, hæc omnia in tuam ipſius hypotheſin eodem jure modoq; retorqueri poſſe? Si quis enim pro te exciperet ad ea quæ paulò ante retorſeramus, *non eundem omninò calorem, aut idem frigus, nec eandem ſiccitatem vel humiditatem habere corpus animatum, quam partes elementares id componentes habuerunt;* ego mox convenienter tuis verbis, *at neq; hoc eſt id quod quærimus*, reſponderem, *an, inquam, animal aliquod ſive ſentiens corpus minorem habeat calorem aut levitatem, plus aut minus humiditatis aut ſiccitatis, quam elementa ipſum componentia; ſed potiùs an illud ſit caloris & humiditatis &c. particeps, quia hæc in his, unde conſtitutum eſt, præerant. Calor nempe caloris efficiens eſt & conſtituens, humor humoris &c. Calor autem humoris, vel humor caloris nequaquam;* ita tacitè quoq; tecum, ſed contra teipſum, illaturus, animatum ſentiensq; corpus ejusdem generis & naturæ

corpus

corpus eſſe cum elementis, h. e. non animatum, non ſentiens. Deinde cum non Ariſtotelis tantùm, adeò tibi deamati Philoſophi, auctoritate, ſed ex rei ipſius quoq; veritate generis identitas aut diverſitas, in corporibus tam naturalibus quàm artificialibus, è genuino cujusvis proprioq; munere, uſu, vel officio æſtimanda ſit [ἅπαντα γὰρ ἐϛιν ὡρισμένα τῷ ἔργῳ, inquit Ariſtot. Lib. IV. Meteor. c. ult. τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον, ἀληθῶς ἐϛιν ἕκαϛα &c. ideoq; cythara v. g. & chelys & clavicymbalum &c. ejusdem generis inſtrumenta cenſentur, quia ad ſimiles usûs non adeò diſſimili partium conformatione & agitatione diriguntur; ſerra verò & follis & peritrochium &c. generis ab iſto diverſiſſimi jure cenſentur: nec oculus & cor & ventriculus ad idem organorum naturalium genus referuntur, quia, licet hîc, & ibi, & iſthîc, figuræ, magnitudines, colores, aliæq; plures qualitates communes occurrant, eſſentiali tamen munere, & peculiari cujusq; in uſum illum propriumq; munus directâ, fabricâ, tum inter ſe, tum ab iſtis ſuperioribus nimium quantum diſcrepant. Age nunc igitur, num primarium iſtud ædium munus, in muniendis corporibus viventibus & animalibus, aliisq; etiam, contra cœli aërisq; injurias, in aſſervandis & abdendis rei familiaris poſſeſſionibus, in apparandis commodè, ad focum luculentum, alimentis &c. lapidibus etiam, lateribus, tegulis &c, ſigillatim adtribuendum eſt, ut ſic lapides, lateres, tegulæ, cum ædibus inde compoſitis eodem corporum genere cenſenda veniant? Equidem, ad illud totius compoſiti eſſentiale munus illas partes ſuam ſingulas conferre ſymbolam nemo negaverit; neq; tamen ideò partibus ſingulis æquè ac toti id adſcribi poteſt; quemadmodum ad viſionis officium & facultatem & cornea, & cryſtallinus humor, & cæteræ oculi partes aliquid faciunt ſingulæ, nec tamen ideò vel pupilla, vel cryſtallinus humor, vel retiformis tunica, ſed totus tantùm oculus, videre dicitur. Quamobrem hoc nunc ex dictis manifeſtiſſimè conficitur, ædes ex lapidibus, lignis, lateribus &c. conſtructus novi prorſus ac diverſi generis

corpus

corpus eſſe, heterogeneum nempe & organicum, certis ſibiq; propriis & eſſentialibus uſibus deſtinatum; cùm partes illæ componentes homogenæ maximam partem naturæ ſint, & ad uſus illos præſtandos in ſe, & ratione nativæ ſuæ conditionis, ineptæ.

Hæc omnia verò ut clariùs adhuc eluceſcant, inſimulq; modus aliquis ſatis imaginabilis ante oculos quaſi conſtituatur, quo ſecundùm atomicam hypotheſin ex partibus materialibus ſenſu deſtitutis corpus aliquod ſenſu præditum formari queat, (id quod Galenica nunquam præſtabit;) age convertamus priùs mentem noſtram ad contemplationem organi cujusdam pneumatici muſici, cujus fabrica, & conformatio clavicularum, fiſtularum, follium, canalium flatûs horum ad fiſtulas deferentium &c. oculis curioſiorum evidenter ſatis expoſita eſt, uſusq; adeò hujus fabricæ proprii & functionis ſpecificæ ratio inde manifeſta; Scilicet, dum à digitis Organiſtæ nunc hæc nunc illa clavicula moderatè depreſſa, mediantibus filamentis ferreis, ab earum extremitatibus ad oſtia fiſtularum reſpondentia protenſis, valvulas oſtiolis illis objectas attrahunt & adaperiunt, & ſic flatus â follibus aliunde agitatis excitatus in fiſtulas adapertas admittitur; hoc ipſo ſonus in illis gravior aut acutior producitur, prout ipſæ fiſtulæ ampliores vel anguſtiores, breviores aut longiores, fuerint: & ſi qua porro acceſſerit ſtructura variorum ſimulacrorum (e. g. hominis baculo concentûs menſuram moderaturi, aviculæ viventium catilenas æmulaturæ, aut ſimilium, quorum exempla ſtupenda paſſim proſtant) præter ſuaviſſimam illam fiſtularum conſonantiam & modulationem, variæ quoq; functiones extus conſpicuæ, & animalium æmulæ, proliciuntur; partibus interim diverſimodè figuratis, implicatis, connexis ac diſpoſitis non aliam ſui mutationem, quàm ratione ſitûs, motûs, ſimiliumq; affectionum mechanicarum, patientibus; Quandoquidem verò nervos ex animalium cerebro ad partes externas ramificationum ſuarum admirandis quaſi mæandris extenſos, eosdemq; ex fila-

mentis fibrisq; ſenſibilibus contextos eſſe, αὐτοψία docet, has fibras autem ex multò ſubtilioribus capillamentis, & hæc ex implicatione & innexione mutua in ſenſibilium particularum, & hasce tandem ex atomis aut minutiis adhuc ſubtilioribus, per hamulos aut unculos mutuò implexis, aut ſuperficieculis ſuis politis, aliove modo, cohærentibus &c. compoſitas eſſe poſſe, imò debere, ratio clariſſimè videt; quemadmodum profectò in germinibus plantarum ſeminalibus enutriendis particulæ alimentares inviſibiles, motu ab aëre præmente aliisq; hoc loco tacendis ſurſum directe, in filamina tenuiſſima nentur quaſi & protenduntur, & horum plura juxta ſe invicem producta, ac transverſis quibusdam aliis contexta fibras ſenſibiliores, earumq; faſciculi porrò collecti cauliculos, ramulos, ſtipites &c. conſtituunt. Quod ſi igitur in ejusmodi nervorum ad cerebrum exporrectorum artificioſiſſimo Syſtemate, extremitates filamentorum, fibras eorum componentium, in oculi fundum, auris intima penetralia, cutis extimam compagem &c. deſinentes, e. g. ab impreſſione radiorum lucis directa, ab aêris ſonori motu tremulo, ab ignis aut flammæ particulis agitatiſſimis &c. &c. certo modo agitari, tremefieri, trahi, impelli contingat; non eſt profectò difficile imaginari, quo pacto hic impulſus fibrarum tenſarum totam longitudinem trahat aut adducat, illamq; tractionem ad oppoſita filamentorum extrema cerebrum ſpectantia continuari, atque adeò vel ab anima rationali in hominibus obſervari faciat, (id quod eſt ſentire in primario maximeq; proprio ſignificatu) vel illius interventu valvulas aliquas oſtiolis fibrarum nervearum objectas adaperiat, flatumq; ſpirituum animalium, ibi magnâ ſemper copiâ præſentium, ad muſculorum fabricam, externis artuum motibus adaptatam, emittat; id quod in brutis animantibus eſſet ſenſus omni cognitione mentali judicioq; deſtitutus.

Non capit epiſtolicæ tractationis modulus ampliorem hujus rei deductionem, è ſcriptis modernorum hypotheſi corpu-

ſculari

ſculari faventium Philoſophorum uberius hauriendam. Judicent interim ii, qui mentem ſuam à præjudiciis partiumq; ſtudio abſtrahere didicerunt, num ſimilis aliqua ejusdem rei & æquè intelligibilis explicatio ab hypotheſeos Galenicæ fautoribus, aut à Galeno ipſo uspiam data ſit, aut dari impoſterum ab ullo alio Sectatorum poſſit? & an à Galeno Hypotheſis Democritica ita confutata ſit, ut è *Scolis* (ita loquitur Autor noſter, altero præjudicio illam indirectè oppreſſurus) *eliminari meruerit*? Interea verò in gratiam porrò dicendorum, ad hæc inſuper advertant animum: Cùm Galeno de atomis, tanquam primis ac ſimpliciſſimis elementis Democriticis, ſermo fuerit, & hoc principaliter ab ipſo negatum, quòd ex atomis iſtis corpora naturalia, cumprimis verò animalia, conſtent & compoſita ſint; Autoris noſtri quæſtionem, *An corpuſcula ratione figuræ ſuæ activa ſint?* 1. ad atomos ipſas neutiquam reſtringi aut poſſe aut debere, ſed de concretis inde particulis, partibus & portionibus multò magis intelligendam eſſe: De his enim vel maximè Chymici ac Medici moderni, interq; iſtos nominatim *Borellus* & *Malpighius* (quos Viros, usquequaq; Celeberrimos, ſibi convellendos primariò propoſuiſſe Dn. *Majoli*, aut ipſum potiùs Dn. *de Minis*, multi ſuſpicantur) loqui ſolent, quando ad corpuſculorum figuras naturæ plurima phænomena, & naturalium corporum multivariam activitatem & efficaciam reducunt; atq; adeò 2. Galeni argumenta ſuperiùs examinata, ſi maximè propoſitum eviciſſent, Authoris tamen noſtri inſtituto parùm aut nihil fuiſſe inſervitura.

Videndum ergo nunc id potiùs reſtat, num argumenta Authoris propria plus valeant adverſus hypotheſin corpuſcularem modernam, quàm illa Galenica contra Democriticam ſive Atomicam antiquam? Sed huic quidem epiſtolæ meæ, citra magnum Tuæ, FAUTOR VENERANDE patientiæ abuſum, longiori eſſe haut licet. Quare hac vice diſpu-

tationis hujus filum abrumpens, vivere Te ac Valere, annare & perennare, ſub anni novi exordium toto pectore jubeo, futurus conſtantiſſimè, qui ſum in hunc usq; diem,

NOBILISSIMÆ TUÆ MAGNI-
FICENTIÆ

Altdorffl Noricorum 10. Jan.
1691.

Cultor devotiſſimus

Joh. Chriſtoph. Sturmius.

INDEX

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum
DECUR. II. *ANNI* IX.

A.

ABortus flatulentus in collo 286
Abortum præcavere lapidem ætitem non eſt fabula anilis. 136
præſagientes pediculi. 151
Abſceſſus hepatis ingentis. 63
Abſtinentia à Moſcho. 346
Pane. ibid.
Spongiis. ibid.
Vino. ibid.
Acephalum monſtrum. 258
Aceti ex nimio uſu & p. n. appetitu puerperæ, fœtus ſine cuticula natus. 362
Aër, ab eo Diabetis cauſa maximè reſultat. 372
Aeris mutatio in aquam, unde 374
mutationes variæ in nivem &c. unde. ibid.
Ægri periculoſè ſe habentes non ſunt tanquam deplorati ſine remediis relinquendi. 105
Æs, in eo lapides pretioſi non ſunt contundendi. 4
Ætitis lapidis virtus contra abortũ. 136
Ala locuſtæ Hebraicis literis decorata. 204
Alapa odontalgia curata. 354
Allii effectus in dolore dentium. 221
Quartana. 220
Alvi excretio inſenſibilis in febribus malignis, non eſt ſemper lethalis. 179
Obſtructio doloroſa oleoſis & Mercurio ſoluta. 64
ſine noxa. 78
Ambra excrementum eſt balænæ. 457
Ambræ gryſeæ fruſtum inſolitæ magnitudinis & ponderis. 404. 457

Ambrophagus Cetus. 456
Ambuſtio horrenda â pulvere tormentario facta. 366. ſeqq.
Amnii ſingularis cum fœtu cohæſio. 203
Amphisbanæ. 318. & 319
Amuletum contra dentium dolorem. 409
Anaſarca obiit puer octo ſeptimanarum. 1
Anates Grönlandicæ. 249
Anatinum Cornu. 316
Anatome Abſceſſu hepatis ingentis defuncti. 63
apoplectici. 31
Arthritici præ pinguedine mortui. 39
Cordis palpitatione laborantis. 79
fœminini ſubjecti decollati. 411
fracturâ cranii cum fungo mortui. 330
gallinæ grandinoſæ. 446
gangrænâ veſicæ defunctæ. 42
Anatome hydrocephalo interno defuncti pueri. 427. ſeqq.
hydrope ovarii muliebris defunctæ. 236
Leporis candidi. 57
grandinoſi. 447
Lupi. 115
Phthiſici. 454. ſeqq.
Profluvio ſanguinis per alvum & cordis anxietate laborantis. 27
Suis grandinoſi. 447
[illegible] 29
Anatome variolis malignis extincti pueri. 396
Ureterum monſtroſorum. 37
Anguillæ & gravidæ Antipathia. 379
Anima hominis, cogitationes & conceptus de ea. 6
eam, an concedat DEUS in damnato coitu. 11
Jehova in opere generationis immediatè infundit 7
latere in ſemine abſurdum. 8. 9
nec vir nec fœmina communicat fœtui. 9
Animal in cochlea minuta depreſſa degens. 245
Animalia cur funera haud rara prædicant. 69. 91. ſeqq.
Ani ulcus fiſtuloſum ſanatum. 222
Anticolicum remedium Upupa. 354
Antipathia gravidæ cum anguillis. 379
cum Pœonia. 77
Anxietatis remedium gallinæ. 240
Aphonia febre periodica maligna ſoluta & ſublata, revertitur. 345
Apoplectici anatome. 31
Aqua frigida an in dyſenteria noceat. 339. ſeqq.
& terrore curata epilepſia. 253. ſeqq.
Aqua in aërem mutatio unde? 374
nivem, grandinem &c. mutatio unde? ibid.
dulcis balneum, & ab eo variolæ prorumpentes. 51

Aquæ

Aquæ frigidæ artuum à febricitante immerſio periculoſa. 118
potu dyſenteria curata. 84. ſeqq. 336. ſeqq.
potus in hectica ſalutaris. 293
noxa. 337. ſeqq.
Aquarum mineralium effectus aliquot rari Medici. 68
Aquoſa hernia transplantatione curata. 65
Arbores arefactæ ex contactu menſtruatæ. 72
Japanenſes. 127
Arenulæ copioſæ in ſecundina humana repertæ. 238
Aridura ex Magia exempla. 13
Arteria ſpermatica ſerpentino ductu ad ovarium muliebre deſcendens. 413
Arteriæ duræ matris, ſanguine admodum repletæ in decollata. 415
Arthritis ptyaliſmo ſoluta. 173
Arthritide ſuperveniente fugata Epilepſia. 20
Aſcite, curata Diarrhœa XIII. menſium. 110
Atrabiliarium capſularum amplitudo. 33. 36
Atrophiæ ſingulare genus. 13. 14
Avellanarum inſignis noxa. 112
Avenæ grana in ſtomacho germinantia. 47
Aves erectè incedentes. 249
Auditus difficultas à nucleo ceraſi per 58. annos in aure latitante ſublata. 350
lupini organum. 115
Auri in utero impactum ribeſium. 351

B.

B*Alneum* aquæ dulcis & ab eo variolæ erumpentes. 51
Barycoia ex immoderato & intempeſtivo ſternutatoriorum uſu. 56
Bilis veſiculæ cervix ſ. ductus cyſticus quomodo occludatur. 26
Boli odor violaceus. 459
Bubuli hepatis, tubuli. 462
Bufonum lapidum in Echinometris generatio. 118
Butyrum & ex ejus nimio eſu macies. 358

C.

C*Achecticorum* fluor menſtruus non eſt penitus innoxius. 72
Calculi & arenulæ in ſecundina humana reperti. 238
Calculos per Alvum, Vomitum, & Urinam ſingulis ſex hebdomadis excernens fœmina. 239
Campanarum ſonus, partum facilitans. 456
Canes cur ululatu ſuo funera prædicant. 69. 91. ſeqq.
Capillorum diſcoloratio. 232. ſeqq.
Capitis contuſio magna absque ullis ſymptomatibus. 299
Vulnus cum fractura cranii & fungo. 321. ſeqq.

Caſti-

Caſtitatis votum delirii cauſa. 353
Caſus ab alto Iſchuriæ cauſa. 302
Catarrhus epidemicus. 203
Catelli in Utero baubantes. 357
Cathartica cupri vis. 3
ratio. ibid.
fuit jam veteribus cognita. 4
Caudatus homo. 223
Ceraſi ex nucleo 58. annos in aure latitantis, difficultas auditus ſublata. 350
Cerebellum putrefactum corpuſculis glanduloſis ſcatens. 429
Cerebri concuſſio graviſſimorum ſymptomatum cauſa. 296
Subſtantia caſeoſa & membranoſa. 429
Ventriculi lympha repleti. 255. 429
Cereviſiâ intritus panis lethalis. 50
Cerinthe Tetraſpermos. 214
Cervini ſubter utrumque oculum reperti lapides. 45
eorum generationis ratio. 46
Cetus ambrophagus. 456
Chelidonium majus febrifugum. 59
Chloroſis, ejusque cauſa amor. 190. 191. ſeqq.
contigit & Viduis. 191
curata. 187
curatur ſæpe matrimonio. 191
Chyloſus oculorum fluxus in infante. 148
Ciborum longo jam à tempore comeſtorum, vomitus. 141
Ciliorum color nigerrimus ſubitò in album mutatus. 232
Cinerum aqua infuſorum appetitus præternaturalis. 361
Clyſterum ſalutaris effectus in mola. 285
Cochlea depreſſa minuta, & animal in ea degens. 245
Cœleſtium ſignorum certis corporis partibus dominantium veritas. 226
Coitus damnatus, an in eo Deus concedat animam rationalem? 11
Diabolicus nunquam eſt ſine veneficio. 15
ſteriles ſunt absque anima. 7
Colicæ remedium upupa. 354
Coli valvula non eſt circulus carnoſus, ſed gemina quaſi pellicula. 412
Color ciliorum nigerrimus ſubito in album mutatus. 232
plumarum Gallinacearum mutatus. 462
Columbæ Grönlandicæ. 249
Conceptio deluſa. 315
Concuſſio cerebri graviſſimorum ſymptomatum cauſa. 296
Contagia omnia, pelliceæ veſtes præ aliis transportare apta ſunt. 54
Contuſio Capitis magna, absque ullis Symptomatibus. 299
cranii ſine trepanatione curata. 405

Con-

Convulſio Clonica ſiniſtri prius, poſt verò dextri corporis lateris. 55
Convulſiones thermis ferinis Würtenbergenſibus curatæ. 68
poſt Variolarum eruptionem non ſemper ſunt lethales. 184
Convulſionibus Epilepticis febris maligna curata. 101
Convulſivi motus certa hora recurrentes. 244
Cor in febb. malignis revera actuale venenum infeſtat. 141
in hypochondriis palpitans. 461
monſtroſum. 157
Cordialium pulverum effectus purgans. 141
Cordis palpitatio rara. 79
palpitatione laborantis anatome. 79
Cornicis interiora aſſata & â neſciente comeſta conciliare amorem, falſum. 86
Cornu anatinum. 316
Corpulentiæ nimiæ infeliciſſima cura. 401
Corpuſcularis Philoſophia impugnata. 57. app.
defenſa. 113. App.
Corvi cor geſtatum Lethargicos non juvat. 86
Corvorum crocitatus, interitus jumentorum præſagus. 91
Cranii contuſio ſine trepanatione curata. 405
Cranii fractura cum fungo. 321. ſeqq.
ſutura dehiſcens. 429, 451
Cupri vis cathartica. 3
ratio. ibid.
fuit veteribus cognita. 4
Cuprum in eo lapides pretioſi non ſunt contundendi. 4
Cyſticus ductus quomodo haud rarò occludatur. 26

D.

D*Æmonis* fraudes in decipiendis & obſidendis hominibus. 108
Deformitas â Variolis quomodo tutò præcavenda. 150
Deglutitus nummus poſt duos menſes vomitu excluſus. 81
Delirantium varii raptus. 145. ſeqq.
Delirium ex caſtitatis voto. 353
vernale â fabis florentibus. 350
Dentitio ſera. 84. 384
Dentium dolor allio curatus. 221
& ad illum Amuletum. 409
Diabetes. 371
ejus cauſa. 371. 375. ſeqq.
maximè reſultat ab aëre. 372
Diabolicus coitus nunquam eſt ſine veneficio. 15
Diarrhœa 13. Menſium Aſcite ſuccedente, ſanata. 110
ex Avellanarum eſu. 112
febre quartana, curata. 37
Din nanſcho planta Japanenſis. 126
Dulcis ad nauſeam usque ſaliva. 460

Dyſenteria aquæ frigidæ potu curata. 84. 336. ſeqq.
epidemica cum petechiis & ſingultu feliciter curata. 185
Dyſenteria cauſæ variæ. 339. ſeqq
cura ruſtica. 336
Dyſtokia Evporiſton. 169

E.

EBrietas ſcarificatione ocyus diſcuſſa. 355
Echinometra & lapidum vulgo bufonum in illis generatio. 118
Elixir Sophorum. 260. ſeqq.
Empyema pleuritidi ſuccedens curatum. 386
Epidemica conſtitutio Ruralis. 17. App.
Epidemicus catarrhus. 203
Epilepſia, Arthritide ſuperveniente, fugata. 320
è digito. 459
Salivatione Mercuriali curata. 312
ſine viſus & auditus interceptione. 430
terrore & aqua frigida curata. 353
Epilepticis convulſionibus febris maligna curata. 101
Epilepticorum ſpuma unde? 36
Epilepticos, hirundines comeſti, aliaq; ſuperſtitioſa non juvant. 86
Eryſipelas ex febre maligna. 347
Evporiſton in Dyſtokia. 169
Experimenta Medica Infida. 86

F.

FAbæ florentes, delirii vernalis cauſa. 351
Febre petechiali laborantis rara convaleſcentia. 348
Febricitantis artuum in frigidam immerſio periculoſa. 128
Febrifugum ex Chelidonio majore. 59
Plantagine. 100
pluries expertum. 78
Febris concionatrix. 145
exitialis â potu frigido. 50
maligna in Eryſipelas terminata. 347
in iis inſenſibilis alvi excretio non ſemper eſt lethalis. 179
Febris maligna in ea Venenum actuale cor revera infeſtat. 240
Veſicatoriorum in illa abuſus. 225
in ea Viſcera inflammationibus deleteriis ut plurimum ſunt afflicta. 400
cum vomitu caſeoſo & convulſionibus epilepticis curata. 101
Felis Sciurum lactans. 349
Felleæ veſicæ, ex ictu ruptura. 466
Ferri Laminæ ignitæ ad evitandam deformitatem ex variolis, remedium tutum. 150
Flatulentus abſceſſus in collo. 286

Flores Japanenſes. 127
Flos quaſi ſolis pyro impreſſus. 61
Fluxus hepaticus curatus. 82
chronicus. 142
ſanguinis omnes, cor vulturis in pelle ligatum ſiſtere, falſum. 86
Fiſtula lacrymalis 301
Fiſtuloſum ulcus ſanatum. 222
Frigidus Potus V. Potus frigidus.
Fœtus ſine cuticula ex appetitu & potu nimio aceti. 362
humanus ovato corpori tunicis ſuis inveſtito, â fœmina, excluſus. 73. ſeqq.
Monſtroſus. 170. 200
variolis laborans. 54
in utero variolis infectus & ſemi putridus ex cluſus, matre optimè ſe habente. 178
Fractura cranii cum fungo. 321. ſeqq.
Frontales ſinus in Vitulo. 153
Fumus candelæ ſebaceæ mortis cauſa. 377
Nicotianæ, ventriculi hoſtis infeſtus. 174
Fungus cum fractura carnii. 321. ſeqq.
Furtum frugum magicâ pœnâ caſtigatum. 13. 14
remedium cujus ope miſeri hi fures reſtituendi. 15

G.

G*Aleniſtarum* placita defenſa. 57. App.
refutata. 113. App.
Gallinacearum plumarum color immutatus. 462
Gallinæ, anxietatis remedium. 240
grandinoſæ. 446
venenum attrahunt. 240
Gangræna veſicæ defunctæ anatom. 42
Gaudio cur plures moriantur quam ira. 53
Gaudium repentinæ mortis in infante cauſa. 52
Gelatinoſa hernia transplantatione curata. 65
Ghimi flos Japanenſis. 127
Glandulæ inteſtinorum ſcirrhoſæ. 21
Glanduloſa corpuſcula in cerebello putreſcente, reperta. 429
Glans ſclopeto emiſſa pulmonis lobum cum œſophago perforans, cui natura felicem paravit medelam. 158
Glires, hominibus, gallinis, ovibus & porcis infenſi. 95
Gloſſopetræ. 461
Glutinoſa urina. 352
Grandines pulmonum aliarumque partium in phthiſi. 431 ſeqq.
earum cauſa. 441
ſtructura. 439. 440
ſcreatu nonnunquam ejiciuntur. 445
Grandinoſa quædam animalia eorumque anatome. 446. ſeqq.
Grando palpebræ oculi, feliciter diſcuſſus. 394

Gravidæ & Anguillæ antipathia. 379
Gravidarum Malaciæ Exempla varia. 361
Grönlandicæ anates & columbæ. 249
Gulæ & narium coalitus à Variolis. 80
Gutta ſerena feliciter in puerpera curata. 138

H.

HÆmorrhagia uteri & in iis peſſariorum egregius uſus. 130
ſiſtitur purgante. 219
Hæmorrhagias compeſcentium remediorum ſuperſtitioſorum vanitas. 456
Hæmorrhoidum fluxus thermis ſedatus. 69
in puero novem annorum. 216
Hebraicis literis decorata locuſtæ ala. 204
Hectica, & in ea aquæ potus ſalutaris. 293
Hemicrania ſingulis diebus certa hora recurrens. 243
Hepaticus fluxus Chronicus. 242
curatus. 82
Hepatis bubuli, tubuli. 462
ingentis abſceſſus. 63
Hernia aquoſa transplantatione curata. 65
Hirundines comeſti, epilepticos non juvant. 86
Homerda curata Veneficia. 176
Homo caudatus. 223
Hora certa recurrens Hemicrania. 243
Hora certa recurrentes motus convulſivi. 244
Hydatides circa proceſſus Mammillares, in puero hydrocephalo defuncto. 429
Hydrocephalus internus, cum violentiſſima capitis, tergum verſus retractione convulſiva. 427
Hydropicæ ovarium monſtroſum. 171
Hydropicorum pedum ſcarificatio. 292
Hydrops poſt febrem malignam ſanatus. 228
ovarii muliebris ſtupendus. 234
Hyoſcyamo curatum Veneficium. 176
Hypercatharſis ex eſu turionum ſambuci. 48
Hypochondria & in iis palpitans cor. 461

I.

ICterus ex Morſu Sciuri. 352
Ictus lethalis & ex eo Ruptura veſiculæ felleæ. 466
Muſcæ majoris admiranda ſymptomata invehens. 106
Impotentia ad actiones humanas in puella. 12
Incendiorum vera & ſuperſtitioſa ſedatio. 177
Inedia novem dierum in Muliere. 83
Inſecta inviſibilia, puſtularum totius corporis cauſa. 463

In-

Inſectorum in hominibus exiſtentium triplex cauſa. 162. ſeqq.
Inſomnium mortis cauſa. 356
Inteſtina tenuia ſcirrhoſa. 21
Inteſtinum pereſum iterumque conſolidatum. 109
Jovis Obſervationes variæ. 419. 420
Norimbergæ habitæ. 422
Ira pauciores cur moriantur, quam gaudio. 53
Iſchuria ex caſu abalto. 302.

K.

K*Utzinésh*, arbor Japanenſis. 127

L.

L*Ac* febricitantibus ab Hippocrate non vanè fuit prohibitum. 106
terrefactæ matris nocivum 70
virginis illibatæ. 241
Lacrymæ cruentæ falsò ſic dictæ, earumque cauſa. 428. 429
lacteæ in infante recens nato. 148
Lapides cervi ſubter utrumque oculum reperti. 45
eorum generationis ratio. 46
pretioſi in ære non ſunt contundendi. 4
ſerpentum ſic dicti. 122.
ſunt factitii. 123
varia circa illos experimenta 124. ſeqq.
Lapidum vulgo bufonum, in Echinometris generatio. 118
Lardum non ſine periculo faciei variolis laboranti, impoſitum. 149
Lepores æſtivo tempore rutileſcunt. 57
ratio. 58
grandinoſi magis pingueſcunt. 447
Leporis ſanguis calidè padagricis inunctus, dolores eorum non ſedat. 86
Lepus candidus. 57
Lethargicos Cor corvi geſtatum non juvat. 86
Lien vaſtiſſimus. 28. 88. 255
in fure etiam, coram judicio, riſibili. 35
Linguæ vulnus feliciter curatum. 410
Lintea lucida. 211. 464
Locorum mutata ſituatio. 460
Locuſtæ ala hebraicis literis decorata. 204. ſeqq.
Lolium temulentum. 465
Longævi. 381
ſanguine carentes. 383
Longævitatis cauſæ. 383
Lucida Lintea. 211. 464
Lunatus penis. 358
Lupi anatome 115
cur tympanorum ſonum ferre non poſſunt. 117
Lupini ventriculi vermes. 455
Lympha longævitatis cauſa. 383

Lympha turbida & craſſa in tubis Fallopianis & utero decollatæ reperta. 414
Lymphæ Libræ tres in cavitate pectoris phthiſici ſtagnantes. 443. 444
Menſura, in pueruli quatuor annorum hydrocephalo defuncti, capite reperta. 419
Luxatio oſſis humeri ſurſum facta. 288

M.

MAcies ex nimio butyri eſu. 358
Magica pœna caſtigatum furtum. 13. 14
quibus remediis auferenda. 15
Malaciæ gravidarum Exempla varia. 361
Maligna febris vomitu caſeoſo & convulſionibus epilepticis curata. 101
in ea viſcera interna ut plurimum inflammationibus deleteriis ſunt afflicta. 400.
Vide Febris maligna.
Mammillæ abſq; papillis. 5
Mammis tribus dotata fœmina. 87
Margæ odor Violaceus 458
Martis Obſervationes variæ. 419
Menſium fluxus immodicus ſcabie ſuperveniente curatus. 378
terrore curatus. 385
variolas ſuperveniens non lethalis. 183
Menſtruata fluxus, dum lavabat demortuam, ſtatim intermittens. 172
Menſtruum fluxum mox à nativitate paſſa puella. 172
Menſtruus cachecticorum fluor non eſt pene innoxius. 72
Mercuriali ſalivatione Epilepſia curata. 312
Mercurii Obſervationes variæ. 418
Solem ſubeuntis Obſervatio Norimberg. 422
Mercurio & Oleoſis ſoluta obſtructio doloroſa. 64
Mercurius in Sole viſus. 274
Meſenterii obſtructiones omninò reperiuntur. 23
Meſenterium monſtroſum. 21
Meſeraicæ Venæ portæ rami officio advehendi chylum nonnunquam funguntur. 25
Metallorum Palingeneſia. 152
Meteorum ſtella cadens. 120
Mictio cruenta ex ruptione arteriæ minoris in ſeptuagenario, curata. 181
purulenta ex pleuritide. 182
Molæ & ſalutares in iis clyſterum effectus. 285
Monſtroſæ puellæ. 170
Monſtroſus fœtus. 170. 200
Monſtroſum hydropicæ ovarium. 171
Monſtrum acephalum. 258
Mori ſemina ſubventanea. 212
Mors ex fumo candelæ ſebacea. 377
inſomnio. 350
repentina ex gaudio. 52
tertiana ſimplici. 380
Morſus Sciuri Icteri cauſa. 352
Mortis præſagia ab animalibus. 69. 91. ſeqq.

Mor-

Mortis præſagia ex cadaveroſo odore. 69
crocitatu corvorum. 91. ſeqq.
Mortui ſudantes. 71
Mortuus excernens ſtercora. 380
ratio. 380. ſeqq.
Moſchi odoris abſtinentia. 346
Moxa & cum ea factum experimentum. 290
Mures lignei Altdorffini fabuloſi. 256
quid de iis ſentiendum. ibid. ſeqq.
Muris majoris monſtroſus partus. 254
Muſca grandis à puero per anum excreta. 176
Muſcæ majoris ictus admirandorum ſymptomatum cauſa. 106

N.

Narciſſus albidus, medio luteus Polyanthos & laticaulis. 60
Nares & per eas oſſis ſquamula exereta. 377
Narium & gulæ coalitus à Variolis. 80
Nautili genus nondum deſcriptum. 120
Neotericorum placita defenſa. 113. app.
refutata. 57. app.
Nicotianæ fumus ventriculi hoſtis. 1 4
Nitri ſpiritu plenum vaſculum vitreum, ſponte ruptum. 88
ratio. 89
Nucleus Ceraſi 58. annos in aure latitans, difficultatis auditus cauſa, feliciter extractus. 350
Nummus deglutitus & poſt duos menſes vomitu excluſus. 81

O.

Obeſi, vaſa habent minus ampla, minusq; ſanguinis. 41
Obſeſſis in hominibus Dæmonum fraudes. 108
Obſtetricum ſuperſtitioſi ritus. 465
Obſtructio alvi doloroſa, oleis & Mercurio ſoluta. 64
ſine noxa. 78
Obſtructiones Meſenterii omnino reperiuntur. 23
Oculi palpebræ grando feliciter diſcuſſus. 394
Oculorum fluxus chyloſus in infante 148
Splendor in defunctis. 34
in ſuſpenſo, tertio à ſuſpendio die. 23
Odontalgia alapa curata. 354
Vide Dentium Dolor.
Odor cadaveroſus, & ex eo præſagia mortis. 69
Oeſophagus & alter pulmonis lobus glande ſclopeti perforatus, cui natura felicem paravit medelam. 158
Oleoſis & Mercurio, alvi obſtructio ſoluta. 64
Omenti defectus. 31. 42
Omodto planta Japanenſium. 126.
Opifices ſpeciales ſuos habent morbos. 3

Opiſthotonos mutatur in Tetanon. 420
Opium in partu difficili feliciter exhibitum. 283
Oratio in Laudem Acad. Natur. Curioſ. 3. App.
Oſſis humeri ſurſum facta luxatio. 288
Squamula per nares excreta. 377
Ovarii Muliebris hydrops ſtupendus. 234
Ovarium Hydropicæ monſtroſum. 171
muliebre notatu digniſſimum 413. ſeqq.
veſicam ovalem notabilem continens. 413
Ovatum corpus, ſuis tunicis involutum, fœtum humanum continens, à fœmina quadam excluſum. 73. ſeqq.
Ovibus infenſi glires. 95
Oxyregmia nec Alcalino ſpiritu volatili, nec pulveribus præcipitantibus aſſumtis, aliis fortè rectius cedens. 165.

P.

PAlingeneſia metallorum. 152
Palpebræ oculi grando feliciter diſcuſſus. 394
Palpitatio cordis rara. 79
Palpitatione cordis laborantis anatome. 79
Pancreas Aſellii ſcirrhoſum. 22
ſcirrhoſum. 30
ejusq; liquor inſipido mucoſus 32
ejus officium eſt mucoſum ſeparare inq; inteſtina exonerare. 36
Pancreatici ductus inſertio in duodenum ſingularis. 36
Panis & ab eo abſtinentia ſingularis. 346
Cereviſiâ intritus lethalis. 50
Papilionum vivacitas. 251
Papillæ in mammillis deficientes. 5
Partum facilitans companarum ſonus. 456
Partus difficilis & in eo Opium feliciter adhibitum. 283
gemellarum vivarum umbilicotenus ſibi invicem connatarum. 229
mirabilis Scandiani editus. 73
monſtroſus. 170. 200
muris monſtroſus. 254
quinq; puerorum. 83
ex utero prolapſo manifeſtiſſimo conſummatiſſimus. 259
Pectoralis fiſtula. 301
Pectoris cavitas aqua ſubflava repleta in Phthiſico. 434
Pedes hydropicorum ſcarificati. 292
Pediculi præſagientes abortum. 151
Pellicea veſtes omnia contagia præ reliquis transportare aptæ ſunt. 54
Penis lunatus. 358
Pericardium monſtroſum. 157
Periodici Vomitus, bilioſis maximè ſunt familiares. 364
Peſſariorum uſus in immodicis uteri hæmorrhagiis. 130

Peſſariorum uſus an virginibus concedendus. 135
an mixtura quâ imbuuntur ſit nimis acris. 134
quomodo corrigenda. ibid.
Petechiali febre laborantis rara convaleſcentia. 348
Phantaſia depravata periodica. 224
Phlictena in recens nato. 1
Phrenitis vena Jugulari ſecta, curata. 320
Phthiſis ex hæmoptyſi curata. 389
Pigritia tumoris pedum cauſa. 453
Pilorum vomitus. 344
Pinguedine mortui Arthritici anatome. 39
Pyro impreſſus flos quaſi Solis. 61
Piſa in ventriculo puellæ germinantia. 47
Planetarum Obſervationes. 418
Plantæ Japanenſes. 127
Plantago febrifuga. 100
Plejadum conſtellatio. 421
Pleuritidi ſuccedens Empyema curatum. 386
Pleuritis urinæ purulentæ cauſa. 182
Plumarum gallinacearum color mutatus. 462
Podagricos dolores ſanguis leporis calide inunctus, non ſedat. 86
Pæonia in milite Syncopen movens. 77
Polypus gelatinæ ſimilis. 155
Porcis infenſi glires. 95
Potu Aquæ frigidæ dyſenteria curata. 90
Potus frigidus an in dyſenteria conveniat. 339
& ex eo febris exitialis. 50
ejus noxa 77. 337 ſeqq. 359. ſeqq.
in puerperis noxa. 359
Præſagia Mortis ex odore cadaveroſo. 69. ſeqq.
Vide Mortis præſagium.
Præſervatio faciei à Variolis. 52
Profluvio ſanguinis per alvum laborantis anatome. 27
Prolapſus uterus feliciter reſectus. 160
manifeſtiſſimus & partus ex eo conſummatiſſimus. 259
Ptyalismo ſoluta Arthritis. 173
Puer octo annorum obit anaſarca. 1
novem annorum hæmorrhoidum fluxu laborans. 216
Pulmonum conformatio ſingularis. 29. 30.
grandines. 23. 431
earum generatio & modus. 27
lobus cum Oeſophago à glande ſclopeto emiſſo perforatus; cui natura felicem paravit medelam. 158
Vomica. 441
Purgante Medicamento hæmorrhagia uteri cohibita. 219
Purgans pulverum cordialium effectus. 142
Purulenta Urina ex Pleuritide. 182

Pus in coxæ tumore collectum, per alvum expurgatum, 82
Puſtulæ totius corporis ab inſectis inviſibilibus. 463

Q.

Quartana diarrhœa ſublata. 379
medicamento externo curata. 90
in quotidianam tranſiens. 18
ſingulariter curata. 97. 220
Quinq; puerorum partus. 83

R.

Raucedo oculis cancrorum curata. 79
thermis ſublata. 69
Raucedinis cura Ruſtica. 333
Renes humani ſtruthionis ovum una cum pingvedine ſuperantes. 40
Succenturiati longitudine latitudine, cavitate, inſignes. 33. 36
Repentina mors ex gaudio. 52
Reverentia erga patibulum in utero implantata. 357
Rhenana vina optima, quæ? 365
Ribeſium auri in utero impactum. 351
Riſibilis etiam coram judicio fur. 35
Ritus Obſtetricum ſuperſtitioſi. 465
Rubiginis natura, quæ fruges & fructus vitiando, caritatem Annonæ intulit. 17. & ſeq. App.
Ructus acidi nec volatilibus, nec præcipitantibus Medicamentis ſemper auſcultant. 165 ſeqq.
ſpiritu naſturtii ſublati. 168

S.

Sabuloſus ſudor. 144
Sacchari noxa. 362. 365. ſeqq.
Saliva ad nauſeam usque dulcis. 460
Salivatione affectus Scorbuticus inveteratus, curatus. 306
Mercuriali Epilepſia curata. 312
Sambuci turionum eſus, & ex eo hypercatharſis. 48
Sanguine admodum repletæ duræ matris arteriæ in decollata. 415
Sanguis albus. 452
fluidus in puerulo variolis malignis defuncto. 399
Saturni obſervationes variæ. 420 421
Scabie fluxus menſium immodicus ſanatus. 377
Scarabæi à puella pro obſeſſa habita vomitu rejecti. 109
Scarificatio pedum hydropicorum. 292
Scarificatione ocyus diſcuſſa odontalgia. 355
Scirrhoſa inteſtina tenuia, eorumque glandulæ. 21
Scirrhoſum Pancreas. 30
Aſellii. 22

Sciuri

Sciuri morſus icteri cauſa. 352
Sciurum lactans felis. 349
Sclopeti trochlea in naſi, frontis, & utriusque oculi interſtitium exploſa, ibique per triennium ſine ſanitatis diſpendio geſtata. 113
Scorbuticus affectus inveteratus, ſalivatione curatus. 306
Secundina humana calculis & arenulis repleta. 238
Secundina in utero triduum poſt partum retenta feliciter & fruſtillatim excluſa. 197
Semen in eo non latet anima. 8.9.
Semina mori ſubventanea. 212
Serpens biceps. 318
minor poſt mithridatii uſum â puella per alvum ejectus. 162
Serpentum lapides ſic dicti. 122
ſunt factitii. 123
varia circa illos experimenta. 124. ſeq.
Siderales circa res, curioſa quædam. 417
Signorum cœleſtium certis corporis partibus dominantium veritas. 226
Singultus in Dyſenteria Epidemica, cum petechiis, non lethalis. 185
promiſſione doni curatus. 174
cum ſternutatione. 80
Sinus frontales in Vitulo. 155
Situatio locorum mutata. 460
Sol & in eo viſus Mercurius. 274
Sonum tympanorum cur ferre nequeant lupi. 117
Sonus campanarum partum facilitans. 456
Sophorum Elixir. 260. ſeqq.
Splen. Vide Lien.
Splendor oculorum in defunctis. 34
in ſuſpenſo, tertio â ſuſpendio die. 34
Spongiæ & ſingularis ab illis abſtinentia. 346
Spuma epilepticorum unde? 36
Squamula oſſis per nares excreta. 377
Stagnantes humores omnes tunicas poſſunt reddere glanduloſas. 25
Stella cadens, meteorum. 120
Stercoris excretio in mortuo. 380
ratio. 381
Steriles coitus ſunt absque anima. 7
Sternutatio cum ſingultu. 80
Sternutationis cauſa anatomico phyſica. 56
Sternutatoriorum ex immodico & intempeſtivo uſu Barycoia. 56
Straminis uvidi ſuper faſcem decubitus noxa. 344
Stupiditas ad actiones humanas in puella. 42
Suctione ulcus Veſicæ curatum. 393
Sudor lethalis. 218
poſt mortem. 71
ſabuloſus. 144
Suis grandinoſi anatome. 448

Sues grandinoſi, eorum carnes Galli non abhorrent. 449
Superſtitioſi Obſtetricum ritus. 465
Sutura cranii dehiſcens. 429. 451

T.

TAbacum fumandi modus. 458
Tabidi anatome. 20
Temulentum Lolium. 465
Terrefactæ matris Lac nocivum. 70
Terræ motus. 246
quo anni tempore plurimum evenire ſoleant. 425
ejus cauſæ. 423. ſeqq.
cur domus in una vicinia tantùm aliquas haud rarò concuſſerunt. 248
Labacenſis. 423
Terræ motus quæ loca iis maximè ſint obnoxia. 424
an poſſint prædici. 426
an aliquid præſagiant. 425
Terror nimii menſium profluvii cauſa. 285
variolas repellens. 49
ratio. ibid.
Terrore curata Epilepſia. 353
Iſchuria. 96
Tertiana ſimplex mortis cauſa. 380
Thermarum effectus aliquot rari Medici. 68
Tobera Nocky arbor Japanenſis. 127
Transplantatione curata hernia aquoſa. 65
Trimammia fœmina. 87
Trochlea ſclopeti in naſi & frontis ac utriusque oculi interſtitium exploſa, ibique per triennium ſine ſanitatis diſpendio geſtata. 113
Tubæ Fallopianæ in decollata, humore albo, craſſo & turbido repletæ. 414
Tubuli hepatis bubuli. 462
Tumor poſt aurem ſiniſtram in recens nato feliciter apertus, tandem mortis cauſa. 1
pedum cum totius laſſitudine ex pigritia. 453
Turionum ſambûci eſus, & ex iis hypercatharſis. 48
Turturis cor vivum comeſtum, tertianam & quartanam tollere falſum. 86
Tuſſis lethalis. 304
thermis, malo tamen eventu, in phthiſica, ſedata. 69

U.

VAriolæ à balneo aquæ dulcis erumpentes. 51
ad deformitatem ex iis evitandam, remedium tutum. 150
quomodo facies ab illis præſervanda. 52
in fœtu. 54
& ex illis gulæ & narium coalitus. 80
Variolæ malignæ glandulas maximè occupant, inflammant & gangræno-

græenoſas mox ac ſphaceloſas reddunt. 400
à terrore retropulſæ. 49
ratio. ibid.
Variolarum poſt eruptionem, convulſiones non ſemper ſunt lethales. 184
Variolas ſuperveniens fluxus Menſium non lethalis. 183
Variolis laboranti, lardum non ſine periculo faciei impoſitum. 149
malignis extincti anatome. 396
in utero infectus & ſemiputridus fœtus ex clusus, matre optime ſe habente. 178
Vaſa brevia egregie in ſubjecto fœminino, conſpicua. 412
Venæ ſectionis neceſſitas & utilitas. 295
Venâ jugulari ſecta, Phrenitis curata. 320
Veneficium homerda & hyoſcyamo curatum. 176
Venenum attrahunt gallinæ. 240
Veneris Obſervationes variæ. 418 419
Ventriculi cerebri lympha repleti. 256. 419
Lupini vermes. 455
Vermes Ventriculi Lupini. 455
Vermis ab utero. 457
Veſicæ felleæ ruptura ex ictu lethalis. 466
Veſica gangræna defunctæ anatome. 42
Ulcus per ſuctionem curatum. 393
Veſicatoriorum in febb. malignis abuſus. 225
Veſtigia furum in ſabulo collecta, &c. magicam illis inducunt pœnam. 14
Vina Rhenana optima quæ? 365
Vinum & ab eo abſtinentia ſingularis. 344
Violaceus Lapidis Sileſiaci & terrarum bolarium odor. 459
Virginis illibatæ Lac. 241
Virginibus an peſſariorum uſus concedendus? 135
Vipera duplici capite prædita. 318
Viridis Urina in tertianario. 355
Viſcida urina. 173. 305
Vitrum ſpiritu nitri plenum ſponte ruptum. 88
ratio. 89
Vivacitas papilionum. 251
Ulcus ani fiſtuloſum ſanatum. 222
Veſicæ per ſuctionem curatum. 393
Vohsnoſana Arbor Japanenſis. 127
Volatilium externe adhibitorum virtus. 90
ſpirituum & ſallum nimio ex uſu incommoda. 165. ſeqq.
Vomica pulmonum. 441
Vomitu caſeoſo febris curata. 101
rejecti ſcarabæi à puella pro obſeſſa habita. 109
Vomitus bilis cum capitis & oculorum immani dolore. 362

Vomitus ciborum â longo jam tempore comeſtorum. 141
diuturni extraordinaria cauſa. 140
Periodici, bilioſis maximè ſunt familiares. 364
pilorum. 3 4
Votum caſtitatis, delirii cauſa. 353
Upupa colicæ remedium. 354
Ureterum monſtroſorum anatome. 37
Urina cruenta, ex ruptione arteriæ minoris in ſeptuagenario, curata. 181
glutinoſa. 352
purulenta ex pleuritide. 182
viridis in tertianario. 355
viſcida ductilis. 173. 305
Uteri diſrupti hiſtoria. 194
Prolapſus manifeſtiſſimus & partus ex eo conſummatiſſimus. 259
Vermis 417
Uterus & in eo baubantes catelli. 357
decollatæ, humorem album, craſſum & turbidum continens. 414
muliebris ex ſua ſede prolapſus & reſectus. 160
Vulnus capitis cum fractura cranii & fungo. 321. ſeqq.
linguæ feliciter curatum. 410
Vulturis cor in pelle ligatum omnes ſanguinis fluxus ſiſtere falſum. 86

FINIS.

Errata

In Eph. Nat. Cur. Dec. II. Ann. IX.

PAg. 10. lin 4. leg. potenti. pag. 22. lin. 27. leg. concederet. pag. 23. lin. 29. leg. *Ἀδδηφαγίαν* pag. 57. lin. 17. duodenum. lin. ult. commemorata. pag. 58. lin. 8. matrum. pag. 60. lin. 16. ſit. p. 73. lin. 19. quem. l. 23. teneræ nimis & imbecillis. Lit. L. pag. 1. lin. 1. leg. 81. lin. 22. ventriculum. pag. 90. l. 25. quadam. pag. 98. lin. 22. maximè cùm. pag. 101. lin. 25. ſciſcitanti. pag 104. lin. 30. *del.* Semicolon. p. 112. lin. 7. ut. lin. 27. excretioni. pag. 116. lin. 31. oſſicula. pag. 117. lin. 19. incude. pag. 121. lin. 13. à via. pag. 122. lin. 24. angulares. pag. 126. lin. 17. eſt. Lit. Q. pag. 8. lin. 1. leg. 128. pag. 129. lin. 28. motu. pag. 141. lin. 4. non contuliſſe. pag. 152. lin. 11. ipſam. pag. 158. lin. 3. concretâ. pag. 160. *poſt* ſententias *del.* colon. pag. 162. lin. 18. aquæ. pag. 166. lin. 6. ſymptomata. lin. 7. rogo de. p. 167. lin. 13. liberalitatem. pag. 168. lin. 8. promanare. lin. 19. proferre. lin. 28. præſtitit. pag. 169. lin. 8. bidentes. pag. 175. lin. 1. CIV. pag. 179. lin. 13. plenus. pag. 199. lin. 22. caloribus. pag. 201. lin. 2. adnatam. pag. 205. lin. 31. tria. pag. 211 lin. 16. intenſius. pag. 212. lin. 24. *del.* colon. pag. 214. lin. 13. Ciceris. pag. 215. lin. 26. contemplatus. pag. 217. lin. 5. deeſt. pag. 223. lin. 18. loco. pag. 225. *penult.* infeſtis. pag 232. lin. 13. CXXXV. pag. 235. lin. 12. ſymptomatibus. pag 240. *antepen.* illæ. pag. 248. lin. 19. perſenſerimus. pag. 252. lin. 10. refrigeratur. p. 253. lin. 7. aureliam. lin. 16. ex. lin. 18. expectaram. pag. 261. *antepen.* fuſile. 262. lin. 6. ſummè. p. 264. *antepen. poſt* hoc *del.* comma. p. 318. *antepen.* copras. pag. 323. lin. 4, proin. lin. 32. adauxiſſe. pag. 325. lin. 8. compreſſis. p. 330. lin. 6. peteret. lin. 16. obturamento. p. 346. lin. 22. *del.* comma. pag. 348. lin. 18. *poſt* relicta *del.* comma. pag. 351. lin. 3. optimè. p. 363. lin. 22. correctæ. p. 369. l. 22. permiſcendum. p. 372. l. 10. ttribuêre. p. 376. l. 23. ſpaſmodica. p. 377. lin. 25. Juſtinus. pag. 382. lin. 4. Vicentino. lin. 22. Oldenburgius. pag. 388. lin. 16. 3vj. pag. 391. lin. 6. frigid. pag. 395. *antepen.* diſcurſus. pag. 396. lin. 10. principium ib. de inguinis. pag. 397. lin. 16. qua. pag. 401. lin. 15. emicat. pag. 403. lin. 7. præproperam. pag. 406. lin. 22. *ante punct.* adjunctus eſt. pag. 409. *antepen.* ſpiritibus. pag. 410. lin. 9. profuſione. lin. 12. cervino *del.* comma, & *addatur poſt* nomen Zwelferi. p. 413. lin. 3. interpoſitas. lin. 16. implicitas. *penult poſt* tupto *add.* comma. pag. 414. lin. 15. uſurpandas. lin. 26. hucusq;. lin. 29. reſciſſo. pag. 416. 6 & 8. ſuccenturiati. pag. 424 lin. 27. Carinthiam. pag. 447. lin. 9. pectoris. pag. 455. lin. 6. impertinenter. pag. 456. lin. 11. *poſt* metaſtaſi *del.* comma. pag. 465. lin. 9. *ab initio pon.* Ad.

In Appendice.

PAg. 6. lin. 11. *poſt* hos *add.* XXV. annos. lin. 13. præſidio. p. 28. lin. *penult.* tempora. pag. 44. lin. 19. famula. pag. 47. lin. 14. infarcto. pag. 55. lin. 31. duo.

Ad Bibliopegum.

Lit. Nnn. & *C in medio dividenda & pars quælibet ſuo loco inſerenda venit.

An Buchbinder Bericht:

Er ſoll in dem Appendice den Literam *C von den Nnn. abſchneiden/und jeden Buchſtaben an ſeinen Ort hin bringen.